

IBLIOGRAFIA ROMÂNEASCĂ VECHE

1508–1830

DE

IOAN BIANU

† 13 Febr. 1935

SI

DAN SIMONESCU

TOM. IV

ADĂOGIRI ȘI INDREPTĂRI

EDIȚIUNEA ACADEMIEI ROMÂNE

BUCUREȘTI

ATELIERELE GRAFICE SOCEC & Co., SOC. ANONIMĂ ROMÂNĂ

1944

BIBLIOGRAFIA ROMÂNEASCĂ VECHE

BIBLIOGRAFIA ROMÂNEASCĂ VECHE

1508–1830

DE

IOAN BIANU

† 13 Febr. 1935

ȘI

DAN SIMONESCU

TOM. IV

ADĂOGIRI ȘI INDREPTĂRI

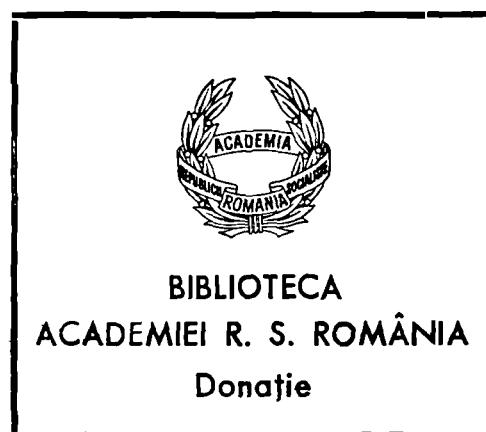
EDIȚIUNEA ACADEMIEI ROMÂNE

BUCUREȘTI

ATELIERELE GRAFICE SOCEC & Co., SOC. ANONIMĂ ROMANĂ

1944

P R E F A T A

Bibliografia Românească Veche se datorește inițiativei regretatului Ioan Bianu, căruia i-a fost dat ca, în colaborare cu decedatul Nerva Hodoș, să publice, până la data încetării sale din viață, volumul I și II precum și fascicolele 1 și 2 din volumul al III-lea.

Când am luat în primire, în luna Februarie 1935, sarcina de conducător al Bibliotecii Academiei Române, se începuse încă dela 24 Noemvrie 1934 tipărirea restului fascicolelor din volumul al III-lea, sub îngrijirea d-lui Dan Simonescu. Aceasta s'a urmat până la 30 Iulie 1936, când volumul al III-lea, care încheia lucrarea până la anul 1830, a ieșit de sub tipar.

Intre timp, pe măsură ce volumele se redactau și se tipăreau, — și aci este locul să amintim că vol. I a apărut în 1903 iar al II-lea în 1910, — ieșea la iveală cărți, broșuri și foi volante necunoscute încă, astfel că de pe atunci se întrezărea necesitatea de a se întocmi, când lucrarea va fi sfârșită, un volum întregitor care să cuprindă, pe de o parte, descrierea cărților descoperite mai târziu, iar pe de alta completări și corectări pentru cărțile bibliografiate numai după indicațiile altora, dar care între timp fuseseră descoperite și cercetate după original.

In dorința de a continua și de a desăvârși opera inițiată de Ioan Bianu și ca un omagiu pentru amintirea sa, am propus și Academia a admis, să se alcătuiască și acest volum, în care scop s'au depus eforturi să se procure, fie în original, fie în copii fotografice, cât mai multe din aceste cărți necunoscute sau puțin cunoscute redactorilor anteriori, cărți aflate atât în biblioteci sau colecții publice și particulare din țară, cât și din străinătate.

Lucrarea acestui volum, al IV-lea, s'a isprăvit în 1942, cuprinzând descrierea a 491 cărți necunoscute și corectări și întregiri la 341 cărți bibliografiate în volumele anterioare. Pentru a-i se asigura unitatea de lucru, redactarea și acestui

VIII

de-al IV-lea volum a fost încredințată deasemenea d-lui Dan Simonescu.

Ne-am adresat pentru tipărire la diferite instituții grafice mari. Unele au refuzat, pentrucă aveau prea multe alte lucrări sau nu aveau literă potrivită. O altă tipografie a primit lucrarea, a finit-o aproape un an fără să facă nimic, după care ne-a înapoiat-o.

Tiparul și hârtia între timp s'au scumpit, iar Academia nu mai putea face față cheltuielilor de imprimare.

Odată fondurile obținute, — mulțumită deosebitei înțelegeri a unui bun român, care și-a dat seama de importanța acestei lucrări, atât de bine apreciată în lumea învățaților noștri și a celor străini, — am încredințat lucrarea tipografiei Socec & Co., S. A. R., care imprimase primele trei volume și care deci, având literă necesară și personalul tehnic specializat, putea asigura lucrării și o continuitate grafică.

Lucrarea în tipografie a acestui volum a început la 6 Septembrie 1943 și deși ea a mers destul de repeede, nu se trecuse la tipărire la 4 Aprilie a. c., când au început bombardamentele aeriene asupra Bucureștilor, aşa că tipăria s'a făcut sub bombardament, cu toate neajunsurile aduse de acesta.

Meritul este atât al tipografiei¹⁾ cât și al d-lui Dan Simonescu, cărora le adresez pe această cale mulțumiri.

General RADU ROSETTI

¹⁾ *O mențiune deosebită merită d-l Socrate Sotiriadis, din personalul tipografiei, care a arătat multă pricepere și un mare devotament pentru tipărirea volumului în cele mai bune condiții.*

LÄMURIRI

După o muncă de mai mulți ani, necesari nu numai redactării, dar mai ales adunării în Biblioteca Academiei Române, a majorității cărților (în original sau în copii fotografice), apare volumul al IV din *Bibliografia românească veche*, cu descrieri a 832 opere alcătuite de Români și tipărite la noi sau în străinătate, între anii 1508–1830.

Volumul are două părți: în prima parte sunt studiate bibliografic 491 cărți necunoscute autorilor *Bibliografiei*. ... și, deci, nedescrise în cele trei volume anterioare. A doua parte cuprinde descrierea a 341 cărți, înregistrate în cele trei volume ale *Bibliografiei*. Unele dintre ele nu erau cunoscute *de visu*, ci numai din relatările altora; altele erau incomplet sau greșit descrise, pentru că exemplarele văzute erau defectoase. De aci, nevoia ca să împărțim lucrarea în: *Adăogiri și Indreptări*.

Câmpul de cercetare nu s'a mărginit numai la colecțiile Bibliotecii Academiei Române, ci și la biblioteci străine, publice sau particulare, din țară sau străinătate (vezi *Indicele*, sub cuvântul *Biblioteca*). De altfel, la sfârșitul fiecărei descrieri, am arătat depozitul în care se află cartea). Intregirea fondului cărților românești vechi, cu copii fotografice sau cu originalele însăși, ne-a fost un prețios ajutor, fără de care volumul de față s'ar fi înfățișat uneori cu lipsuri, alteori cu descrieri și semnalări prea generale.

Când n'am avut cartea la îndemână, am ținut seamă de contribuțiile pe care le-au adus, în domeniul cunoașterii cărții românești vechi, atâtia cercetători, cum de pildă: preotul profesor N. M. Popescu, I. Roșu, A. Filimon, C. Lacea, Dr. Gh. Bran, Onisifor Ghibu, Damian P. Bogdan, P. Constantinescu-Iași, Paul Mihailevici, Al. David, Th. Balan, Andrei Veress, C. Tagliavini și alții, ale căror studii au fost arătate după fiecare descriere în parte (vezi și *Indicele*). Când carte, cunoscută de acești cercetători, s'a aflat și în Biblioteca Academiei Române, n'am mai folosit studiile lor, care au fost totuși menționate, uneori chiar corectate sau completate, pentru interesul lor bibliografic.

La redactare am folosit uneori și fișele diferenților bibliografi, foști sau actuali funcționari ai Bibliotecii Academiei Române. Astfel, în neorânduitul material predat nouă la 1 Martie 1931 de regretatul Ion Bianu (vezi *Lämuririle noastre* la tomul III, fasc. III-VIII din *Bibl. rom. veche*, București 1936), am găsit fișe scrise de prof. N. Cartojan (37, 44, 50, 100, 118, 134 și 151), de Nerva Hodoș (nr. 15, 84, 143) și de Al. T. Dumitrescu (nr. 206, 225, 273 – toate din *Adăogiri*).

X

Pentru texte scrise în limba slavă, am folosit, odată (nr. 52, *Indreptări*) însemnările lui Ion Bogdan; altă dată (nr. 68, *Adăogiri*), o traducere a d-lui P. P. Panaitescu; pentru o carte bulgară (nr. 1203, *Indreptări*), traducerea d-lui Al. Iordan și de cele mai multe ori, traducerile d-lui Damian P. Bogdan. Pentru unele texte grecești am cerut colaborarea d-lui Al. Elian (v. *Indicele*).

Mai trebuie să amintesc prețiosul ajutor dat de d. Dr. Sabin Mureșan, prim-bibliotecar al Bibliotecii Universității din Cluj-Sibiu, care ne-a trimis însemnări pentru următoarele cărți: 114a, 177, 180, 182, 283, 284, 298, 308a, 341, 346, 374, 451 și 486, toate din *Adăogiri* (v. p. 161-162).

Cu toate străduințele noastre, au rămas totuși multe cărți dintre cele înregistrate în acest volum, nevăzute de noi, cum, de pildă, cele semnalate de d. Sabin Mureșan, sau cele semnalate de Dr. Gh. Bran în *Graful Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, aflate în bibliotecile bisericilor din Maramureș. Evenimentele din ultimii ani ne-au împiedicat de a avea, sau măcar de a vedea, aceste cărți, pe care Academia Română le-a cerut totuși la timp.

Aceste completări pentru cărțile sumar semnalate, cât și viitoarele descoperiri de alte cărți românești vechi, vor îndrepta și de acum înainte actualitatea mereu vie a așa ziselor *contribuții la Bibliografia românească veche*, căci doară spiritualitatea românească n'a produs între anii 1508-1830 numai 1526 opere tipărite, câte erau cunoscute în 1936, când se termina tipărireua tomului III, nici 2017 câte se cunosc azi, când terminăm acest volum cu adăogiri. Dar în orice caz, acest număr reprezintă un material cultural foarte impunător, fixat în forma tiparului.

II

O *bibliografie* este, în general, o operă de consultare, de informare, iar nu de cetit. Datorită însă planului ingenios fixat de Ion Bianu, plan pe care l-am urmat întocmai, *Bibliografia românească veche* este, în același timp, nu numai operă de consultat, în sensul strict bibliografic, dar și de cetit.

Infățișând în mod sistematic, prin reproducerea predosloviilor, epilogurilor și a tuturor notișelor de însemnatate culturală, toate elementele de cultură românească până la 1830, în măsura în care ele s-au arătat în haina tiparului, ea va rămâne — după cum prevedea Ion Bianu încă din 28 Februarie 1895, în raportul lui cetit în ședința Academiei Române — «cea mai prețioasă colecțiune de material de documente pentru istoria vechei noastre literaturi și pentru istoria artei tipografice la noi» (vezi raportul reprodus în prefată *Bibl. rom. vechi*, București 1903, tom. I, p. VII-VIII).

Nu e cazul să facem o exemplificare a celor spuse mai sus, analizând toate cărțile volumului de față, totuși găsesc folositoră atrage atenția asupra câtorva fapte culturale și literare, desvăluite în prețioasele predoslovii și epiloguri vechi, pentru că aceste exemple, care se pot înmulții, arată clar că interesul strâns bibliografic este cu mult depășit în această operă.

Astfel, problema înlocuirii limbii slavone cu limba română în biserică, s'a spus (Niculae Cartojan), că a fost și o problemă de muzică bisericească, în sensul că noile texte românești trebuiau potrivite la cântarea veche, proprie, până atunci, numai textelor slave. Într'adevăr, în *Psaltirea*, Târgoviște 1710 (nr. 46, p. 37-38), găsim confirmarea acestei teorii, în următorul pasagiu: „inadinsu am pus acești doi psalmi [134 și 135] slovenește, pentru *darea îndemâna cântării*“.

Insemnările de pe cărțile românești arată uneori circulația lor întinsă, nu numai în întregul cuprins al țării, dar și în sud-estul și centrul Europei (v. nr. 46 și 48 *Adăogiri*, nr. 2, 52, 969, *Indreptări*).

Un „plecat rob“ tipograf, Ieromonahul Gheorghe, spune simplu și modest, tipărind un *Catavasier* în 1713 (v. p. 40-41), că, deoarece cântecul este o nevoie generală („copiii cei mici și plângători cu cântecele sănt adormiți; muerele cele țesătoare și călătorii și corăbiarii, osteneala care le vine din lucruri, cu cântece o mângâie“), a tipărit „această cărticică a catavasiilor, pentru cei ce vor vrea să cânte, să nu cânte cântece curvești și drăcești, și să cânte catavasii și irmoasele aceste“, cuvinte care arată tablouri colorate și vii din trecutul social românesc.

Ieromonahul Filothei se adresează în 1714 norodului țării în cuvinte de un avânt patriotic puțin obișnuit pe atunci și cu accente lirice populare de mireasmă eclesiastică, ce ușor pot fi puse în versuri: „Cântați, slăviți, lăudați pe Dumnezeu cel mare, cu dragoste, cu frică, că este împărat tare..... (v. p. 41-42).

Versurile închinante stemelor domnești, prefețele îndreptate voevozilor sau ierarhilor sunt mici compoziții retorice, din care limba și stilul au câștigat, pregătind limba literară de mai târziu (v., de pildă, panegiricul adresat domnitorului Nicolae Mavrocordat, în 1720, dela p. 43).

Cartea slavo-rusă *Първое учение отрокамъ*, tipărită la Râmnicul-Vâlcea în 1734 (v. nr. 68, p. 52-54) nu este altceva, decât opera teologului rus Theofan Procopovici, care, în filele unui abecedar (Intâia învățătură a copiilor) strecurase învățături de coloratură protestantă, periculoase ortodoxiei. Polemica lui D. Cantemir (*Loca obscura in Catechisi quae... «Pervoe učenie otrokom» intitulata est*), contra teologului rus, n'a avut răsunet în lumea ortodoxă, dovedă că, la noi, opera s'a tipărit în slavonește și în românește, de 3 ori (1726, 1727 și 1734).

In *Acatistul*, Râmnic [1746] descoperim o lature nouă și necunoscută în activitatea literară a Stolnicului Const. Cantacuzino: el traducea rugăciuni din grecește, dându-le într'o românească armonioasă, plină de pietate, rugăciuni, pe care urmașii lui le-au tipărit în diferite cărți bisericești (p. 57-58).

Prin 1746 a existat la Iași o tipografie arabă din teascurile cărcia au ieșit două opere de polemică în limba arabă, pentru întărirea ortodoxiei în fața propagandei misionarilor catolici (v. nr. 95, p. 61-67), fapt de mare însemnatate pentru prestigiul culturii naționale.

Surprinzătoare și nouă sunt bănuielile și cearta surdă dintre Uniții din Transilvania și Ortodocșii din Principate, pe chestia preceptelor dogmatice, fapt care a făcut pe Meletie, Episcopul Romanului, să condamne în 1805,

XII

cărțile bisericești venite din Transilvania (v. nr. 300, p. 122–123) și la fel, pe tipografii din Blaj, să dea drept cărți tipărite la Râmnic, tipăriturile blăjene, aceasta numai pentru a câștiga mai ușor buna credință a pioșilor (v. nr. 181, p. 96–97).

Trecând la partea a doua (*Indreptări*), se va vedea ușor că tipăriturile din epoca lui Matei Basarab și Vasile Lupu, descrise pe temeiul unor exemplare complete și noi, înfățișează literatura epocii în lumini nouă, nebănuit de însemnate (v. predosloviile la *Molitvenicul slav*, Câmpulung 1635, *Imitatea lui Christos*, Mănăstirea Deal 1647, *Răspuns la Catehismul Calvinesc* din 1645).

O carte de o deosebită însemnatate filologică, nu numai dogmatică, este *Catechismusul* din 1726, tipărit la Sâmbăta-Mare, a cărui prefată este scrisă într-o limbă cu numeroase particularități vechi dialectale (v. p. 226–230). Pentru aceiași însemnatate filologică, relevăm cartea cu nr. 771 (p. 285–288) a Macedoneanului Gheorghe Roja. Cercetările privitoare la lexicografia limbii române se îmbogățesc prin prezentarea proiectelor de dicționare ale lui Samuil Micu, din 1806 (v. p. 276 și facsimile nr. 46–51).

Dintre cele 491 opere studiate în *Adăgiri*, 72 sunt *Foi volante*, adică publicații sumare, deci cu puține pagini. Când aveau, însă, un conținut mai întins, pe multe pagini, atunci se broșau și luau înfățișarea unor adevărate cărți. Prin ele, Domnitorul sau alte așezăminte publice aduceau la cunoștința cetățenilor diferite măsuri de ordin administrativ, economic, eclesiastic, cultural, social, etc., îndeplinind, astfel, funcțiile pe care azi le împlinesc buletinele oficiale și presa. Ca și în volumele precedente, ele au fost puse la sfârșitul fiecărui an în parte: nr. 35, 52, 56, 83, 99, 104, 109, 116, 139–140, 147, 150, 161, 163–164, 170–172, 174, 177, 184–190, 192–195, 198–203, 207–211, 213–220, 227–232, 234–236, 238–239, 242–243, 246, 249–250, 252–253, 256–257, 260 și 262.

Fără să mai continuăm cu alte exemple asemănătoare, amintim numai că *Bibliografia românească veche*, așa cum a fost concepută de Ion Bianu, a devenit de mult un izvor de neînlăturat în operele istoricilor noștri literari și este destul de cită cauzul regretatului N. Iorga, care, în vol. VIII din *Istoria Românilor*, cercetează cultura și literatura românească dintre anii 1817–1830, numai pe baza *Bibliografiei românești vechi*, tomul III, pe care-l citează și-l folosește, începând cu p. 163–374, la fiecare pagină de câte trei-patru ori.

Iconografia volumului de față cuprinde 55 reproduceri fotografice de pe titluri, pagini și alte ornamente tipografice. Cele mai multe gravuri au fost alese din cărțile descoperite în urmă (*Adăgiri*). O privire sintetică a lor se poate vedea în lista dela p. 347–348. Înregistrarea și studiul tuturor gravurilor din cărțile românești vechi nu intră în domeniul *Bibliografiei* noastre, decât în măsura în care ele arată aspecte din evoluția artei tipografice române. Pentru cei care vor să adâncească problema și sub raportul artistic, trebuie să mărturisim că cercetările asupra ilustrației cărții românești vechi ne-au fost înlesnite de precizările prețioase asupra felului gravurei (xilogravură, săpată cu dăltiță, gravură în metal, cu apă

tare) făcute în ultimul timp de d-l Gh. Oprescu, *Gravura în lemn ca ornament de carte ilustrată în ţările române, în perioada 1800–1807*, studiu publicat în *Viața românească*, XXXII (1940) și desvoltat, apoi, în *Grafica românească în secolul al XIX-lea*, București 1942, vol. I, p. 119–211, 213–237. În planșele volumului *Grafica românească* (LIII–LXXXVII, XCI–CI și CXIII) cetitorii vor găsi reproduse numeroase gravuri caracteristice din cărțile noastre vechi.

Indicele volumului de față, ca și al vol. III, este *analitic și mai bogat*, iar nu general și redus la strictul necesar, ca în volumele I și II. Experiența făcută la Secția de cărți românești vechi din Biblioteca Academiei Române, ne-a determinat să extragem din cărțile studiate, cât mai multe nume proprii. Deși numele acestea sunt uneori ale unor umili lucrători tipografi sau gravori, totuși ei alcătuiesc o adevărată oaste de luptători și creatori în arta tiparului românesc, iar serviciile lor au folosit vechei noastre culturi și literaturi. Pe de altă parte, numele lor, căutat în *Indice*, folosește întotdeauna la identificarea cărților, când acestora le lipsește foaia cu titlu. Pentru că știm căt material se ascunde în *Indice*, ne permitem a-l recomanda atenției cetitorilor, cari vor folosi mai mult din cetirea, decât din consultarea lui din fugă, cum s'ar putea face obișnuit cu indicele altor cărți.

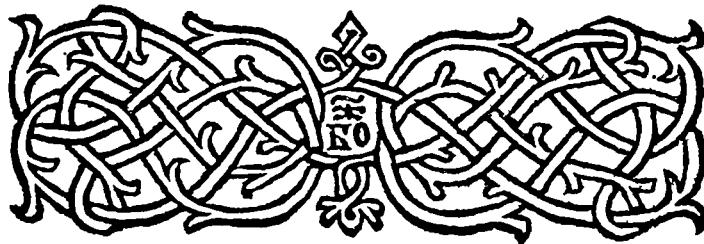
Cu imprimarea acestui volum se înplinește o dorință fierbinte, pe care Ion Bianu a purtat-o în inimă, până la moartea lui.

15 August 1944.

PAN SIMONESCU

PARTEA ÎNTÂIA

A D A O G I R I

1. *Molitvenic slavonesc, sec. XVI. — Cap de pagină.*

SECOLUL XVI

1. *Molitvenic slavonesc (Țara-Românească? Sec. XVI).*

Exemplar defectuos, dăruit de Dr. Valeriu Traian Frențiu, episcop unit la Oradea-Mare.

Formatul 19×14 cm., tipărit cu cerneală neagră și roșie, cu 21 rânduri pe pagină; nepaginat; 35 caete (quaterniuni) de căte 8 foi; lipsesc f. 8 din caetul 34 și foile 1 și 8 din caetul 35. Caetele sunt notate jos cu cirilică, pe primele 4 foi ale caetului, astfel: numerotația cirilică, urmată de literele alfabetului latin (tipar gotic) și de numerotația latină (ā a, ā a II, ā a III, ā a IIII; ā b, ā b II, etc.).

Sunt două feluri de capete de pagină: unele care au spații negre între înflorituri (încărcate) și altele cu spațiile albe (curate). Toate acestea din urmă au la mijloc inițialele EO sau ēō (fig. nr. 1), prescurtarea numelui cunoscutului tipograf Bojidar Vucovici (f. 4r.c. 2, f. 4v. c. 11, f. 4r. c. 14, f. 3r. c. 21, f. 3r. c. 29 și f. 3r. c. 30).

Inițialele sunt mari, puțin împodobite și cu cerneală roșie. În două locuri (f. 1v. c. 20 și f. 6v. c. 20) inițiala P (R cirilic) are deasupra o coroană domnească cu 5 raze (fig. nr. 2). În toată cartea mai întâlnim încă de 2 ori inițiala P, dar fără coroană (ff. 3 și 5 din caetul 20).

Ca filigrane de hârtie întâlnim mai des o variație a balantei, (f. 3 c. 1, f. 2 c. 2 etc.) și un cerc cu stea într-o margine (f. 6 c. 5, f. 8 c. 5), ambele fiind mărci ale fabricilor de hârtie din Italia sec. XIV—XVI (C. M. Briquet, *Les filigranes*, I, p. 178—180 și 209).

Lipsind foile cu elemente sigure de dateare și localizare, sunt nevoie să deduc după particularitățile grafice și tehnice descrise mai sus. Hârtia, tiparul, numerotația dublă a caetelor cu litere cirilice și latine, cât și prescurtarea numelui Bojidar ne arată că Molitvenicul este tipărit cu material și de tipografi din școala lui Bojidar (acesta a tipărit la Veneția, cărți bisericesti în limba slavă, între anii 1519—19 Ian. 1538). S-ar putea că elevi ai lui — călugărul Moise și Dimitrie Liubavici, nepot lui Bojidar, — care au tipărit și alte cărți la noi (la 1545 și 1547), să fi tipărit și acest Molitvenic în Țara-Românească. Astfel s-ar explica și inițiala P cu coroană, care ar însemna numele unui domn Radu, probabil Radu Paisie (1535—1545), sub a căruia domnie s-ar fi tipărit cartea.

Acestei păreri a lui I. Bianu i se poate opune obiecția că P cu coroană se găsește și în cărțile tipărite la Veneția (*Liturghier*, 1554, apud Karataev, *Описание славяно-русскихъ книгъ*, I (1491—1652), Petersburg 1883, nr. 42, p. 120—122 și în *Evanghelia* atribuită lui Lorinț (Brașov 1570), caetul 6 (ā), f. 6 v.; v. mai jos nr. 11). Se pare deci, că acest P cu coroană, era un ornament obișnuit în cărțile slavone tipărite la Veneția, transmis apoi și tipografiilor române.

2. *Molitvenic slavonesc, sec. XVI. — Inițială, majusculă, ornată.*

Anale, Desbateri, 44 (1923–1924), p. 34–35 (Ion Bianu prezintă cartea în şedinţa din 25 Ianuarie 1924).

Bucureşti : Biblioteca Academiei Române (4 A).

2. *Tetraevanghel* (Moldova) 1546.—Slavoneşte, redacţie medio-bulgară.

Damian P. Bogdan, *Contribuţiuni la Bibliografia românească veche*, Bucureşti 1938, p. 3–6 (extras din revista *Bis. ort. rom.*, 56 (1938), nr. 1–4) prezintă, cu toată bibliografia necesară, ultimul cuvânt în jurul acestei cărți.

Invăţatul rus A. Petrov a văzut această carte pe când era în Biblioteca episcopală din Ungvar. Azi ea se găseşte în Muzeul Naţional din Budapesta. Bibliograful rus Karataev a văzut exemplar în Biblioteca publică din Petrograd. Descrările celor 2 invăţăţi ruşi se completează una pe alta.

In-folio, 292 foi, în 37 caete de căte 8 foi, afară de primul și ultimul caet care au căte 6 foi; are 22 rânduri pe pagină, rare ori 20 rânduri.

Două feluri de vignete: vignete în negru, terminate sus cu o cruce și inițialele **ІГ ХГ НИ КН** și altele pătrate, terminate tot în cruce, cu inițiale, dar având în mijlocul vignetei, ca stemă, două săbii încrucișate cu vârfurile în jos, iar deasupra săbiilor o coroană. Alte gravuri, chipurile evangeliștilor, cu inscripții și chipul Mântuitorului. La f. 6v. din caetul 1, chipul Mântuitorului, are lângă genunchiul său drept, tipărită **(Филипп Молдавейн)** (= Filip Moldoveanu). Acest nume mai este tipărit și în gravura cu chipul Mântuitorului, pe verso filei cu predoslovia.

F. 6r. din ultimul caet are întrunite chipurile celor 4 evangeliști, sub care este stema Moldovei, capul de bou, având în stânga semiluna. Această foaie, pe verso, este albă.

Cuprinsul: f. 1–2, caetul 1, tabla de materii a evangheliei lui Matei; f. 3–4, predoslovia aceleiași evanghelii. F. 1–2, caetul 37, indicații pentru citirea evangeliilor. F. 3, caetul 37 următoarea postfață:

Бъкъвнадцъ и прѣблгомъ... въ вѣкы вѣкѡ(м) амѡнь ... понеже иже въ тронци... и азъ Филипъ Мо(л)дакъинъ потрѣдн(х)ѣ съвѣршити книги си (ре verso) написахъ сѧ дѣс спенж книгъ четвъртоблговѣстъ... таможе сѧ свѣтѡ(м) овариам и блгодѣтїа амѡнь :-

Бълко то сїд. w(t) рождество Хва зафмъ кръгъ слънцъ кн и въ сълнечн(м) кръсъ неделно слово Г кръгъ лънѣ дї и въ лъновнемъ кръсъ злато число и индиктнонъ д, съвѣршихъ(м) книга сѧ месеца юниа єв дни.

Adică :

Intru totul văzătorului și prea bunului... în vecii vecilor amin. Pentru că cel în Treime... și eu Filip Moldoveanu — m'am trudit să savârși această carte, am scris această carte Tetraevanghel, mânuitoare pentru suflet... acolo deci cu această lumină și faptă bună s'a luminat, amin.

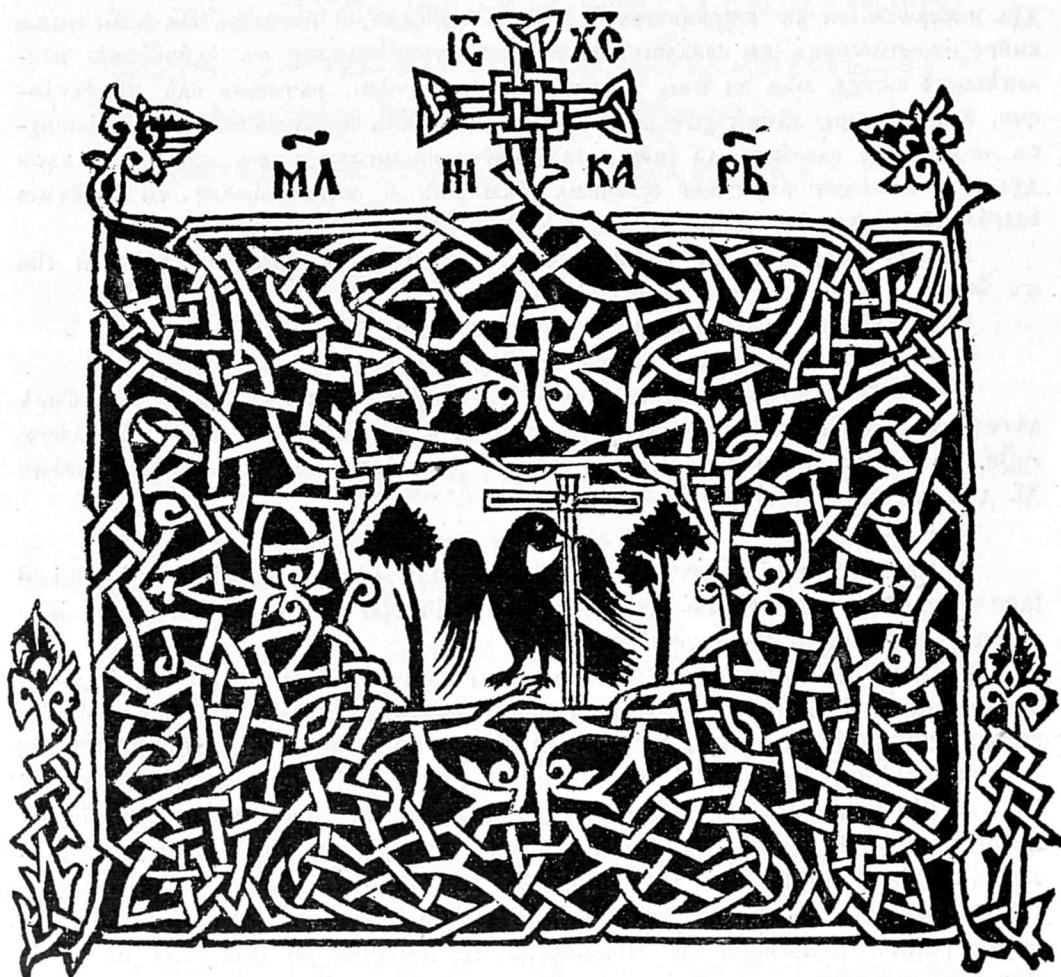
In anul 7054, dela Nașterea lui Hristos 1546, crugul soarelui 28 și în crugul soarelui litera duminicală 3, crugul lunei 19 și în crugul lunii numărul de aur... și indictionul 4, s'a sfârșit această carte, în luna Iunie 22 zile.

Locul de tipărire, cum se vede din postfață, nu este arătat. Stemele repetate ale Moldovei, proveniența moldoveană a tipografului Filip, căt și folosirea unui element de cronologie obișnuit în Apus (litera dominicală), par să arate existența unei tipografii slave prin părțile Moldovei, în legătură cu Apusul. Acest centru de activitate cărturărească, în legătură cu Apusul, nu poate fi decât Mănăstirea Sf. Mihail din Peri (Maramureș), unde adeptii husitismului au putut aduce și teascuri tipografice. Unii cercetători pomenesc o

Bucoavnd și un *Penticostar* ca tipărite aici (cfr. Z. Pâclișanu, *Câteva contribuții la istoria Mănăstirii din Perii Maramureșului*, în *Inchinare lui Nicolae Iorga*, Cluj 1931, p. 333–335).

A Petrov a săcuit această descriere, întâi în Журналъ Министерства Народного Просвѣщенија (1891), p. 209–215; al doilea, în Записки историко-филологического факультета Императорского С.-Петербургского Университета, апексă la fascicola LXXXI (1906), p. 66–71.

3. *Octoih mic*, tipărit de Oprea logofătul și diaconul Coresi, Brașov 7065 (1557). — Slavonește.

3. *Octoih mic*, Brașov 1557. — Cap de pagină.

Exemplar necomplet. In-folio, de vreo 164 foi nenumerotate, tipar negru și roșu. Caiete de câte 8 foi semnate pe prima și ultima pagină: din c. 1 și 2 avem numai 6 foi, ultimul caet (21) are 5 foi.

Ornamente și inițiale ornate numeroase, imitând tipăriturile lui Macarie.

Frontispiciu mare cu vulturul mare și crucea (fig. nr. 3): c. 10, f. 2; c. 13 f. 1; c. 16, f. 1. Frontispiciu mic: c. 11, f. 4 v.; c. 14, f. 5, c. 17, f. 5.

Ornament impletit, mai mare decât coloana textului: c. 9, f. 8 v. Ornament impletit: c. 8, f. 7 v; c. 14, f. 4; c. 17, f. 4; c. 18, f. 8; c. 20, f. 6.

Ornamente împletite mai mici, la începutul celorlalte capitole.
Epilogul (fig. nr. 4):

Безе́відцѣ Ѵ прѣблѣгомъ Ѵ ѿ слѣва Ѵ велїчїе. дѣлкимъ съврѣшити вѣсѣко
дѣло бѣго ѵжїш нимъ начинамъ. Томъ слѣка и држава въ вѣкы вѣкомъ лмѣнь.

Понѣже ѵже въ Тройци покланѣши ми Ѵ. бѣгнозѣбли цѣковъ свое испльнити
разлѣчними книгали въ слѣвослѣвїи Ѵ полюж прочиташимъ. Сего ради и ѵзъ
жѹпан хѣнъша вѣгнєръ, соудцѣ брашевскому, Еврекеновѣ поспѣшѣнїемъ стго
дѣда. и любѡвїи еже къ бѣтъвнимъ Ѵ стѣнимъ црквили, Ѵ написахъ сѧ дѣсѣнжжа
книгѣ шемогласникъ. въ испльненїи слѣвослѣвїю трислѣнѣчнаго въ ёдѣнѣстѣ пок-
ланїемаго бѣтва. лмъ же ѹнне, Ѵ съвѣрастнїи и старїи. чѣткшии ллїи вѣспѣвам-
шии, ллїи пишшии. любвѣ хѣкѣ ради и прѣватѣти. насы же оїсрѣдно потъщавших-
ся на сѧ дѣло бѣвлѣти. да ѻвон слакашїи ѵца изъ негоже вѣсѣ, сна ѵмже вѣсѣ
дѣа стго Ѵ нимжи вѣсѣ здѣ оїлѹчимъ съмирѣнїе Ѵ латъ тѣможе се свѣтшом
бѣарим сѧ благодатию лмѣнь.

И вѣсть тогдѣ въ то врѣмѧ къ оїгрѣсков землю. крѣлица забила, Ѵ сїи
его тѣнъша крѣль лмда. си вилїкаго тѣнъша крѣль.

И въ влѣшкои землю вѣсть, петрашко воѣвода.

И въ молдѣвскою землю вѣсть. алѣандръ воѣвод.

Повелѣнїемъ жѹпани хѣнъша вѣгнєръ соудцоу брашевскомъ. ѵзъ ѵзъ рѣбъ. ѩпрѣ
лѡгофитъ. Ѵ дѣакн кореси. т҃рѣдѣх сѧ ѩ сѣмь. и съпїсахш сѧ книги. Ех лѣто.
зѣнѣ. Печиши сѧ книгы. мѣця іоїнїе. Ех. дѣй. Ѵсъврѣшии сѧ лѣцда генвари.
дѣ. дѣй. въ град брашевъ.

A tot știutorului și prea bunului Dumnezeu slavă și mărire, Lui celui ce face să se împlinească fiece lucru bun care se începe într'însul. Lui (se cuvine) slava și puterea în vecii vecilor, amin.

Fiindcă în Treime slăvitul Dumnezeu (slăvitul Dumnezeu celui ce în Treime ne închinăm) a binevoit să desăvârșească biserică sa prin felurite cărți, prin lauda și folosul celor ce le citesc, deaceea și eu jupânul Haniș Begner, județul Brașovului, (m'am silit) am râvnit, cu ajutorul Sfântului Duh și din dragoste pentru dumnezeestile și sfintele biserici, și am tipărit această carte de suflete mânduitoare, Octoih, spre împlinirea laudei Dumnezeirei slăvite în unitate, ca trei sori. Mă rog deci de tineri și de bărbați (literal: de cei crescuți) și de bătrâni, de cei ce vor ceti sau cânta sau vor copia pentru dragostea lui Hristos, să ne îndrepte pe noi, cari cu osârdie am îngrijit de acest lucru, și să ne blagoslovească, ca amândoi slăvind pe Tatăl din care toate (s'au făcut), pe Fiul prin care toate (s'au făcut) și pe Sfântul Duh, în jurul căruia toate (s'au făcut), să căpătăm aici pace și bunătate (milostenie), iar acolo să strălucim, în lumina binefacerii, amin.

Și era atunci, pe vremea aceea, în țara Ungurească crăcasă Isabela, fiul ei Ianăș, craiul cel Tânăr, fiul marelui Ianăș craiul.

Și în Țara Românească era Petrasco Voievod. Și în țara Moldovei era Alexandru Voievod.

Din porunca jupânului Haniș Begner, județul Brașovului, eu, robul lui Hristos, Oprea logofătul și diaconul Coresi ne-am trudit cu aceasta, și am

ВЕСЕВНДЦХИПРЕБАГОМУБУСЛАВАИВЕЛНЧИЕ. ДАДЧО
 МУСЗВРШНТНЕВСТКОДБЛОБЛГОИЖЕШИЕНАЧННА
 ЭМХ. ТОМУСЛАВАИДРЗЖАВАВВѢКЫВѢКОАМНЬ.
ПОНЕЖЕИЖЕВЗХОИЦИПОКЛАНБЕМНБЬ. БЛГОИЗБОЛИ
 ЧРКОВСВОЕИСПЛННТИРАЗЛНЧИИМКИИГАМНВСЛА
 ВОСЛОВИЕИПОЛЖПРОЧИТАМЩИМЬ. СЕГОДНИИАЗЬ
 ЖХПАНХАНИШЬБЕГНЕРЬСОУДЦУБРАШЕВСКОМОУ.
ВИЗРЕВНОВАХЬПОСПѢШЕНІЕМЬСТГОДХА. ИЛЮБУ
 ВІЕЕЖЕКАБЖТЫВННМЬИСТЫИМЬЧРКВАМЬ. ИНДН
 САХЬСІЛДШЕСПІНДЛКНІГХУСМОГЛАСНВКЬ. ВАН
 СПАВНЕНІЕСЛАВОЛОВІЮХНСЛНЧНАГОВІДННСТВЕ
 ПОКЛАНБЕМАГОБЖТВА. МЛЖЕЮНІЕ, ИСВЕВЗРАСТ
 НІЕИСТАРІЕ. ЧУТЖЕННЛНВАСПѢВАЛЖЕН, НЛНПН
 ШЖФЕ. ЛЮБВХВЕРДНИСПРЯВЛТЬН. НАСЬЖЕОУ
 СРДНОПОТУЩАВШИХСЛНСІЕДБЛОБЛВАТЬН. ДА
 ОБОНСЛАВЛЩЕШАИИЗНЕГОЖЕВАСТЬ, СНДНМЖЕВ
 СБ, ДХАСТГОИИМЖЕВАСТЬ. ЗДЕОУЛДЧИМЬСЗМН
 РРДЕИМЛТЬ. ТАМОЖЕСІЕСВЕТШУЗАРНМАЛБІО
 АДІЮАМНЬ. ИБЫСТЬТОГДАВАТОВРМЖВА
 ОУГГРДСКОЕЗЕМЛМ. КРАЛКЦАЗАЕЛА. ИСНЬЕГО
 ІАНИШКРЯЛЬМЛА. СНЬВЕЛНКАГОІАНИШКРАЛ.
ИВАВЛАШКОНЗЕМЛМБЫСТЬ. ПЕТРАШКОВОЕВОДА.
ИКІМОЛДОВСКОЮЗЕМЛМБЫСТЬ. АЛЕЗАНДРВОЕВО.
ПОВЕЛКНІЕМЬЖХПАНХАНИШЬБЕГНЕРЬСОУДЦОУ
 БРАШЕВСКОМУ. АЗЬХДРАБЬ. ШПРѢЛУГОФЕТЬ.
 ИДІАКШНКОРЕСН. ТРХДНХСЛШСЕМЬ. ИСАПНСА
 ХШСІЕКНИГН. **Б**ЛѢТО. **З**ХІЕ. **П**ОЧЕШЕСЛ
 СІЕКНИГЫ. МСЦАІОУНІЕ. ВІ. ДНЬ. ИСВРАШН
 ШСЛМСЦАГЕНХДРІЕ. АІ. ДНЬФ. ВАГРДБРАШЕВ

4. Octoih mis, Brașov 1557. — Epilogul.

tipărit (literal: am scris) aceste cărți în anul 7065 (1557). S-au început aceste cărți, în luna lui Iunie în 12 zile, s-au sfârșit în luna lui Ianuarie 14 zile, în cetatea Brașovului.

Caetul 17, f. 3 v. are această notiță manuscrisă:

Датомъкъ ач(т)смъкъ карти 8.дкѣшъл пактъръ съ о дарегъ, ши съмъ фи датжъ пържъ кою фи .А ческът (cest sat) привци (sic).

Analele Acad. Rom., Desbateri, XXXII, (1909–1910), p. 17–18.

București : Biblioteca Academiei Române (9 A).

4. *Intrebare creștinească* tipărită de diaconul Coresi (Brașov 1559).

Fragment de 11 foi — lipsesc dela început 1—2 foi — ce s'a găsit legat în sbornicul descoperit de A. Bârseanu la preotul Artemiu Ardenco din comuna Jeud (Maramureș), în anul 1921. Sbornicul este acum în Biblioteca Academiei Române: ms. rom. 5032, iar fragmentul tipărit ocupă f. 159—169.

Formatul 21×14,50 cm.; cerneală neagră și roșie; 15 rânduri pe pagină, cu excepția f. 2 r. (16 rânduri) și a f. 5 r. și 8 r. (câte 14 rânduri); f. 2 v. albă.

Cuprinde:

1. fragment (lipsește începutul) dintr'un prolog (f. 1—2 r.).
2. *Лъгълъкъ кръщеникъ* (f. 3—11: îndatoririle creștinești, în general (fig. nr. 5 și 6); decalogul, Crezul, Tatâl nostru; despre rugăciune și datul de har, botez și cuminecătuță).

După prologul cărții, care seamănă cu cele din *Evangheliarul* (1561) și *Psaltirea* (1570) lui Coresi; după caracterele tipografice identice cu cele întrebuințate în *Evangheliarul* (1561) și în *Psaltirea* (1570); după mărturiile mai vechi (sec. XVI—XVIII), carteza aceasta este un *Catehism*, tipărit de diaconul Coresi și de Tudor diacul, la începutul anului 1559, probabil o reimprimare a *Catehismului* tipărit la Sibiu în 1544.

Prologul:

.... ꙗ пе́лицъкъ де-р фатъкъ кврятъкъ мэръл. ши ꙗвзцъкъ ꙗлъти тремъсън ꙗ тоатъкъ лоѓмъкъ де съ спвѣ євлѧ лв хс. ши зицъ хс ꙗлънилѡ. чине ва крѣде ши се вл ботезъ ютътъ ва фи, чине ној ва крѣде нѣче се ва ботезъ, перѣтъ ва фи. ши ѿу ѡлесъ. д. єнглисти. де-р лимъба ѿврнѣскъ пре лимъба гречаскъ дѣкъ скрись євлѧ. дѣчъл сѣнци пърннци. васнѧе григориј єшъ злаѹстъ, атанаси ши күрйль филосѹфъ. ши f. 1v. єн сокотирж ши скодсерж де-р картъкъ гречаскъ пре лимъба ѿврнѣскъ | дѹпж ѿчъл нѣце крѣшини бояни сокотирж ши скодсерж картъкъ де-р лимъба ѿврнѣскъ пре лимъба ѿвмжнѣскъ. кв ѿирикъ лжртън лв крани ши кв ѿирикъ ꙗлкпвлн сави църкви оѓтгв-реши. ши скодасемъ сѣнта євлѧ. ши зѣче квннте. ши татъл нѣстръ. ши кре-динца ꙗлънилѡ съ ꙗцелѣгж тѡци ѿаменїи чинесъ ѿвмжни крѣшини. којмъ гржаше ши сѣжнтуль павелъ ꙗлъ кътъж коринтъни дї кѣпетъ ꙗ сѣнта бисѣрекъ майн f. 2r. вине є ꙗгрж є квннте кв ꙗцелесъ де | кжть. т. мѣ де квннте нѣцелесъ ꙗ лимъба стринж. дѹпж ѿчъл вл ѿвгъмъ тоци сѣнци пърннци ѿре вледнчи ѿре єлкпъ ѿре поин. ꙗ кътъора мжнж ва вини ѿчъстъ кърци крѣшини којмъ майнте съ

иєт'єскж иєчт'єндъ съ иє жоудгєи иєчи съ сєд'єаскж кж иє в арт'єжнисле ћлте иємікж чє иєман ч'єв пропокед'єйтъ с'єнци іїлн шї с'єнци п'єрнци. шї д'єнъмъ ч'єнте шї д'єрвим с'єнциен таље ћрх'єрєв є митрополитъ єф'єм. шї к'єдем къ ва ф'є вл'єгословеніе с'єнцие лв 'їс х'є м'єнти'єнторю н'єст'єв ћм'єн.

Edi'iji:

Andrei Bârseanu, *Catehismul luteran românesc*, în *Anal. Acad. Rom. lit.*, s. III t. I (1924), p. 33—40. — I. Bianu, *Texte de limbă din secolul XVI*. I, *Intrebare creștinească*, Bucureşti 1925 (pagina'ia facsimilelor greşită).

Studii:

Alexandre Rosetti, *Les catéchismes roumains du XVIe siècle*, în *Romania*, 48 (1922), p. 321—334. — D. R. Mazilu, *Diaconul Coresi. Contribu'ii*, Ploieşti 1933, p. 17—42. — N. Sulică, *Catehismele româneşti din 1544 (Sibiu) și 1559 (Braşov). Precizări cu privire la izvoarele lor*, în *Anuarul liceului de băieţi „Al. Papu Ilarian“ din Târgu-Mureş, pe anii 1932—1935*, Târgu-Mureş 1936, p. 47—101. — N. Drăganu, *Histoire de la littérature roumaine de Transylvanie des origines à la fin du XVIIIe siècle*, Bucureşti 1938, p. 19—21.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române (ms. rom. 5032, f. 159—169).

5. *Evangheliar slavon*, tipărit de Călin diacul, Braşov 1565.

Singurul exemplar cunoscut până acum a fost pe larg descris de M. Korneeva Petfulan, *Slavia*, V (1926—1927), p. 190—194, care a descoperit cartea în Muzeul de artă ukrainiană din Harcov, unde a fost adus în timpul revolu'iei ruseşti dintr'o bibliotecă din Volinsc.

Voiu urma de aproape descrierea citată:

Evangheliarul diacului Călin este o reeditare a Evangheliarului lui Coresi, tipărit la Braşov, în 1562 (*Bibl. rom. veche* I, nr. 11, p. 46—49).

Are 239 foi (240 foi în ed. 1562), dintre care ultima albă.

Este format din 30 caete, de căte 8 foi fiecare caet, afară de caetele 1, 9 și 23 care au numai căte 7 foi. Numerota'ia caetelor se face în signatură cirilică, jos, pe întâia și ultima pagină a fiecărui caet, afară de caetul întâi unde signatura î' este pe foaia a 5-a; de caetul al noulea, unde lipseşte signatura finală (la fel în ed. din 1562) și de caetul 15, unde lipseşte de asemenea signatura ini'ială (la fel în ed. 1562).

Ornamente'ile sunt identice cu cele din ed. anului 1562: caetul 10, f. 4 și 23 f. 4, frontispicii mari, xilogravuri de o jumătate pagină, cu stema Țării-Româneşti având în mijloc vulturul mare. Acelaş frontispiciu, cu vulturul mic, la fila 8 din caetul 1 și la f. 2 din caetul 15. Sunt și alte frontispicii mai mici, simple: f. 4 și 5 caetul 1; f. 5 caetul 9; f. 4 caetul 29. Cea mai simplă formă de frontispiciu este la f. 6 caetul 19, f. 1 caetul 23, f. 5, caetul 29 și f. 2 caetul 30.

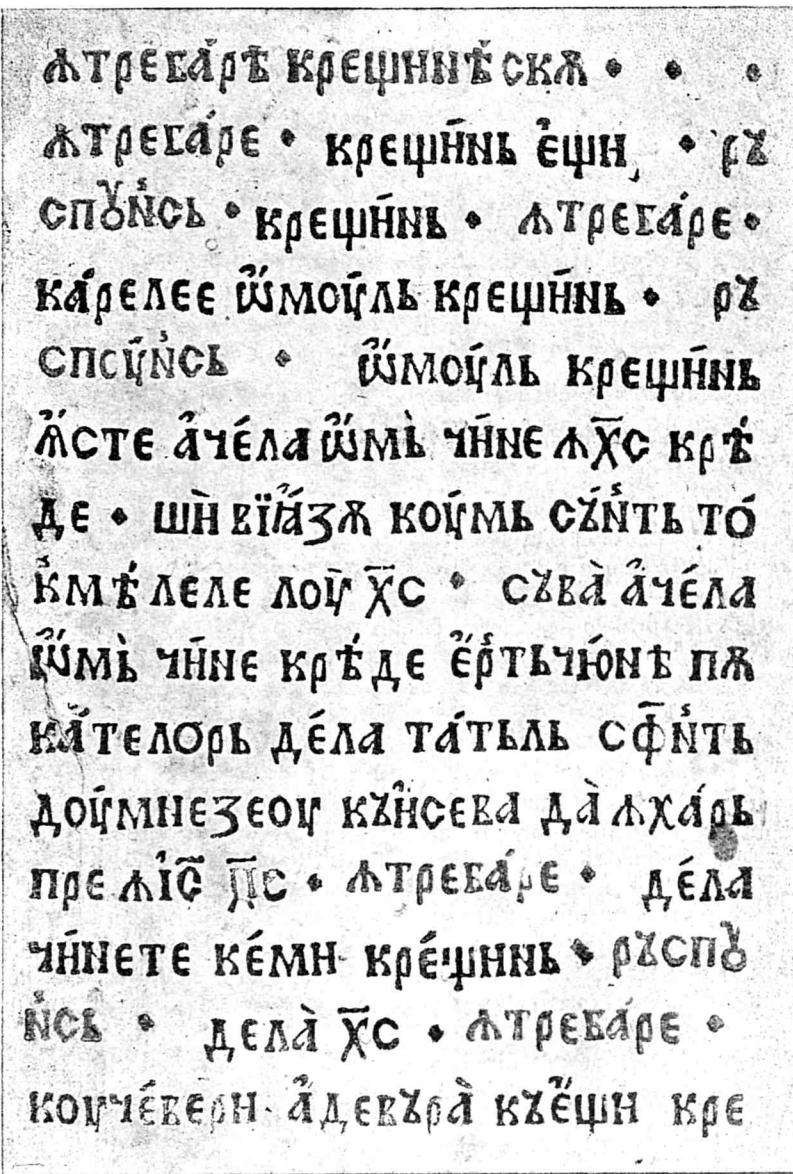
Ini'ialele sunt la fel cu cele din Evangheliarul dela 1562.

Conținutul urmează în această ordine: summar evangheliei lui Matei, precuvântarea lui Teofilact și evangelia lui Matei; summar, precuvântarea și evangelia lui Marcu; summar, precuvântarea și ev. lui Luca; summar, precuvântarea și ev. lui Ioan.

Pe ultima foaie un epilog asemănător ca asezare tipografică, cu cel din 1562 (v. *Bibl. rom. veche*, I, p. 48), din care reproducem finalul:

Покел'єме ж'єпань ҳаньшъ б'єгнєрв (sic) ѡзъ Ѵ'є рабъ. к'єлии д'єакъ Ѵ'єсь Ѵ'є, о'їченничи тру'д'єх'єм ѿс'ємъ Ѵ'є с'єп'єса'х'єм с'є к'єнни. в'єл'єто Ѵ'є, ты'єж'є, б'є поч'є ш'є с'є к'єнни. м'єца д'єк Ѵ'є д'єнъ. и'єз'єр'єшниш'єм м'єца с'єп'єв'єс'єм Ѵ'є д'єнъ :: в'є град' б'єаш'євъ ~ .

Din porunca Jupânului Hanăş Begner, eu robul lui Hristos, Călin diacul și cu cei 4 ucenici ai săi, ne-am trudit de am scris această carte, în anul 7073. S'a început această carte în luna lui Decemvrie 19 zile și s'a sfârșit în luna lui Septembrie, 2 zile, în cetatea Brașov.

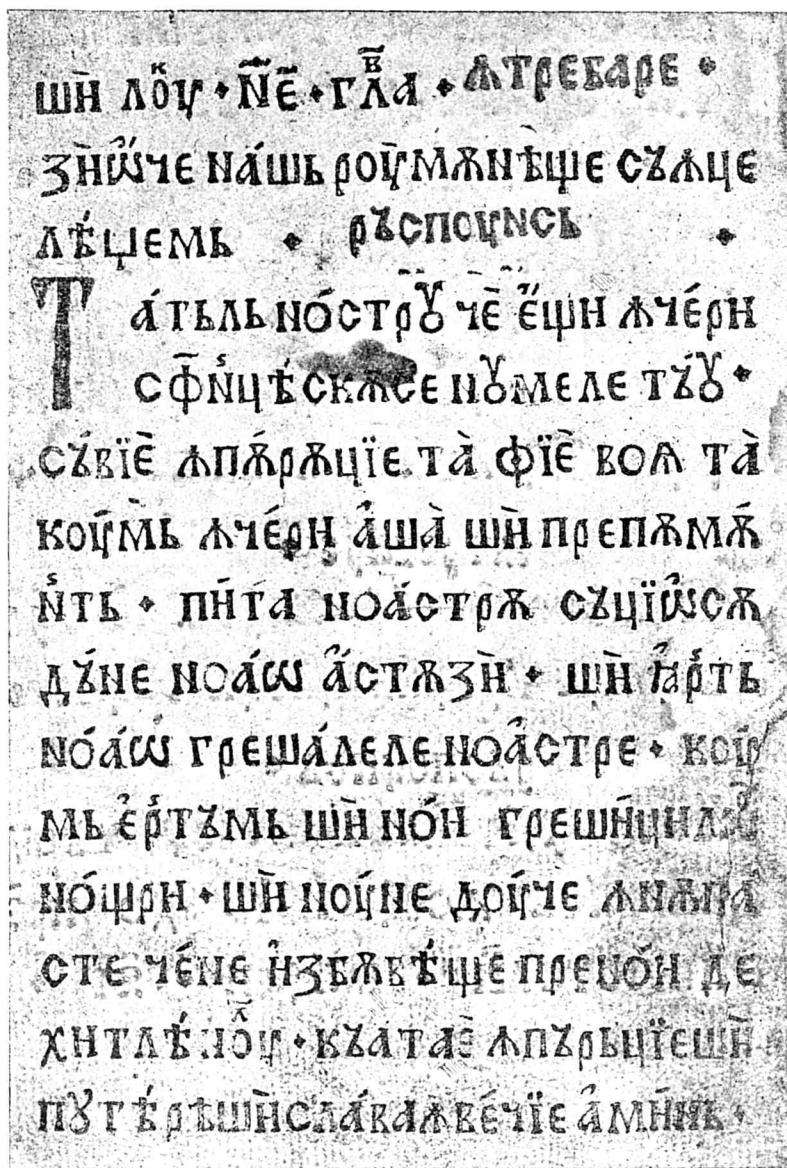
5. Coresi, *Intrebare creștinească*, Brașov 1559.

M. Korneeva-Petsulan, Замѣтка къ исторіи славянскихъ старопечатныхъ книгъ (Notijsа la istoria tipăriturilor vechi slavonești), în *Slavia*, 5 (1926–1927), p. 190–194.

Harcov, Muzeul de artă ucrainiană.

6. *Octoih slavon*, tipărit de Lorinț, Brașov 7075 (1567).

Exemplar găsit în Țara Oltului (Ardeal); 190 foi numerotate de unul din proprietarii cărții. Din descrierea și planșele prezente de N. Iorga, rezultă că tiparul e negru și roșu; volumul are titluri de captoare și inițiale împodobite, frontispicii cu impletituri și

6. Rugăciunea domnească din *Intrebare creștinească* a lui Coresi, Brașov 1559.

stema Țării-Românești: corbul (mare și mic) la mijloc cu crucea în cioc, îndreptată în partea stângă.

Pe ultima pagină acest epilog (după transcrierea lui N. Iorga):

Понеже иже въ Троици покланѣши въ благоволи црковь свое испльнити различными книгами въ славословіи и полож прочитающими.

Безпребоаъ поспешеніемъ сѣго дѣла. И любовіе ѹже къ бжественнымъ и сѣшимъ црквамъ. И написахъ сѧ дѣло спасижа книгу ѿсмогласникъ въ испльненіи славослободію тридневнаго въ єдинъствѣ покланѣемаго бжества. Мѣжѣ юни. Искъвѣрвостнѣй сѧ естарѣе чатжции иллѣ вѣспѣважции иллѣ пышажци. Любовѣ хѣкѣ ради испрѣвлѣти. Иса же офорѣдно поткциавшихся. Йа сѧ дѣло баѣлѣти, да ѿни славаціе ѿїда изъ него же вѣсѣ сѧ иже вѣсѣ дѣла сѣтаго бѣ нем же вѣсѣ, зде оглашчимъ съмиреніе мѣсть, тѣможе сѧ свѣтви мѣрии сѧ благодѣтию аминъ:

Повелѣніемъ жупану Лоринцу дѣякъ брашевскомъ и четири ѿчиничъ традицъ сѧ ѿ семье; и съписахъ сѧ книги. въ лѣто збѣ. почёшесѧ сѧ книги. мѣца генаря є. днъ. и съвржшишесѧ мѣца юни. К. днъ. въ градѣ брашевѣ.

Fiindcă cel în Treime încchinat Dumnezeu a binevoit să înzestreze biserică sa cu felurite cărți întru mărirea și folosul celor ce vor ceti, râvnind cu ajutorul Sfântului Duh și cu dragoste pentru dumnezeieștele, și sfintele biserici, am scris această carte pentru mântuirea sufletului, *Octoih* întru împlinirea măririi a Celei în trei fețe în unitate încchinatii Dumnezeiri; rugăm ca tinerii și vrâstinicii și bătrânii citind-o, cântând-o sau scriind-o, întru dragostea lui Hristos, să o îndrepte.

Iar pe noi, cari cu osârdie la această treabă ne-am străduit, să ne binecuvinteze, ca prin aceștia slăvind pe Tatăl și din El, Sfântul Fiul și cu El, pe Prea-sfântul Duh, dela care vine totul. Aici vom primi smerenie, milă, iar acolo cu această lumină ne vom lumina cu harul, amin.

Cu poruncă jupânul Lorinț, diacul din Brașov și cei patru ucenici s'au trudit întru aceasta și au scris această carte în anul 7075. S'a început această carte în Ianuarie 20, și s'a isprăvit în luna Iunie, în ziua de 20, în cetatea Brașov.

N. Iorga, *Octoiul diacului Lorinț*, în *Anal. Acad. Rom.*, ist., s. III., t. XI (1931), p. 201—204+3 planse (o pag. cu frontispiciu, 2 pag. cu stemele Țării-Românești).

București : Biblioteca Prof. N. Iorga (Inst. de Istorie universală).

7. *Carte de cântări* (psalmi), traducere românească (Cluj 1570).

Fragment de 8 pag., cunoscut în istoria literaturii românești sub numele de «fragmentul Todorescu», după numele posesorului, Dr. Iul. Todorescu, bibliofil român stabilit la Budapesta.

Cuprinde cântări din psalmi, versificate, scrise în limba română, dar în ortografie ungurească (fig. nr. 7). După cercetările de până acum, opera este o traducere din *Cartea de cântece* a lui Francisc David, care s'a întemeiat pe un Graduale tipărit în Oradea, la 1566 și mai ales pe *Cartea de cântece* a lui Szegedi Gergely din 1569. S'a tipărit pe la 1570, sau la Oradea-Mare, sau în tipografia lui Gaspar Heltai din Cluj. Sunt mari asemănări tipografice între operele tipărite de G. Heltai la Cluj și între fragmentul Todorescu. Această carte este prima tipărită în românește cu litere latine, dar în ortografie ungurească.

Dr. Sztripszky Hiador și Dr. Alexics György, *Szegedi Gergely énekeskönyve XVI. századbeli román fordításban. Protestáns-hatásog a hasai Românsagra*, Budapest 1911 (232 pag.). —

Tribuna, nr. 81, 10/23 April 1911, p. 19—20. — Dr. N. Drăganu, în *Transilvania*, 43 (1912), p. 273—277 și în *Dacoromania*, 4, partea 1, (1924—1926), p. 87—88 (nota 5) și partea 2, p. 915.

Budapesta: Biblioteca Dr. Iuliu Todorescu.

București: Biblioteca Academiei Române (copie în fototipie, cota 13 A).

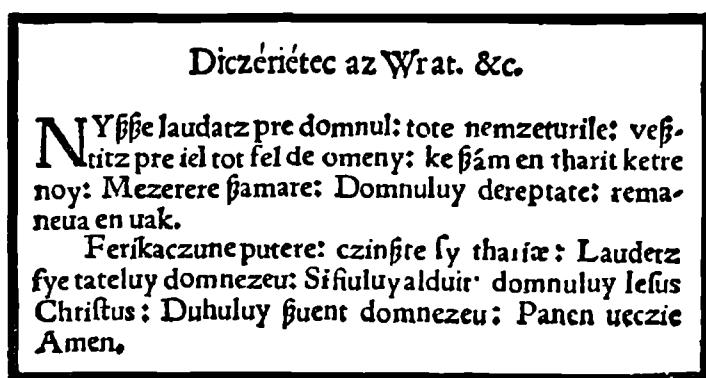
8. *Liturghier* slavonesc tipărit de Coresi (?), Brașov 1568—1570.

Nu se cunoștea până acum un *Liturghier* slav tipărit de Coresi. Exemplarul Academiei pe care-l descriem este coresian, având literele identice cu cele din tipăriturile lui Coresi apărute până la 1570. Litere mari, tăiate cu eleganță, așezate drept și frumos.

De altfel, *Liturghierul* românesc apărut la 1570, trebuia sprijinit și de tipărirea lui în limba slavă, aşa cum a procedat Coresi și cu alte cărți (*Evanghelia* și *Psaltirea*).

Exemplarul Academiei (format 19×15 cm.) este defectuos, lipsit de foile cu date lămuritoare din prolog sau epilog. Are 26 caete, de căte 4 foi, numerotate în cirilică pe prima și ultima foaie a fiecărui caet. Lipsesc primele 3 foi din caetul 1, ultimele 3 foi din caetul 2 și prima foaie din caetul ultim, al 26-lea.

Pe scoarțele legăturii sunt lipite, ca maculatură, 2 pagini din *Psaltirea* românească

7. Pagină din *Cartea de cântări calvine* (Cluj 1570).

a lui Coresi, tipărită la Brașov în 1570, sapt care ne întărește mai mult credința că *Liturghierul* este al lui Coresi.

Hârtia are filigrana obișnuită în cărțile coresiene: coroana, marca fabricei de hârtie din Brașov. Cernelă neagră și roșie, 15 rânduri pe pagină. Ornamentează sunt puține, dar caracteristice și ele pentru identificarea cărții. De trei ori (f. 4 r. c. 1, f. 1 r. c. 19, f. 4 v. c. 22) întâlnim frontispiciul bogat în împletituri frumoase al *Liturghierului* lui Macarie tipărit la 1508, dar fără inițialele IG XG HH KI (v. facs. 1 din *Bibl. rom. veche*, I, p. 2) și o singură dată (f. 3 r. c. 3) frontispiciul simplu din *Liturghierul* lui Șerban Coresi tip. la 1588 (v. facs. 92 din *Bibl. rom. veche*, I, p. 101) cât și din *Liturghierul* slav tipărit, nu se știe de cine, la Brașov, pela 1588 (*Bibl. rom. veche*, nr. 33, p. 101).

Comparând textul cu acela din *Liturghierul* lui Macarie (1508), am constatat deplină identitate în ce privește limba și cuprinsul, Coresi retipărind *Liturghierul* lui Macarie.

Exemplarul Academiei începe (f. 4 r. c. 1) cu *Оѣстѧвъ вѣстнїе слѹжбы вънинжїй дѣаконѣкъ*. (Rânduiala dumnezeeshei slujbe și în ea a diaconilor).

La f. 3 r. c. 3 începe *Бѣлкѡа слѹжба иже въ ст҃х ѿцѣ нашего йѡанна блг҃оїстаго мѣтка наѧкадїѡм* (Dumnezeiasca slujbă după sfântul părintele nostru Ioan Gura-de-aur. Rugăciunea deasupra cădelniței). Continuă Liturghia Sf.-Vasile-cel-Mare (f. 1 v. c. 13) și slujba dumnezeiască înaintea sfintirei (f. 1 r. c. 19). După acestea urmează (f. 4 v. c. 22): *Мѣтвы иже гле дѣаконъ на лѣтнїй вѣлкыj венерна* (Rugăciunea pe care o zice diaconul la pogorârea vecerniei mari).

Ultima rugăciune, care începe dela f. 4 v. c. 25, este:

ИЛТВА ЖЖЕ ГЛЯТЬ АРХИЕРЕН, ИЛИ ДХОВНИКЪ СА ГРЕХЫ КЪ СЪ ВОЛНЫ Ж А НЕВОЛНЫ Ж. ЕВЪ СЕКЖ КЛЯТВѢ Ж ЗАКЛННННН Ж ЗА ВЪ СЕКЪ ГРЕХЪ .

(Rugăciunea pe care o zice Arhieoreul sau duhovnicul pentru toate păcatele vrute și nevrute, toate jurămintești și afurisirile și pentru orice păcat).

Din exemplarul Academiei lipsesc, deci, la început 3—4 foi, cu povătuirea lui Vasilecel-Mare către preoți, despre dumnezeiasca slujbă și împărtășanie și 1—2 foi la urmă, cu sfârșitul unei rugăciuni și epilogul.

București: Biblioteca Academiei Române (cota 32 A).

9. *Liturghier — Diaconar* tipărit de Diaconul Coresi (Brașov 1570).

N-am văzut exemplare. Profesorul N. Sulică din Târgu-Mureș posedă un fragment de 84 pagini, unicul cunoscut, fară sfârșit; cuprinde numai liturghia Sf. Ioan Gură-de-Aur.

Formatul [in-4º], cu 18—19 rânduri pe pagină. Nepaginată; se numerotează în cirilică numai primul și ultimul caet. Hârtia are drept filigrană stema cu coroana Brașovului. Literele, limba textului sunt aceleiasi din tipăriturile coresiene dela Brașov.

In ce privește anul, știm că într-o scrisoare din 9 Decembrie 1570, episcopul româno-calvin Pavel Tordași amintea de această carte, ca tipărită de curând, având prețul de „32 denari“.

S'a tipărit, probabil, în lunile Iunie-Julie 1570.

Textul începe cu titlul:

Tocmeala slujbeei dumnezeiască întru ţă și diac[o]stvele

N. Drăganu, *Despre ce Psaltire și Liturghie vorbește Pavel Tordași la 1570? — în Dacoromania*, IV, partea 2 (1924—1926), p. 913—915. — Nicolae Sulică, *O nouă publicație românească din secolul al XVI-lea: Liturghierul diaconului Coresi, tipărit la Brașov, în 1570*, Târgu-Mureș 1927, in-8º, 16 p. (extras din revista *Șoimii*, Mai-Iunie 1927).

10. *Pravila sfinților oteți*, tipărită de diaconul Coresi (Brașov, 1570—1580).

Fragment de 12 foi, fară început fără sfârșit, legat într'un sbornic descoperit de A. Bârseanu la preotul Artemiu Ardenco din comuna Ieud (Maramureș), în anul 1921. Sbornicul, acum, este în Biblioteca Academiei Române: ms. rom, 5032; la f. 194—205 se găsesc legate cele 12 foi (greșit rânduite foile 202 și 203).

Format 20 × 16,5 cm., 18 rânduri pe pagină, cerneală neagră și roșie.

Literele seamănă cu acelea întrebunțate în tipariturile coresiene dintre anii 1570—1580. Această asemănare și particularitatele de limbă sunt singurele argumente, pâna acum, care ne fac să atribuim diaconului Coresi această tipăritură și să admitem localitatea și data probabile, Brașov 1570—1580:

Cuprinde:

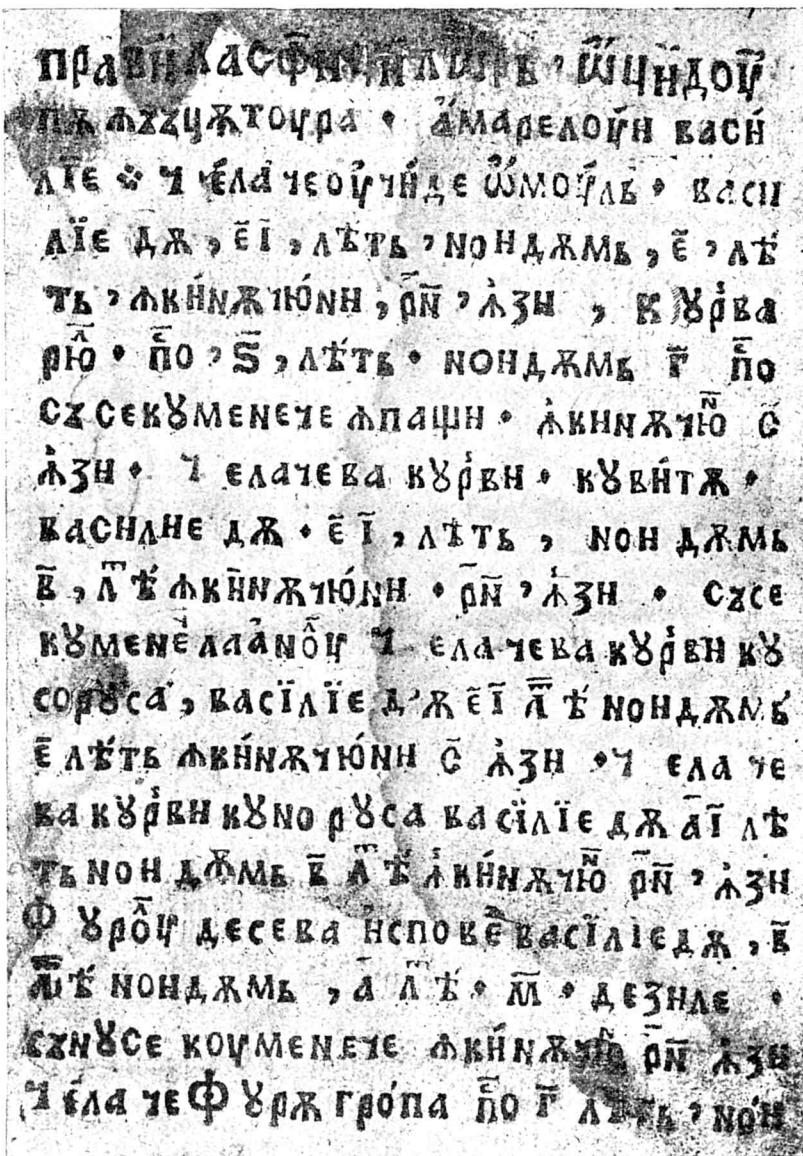
1. fragment din canoanele lui Ioan Nesteutul (Pustnicul), al 4-lea patriarh al Constantinopolului, mort în 619 (f. 1—6).
2. «Pravila sf(i)nților o(te)ți după învățatura a marelui Vasilie». (f. 7—11º; vezi fig. nr. 8).
3. «Tlăcul Ev(an)gh(e)lie(i) dela judecată» (f. 11v. — 12º).

Textul s'a publicat în facsimile de Ion Bianu, *Academie Română. Texte de limbă din secolul XVI. II. Pravila sfinților apostoli*, București 1925. — C. A. Spulber, *Cea mai veche Pravila românească. Text. Transcriere. Studiu*, Cernăuți 1930. — Al. Rosetti în *Grai și suflet*, V (1931), p. 194—198.

București: Biblioteca Academiei Române (ms. rom. 5032, f. 194—205).

11. *Evanghelie slavonească*, tipărită de Ieromonahul Lavrentie (Brașov, circa 1570). — Redacție mediobulgară.

Exemplarul văzut de noi este un in-folio, de 27 caete, de căte 8 foi fiecare, afară de caetul 26 (KŠ), care are numai 6 foi (214 foi). Fiecare caet este numerotat pe prima și

8. Coresi, *Pravila sfintilor parinți* (Brașov 1570—80). — Inceputul Pravilei.

ultima pagină, în cirilică, afară de caetele 8, 11, 13 și 22, care n'au numărul semnat. Al 14-lea caet este greșit numerotat cu 16 (ȘI) și această greșală de numerotație continuă până la sfârșit; astfel, ultimul caet, numerotat 29 (KΘ), în realitate este al 27-lea. De asemenea sunt greșit numerotate foile 4 v. și 5 r. din c. 16, cu cifra 17 (ȘI).

Tiparul este cu cerneală neagră și roșie (arătările tipicului); 25 rânduri pe pagină. Literile au mărimea și înfățișarea literelor dintr'unele tipărituri coresiene (Intrebare creș-

tinească, Apostolul, Evanghelia românească, Psalmurile). Hârtia și filigranele ei sunt asemănătoare tipăriturilor coresiene, reproducând stema cu coroană a fabricii de hârtie dela Brașov, din a doua jumătate a secolului al XVI. Filigranele (v. de pildă, pe cele din f. 6, 7, 8 ale caelului 1) sunt aceleași cu cele reproduse de I.—A. Candrea, *Psaltirea Scheiană comparată cu celealte psaltrii din sec. XVI și XVII*, vol. I, Buc. 1916, la nr. 11 și 13 (stema cu coroană).

Ca ornamentații, Evanghelia are două feluri de frontispicii: frontispiciu mare înflorat. Din mijlocul înfloriturilor se ridică crucea cu Iisus Christos răstignit. La cele 4 capete ale crucii se află medalioane rotunde cu simbolurile celor 4 evangheliști; printre brațele ei găsim inscripția **ІГ ХС НЙ КІ ПБ.**

In partea de jos a frontispiciului este un medalion mare negru (vezi fila 1 r., 3 v. din c. 1; f. 7 v., c. 22). În unele locuri (f. 6 v. c. 8, unde începe textul evangheliei lui Marcu; f. 4 r. c. 28, unde încep explicațiile tipicului) pe acest medalion este tipărit numele tipografului: **іеромонах Лаврентій**. Celălalt frontispiciu este mai mic și reprezintă împletitură grupată în 4 desene ovale (f. 4 r. c. 8; f. 1 r. și 3 v. c. 13; f. 5 r. și v. c. 22; f. 1 r. c. 29). Niciunul din aceste frontispicii nu am mai întâlnit în cărțile tipărite la noi în sec. XVI, deși împletiturile prezintă asemănări în linii, cu cele din primele tipărituri slavonești ale lui Macarie.

Succesiunea evanghelilor urmează în ordinea Matei, Marcu, Luca și Ioan. Fiecare este precedată de o tabelă a cuprinsului, pe zaceale și arătând concordanțele între Evanghelii, apoi predoslovia. Dela f. 3 r. c. 28 începe explicația tipicului, împărțită în cinci.

F. 3 r. c. 28:

1. Сказание еже на въсакъ дънь дълъженъ иест глаголъсъ, се еваггелъа недѣлъмъ въсего лѣта. Еъ сватъжъ и великъжъ неделъ пасхъ. (Povestire despre evangeliile ce trebuie să se citească în fiecare zi, după săptămânile anului întreg; în sfânta și marea Duminică a Paștilor).

F. 4 r. c. 28 :

2. Сказание прѣемлъщее въсего лѣта число Енаггелское Енаггелистомъ емъ прѣлатіе. Ут кждоу начинажть и до где стажть . . . (Povestire ce cuprinde numărul evangeliilor pe anul întreg și succesiunea evangeliștilor de unde încep și până unde se opresc).

F. 1 r. c. 29:

3. Съвѣрникъ съ богомъ єї мъсцемъ. Показвъжъ главы коемъждо еваггелію нѣбранимъ сватъмъ и празднинкомъ владычнымъ. (Sbornic de cele 12 dumnezeuști luni. Se arată capitolele fiecărei evanghelii cu sfinții aleși și cu sărbătorile împărătești).

F. 7 r. c. 29 :

4. Сказание како подобаетъ обрѣтати повседѣнна еваггеліо. (Povestire cum trebuie să se afle evangeliile zilnice).

F. 8 v. c. 29 (ultima pagină):

5. Оуказъ гласовъмъ еваггеліамъ въскръснъмъ и апостолъмъ еваггеліе. (Arătarea glasurilor evangeliilor Invierii și a apostolului evangheliei).

Succesiunea zacealelor și redactarea indicațiilor tipiconale sunt ca în Evangheliarul lui Coresi, 1560–1561. Această identitate, precum și identitatea tiparului, a hârtiei, cu aceleași elemente ale cărților coresiene, sunt argumente sigure pentru a considera Evangelia ca tiparitura făcută la Brașov, în epoca lui Coresi. Ieromonahul Lavrentie, semnat

în cele 2 frontispicii amintite mai sus, nu poate fi de căt tipograful și gravorul care a lucrat la aceasta operă.

Credința lui N. Iorga, „că Lavrentie e diacul Lorinț, de pe lângă Coresi” este îndreptățită. În această epocă, el a tipărit mai multe cărți (v. indicele).

În luna Oct. a anului 1562 Coresi terminase tiparirea Evangheliarului slavonesc, la Brașov. Noua ediție a Evangheliarului, nu o putea tipări Lavrentie (Lorinț), decât între 1562—1570, când ne putem închipui epuizată ediția coresiană.

Ioan Roșu în *Societatea de mdine*, 2 (1925), p. 112.—N. Iorga, *Cea dintâi istorie universală, tipărită în Transilvania*, în *Anal. Acad. Rom., ist.*, s. III, t. IV (1925), p. 389.—Eugen Barbul, *Biblioteca Universității Regele Ferdinand I, din Cluj*, Cluj 1935, p. 100—102.

Biblioteca Universității Cluj-Sibiu.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (16 A).

12. *Psaltire* [Brașov, 1577—1580]. — Slavonește.

Singurul exemplar cunoscut a fost studiat de Preotul V. Ursăcescu, proprietarul cărții. Exemplarul este cu totul defectuos. Formatul 14,50×19 cm. (în 4° mic).

Aceste 53 caete, din căte 4 foi fiecare, dar și acestea cu lipsuri. Felul cum a fost legală cartea îngăduie să se precizeze că, completă, cuprindea 61 caete (244 foi). Sunt numerotate numai caetele.

Numarul rândurilor pe o pagină variază dela 15—19; caetele 1—36 au căte 18 rânduri, caetele 37—61 căte 19 pe pagină. Cerneala neagră și roșie.

Literele sunt mici, unele noi, altele uzate. Le mai întâlnim în cărți contemporane, ca Psaltirea 1574 și 1576 (facsimile nr. 276—277 din *Bibl. rom. veche*, I, p. 526—527), Octoihul 1578 (*Bibl. rom. veche*, I, nr. 22, p. 70—73) și în Evangelia lui Lorinț 1579 (*Bibl. rom. veche*, I, nr. 24, p. 75). Cu aceste din urmă cărți mai are comună și ornamentația: unele litere inițiale (facs. nr. 9) și frontispiciul de pe prima pagină a Sinaxarului; într'un cadru de linii și

9. *Psaltire slavonă* (Brașov 1577—1580). — Inițiale ornate.

flori este vulturul, stema Țării Românești, având în ciocul întors spre stânga, crucea (facs. nr. 10).

Filigrana hărției este scutul oval jos, cu coroană sus, stema fabricii de hârtie din Brașov, până în 1580 (facs. nr. 11).

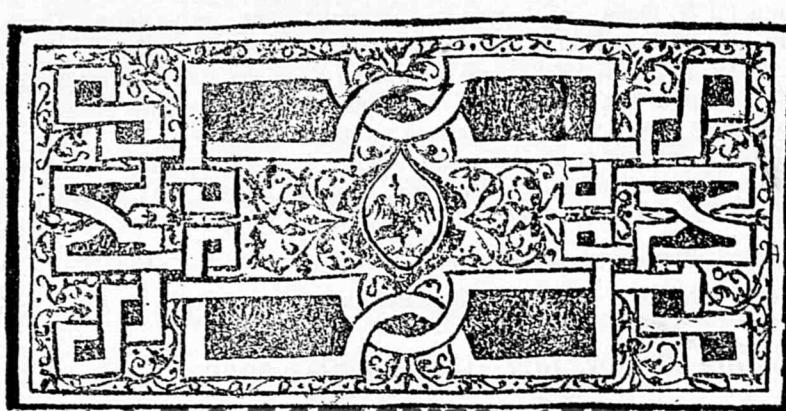
Numai aceste elemente de tehnică tipografică sunt argumentele ca să susținem că această Psaltire s-a tipărit, de Coresi sau Lorinț, în Ardeal (Brașov sau Alba Iulia), între 1577—1580.

Pr. V. Ursăcescu, *Psaltire slavonă*, (1577—1580), în *Anal. Acad. Rom.*, lit. s. III, t. III (1927), p. 179—187.

Muzeul Pr. V. Ursăcescu din Oltenești (Falciu).

13. *Evangheliar* [Brașov, circa 1580, tipărit de Coresi?]. — Slavonește și românește.

În legătura *Triodului* slavon tipărit de Coresi la Brașov, în 1578 (*Bibl. rom. veche*, nr. 21), exemplarul din biserică mănăstirii din Valenii-de-Munte, Iorga a descoperit un fragment de pagină dintr-o *Evangheliu* slavo-română.

въселе́тнаго • начи́нше ѿмѣца, се́птемвріа
домѣца, августа • прѣимѣл въ творѣ еже и
ко́ндаке • пра́зднкѡ, инаро́днѣи съи́нѣ
Исѹса се́птемвріе, и́матъ дніи, а дніи и́ма
ти ю́а въ и́нощь, въ и́а • наче́лю и́ндїкто́ єже
и́ю въ лѣтъ • и́памѣть прѣподобнаго ѿ́ца
и́шеро си́мѣона стальпинка, и́ргамандрита •
и́съборъ прѣстѣн еци, въмѣа си́нечь •
и́сѧго ми́ника и́ндала • и́сѧи и́хъ, и́хъ жеи •
и́сѧго а́ммона діакона, оу́чнителѣ и́хъ •

10. *Psaltere slavonă* (Brașov 1577–1580). — Pagină cu frontispiciu.

11. *Psaltere slavonă* (Brașov 1577–1580). — Filigraană.

Fragmentul, aşa cum este publicat de N. Iorga, ne îndreptățește a constata că el nu face parte din *Evangheliarul* slavo-român tipărit pe la 1580 (*Bibl. rom. veche*, nr. 25), cum greșit a crezut D. Mazilu, *Diagonul Coresi*, p. 47. Întradevăr, textul *Evangheliarului* înregistrat în *Bibl. rom. veche* la nr. 25, este pe 2 coloane, câtă vreme în *Evangheliarul* descoperit de N. Iorga textul e în continuare, versetul slav fiind urmat de versetul român.

Este, deci, un nou *Evangheliar* slavo-român din sec. XVI, pe care nu putem să fi siguri, nici cine l-a tipărit, nici unde. «Forma „giu[deca]tă” — găsită în fragment] ar dovedi că avem a face cu o traducere maramurăsană neschimbată de tipăritorul din veacul al XVI-lea». N. Iorga o socotește „publicație coresiană nouă”, bazat probabil pe tiparul „simțitor mai frumos” decât cel din *Evangheliarul* tip. pe la 1580. Particularitățile de limbă arată o tipăritură din Ardeal și nu este exclusă o participare a lui Coresi, care, cum ne-a dat *Psaltirea*, pe rând, în românește (1570), în slavonește (1576) și în slavo-românește (1577), tot așa să fi executat și tipărirea Evangheliei: românește (1560—1561), slavonește (1562, 1579 și 1583) și puțin mai târziu (poate 1580) slavo-românește.

N. Iorga, *Un exemplar românesc al unei tipărituri coresiene și o publicație coresiană nouă*, în *Almanahul graficei române* 1926, p. 28—30.

14. *Psaltire* (Brașov 1588). — Slavonește și românește.

Biblioteca Academiei Române are 2 exemplare din această carte, ambele necomplete. Pe cel mai complet l-a cumpărat dela Ilie Câmpleanu, protopop în Giurgeul-Sânmicăușului.

Formatul 15, 50 × 19 cm., cu 18 rânduri pe pagină, cerneală neagră, chiar și pentru inițiale, care sunt mai mari. Textul în continuare, un verset slav, urmat de traducerea lui în românește.

Exemplarul nostru are numai caetele 4—85, semnate numai în cirilică, jos, pe prima și ultima pagină; fiecare caet are 4 foi; caetul 46 este sărit la numerotare, care începe iar regulat de la caetul 48. Lipsesc f. 1 din c. 4, c. 37 întreg, f. 4 din c. 40, f. 1 din c. 63, f. 4 din c. 84; din c. 85 există numai prima foaie.

Literele sunt aceleași ca în *Psaltirea românească* din 1570 și ca în cea slavo-românească 1577, ceea ce arată că s'a tipărit la Brașov. Primele 30 caete au ca filigrană mărcile fabricilor de hârtie din Sibiu, înființată în 1573 (cerc cu 2 diametre, f. 2 c. 7) și din Brașov (coroana, f. 3 c. 7, f. 3 c. 8, f. 1 c. 9, etc). Dela caetul 31 înainte coroana este de alt desen, pe care-l întâlnim pentru întâia oară în anul 1588, în *Liturghierul* slav pe care-l tipărea Șerban, fiul lui Coresi, la Brașov (*Bibl. rom. veche*, I, nr. 32).

I. A. Candrea, care a comparat limba acestei Psaltiri cu limba celor 2 ediții coresiene anterioare (1570 și 1577), ajunge la concluzia că ea este «o retipărire modificată a aceleia din 1577».

I. A. Candrea, *Psaltirea Scheiană comparată cu celelalte psaltiri din sec. XVI și XVII traduse din slavonește*, vol. I, *Introducerea*, București 1916, p. LX-LXIII.

București : Biblioteca Academiei Române (19 A).

SECOLUL XVII

15. *Psaltire* (Țara-Românească, 1637—1650). — Slavonește și românește.

Bibliografie după o notă rămasă dela Nerva Hodoș, care a găsit printre cărțile slavone ale Mănăstirii Neamțului, 2 exemplare defecțioase din această carte. Un exemplar cu foile numerotate, celălalt cu foile nenumerotate.

In-4°, caetele de căte 4 foi; 18 rânduri pe pag. cu caractere mari și 26 rânduri pe pag. tipărită cu caractere mici.

Incepe cu *cathisma* 3 la fila 13v. Psalmii țin până la f. 152 verso. Dela f. 153r.—175v. Începe în românește «*Molitvele după cathisme*». F. 176r.: Пѣсна мѡнїсса ѿт и҃хѡдѧ. Гл҃аꙗ, і. F. 189 v.: «*Polyeleu ce să cântă la Praznice Domnești*».

Biblioteca Mănăstirei Neamțului.

București : Biblioteca Academiei Române (2 foi). Cota 36 A.

16. *Ceaslov*, Govora 1638. — Slavonește.

Cunoaștem un exemplar din această carte, din Biblioteca Seminarului greco-albanez din Palermo, despre care Preotul Ciril Charon Karalevski din Roma ne-a dat prețioase informații.

In-16° mic (6×10 cm.), 5 foi nenumerotate + 299 foi numerotate, unele numere nefiind tipărite. Tipar negru și roșu, cu 12—13 rânduri pe pagină.

Titlul lipsește, dar cartea începe cu numele și titulatura lui Matei Basarab:

Іѡ Мâѡй Басараба, бѹжю благодатио началникъ и҃ Коевода, земли Благии запланенескул, и҃ всегде подвигъя и҃ прѹчаам.

Io Matei Basaraba, cu binecuvântarea Dumnezească, Domn și Voievod al Țării Românești — Muntești și al țărmului întreg al Dunării și celelalte.

Urmează tabla de materii și o scurtă prefată, din care Pr. Cyril Karalevski ne-a copiat începutul:

Тъ цѣніе и҃ йжливеи" пресѣла" г адръ Иѡ Матѳеи Басараба Коевода земли ѿгроқладчиискыл и҃а ѿврази съи Часою, въ егѹон түпогрѣфи, въ монастырѣ г амѣм г овора, Бл҃кением пребоїенна" А҃хїенікопа кур ѿефилла, мл҃тию бжю митрополита землѣ 8г въ, и при вгѹлюбенѣм єїкотѣ йгнатаи риѣ ницком и епекотѣ стѣ-фантѣ вѣзеско". Тъ цѣніе мнѣ ҳѣжъшомъ въ сциен ѿйноце", Мелетію Макдо"с-комъ, Ігѹменъ ѿврежките на монастыра г овора, храмъ ѿспеніе прѣтъял въ. Тѣмже ѿбо ѿсрѣно любъено же и҃ багодарно прѣимѣте и҃ на" ѿсрѣно тѣламъ смъ проциенію спо"блѣте, дај и҃ въ прѹча и по"важнѣши" къ си" ра"ли"номъ гин (sic) оу"но-жѣнию стѣбрнте, зѧра"стѣвнте.

Cu îngrijirea și cheltuiala prea luminatului Domn Io Matei Basaraba, Voievod al țării Ungrovlahiei, s'a cules (alcătuit) acest *Ceaslov* în tipografia

lui, în mănăstirea zisă din Govora, cu binecuvântarea preaosfințitului arhiepiscop chir Teofil, din mila lui Dumnezeu, mitropolit al țării Ungrovlahiei și pe vremea de Dumnezeu iubitorului episcop Ignatie de Râmnic și a episcopului Ștefan de Buzău, cu osteneala mea, a celui mai mic între ieromonahi Meletie Macedoneanul, egumen al mănăstirii și chinoviei cu hramul Adormirei prea sfintei Născătoare de Dumnezeu.

De aceea dar, cu osârdie și cu dragoste și cu mulțumire să o primiți; și pe noi cei ce ne-am silit cu osârdie, de iertare să ne învredniciți și, astfel, mai dornici de alte felurite și mai multe lucruri vă faceți [vrednici]. Fiți sănătoși.

Pe ultima foaie recto, jos, se află data:

а Ѿли ѡица дик. ѡ съврѣши.

(1638 Luna Decembrie 30 s'a sfârșit).

Pe ultima față:

Повелением и жаждением просвещлаго и благочестия киша Иоантина Басараба, гдя и воеводы, та царию, и настолнием, ви Македонскаго. Тръдни съзахъ въ семъ йеромонахъ стѣфанийски. и на печатъ съ часословъ, мнимъ съ чтвири съ, ацие чтъ погрѣшихъ. даюмъ крестъю проравлѧніе и на прощенію сподѣляти.

Din porunca și cu cheltueala prealuminatului și cucernicului (blagocestivului) Principe Io Matei Basaraba, Domn și Voievod, cu silința și cu stăruința lui Meletie Macedoneanul, m' am trudit cu aceasta eu, ieromonahul Ștefan din Ohrida și am tipărit acest Ceaslov.

Mă rog de voi, cei cari veți citi, ca, dacă am greșit ceva, cu duhul blândeții să îndreptați și pe noi de iertare să ne învredniciți.

Palermo: Biblioteca Seminarului greco-albanez.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografica (37 A).

17. (*Paracrisul Precistei*, Govora 1639). — Românește și slavonește.

Academia Română neavând aceasta carte, pe care o numim *Paracrisul Precistei*, după titlul primului text, care este și cel mai intins, voiu folosi, în prezentarea ei, datele prețioase publicate asupră-i de N. Drăganu, *Cea mai veche carte rákóczyană*, în *Anuarul Institutului de istorie națională*, vol. I, Cluj, 1922, p. 161—278+4 tabele (cu bibliografie completă).

Exemplarul defectuos din Biblioteca Dr. Iuliu Todorescu (Budapesta) este în 8º mic, de 58 foi. Filigrana hârtiei «înfațisează marca Ardealului împreunată cu a familiei Rákóczy», având sub ea inițialele G. R. (Georgius Rákóczy). Acest fapt a făcut pe N. Drăganu, la început să o socotească tiparită la Alba Iulia, în 1639 (după Pascalie). Aceiași părere, că s'a tipărit la Prisaca (unde era tipografia Balgradului), susține și Șt. Pașca, *Cel mai vechi Ceaslov românesc*, Buc. 1939, p. 20, nota 3. Mai târziu, N. Drăganu, *Histoire de la littérature roumaine de Transylvanie...*, București 1938, p. 43, își schimbă parerea și o socotește tiparită la Govora 1639 (părere pe care o împartăsim și noi), bazându-se pe următoarele argumente:

1. ornamentele și caracterele tipografice sunt întâlnite în *Pravila și Evanghelia învățătoare*, tiparite la Govora.
2. și hârtia acestor 2 cărți este tot din fabrica lui G. Rákóczy.

3. textul «Şapte taine» este ca la ortodocşi.

4. prezenţa unor slavonisme greşit întrebuiențate, care evoacă titulaturi din Tara-Românească.

Cuprinde următoarele texte:

Paraclisu Precistei, pre limba rumânescă, cine va citi să înțelegă ce zice
(f. 1 r.—19 r.).

Molitve căndu te scoli denū somnū diminēja (f. 19 r.—20 r.).

Molitve căndū veri să te culci spre noapte (f. 20 r.—f. 21 r.).

Zéce porunci a legei vechi (f. 21 r.—22 v.).

Doao porunci a legei ce ţintru ţale toată legé și pror[o]cii razămă
(f. 23 r.).

Trei lucrure-s bune a b[o]gosloviei cu carele s[e] cinstéște Dumnezeu
între oameni (f. 23 r.).

Patru lucrure bune de bunâ vestire (f. 23 r.—23 v.).

Şapte taine săntū a legei noao (f. 23 v.).

Şapte darure-s a d[u]hului s[fân]t (f. 23 v.).

Noao rodure a d[u]hului omului de bună daré a d[u]hului sf[â]nt'întru
elū să nascū (f. 23v.).

Şapte păcate săntū mai gréle (f. 23 v.—24 r.).

Şapte lucrure-s a m[i][o]stei (f. 24 r.).

Trei lucrure-s bune de a faceré bine (f. 24 r.).

Trei svéture-s a Domnului (f. 24 r.—24 v.).

Direptate fireei (f. 24 v.).

Direptate legeei (f. 24 v.).

Cinci firi sănt'a trupului (f. 24 v.).

Patru lucrure-s cé[le] mai de apoi (f. 24 v.).

Gromovnic (f. 25 r. — 37 v.).

Acicé se ştīi preste anū căte săptămăni săntū denūtr-o zi mare, până
într'alütâ zi mare (f. 37 v.—38 v.).

Vedem acestū lucru că mari ispite și năpăsti au căzut' pre sf[â]nt'
pr)o]roc' și împărat' D[a]v[i]dū (f. 38 r.—39 v.).

СЛАВОСЛОВІИ НА ТРДІТЕЛКІ (f. 40 r.—42 r.).

Fragment de Sinaxar, tot în slavoneşte (f. 42 v.—50 v.).

Fragment dintr'o Pascălie, în slavoneşte (f. 51 r.—52 v.); fragmentul cuprinde numai
2 rânduri, cu date din anul 1642 și anii 1643—1649.

Trepetūnicū de semne omenesti (f. 53 r.—58 v.).

Budapesta: Biblioteca Iuliu Todorescu.

18. Ceaslov (Govora 1640).

Volumul, pe care l-am văzut în copie fotografică (originalul la Bibl. Universităţii din Cluj-Sibiu), este in-8º (95 × 150 mm.), din 16 caete, de căte 8 foi fiecare, numerotate în cirilică, cu greşeli: Е, Г, Д, Ж, С, З, И, К, Л, М, Н, О, П, Р. Sunt numerotate și foile, exemplarul defectuos de la Cluj având foile 17—145 (greşala de paginaţie, f. 95—97). Pe foaie 13 rânduri; unele din ele au iniţiale inflorate (fig. nr. 12 și 13).

Caracterele tipografice, ornamentele ei, în parte filigranele hârtiei, sunt acelea ale tipăriturilor de la Govora și anume în *Psaltirea* din 1637 și *Pravila* din 1640. Aceste fapte,

căt și atitudinea interesată a tipografului Meletie de la Govora, față de ortodocșii din Ardeal, după moartea mitropolitului Bălgradului, Ghenadie, al cărui loc urmărea să-l ocupe, au făcut pe Șt. Pașca, *op. cit.* mai jos, p. 20, să afirme că s'a tipărit de Meletie la Govora, «în cursul jumătății a doua a lunii Septembrie și în Octombrie 1640».

12. *Ceaslov* (Govora 1640). — Litere inițiale împodobite.

Cuprinde molitvele zilelor din săptămână, după utrenie, ceasuri și vecernie. Faptul că termină cu tabla cuprinsului și o scurtă rugăciune de încheiere, mă face a crede că *Ceaslovul* n'a avut multe foi după cea numerotată 145.

Șt. Pașca, *O tipăritură munteană necunoscută din al secolul XVII-lea: cel mai vechiu Ceaslov românesc. Studiu istoric literar și de limbă*, București 1939 (colecția Acad. Română,

Studii și cercetări, XXXVI); la p. 97—121 transcrie textul. Partea care lipsește *Ceaslovului* o completează după ms. Acad. Rom. nr. 275, fondul rom., sec. XVII (p. 94—96).

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (38 A).

19. *Catehism*, Iași 1642.—Slavonește.

Exemplare din această carte nu s-au găsit până acum. Existența ei ne este însă atestată în 2 manuscripte rusești, descrise de V. I. Sreznevskij și Th. I. Pocrovskij:

13. Pagini din *Ceaslovul* tip. la Govora, 1640.

Описаніе рукописного отдѣленія библіотеки Императорской Академії наукъ (Descrierea secției manuscrisse a Bibliotecii Academiei imperiale de științe), vol. II, Petrograd (1915), p. 181, nr. 824 și p. 461—464, nr. 997.

In ms. nr. 824, copie din 1754, textul începe la f. 1, cu următorul titlu :

О Мартинѣ Лютерѣ и Калвинѣ (Despre Martin Luther și Calvin).

Textul acuză pe luterani și calvini că n'au preoți și se termină astfel :

Напечатася во Ясій Молдавствій въ Монастырѣ Трехъ Святителесъ въ лѣто отъ Христа 1642-е Декемврія въ 20 день. (S'a tipărit în Iașii Modovei în Mănăstirea Trei Ierarhi, în anul de la Christos al 1642-lea, Decembrie în 20 zile).

Celălalt ms., nr. 997, din sec. XVIII, la f. 140 reproduce titlul unui *Catehism* contra luterano-calvinilor, tipărit în Moldova, care nu poate fi altul decât cel tipărit la Iași 1642, copiat în ms. 824, amintit mai sus. În versiunea manuscrisă, întregul Catehism are 10 foi.

Titlul versiunii manuscrise:

Катихисисъ православныя вѣры и каѳолическія сочинена отъ православного исповѣданія изданно въ Молдавій, единоушии собравшася гречане и россияне супротиво луєиро-калвинистовъ, и въ краткѣ въ вопросахъ и отвѣтахъ положена, такъ что всякой желаяй отъ христіанъ научитися, какъ супротиво вышепомянутыхъ луєиро-калвинистовъ отвѣствовать, отъ себе саиаго безъ инаго вожденія можетъ, основанна супротиво исповѣданія, изданна отъ Конрадда Феодорика луєерана. (Catihisisul credinței ortodoxe și al bisericii catolice răsăritene, alcătuit de mărturisirea ortodoxă, tipărit în Moldova într'un comun acord, de Grecii și Rușii adunați împotriva luterano-calviniștilor și cu întrebări și răspunsuri pe scurt, așezate aşa, că oricine dintre creștini, doritor a învăța, să poată a răspunde de la sine, fără nicio altă cârmuire, împotriva mai sus pomenișilor luterano-calviniști, întemeiat (catehisisul) împotriva mărturisirei tipărită de luteranul Conrald Teodoric).

Damian P., Bogdan, *Contribuțiuni la Bibliografia românească veche. Tipărituri dintre anii 1546–1762 necunoscute la noi*, București 1938, p. 7–8.

20. *Penticostar* (Țara Românească) 1644.

Arhimandritul Leonid, într-o recenzie asupra cărții bibliografice a lui Karataev, semnalază că în Muzeul Academiei teologice din Chișinău există un «*Penticostar* tipărit în 1644 din porunca doamnei Elena a lui Matei Basarab», cu 224 foi (?).

N'avem posibilitatea să verificăm afirmația cercetătorului rus: să fie alt *Penticostar* decât cel tipărit în 1649, la Târgoviște ? ! (*Bibl. rom. veche*, vol. I și IV, nr. 55).

Damian P. Bogdan, *Contribuțiuni la Bibl. rom. veche*, Buc., 1938, p. 9, nota 2.

21. *Evanghelie* 1645 (locul ?).

Semnalată ca existând la biserică din Vișeu de Mijloc (Maramureș), de Dr. Gh. Bran, în *Graful Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 11 (prima listă).

22. *Evanghelie* armenească, Suceava 1649.

N-am văzut exemplare, dar cartea este atestată în 2 izvoare: într-o tabelă manuscrisă a eruditului părinte Egișe (Elisée) Kaftanian, conducătorul Congregației Mechitaristilor din Viena și în lucrarea capitală a lui Teotie, *Tip-u-tar*. (*Tipar și literă*), Constantinopol 1912. Cartea s-ar fi tipărit în tipografia mitropolitană din Suceava.

H. Dj. Sironi, *Tipăriturile armeniști din România*, în *Revista istorică*, XVII (1931), p. 163–164.

23. *Psaltire*, Alba Iulia 1649.

Semnalată de Iosif E. Naghiu, *Biblioteca Mănăstirii Neamțu*, în *Mitropolia Moldovei*. XVII (1941), p. 83; anunță și un studiu pe care-l pregătește prof. I. Minea asupra acestei cărți.

Biblioteca Mănăstirii Neamțu.

24. Bucoavnă, Iași 1651. — Grecește.

N'am văzut exemplare. Un exemplar a văzut învățatul rus A. I. Iacimirskij în biblioteca preotului Theofil Gheorghici, în Basarabia.
In-16°, 34 foi, cu 17 rânduri pe pagină.

Al. David, *Contribuțiuni la Bibliografia românească veche*, în *Luminătorul*, 67 (1934), p. 784, nr. 7 (cu bibliografie).

25. Triod, 1664 (locul ?).

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3 nr. 12 (prima listă), ca existent la biserică din Cuhea (Maramureș).

26. Spătarul Nicolae Milescu, Enchiridion, Paris 1669. — Latinește.

Enchiridion sive Stella Orientalis Occidentali splendens id est sensus ecclesiae orientalis, scilicet graecae, de transsubstancione Domini aliisque controversiis a Nicolao Spadario Moldavolaccone, barone ac olim generali Wallachiae, conscriptum Holmiae (Stockholm), mense Februarii.

Nicolae Milescu, la trecerea lui prin Stockholm, în 1668, a dat manuscrisul ambasadorului francez Arnauld de Pomponne, care a tipărit-o, împreună cu P. Nicole, în *La perpetuité de la foy de l'église catholique touchant l'Eucharistie*, tomul II, Paris 1669, p. 50 sq. (ed. II a apărut în aceeași colecție, vol. IV (Anexes), Paris 1704, p. 50—54).

N. Drăganu, *Codicele pribegieului Gheorghe Stefan, voievodul Moldovei*, în *Anuarul Inst. de istorie națională*, III (1924—25), Cluj, 1926, p. 187—188.

P. P. Panaitescu, *Nicolae Spătar Milescu (1636—1708)*, în *Mélanges de l'École roumaine en France*, Ière partie, Paris 1925, p. 60—63, 170.

N. Cartojan, *Istoria literaturii române vechi*, vol. II, Buc. 1942, p. 132.

27. Ceaslov, Blaj 1678 (?).

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 13 (prima listă), ca existent la biserică din comuna Valea-Porcului (Maramureș).

28. Octoih, Blaj 1678 (?).

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 14 (prima listă), ca existând la biserică din comuna Valea-Porcului (Maramureș).

29. Molitvele în Dumineca Pogorîrei Sf. Duh, București 7188 (1680). — Slavonește și românește.

Ѣ А҃мїнека Погорѣн ДѢꙑꙑвъ Свѧтъ.

N'am văzut carte.

In-4°, 14 foi numerotate. Paginele au semnătură și jos: А, ІІБ, Б, ББ, Г, ГБ.... Tipar negru și roșu, cu 21 rânduri pe pagină.

In afară de molitvele și eccleniiile la slujba din ziua de Rusalii, carte mai cuprinde în tipic și multe nume de rugăciuni în slavonește:

Блгословенъ Бѣзъ нашъ, Цріо иѣнъ, Стѣнъ Бѣзъ, Еозгашеніе, Икѡ твоѣ єсть цѣтко, etc. (Binecuvântat este Dumnezeul nostru, Împărate ceresc, Doamne Sfinte, Strigare, Că a Ta este împărăția...).

Pe ultima pagină, după cuvântul „Svârșitul” următoarea notă slavă:

Кіріакъ Єромонахъ Тұпограffъ wt Стон мѣтіри Агапіи и съ Нікодимомъ Єромонахомъ, wt Стон мѣтіри Бранковені, въ Митрополіе 8 Бєкчеви издаде сіл вѣто зѣпи іл и днѣ. (Chiriac ieromonah tipograf dela sfânta mânăstire Agapia și cu Nicodim ieromonahul, dela sfânta mânăstire Brâncoveni, în mitropolie s'a tipărit, la București, în anul 7188 Iulie 8 zile).

In afară de această notă, frontispiciul și alte ornamente (la fel ca în *Cheiа Înțeleșului*, Buc. 1678, facs. 102 și 185 din *Bibl. rom. veche*, I) dovedesc o tipăritură de la București.

Intercalată într'un vechiu manuscris de Molitvenic și descoperită de Gh. Șerban-Cornilă, *O carte necunoscută: «Molitvele la Pogorirea Duhului Sfânt»*, București 1680, în *Revista teologică*, XXXI (Sibiu 1941), p. 305—312.

30. Calendar (Sibiu 1684).

Nu cunoaștem exemplare; se știe, însă, că Episcopul Ștefan al Râmnicului, printr-o scrisoare din 12 Noemvrie 1684, cerea craibirăului din Sibiu: «... ne rugăm măriei tale să ne trimeți vro 2 călindare de ceale ce au eșit est timp, ca să mai putem și trecutul anului precum ar fi, precum și anii».

I. Lupaș, *Documente istorice transilvane*, vol. I (1599—1699), Cluj 1940, p. 410.

31. Molitvenic, Bălgad (Alba-Iulia) 1684.

Semnalat ca existent la biserică din comuna Văleni (Maramureș), de dr. Gh. Bran, *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 15 (prima listă).

32. Povestea de jale, trad. în versuri din grecește, de logofătul Radu Greceanu, [Snagov 1696—1699].

Până acum cartea nu a fost descoperită. Conținutul ei, referitor la uciderea postelnicului Const. Cantacuzino (20 Dec. 1663), se cunoaște numai dintr'o copie manuscrisă, datată 4 Februarie 1735, din Biblioteca Centrală din Blaj (nr. 216, f. 104—113). Reproduc notița din fruntea acestui manuscript, singurul izvor pentru cunoașterea tipariturii:

Poveaste de jale și pre scurt asupra nedreptei morți a prea cinstițului Costantin Cantacuzino, marelui postialnic al Țării Rumânești.

Făcută dă prea bun și scumpu prijătnic al său, întru semnare a dragostii și a ostenealii, tipărindu-se cu a sa cheltuială, însă grecească fiind. Si acum pre limba rumânească scoasă, de Radul logofătul Greceanul, tot în viersuri tocmită, aseamene ca și cea grecească.

Cu care mică și neviadnecă osteneală, ca în loc de plecată și smerită slujbă, mă închin dumnaiei prea cinstitei jupâneasii Stancăi Cantacuzinei, a acestuiaș răposat C~~ostandin~~ C~~antacozino~~, iubită fiică fiind și maică prea luminatului și prea creștinului stăpânului nostru, Ioan Costandin B~~asarab~~ B~~râncoveanu~~ Voievod, domnului și oblăduitorului toatei Țării Rumânești.

Leat 7243, mesița Februarie 4. Însă scoasă după tipar și scrisă cu mâna de Dumitru Logofăt sinu Anastase Suf(r)agiul, în zilele prea luminatului domnului lo Grigorie Ghica Voievod, trecând doi ani dă̄n domniia Mării Sale, la Paște.

Emil Vîrlosu, *O povestire inedită în versuri despre sfârșitul Postelnicului Constantin Cantacuzino* († 1663), București 1940, in-8°, 23 p. (publică și textul).

SECOLUL XVIII

33. Const. Cantacuzino, Stolnicul, Harta Munteniei, Padova 1700. — Grecește și latinește.

Titlul din stânga :

ΠΙΝΑΞ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ | ΤΗΣ ΥΨΗΛΟΤΑΤΗΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑΣ ΟΥΓΓΡΟΒΛΑΧΙΑΣ | εἰς Δεκαεπτά θέματα διηρημένης, κατὰ τὴν ἐξηκριβωμένην κατὰ γραφὴν καὶ διατύπωσιν ἡγ πεπόηκεν δι εὐγενέστατος ἐνδοξότατος καὶ σοφώτατος Ἀρχων Στόλνικος Κύριος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ | ΚΑΝΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ, Σπουδῆ τοῦ ἐξοχοτάτου Ἰατροφίλοσόφου Κ. Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΟΜΝΙΝΟΥ. | Νῦν τὸ πρῶτον τύποις Ἐλληνικοῖς ἐκδοθεῖς καὶ εὐλαβῶς Ἀφιερωθεῖς τῷ ΓΑΛΗΝΟΤΑΤῷ | ΚΑΙ ΘΕΟΣΕΒΕΣΤΑΤῷ ΑΥΘΕΝΤῷ ΚΑΙ ΗΓΕΜΟΝΙ ΠΑΣΗΣ ΟΥΓΓΡΟΒΛΑΧΙΑΣ ΚΥΡΙῷ ΚΥΡΙῷ | ΙΩΑΝΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝῷ ΒΑΣΣΑΡΑΒᾷ ΒΟΕΒΟΝΔΑ Παρὰ ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ | Πρεσβύτερου καὶ τοῦ Ἀποστολικοῦ Ἀγιωτάτου τῶν Ἱεροσολύμων | Πατριαρχικοῦ Θρόνου ΑΡΧΗΜΑΝΔΡΙΤΟΥ.

Titlul din dreapta :

INDEX GEOGRAPHICUS | Celsissima Principatus Wallachiae | in decem et septem themata divisa juxta accuratissimam descriptionem quam edidit| Sapientiss[im]ius Vir Stolnicus DD Constantinus Cantacuzenus | studio Medici ac Philosophi DD Ioannis Comneni. Nunc primum | typis expositus et obsequiose dicatus | Serenissimo ac Piissimo | Principi ac Domino totius Wallachiae DD Ioanni Constantino Bassaraba Woevondae a Crysantho| Presb[iter]o et Apost[oli]ci ac sanctiss[im]i Hierosolymarum Patriarcus | throni Archimandrita.

Copia fotografiată din Biblioteca Academiei Române, după originalul aflător la British Museum din Londra, are dimensiunile 1,40 m. × 0,65 m.

Cele 2 titluri reproduce mai sus sunt încadrate în medalioane ornamentate; cel grecesc are deasupra o femeie, care ține cornul abundenței, iar cel latinesc are o ghirlandă de struguri și în părți căte un cal și un bou, abia ținuți în frâuri.

Locul și anul de imprimare sunt tipărite în stânga, jos: Ἐν Πατανίῳ. Patavy 1700.

Pe hartă mai sunt următoarele medalioane ornamentate:

1. în colțul din stânga, medalion oval împodobit cu o panglică, având portretul Domnului Constantin Brâncoveanu, cu inscripție în jur.

2. medalion oval cu stema Țării Românești, pusă pe arme și steaguri; deasupra ei, 2 ingeri țin coroana domnească.

3. jos, în stânga, medalion patrulater cu legenda podgoriilor: «Δάλοι ἦτοι τόποι δρινοὶ ξυθα γίνονται ἀγαθοὶ οἶνοι. Dali seu loca montana ubi optima vina gignuntur.

4. jos, în dreapta, medalion oval cu vulturul deasupra, în interior arătând diferențele semne convenționale chartografice.

Harta reprezintă Oltenia și Muntenia, cu râuri, munți, dealuri, localități și mănăstiri. Jos, în stânga, urmatoarea notă:

Σημείωσαι δὲ ὅτι ἐν Βουκουρεστίῳ τὸ ὄψος τοῦ Πόλου ἔστι Μοιρῶν 45 καὶ 40 λεπτῶν. Nota autem in Bucurestio altitudinem Poli est Graduum 45 et minutorum 40.

Mențiune: de N. Iorga, Anal. Acad. Rom., *Partea administrativă și desbateri*, XLVII (1927—1928), p. 50 și 67-68. — Studiu de Const. C. Giurescu, *Harta Stolnicului Constantin Cantacuzino*, în *Revista istorică română*, XIII (1943), p. 1—27.

Londra: British Museum.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

34. Proschinitarul Ierusalimului și a toată Palestina, București 1701.— Grecește și turcește.

Nu cunosc exemplare. A fost tipărit de Serafim al Pisidiei (Pisidiul) în grecește și turcește, cu litere grecești: Προσκυνητάριον, Κοντλουσερρίφ.

Al. Papadopol-Calimach, *Un episod din istoria tipografiei în România*, în *Anal. Acad. Rom. ist.*, s. II, t. XVIII (1895—1896), p. 147. E. Legrand cunoaște numai ediția din Lipsca, 1780.

35. Leopold I, Impăratul Austriei, Edict de toleranță, Viena 1701. — Foae volantă.

In-folio, 2 pagini. Titlul scris cu litere capitale. Textul, tipărit în limba română, cu litere latine și ortografie ungurească, pune religia ortodoxă a Românilor din Ardeal pe treaptă egală cu celelalte religii. Datat: 12 Dec. 1701.

I. Ursu, *Un manifest românesc tipărit cu litere latine al Impăratului Leopold I, din anul 1701*, în *Anal. Acad. Rom.*, ist., s. II, t. 34 (1911—1912), p. 1049—1063 + planșă.

Sighișoara: Arhiva săsească.

36. Șt. Brâncoveanu, Cuvânt panegiric la Marele Constantin, București 1702.— Grecește. Ediția II.

Cartea este o nouă ediție, numai de titlu, care nu are nimic schimbat față de ediția din 1701 (v. *Bibl. rom. veche*, I, 419—421, nr. 127), decât anul: αψιθ'.

București: Biblioteca Academiei Române (daruit de Const. Erbiceanu). — 135 A.

37. Acatistul, tip. de Antim Ivireanul, București 1703.

АКАТИСТЪЛЪ. | Ши кълтъ Рѣгъчюни дѣ фолосъ, | Акѣмъ .хтракееста къп Тұқпхрт. | Лә зилеле Прѣ лѣминатълъй, ши | ғнълцатълъй Әшмнъ, Іваинъ | Кинстандинъ, | Басарабъ Еоевъдъ. | къл Глагословенія | Прѣ сѣнциятълъй Питрополитъ | Күр Өфодсіе, | .хъ ѡрдашъ .хъ Евкхрѣпъ. | Алл ёнълъ | .хъфг. | Дѣ смерйтълъ Гермонахъ | Әїдім | Івиорѣнъль.

In-8°, de 88 foi. Tipărit cu negru și roșu. Titlul încadrat: pe verso titlului o gravură reprezentând Blagoveștenia. Este un tiraj aparte din Ceaslovul româno-slav din 1713 (cf. nr. 143 din *Bibliografia rom. veche* I, p. 454), cu paginație diferita. Cuprinde, în afară de Acatist, încă urmatoarele texte din Ceaslovul amintit:

«Canon de umiliință către Domnul nostru Iisus Christos», f. 22r.

«Canon de rugăciune către Prăznică Nascatoare de Dumnezeu», f. 29v.

«Canon de rugăciune către Îngerul lui vieții omului», f. 38.

«Slujba Pricestaniei» lipsesc primele 4 foi (f. 48).

«Canonu de rugăciune ce să cântă cătră Puterile cerești și cătră toți sfântii», f. 73v.

«Rânduiala Exepsalmului», f. 79r.

«Cinul de séra», f. 85v.

Crezul, f. 88r.

Gravurile și vignetele sunt identice cu cele din Ceaslov.

Exemplar incomplet, bibliografiat de dl. N. Cartojan.

38. Molitvele Vecerniei și Utreniei (Buzău 1703 - 1704). — Românește și slavonește.

Fără foae cu titlu. La f. 1, sub un frontispiciu de flori:

Ръндуалъ | въчърници ченъ мъртъ, къндъ нъ юстъ вдѣнъе.

In-4°, 23 foi: sunt numerotate și caetele, din patru în patru foi: А, Б, В (2 foi), Г, Д, Е (3 foi). Tiparul e negru și roșu, de 2 mărimi: litere mari f. 1–6 și 9–19r; litere mai mici, f. 6v. – 8v. și 19r. – 23v. Literele mici sunt cele ale tipografiei Buzăului, întrebuințate în aceeași carte *Molitvele Vecerniei*, dar tiparită în 1702 (v. sub nr. 132 I, în *Bibl. rom. veche*, I, p. 539). Exemplarul ce descriu îl descoper legat între 2 cărți tiparite la Buzău: *Liturghia*, 1702 și *Invățatura preoților pre scurt*, 1702. Acesta e un argument în plus, să socotesc tiparitura ca fiind de la Buzău, ieșită curând dură prima ediție din 1702.

La f. 23v.: «Sfârșitul și lui D(u)mnezeu mărire».

București : Biblioteca Academiei Române (137 C).

39. Psalmire, Buzău, 1703. — Românește și slavonește.

ΨАЛТІРЪ | Й фефнчтвзай Прѣкъ | Ши фпърать | Й ЛѢЙ ДѢБІДЪ | Кс
кжтърнле лѣ Менсъ ши | къ фламъ нѣврѣнъ ла Прѣзъ нине, къ Параклисълъ Прѣ-|
цтъи, ши къ Паѣхалій, карѣкъ | са8 тѣпхрѣтъ . ф зѣлеле прѣ лѣмнѣтвзай Дѣмнъ | һѡ
КОНГСТІНТІНъ | Басарѣвъ Боеводъ. | Къ блѣкѣнія Прѣ сѣнцътвзай Күр Өтвадосе. |
Къ миаа лѣ Дѣненѣвъ Ми траполитъ тоатъ Ӯгроблаx. | Ӆтре сѣнта Ӯнкопе а Е8зъ.]
зѣаі. Дела Хс заѣг.

In-4°, 6 foi liminare + 237 foi. Pe ultima pagină liminară xilogravura împăratului David (ЦРЬ АЕї). Frontispicii înflorâți, multe inițiale mari ornate. Fiecare pagină din psaltire are sus 2 fragmente de chenar, late și înflorâți, între care sunt puse *cathisma* (Каа) și numărul ei. Cerneala este neagră; pagina are 18 rânduri, în prefată 26 rânduri, în rugăciunile dela sfârșit numarul variază.

Colațiunea foilor liminare: 1, titlul, pe verso cu stema țării și 6 versuri; f. 2–6, prefata lui Damaschin, episcopul Buzaului; f. 5–6, rânduiala cetirii în psaltire și gravura lui David.

Foile 1–155, psalmii, în limba slavă; f. 156 (greșit paginată 157) – 175 : *Molitvele după cathisme*, în limba română. Urmează, în slavă, 176–189r: Пѣсни мъврѣна, ат Ихъдъ.

Urmează, în slavonește, textul rugăciunilor și în românește indicațiile tipiconale, la Polieleul praznicelor domnești (f. 189 v.–204), la Priealele praznicelor domnești și la toți sfintii vestiți (f. 205–207), la Paraclisul Născatoarei de Dumnezeu (f. 208–213). Dela f. 214–229 v.: *Invățatură pentru cluciulă pashatiei*. Cartea se termină (f. 230–270) cu *Invățatură pentru mâna lui Damaschin*.

Prefață:

Prea blagocestivulu, prea luminatulu Domnulu și oblăduitorulu a toată Ungrovlahiia, Domnului nostru Io Constanțin Basarabu Voevoda, sănătate, viață îndelungată, pace și spăsenie despre Dumnezău ca să dăruiască Măriei sale, rugăm.

Precum în cele trupești firească rânduială iaste, că toate mădulările usebită lucrare au și fiește carele, ca după o datorie oarecare, lucrează întru cinstea capulu, ca aceluia ce firească stăpânie are, căci mai mult lucrează în cele firești, Prea înălțate și luminate Doamne, aşa și în cele politicești, după rânduiala celor duhovnicești, aşzământu iaste. Încă și porunca stăpânu Hs. la acasta avem, ca ce iaste al lui Dumnezău, să dăm lui Dumnezău, iară ce iaste al împăratului să dăm împăratului. Aşa și Dumnezăescul Pavelu porunceste, ca să dăm noii cești mai mici, celor fncununați dela Dumnezău cu stăpânie, datornică slujbă și cinste ce li se cuvine, ca unor capete politicești ce au mai mare lucrare în norodul ce-l stăpânesc ei: că zice, să dați căruia dajde, dajde, căruia cinste, cinste. Pildă luminată la acasta avem pre Ioavu, Voevodul împăratului Davidu, că trimijându-se acela asupra Amoniténilor, au făcutu stăpânu-său cuvioasă slujbă întru cinstea lui.

Că, apropiindu-se să ia cetatea lor Raovath, au trimis la Davidu zicându-i, să vie să ia elu cetatea, ca să se numească într'insa numele lui, iară nu al său, arătând că datornicu iaste să facă sluga slujbă stăpânu său și orice face întru cinstea lui să facă, iară nu întru a sa. Acastă datorie rânduită a fi și a să da stăpânilor dela cei mai mici ai lor, știindu-o cu smeritul rugătoriu al măriei tale și porunca stăpânu Hs. cu tot sufletul cuprinzându-o, nu putu lăsa a mă arăta de totu netrebnicu și a nu aduce măcar câtă de puțină și mică slujbă Măriei tale, ca stăpânu nostru și de Dumnezău fncununatului Domn, dintru ale Măriei tale, din typografiă, adică a Măriei tale, încă și pe vremea mijlocire ca acasta aducându-mi, nefiind altele de Mării ta poruncite trebi, ci bunu sfatul și cu voința și cu blagosloveniia sfintiei sale Prea sfintitului Arhipăstorului nostru și Mitropolitului Kyr Theodosie, m'am îndemnat de am typărit acastă de suflete folositoare Psaltire a Prorocului și împăratului David, pre limba cea obișnuită a să ceti prin besericile rumânești slovenească, cu mai mare osârdie diorthosindu-o și îndireptându-o. Aşa bine crezând dintru adâncul sufletului, că Mării ta ca unu milostivu și plecatu ce ești din fire spre cele sufletești și beserești, la mărire darurilor și la mulțimea leacurilor sufletești ce cuprinde Psaltirea și la trebuința ei te vei uita. Iară nu la puțina și mica mea slujbă și osteneală. Si, între cele multe și mari ale Măriei tale daruri sufletești și podoabe ce aî dăruitu sfintelor dumnezăești besereci, o vei priimi. Că și acastă tot a Măriei tale iaste, căci dintru ale Măriei tale, carele toate săntu, să aduce spre lauda lui Dumnezeu și spre folosul sufletesc și întru nemuritoare pomenirea numelui Măriei tale. Iar ce iaste Psaltirea carea întru plecăcune ca unu mult datornicu și smeritul rugătoriu, aducu Măriei Tale daru din Typografiă Măriei tale, singură vrednicie ei o laudă, o înălță și o vestește, că iaste cea pre deplină lucrare a Duhului lui Dumnezeu suflată în alesul său organ prorocul David; de vréme ce totu felul de doftorie sufletească în psalm să încue, ca întru o vistierie prea bogată, pentru carele mare cinste și laudă în beserica lui, are Psaltirea.

De unde și Patriarhul, stăpânu besericii legii noao, marele Vasilie, zice în lauda ei: mai bine soarele să stea dinu curgerea sa, de cât Psaltirea

dină beseră să lipsească. Si ărași într'altu locu zice; cântările psaltriei sufletului și cugetul luminează, turburarea, trăndăvirea și grija gonesc și să mângâie cu dânsel lăcitorii în pustie. Cu unu cuvântu zicând: Psalmirea ăaste oglindă a dreaptei credințe întru Dumnezeu, carea pentru păcate ărtă, la calea dreptății aduce, spre laudele lui Dumnezeu deșteaptă. Credință și nădejde și dragostea a avea întru Dumnezeu, învață. Frății a ūbi îndemnează. Si ce nu zice de îngrozirile judecătorului, de amărăcunea morții, de peirea păcătoșilor și de neîncetarea muncii. Binele veșnicu și plata dreptilor, pre deplinu arată. Dar adâncurile Dumnezeirii în Troiță și tainile îintrupării cuvântul lui Dumnezău cine le poate grăi, carele Psalmirea urmează. Încă și de patimile Mântuitorului de punerea în groapă de înviere și de înlătarea la ceriu spune și cu a doao venire la judecată îngrozește.

Pentru care taine să îngrozesc draci și de puterea cuvintelor Psalmirii fugă boalele.

Așa să depărta Duhul celu vicleanu del(a) Saulu și-si venea în fire cându zicea David înaintea lui lovind în strunele aceștiă lăute poleite cu Duhul sfântu. Așa și acumu, tot cele ce să depărtează de valurele lumi și citește Psalmii cu înțelégere și cu umilință și sănătate trupului și ertare de păcate dobândește, precum zice ărași Marele Vasilie, că Psalmirea ăaste vindecare boalelor și mângâiere scârbiților.

La aceste, daru, bunătăți și folosințe sufletești și trebuințe de toate zilele și în beseră și în toate locurile și vremile ce cuprinde Psalmirea, uitându-te mai mult, prea înlătate Doamne, cu plecăcune mă rog să o priimești la prea înțeleptu și dumnezăesc sufletul Măriei tale, precum și David împăratul au priimit acea slujbă a lui Ioav. Si precum și stăpânul Hs. n'au lepădatu acel puținu daru credințosu alu văduvei, așa și Măria ta priimește a mea puțină osteneală, încă și înlătarea mâinilor méle la Dumnezău și inima, carea cu credință poftește, ca să te întărească pre Măriei ta, prea puternicul Dumnezău, ca pre David asupra lui Goliathu și ca pre marele împăratu Constantinu și a sfintei Besereci. Si să te încununeze cu darul sănătății și alu păciu, ca să-si poată lua sfânta, creștineasca adunare înmulțirea sa, întărirea și sporiul spre lauda lui Dumnezău, întru norocită și îndelungată viața Măriei tale. Iară în veacul viitoru să te învrednișcă, ca să te îndulcești de dulci viersurile și de psalmii îngerești, cântându împreună cu toți dreptii împărați și sfinți, neîncetat laudele lui Dumnezău celu slăvit în Troiță, aminu

Alu Măriei tale fierbinte rugătoru, Damaschinu, Episcopul de Buzău.

București: Biblioteca Academiei Române (138 A).

40. *Evanghelie* tipărită de Antim Ivireanul, Râmnic 1705.

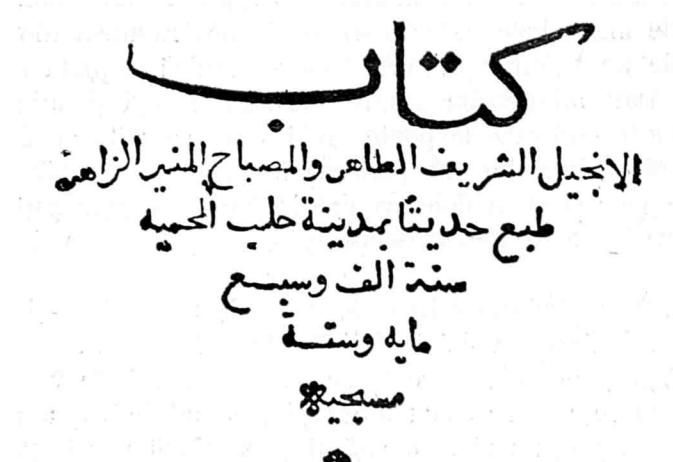
Un exemplar defectuos a descris Ghenadie (Enăceanu), *Evangeliile, studii istorico-literare*, București 1895, p. 71–78.

Tiparul și ornamentele identice cu cele din *Octoihul*, Râmnic 1706 (*Bibl. rom. veche*, I, nr. 151).

La f. 406, ultima, după cuvintele de uitare pentru greșelile de tipar, încheie astfel:

Typăritu-s'au în anulă dela spăsenia lumei 1705.
Prină ostenéla iubitorului de Dumnezeu Kyră Anthimă Ivireanul Episcopul Râmnicului.

41. *Evanghelie*, Alep 1706. — Limba arabă.

Cartea evangheliei cinstită, curată și strălucită făclie care luminează. S'a tipărit acum în orașul Alep cel bine păzit. În anul o mie șapte sute și șase, an creștin.

Formatul 35×22 cm.

Are 244 foi nenumerotate. Paginele încadrate în chenare de linii; cerneală neagră și roșie. Cartea s'a tipărit în tipografia lui Const. Brâncoveanu, transportată la Alep.

Colațiunea paginelor: p. 1–2 albe; p. 3 titlul; p. 4–8 prefața patriarhului Atanasie Dabbas; p. 9–212 textul evangeliilor în ordinea: Matei Marcu, Luca și Ioan; p. 213–242 aratarea cuprinsului, începând cu evanghelia din Duminica Paștilor și terminând cu cea din Sâmbăta mare. În tabla de materii se arată ce evanghelie se citește în fiecare Duminică de peste an, cât și zilele de sărbătoare ale sfintilor mari.

La pag. 243 :

Tipărită acumă în strălucita cetate Alep, cea bine păzită, în anul dela Nașterea lui Hristos 1706.

Pag. 244 albă; exemplarul Academiei Române are pe această pagină urmatoarele însemnări manuscrise, tot în limba arabă :

Sfîntul Anania, fiul lui Kais Gheorghe Haunun, anul 1796.

A intrat în proprietatea bisericii Maică Domnului din Alep, a Greco-catolicilor, din banii ei, pentru sufletul ei; este 1 Mai anul 1853.

Rezumatul prefeței (p. 4–8):

Incepe cu formula obișnuită : In numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, într'unul singur Dumnezeu. Se aduc apoi mulțumiri lui Dumnezeu, pentru creație și pentru înzestrarea omului cu inteligență. Se vorbește despre patriarhul Atanasie, laudându-se râvna lui.

După această introducere, începe prefața scrisă de Atanasie însuși, care arată în 3 pagini folosul și finalitatea Evangheliei.

Spre sfârșit spune :

Am început atunci tipărirea ei, după ce am tradus-o din grecește și am corectat frază cu frază... Aceasta era în anul creștin 1706.

Atanasie, cu grația lui Dumnezeu fost¹ patriarh al Antiohiei și al Orientului întreg.

*Anal. Acad. Rom. Partea administrativă și desbaterile, s. II, t. 32 (1909–1910) p. 19.
Dan Simonescu și Emil Muracade, Tipar românesc pentru Arabi în secolul al XVIII-lea,
în Cercetări literare, 3 (1939), p. 15–16 (și extras).*

București: Biblioteca Academiei Române (154 A).

42. *Evanghelie*, Alep 1708. — Limba arabă.

كتاب

الأنجيل الشريف الظاهر والمصباح النير الزاهر المنسوب إلى
الأربع رسول الأنبياء والشهداء وهم ميق
وسرقص البشيران ولوقا وبيوحنا
النديرين قد طبع الان
حديثا
بصرف السبيل ألا بحمد يوايني مازا به
الجثمان طلباً للاجر
والنواب
ودلك في سنة الف وسبعين
وثلاثين مسيحيه في
شهر كانون
 الثاني

Cartea evangheliei, nobilă, curată și fără strălucitoare și înflorită, după patru discipoli evangeliști spirituali, (cari) sunt Matei și Marcu propovăduitori, Luca și Ioan cei scumpi. S'a tipărit acum din nou cu cheltuiala domnului respectat Ioan Mazeppa hatmanul, pentru a căpăta răsplătă și iertare și aceasta (s'a tipărit) în anul 1708 era creștină, în luna lui Ianuarie.

¹ In urma cerșii pe care a avut-o cu patriarhul Antiohiei Ciril al V-lea Zaim, Atanasie a rămas dela 1698–1720 numai ca mitropolit al Alepului; dela 1720–1724 a fost iarăși patriarh al Antiohiei.

Formatul 34×22 cm; are 246 pagini nenumerotate, încadrate în linii; cerneală neagră și roșie. Tipărită în tipografia lui Const. Brâncoveanu, transportată la Alep.

Colajunea paginelor: p. 1 titlul; p. 2 stema Ucrainei; p. 3 versuri grecești închinat lui Mazeppa; p. 4 poezie arabă în formă de întrebare și răspuns; p. 5–8 prefața lui Atanasie, patriarhul Antiohiei; p. 9–212 textul evangeliilor; p. 213–242 tabla de materii. La pg. 243 însemnarea aceasta tipărită.

S'a tipărit din nou în Alep bine păzit [de Dumnezeu] în 1708, an creștin.

Paginele 244–246 sunt albe.

Versurile arabe (p. 4):

O! domnule distins și înălțat, Ioan Mazeppa, țăitorul rangurilor!

Ai posedat lauda neamului arab, căruia i s'a curățit credința. Si, fiindcă strălucita ta persoană e o forță care s'a cunoscut în credință curată și sfântă, ai dat lor [Arabilor], ca dar, scrierea lui Dumnezeu într'o evanghelie, cu suflet plin de înțelepciune.

O întrebare:

Cine oare [este] acela care poate să ne tie [de ajutor] și să ne dea această carte nobilă, dătătoare de lumină? Vreau să zic acele cuprindătoare rarități din vorbele propovăduite ale Domnului nostru Iisus Christos? Deși s'a constatat origina noastră, că suntem Arabi, totuși ca religie, suntem supuși scaunului din Antiohia, cel plin de cinste.

Răspuns:

Acela este Ioan Mazeppa hatmanul, prin care s'a cunoscut generozitatele, bunurile și grațiile și care s'a făcut mare [cunoscut] prin conducerea lui în Rusia mică, și care a înflorit credința ei, a cuprins gloria ei, este noblețea ei și i-a înălțat faima la maximum.

Ne-a dat această carte sublimă din cheltuiala lui, pentru gloria Domnului cu dorință care a crescut în el și fiindcă ne-a dat-o din generozitate, să-i dea Domnul toată viața numai bine.

Rugători pentru Domnia voastră ceata clericiilor și a mirenilor drepti credincioși locuitori din țările arabe.

Prefața (p. 5–8), semnată de Atanasie, cuprinde un lung sir de laude și mulțumiri aduse hatmanului Mazeppa.

Cyrille Charon, *Histoire des Patriarcats Melkites*, III, Roma, 1909, p. 98. — Anal. Acad. Rom., *Partea administrativă și desbaterile*, s. II, t. 39 (1916–1919) p. 72. — Dan Simonescu și Emil Muracade, *Tipar românesc pentru Arabi în secolul al XVIII-lea*, în *Cercetări literare*, III (1939), p. 17–18 (și Extras).

București: Biblioteca Academiei Române (155 A).

43. Evhologhion [Ediția I, Târgoviște, 1708–1712].

Exemplar defectuos; foaia de titlu lipsă. Se deosebește de *Molitvenicul*, tip. la Târgoviște în 1712, descris în *Bibliografia românească veche*, I, nr. 164¹, p. 551; este ediție anterioară acestuia.

Diferă și de celealte Molitvenice cunoscute și tipărite între ani 1681–1706.

Emil Vîrtosu și Ion Vîrtosu, *Așezăminte brâncovenesti. O sută de ani dela înființare 1838–1938*, București 1938, p. 258, nr. 3.

București : Biserică Domnița Bălașa.

44. Octoih, Bucureşti, 1709.

ОКТОИХЪ. | Иаковъ .брдачесташ' кийпъ тхлмъчнтъ пре | лймба Рымжнѣскъ, спре .целѣщерѣ дѣ | ѿвше, ши Тѣпърѣтъ. | Финл .жепѣтъ а съ Тѣпърѣ .ж зйлеле Ржпо-јатвлн Иѡ Николае Іледжандра Еоевол. | Ирх сѣршитвлж аз лвѣтъ ла пѣнерѣ | прѣ .жнлцатеи дмній, а фюлѣ търіеи сале | а прѣ лвминатвлн нѣстров дмнъ, ши | ѿбледчнторю а тодатж Царя Рымжнѣскъ. | Иѡ, Квастантии Николае Еоевол. | К8 влгвнїа, ши к8 келтвлла прѣ | сѣнцитвлѣ Митрополит ллъ ѩгроблдїен. | Кнѣ Даниилъ. | Ж сѣнта Митрополи .ж Бвкврѣши. | ла ѿнвль дела Хѣ .афд. | Ирх дела фжерѣ лвмн. .зсм. | Дѣ Квчѣрникл .бртв Прѣви, Попа Стока Иковнѣч Тѣ-погрѣвлъ.

In-4°, 2 foi nenumerotate la început, cu titlul, pinax și icoana Sf. Ioan Damaschinul (fig. nr. 14) + 464 pagini. Tipărit în negru și roșu, cu 16 rânduri pe pagină. Titlul încadrat într'un chenar, care, cu excepția celor 3 icoane de sus, este identic cu chenarul care încadrează titlul Liturghiei dela Buzău 1702 (Cf. *Bibl. rom. veche* I, p. 436).

Pe foile 86, 96, 396 și 449 se găsesc vignete (fig. nr. 15 și 16), dintre care unele identice cu cele din Psaltirea arabă dela 1706 (v. una reprodusă în *Bibl. rom. veche*, I, p. 477).

Pe verso titlului se află stema lui Nicolae Mavrocordat (cf. facs. nr. 284 din *Bibl. rom. veche*, II, p. 2), precum și stihuri la stemă, reproduse în *Bibl. rom. veche*, II, p. 36, nr. 199).

Pe foaia urmatoare:

Pinax adeca însemnare de célé ce să afli într'ačastă carte, Octoihul desăvărșit, ce cuprinde a fiește căruia glas, Vecerniia, Canonul Troiçnicu, alu Polunoștnij și Canonul Vâscrăsnii, a Utrenii, cu toată urmaré

list: 1.

Slujbele Vecerniilor și ale Utreniilor, în toate zilele peste toată săpămâna, cu Apostolile lor și cu Evangeliile.

list: 266.

Célé 4 Tropare, Troiçnice ce să cântă Duminecă la Polunoșniță, după Canonul Troiçnicu.

list: 426.

Troparele, Troiçnece pe 8 glasuri, carele să zică, cându să cântă la Utrene alilua. Aşijderé și svétilene a fiește cărue glas.

list: 426.

Troparele Vâscrănelor ce să cântă Duminicile după Blajeni neporocin.

list: 435.

Célé 11 svétile ale Vâscrăsnii.

list: 437.

Célé 11 Evangelii ale Vâscrăsnii.

list: 450.

Pe verso, icoana Sfântului Ioan Damaschinul cu următoarele 2 versuri dedesupt:

Organulу blagoslovieи Damaschinу fncordéză,
Si noao sfânta Troiță bine nă-adeveréză.

Pe pag. 464 jos, cu roșu:

Sfârșitul Octoihulu.

Urmează ca adaos sub o vignetă identică cu partea de sus a chenarului Liturghiei din 1702 — exceptând icoanele — (cf. *Bibl. rom. veche*, I, 436) următoarele:

Inceputul cu Dumnezeu sfântul alu slujbelor de obște, ce să cântă la unul și la mulți sfinți după rânduială.

La sfârșit, pe pag. 167, se află următorul cuprins:

Scara slujbeloră de obște, a tuturoră sfintiloră după orânduiala loră

Óρгáиу́м Бéгослóвéй Дамаскинé Акордéзк,
Шíтю́лов сfнtга Трóицъ Еíнe на дeвeрéз.

14. *Octoih*, București 1709. — Icoana Sf. Ioan Damaschinul.

Slujba <la unu Apostolă.

list: 1.

Slujba la doi și la mulți Apostoli.

list: 10.

Slujba la unu prorocă.

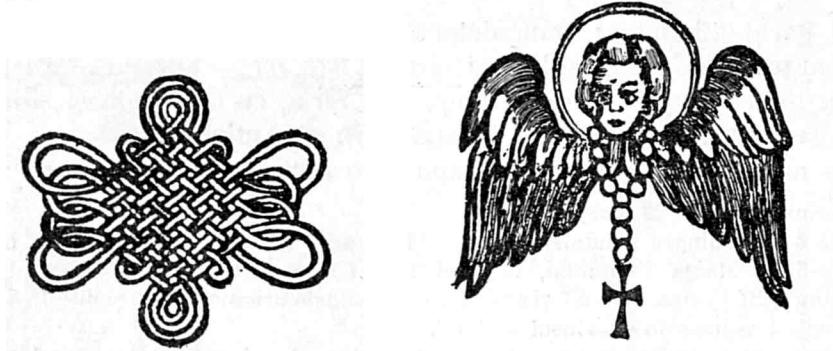
list: 20.

Slujba <la unu mucenică.

list: 31.

Slujba la mulți mucenici.	list: 41.
Slujba la unu arhiereu.	list: 51.
(Slu)jba la doi și la mulți arhierei.	list: 61.
Slujba la unu sfîntită mucenică.	list: 69.
Slujba la mulți sfîntiți mucenici.	list: 77.
Slujba la unu cuviosu.	list: 87.
Slujba la doi și la mulți cuvioși.	list: 97.
Slujba la unu cuviosu mucenică.	list: 107.
Slujba la mulți cuvioși mucenici.	list: 117.
Slujba la muăre muceniță.	list: 126.
Slujba la multe mueri mucenițe.	list: 136.
Slujba la cuvioasă muăre.	list: 145.
Slujba la multe cuvioase mueri.	list: 156.

Al Sfintilor voastre, micu și plecatu. [San]dul Logofatul Iacovič tipograful.

15—18. Octoih, București 1709. — Ornamente la sfârșit de pagină.

Pe pagina următoare:

Invățătură pentru rânduiala slujbelor de obște.

Slavă, cinste și închinăcune celui în Troiță, unuia Dumnezeu, care ne-au ajutat după începutu de amu ajunsu și sfârșitul. Typăritu-s'au la anul dela zidiré lumiř 7239 în Mitropolia Bucureștilor.

De cucernicul întru preoți Po(pa) Stoica Iacovici Typograful.

Bibliografiat de dl. N. Cartojan, după un exemplar din Oradea-Mare: Biblioteca Episcopiei ortodoxe.

Biblioteca bisericii din Nănești (Maramureș), cf. G. Bran în *Graul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 16 (prima listă).

45. *Psaltire*, 1709.

N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene*, II, p. 40 o semnalează ca existând la biserică unită din Apoldul-de-jos.

46. *Psaltire*, Târgoviște 1710.

ΨΙΛΤΙΡ' ҃ | Πρ̄βκθλε | ων̄ .φπ̄ράτθλε | Διείδ'. | ἅκσμ̄ .ἡτραχίστα κίπ̄
τν̄ πζρήτη Ρθλκη̄ψε | Λ̄ ωλελε πρ̄κ λθμηάτθλε | Δόμην̄ Ιωάνη Κωνσταντίη |

Басарас Еоеводъ, | фйнд митрополит Църъи, | Кнр Йиадимъ Ікирѣнълъ. | А сѣнта
Митрополис | . Търговище. | Да ѿвъде да видиши лѣмий, | зсн.

Biblioteca Academiei Române nu are carte în original, ci numai o copie fotografică după exemplarul Bibliotecii V. I. Lenin din Moscova. In-4°; sunt numerotate numai cătele, fiecare caet având 8 foi. Din ultimul caet, al 29-lea, lipsește o foaie.

Pe verso titlului gravura lui David, șezând pe tron, cu lira în mâna.

Cuprinsul : Psalmii, p. 1—415. „Cântarea lui Moysi” p. 416—458. „Polieleu ce să cântă la toate praznicele cele sămpărătești și la sfintii cei mari. *Inadinsu am pus acești 2 psalmi slovenește, pentru darea îndâmna canticării*“ (urmează, în slavonește, psalmii 134 și 135, acesta din urmă, în copia noastră fotografică, neterminat), p. 459—462.

La pag. 458 jos, aceste rânduri :

Typăritu-sau acastă Psaltire, cu osteneala și diorthoseala lui Gheorghe Radovici.

București : Biblioteca Academiei Române (copie fotografică, cota 161 B).

47. Penticostar, Alep 1711.— Limba arabă.

Al Baraklitikon sau mângâietorul care cuprinde cele opt glasuri și canionul paraclisului, ecsapostiliile și utrenia.

S'a tipărit acum în orașul Alep, din Siria, cu osteneala și silința părintelui respectat kir Atanasie, fost patriarh al Antiohiei.

La anul o mie șapte sute și unu spre zece, eră creștină.

Formatul 32,7 × 22 cm.

Are 6 foi liminare nenumerotate și 783 pagini. Titlul încadrat într'un chenar de flori, cu sfinți: Maica Domnului, Domnul Iisus Christos, Sf. Ioan Botezatorul, Sf. Ioan Damaschinul, Sf. Cosma, Sf. Iosif și alții doi cu legendele următoare: șil și șHOC. (fig. nr. 17). Frontispicii și vignete în cuprinsul textului.

Colațiunea paginelor nenumerotate: p. 1 titlul; p. 2—4 prefață semnată de patriarhul Atanasie; p. 5—6 albe. Exemplarul Academiei Române are pe pagina 6 urmatoarea notiță manuscrisă, în limba arabă:

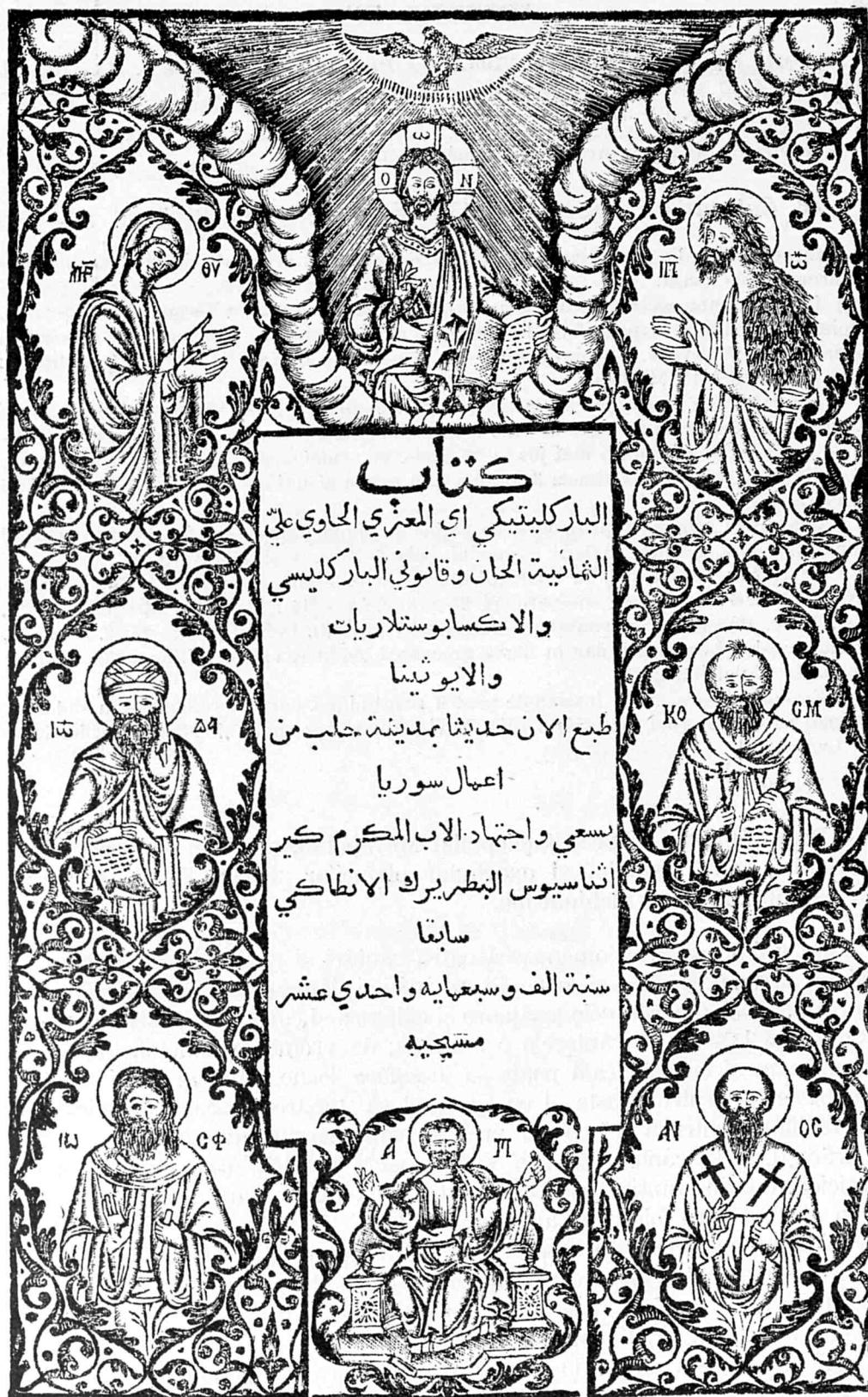
Această carte este proprietatea sfintei catedrale a Grecilor catolici, din orașul Alep, în timpul preșidenției domnului kir Dimitrie, în 11 Mai 1851.

Pag. 7—12 arătarea cuprinsului. Pe pag. numerotate 1—783 urmează textul Penticostarului pe 2 coloane, încadrate în chenare de linii; cerneală neagră și roșie. Titlurile unor rugăciuni și în limba grecească: p. 324: ‘Ως γενναῖον ἐν πάρτουν; p. 337: ‘Ο ἐξ ὀψίσου κληθεὶς, etc.

Rezumatul prefeței (p. 2—4 liminare): Începe cu mulțumiri catre Dumnezeu. Urmează un scurt cuvânt despre patriarhul Atanasie Dabbas și pe urmă cuvântul lui Atanasie însuși. Acesta însăși se situația de plâns a bisericii arabe din cauza lipsei cărților bisericești bine traduse. Spune că a cercetat vechea traducere arabă «slovă cu slova» și a corectat-o după texte mai noi grecești. Binecuvinteaza pe cei cari vor pastra această nouă traducere și blestemă pe cei cari o vor schimba, sau o vor explica greșit, în vedere unor anumite scopuri. Încheie cu aceste cuvinte:

Mâna dragostei divine m'a mișcat și cu rugămîntea noastră ne-a tipărit carte kir patriarhul Chiril, fratele nostru în desăvârșirea sfintelor taine.

Catalogul anticarului Samonati din Roma (1911, p. 20, nr. 351) îl menționează pentru prima dată astfel: «Paracletice in lingua arabica. Aleppo, 1711, in fol. leg. Libro assai raro stampato coi tipi del monastero di Ergoriste (= Târgoviște) in Valachia da Atanasio Dabbas patriarca di Antiochia. Manca anche nella ricca collezione del British Museum».

17. Penticostar arab, Alep 1711. — Pagina cu titlul (colțul din stânga, sus, rupt în original, a fost întregit de desenator).

Cyrille Charon (Karalevsky), *Histoire des Patriarcats Melkites*, III, p. 113.—Dan Simionescu și Emil Muracade, *Tipar românesc pentru Arabi în sec. XVIII-lea*, în *Cercetări literare*, III (1939), p. 19—20.

București: Biblioteca Academiei Române, cota 161 A.

48. *Catavasier* [Târgoviște] 1713. — Slavonește, românește și grecește.

Lipsind titlul din exemplarul Academiei Române, locul și data tipăririi le-am dedus din următoarele cauze:

1. literele sunt acelea ale cărților tipărite în această epocă la Târgoviște (v. de pildă, Octoihul din 1712). 2. «typograful Gheorghie», care semnează prefața, este cunoscutul tipograf dela Târgoviște, Gheorghe Radovici. 3. pe verso ultimei foi liminare este tipărit: «Anii Domnului 1713 Martie».

Formatul 14×10, cm., cerneală neagră, 17 rânduri (uneori și 18) pe pagină. Paginele nenumerotate, împărțite în caete de câte 8 foi. Exemplarul Academiei are numai 2 foi liniare, cu prefață reprodusă mai jos și 17 caete, cu următoarele lipsuri: din c. 1, ultimele 4 foi, din c. 5, primele și ultimele 3 foi, din c. 6 prima și ultima foaie, din c. 15, f. 4—5 și din c. 17, f. 4—5.

Gravuri și ornamentații tipografice puține și simple; caracteristice pentru coloritul lor popular, sunt icoanele Invierii Domnului, dela f. 7v. c. 3. și dela 8v. c. 14.

Cuprinsul: catavasiile, cu indicații tipiconale în limba română și textul în limba slavă (f. 1r. c. 1—f. 1v. c. 8); sinaxarul (f. 2r. c. 8—f. 5v. c. 12); rânduiala utreniei (f. 5v. c. 12—f. 6v. c. 13), tot în slavonește și românește (tipicul). Dela f. 7r. c. 13—f. 8v. c. 16, urmează aceleași catavasii, dar în limba grecească, cu litere cirilice. Ultimele foi cuprind «rândurile sfintei liturghii».

Exemplarul are notițe însemnante pentru răspândirea cărților românești în sud-estul Europei: pe la 1839 l-au avut Sârbi (din Novi-Sad); a apărut și Muzeului bisericesc din Lwów.

Prefața :

Prea sfîntului și prea înțeleptului Mitropolit, a sfintei Mitropoli Ungrovlahiei, prea cinstițului și exarhului plăiurilor, Kirio, Kyrio Anthimă, cea de rob cucernică închinăcune.

De vréme ce firea omenească cătră cântări și cătră viersuri are a sa priință, precum să véde și la copiii cei mici și plângători și cu cântecile sănt adormiți. Ci și muerile cele țesătoare și călătorii și corăbiarii, osteneala care le vine din lucruri, cu cântecele o mânge; de vréme ce sufletul, toate cele cu supărare și cu osteneală poate să le sufere lesne, când ar auzi cântări și cântece — pentru acasta și eu am vrut să typăresc acastă cărticică a catavasiilor, pentru ce vor vrea să cânte, să nu cânte cântece curvești și drăcești, ci să cânte, catavasii și irmoasele acăstea, ce cuprinde acastă cărticică. Carele sfîntii besereci noastre dela Duhul sfânt fiind îndemnați, le-au alcătuit spre folosul și al celor ce cântă, și al celor ce ascultă; care cărticică, ca aceia ce este beserechescă, întru carea catavasii țaste încéperea și viersului a toate canoanele sărbătorilor celor stăpânești și ale Maicii lui Dumnezeu ale besereci noastre cu cuiuință și cu dreptate să cade să să închine acasta la capul besereci noastre.

Pentru acasta și eu de acastă dreaptă urmare țindu-mă, o închină prea sfîntului și prea înțeleptului Mitropolit a toată Ungrovlahiă, Kyr

Anthimă, stăpânului meu și făcătorului de multă bine, carea mă rog să o priimești cu blandețe și cu față lină.

Alu prea sfintii tale micu și plecatu rob, Gheorghie typografulu.

București: Biblioteca Academiei Române, (cota 163 A).

49. *Evhologhion*, Târgoviște 1713.

A fost expus cu prilejul Expoziției dela Sibiu din 1905 (cf. N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene*, II, București 1906, p. 8).

Semnalat și de A. Sacerdoteanu, *Inscripții și însemnări din Costești-Vâlcea*, în *Bulet. Com. Monum. Istorice*, XXVIII (1935), p. 10, ca existent la biserică din comuna Păpușa (Vâlcea).

50. *Catavasier*, Târgoviște 1714.

КИТАВАСІЕРІО | Кs алте трєевнічбасе кжнтари че сз | кжнта престе тóть
йнвль. | Ікэмь ұткю тжлмкчй пре лиимба | Рымжнїскъ. ши Тѣпърйтъ. | Да
-ткюль ынъ, ал ғнълцатей де | Длненеé домній, а прѣ лємнната|въй ѿблъдчи-
тю | тóатк Цара | Рымжнїскъ, | Iwánnъ Шéфанъ Кантакчннò Есевоò. | Кs
елкенія прѣ сїнцтвъи Митрополитъ әль Оғгреклакъи. | Кýръ Йндїмъ, Івирѣ-
нъль. | Принъ әңсардым ши икоинца смѣртвъи ұтрас Иермонахъ Филодей. |
ұ сїнта Митрополіе ә Тжигобиши. | ал ынсл деля Хс. зағдай әвгуст | де Гіорѓи
Радовиç.

In-8°, 2 foi cu titlul și prefata + 138 nenumerotate.

Tipărit cu negru și roșu, cu 19 rânduri pe pagină, încadrate în chenar tipografic, (un ornament final v. fig. nr. 18). Pe verso titlului se află urmatoarea:

Insemnare de căte să află într'acestă Catavasiară.

Catavasiile toate de preste tot anul, cu hvalitele, cu troparele și cu condacele, slavele și troparele și condacele la sărbătorile cele mari.

Rânduiala cântărilor căte trebuesc la utrene.

Cântările căte să cântă la căte tréle Lyturgiile și cu alte răspunsuri.

Polyeleul, cu Psalmii izbrani și cu pripéiele la toate praznicile, cântările cele veselitoare, Irmoasele care să cântă la anaforă și la masă.

Podobiile toate ale tuturor glasurilor.

Paraclisul Précistii și prévelicul.

Pashaliia, de acumă până în 29 de ani.

Prefața:

Cătră pravoslavicul norod alu Țărăi Rumânești.

O, Pravoslavnic norod, limbă rumânească, păzită de Dumnezeu, țară creștinăescă, în Doninul să vă bucurați, prin sfânta cântare cu credință, cu nădișajde, cu dragoste mare: că iată, s'au tălmăcit, spre al vostru folos, cară cu nevoiță, dină grecie s'au scosu. Cântați, slăviți, lăudați pre Dumnezeu cel mare, cu dragoste, cu frică, că este împărat tare, și pre sfânta

18. *Catavasier*, Târgoviște
1714. — Ornament la sfârșit
de pagină.

stăpână, să o lăudați cu toți sfinții împreună, slavă mare să-i dați a sfintelor praznice, taină să cinstiți, cântând cu înțelărere, și să o proslăviți și cu toți din preună rugăcune făcând, din tot sufletul nostru să grăim, zicând: pré puternice împărate Dumnezeu cel mare, a tot iștoriule, Doamne celu pré tare, dă pace și sănătate, bună norocire, ani mulți și zile bune, și cu fericire Domnului Stefan Voievod, ca să stăpânească țara Ugrovlahiei și să odihnească întru pré înălțatul scaun, precum să cuvine, păzind țara, miluind cum iaste mai bine, cu multă veselie, cu multe bunășe, cu viață îndelungată, într-adânci bătrânețe, cu doamna, cu coconii, întru toată nălțime, cu rudele, cu boiajii, cu toată mulțime, biruind vrăjmașii săi cu putere de sus, cu paloș, cu buzdugan, prin stema ce ia-i pus, că a ta iaste măriré, slava și putere, stăpâniré și cinsté și toată ținéré, cel ce ești mai nainte de vîci fără început, acum pururé și în vîci fără sfârșit, Amin.

Al Dumnevoastră de bine voitor și plecat întru Ieromonahi Filothei ot Mitropolie.

La sfârșit :

Sfârșit și lui Dumnezeu laudă. Lét 7223.

Bibliografiață de dl. N. Carlojan. V. Popp, *Disertație despre tipografiile românești*, Sibiu 1838. p. 62.

Oradea-Mare : Muzeul Episcopiei ortodoxe. — Sibiu : Biblioteca Mitropoliei.

51. Ceaslov, Târgoviște 1714. — Slavonește și românește.

ЧАСОЛОВЪ | Че ѿс Ѵи сине слъжба де зи ши | де нодите, дѹпъ рѹн-
дѹлла | сфиити Еескѹичн. Акдм. Атракета киї тѹпърн. А зилеме ирк Азмнната вълни
Дымни, Іѡн Шефани, | Кантакузини Еосевд. | К8 Благословеніа ирк сфицитвълни
Митрополитъ, Квр | Йндим, Іенрѣнъл. | А сфиита Митрополіе ꙗ Търговищте, ла
хн8' яскв. | Де Георгіе Радовицъ.

Format 13 × 9 cm., din coale de căte 8 foi, cu 17 rânduri pe foaie. Exemplarul Academiei are lipsuri, ultimul caet are semnatura 19; din c. 18 lipsesc f. 6–8, din c. 1 lipsesc f. 1–2, iar din foile liminare s'a pastrat numai titlul.

Două xilogravuri : Iisus pe tron (verso titlului) și Maica Domnului cu Iisus în brațe (f. 8.v. c. 15). Textul slav, indicațiile tipiconale în românește; numai românește Paraclisul și Sinaxarul (dela f. 1r. c. 16).

București: Biblioteca Academiei Române, (cota 169 A).

52. Hrisovul lui Stefan Cantacuzino, pentru scutirea preoților de dăjdii, București 1714.—Foaie volantă.

41×31 cm. text.

Plecând dela vorbele evangheliei, că împărații pământului nu trebuie să ia dajdii dela fiili lor (preoții, diaconi și alții slujitori ai bisericii), Domnul Stefan Cantacuzino scutește pe toți aceștia de toate dăjdiiile, fiind obligați a da numai anual «poctonul celu obișnuitu, prea sfîntului Mitropolit și celor doi iubitorii de Dumnezeu Episcopi, carele iaste pre lége și canonicescă, pe anu 80 ughi de preot».

Datat: «M(s)tă Aprilie 27 leat 7222». Pecete în ceară roșie, aplicata.

București: Arhivele Statului, M-rea Sf. Ion [Mare] din București, pachetul 19, doc. 2, pentru scutiri de bir și altele.

53. *Catavasier* (Râmnic 1715).

Exemplarul Academiei, de format 15×12 cm, n'are început, nici sfârșit. Începe cu coala nr. 4, din care lipsesc foile 1—2, iar ultima coală are nr. 17, fiecare coală având câte 8 foi.

Paginele încadrate în chenar de compoziție tipografică, au câte 29 rânduri, scrise cu cerneală neagră și roșie.

In «preveliculă carele zică preoții la colivi...», urmează rugăciuni pentru Domnul și mitropolitul țării: «a toată Ungrovlahia» (f. 2 recto și verso din c. 17), ceea ce dovedește tipărirea cărții în Tara-Românească și anume la Râmnic, socotind felul literelor.

Pe f. 2v. din c. 17 începe «pashalia» cu anul 1715, când trebuie că s'a tipărit și cartea.

București: Biblioteca Academiei Române, (cota 171 A).

54. *Antologhion*, Râmnic 1717.

Semnalat ca existent la biserică din Săpânța (Maramureș), de Dr. Gh. Bran, în *Graful Maramureșului*, nr. 94 din 31 Mai 1935, p. 3, nr. 17 (prima lista).

55. *Slujbele tuturor sfinților*, București 1720.

СЛУЖБЕЛЕ ДЕ ОБІЦІЕ. | І тътъръвък сѣніцнларък | ако мътъкъ тълмъчнътъ
при лимбъа ръмжнѣскъ, спре мътъкъе де ѿбіє: | ши Тъпърънътъ | мъ зълъи прѣ
днълцатъ Домъннй, а прѣ Лъмнннътълънъ ѿблъдънътъро | а тълъ Цара Ръмж-
нѣскъ. | Іѡан Ніколаї Мълѣзъндъръ Еоевод. | Къ блгвениа прѣ сѣніцнътълънъ Мънтрес-
полътъ аль ѿгровлъхъенъ, | Къръ Даниилъ. | А сѣніта Мънистънъ, | а тътъръвъкъ
сѣніцнларъкъ. | А Бъкъръвъкъ. | Да ѿбіє дела Хъс, + аѣкъ.

Де Глъба Іеромонахълъ ѿгъменълъ.

In-4º mic, 3 foi liminare + 159 pagini; 26 rânduri pe pag., cerneală neagră și roșie. Pe verso titlului, stema țării, cu capul de bou în stânga și vulturul cu crucea în cioc, în dreapta. Patru «stiluri politice» sub stemă.

Urmează prefața către «Nicolae Alexandru Voevod», din care extragem următoarele:

..... Dreptă aceia și eu smeritulă, uitându-mă la facerile de bine și la părlejul ce de apurarea cunoscă dela mare însuflețirea înlătîmei tale și puindă în typar acum întâi slujbele de obște pre limba românească, amă socotită că înlătîmei tale, ca unei începere bună și sfârșită alesă a toată binelui pravoslanicei Țării Rumânești, să cuvine a-l încrina.

Ca cum ești chip însuflețit a tuturor bunătăților și încorunată nu numai dela Dumnezeu cu podoaba domniei, ci și dinu firea măriei tale cea blagorodnică cu bunătatea întelepcionei, încâtă nu numai pre toți ai veacului cestui de acumu și întreci cu știință și cu învățătura, ci și din cei vechi pre mulți i-a lăsată în urmă. Care a căsta iaste mare laudă și podoabă Țării noastre, de vréme ce s'aș invrednicită unuă Iroosă ca măriiă ta.

Dreptă acéia amă socotită ca să să dea în typariu acéste Slujbe de obște ale tuturor sfinților.

La pag. 157 jos:

Typăritu-s'au la anul de la zidirea lumii 7228, începându-se de ră-
posatul Dionisie Ieromonahul typ.; s'aș sfârșită prin osârdia și osteneala
Savvei Ieromonahul, igumen Besericii tuturor sfinților, typ.

La pag. 158 : «Rugăcune către pravoslavnicii cititori», din care extragem :

... unele [greșeli de tipar] mici cum nu le-am putut vedea, altele le-am prins veste după ce s'au tipărit, ci neavând ce să fac, au trecut; că veți ști, fraților, și a căstă, că oamenii cei învățați au căzut și rămâind numai eu însuși, Dumnezeu știe cu câtă nevoință am tipărit rămășița ce-au rămas, cu oameni proști și neînvățați, ca și Domnul Dumnezeu să vă iarde tuturor greșalele voastre, Amin.

Bucuresti: Biblioteca Academiei Române (cota 179 A).

56. Daniil, Mitropolitul Ungrovlahiei, *Pastorală despre postul mare* (Bucuresti 1720—1731). — Foae volantă.

In- 4^0 mic, 4 foi nenumerotate (ultima pagină alba). Drept titlu:

ДПНІЛЬ К҃ МІЛЛІ ЛХІ | ДУМНІЗЕХ ЙРХІЄПІСКОПЬ ШИ МИТРОПО-
ЛІТ | ЄГГРОВАДХІЙ, шін Єзархъ Плаюрилшрь.

Din epilog :

Iară de vă veți arăta neascultători poruncii noastre și leneș, și asupra învățăturii aceștia, nu numai că veți rămânea în judecata lui Dumnezeu, ce pre carele îl vomă afla că nu face după cum scriem, unul că acclava lă și pedeapsă besericească.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române.

57. Evhologhion, Bucureşti 1722.

ЕУХОЛОГИОН | ѿдекъ | МЛТВНИКъ. | Якъмъ ѿ трёхъ варовъ тѣпърить, дѣлъ
ржидѣлъ чѣловѣкъ Греческъ. | **Л** зиле, де Динезѣвъ фиалцатей Домъній ѿ прѣ Аѳин-
ната вѣлы шблѣдѣнію | ѿ тоатъ Цара Рымскаго, | Іоаннъ Николаѣ Плищандръ :
Боикодъ, | Миурукордатъ | Къ благоѣвенїю ѿ къ тоатъ кѣлатѣлла прѣ сѣнци-
тѣлъ Митрополитъ ѿ Оуѓгревладѣй | Киръ Даніиль.

А скáвнълъ Бъкврѣшиларъ. | ла ѳнъль дeла Хс, аψкв. | (Дѣ ѩаква Іеромо-
нахъль Тvб).

In-4º de 7 foi liminare (cu titlul, prefața și cuprinsul) + 555 pag. Cerneala neagră și roșie, cu 25—26 rânduri pe pagină. Pe verso titlului stema țarilor românești, cu versuri de laudă lui Nicolae Mavrocordat.

Xilografiile și ornamentațiile sunt în general mici la p. 87, 257, 334, 554 (facs. nr. 19), la p. 436 (facs. nr. 20) și la p. 555 (facs. nr. 21).

Prefata :

Cu cuvântaré cé mař de nainte. Cătră pré sfînțitul ſi de Dumnezeu dăruitul Arhiepiscopu ſi Mitropolitu a toată Ungrovlahiă Kyră Daniilu după căzuta datorie ca unu stăpânu li aducu plecată închinăciune.

Toată faceră de bine care să face de cei ce o iubescu, atâtă la parte bisericescă, cătă și la ce politicescă, iaste sfântă, cinstită, și lăudată, și plăcută lui Dumnezeu și oamenilor. Iară mai alăsă și mai priimită înainte lui Dumnezeu (Pré sfințite Părinte), iaste să aibă neștine purtare de grijă și îndreptă și a adăpă cu deschideră și cu înțeligeră învățăturilor poruncilor Dumnezeestă pre cei de aproape ai săi. După cum singură cuvântul Mântuito-

răului H̄S̄ mărturiseste, că cela ce face și învață mare să va chiemă întru împărăția cerurilor, că nimică altă nu ăstea mai de folosu omului aici pre pământ, măcaru și toată lume de aru dobândi, au măcaru și mai învățat decătu toti de aru fi, fără decătu numai fapta c̄e bună, de vréme c̄e zice: piarde-voiu întelepciuné înțelégeré înțelégeré înțelégeré mă voi lepădă. Pentru că întru amândoao Testamenturile și în c̄e vechie și în c̄e noao, lucrul celu mai de folosu ăstea a face bine, și a cunoaște pre Domnul și a face voia lui, între carei de mai îndoită cinste sănții Preoții vrédnici, mai vărtosu acea care să ostenescu cu cuvântul și cu învățatura. Că de vréme ce totu celu ce face cu căldură și cu dragoste lucruri ca acésté, au dinu parlé mirenescă va fi, au Duhovniciască, luându dulciață prin ausiré și înțelégeré cuvântulu Dumnezeescu: și ăstea de folosu, cu cătu daru mai vărtosu Arhierei și pastori, și mai marii îndreptători ai Caselor Dumnezeestri și ocăr-mitorii turmei sale cei cuvântătoare cătră înțelégeré și păsune c̄e sufletescă, cu cuvântul și cu lucrul îndoită cinste și folosu voru căstigă. La care direptu

19. *Evhologhion*, București 1722.
Sfârșit de pagină.

20. *Evhologhion*, București 1722. - Maica Domnului cu Christos în brațe.

acéia uîtându-te și sfinția ta, pré sfințite Părinte, cu fierbinte poftă voindu a luă ostenelă cătră săvărsire lucrului, și cătră înțelégeré tuturoru în limba Noastră c̄e Rumânescă, cu râvnitoare grijă, nepuindu în socotelă chieluiala, te-a nevoită a dà în typariu carté ce să chiamă Molitvenicu, pentru binele

și folosulă celoră ce citescă și nu înțelegă puteră cuvintelor (κεφαλητεορ), aducându-i aminte (ἀμνήτι) de cuvântului fericitului Apostolă Pavelă ce scrie cătră Corinthon, la întâia poslanie, Capă 14, stihă 6, unde zice: Iară acumă Fraților, de voi veni cătră voi grăindă în limbi, ce voi folosi voao? ἢ πρόψῃ : și iarașă, stihă 14: de mă voi rugă în limbă străină, Duhulă mieu să roagă? iară mintea (μνήτῃ) mea iaste fără de roadă, stihă 18. Mulțămescă lui Dumnezeu că mai vărtosă decâtă voi de cătă toți grăescă în limbi, ci în Beserecă voescă a grăi (stihă) 5 cuvinte (κεφαλητεορ) cu înțelégere ca și pre alii să-i folosescă, de cătă zece mii de cuvinte în limbă străină: și mai totă capulă acesta pentru aciasta scrie. Așijderă și Proroculă Davidă ne îndemnă spre cântare și spre înțelégere, Psalmă 46, stihă 7: cântați Domnului nostru cântați, cântați Impăratului nostru cântați, și mai adaoge cuvântul de zice, cântați cu înțelégere. Deci pre acéste sfinte învăță-

21. *Evhologhion*, București 1722.
Heruviim.

tură luându-le sfinția ta aminte, și cunoscându-le că săntă pline de roadă și de folosă, și mai vărtosă că totă lucrul după ce-șă ia sfârșitul să tocmește și să laudă. Așa și sărgitorul lucrul alături spre tâlmăciré nemului Rumânescă, cu neadormita ostenelă, și cu neîmputata chieluială începându-să, spre trebuința Caseloră celoră Dumnezeești și spre înțelégere norodulu, după poftă s-au typărită și săvârșire au luată. Pentru care pricină sfinții tale ca unu începătoru de ostenelă spre aduceră de laudă lui Dumnezeu, și ca celu ce te-a tinsă mâinile spre săvârșire acestu lucru vrédnică de cinste, de la toți laudă și să cuvine. Pentru mulți din cei vechi au fostă lăudați, unii pentru întăriri și vitejăi, alii pentru vrednică incepătorilor. Iară sfinția ta, măcară că să căde aici după obiceiul celu de obște alături a-mă îndemnă condeiu la o laudă mai mare, vrédnică alăseloră tale bunătăți și aceloră plăcute de Dumnezeu petréceri, numai pentru căci cunoscă pre minemă foarte neiscusită și slabă la cuvântă ca să îsprăvescă aciasta, tacă neadormiré că de toate nopțile, posturile cele necurmăte, lasu nevoința ta că mare și neleneviré că cu nevoință spre cinstă și podoaba bisericilor, spre îndreptaré celoră gresită, spre învățatura celoră bisericești, spre ajutorul celoră străini, spre întoarceră celoră nepocaiți, spre liniște a toată turma că sufletescă și trupescă ce-ță iaste încredințată dela Dumnezeu, carele acéstă toate te arată altă răvnitoru Ilie, și nou Avraamă: acéstă toate le tacă, pentru că ajunge că lauda nu încetază a te propovedui în toate părțile că pre o închipuire a tuturoră bunătăților. Priimăste dară până într'atâta gânditorule de cele Dumnezeești, cu ochiul blandu acestu micu dară ca unu semnu de mulțămită, și ca unu zălogu al desăvârșitei mélé cucerii și nu te uită la micșoraré lucrului ci mai vărtosă la buna cucerie a nevoitorului, și trăiaște la că de pururé slavă a Besereci, sporindă și adăo-gându aceste nemuritoare și vrednice de mare laudă lucruri, care săntă spre cinstă și podoaba sfinteloră lui Dumnezeu lăcașuri, ca să poți duce în că după urmă poclonă bine priimită dină părga roadeloră a ostenelii sfinții

tale, înainte vecinicolui împărat Hs., al căruia dar și nespusă milă, țărăști rog să fie umbritoare creștetului sfintiei tale, Amin.

Alături sfintiei tale pré smerită întru poslușnic și fierbinte rugătoriu către Dumnezeu, Savva Ieromonahul Typograful.

La pag. 554 sunt câteva rânduri pentru iertarea greșalelor de tipar și pe ultima (555) urmatoarea prețioasă precizare:

Insă să știi a căstă, că de vei cerceta pre amăruntul rânduialele și tălmăcirea acestui Molityenic și de vei potrivi cu niscare izvoare slovenești, veri de unde ar fi typările, și nu să va potrivi, să nu te pripești îndată a defăima, căci noi am urmat Molitvenicului grecesc, carele l-au typărit Nicolae Glyki, la anul dela Hs. 1691. Si după cătă ne-au fostă putință, și întru înțelesu și rânduiale amău aşzată, pre alocurea amău și adaosu în tălmăcire pentru scurtarea limbii românești, aşziderea și la învățături și la rânduiale pentru prostimea preoților și pentru mai lesnele lor. Iară cele ce nu s'au pusă nicidecum, s'au lăsată unile pentrucă săntă arhiești, iară alătele pentru că nu le slujescu pré acéste locuri.

Mai jos, sub un serafim:

Sfârșit și lui Dumnezeu laudă.

Ioan Roșu, în *Societatea de măine*, II (1925), p. 111. — A. Filimon în *Dacoromania*, VI, (1929-1930), p. 377.

București: Biblioteca Academiei Române (180 A).

58. Ceasoslov, Râmnice 1724.

ЧИСОСЛОВЪ | Каде къпрайндє .Ѣ сине тодътъ | слѣжка де зъ шъ де ноапте, | Йкъмъ .Ѣтракеетъ кин Пашазат шъ Тұпварйтъ . | Ѣ сѣнта мікопіа а Римъ: | къ по-рѣнка шъ тодътъ къел-]тъмла ла фѣчерѣ Тұпогрѣ]фїеи де нѣс, шъ ла тунпвари[рѣ] әч-шій кърци, а Прѣ сѣнїцѣтълъ шъ де Дамаскѣ | юениторюлъ Кир Дамаскінъ | міко-пълъ Рымникълъ.

Ѣ ѿнълъ дея Намарѣкъ лъй Хс , аѣкъд. Івгъст, ѣс. | Де Йліе Чернаводънълъ.

In-8° mic, 10 foi nenum. (titlul, predoslovia și cuprinsul) + peste 506 pagini.

Predoslovia, care este semnată de «Damaschin, Episcopul Râmnicului», cuprinde explicarea slujbelor din timpul zilei, începând cu «polunoștnișa, carea să zice rugăcune dinu timpul noptii». Urmează apoi astfel:

A doao laudă țaste, carea o facem în vrămea utrenie...

A treia laudă Dumnezeiască țaste carea o facem în časul cel dinu-tâi dinu zi...

A patra laudă țaste carea o facem în časul alu treilea dinu zi...

A cincea laudă țaste carea o facem în časul alu șaselea dinu zi...

A șasea laudă țaste carea o facem în časul al noaolea dinu zi...

A șaptea laudă țaste carea o facem seara mainainte de apusul soarelui, adeca Vecernia...

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (184 A).

59. Niculae Mavrocordat, Despre datorii, Londra și Amsterdam 1724. — Grecește și latinește.

Ιερὶ καθηκόντων | διέλος | συγγραφσίσα παρὰ τοῦ εὐασθεστάτου, | δψηλοτάτου, καὶ σοφωτάτου | αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας | Κυρίου, Κυρίου | ΙΩΑΝΝΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ | Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου Βοστιδά.

Liber | de officiis | conscriptus a piissimo, | celsissimo atque sapientissimo | Principe ac duce totius Ungro-Valachiae | DOMINO, DOMINO | JOANNE NICOLAO | Alexandri Maurocordato Voivoda. Graece et latine.

Londini: Typis Samuelis Palmer, 1724.

In-12°, de 8 foi + 212 pagini. Primele 2 foi liminare sunt albe. Pe foaia a 3-a verso este portretul lui Ioan Mavrocordat într-un cadru oval, având jos stemele Munteniei și Moldovei. Litografia este semnată: J. Clark Sculp. 1724. Foaia a 4-a cu titlul, este albă pe verso. Foile 5–6 au prefața lui Gysbertus Dommer. Foaia 6r are 2 epigrame, una grecească semnată de Ἰωάννης ὁ Ἀλεξανδρος Φαθρίκιος și următoarea :

* * *

*Visitur hac tabula tuus, alma Valachia, princeps,
Gloria Graecorum. Musis quam sidus amicum!
Oris honos talis. Mentis miracula quanta!
Eloquium varium, Pietas. Sapientia summa.*

Stephanus Bergler.

Pe ultimele 3 pagini liminare, cuvântul catre cititor al lui Thomas Fritsch. Textul latin este în partea de jos a paginei, pe 2 coloane. Alte 2 gravuri cu scene de vânatoare.

Prefața lui Gysbertus Dommer:

Illustrissimae Walliae Principi, Tanta est, maxima mulierum, hujus operis argumenti praestantia, tam eleganter, pie, et concine disserit de moribus homine Christiano dignis, tanta est dignitas illustris Auctoris, et tam raro aliquid de re literaria ab istis orientalibus mundi plagis ad nostras solet pervenire manus, ut hunc libellum *Regiae tuae celsitudini* non ingratum fore merito speremus. Princeps est Auctor, Principe igitur dignus Patrona. Nec Te pudebit de bonis moribus legere Principem dissenserentem, quippe quae tantum exemplum morum Te bonis civibus praebetas; a quibus ideo omnibus merito in deliciis habearis. Virtus quidem divina per totum hoc spirat opusculum, singulioque fere lineis egregiam suam speciem lectoribus conspicendum ostendit, adeo ut dignus liber sit, qui ab omnibus piis legatur. Duas apud exterias gentes editiones vidit, his tamen adhuc ignotus tuam supplex rogat tutelam; quam si impetrare liceat, aliud ejusdem Auctoris opus, nondum typis mandatum, propediem edituri sumus. Sed ne diutius regias tuas aures detineam, ut diu prospereque vivas, diu prospereque illustris conjux et liberi, exemplaque eximia civibus omnium virtutum tanta prosapia dignarum semper maneant, hasque gentes pie justeque regant, votis omnibus orat.

Tibi, illustrissima Princeps, omnibus obsequiis devinetissimus.

Idibus Aug. 1724.

Gysbertus Dommer.

Prefața lui Thomas Fritsch:

Lectori benevolo Thomas Fritsch S.

Cum ad me ante annum liber hic *Celsissimi Valachiae Principis de Oficiis* esset perlatus, mirum ille protinus eruditorum studium excitavit, qui ejus copiam sibi fieri avide propemodum postulabant.

Repetebant alii exhibitoria novissimorum temporum *Alexandri Mavrocordati* memoriam, quem inter Byzantinos proceres interpretis praecipui munere, et legationibus Viennae et Carloviciei in arduo pacis negotio et eruditione quoque conspicuum meminerant. Alii filium parrabant propria virtute ad principale fastigium evectum, paucis abhinc annis, belli tempore a Caesaris militibus in Transsylvania abropatum, post pacem restitutum, in omni fortuna tam excelsum habere animum, ut hunc ipsum commentarium in captivitate, quasi per otium, composuerit. Cuncti tamen non propter haec externa potissimum, quod esset curiositatis; sed propter ipsam operis structuram librum hunc esse quaerendum, memini, quod affirmarint. Scilicet in argumento gravissimo summam tractandi solertiam, rerum haud vulgare pondus, luculentam ordinis concinnitatem, elegantissimum sermonis ornatum praedicabant. Imo cuncti uno fatebantur ore, non decersisse Musas oriente, nec situm ibi litteras duxisse, verum hinc potius, quam splendide habitent, apparere.

His motus autoritatibus, cogitavi statim, quomodo minus impeditum operis huius usum redderem. Adeoque, ne Bukuresto per longinquum iter et nostris commerciis insolentius ejus exempla accersere cogeremur, hic illud recudi curavi, et nunc cum *Cl. Stephani Bergleri* interpretatione Latina propono.

Ad ornatum autem libri plurimum esse accessurum merito credidi, si, quam nactus eram forte, *Principis* autoris imaginem adjicerem, ut vultus etiam *Ejus* cum gravitate serenus nosceretur, qui mentem in his commentariis tam pulchre expresserat.

Denique sponsor sum eruditis, qui me ad hanc curam suscipienda accenderunt, fore, ut, siquid postea hujusmodi cimeliorum ad me perveniat, cum ipsis illud pariter communicatur.

Lipsiae, Cal. Febr. 1722.

La sfârșit, p. 212:

Juxta exemplar, quod Lipsiae excudit Joh. Georg. Schniebes.

Unul din exemplarele ce avem, a fost dăruit Academiei Române de dl. N. Ciotori; el este legat în marochin roșu, cu flori imprimate în aur; la mijloc și la colțuri monogramă încoronată a Regelui Gheorghe al II-lea, al Angliei (1683–1760).

Fostul profesor dela Universitatea din Zagreb, Dr. Georg (Duro) Körbler anunță Academiei Române (scrisoare din Agram, 8 Oct. 1912), că are un exemplar din aceiași carte, dar tipărită la Amsterdam 1724. Din descrierea ce-i face, căt și din extrasele copiate și trimise, rezultă că avem a face cu o simplă ediție de titlu, în care singura deosebire este numai prezența cuvintelor:

AMSTERDAMI: | Apud GYSBERTUM DOMMER, 1724.

puse jos, la titlu, în locul cuvintelor «Londini: Typis Samuelis Palmer 1724».

Dan Simonescu, *Epigrame omagiale scrise Domnitorului Nicolae Mavrocordat, în Serbia*, Bucureşti 1941.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române, ediția dela Londra (185 A).

60. Apostol, 1725.

N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene*, II, p. 34, îl semnalează ca existent la biserică unită din Maieri (Alba-Iulia). Nu arată locul tipăririi.

61. Slujba Sf. Stelian (Bucureşti) 1726. — Grecește.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ | Τοῦ δσίου καὶ θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν | ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ. | Νῦν τὸ πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα. | Ἀγνλώματι μὲν τινῶν εὐλαβῶν χριστιανῶν. | Ἐπιμελεῖσχ δὲ καὶ διορθώσει τοῦ ἑλχίστου ἐν | σπουδαῖοις κυρίου Γεωργίου τοῦ Τραπεζούντου. | Πηρὰ τοῦ αἰδεσιμωτάτου ἐν ἴεροῖσι, κυρίου | παπᾶ Σταύρου τοῦ Ἰακωβίτη. | Ἐν ἔται φύκι.

Slujba cuviosului și de Dumnezeu dăruitului Părintelui nostru Stelian, acum pentru prima oară ieșită la tipar, cu cheltuiala cătorva evlavioși creștini. Cu sărăguința și cu îngrijirea celui mai mic între învățăți, domnul Gheorghe Trapezuntiul.

De către prea cucernicul între preoți, domnul Popa Stoica Iacovici. În anul 1726.

In-8° mic, 8 foi. Titlul încadrat într-un chenar înflorit. Cernăuțea neagră și roșie. Pentru ediția românească, Râmnic, 1787, v. *Bibl. rom. veche*, II și IV, nr. 515. Pentru ed. a II-a, Constantinopol 1819, v. Papadopoulos-Vretos, Νεοελληνική Φιλολογία, I, p. 163, nr. 448.

București: Biblioteca Academiei Române, dar dela D. Russo (189 A).

62. Niculae Mavrocordat, Despre datorii, Londra 1726. — Grecește și latinește.

O nouă ediție, de titlu, ne arată d. Gustav Finkelstein. După ce se reproduce titlul ediției din 1724 (v. mai sus nr. 59), adaoga:

Impensis, Fletcher Gyles, ex adversum hospitio Graiensi vico dicto Holborn MDCCXXVI.

Foaia de titlu este evident lipita la volum, care în restul lui este identic cu ediția din 1724, doar că are în plus, după p. 212, o foaie nenumerotată, cu «Index Capitum».

Flind singura ediție cu tabla de materii, o reproducem:

Cap. I. Prooemium scopusque libri et qui de Officiis scripserint.

Cap. II. De bono et honesto, de virtute, definitio officii et quot modis dividatur.

Cap. III. Unicum finem hominibus propositum, esse unum solumque Deum.

Cap. IV. De cultu divino.

Cap. V. Divina providentia omnia gubernari.

Cap. VI. De timore Dei.

Cap. VII. Deflectentes ad superstitionem corrumpere officia pietatis.

Cap. VIII. De spe in Deum.

Cap. IX. De humilitatione et danda inimicis venia.

Cap. X. De excellentia hominis, hominem esse animal rationis particeps, sociabile, aptum coetibus civilibus. Deinceps generatim de virtutibus, tum de sinceritate, de simplicitate, de recta conscientia.

Cap. XI. De fortitudine.

Cap. XII. De temperatia, modestia, moderatione et sana sobriaque mente.

Cap. XIII. De justitia.

Cap. XIV. De justitia erga Deum, cujusque erga seipsum, multifariam esse justitiam, officiaque inde manantia varia.

Cap. XV. De poenitentia.

Cap. XVI. De beneficentia et liberalitate.

Cap. XVII. De prudentia et sapientia.

Cap. XIIX (sic). Sanctos homines dictis et factis exercuisse prudentiam.

Cap. XIX. De probitate, qualisque sit probus, virque bonus et integer vitae.

București: Biblioteca Gustav M. Finkelstein.

63. *Minologhion și Octoih*, Suceava 1726.

Arhimandritul Leonid în Журналь Министерства Народного Просвещения, CCXXXII (Mai 1884), p. 39–52 semnalează accele 2 cărți tipărite într-un volum, in-folio, 410 foi, ca existente, atunci, în Muzeul Academiei Teologice din Chiev (apud Damian P. Bogdan, *Contribuții la Bibliografia românească veche*, București 1938, p. 8–9).

Pentru că nu cunoaștem tipografie la Suceava în aceasta epoca, credem că este o ediție de titlu a Octoihului tiparit la Iași, 1726 (*Bibl. rom. veche*, II, nr. 191), la care se va fi adăugat „un Mineiu pentru sarbatori, unul general”, cum îl caracterizează D. P. Bogdan după Leonid (deci un Minologhion).

64. *Întâia învățătură pentru tineri*, Râmnic 1727. — Slavonește. Ediția II.

Ediție, de data aceasta numai slavonească, a Bucoavnei slavo-române din 1726 (v. *Bibl. rom. veche*, II, nr. 193).

Stojan Novaković, Буквар за Србе од 1727 и 1734, în Гласник ернеког ученог друштва, 46 (1878), p. 230–242 (apud Emil Turdeanu, *Din vechile schimburi culturale dintre Români și Jugoslavi*, în *Cercetări literare*, III (1939), p. 187).

65. *Liturghie*, București 1729.

ДЛІНІСЕЗЕЩИЛЕ ШІЙ СФІТСЕЛЕ | АУТЗРГІЙ | Й чéлвръ динтров сфіїци
Пізрінциларъ | нôмрн л азъ Івáнн Златоўстъ, л азъ Ба | сїлїе чéль Мáре, ші л
Преъдеєїній.

Іквмъ .жтракесташ' кипъ Тѣпърйтъ. | .р зйлие прѣ Азмннітвлъ Домнь,
шій | ѡблѣдзитърю л тóтъ Цáра Рѹмънѣскъ, | Івáнн Иїкѡлле Щледандръ Еоевъ, |
кв тóлтъ киелтвлла прѣ сфїїцтвлъ | Митрополитъ лль оўгровлахъен, | Кнѣ Да-
нійль. | А сфїїта Митрополіе л Бєкврѣциларъ. | Ля ѳнчль дела Хé, зафѣд
Де квчѣрникъ .жнтръ Превацъ Пôпа | Стойка Иїкѡбичъ.

In-4°, 2 foi liminare + 210 pagini; 26 rânduri pe pagină, cerneala neagră și roșie. Pe verso titlului stema țării, «cu stihuri politice». F. 2 liminară cuprinde «Pinaxū», la sfârșitul caruia este o frumoasă vignetă, semnată jos: М 6.

Catalogul Bibl. diecezane din Lugos, p. 92.

București: Biblioteca Academiei Române (198 A).

66. Octoih, Bucureşti, 1730.

[ФОНДЫХ ДЕ] ѿбще, ши Тѵпхрѣтъ. | А зілеле, де Дѣніеъ ѿнклцатей Дом| ній а прѣ лѹмннѣтвль ѿблаждынѣю | а тѣатъ Цара Рѹмѫнѣскъ. | Іѡ Ніколае| й ле ѿдндрѣ Боею. | Кс Елѣвѣнѣ, ши кѣлтвла прѣ сѹнїтвль Митрополи| таъ ѿгровлѧхъен. | Кнѣ Даниилъ. | Аи сѹнїта Митрополіе а Бѹкѡрѣви| лаю. | А и въ дѣла Хс. ѿѣлъ. | А и въ дѣла фѣчєрѣ лѹмий. ѿѣлъ.

Де кѹчєрникѹлъ ѿтров Пrewici, Попа | Ст҃ока Іїкѡвкъ Тѵпогрѣфъль.

In-4°, 2 foi nenum. + 464 + 166 p. + 1 foae nenumeroata; cerneală neagră și roșie, cu 26 rânduri pe pagină.

Colațiunea paginelor: primele 2 foi nenum. titlul, cu stema ţării pe verso; însemnarea cuprinsului, cu gravura Sf. Ioan Damaschin pe verso. Pag. 1—464 textul Octoihului. Pag. 1—166: «Incepul cu Dumnezeu Sfântul, slujbelor de obþte ce să cântă la unul și la mulþi sfinþi după rânduială». Ultima foae nenum. are, pe recto, Scara slujbelor, iar pe verso o invăþatură despre rânduiala slujbelor, urmată de această notiþă:

Tipăritu-s'au la anul dela zidirea lumii 7239, în mitropoliă Bucureștilor. Cucernicul ſintru preoþi, Popa Stoica Iacovici Typograful.

A. Filimon în *Dacoromania*, V (1927—1928), p. 606.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universităþii.

Bucureþti: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (cota 200 A).

Galaþi: Biblioteca V. A. Urechia.

67. Apostol, 1731.

Semnalat de N. Iorga, *Scrisori și inscripþii ardelene și maramureșene*, Bucureþti 1906, p. 144, ca existent la biserică comunei Petridul-de-sus.

68. Întâia învăþatură, Râmnic 1734. — Slavoneþte. Ed. III.

ПѢРВОЕ УЧЕНІЕ | ѿтрокиамъ | Бъ нѣмъ же вѣкы ѿ слѣги: тѣже. | Краткосъ толкованіе зекон-пагу дисятесловіа, мѣтвы | Г҃ни. Сѹмвѣла вѣры: | Й дѣвлатъ блжениств. Повелѣніемъ ѿ Елѣвѣнѣ, ѿ всѣкимъ йаждивѣнѣемъ. | Прѣ в сѹнїтв-шагу. Г҃на, Г҃на. | ВИКЕНТИЛ ІѠАННОВИЧ | Православнагу Йрхеїкѡпъ, ѿ митрополита Бѣлъградскагу. | Исаакѣтника Цесарскагу. | Напечатася въ Епїкои Рѹмѣнїкой, | Лѣтв Г҃ни. Аѳадъ, | мѣца Ген.

Întâia învăþatură a copiilor; în el litere și cuvinte, deasemeni tâlcuirea pe scurt a celor zece cuvinte din lege, rugăciunile domnului, simbolul credinþei și cele nouă fericiri. Din porunca, binecuvâtarea și cu toată cheltuiala Preasfinþitului Domn, Domn Vikentie Ioanovici Pravoslavnic Arhiepiscop și Mitropolit el Belogradului și consilier al Cesarului. S'a tipărit în Episcopia Râmnicului, în anul Domnului 1734, luna Septembrie.

(Trad. de D. P. Bogdan).

In-8° mic de 8 foi fara numerotare și 78 numerotate. Titlul este tiparit pe ambele feþe ale primei foi. Urmează o prefată și un mic abecedar.

Din prefată extragem următoarele:

ПРЕДОСЛОВІЕ

Ѡбще ко всѣмъ православнымъ.

Енкентий Іѡанновичъ Бѣлъгъю Мѣлостю Православный Йрхеїкѡпъ Бѣлъград-скій, ѿ Митрополитъ всегдѣ Православнагу народа подвластію пре етългъ Рѹмѣскагу

Цесара ѿрѣтіющагѡсѧ, во сіркїи, славонїи, Хънгариїи, Хорватїи, Банатѣ тѣмиш-вâрскомъ, и Оуѓгревлакїи Цесарской, и ігѹ Прѣ сѣлагѡ цесарскагѡ велічества съвѣ-тника. Мирнагѡ здрѣвїа, и дшіенагѡ сїсѣнїа ѿ Г҃да Б҃га желаемъ, и просьмъ вѣ-шемъ хрѣстолюбїо. И ишѣ Щрхіастырское благословенїе посылаемъ ѿвѣсѣ вѣкъ, яко моямъ возлюблѣннымъ чадамъ.

Тѣмже и мѣ вѣдѣли толикѡ дшеполѣзное съвѣсѣ бжїе слово, такѡ проповѣ-даниое, яко и иисаѣнное, по ишѣи должности и ѿстаклѣи вѣсъ лишенныи слога Бжїа, и, съвѣхъ єгѹ заповѣдїй, Но ѿмысліхомъ предстѣвнити вѣмъ сію дхѣвию Трапезѣ, ѿбѣдъ дхѣкныи ѿпнїхъ слога Бжїа ѿготобаннии, сію глѣмъ Книжицѣ содержажишио ксіеѣ отроковищтєленыя бѣквы, и толкованїе десѧти Заповѣдїй Бѣ-жїихъ, и толкованїе сѣмвола вѣры, и мѣтвы Г҃дїи и дѣвѣти блаженствъ, юже Тұпомъ издѣти ѿзколихомъ вѣ слакенскому дѣлекѣтї, Кнаказанїю, и поѹченїю Правосланагѡ народы ишго Славенскагѡ. Прѣмѣти ѿвѣ сію Книжицѣ, и четающе яже вѣней, разумѣйтѣ и слога сїлѣ, да бысте мѣгли исправити вѣше житїе, и по ѿповѣдемъ Бжїимъ ходити, (еже належити вѣкомъ Православномъ Хѣтїиинїи), такожде и вѣша чада, и ииниимъ домашни вѣш по вѣши дѣжности исправлайти ѿвѣччинїа ѿхъ, и законо Бжїю наѹчайти ѿ.

Наипаче же вѣ вѣговѣнїи Протопопи и прѣечи сїенници, наѹчайти вѣша Парохїллны закона вѣжла вѣжни мѣ ѿсѣрдїемъ, яко и мѣщи вѣдѣти слога занѣхъ: не лѣнитеся ѿвѣ, нотрезвѣйтѣ и ѿбрашайтѣ ѿ ѿбесѣхъ не прѣвѣдъ ѿхъ ѿчаше ѿхъ, и слогомъ, и дѣломъ, яко же Павелъ гласъ: а Ти, д. Образъ вѣди вѣр-нѣмъ слогомъ, житїемъ, любовио, дхомъ, вѣрою, чистотою: и винмай сїеѣ ѿѹченїю, и прѣвѣглай вѣнїхъ: сїа бо твоѣ и тиѣ сїсѣши, и послѹшашаюши: тѣ вѣдѣти ѿвѣ готови къ вѣкомъ дшегеномъ строенїю: яко дасподобитиесѧ тогѹ блажен-нагѡ гласа: блгїй и вѣрный рабе наѣ мѣлымъ бывшеси вѣренъ, наѣ многими по стаклю та, янидѣ вѣ рѣость гдѣ твоїгѡ, єже вѣди, вѣди.

Traducere făcută de d. P. P. Panaiteșcu :

Predoslovie către toți ortodocșii în deobște.

Vîchentie Ioanovici, din mila lui Dumnezeu arhiepiscop ortodox al Belgradului și mitropolit al întregului popor ortodox astător sub stăpânirea prea luminatului împărat al Romanilor, în Serbia, Slavonia, Ungaria, Croația, Banatul Temișorei și Ungro-Vlahia imperială și sfetnic al prea luminatului, măriei sale imperiale. Urăm și dorim sănătate cu pace și mântuire sufletească dela Dumnezeu, vouă iubitori de Hristos și trimitem binecuvântarea noastră arhipastorească tuturor în deobște, ca unor copii iubiți.

Cunoscând și noi cât de folositor pentru suflet este cuvântul lui Dumnezeu, atât cel predicat, cât și cel scris, după cum este datoria noastră, nu v'am lăsat lipsiți de cuvintele lui Dumnezeu și de sfintele lui porunci. Deci, am socotit să vă înfățișez acest banchet duhovnicesc, hrana sufletească gătită din hrana cuvintelor lui Dumnezeu, adică această cărticică ce cuprinde toate învățările pentru copii și explicarea celor zece porunci dumnezeești, explicarea Simbolului Credinței și a rugăciunii Domnului, a

celor zece fericiri. Și am binevoit să scoatem la tipar în dialectul slavon pentru învățatura și folosul poporului nostru slavon ortodox. Primiți deci, această cărticică, citiți-o, înțelegeți puterea cuvântului, ca să puteți îndrepta viața voastră și să vă purtați după poruncile lui Dumnezeu (cea ce se cuvine oricărui creștin drept credincios), asemenea și pe copiii voștri și pe alții ai casei voastre, după datoria voastră, îndreptați-i și învățați-i legea lui Dumnezeu. Mai ales voi, binecredincioși protopopi și ceilalți preoți, învățați legea lui Dumnezeu enoriașilor voștri cu toată silința, ca unii ce trebuie să vestiți cuvântul; nu vă leneviți deci, ci siliți-vă și apărăți-i de toate cele nedrepte și învățați-i și cu cuvântul și cu fapta, precum spune Pavel, I, Timotei, 4: „Fii pildă credinciosilor cu cuvântul, cu purtarea, cu dragostea, cu curățenia. Păzește-te pe tine însuți și învățatura, stăruescă în ea, căci făcând aceasta, te vei măntui și pe tine și pe cei ce te ascultă“. Fiți deci gata pentru toate orânduirile duhovnicești, ca să urmați acelui fericit glas: „Bunule și credinciosule rob, peste puține ai fost credincios, peste multe te voi pune, intră în fericirea Domnului tău“. Așa să fie, fie.

Stojan Novaković, Буквар за Србе од 1727 и 1734, in Гласник српског ученог друштва, 46 (1878), p. 230 – 242 (apud Emil Turdeanu, *Din vechile schimburi culturale dintre Români și Jugoslavi*, in *Cercetări literare*, III (1939), p. 187).

Sibiu : Biblioteca Mitropoliei.

69. *Triod*, Râmnic 1735.

Semnalat de Dr. Gh. Bran, în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 31 Mai 1935, p. 3, nr. 19 (prima listă), ca existent la biserică din comuna Barsana (Maramureș).

70. *Apostol*, Iași 1736.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 31 Mai 1935, p. 3, nr. 20 (prima listă), ca existent în două exemplare la biserică din comuna Ieud.

71. *Calendar*, Brașov 1737.

Gh. Bogdan-Duică, *Tipograful Popa Petre*, în *Tara Bîrsii*, 1 (1929), p. 76–78, reproduce însemnarile lui Thomas Tartler pentru anul 1737 (după *Quellen zur Geschichte der Stadt Brassó*, vol. VIII (1918), p. 194), unde se spune că un popă valah, cu numele Petre, a tiparit în Șchei Brașovului un *Calendar* românesc pe trei coale, vânzând cu 60 dinari exemplarul.

Calendarul acesta nu este cel dintâi, în românește, cum zice Th. Tartler, pentru ca la 1733, Petre Șoanul a mai tiparit, tot la Brașov, un *Calendar* românesc (v. *Bibl. rom. veche*, II, p. 48, nr. 207).

72. Clement, Episcopul Râmnicului, *Invățături în postul mare*, Râmnic (1737–1749).

In-4°, peste 14 foi. N'are titlu; începe:

Климент към мълда лъж Димитър Енкъпъл Ржоминкъ лъж Първъ Георгиевъ.

Urmează 12 porunci pentru preoți să le «plineasca cu fapt». Apoi alte îndemnuri adresate egumenilor, preoților, boerilor, neguțitorilor și celorlații creștini. Pe ultima pagină arată sanctiunile ce va lua împotriva preoților, dar exemplarul văzut nu are sfărșitul.

Cluj-Sibiu : Biblioteca Universității.

București : Biblioteca Academiei Române, copie fotografica (cota 215 B).

73. *Evanghelie*, Iași 1741.

Sf(ă)nta și d(u)mnezeiasca evanghelie: în zilele prea luminatului și în(năl -)tatului domnului și oblăduitoriu a toată țara Moldaviă, Io(n) Grigorie Ghica Voevodă și purtătoriul(i) pravoslaviei, prea sf(i)nțitul kir Nichiforă Mitropolitul a toată țara Moldovii. Acumă amă scrisă și cu multe nevoință la anul dela sp(ă)seniă lumii 1741, în luna lui Avgustu 1, de smeritul săntru ierei Theodoră Ianovičă.

Descriu această Evanghelie după studiul ce i-a consacrat I. Minea, *O carte și două tipografii ieșene uitate*, în *Insemnări ieșene*, anul V, vol. XIII, (1940), p. 482–486. Fragment de 169 foi, cu lipsa foii de titlu. Fiecare foaie are 29 $\frac{1}{2}$ cm. lungime, 18 cm. lățime și 23 rânduri tipărite.

Titlul de mai sus este completat cu mâna, de Hariton Cazacul, seimen de curte, care a mai scris și o notiță în carte, datată 31 Iulie 7252 (= 1744). Titlul fiind scris numai la 3 ani după tipărirea carții, când deci se găseau ușor exemplare, nu am motive să pui la indoială adevărul cuprins în el.

Iași: Biblioteca Universității.

74. *Evhologhion*, Iași 1741.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graful Maramureșului*, nr. 94 din 31 Mai 1935, p. 3, nr. 22 (prima listă), ca existent la biserică din comuna Rozavlea (Maramureș).

75. *Penticostar*, Râmnic 1742.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graful Maramureșului*, nr. 94 din 31 Mai, p. 3, nr. 23 (prima lista), ca existent la bisericile din comunele Vișeu-de-jos și Leordina (Maramureș).

76. *Paraclitichi (Octoih)*, Iași 1742.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graful Maramureșului*, nr. 94 din 31 Mai 1935, p. 3, nr. 30 (prima listă), ca existent la biserică din Dănceni (Maramureș).

77. *Triod*, București 1742.

Semnalat de P. Constantinescu-Iași, *Tipărituri vechi românești necunoscute*, Iași 1931, p. 4, ca existent la biserică din Vasieni-Lăpușna.

78. *Ceaslov*, Buzău 1743. — Slavonește și românește.

ЧИСЛОВЬ | че кврнде .бртв сине Глахжва | Ечеврии, а Оутрни, ши
а | ллторь слъжке търбънчоле. | Тъпъртвсас .бр зйлеле прѣ .фицатънъ Домнъ
Іѡ Михай | Ръковицъ Боеѡдъ. | Митрополит а тоатъ цара фънда | Кур' Нен-
фитъ: | Кс келтвала юниторюлън де Дмиезе 'Еп'копъль Незълън | Кур' Меродде,|
.бр сънта 'Еп'копъе а Незълън. | Лектъ зеама.

Де Іѡн' Стоикън' Тъпогръф.

In-8° mic, 2 foi (titlul și pinax) + 193 foi numerotate cu mâna.

C. Lacea în *Dacoromania*, IV, partea II-a (1924–1926), p. 961.

Rucăr-Muscel: Biblioteca d-lui Tache Băjan (care ne-a trimes titlul în copie).

79. *Catavasier*, Buzău 1743. — Românește, slavonește și grecește.

КИТАКАСИИР | йкъмъ .бртачистъ къпъ | Тъпърйтъ | .бр зйлеле прѣ .фицатънъ
Домнъ, Іѡ Михай | Ръковицъ Боеѡдъ. | Митрополитъ фънда а | тоатъ цара

Күр | Нєофитъ | къ келтъмъ юбниторюлъ | де Дамнозъ єїкопъль Бєзъзълънъ Кур Мі-
лівдъ. | ѕ сѣнта єїкопъ ѕ Бєзъзълъ, | лѣтъ засн.

Де Іваи ствъ: Тѣпогрѣфъ.

In-12°, 301 pagini nenumerotate. Este scris în românește, slavonește și grecoște, cu litere cirilice.

La pag. 200 următoarele versuri tipărite:

Invierea ta Hristoase,
Care pre noi din iad scoase,
De ţingeri e cântată
In ceruri și lăudată.

Ce și pe noi cei pământești
Rugăm să ne învrednicești
Cu inima curată,
S'o slăvim neîncetată.

Pe ultima pagină:

Tipăritu-s'au acest Catavasier prin osteneala lui Ioan Stoicovici tipograful.

St. Gr. Berechet, *Un Catavasier necunoscut din 1743, în Biserica ortodoxă română*, 54 (1936), p. 62—66.

Iași: Biblioteca Institutului de Istoria vechiului drept românesc.

80. *Evanghelie*, București 1743.

Semnalată de Dr. Gh. Bran, în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 31 Mai 1935, p. 3, nr. 24 (prima listă), ca existentă la biserică din comuna Saliște (Maramureș).

81. *Euhologhion*, Iași 1744.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 25, ca existent la bisericile comunelor Slătioara și Vișeu-de-jos.

82. *Rugăciuni pentru dobitoacele bolnave*, Râmnic 1744 (7253 Sept).

In-8° mic, de 8 foi numerotate. Fără tillu. Începe :

Oameniř ař cărora vor fi dobitoacele bolnave, întâiu să se ispoveduăască curatū dintru toată inima sa.

La sfârșit:

Acéste sfinte rugăcuni, tălmăcitu-s-au de cuviosul Dascălu Kyrū Leontiū, Ieromonahul Tismenii, de pe limba sloveneșcă, pre limba rumâneșcă, în sfânta Episcopie a Ribniculu, 7253, Septemvrie 4, fiindu Episcopu ūbitorul de D[u]mnezeu Kyrū Climentu.

București: Biblioteca Academiei Române (236 B).

83. Maria Thereza, *Instrucții în timpul ciumii și altor boale molipsitoare*, Cluj 1744. — Foae volantă.

Formatul 27×31 cm., cu data Sibiu, 1 Ianuarie 1744.

Indeamnă poporul să se prezinte la casele de contumătie dela granițele țării, unde,

În schimbul sumei de 1—34 creițari, își pot dezinfesta lucrurile pe timpul ciumii și a altor boale molipsitoare.

Dr. A. Veress, *Orânduieli românești vechi tipărite în Ardeal (1744–1848)*, București 1928, p. 7.

Cluj: Muzeul ardelean.

84. Acatistul Născătoarei de Dumnezeu, (Buzău) 7253 (1745).

ѢКИѠГТѢЛъ | Кътъръ прѣ Сѣніта Искътѣдре | де Дѣнізѣ, шы къ ѳлте Рѣ-
гъчюни. | Акѣмъ фтѣрѣста кіпъ Тѣ-|пзрѣтъ | ф зѣлелъ прѣ фнълцатѣлъ | Дѣнъ |
ѡи Михаї Рѣковицъ Еоевадъ. | Митрополитъ фннндъ Ѳ тѣтъ Цѣра | Кѣ рѣ Нѣѡ-
ф и тъ. | Къ келтѣлъ Юбниторюлъ | де дѣнізѣ єпнсквпълъ Евзѣлъ | Кѣръ Медѡ-
діи. | Лѣтъ ۴۵. | де Іванъ Стойкѣвичъ Тѣпогрѣфъль.

Pe verso titlului se află o gravură cu inscripție slavonă, și cu data: 7251.

Bibliografiată după o fișă scrisă de N. Hodoș.

85. Antologhion, Rădăuți 1745.

Semnalat de dr. Gh. Bran în *Graful Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 26 (prima listă), ca existent la biserică comunei Desești.

86. Apostol, 1745.

Semnalat de N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene*, II, p. 158, ca existent la biserică Mănăstirei din Remeți.

87. Molitvenic, Iași 1745.

Semnalat de D. Dan, *Mănăstirea și Comuna Putna*, București 1905, p. 84, nr. 17, ca existent la Mănăstirea Putna.

88. Acatist, Râmnic [1746].

Am văzut exemplar defectuos (al Bibl. V. A. Urechia din Galați). În-16º, foile nenumeroate. Cuprinde Slujba acatistului, Paraclisul Maicii Domnului, Canon de umilință, Acatistul Sf. Nicolae, Canon de rugaciune către Îngerul păzitor, Molitvele celor ce merg spre somn și Rugăciunile dimineții. După acestea urmează 12 pag. cu: «M(o)l(it)va catră Dumnezeul Savaothu, foarte de folosu, scoasă de pe grădina românescă, de Dumnealui Constandinu Cantacuzenu Stolnicul». Apoi altă rugaciune «după pravila călugărilui» și Sinaxarul. Pe ultimele trei pagini, care ne-au ajutat la precizarea localității și anului de tipărire, urmatoarele:

Făcutu-s-au acastă slovă de nou și s-au typărit de cucernicul Popa Mihai Athanasie Vici Typograful Râmničanul.

Și s-au diorthosit acastă cărticică de Laurentie Ieromonah dela Mănăstirea Hurezi.

Deci știindu eu, iubitorile de Hs. cetitoriu, că toată apa totu ăaste mai limpede în izvoru decâtă în pârae; ăara cu câtă să depărteză apa de izvoru, cu atâta ăaste mai turbure, aşa tălmăciturile cărjilor de mulți dascali. Deci eu lăsându alte izvoade toate, urmându, nu m'am depărmatu de tălmăciturile părintelui Damaschin ep(i)s(copul).

Lângă acasta știindu că totu omulă ăaste greșită, și noi vomă fi greșită,

sau în cuvinte, sau în slove. Pentru acela ne rugăm să îndreptați și să ertați, ca și pe voi să vă ţară D(u)mnezeu.

In știință să vă fie la toată obștea și a căstă, că la Synaxari unde sănțu sărbători mari, amă îngrădit numărul cu parintejū, iară unde țaste sărbătoare numă până la amiază zi, amă pusă jumătate de parintejū.

Sfârșită și lui D(u)mnezeu laudă.

Molitva tradusă de Stolnicul Constantin Cantacuzino a apărut și într'un Molitvenic. Ea a fost publicată de George B. Popescu, *O rugăciune a lui Constantin Stolnicul Cantacuzino*, în *Revista istorică*, 25 (1939), p. 57–60. În orice caz, în Molitvenicele tipărite la Buzău 1699 și 1701 nu se găsește (comp. cu nota 1, p. 57 din *Rev. ist.*, loc. cit.).

Pentru o ediție nouă, mai îngrijită, v. mai jos, nr. 96, p. 67–68.

Galați: Biblioteca V. A. Urechia.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (245 A).

89. Ceaslov, Rădăuți 1746.

Semnalat de Dr. Gh. Bran, *Graiul Maramureșului* nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 27 (prima listă), ca existent la biserică din comuna Bocicoiel.

90. Ceaslov, Râmnic 1746.

Semnalat de Dr. Gh. Bran, *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 12 (a doua listă), ca existent la biserică din comuna Berbești; autorul însă afirmă greșit că opera este cunoscută *Bibliografiei românești vechi*.

91. Bucoavnă, Cluj 1746. — Latinește și slavonește.

Elementa puerilis institutionis in lingua latina. НАЧАЛО ПИСЬМЕНЬ ДѢ-
ТЕМЪ КЪ НАСТАВЛЕНІЮ НА ЛАТИНСКОМЪ МѢЗАНКѢ. ПОВѢНИЕМЪ, ІІ НАКЛАДОМЪ БРЮЛЮ-
БІНЯГО КУР МИХАЙЛЛЯ МІАНДІЛІА ОЛШАЙЕСКІЙ Еп(ѣ)па Російскаго, Ліскач, іі
Марамороскаго на[д] Лю[д]мїй Босточнаго Навоженства во Охград, Енкафія Пп(ѣ)-
глскаго, іі црквскаго Собѣтника. Напечатасѧ въ Коложварской Типографіи, лѣта
г(ѣ)ДНЯ 1746.

Traducerea textului slav:

Incepul alfabetului pentru copii, pentru învățatură în limba latină. Din porunca și cu cheltuiala iubitorului de Dumnezeu Kir Mihail Manuil Olšavskij, episcopul Rusiei, al Muncaciului și al Maramureșului asupra oamenilor de religie răsăriteană din Ungaria, vicar apostolic și consilier imperial. S'a tipărit în tipografia Clujului, anul Domnului 1746.

In-8°, 3 + 46 foi. Textul urmează astfel: un rând latinesc și traducerea lui în slava bisericească și. a. m. d.

N-am văzut carte, pe care a descris-o, însă, Sztripszky Hiador, posesorul ei. Cum se vede din titlu, carte se adresa ortodocșilor din Ungaria, deci și Românilor; aceasta este justificarea prezenței ei în Bibliografie. În economia ei, carte are o parte de abecedar, iar alta cuprinde rugaciuni, extrase din Catehism și cifrele, asemănându-se cu Bucoavna tipărită la Alba-Iulia în 1699, în limba română.

Damian P. Bogdan, *Contribuțiuni la Bibliografia românească veche*, București 1938, p. 9–10 (cu bogată bibliografie).

92. *Liturghii*, Bucureşti 1746.

ДАЙНЕЗЕЕЩИЛЄ ШІЙ СФІТСЛЄ | ЛУТУРГІИ | А чéлѡръ динтров сїйци
Пзрїнцилаѡръ | нóифри а лвій Іѡанъ Златоустъ, а лвій Еа-|сілїе чéль Мáре, шій а
Пре^ждесїеній.

Акдмъ Тѣпврїте, фтров аль дбїлк ань, | динъ а патра домніе а цѣрїй Рѹ-
мїнїй, а прѣ аѳмнїатвлїй шїи прѣ фїнзлїцїтвлїй Домнївлїй нострї, | Іѡаннъ
Кѡнстандїй, | Нїколае Боеїнїдь. | Кs благословенїя прѣ сїйцитвлїй Ми-|трапо-
лїтъ аль Оѹгророклїхїй, | Кѹръ Нeфутъ.

Шїи са8 тїпврїть .f Тїпографїја Дом-|нїскъ, ф ѡрâшвлъ Б8к8рёшилаѡръ.|
Да Йи8ль дела зидирѣ Аѳмїй зїнд. | де квчїрник8ль фтре Прeви Пoпа | Стѡнка
Мквїчїй тїпогрїф8ль.

22. *Liturghie*, Bucureşti 1746. — Stema ūndoită, a Munteniei și a Moldovei.

In-4° mic, de 2 foi + 246 pagini. Tiparit cu negru și roșu.

Pe verso titlului stema ūndoită, a Munteniei și Moldovei (sacs. nr. 22) cu patru versuri închinante ei.

Preotul C. Bobulescu, *Pentru „Bibliografia românească”. Cărți necunoscute, în Spicuitor în ogor vecin*, I (1920), p. 46 și 51. — I. Roșu în *Societatea de mădine*, II (1925), p. 111.
— A. Filimon în *Dacoromania*, VI (1929—1930), p. 378—379.

Bucureşti : Biblioteca Academiei Române (247 A).

93. *Triod*, Bucureşti 1746 (7255).

ТРИОДІОН | Адекъ : | ТРЄЙ КЫНТъРИ | Че ѩре фтров сїне слвжба Сфітвлїй
шїи | мѣрелїй Пoстъ. | Кáре акдмъ адда warx са8 Тїпврїть .f | тр8 ал трїйлїк

ѧнь динтровер ѧ патра Домніе, | ѧ прѣ ѧнѣлцатвій постров Домніе, Iw: | КСОН-
СТИНДИИННІИ НІЙКОЛАІЕ | ВОЕВОДЬ. | Кс Елгвеніа прѣ сїміцітвій Пінтрю-]по-
літу| Оуѓгроблакіа, Күр: | НЕСФІТЫ ДЕЛЛІ КРІТЬ | .ѣ ѿрдш ѣ Бокврепи, ла
лѣ: ѧсні. | де квчѣрниквла .ѣтре Прівшци попа Стінка | іаковиич Тупогрѣфъль.

In-folio, de 2 foi nenumerotate și 355 + 119 numerotate. Tipărit cu negru și roșu, pe două coloane, cu 40 de rânduri în coloană.

Pe verso titlului se află stema ţăndoiță (*Bibl. rom. veche*, I, p. 509, facs. nr. 270) și următoarele:

Stihuri politice 12 asupra numelui prea luminatului
și prea înnălitatului nostru Domnului Io Constantin Nicolae Voievod.

Bună tocuire vedemű, Doamne Constantinc,
Că numele-ți, cu fapta-ți, are întru tine.
Cându Constantinu tărie, stare închipuiaște,
Ce și dinu buna-ți faptă chiară să dovedește.
Că tare stați și grijăști de casele sfinte,
Și de podoabele ei, dinu sufletu fierbinte,
Cărți typăriindu Țării pre limba rumânească.
Dumnezeu a mari daruri să te învrednicească,
Avea-vei Mărija ta nemuritoru nume,
Ca și sfântul Constantinu înfr-aicastă lume,
Slăvi-vorū cei următori prea sfânta Troiță,
Ne uîtându-ți numele celu de bună viță.

23. *Triod*, București 1746. — Rugăciunea
vameșului și a fariseului.

anului 1746, pentru că din anul 7255, arătat în titlu, scăzând numai 5509, vom avea anul 1746, arătat la f. 355 verso.

Pe foia următoare se află câteva extrase din Sf. Scriptura, printre care și acela din scrisoarea I către Corinteni, cap. 14, stih 19:

In Biserică voescu cinci cuvinte a grăi cu înțelesu, ca pre alii să învățu, de cătă zéce miș de cuvinte în limbă streină.

Pe f. 355 verso se află cuvintele de iertare pentru greșelile de tipar, semnate de «Stoica Iacovici typograful» cu data: 1746.

In partea a doua a Triodului (foile numerotate 1—119) sunt frumoase xilogravuri: f. 1r. Invierea lui Lazar; Rugaciunea vameșului și a fariseului (facs. nr. 23); f. 15r. Intrarea lui Iisus în Ierusalim, etc. Unele, semnate Iwanik B. I. V., au legendele scrise slavonește.

Cred că *Triodul* semnalat sub anul 1747, de V. Popp, *Disertație*, p. 66, și în *Bibl. rom. veche*, II, p. 102, nr. 261, dar fară nicio altă indicație, este acesta, nu altul. În orice caz, volumul s'a tiparit în lunile Sept.—Dec. ale

Diac. N. M. Popescu, *Prin Banatul Timișoarii*, București, 1919, p. 71. — I. Roșu în *Societatea de măine*, II (1925), p. 203. — A. Filimon în *Dacoromania*, V, p. 608. Aceștia trei gresit îl socotesc din 1747. — Eugen Barbul, *Biblioteca Universității Regele Ferdinand I din Cluj*, Cluj 193, p. 105, nr. 9.

București: Biblioteca Academiei Române (250 A).
Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

94. Constantin, Ieromonahul, *Culegere mică drept credincioasă*, Moscopole 1746. — Grecește.

Συνταγμάτιον ὀρθόδοξον. Περιέχον ἐν αὐτῷ | ἑρωταποκρίσις λίαν ἐπωφελεῖς κατὰ τὴν | γνώμην τῆς Ἀγίας καθολικῆς, καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολικῆς.

Συντεθὲν μὲν παρὰ τοῦ ἐν Ἱερομονάχοις | Κωνσταντίνου τοῦ Ἀγιοναουμίτου, πρὸς χρήσιν τῶν | ἀπλῶν Χριστιανῶν, καὶ τῶν ἐν τῇ Οὐγκαρίᾳ εὑρισκομένων πραγματευτῶν, καὶ τύπῳ ἐκδοθὲν | ἵνα παρέχηται αὐτοῖς δωρεάν.

Διορθωθὲν παρὰ τοῦ Κυρίου Μιχαήλ Ὑπισχιώτου. | Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφόρου | Πατρὸς ἡμῶν Ναούμ τοῦ Θαυματουργοῦ, | τοῦ ἐν τῷ Λιβανίσκῳ Διαδόλεως κειμένου. | αφιμεῖ. | Ἐν Μοσχοπόλει.

Culegere mică drept credincioasă, cuprinzând întrebări și răspunsuri foarte de folos, după învățătura Sfintei catolice și apostolicești biserici de Răsărit.

Alcătuită de cel între ieromonahi Constantin dela Sf. Naum, spre folosul Creștinilor de rând și al negustorilor ce se găsesc în Ungaria și dată la tipar ca să se împartă fără plată.

Indreptată de Domnul Mihail Hypishotes. În tipografia Cuviosului și de Dumnezeu Purtătorului Părintelui nostru Naum, făcătorul de minuni, cea care se află pe Livaniscul Devolei. 1746. În Moscopole.

In-4º mic, 2 foi nenumerotate + 104 pagini. Paginile 3–4 liminare, albe. Paginile încadrate în chenar de linii. Sub titlu un ornament floral în jurul unui cap.

Nu știu originea ieromonahului Constantin, autorul cărții (Român macedonean?). Credem că opera a fost repartizată de Ion Bianu, Secție de cărți românești vechi, fiind tiparită la Moscopole, centru românesc din Macedonia, pentru negustorii macedoromâni răspândiți în Ungaria.

Titlul tradus de dl. Alexandru Elian.

București: Biblioteca Academiei Române, dar dela Pericle Papahagi (250 B).

95. Nectarie, patriarhul Ierusalimului, *Cartea arbitrul adevărului și al dreptății*, traducere în limba arabă de Silvestru, patriarhul Antiohiei, Iași 1746.

Eustratie Argentis, *Manual in contra infailibilității Papei*, traducere în limba arabă de Masaad Nașu din Damasc și publicată de Silvestru, patriarhul Antiohiei, Iași 1746. — Limba arabă (amândouă tipărite într'un volum).

Pentru titlul original arab, v. p. 62, facs. 24.

Cartea arbitrul adevărului și expunerea dreptății, alcătuită cu multă și desăvârșită înțelepciune de cucernicia sa părintele și filosoful kirios kir Nectarie, prea fericitul patriarh al Ierusalimului.

ڪتاب

فقط الحق وذوق الصدق هـ تاليـف الـاب الفـاضـل هـ
والغـيلـسو فـ الجـنـبلـ المـحـكـمـهـ التـكـامـلـ هـ كـيرـيوـ كـيرـ
فـعـكتـارـ وـسـ الـطـرسـ دـيرـ كـ الاـورـشـلـمـيـ هـ الـكـلـيـ
الـخـطـاطـ هـ بـيـهـ الرـيدـ عـلـىـ رـهـبـانـ الـلاـتـيـنـيـيـنـ هـ
الـمـرـسـاـبـ اـلـىـ الـوـاحـىـ الشـرـقـيـ هـ الـمـقـطـنـيـيـنـ فـيـ
الـاـرـضـ الـمـقـدـسـهـ الـمـحـاوـابـيـنـ بـكـلـ اـجـتـهـادـهـ عـلـىـ
اـنـجـعـكـاسـ دـيـانـةـ الرـومـ الـاـرـثـوـ دـكـسـيـهـ وـقـفـنـيـدـهـاـ هـ
وـفـيـ بـيـانـ بـعـضـ غـلـاطـاتـ كـنـيـسـةـ رـوـمـيـهـ مـتـرـجـمـاـنـ
لـغـيـ الـيـونـانـيـهـ وـ الـلـاـتـيـنـيـهـ اـلـىـ الـلـغـهـ الـعـربـيـهـ هـ
هـ طـيقـ فـسـكـهـ الـاـصـلـهـ هـ

شیخ علی بن احمد

ଶ୍ରୀ କମଳାଚାର୍

三

وَالاَلَّاتُ تَلْهُ طَبِيعَمْ حَدِيدَ شَكَامْ صَرْفٍ وَمُشَارِفَةً الْاَبَدِ
الظُّفُرِ بَانِي كَيْرِ يَوْ كَيْرِ سَيِّلَبَسْتَرِنِ الْبَطْرَسِيرِ كَيْرِ
الْاَنْطَلَمَكِي الْكَلَى الْغَبَطَاهِ فِي
بَالْقَاهَاسِ السَّيِّدِ اَلْمُجَدِ الرَّفِيعِ الشَّانِ مُتَقْلِدِ حَكْمِ
بَلَادِ الْبَعْدَانِ يَوْ اَيِّي بَاكِ اِينِ ذَقْوَنِ لَا بَاكِ المُخْتَرِمِ فِي
فِي تَقْلِيدِ وِيَاسَةٍ كَمْهُونَتِ اَبِ الْمَطْرَانِ الْبَكَلِي
الْغَبَطَاهِ كَيْرِ زَيِّكِ كَيْغَوْرَهِ بَلَوِ بَوْ ذَبِيْصَاصِ اِيْغَوْنِ
مُوْرَهِ لِلْبَلَادِ الْمَذَكُورَهِ اَعْلَاهُ فِي مُحَرَّسَهِ يَا شِيشِ
الْحَمِيهِ الَّتِي هِي مَقْرَبَهُ حَكْمَهُ بَلَادِ الْبَيْخَلَانِيَهِ فِي
فِي سَنَهِ ١٧٤٣ م مُسِيكَيهِ فِي
فِي بَيْلِ قَوَابِعِ الْبَطْرَسِيرِ كَيْرِ الْاَنْطَلَمَكِيِهِ فِي
فِي الْمَذَكُورِ اَعْلَاهُ شَهَاسِ جَرِجَسِ الْجَلَبيِهِ فِي
فِي مِيْنَحَا يَيِّلِ دَنْرِي رَاهِبِهِ

Răspunsul către monahii latini trimiși în părțile Orientului și locuitori în pământul sfânt, căutând cu toată silința lor a contraria și a combate religia Grecilor ortodocși.

Arătarea câtorva greșeli ale bisericii din Roma.

Tradusă din ambele limbi, greacă și latină, în limba arabă, după textul original, în anul creștin 1733. | Dar acum s'a tipărit din nou — cu cheltuiala și sub îngrijirea părintelui cel fericit kirios kir Silvestru, patriarhul Antiohiei, din stăruința slăvitului și cinstițului Domn, conducătorul țării Bogdaniei, Ioan Bey¹, fiul lui Nicolae Bey cel cinstiț, și cu blagoslovirea înălțimeei sale preoțești, a părintelui mitropolit kir Nichifor, cel plin de fericire — pentru mai sus pomenita țară, în Iași (orașul) cel de (Dumnezeu) păzit și reședința țării Bogdaniei.

În anul 1746², cu mâna însuțitorilor patriarhului antiohian pomenit mai înainte, Diaconul Gheorghe din Alep și Mihail Dimitrie călugăr.

Formatul 15, × 21 cm.

Cuprinde 6 foi nenumerotate + 265 pagini numerotate; urmează 4 pagini nenumerotate, din care primele 2 sunt albe + 56 pagini numerotate + 3 pagini nenumerotate (ultima albă).

Colațiunea paginelor; cele nenumerotate: pag. 1 albă; pag. 2–3 titlul (v. facs. nr. 24); pag. 4 are stema Moldovei, lucrată primitiv în xilografie: capul de bou are între coarne o stea, iar deasupra soarele și luna, (v. facs. nr. 25). Toate acestea încadrate într-o ghirlană de flori, care, în partea superioară, are coroana de domn susținută la dreapta și la stânga de doi ingeri, cari țin în mâini sceptrul și spada. Sub acești ingeri, alți doi ingeri.

Între flori sunt ascunse următoarele inițiale slavone: И. И. Н. В. М. Г. З. М., adică Иоан Николаи воеводатъ маврокордатъ господаръ земли Молдавии (Io Ioan Nicolae voevod Mavrocordat domn țării Moldovii).

Sub stemă, următoarele patru rânduri în limba grecească, transcrise însă în litere arabe :

Ιωάννου Ἰωάννου Νικολάου Βοεβόδη τοῦ εὐαγγεστάτου καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος πάσης Μολδοβλαχίας, πολλὰ τὰ ἔτη (Lui Ioan Nicolae voevod, prea evlaviosul și de Hristos iubitorul nostru Domn și stăpân al întregei Moldaviei, mulți ani).

Pag. 5–8 prefața patriarhului Silvestru; p. 9–12 tabla de materii.

Pag. 1–265 numerotate. Textul polemică: cartea I, p. 1–76, cartea II, p. 77–190; cartea III, p. 190–265.

Prefața lui Silvestru, patriarhul Antiohiei (p. 5–8):

Slavă Domnului în veac.

Silvestru, cu mila lui Dumnezeu patriarch al Antiohiei și al întregului Orient.

Harul Dumnezeesc și binecuvântarea cerească să fie pentru toată ceata preoților credincioși și pentru întreaga noastră turmă de Arabi ortodocși; să le fie călăuză întru săvârșirea faptelor mânduitoare, amin.

Dar după aceasta, spune sfîntul părinte și de abondentă înțelepciune, păstorul păstorilor, kirios kir Silvestru, patriarhul plin de fericire al Antio-

¹ Ioan Mavrocordat, domnul Moldovei, 29 Iunie 1743 — Mai 1747.

² In original 1742. În numerația veche arabă cifra 2 se scria la fel ca cifra 6, numai înversată: 2 = ۲, 6 = ۶; ușor se explică, deci, greșala tipografică 1742, în loc de 1746. În epilog însă, este tipărită data exactă: 1746.

hiei 〈căruia〉 Dumnezeu să-i prelungească arhieria, ca să mai avem bine-cuvântările lui, din bunătatea sa, amin.

〈Această carte〉 dată fiecăruia dintre aceia pe care-i interesează, dintre fișii noștri sufletești, fiș ai sfântului scaun apostolic antiohian. Să se știe:

﴿ يو اذو يو اذو نيقواو فايقوضا طوي ﴾
 ﴿ افسيليفس طاطوي كي فيلار خر يس طوي ايمون ﴾
 ﴿ افنهنضوي كي بيجونا ص باسيس مولاضو ﴾
 ﴿ فلاشيا س بولا طاتي ﴾

25. Nectarie, *Arbitrul adevărului și al dreptății*, Iași 1746. — Stema Moldovei.

când am intrat în țările Bogdane, în anul creștin 1735, scopul nostru a fost să tipărim cărți bisericești și altele pentru interesul creștinilor.

Dușmanii bisericii lui Christos, însă, aceia de ritul Latinilor, cari sunt contra doctrinii bisericii noastre sfinte și drept credincioase, ne-au turburat și

au căutat să ne înlăture.' Aceasta au făcut-o din îndemnul tatălui lor, diavolul, ca să ne desființeze, pentrucă avem gânduri bune. Abia am putut să tipărim această carte, cu nesfârșită oboseală; deaceea sunteți rugați să nu luați în seamă neglijența compoziției și a tipăririi. Dar fiți atenți la înțelegerea ei, la desfășurarea frazei și la expunerea versetelor, pe care nu le-am greșit în copierea lor; fiți atenți ca să puteți răspunde la întrebarea acelora care vă contrazic.

Să rugați pe Dumnezeu pentru fiul nostru spiritual și iubitul nostru, înțeleptul Ioan Bey¹, fiul răposatului Nicolae Bey, stăpânul provinciei tuturor țărilor Bogdane, să-i dea o viață lungă, încrederea și stăruința lui pe tron, ca să îngăduie tipărirea și a unei alte cărti, fiindcă este iubitor de bine.

Am tipărit din acest volum 1500 exemplare, ca să fie răspândite între creștini, iar binecuvântarea să fie peste voi a doua și a treia oară.

Mai jos iscălitul, în iubirea noastră, Silvestru, cu slava lui Dumnezeu cel înălțat patriarch al Antiohiei și al Orientului întreg.

Tabla de materii (p. 9–12).

Cartea întâia:

Cap. 1. (*Un fel de prefață a cărții însăși*).

Cap. 2. Că numele celor păcăliți de ei (Latini), sunt scrise pe tablă la ei (Latini).

Cap. 3. Despre felul cum păcălesc prin ispite și ademeniri de bani.

Cap. 4. Noua învățatură a acelor călugări produce o nouă credință.

Cap. 5. Arătarea cauzei pentru care au inventat Latinii această credință nouă și o propagă elevilor lor în predicile și învățatura lor.

Cap. 6. Despre spionajul acesta însuși.

Cap. 7. Despre cauza pentru care a despărțit Papa pe el însuși de Biserica orientală.

Cartea a doua :

Cap. 8. Despre sfânta împărtășanie a mirenilor la Latini, <care> nu este desăvârșită.

Cap. 9. Latinii nu împărtășesc copiii, dacă nu au împlinit 12 ani.

Cap. 10. Preoții Latinilor nu botează copiii prin stropire.

Cap. 11. Latinii nu ung pe cei botezați cu untdelemn, nici cu mir.

Cap. 12. Despre ungerea pe care o întrebuițează preoții Latinilor.

Cap. 13. Preoții Latinilor se închipuesc că sunt o cauză activă în îndeplinirea misterelor și nu sunt ei cauza îndeplinirii lor.

Cap. 14. Episcopul Latinilor, când slujește și sfîntește pâinea sfântă, nu împărtășește pe preoții cari slujesc cu el.

Cap. 15. Că Papaă se împărtășește cu trupul domnului când i se prezintă, dar stând jos (pe scaun).

Cap. 16. La Latini fără nici o explicație logică, preotul slujește în noaptea Nașterii Dumnezeului nostru, trei slujbe consecutive.

¹ Ioan Mavrocordat, domnul Moldovei, 29 Iunie 1743 — Mai 1747.

Cap. 17. Răspuns împotriva Latinilor, pentru postul de Sâmbătă.

Cap. 18. Fără vreo necesitate sensibilă corpului, Latinii permit desființarea postului și dau voie la mâncarea cărnii, mai ales acelora care sunt bogătași.

Cap. 19. Despre ceea ce au schimbat Latinii din sistemul altarelor, la închinăciuni, iar felul în care au rânduit sfântul prestol, este cu totul altfel decât în vechea rânduială creștină.

Cap. 20. Preoții mirenilor, la Latini, sunt necăsătoriți.

Cap. 21. Despre sărutarea semnului crucii sfinte, care este pe picioarele Papei.

Cap. 22. Despre schimbarea socotelii sărbătorilor Sfintelor Paști.

Cap. 23. Schimbarea deasă a gradelor bisericești pe care o face Papa.

Cartea a treia: ¹⁾.

Cap. 24. Cum sărbătoresc monahii europeni Botezul Domnului, la Ierusalim.

Cap. 25. Despre monahii iezuiți.

Cap. 26. Despre călcarea drepturilor de către iezuiți și mincinoasele lor argumente.

Cap. 27. Povestirea unei femei pe care iezuiții au făcut-o papistă (catolică).

A doua opera:

Eustratie Argentis [*Manuāl īn contra infailibilității Papei*], traducere în limba arabă de Masaad Nașu din Damasc și publicată de Silvestru, patriarhul Antiohiei, Iași 1746.

Cartea, cum am spus, n'are foaie cu titlu.

După cele 265 pag. numerotate ale cărții *Arbitrul adevărului*, urmează 4 p. nenumerotate + 56 pag. num. + 3 p. nenum. (ultima alba).

Colațiunea paginelor: p. 1–2 nenum. albe; p. 3–4 cuprind cuvinte de laudă lui Dumnezeu, după care urmează aceste precizări nesemnate despre opera tradusă și autorul ei, Eustratie Argentis:

... spune savantul strălucit cu merit, filosoful cercetător și teologul atent, kir Eustratie Argentis, doctorul care este din insula Hio – și Dumnezeu să-i dea fericire și răspîndit în țările arabe, între creștini, din cauza discipolilor ispitorii veniți în aceste țări pentru a răsturna religia ortodoxilor și pentru a ispiti pe cei simpli. Acești discipoli n'au idee de problemele religioase și nu cunosc cărțile teologice. Iar ispita, prin vorbe teosofice, explică părerile lor și credința cea nouă, care are de scop a ajunge <acolo> că Papa Romei cea veche este capul bisericii, el singur și locuitorul Domnului Hristos într'o întâietate, în biserică întreagă de pretutindenea. Așa fiind <pretind ei> că este urmașul sfântului Petru, capul apostolilor și că este el singur infailibil de greșeli în credință.

¹⁾ Această carte nu este amintită în prefață, dar în text se arată ca începe cu cap. 24.

M'am hotărît să combat părerile lor și să resping credința lor prin ce am scris în domeniul acesta, pentru aceea, ca să fie folositoare credincioșilor noștri ortodocși, cari să nu se mai însèle cu amăgirile lor, sub care se cuprind rătăciri și îndoeli.

Dumnezeu este îndreptător la adevăr; către El este întoarcerea.

Pag. 1–56 textul; lipsind un titlu special, reproducem cele tipărite pe pag. 1 nenumerotată:

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, într'un singur Dumnezeu.

O mică scriere în care se răspunde la infailibilitatea Papilor Romei (lucru mincinos), scrisă de savantul strălucit kir Eustratie Argentis, doctorul care este din insula Hio.

Această scriere afirma că lămurește clar tuturor, cum Papa dela Roma poate considera schismatic pe cine vrea; că, într'adevăr, sunt schismatici mulți dintre Papii Romei și că biserică sobornicească învață că Papa Romei poate și el cădea în erzie.

A tradus-o din limba greacă, în care s'a alcătuit, în limba arabă, preotul Masaad Nașu Damaschinul (din Damasc), în Cairo (din) Egipt, în anul 1740 creștin.

La pag. 57 (prima nenumerotată), sunt vignete înflorate (xilografi), care arată sfârșitul volumului. La pag. 58 (a doua nenumerotată) se află următorul epilog, care se referă la volumul întreg, deci la ambele opere:

S'a terminat tipărirea acestei binecuvântate cărți numită *Arbitrul adevărului și expunerea dreptății*, opera cinstiitului părinte și a filosofului iususit în înțelepciune, kirios kir Nectarie, prea fericitul patriarh al Ierusalimului, ca răspuns călugărilor latini, la 13 Iulie, în Iași (orașul) cel bine păzit, care este scaunul guvernului țărilor Bogdaniei, în Mănăstirea Sfânta Sava. Au dat ajutor la tipărire Mihai Bezi, de fel din Koûrt-al-Dahab, în apropiere de Tripoli din Siria și Diaconul Gheorghe din Alep, din suita patriarhului Antiohiei, prea fericitul kirios kir Silvestru și aceasta în anul creștin 1746.

Sfărșitu-să cartea cu ajutorul rugăciunilor întru Domnul.

Traducerile din limba arabă le-a făcut d. Emil Muracadé, bursierul Patriarhiei din Damasc, la București.

Anal. Acad. Rom., Partea administrativă și desbaterile, s. II, t. 35 (1912–1913), p. 113–114. — Dan Simionescu și Emil Muracade, *Tipar românesc pentru Arabi în secolul XVIII-lea*, în *Cercetări literare*, III (1939), p. 21–26 (și extras).

București: Biblioteca Academiei Române (250 C. D.).

96. Acatist, (Râmnic 1747 ?).

In-16°, f. 2–235 și 1 foaie nenumerotată (exemplarul văzut de noi, este defectuos).

Tipar negru și roșu, cu 15 rânduri pe pagină. Literele, ornamentele (la fila 42 v. xilogravura Maicii Domnului cu Iisus în brațe, semnată Δ. Μνχ: T. P.), formatul sunt la fel ca în *Acatistul* tiparit la Râmnic, 1746 (v. mai sus, nr. 88, p. 57–58). Textul, cu unele deosebiri ortografice, asemănător, ceea ce ne face să considerăm acest Acatist ca o nouă, imediată și mai îngrijită ediție a celui precedent.

Cuprinde: Slujba Acathistului (f. 1–42 r.). Cinstiitul paraclis (f. 43 r.–62 r.). Canon de umilință (f. 62 v.–78 v.). Acathistul Sf. Nicolae (f. 79 r.–121 r.). Canon de rugăciune catre

ingerul păzitor (f. 121 v.—140 v.). Canon catre toți sfintii (f. 141 r.—151 v.). Slujba Preceștaniei (152 r.—172 v.). Diferite rugaciuni «spre somnū», «a dimineții» (f. 173—204 r.). «M o)l(i)tva catra D(u)mnezeu Savaoth, foarte de folosu, scoasă de pe grecie pre limba rumânescă, de Dumnealui Constantin Cantacuzino Stolnicul (f. 204 v.—214 v.). Sinaxariul (f. 215 r—235 r.). Molitva de călătorie (f. 235 v.—236).

La sfârșit, pe foaia nenumerată, recto:

In știință să vă fie la toată obștea și a căstă, că la synaxară, unde săntu sărbători mari, am îngrădit numărul cu parinteju, iară unde ăaste sărbătoare numai până la amiază zi, am pus jumătate de parenteju.

Pe verso:

S'au tipărit și s'au diorthosit de Dimitrie. typ. Râm.

Tuturor Pravoslavniciilor cetitori, mă rog, orice greșală veți afla în cuvinte, sau în slove, îndreptați cu duhul blândețelor, zicând toți: Dumnezeu să-l iarde, ca și înșivă să aflați ertăciune dela lesne ertătorul Dumnezeu, a căruia ăaste slava în veacii veacilor, aminu.

București: Biblioteca d-rei Georgeta Văjăianu.

97. Penticostar, București 1747.

Semnalat de Dr. Gh. Bran, *Graul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 29 (prima listă), ca existent la biserică din comuna Botiza. — N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene*, II, p. 192, la biserică din comuna Teiuș.

98. Triod, Blaj 1747.

Semnalat de Dr. Gh. Bran, *Graul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Maiu 1935, p. 3, nr. 14 (lista a doua), ca existent la bisericile din comunele Vișeu-de-jos, Sapânța, Valenii, Ieud, Săliște, Berbești, Borșa și Budești.

99. Maria Thereza, Poruncă pentru interzicerea circulației banilor austriaci în țările otomane supuse, Blaj 1747. — Foae volantă.

Porunca prea-inălțatei și prea-puternicii Doamnii Impărăteasi și Crăiasii Doamnei, Doamnei Marii Therezii, cu carea să oprească petrecerea banilor împărătești și crăești în țările Porții otomaneicești supuse, scoasă de pre letinie în limba românească și tipărită în Scaunul arhieresc, în Blaj, anului Domnului 1747, în luna lui Avgust, în 27 de zile, de Dimitrie Pandović tipograful.

N-am văzut exemplare. Prima tipăritura blajeana. N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene*, I (în *Studii și documente*, XII), p. 46, nr. XCI.

100. Ceasoslov, București 1748.

ЧАСОГЛ'ОВЪ | Кáре к8прйнде ѕ сине слѣжка дe | зи, ши дe нôаштe, Пк8мъ ѕ дёаw ѿаръ Тѣпърйтъ, ѕ зйлел | прѣ крецинвль ши прѣ ѕнълцатвль, | Домнь, ши Сѣклъд8нгбрю л тóатъ | Цáра р8мжн'секъ. | Іѡ Квбстантии, Шквлде, | Еве-коа: Шаврокордатъ, | К8 влгословенія прѣ сфицитвли Мv-|трополйтъ, Йль Оѓ-гревладчий, | Квѣ Невфитъ Крнгѣнвль. | К8 ѕ кзр8ж кефтвль са8 Тѣпърйтъ ѕ | сфицта Мv-трополіе .жнъ скáнвль | Б8к8р8еи8ль. Да йнвль - аф-мн. засіс.

Дe Барб8ль, Б8к8р8еи8ль Тvп:

In-4°, de 2 foi nenumerotate + 548 pagini numerotate. Titlul încadrat în chenar negru. Tipar negru și roșu; 26 rânduri pe pagină. Cartea este împodobită cu vignete și capiteluri. Pe p. 404 icoana Bunei Vestiri semnată de „Gligorie”.

Pe verso titlului, stema Moldovei și Munteniei cu :

Stihuri asupra stemei prea luminatului și înălțatului Domnului
Io Costantinu Nicolae Voievodă :

Bourul, corbul și crucea, trei semne minunate,
Darurile tale vestescu D(oa)mne pré înălțate.
Bourul, D(om)nū Moldovei că a fost te însemnează,
Corbulu, al Țărăi Rumânești stăpân te-adeverează.
Iară crucea Pravoslavie, bună paznicu te arată.
Costandine prea creștinule, cu inimă curată,
Acasta în vîci te va păzi, cu cinste și cu pace
Și pre vrăjmași fi va surpa, ca praful fi va face.

A doua foaie liminară are tabla de materii.

La sfârșit, p. 548, ultimele rânduri cuprind iertarea pentru greșelile de tipar. Bibliografia de dl. N. Cartojan.

București : Biblioteca Academiei Române (264 v.).

101. *Psaltire*, (Iași) 1748.

ΨΑΛΤΙΡΗ | Ι Προρόκλαδη Σῆν | Λπκράτελας, | Διειδή, | Ακόλη ἄτρα χίστα
κύπη, Τυπερίτη; | Δε Δέκα Σωτηρίουβιχ | Τυπογράφελα δέλα | Θάσος, | ΑΨΔΗ,
δέκτωμ. κ.

In-24° (11 × 8,50 cm.), cu 564 foi numerotate, „grupate în 35 caiete de câte 16 sau 15 foi și unul (36) de 8 foi”. Pagina tipărită cu cerneală neagră, are 10 rânduri.

La f. 564 v.:

Sfârșitul Psaltirii și lui Dumnezeu mărire.

Și s'a diorthosită de preacuviosul Cozma Ieromonahu Vlahulă.

Deși nu se arată locul tipăririi, totuși acesta este orașul Iași, unde Duca Sotiriovici avea tipografie.

Studiu amanunțit bibliografic asupră-i a publicat C. Tagliavini, *O Psaltire românească necunoscută din 1748*, București 1942 (extras din *Anal. Acad. Rom.*, s. III, t. XI, mem. 8, lit).

Bologna: Biblioteca Universității (fostul exemplar al Papei Benedict al XIV-lea).

102. *Apostol*, Râmnic 1749.

Semnalat de Dr. Gh. Bran, *Graful Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 31 (prima listă), ca existent la biserică din comuna Cornești.

103. *Rânduiala osfeștaniei mici*, Iași 7257 (1749).

Ръндула Осфештани ми | Чий Мичи, | Акдъмъ Атракесташъ күпъ, | Типеритъ, | Де Дека Сотиріовицъ. Типографеълъ, деля Θάσος. | Къз кърълъ келтълъ | Атрасъ къз Типографеълъ Феърълъ къз.

In-4° mic, 15 foi nenumerotate. Prima foaie titlul, alb verso. Titlul este încadrat în chenar de flori mici.

Iași : Biblioteca Universității, Carte rară nr. 202.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (269 A).

104. Ordonanță pentru desființarea cărăușilor fără plată, (Blaj) 1750.—Foae volantă.

N'am văzut exemplare.

In-folio, 11 pagini (15 «ponturi»). Interzice transportul gratuit al diseritelor persoane, obligându-le să plăteasca potrivit cu distanța.

Lămuri la A. Veress, *Orânduieli românești vechi tipărite în Ardeal (1744—1848)*, București 1926, p. 7—8 (afirmația că este prima tipăritură dela Blaj, este greșita; v. o tipăritură din anul 1747, mai sus, p. 68, nr. 99).

Cluj : Muzeul ardelean.

105. Ceasoslov, Blaj 1751.

ЧИСОЕЛОВЪ | ѿкъмъ | Дтвачеташъ (sic) Кнб .Ѥтжъ | Тұпърйтъ | събътъ стъ-
пжнърѣ | орѣ .ѧиълъцатеи Кесаро-|Крълсей | Мѣрѣй Ѡѡрѡгъи Къ влгословеніа] |
Прѣч : П: ПЕТРѤ | ЙаРОНъ Г: Енкаришвлъи | .Ѥ Сфнта Мънъстире | Дѣ ла Блажъ] |
Ла Йнъль дѣ ла Хѣ | * аѣна | [G]8 Твпърї дѣ квчѣрникъл Пеи [Б]ла[и]къ? | шѣ
дѣ Баснлѣ К... (hârtia ruptă).

Cele două exemplare ale Academiei Române neavând primele foi, am reprodus titlul după copia trimeasa de Protopopul Ilie Dăianu din Cluj, lui Nerva Hodoș. Însemnările trimise arata că exemplarul Pr. Daianu e mai complet decât exemplarele Academiei și anume: are format in-16°, 2 foi nenumerotate + 660 pag.; paginația lipsește la câteva foi dela sfârșit.

Tipar negru, cu litere de 2 mărimi ; 17 rânduri pe pagină. Pe verso titlului se află reprezentată manastirea din Blaj. În gravura săpată de Vlaicul (v. facs. nr. 296 din *Bibl. rom. veche*, II, p. 141) cu urmatoarea legenda :

Aciastă mănăstire o au început și o au înzestrat împăratul Carol al 6. l. 1738 și o au isprăvit fiica sa M. Theresia pe sam[a] Episcopii și a Călugărilor Rumânești.

Tot de Vlaicu sunt săpate urmatoarele gravuri: pe p. 102, Iisus înconjurat de Serafimi și Heruvimi, semnată: «1751 Vlaicu»; foae între p. 172—173, sfatul arhiereilor pentru condamnarea lui Iisus, nesemnata; foae între p. 182—183, batjocorirea lui Iisus, semnată «Vlaicu»; foae între p. 196—197, rastignirea pe muntele Capătanilor, semnata «Vlaicu»; p. 216, icoana împărtașaniei, semnata «Vlaicul», repetata și la pag. 606; p. 238, Iisus rastignit, semnată «Vlaicul»; p. 258, înfașurarea lui Christos în giulgiu, semnata «Vlaicul»; coborarea în mormânt, semnata «1752 Vlaicul»; p. 388, Invierea lui Christos, semnata «Vlaicul».

Lipsind foile dela început în exemplarele Academiei, reproducem după copia comunicată de Pr. Daianu:

Predoslovie cătră cetitorii.

Iubite Cetitorüle, socotindu lipsa c  mare, care se află în N mul nostru, nu numai de spre part  iubitorilor de Rug ciun , pravoslavnici m r ni, carii de  apte ori  n zi a l auda pe Dumnezeu cu Prorocul  David , au cetindu, au ascult ndu, poftescu; nic  nu ma  de spre part  tinerilor , carii a  nv ta  i a s  deinde  n sfintele scriptur  doresc , ci  nc  mai ales 

despre partea Preoților, carii pentru darul Preoției săntă datoră precum și sânta Beserică învață, în toate zilele a-și ceti Prașila, adecă cele șapte Laude ale lui David, de sfânta Beserică așezate și rânduite. Si măcar că pentru lipsa cărților, adecă Căsătorești, căci Preoții nu fără mare păgubire sufletescă, își părăsesc acela datorie. Dreptă acela, ca să să vindece câtuși de cătuș aciașă mare scădere, ne-am nevoită pentru binele și folosului Tău celu sufletesc, a da în typariu Căsătorești, urmându izvoadele cele drăpte și dintr-însăle culegându cele mai de lipsă spre folosului Tău, precum și următoare scară și le va arăta; și înfrumusețându-le cu Icoane, carele arată în sine tâlcuire Laudelor, puindu și Pashalicia cu rânduială mai pe scurtă, pentru a ta usurare.

Deci dară cetăște în pace, pe Dumnezeu în toată vrémé laudă și cu rugăciunile tale, cele de pururé noă, roagă-lu ați tăi, cătră Hs. rugătorii Iero-Monașii de la Blajiu.

Colațiunea paginilor, după ex. Academiei: Polunoșnița de toate zilele, p. 33–67. Polunoșnița Sâmbetii, p. 68–95, a Duminicăi, p. 96–101. Începutul utreniei, p. 103–164. Ceasurile 1–8, p. 165–215. Începutul obeadnicii, p. 217–237. Ceasul al 9-lea, p. 239–256. Sub formă de titlu: «Rânduiala a laudei ceii de a șaptea», p. 257–283 (Vecernia). Pașcernică mică, p. 285–301, cea mare, p. 302–358. Troparele Triodului, p. 359–387. Ceasurile Paștilor, p. 389–396. Troparele Pentecostarului, p. 397–408, ale Invierii, p. 409–433. Troparele peste toată săptămâna, p. 434–443. Troparele și condacele sănătăților de obște, p. 444–468. «Bogorodnicie...», p. 469–476. Synaxariu, p. 477–573. Cinstitul paraclis, p. 575–605. Slujba Sf. Priceștanii, p. 609–643. Rugaciunile mesei, p. 644–647. Însemnare pentru înțelesul Pashaliei și Pashalia, p. 647–652 (restul lipsește în exemplarul Academiei).

N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene*, II, p. 100 (exemplar la Feleac). — A. Filimon, *Dacoromania*, VI (1929–1930) p. 379–380 descrie exemplar defec tuos și pune greșit anul 1752.

București: Biblioteca Academiei Române (280 A). — Cluj: Biblioteca Pr. Elie Daianu.

106. Mineiu, Blaj 1751 (?).

Semnalat de Dr. Gh. Bran, *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, (prima listă), ca existent la biserică comunei Purcăreț.

107. Octoih, București 1752.

Semnalat de P. Constantinescu-Iași, *Tipărituri vechi românești necunoscute*, Iași 1931, p. 4, nr. 2, ca existent la bisericile din Goiani (Lăpușna) și Ohrințea (Orhei).

Octoihul citat de Gh. Bran, *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 33 (prima listă), existent la biserică din Vad, ca tipărit la Blaj, credem că n'a existat, ci el trebuie să fie acesta, tipărit la București.

108. Slujba Sf. Timotei, (Iași) 1752. — Grecește.

Ακολουθία τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Τιμοθέου ἀρχιεπισκόπου Προτοκονήσου, Συγ τεσίσα μὲν παρὰ τοῦ λογιωτάτου διδασκάλου τῆς ἐν Ἰασίῳ αὐθητικῆς σχολῆς, κυρίου Νικολάου Χιλιοδρομέως, τυπωθεῖσα δὲ διὰ δαπάνης τοῦ λογιωτάτου ἀρχοντος γραμμα τικοῦ Κυρίτζη Ἡλιάσκου καὶ διφιερωθεῖσα τῷ πανιερωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ Προτοκονήσου κυρίῳ Νικηφόρῳ, ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ θεοσεβεστάτου αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος πάσης Μολδοβλαχίας, κυρίῳ ιωάννῳ Κωνσταντίνῳ Μιχαὴλ Ρα

κοθίται βοεβόδα, ἀρχιερατεύοντος τοῦ παγιερωτάτου μητροπολίτου κυρίου κυρίου Ἰα-
κώνιου, παρὰ Δούκῃ Σωτηρίῳ τυπογράφῳ, τῷ ἐκ τῆς νήσου Θάσου. αψυδόν.

Slujba celui întru sfinții părintelui nostru Timotei, arhiepiscopul Priconesului. Alcătuită de prea învățatul dascăl al școalei domnești din Iași, Domnul Niculae Hiliodromeus și tipărită cu cheltuiala prea învățatului boier grămătic, a dumnealui Iliașcu și închinată Prea sfîntului arhiepiscop al Priconesului, Domnul Domn Nichifor, sub domnia prea învățatului și prea cucernicului Domn și stăpânitor a toată Moldova, Domnul Domn Ioan Constantin Mihail Racoviță Voevod, păstorind Inalt Prea Sfîntul Mitropolit, Domnul Domn Iacov, de către Duca Sotiriu tipograf, cel din insula Thasos, 1752.

In-4°, 38 foi nenumerotate (ultima albă). Pe verso titlului armelor lui Const. Mihail Racoviță Voevod (stema Moldovii?). F. 2 r. epigrama lui Duca Sotiriu adresata Domnitorului; verso, gravura Sf. Timotei.

Traducerea titlului de d. Alex. Elian.

Mgr. Louis Petit, *Bibliographie des acolouthies grecques*, Bruxelles 1926, p. 285—286. — Emile Legrand, Mgr. Louis Petit, Hubert Pernot, *Bibliographie hellénique au XVIIIe siècle*, t. I, Paris 1918, p. 403—404.

Muntele Athos: Biblioteca M-rii Xeropotam.

109. Iacov, Mitropolitul Moldovei, *Pastorală*, (Iași) 1752. — Foae volantă.

D. Dan, *Mănăstirea și comuna Pulna*, București 1905, p. 95, nr. 97 amintește, după Inventarul Mănăstirii:

«O carte pastorală tipărită, dela mitropolitul Iacov, din 28 August 1752, adresata unui oarecare preot Dimitrie».

110. Ceasoslov, Blaj 1753.

A. Filimon, *Dacoromania*, VI (1929—1930), p. 380 descrie o nouă ediție a Ceasoslovlui din Blaj 1751 (v. mai sus, nr. 105): exemplar defectuos; in-8°, p. 21—586. Are tiparul, fronișpiciile, gravurile (semnate de gravorul Vlaicu) asemanatoare cu cele din Ceasoslovul 1751, deosebită fiind numai rânduirea textului în pagini. A. Filimon da ca an de tiparire 1753, pentru că, după acest an, tipografia din Blaj a introdus unele înnoiri tipografice tehnice, care nu se gasesc în Ceasoslov.

111. Evanghelie, București 1753.

Sfânta și Dumnezeiasca Evanghelie cu voia luminatului și învățatului Domn și oblăduitoriu a toată Țara Rumânească, Io Nicolaie Alexandru Voevod Mavrocordat, cu blagoslovenia și cu toată cheltuiala purtătorului pravoslaviei, prea sfîntul Chir Daniil, mitropolitul a toată Țara Rumânească și exarchu plaiurilor. Acum într'acesta chip tipărită și diortosită, în scaonul Dumniealui, în București. La anul dela spesenia lumii 1753.

De cucearnicul întru preoție Popa Stoica Iacovici.

Comunicat de dl. prof. I. Crăciun din Sibiu.

112. Liturghii, București 1754.

Semnalat de Dr. Gh. Bran, ca existent la biserică comunei Desești, din Maramureș cf. *Graful Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 35, prima listă).

113. *Alfavita susletească*, Iași 1755.

АЛФАВИТА | СЪФЛЕСТЪЕСКЪ | спре фоло[с8]ль де ѿци ѿ тътъръ | чѣларъ [чѣ] въръ съ въенъмскъ лвъ | Амнестъ къ бънъ пълчъре. Щкъмъ | фтѣ[ю] фтѣ | дѣсташъ къпъ Тунпъръ | Амнинатъ | [ши] пърѣ фнълцатъ | Домнънъ | нѣстъ, йѡ МАЛТѢЙ ГУКъ | ЕОЕНДА. Къ Благосл[окънъ] шъ къ тоатъ къелт[мла прѣкъе] цитъ | Мит[рополитъ Куръ Куръ] | ЙАКО[Бъ] ф сѣжнта Митрополи. ф Иши, лѣтъ аѣнъ де Григори. Станобичи типограф.

Autorii *Bibliografie...*, vol. II, p. 300, nr. 483 au bibliografiat greșit sub anul 1785 (în loc de 1755) și incomplet această carte, studiată, din punct de vedere bibliografic, cu toată atenția, de N. - A. Gheorghiu, *Glosse bibliografice*, București 1937, p. 6–12.

In-8º mic, de 5 foi nenum. + 253 foi, tipar negru, cu 19 rânduri pe pagină.

Titlul încadrat de 3 părți cu chenar gros de flori și linii, iar sus un frontispiciu înflorat, cu medalion la mijloc; în medalion crucea cu inițialele IG XC NI CI. Pe verso titlului icoana Maicii Domnului cu Iisus în brațe.

Atât frontispiciul, cât și icoana se mai găsesc în *Bucvarul* tiparit tot la Iași, în 1755.

In foile liminară, după titlu, urmează «Însemnarea capetelor», cu litere mici (f. 2r – 4v) și o lămurire despre învățaturile cărții, tipărită cu litere mai mari (f. 4v – 5v), ambele reproduse de N.-A. Gheorghiu, *op. cit.*, p. 9–12.

Pe f. 253r sunt 10 versuri despre iertarea greșalelor de tipar, de „Evloghie smeritul“, (reproduse în *Bibl. rom. veche*, II, p. 300).

Originalul din care s'a tradus este slavon: АЛФАВИТА А[С]ХОВНІИ, cf. St. Gr. Berechet, *Originalul slavon al „Alfavitei susletești“ din 1755*, în *Revista istorică*, XXIV (1938), p. 242–243. — Const. Turcu, *Un blestem original pe o carte puțin cunoscută...*, Iași 1942 (extras din *Analele Moldovei*, I (1942)).

București: Biblioteca Academiei Române (292 A). — Biblioteca Inginer Flaviu Dem. Baldovin, cunoscut bibliofil din București.

114. *Invățătură creștinească*, Blaj 1755. — Ediția I.

ЛЕЦІЯТЪРЪ | КРІІШНЕСКЪ | Принъ фтреєръ шъ Ръспублієни, пентръ П(р)окопе́ка Шкоделовъ. | Ікслъ фтакъ Тунпъръ | Къ Блгвениа Прѣ ѿсфинци| тълъ Куръ Куръ : | П: Пакель Йарви | Блъдикъ Фъгъръшълъ. | ф Мънътъръ єфіти Трѣцъ | дѣла Бладъ | деа: аїнъ.

Де къчърникълъ Попа Бладъ | Тупогръфъл.

In-16º, 2 foi nenum. + 82 foi + peste 10 foi nenum., cu 18 rânduri pe pagina. Titlul încadrat în chenar de compoziție tipografică (facs. nr. 26), are pe verso însemnarea: «Aceasta mănăstire s'a început și o au înzestrat Impăratul Carol al VI 1738 și o au isprăvit fiica sa M. Theresia pe sama Episcopiei și a calugărilor Rumânești». La p. 3 începe o prefată, aceiași cu cea dela ed. din 1756 (v. publicată mai jos, Corrigenda, sub nr. 299).

C. Tagliavini, *Contribuții la Bibliografia românească veche*, în *Cercetări literare*, V (1943), p. 4–7.

Sibiu: Biblioteca «Astra». — Budapesta: Biblioteca Muzeului Național maghiar.

115. *Antologhion*, 1756 (?).

Semnalat de N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene*, II, București 1906, p. 158, ca existent la biserică Mănăstirii din Remeți.

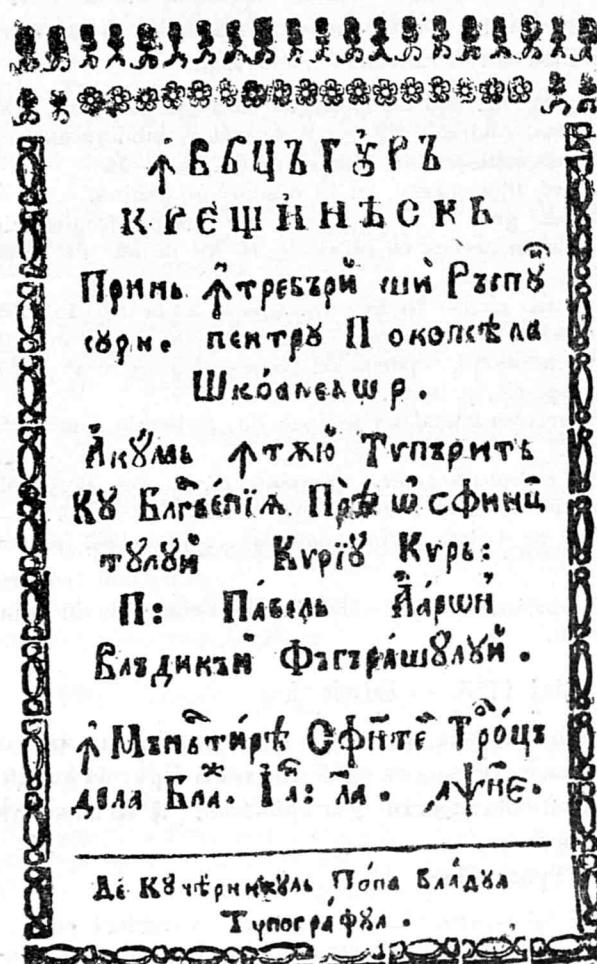
116. Ioan-Theodor Calimachi, Domnul Moldovei, *Carte de mazil*, (Iași) 7267 (1758). — Foae volantă.

Drept titlu: Іѡанъ Теодоръ Епікоу въ Милѣ Гдѣнъ Земли Модлеской

Foae volantă, chip de formular, 16 × 11,50 cm. Data : «leatū 7267 Dechemvrie 20». Cartea se da feciorilor de mazili aflați în slujba boerilor, pentru a nu le da zlostășii peceți.

N. Iorga, *Documente privitoare la familia Callimachi*, I, p. 422, nr. 5 (reproduce textul).

București : Biblioteca Academiei Române (Documente 66 | LXVII și 156 | LXVIII).

26. Invățătură creștinească, Blaj 1755. – Titlul.

Urmează pe mai multe pagini enumerarea simțurilor, sfaturilor, păcatelor, etc., după care avem :

«Faptele bogoslovii», (credința, nădejdea, dragostea, caința, ispovedanía).

«Insemnarea pe scurt a sfintelor taine» (botezul, sf. mir, euharistia, pocăiania, preoția, casatoria, sf. maslu).

Sub titlul «Punctumurile unirii», care sfârșesc volumul, se arată care sunt capetenile bisericii, care sunt atribuțiile lor și oarecare principii de dogma (de ex. filioque).

Vezi *Omagiu I. P. S. S. Dr. Nicolae Balan, Mitropolitul Ardealului*, Sibiu 1940, p. 587, nota 1.

Exemplar comunicat pentru bibliografiere de prof. Dr. Onisifor Ghibu.

Sighișoara : Biblioteca liceului sasesc (Die Bibliothek des evangelischen Gymnasiums).

117. Petru Pavel, Aaron, Viscoavna, Blaj 1759.

БЪКОЙЕНЬ | Петръ Де-
приндеръ Прѣнилиаръ | ла Че-
тайн, ши ла Темеюль фъвъ-
търъи Крециннѣцъ.

Къ Благословенія Прѣ сѣ-
цътълъи, ши Прѣ лъминатъ-
лъи | Куръ Куръ : | П: Пъръ
ййронъ | Бълдикъи Фъгъ-
ръшълъи | Тъпърътъ. | .р. Мъ-
нъстъръ сѣйтей Троицъ | Лъ
Блажъ. Йегъстъ : кѣ. | Янъи :
дѣла Хѣ: | аψи. |

Де Петръ Сибіланъ: Туи.

In-16°, de 31 foi nenumerate. Titlul încadrat în chenar de flori de compoziție tipografică. Pe verso titlului : «Rugaciunea Sfântului Maximu înaintea cetaniei».

Cuprinsul :

«Slovele» împărțite în «гласnice» (vocale), «негласnice» (consoane) și «dythonghi» (ѧ, ѩ, ѭ).

«Insemnare pentru cumu să
cade a slovni slovele ce au de
asupra titla» (înregistarea prescur-
tarilor).

«Prosodiile», (diferite ru-
găciuni).

«Zeace porunci ale lui Dum-
nezeu.»

118. Catavasier, Râmnic 1759. — Ediția IV.

КИТАЕВІАЛІО | Ікімъ Й патра варж Тунпърітье, | [↑] .Атжъа дюніс ѿ прѣ
лвминастълѣ дамъ Іѡ Скарапатъ, Григоріе Гйка Еоекол | Кс влагословеніа, ши кел-
тълла | сѣнцій сале юбнітъріюль | Квї ГРІГОРІЕ Єпіскопъль Ржннікъ-
ль | .А сѣнція Єпікотъ а руинкълъ | Ал Інъль деля Хс афід.

Gas Tунпърітье де Попа Квемандин | Яданасе, Біч: Тунпогрѣфъль Рымничанъль.

In-8° mic, de 215 foi. Tipărit cu negru și roșu, cu 23 rânduri pe pagină. Titlul încadrat. Pe verso titlului, sub 6 rânduri de «Troparîul nașterii, glasul 4», se află o gravură reprezentând pe Maica Domnului cu Iisus în brațe. Aceeași gravură se mai află reproducă pe fața 28v., 56v. și 159r. Altă gravură pe f. 28r., 184v. și 214v. (vignetă).

Pe primele 28 de foi textul este grecesc, cu litere chirilice; indicațiile textului, tipărite cu roșu, sunt românești. Pe foile 29—56 textul este slavonesc cu indicațiile românești, tipărite tot cu roșu. Restul textului este românesc.

Pe f. 150 începe: «Rânduiala celui deobște Paraclisului».

Pe f. 158: «Adunaré aceloră 12 lună, de preste anu» (Calendar); începe cu «Luna lui Septembrie».

Pe f. 172v.: «Pashalie».

Pe 211v.: «Rugăciunea la blagoslovenia colivei».

Urmează stihuri de stea, la f. 112v. 113v. și 2 orații.

Orația primei ediții din 1747, tipărită în *Bibliografia românească veche*, II, p. 97—98 incomplet, fiindcă lipsea foaia respectivă din exemplarul Academiei, se completează acum astfel, (f. 214):

„iindu și da(r)uri în mâini, aură, smirnă și tămâie, o ce s’au învrednici
înalta înțelepcune și spre ce de pli(n) norocire și desfătare și atâta bună-
tate și plăcere d(u)mnezească întru toși văci.

Orație cătră ai casii în cară vei merge.

Cinstite jupâne oblăduitorile alu casei aceștia, de vrême ce aijunsă
a prăznui o taină foarte mare ca a căsta, cu credință te închină celuī ce s’au
născut astăz soarelui dreptății ce au răsăritu dinu pântecele fețoarei Marii
și noao celora ce sădém întru întuneric și în umbra morții s’au arătat și
din călduroasă inimă să mulțămești, cu toți ai casei dumitale pentru multă
și nemăsurata milă ce au făcutu cu noi m(i)lostivul D(u)mnezeu au
întăritu firé noastră ce căzută. Cu naștere căruia și eu mă rogă, ca unuia
născutu fiu lui D(u)mnezeu și D(u)mnezeu adevăratu, să dăruiască pace,
sănătate pré luminatului nostru Domnū și viță norocită și bună întemeiare
întru cinstițu și luminatul scaun Măriei Sale și împreună cu toată curtea
Măriei Sale și împreună cu dumneata cinstite jupâne (sau: pré cinstite
Părinte) și cu totu norodul creștinescă ca împreună dépururé să priimiți
bucuriă a căsta în mulți ani cu veselie, cu toate cele bune și de folosu.

La f. 215r. rândurile pentru iertarea greșalelor tipografice, întocmai ca la ediția I
din 1747, reproduce în *Bibl. rom. veche*, II, p. 98. Bibliografia de d. N. Cartojan.

București : Biblioteca Academiei Române (314 A).

119. Liturghier, București 1759.

Exemplar la biserică din Nănești, cf. Dr. Gh. Bran, *Graful Maramureșului*, nr. 94
din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 36 (prima listă).

120. *Antologhion*, Iași 1760.

Semnalat ca existent la biserică din Șceu, de Dr. Gh. Bran, *Graful Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 37 (prima listă).

121. T. A. Cavallioti, *Introducere în gramatică*, Moscopole 1760. — Grecește.

ΑΓΓΕΛΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ.

Παρὰ τῷ Αἰδεσιμῷ γάτῃ, ὃ Εὐλογιμωτάτῳ
Διδασκάλῳ τῷ σὺ Μοχοωλεῖ νεφελῇ { διρυ-
θέστης Αὐτοδημίας, καὶ Μεγάλῳ Πρωτοπά-
τῃ, ὃ Ιεροκήρυκος τῷ Αγιατάπᾳ Θρό-
νῳ. Πρώτης Ἰαστιανῆς Αρχαιδῶν,
καὶ τῆς Θεοσώτερης Πολιτείας Μοχο-
ωλευτοῦ Κυρίου Θεοδέρβη Αὐτο-
σασίας Καβάλλιων Μοχο-
ωλίτων, σωμαρμοδεῖσα
εἴς μέχερειαν τῇ
Πρωτοπέριφων.

Νωῶν ορῶν τύποις ἐκ δοθεῖσα δαπάνητῷ
ἐν τιμοτάτῃ, καὶ ξεισιμωτάτῃ Κυρία Αντω-
νία χατζῆ Γεωργία Μπάτε, Μπαζίδης Μο-
χοωλεωσος.
Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τῷ ὅσιον, καὶ Θεοφόρο
Παΐσος ἥμισυ Ναοῦ τῷ Θωματοργῷ.
Ἐν Μοχοπόλει. αψ.

27. T. A. Cavallioti, *Introducere în gramatică*,
Moscopole 1760. — Titlul.

al primei Iustiniane a Ohridei și al cetății de Dumnezeu păzite a Moscopolei, alcătuită spre înlesnirea începătorilor. Acum, întâi, data la tipar, cu cheltuiala prea cinstițului și prea vrednicului Domn Antonie Hagi Gheorghiu Bue, nobil din Moscopole, la tipografia cuviosului și de Dumnezeu purtătorului părintelui nostru Naum Făcătorul de Minuni. În Moscopole, 1760.

Εἰσαγωγὴ γραμματικῆς, παρὰ τοῦ αἰδεσιμωτάτου καὶ ἐλλογιμωτάτου διδασκάλου τῆς ἐν Μοσχοπόλει νεωστὶ ἰδρυθείσης Ἀκαδημίας, καὶ μεγάλου πρωτοπατᾶ καὶ ἴσροκήρυκος τοῦ Ἀγιατάπου Θρόνου τῆς Πρωτῆς Ίουστινιανῆς Ἀχρειδῶν, καὶ τῆς θεοσώτερου πολιτείας Μοσχοπόλεως, Κυρίου Θεοδώρου Ἀναστασίου Καβάλλιωτου Μοσχοπολίτου, συγαρμοσθεῖσα εἰς εὐχέρειαν τῶν πρωτοπείρων. Νῦν πρώτου τύποις ἐκδοθεῖσα δαπάνη τοῦ ἐντιμοτάτου καὶ χρησιμωτάτου Κυρίου Ἀγιανίου χατζῆ Γεωργίου Μπούνε, εὐπατρίδου Μοσχοπόλεως, ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τοῦ Οσίου καὶ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Ναούμ τοῦ Θαυματουργοῦ.

Ἐν Μοσχοπόλει, αψ.

Introducere în gramatică de Domnul Teodor Anastasie Cavallioti Moscopoleanul, prea cincnicul și prea învățatul dascăl al Academiei, de curând ridicat la Moscopole și mare protopop și predicator al prea sfântului Scaun

In-8º mic, 7 foi nenumerotate, 144 pagini. Verso titlului alb. Pe titlu gravura mică a evanghelistului Luca (facs. nr. 27). Vignete înflorate la p. 4 și 144. Deasupra vignetei dela p. 144, gravura Sf. Naum, patronul tipografiei din Moscopole, între ornamente.

Pe paginile liminare dedicăția autorului, închinată lui Chiril, Arhiepiscopul Primei Iustiniane și al Bulgariei, precum și zece epigrame închinate autorului, semnate de: Terpos Macu, Vretos, N. Sabalas, Naum Grustas, ieromonah Savva, Gh. Nicolaidis Turtas, Naum Nicolau Turtas, ieromonah Ambrosiu, Toma Anastasiadi, Ioan Posamas.

V. Papacostea, *Teodor Anastasie Cavallioti*, în *Revista istorică română*, II (1932), p. 64–65.

E. Legrand, Mgr. L. Petit, H. Pernot, *Bibliographie hellénique au XVIII-e siècle*, t. I, Paris 1918, p. 510–511 (greșesc numărând 8 foi liminare și 11 epigrame).

București: Biblioteca Academiei Române, cota 323 A (exemplar fără p. 1–2).

122. *Catavasier*, București 1761.

«Catavasiariu, cu toate trebuincioasele cântări... cu blag. Mitrop. Grigorie. Buc., 1761» — astfel este semnalat în broșura *Anticariatul «Ardealul»*, Catalogul I, Cluj 1926, p. 21, nr. 521 b.

123. *Evanghelie*, București 1761.

Semnalata de Dr. Gh. Bran, *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 38 (prima listă), ca existentă la biserică din comuna Slătioara.

124. *Proclamația generalului Buccow*, Blaj 1761. — Foae volantă. Nem-jește, ungurește și românește.

Foae volante (de 19 × 27 cm.), datata Sibiu, 19 Apr. 1761, tipărită însă cu literele tipografiei din Blaj. Convoacă pe Români din Ardeal la Sibiu, pentru a pune capăt cercurilor dintre ei, în chestii bisericesti.

Dr. A. Veress, *Orânduieli românești vechi tipărite în Ardeal (1744–1848)*, București 1926, p. 8.

Cluj : Muzeul ardelean.

125. *Catavasier*, Blaj 1762.

КИТАВАСІЕЛРІО | к8 ләлте престе төтъ ән8лъ | тәрекинчәсә қжытәрй. | К8 |
кәлгесловенілә Прѣ ў сѣн-|цыйтвасъ, шы Прѣ ләмниа-|твасъ әлни | ПӘТРӘ ПАВЕЛЬ
ЙАРОНЬ | Дє Бистра. | Принъ цара Йорд҃еевасъ, | шы пәрцилашъ єй әпредиа-|те
Блажьквад Фәгжәрәшвасъ. | Түпкәрйтъ ал сәнита Троицъ әлажъ. ән8лъ әлфәв.

Дє Амилитре Рымничанъ.

In-8º mic, de 3 foi nenum. și peste 567 pagini (complet 570 p.). Titlul încadrat în chenar de linii și flori de compoziție tipografică (facs. nr. 28).

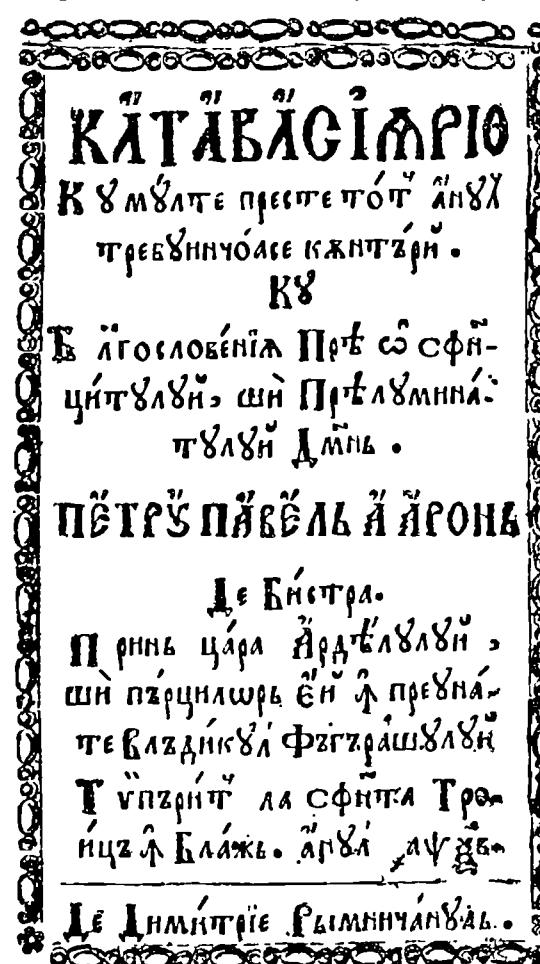
Tipar negru și roșu, căte 17–18 rânduri pe pagina. Verso titlului alb. Celealte 2 foi liminare au tabla de materii ce publicăm mai jos. Catavasiile urmează în românește până la pag. 378. Dela p. 379–474 sunt scrise în greșește, dar cu litere cirilice.

Insemnaré pe scurtă celoră ce să cuprind întru acest Catavasiyarău.

Catavasiile rumânești.

La Nașteré lui Hs. listă.	1
La Botezul Domnului.	17
La Stretenie.	40
La Duminica Florilor.	50

Canonulă Paștiloră	78
La Înălțare Domnului	104
La Adormire Précistii	140
La Zioa Crucii	152
La Buna Vestire	40
Troparele Patimiloră	72
Troparele cu slavele la praznice și la sfinti să începă list	98

28. Catavasier, Blaj 1762. — Titlul.

La Înălțare Domnului	415
La Adormire Précistii	419
Catavasile Précistii	423
La Zioa Crucii	427
Stihurile ce să cântă la sfintiré apei	395
Troparele Invierii	432
Stihurile la Céia ce ești mai cinstită	437
Slavoslovii	439
Rânduiala Lyturghii	442
Catavasii grecești.	
La Naștere luă Hs. list	379
La Boteză	388
La Stretenie	397
Canonulă Paștiloră	401
Rânduiala Utrenii Dum.	183
Rânduiala Utrenii praz.	201
Rânduiala Sfintelor Lyturghii	210
Pricésnele săptămâni și ale	
Praznicelor	226
Stihurile Vecerni	233
Cântările la anafură iprocii	240
Podobiile glasurilor	248
Polieleul la praz. împărătești	263
Psalmii cei aleși carii să cântă după cei 2 psalmi, la praznicile D[o]mnești, și ale sf[i]nților	271
Slava după sfârșitul Pripeloră	272
Cântările lui Moisi	317
Preveliculă	336
Paraclisulă	342
Molitva Colivei	568
Pashaliia pe 40 de ani	529
Adunară celor 12 lună cu mâna anului	577
Tablă care arată mâna anului pe ani: 60	475

Pricésnele peste săptămâna)	483
Rânduiala Lyturghii a Marelui Vasile	454
Rânduiala Lyturghii a Prejdeștenii	458
Irmoasele care se cântă la anaforă	461

Nu corespunde cu cele trecute în *Inseminaré* : «Adunaré a celor 12 lună de peste an», p. 477—528.

Exemplarul descris de A. Filimon, *Dacoromania*, V (1927—1928), p. 611 este complet și are 570 pagini. — I. Roșu în *Societatea de mădine*, II (1925), p. 111. Pentru larga răspândire a acestei cărți, v. N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene*, II, p. 115, 161, 203.

București : Biblioteca Academiei Române (329 A).

Iași : Biblioteca Universității.

Budapesta : Muzeul Național.

126. *Catavasier*, (Buzău) 1762.

D-l prof. Damian P. Bogdan, bibliotecar la Academia Română, are un exemplar defectuos dintr'un *Catavasier*, deosebit de toate Catavasierele tipărite până la cel din 1768, la Buzău. Din studiul Pascaliei rezultă că s'a tipărit în 1762. Pentru Buzău, ca localitate de tipărire, susține identitatea tehnicii tipografice cu cel tipărit la Buzău, 1768 (*Bibl. rom. veche*, II, 176—177, nr. 355), căruia i-a servit ca model.

In-8º mic, peste 335 foi nenumerotate. Dela Paraclisul Maicii Domnului înainte, textul celor 2 ediții nu se mai potrivește ca paginație. Mai sunt deosebiri și în titluri, care sunt mai arhaice (slavizate) în ed. din 1762. Apoi, pe ultima foaie verso a catavasilor Precistei, textul grecesc (dar cu litere cirilice), este gravura Maicii Domnului cu Iisus în brațe, având sub ea câteva rânduri tipărite, gravura care lipsește în ediția 1768.

Alte exemplare din aceeași carte, dar tot defectoase, mai mi-au arătat dd. Comandor Manoil, bibliotecar al Palatului Regal, dr. Florian Mateescu din București, preot Gh. Moisescu dclă Sf. Sinod (exemplarul cel mai complet, cu 335 foi).

N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene*, II, p. 144, cu trimitere probabil greșită la anul 1761 (poate să fie chiar cel din Blaj 1762, pentru că nu arată nici locul de tipărire). — D. P. Bogdan, *Contribujiuni la Bibliografia rom. veche*, București 1938, p. 10—11, nr. 8.

127. *Octoih* (Blaj ?) 1762.

«Octoih bogat din 1762».

Atanasie Popa, *Biserici de lemn din Ardeal*, în *Anuarul Comisiunii monum. istorice, Secția pentru Transilvania*, vol. IV, (1932—1938), Cluj 1938, p. 78.

Biblioteca Bisericii de lemn din comuna Lunca (jud. Mureș).

128. *Penticostar*, Blaj 1762.

Semnalat de N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene*, II, p. 130, ca existent la biserică din Lupșa.

129. Petru Pavel, Aaron, *Instituțiile doctrinei creștine*, Blaj 1764.

Andrei Veress, *Bibl. rom.-ung.* I, p. 299, după St. Katona, *História critica Regum Hungariae*, tomul 39, Pesta 1778, p. 931 amintește între lucrările tipărite de episcopul Românilor uniți, și :

Institutiones doctrinae Christianae (Valachice), Balásfalvae 1764.

130. *Penticostar* 7272 [1764].

Semnalat de N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene*, II, p. 80, ca existent la biserică neunită din Cluj.

131. *Carte de rugăciuni* (Ardeal, 1765—1770).

N. Iorga, *Revista istorică*, 17 (1931), p. 26—27 o descrie astfel: «o cărțulie din secolul al XVIII-lea, de literă și frontispiciu ca în Austria iosefină, care, în litere latine și cu ortografie ungurească, are acest titlu :

Kéntek Én kare kresstinul
s'endéamne la kredinczé, la
Nedeázde, ssi la Dragoste
kétre Dumnjezéu.

urmând un «Kéntek Én lauda presvéntej Vérgurey Mériej». E o carte de rugăciuni, catolică, în versuri».

Asemenea tipărituri românești, cu ortografia ungurească, s-au executat mai ales în a doua jumătate a sec. al XVIII (v. *Evanghelie*, Kalocza 1769, sau *Kintyets Kimpenyesty*, 1768; în *Bibliografie*, II, nr. 365 și mai jos nr. 142).

Cartea descrisă de N. Iorga stă alături de acestea și nu e mirare să se fi tipărit tot în tipografiile călugarilor piariști, cam pela 1765-1770.

București: Biblioteca prof. D. Munteanu-Rămnice.

132. *Evhologhion*, Blaj 1765.

Semnalat de N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelene și maramureșene*, II, p. 125, ca existent la biserică din Lozna.

133. *Antologhion*, Căldărușani 1766

Un *Antologhion* identic cu cel tipărit la București 1766 (vezi nr. următor, cu bibliografia completă) a apărut cu mențiunea de tipar, în titlu :

Ѣ Сѣмѧта Мѣнѣстѣре К҃алдѣрѡшѧни: (aceasta fiind singura deosebire față de ediția din București).

In-folio, 2 foi + poste 540 (numai atâtea în ex. Academiei).

Dovezi documentare de existență unei tipografii la Căldărușani, nu avem; că au existat, dar s-au pierdut, nu ne putem închipui, data 1766 fiind prea apropiată de epoca noastră. Ipoteza lui A. Filimon (*Dacoromania*, V, p. 612—613), ca este numai o ediție de titlu a ediției București, cerută de mitropolitul Grigore, pentru cinstirea Caldărușanilor, mi se pare întemeiată.

București : Biblioteca Academiei Române (345 A).

134. *Antologion*, București 1766.

ΠΗΘΟΛ'ΟΓΙОН | ἍΔΕΚΤῶ ΦΛΟΪΡ̄ ΚΣΕΪΝΤΕΛΩΡ̄ | Καρελε κεπριηδε ḁτρες
είνε ρήνδσλλα Δάκηεέψιλωρ̄ Πράζνιче, ἀλε εφίциλωρ̄ ιημήци, ψή αλε εφίци-
λωρ̄ δε ωβιε, όε εξ πράζνιςκ̄ ḁ εī λδη δε Πηθλε: | Ικθλ τηνπχριτ̄ ρύμκηέψι
ɸ είλελε πρέ | λθμηάτθλε δόμη. | ΙΓΩ ΕΚΠΡΛΑΤ̄ Γριγόρε Γίκα ΕΕΑ: Κε
ελγοσλοβένιλα πρέ εφίциτθλε Μητροπολήτ̄ ἀ τόατζ Ούγγροβλάχιλ Κγριτ̄ | Κνρ̄
ΓΡΙΓΟΡΙΕ: Σεμѧта Митрополије ɸ Εθκθρέψи: | Λα Πηθλ̄ δελα Χέ * αψάς.

Δε Iwrdákē Etɔikoviky Tηνπօրդաֆsl̄.

In-folio de 2 foi nenum. + 546 foi. Tipărit cu litere negre și roșii pe două coloane, cu 40 de rânduri pe pagină.

Titlul este incadrat într-o gravură cu compartimente, în care se află, sus, icoanele: Troiței, Maicii Domnului, Sf. Ioan, arhanghelii, apostolii Petru, Pavel; sfintii Nicolae și Grigorie; jos: Sf. Gheorghe, Sf. Dimitrie, Sf. Procopie, Sf. Ecaterina și Sfintii împărați: Constantin și Elena.

Pe verso titlului se află stema Moldovei și a Valahiei, sub care se citesc următoarele versuri:

Doao chipuri cu steme, ce în pecete s'au însemnat,
Domnului Scarlat Ghica Voevod s'au încredințat.
(Buorul, Corbul, doao sémne minunate:
Daruri arată Doamne pré înălțate.
Acéste închipuirii arată înălțări
Ale acestor doao mai jos numite ţări.
Buorul a Moldovci stemă de domnie,
Corbul al Ungrovlahiei de stăpânie).
Pre carele acum Dumnezeu îl păzească:
Țara Rumânească să o stăpânească.
Pre toți vrăjmași supuindu-i supt sine,
Otcârmuind țara cum iaste mai bine.

F. 2 r. liminară are nu chenar de linii și flori, cu 5 vignelete înăuntru chenarului, dar nimic tipărit; pe verso se află, încadrată în chenar de flori, icoana Pantocratorului, semnată Ivanu Bacov 1678, (ca în *Cheiia înțeleșului*, Buc. 1675, vezi facs. din *Bibl. rom. veche*, I, p. 221, doar că inscripția rusească s'a tradus aici în română: *Dumineca tuturorū sfințilorū*) sub care se află următoarea rugăciune:

Făcătoriile a toată făptura, cela ce vremile și aniř ai pus întru stăpâniarea ta, blagoslověște cununa anuluř bunătății tale, D(oa)mne, păzind în pace pre împăratul și cetatea ta. Pentru rugăciunile Născătoarei de D(u)mnezeu și ne mândruaște pre noi.

Textul începe pe f. 1 sub o icoană reprezentând pe Mântuitor în mijloc, cu Sf. Fecioara la dreapta și Sf. Ioan la stânga.

Pe f. 540 v. se află următoarele rânduri ale tipografului:

Creștinului cetitoru.

Tuturorū celor ce v'âji învrednicit cu luminarea minții a privi în oglinda darului, cu plecăciune mă rog, cu cel întunecată la minte: orice greșală veți așă, sau din alunecarea minții, sau cu netocmirea cuvintelor, sau cu nediorhosirea, sau ori în ce chip, îndreptați cu D(u)hul blândățelor și pre mine cel ce m'am ostenit mă ertați, căci n'au cetit finger, nici au diorthosit Heruvim, să nu fie greșit, ci au cetit ochi trupei și au scrisu mâna de tină, și au diorthosit o minte întunecată, măcaru că lunecarea minții și neînțelgerea deplin să laudă preste tot trupul. Pentru a căstă ţărăș mă rog tuturorū celora ce ați luat de la D(u)mnezeu talantul științii și al iubirii de osteneță, pentru cela ce au luminat mintea sfinților săi Apostoli și înțelége scripturi și prinț'înșii toată lumea au luminat. Priimiți cu sufletescă dragoște și a căstă osteneță a prostieř méle, precum au priimut Hs. cei doi fileri ai văduvei cei sărace. Știind că stăpânul viei primeste pre cel de pre urmă ca și pre cel dintăru și unuia adecă plătește, iară pre altul miluiaște, pre cel dintăru mânge, iară celu dupre urmă dăruiaște și nu părăsește

pre nici unul a ești lipsit, carele și pre mine neputinčosul și nevrednicul m'au întărit și m'au învrednicit, la acest lucru, după început, de am și isprăvit.

Al tuturor cu totul plecat Iordache Stoicovici typ.

Dela f. 541 r.-546 v. «Bogorodnicile Voscresnelor». (Descriere bibliografică de d. N. Cartojan).

I. Roșu în *Societatea de măine*, II (1925), p. 111. — A. Filimon în *Dacoromania*, V (1927—1928), p. 612—613 (bănuiește, dar nu întemeiat, că Antologhionul a avut predoslovie). — P. Constantinescu-Iași, *Tipărituri vechi românești necunoscute*, Iași 1931, p. 6—8. — D. Fecioru, în *Raze de lumină*, IV (1932), p. 220, nota 2. — D. Balaur, *Biserici în Moldova de Răsărit... județul Lăpușna*, Buc. 1934, p. 14 (pentru răspândire) și același, *Antologhioanele din anul 1766. Studiu de bibliografie*, Buc. 1935.

Vezi mai sus și nr. 133, ediția dela Căldărușani, precum și nr. 345, ediția dela Râmnic.

București: Biblioteca Academiei Române (345 B).

135. *Antologhion*, Blaj 1766.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, la biserică din comuna Rona-de-jos.

136. *Apostol*, Blaj 1766.

N'am văzut exemplare. Pentru larga lui răspândire, v. N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardeleane și maramureșene*, II, p. 73, 114, 169 și Dr. Gh. Bran, *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 41 (prima lista).

137. *Evanghelie*, Blaj 1766.

Semnalată ca existentă la bisericile comunelor Botiza, Berbești și Calinești (cf. Dr. Gh. Bran, *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 43, prima lista).

138. *Octoih*, Blaj 1766.

Semnalat ca existent la biserică din comuna Apșa-de-mijloc (cf. Dr. Gh. Bran, *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 42, prima lista).

139. *Decret pentru milicia românească limitanee*, Viena 1766. — Foae volantă.

In-folio (19×30 cm.), 31 pagini.

In 84 articole, se arată felul cum trebuie organizate regimentele românești granițești ; datat Viena, 12 Noemvrie 1766.

Dr. A. Veress, *Orânduieli românești vechi tipărite în Ardeal (1744—1848)*, p. 9.

Cluj: Muzeul ardelean.

140. Maria Tereza, *Ordonanță în contra ciumii*, Blaj 1766. — Foae volantă.

In-folio (16, 5×29 cm.), 6 pagini.

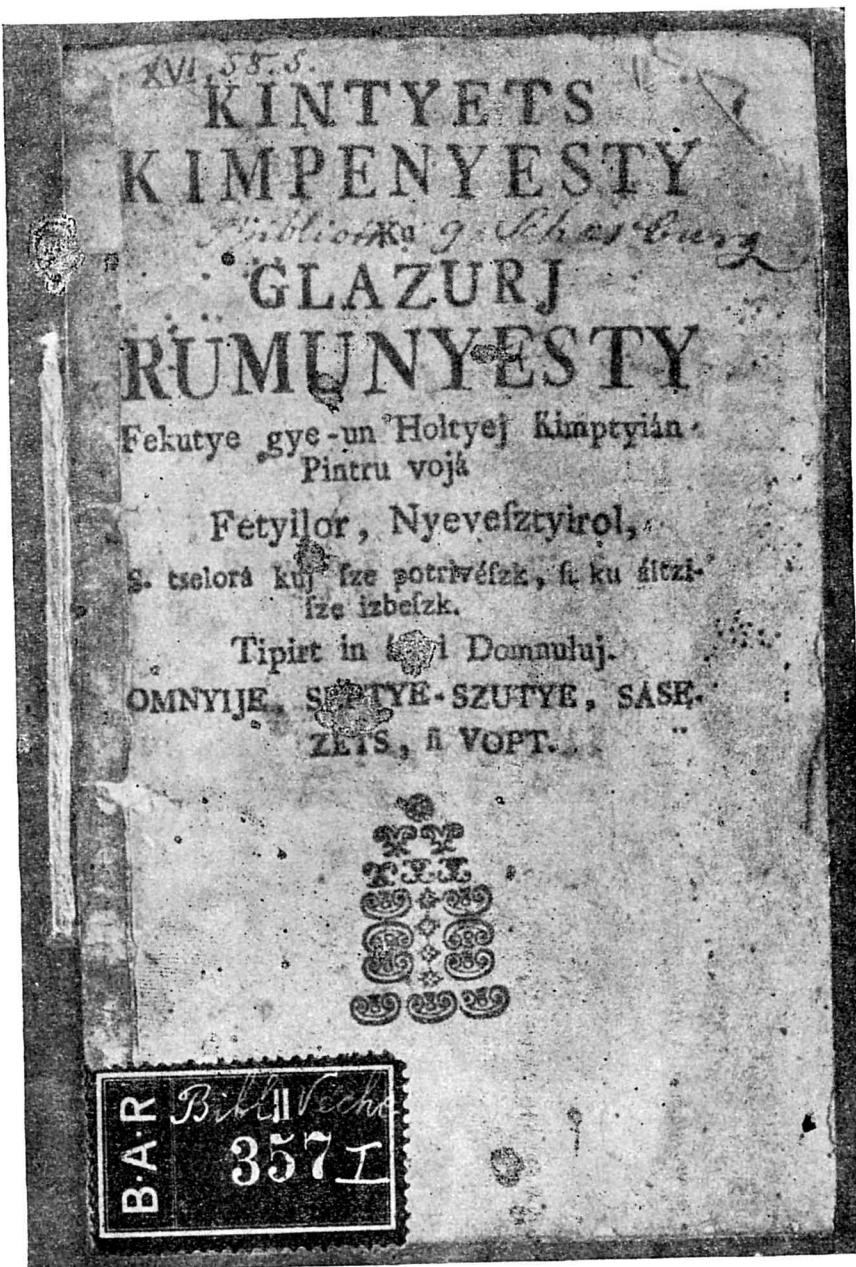
In 10 articole, cu data Viena, 25 Aug. 1766, se atrage atenția ca locuitorii din apropierea graniței vor fi supuși la un control higienic preventiv contra ciumii.

Dr. A. Veress, *Orânduieli românești vechi tipărite în Ardeal (1744—1848)*, p. 8.

Cluj : Muzeul ardelean.

141. *Strastnic*, (Bucureşti) 1767.

Semnalat de N. Iorga, *Scrisori și inscripții urdelene și maramureșene*, II, p. 49, ca existent la biserică unită din Beiuș.

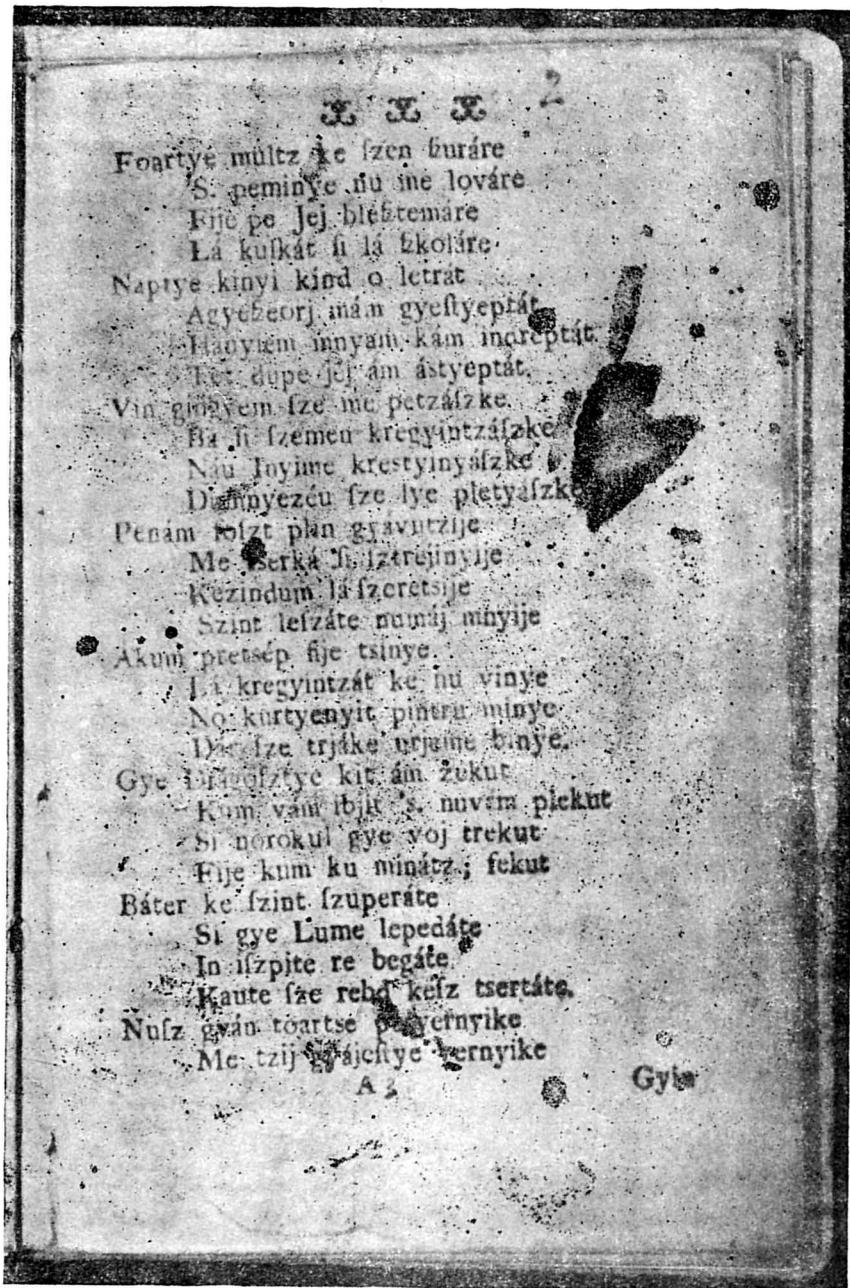
29. Cântece câmpenești cu glasuri românești, Cluj 1768. — Titlul.

142. *Cântece câmpenești cu glasuri românești* (Cluj) 1768. — Românește și ungurește.

Titlul (facs. nr. 29).

In-16°, 1 f. (titlul) + 15 foi nenumerotate; coalele, sunt numerotate cu neregularitate, jos, cu A—A₅ și B—B₅. Limba primelor 14 pagini este românească, literele latine, dar cu ortografie ungureasca (facs. 30); ultimele 4 poezii sunt scrise ungurește (facs. 31).

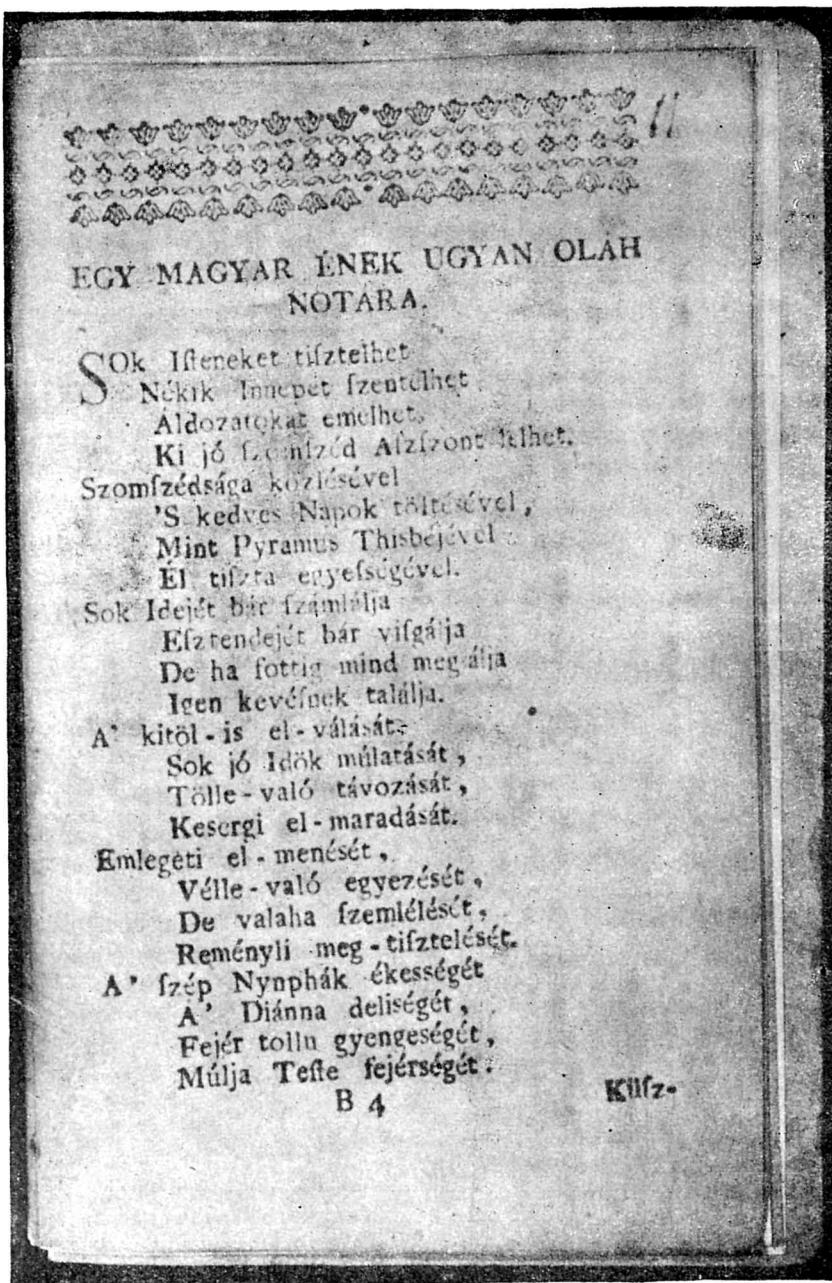
La A₂ și B₄ frontispicii florale, simple. Pe verso titlului:

30. *Cântece cîmpeneşti cu glasuri româneşti*, Cluj 1768. — O pagină românească.

Pintru kintátu mály lyeznye, szint multye Szloavje, gyin Kuvintye le-szátye, Szkrisze numáj dupe voroave, nu fije kíntetorji tserketorj greselyilor, potusze in multye forme kintá.

Jeliám fekut, Jeuliám si pusz ñn Szkriszoarje, Lá drágosztye pene jeram
in prinszoarje.

31. Cântece câmpenesti cu glasuri românesti, Cluj 1768. — O pagină ungurească.

Titlurile poezilor românești:

1. Kintyeku tseluje Kárje zátce gye Drágosztye.
 2. Horjá Fctyi Betrinyi.

3. Horjá Nyevesztyi Tineri Fetyijá szpominyindu.
4. Fepturá Unuje
5. Je Zue bune gyelá Dregutzá pornyind gyákásze.
6. Tseluje tsinye ij ku Dregutzí intrun Szát.
7. Kintyek dupe Ibovnyiká szákepáte.
8. Horjá Nyevesztyi trejind, reu, ku Berbátu.
9. Tseluju tsinye szen Szoare pintru ávutzije nu printru ke ji dráge.
10. Tseluje kárje sze plintse pintru szon-szurát.
11. Kerorá lye plák Fetyile si Rumuntsije.
12. Z' mutind Quártélyu.
13. Tsinye szkápe Vetsiny bun.
14. Vájetátu Fomeji ádukind ámintye gye Fetyije.

Cele ungureşti:

15. Egy magyar ének ugyán oláh notára (= Un cântec unguresc tot pe melodie românească).
16. Más Ének Magyar nótira mellyben a' Legóny bútsúzik a' Leány vagy Aszszony marasztya, egy mísnak felelén keservesen (= Alt cântec pe melodie ungurească, în care feciorul fîi ia ziua bună, iar fata sau femeia îl oprește, răspunzând unul altuia).
17. Magyar Ének, keserves Magyar nótira, mellyben a' ki az, sirassa magát (= Cântec unguresc, pe melodie ungurească, jalnică, în care, cinc e [întristat], să-și plânge necazul).
18. Sziv élesztö orvossiy (= Doctorie înviorătoare de inimă).

Traducerile titlurilor ungureşti le-am luat din lucrarea lui Onisifor Ghibu, *Contribuții la istoria poeziei noastre populare și culte*, în Acad. Rom., *Memoriile secf. lit.*, s. III, t. VII (1934—1935), p. 1—36, unde este studiată pe larg această carte și sunt publicate textele.

Dr. A. Veress, *Bibliografia română-ungară*, II, Buc. 1931, p. 121—122, nr. 870 descrie un exemplar fără titlu al acestei cărți, pe care gresit o crede tiparită la Buda pînă 1800: inclină a crede că autorul e „vreun ofițer ungur al regimentului ilir-român din Banat”, indragostit de vreo femeie română căreia îi închină poezile.

Pentru ediția a II, o ediție cirilică a poezilor românești, v. mai jos, p. 115, nr. 262.

Sighișoara : Biblioteca Gimnaziului Evangelic.

București : Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (357 A).

143. *Penticostar*, Blaj 1768.

ПЕНТИКОСТЯРІОНЬ | Ікшмъ фтжіо лішезать шиј Тұпқырітъ, дзпъ ржн-дзлла Беєкірчын | Ръсъєртвлашь. | Сөпть ст'пжнірк прѣ .жнълцатей Апърътк-сий Рымлѣнишь | Принцесен Йордѣлашь. Йирочи: | Дзлений Дзлений | Міріїй Өзрѣгелій | Кз Благословеніем чёлвьк май лараби. | Тұпқырітъ .ж Блажк .ж Тұпогра-фія | Міжнъстірій Башней Бестірій. | Іній деля Хс : х ۲۷۰.

In-folio de 2 foi fară numerotație și 202 numerotate. Tiparit cu negru și roșu, pe două coloane, cu 39 rânduri în coloană. Titlul e incadrat într-o gravura mare, cu componențe, sapătă „de Petru Papavici tipografu Rimnicianu”. Pe verso titlului icoana Bunei Vestiri și la f. 1^r ca frontispiciu, icoana Invierii.

Prefața:

Cătră cetitoriu.

Vrându a tipări acestu sfântu Penticostar, caré să cetește și să cântă prinu Sfintele Beserică a Răsăritului, începându dinu Sfânta și luminata zi a Paștilor păna în Dumineca tutororă Sfinților, și aducându-ne aminte de porunca Sfintei Beserică, ca prinu Sfintele Beserică, rugile cele adevărate, și lămurite să se facă (precumu în Pravilă, sfântul Soboră delă Carthagenu, în canonul 101, arată); ne-amu nevoită a urmă izvodulu celu mai vechiu grecescu. Pentru acăia nu te miră, nicu ne vinovăti de vei găsi într'acest Penticostar sau adaosu cevă, care în cele rumânești și slovenești, păna acumu tipările, nu să găsește, sau lăsatu cevă, care într'altele să găsește; ci cu umiliță și cu frica lui Dumnezeu cetește, cântă, sau pre altii cântându, sau cetindu, ascultă; aducându-ți aminte ca cumu aï vorbi cu fnsuș Dumnezeu nevăzutu: precumu învață Triodulă, Lună, în săptămâna cé dinutău a sfântului Postu.

Diagonul N. M. Popescu, *Prin Banatul Timișoarei*, p. 73. — I. Roșu, *Societatea de măine*, II (1925), p. 203. — A. Filimon, *Dacoromania*, VI (1929—1930), p. 382—383. Fișă bibliografică este scrisă de N. Hodoș.

București : Biblioteca Academiei Române (359 A).

144. Viețile Sfinților Pahomie, Dorotei și Teodor Studitul, Blaj 1768. — Latinește.

SANCTORU[M PARENTIUM] | NOST[RORUM] | PACHOM[II] | AE-GVPTIACI, | DOROTIHEI | THEBANI, & | THEODORI | STUDITAE Ascetica.
Nunc primum huc ordine | typis edita. | Balasfalvae | Typis Monasterji
B. V. Annuntiatae. | MDCCLXVIII.

In-8° mic, 7 foi liminare și peste 528 pag.

Pe verso titlului motto din Apocalips, 10, v. 9. Colțurile primelor foi sunt rupte; se poate totuși reconstituiri cuprinsul foilor liminare: «Praefatio ad pium lectorem» cu extrase din sfintii părinți ai Bisericii. Martirologiu Sf. Pahomie și Sf. Theodor Studitul. Ex vita S. Pachomii. La p. 10 nenum. o xilogravură cu S. Пахомие. Această gravură cu inscripție cirilică în limba română, precum și cea dela p. 42 cu Гм. Доротея, arată proveniența tipografică românească a cărții, precum și destinația ei pentru România unită.

Textul la p. 1 numerotată începe cu *Praefatio S. Hieronymi* (p. 1—4) și urmează 128 capitole din *Regula S. Pachomii*. La p. 43—44 *Laurentius monachus pio Lectori, Salutem*, continuând viața, doctrina și extrase din opera Sf. Dorothei, păna la p. 471. De S. Theodor Studita, p. 472 păna la sfârșit.

A. Filimon în *Dacoromania*, V (1927—1928), p. 613—614.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (363 B).

145. Catavasier, Râmnic 1769.

КИТІБІЙСІАРІО | Ікемь ғұрғы әңесташу қыпъ | Тұпърытъ ғұрғы ғұлжам Дом-
ніе | ә өркөл ағыншылай Амань, 16 | ГРИГОРІЕ ІЛІЗІНДРУ ГІКІЛ ВОӘБОА |
К8 вәлгослекені, шы келт8мла | Әфінций сале Юбітөркөлай Де | Аманзіев | Күр ПАР-
ӨСІНІЕ Әпінекоп8ль Рылм. | Ә сұнта әпінекоп8ле Ырымник8ль | Да Ын8ль дега Хс мәғдә.

Са8 Тұпърыт де Шола Генрғы | Аданасе, Бікъ, Тұпогрәғ8ль Ғұлманичан8ль.

In-8º mic, de peste 328 pagine. Tipărit cu negru și roșu, cu 17 rânduri pe pagină.

Pe verso titlului se află troparul Nașterii în grecește și o gravură mică, reprezentând pe Maica Domnului (aceeași gravură la f. 48r, 94r. r.).

Cartea începe cu catavasile în grecește, tipărîte cu litere cirilice; urmează apoi pe f. 46 și următoarele câteva catavasii în slavonește, iar de la f. 94v. înainte, numai românește.

Dela f. 285, începe pascalia.

A. Filimon în *Dacoromania*, V (1927-1928), p. 614 cunoaște exemplar fară titlu, dar cu 329 foi.

București: Biblioteca Academiei Române (364 A).

146. *Penticostar*, Blaj 1769.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1936, p. 3, ca existent la biserică din comuna Slatina.

147. *Trâmbită românească*, (Râmnic 1769). — Foae volantă.

ТРѢМБІТЪ РѢМЛІНѢСКЪ.

In-folio, 3 foi (tipărîte numai 5 pagini). Cele 2 vorbe din titlu, separate de o cruce impodobită cu flori și capul Mântuitorului.

Manifest politic contra Turcilor, scris în 414 versuri, pe două coloane.

Al. T. Dumitrescu, «*Trâmbită românească*. *Manifest public, patriotic și revoluționar...*», în *Anal. Acad. Rom.*, lit. s. II, t. XXXVII (1914-1915), p. 21-46, editează textul și-l atribue, fără argumente serioase, lui Ienăchiță Vacărescu, care l-ar fi scris din îndemnul emirului rus, Colonel Nazarie Carazin.

București : Biblioteca Academiei Române (ms. 4075, f. 1-3).

148. *Bucvar*, Viena 1770.— Slavo-rusește.

Tipograful vienez Kurczbeck, care avea monopolul tipăririi cărților „illirice“, a tipărit un Bucvar (*Libellus alphabeticus*) în limba literară slavo-rusă, pentru locuitorii orto locșii din Transilvania și Ungaria (Ruteni și Români). Exemplarele tipărîte au fost confiscate din înaltă poruncă împărătească, pentru că se omisese mențiunea „filioque“ din Simbolul credinței, tipul Atanasian.

Exemplarele confiscate se găsesc „și azi în depozit“, cf. Prof. Dr. Ioan Moga, *Contribuții privitoare la tipărirea cărților bisericești în veacul XVIII pentru România din Transilvania și Ungaria* — în *Omagiu I. P. S. S. Dr. Nicolae Bălan, Mitropolitul Ardealului*, Sibiu 1940, p. 587-589.

149. *Slujsba Sf. Varnava și Sofronie din Atena și a Sf. Iirostofor din Mela*, București 1769. — Grecește.

Ἡ θεῖα καὶ ἵερά ἀκολουθία τῶν δσίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν Βαρνάβᾳ καὶ Σωφρονίου τῶν ἐξ Ἀθηνῶν, καὶ ἵερος Χριστοφόρου, τῶν ἐν τῷ Μελῇ ὅρει ἀσκησάντων, φαλλομένη τῇ δεκάτῃ ὁγδόῃ τοῦ αὐγούστου μηνὸς. Νῦν μὲν πρῶτον τυπωθεῖσα ἐπὶ τοῦ σύσεβεστάτου καὶ γαληνοτάτου αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος πάσης Οὐγκροβλαχίας, κυρίου κυρίου Ἰωάννου Γρηγορίου Ἀλεξάνδρου Γκίκα Βοεβόδα. Ἀρχιερατεύοντος τοῦ πανιερωτάτου ἄγιου Οὐγκροβλαχίας κυρίου Γρηγορίου. Ἡγουμενεύοντος τοῦ πανοσιωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου πατρὸς ἡμῶν ἄγιου καθηγουμένου τῆς ἐν τῷ τοῦ Μελῇ ὅρει κειμένης ἵερᾶς σεβασμίας καὶ βασιλικῆς μεγίστης μονῆς Παναγίας τοῦ Σουμελᾶ, κυρίου Χριστοφόρου. Ἐπι-

μελείρ τε καὶ ἐπιστασίχ τοῦ ἐν οὐρομογάχοις ταπειγού Παρθενίου Σουμελιώτου Τραπέζουντιού τοῦ Μεταξοπούλου, παρὰ Γεωργίφ Κωνσταντίνου καὶ Νικολάφ Λαζάρου τῶν ἐξ Ἰωαννίνων. Ἐν τῇ κατὰ τὸ Βουκουρέστιον γέᾳ τυπογραφίᾳ ἔτει σωτηρίωφ αὐξθ.

Dumnezeiasca și sfintita slujbă a cuviosilor și de Dumnezeu purtătorilor părinților noștri Varnava și Sofronie din Atena și a sfintului Hristofor, cei ce s-au nevoit întru muntele Mela, care se slujește la opt săptămâni ale lunii lui August. Acum pentru întâia dată tipărită sub prea cucernicul și prea luminatul Domn și stăpânitor a toată Ungrovlahia, Domnul Domn Ioan Grigorie Alexandru Ghica Voevod, păstorind înalt prea sfintul al Ungrovlahiei Domnul Grigorie, pe când era stareț Domnul Hristofor, prea cuviosul și prea cucernicul părintele nostru, igumenul sfintitei, cuvioasei și împărătești, prea marei mănăstiri, cea pe muntele Mela așezată, a Maicii Domnului dela Sumela. Cu îngrijirea și sub privegherea smeritului între ieromonahi Partenie Sumeliotul Metaxopoulos, cel din Trapezunt, de către Gheorghe Constantin și Niculae Lazăr din Ianina, în noua tipografie din București, în anul măntuirii 1769.

In-4°, 2 foi nenumerotate + 28 pagini. Verso titlului alb. F. 2 liminară recto cuprinde 2 epigrame în versuri închinate maiciei Domnului, scrise de Paul, Evgenie și Parthenie Metaxopoulos. La p. 27 testamentul Sf. Varnava și Sofronie. P. 28 notiță istorică asupra mănăstirii Sumela.

S. G. Mgr. Louis Petit, *Bibliographie des acolouthies grecques*, Bruxelles 1926, p. 24.
— Emile Legrand, Mgr. Petit, Hubert Pernot, *Bibliographie hellénique au XVIIIe siècle*, II, Paris 1928, p. 98–99 (reproduc cele 2 epigrame).

Dl. Alex. Elian a tradus titlul.

Bucureşti : Biblioteca Academiei Române (369 B).

Muntele Atos: Biblioteca M-rij Xenophon.

150. Cuvânt pentru iubirea de argint și asuprire, (Râmnic 1770–1780).

— Foae volantă.

күгъынъ пәнтрү юбіръ дә ғаршынъ. ши ғеңпіріръ:

In-folio, peste 2 foj; caracterele tipografice sunt ale tipografiei Râmnicului.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 267.

Bucuresti: Biblioteca Academiei Române (ms. 4075, f. 7-8).

151. *Triod.* Blaij 1771.

ТРИСДІСОН | Йкбъмъ ғинтжіо лаңеңдік шы Тұпъірітъ, дөпк, әжнадвмла Ес-
сіберіч | Ръстърітвлай. | Сәптк етъпжнірк Прк ғинтулцатей Әпъръткесей Рұм-
лекниларъ | Принцкесей Әрдеклалай. Іпрочи: | Доминей Доминей | Мірібай Өзір-
Ей | Кя Блгословенім чөларъ май тарый. | Тұпъірітъ ә Блажъ ә Түногрәфіл |
Мжнъстірій Бынай Еестірій. | Інгій деда Хә: Айба.

In-folio, de 2 foi nenumerotate + 237 foi. Alt tip tipografic are 1 foaie + 236 foi + 1 foaie. Numerotarea foilor este însă foarte defectuoasă, începând cu foaia 141. Titlul încladrat într-un chenar cu compartimente, având în cele 4 colțuri simbolul evangeliștilor, pe coloana din dreapta și stânga figuri de patriarhi și sfinți; sus, la mijloc: icoana Mântuitorului; iar jos: Buna-Vestire. Chenarul este semnat: «De Petru Papavič Typografi Răpăničan».

Pe verso titlului icoana Bunei-Vestiri, semnată «Petr. T.». A doua foaie liminară are pe recto un cuvânt «Cătră cetitoriu», iar pe verso 9 ornamente florale.

In fruntea textului un frontispiciu reprezentând icoana Maicii Domnului, a lui Iisus Christos și Sf. Ioan; jos, scena fariseului rugându-se în templu; pe foaia 113^r. scena răstignirii pe cruce.

Tipărit pe 2 coloane, cu roșu și negru, 43 rânduri pe coloană.

Pe f. 2 r.:

Cătră cetitoriu.

Vrându a tipări acestu sfântu Triodu, care să cetește și să cântă prinu sf(i)ntele besereci a Răsăritului, începându din Dumineca Vameșulu și a Fariseulu, până în Sâmbăta lui Lazăr și aducându-ne aminte de porunca sf(i)ntei besereci, ca prinu sf(i)ntele beserici, rugile céle adevărate și lămurite să se facă (precum în pravilă sf(â)ntul sobor de la Cartl(a)ghenă în canonul 101 arată). Ne-amu nevoită a urma izvodulu celu mai vechu grecesc. Pentru acéia nu te mira, nici nevinovăți, de vei găsi într'acesl Triodu sau adaosu ceva, care în céle rumânești și slovenești, până acum typărite, nu să găsește, sau lăsatu ceva, care într'altce să găsește; ci cu umiliință și cu frica lui D(u)mnezeu cetește, cântă, sau pre alții cântând, sau cetind ascultă; aducându-ți aminte ca cumu aī vorbi cu însuși D(u)mnezeu nevăzutu, precum învață Triodul, Lună în săptămâna cea dintâi a sf(â)ntului postu.

(Bibliografiață de d-l N. Cartojan).

Această predoslovie este tipărită într'uncel exemplare pe f. 2 r. liminară, în rânduri din ce în ce mai scurte și având sub ele o vignetă florală, cu cap de Serafim, semnată Π(etru) T(ipografi). În alte exemplare ea lipsește; în schimb, pe o foaie finală nenumerată, tot sub titlul «Catră Cetitoriu», se indreapta mai multe greșeli de tipar, toate de natură a fi schimbătipicul tradițional, dacă nu ar fi fost arata. De aceia se spune ca arătarea și îndreptarea acestor greșeli le socotește ca un «cuviosu lucru».

Compară cu A. Filimon, in *Dacoromania*, V (1927-1928), p. 615.

București: Biblioteca Academiei Române (379 A).

152. *Psaltire*, Blaj 1773.

ΦΙΛΤΗΡΗ | Προρόκελας οντη Λιτεράτων | Διάβηδη | Μετόπη α πατρα ωαρη Τιππέριτη, | Εσπειρούτη ορθή φημηλίατη Λιπεράτης Ρηματέ/νηλωρη, Πριν-
τές εις Αρδέ/λας οντη, ιπροχι: Δόδαμης | Δόδαμης, | Μαρίεη Θέρεσιεη. | Και ελαγο-
σλοκένηα χέλωρη | μαϊ μάρη. | Λ Τηποράφια Ληνηστηρη | Βένηε Βεστηρη: Λ
Βλάζη. | Ηνηή δελα Χέ, ε αψόρ.

Sub chenar: Δε Πέτρος Πάπα-Βιντι Ρυμνησάνης Τηποράφια.

In-8°, 1 foaie (titlul) + 486 pagini + peste 3 pagini nenumerotate. Titlul incadrat de un chenar floral simplu, are pe verso gravura lui David prooroc, șezând în jef frumos sculptat. Paginile nenumerotate dela sfârșit cuprind „Învațatură cumu sa cetește Psaltirea în sfântul și marele Postu, în săptămâna dinutău, a doao și a treia și a patra și a șasea.

Cluj-Sibiu : Biblioteca Universității.

București : Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (381 A).

153. *Evhologhion*, Iași 1774.

Evhologhion, adecă molitvenic, acum într'acestaș chip tipărit. La întâia de Dumnezeu înnălțatei domniei a prea luminatului oblăduitoriu a toată țara Moldavii, Io Grigorie Alixandru Ghica Voevod. Cu blagosloveniă și cu toată chieftuiala preaosfîntului Mitropolit al Moldavii Kiri, Kir Gavril. În sfânta Mitropolie în Iași, la anul dela Hs. 1774. De Grigorie Stanovici tipograful.

Pr. C. Bobulescu în *Spiculitor în ogor vecin*, I (1920), p. 47–48 nu arată formatul: [in-4º], nici paginile (peste 827).

După tabla cuprinsului, aceste rânduri :

Sfârșit și lui Dumnezeu laudă, carele ne-au ajutat după început de am și săvârșit. Si s'a diortosit de Evloghie monah. Iar așezatoriu slovelor, Damaschin diacon Turdurache.

154. *Ponturile păcii* (București) 1774. — Rusește și românește.

Drept titlu :

ПОСЛАДОКАНІЕ СОГЛАШЕНІА МИРІ, ІЖЕ посѣлалъ превысочайшій Фелдмаршалъ Прескавіеномъ Митрополітъ.	ПОНТВРИЛЕ Пѣчій че лѣкъ тѣмлісь Прѣ юнълїцатъль Фелдмаршалъ кътреъ Прѣ сѣнъцатъль Митрополітъ.
---	--

In-4º. 5 foi (ultima pagină albă), textul rusesc pe coloana din stânga, cel românesc în dreapta.

La sfârșit, textul rusesc este semnat :

ПѢТРЪ РѠМѢІНЦОВЪ یола кї ғодни. + АѰОД ғѡ ғода Бранлокъ.

In 11 articole nenumerotate, Petru Rumianțov, general-guvernator, comunica Mitropolitului Grigorie al Tării-Românești condițiile și urmările pentru Români, ale păcii dintre Ruși și Turci, la 1774 (Kuciuc-Kainargi).

Comparând caracterele tipografice ale *Hatișerifului* tipărit la (București) 1774, cu cele din *Ponturile păcii*, găsim asemănări care ne fac să credem că și aceasta din urmă a fost tipărită tot la Mitropolia Bucureștilor, iar localitatea în rusește, *Бранлокъ*, arată numai că acele puncturi *au fost date* în Braila, dar *nu și tipărite* acolo. Dece nu s-ar mai fi tipărit și alte cărți la Brăila, în aceeași epocă?

Tipăritura reprezintă forma definitivă a tratatului. Pentru alte redacții manuscrise deosebite, vezi *Arhiva Românească*, I (1860), p. 239–243 și V. A. Urechia, *Memorii prezentate Academiei Române în 1887–88. Opere complete. Seria B. Tom. II*, București, 1889, p. 91–93.

Textul cărții a fost reprodus în facsimile și transcriere în *O comunicare obștească a condițiilor păcei de la Kuciuc-Kainargi (1774)* de Ș. I. Bianu, cu notă lămuritoare de Generalul R. Rosetti, în *Acad. Rom., Mem. secț. lit.*, s. III, t. VIII (1938), p. 137–141 și 9 planșe.

București : Biblioteca Prof. N. Ionescu.

București : Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (388 A).

155. (Mihai Roșu), *Invățături creștinești*, Viena 1775.

Intru Mărireala Sfintei de o ființă făcătoare și nedespărțitei troițe Tatălui și Fiului și sfântului Duh. S'a tipărit aceste învățături creștinești foarte de folos, scoase de pre limba grecească pre limba românească, pentru folosul de obște. Sub stăpânirea întru tot prea luminatului împăra-

tului și craiului Domnului Iosif al II. Cu blagoslovenia prea sfîntului Archiepiscopului și Mitropolitului slaveno serbescului și românescului popor Domnului Moise Putnic. Iară cu toată osârdia și cheltuiala sfîntiei Sale Părintelui Constantin řuboniu, neunitei legi grecești, preotului slobodului crăescului oraș a Timișoarei paroh.

Tipărită în împărătoarea cetate Viena, la Iosif, nobil de Kurzbek, de curte tipograful și vânzătorul de cărți, în anul 1775.

Iuliu Vuia, *Scoalele românești bănațene în secolul al XVIII*. Studiu istoric, Oraștie 1896, p. 112.

156. Antologhion, Râmnic 1776.

Semnalat de P. Constantinescu-Iași, *Tipărituri vechi românești necunoscute*, Iași 1931, p. 4, nr. 4, ca existent la bisericile din Scumpia-Balți și Zahăicană-Orhei.

157. Antologhion, București 1776.

Semnalat de Atanasie Popa. *Biserici vechi de lemn românești din Ardeal*, în *Anuarul Comisiunii Monumentelor istorice*, secția pentru Transilvania, 1930–1931, p. 185, ca existent la biserică de lemn din Copăceni (jud. Turda).

158. Apostol, Blaj 1776.

Semnalat de Atanasie Popa, *locul citat* la nr. precedent, p. 255, ca existent la biserică de lemn din Cornești (Ardeal).

159. Catavasier, Blaj 1776.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 7 (prima lista) ca existent la bisericile din Vad și Mănăstirea Moisei.

160. Liturghier, Blaj 1776.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 6 (prima lista), ca existent la biserică din comuna Borșa.

161. Grigorie, Mitropolitul Ungrovlahiei, Sfaturi în post, (București) 1776.
— Foae volantă.

In-folio, 4 pagini. Drept titlu:

ГРИГОРІЕ КЪ МИЛЛІА ЛѢЙ Д[Ѣ]МНІЕЗЕЗ ІІРХІЕПІСКПУ : ши Митрополітъ, аль ОУГГРОКЛАХІЕЙ.

Exemplarele, tip formular, se trimeteau protopopilor; exemplarul Academiei este trimis protopopului Thoma din jud. Argeș. La sfârșit «1776 Februaric».

Dan Simonescu, *Sfaturi în postul mare, ale unui mitropolit din sec. al XVIII-lea*, în *Revista Societății Tinerimea Română*, Aprilie 1932, p. 14-17.

București: Biblioteca Academiei Române (393 D).

162. Catavasier, Blaj 1777.

Cu 493 pagini. Astfel trecut pe o listă de cărți, oferite spre vânzare Acad. Române.

163. Maria Thereza, Impărăteasa Austriei, Poruncă pentru depunerea jurământului Blaj (1777). — Foae volantă.

НОЙ МАРІЯ ТЕРЕЗІА КЪ МИЛІЙ ЛЕНДІ ДѢЛІНЕНЗЕХ | ІІ ржмвльи .Філіпъ-
ткъс вѣдѣвъ крълескъ дѣла цѣра Оўнгврѣскъ... (urmează titlurile ei).

In-folio, 2 foi. La sfârșit: «Și s-au tipăritu în Typografia Ep(i)scopiei Blajului din Ardealü». Cu mână: «1777 Avgust 27».

Al T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 323.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 912).

164. Numirea ofiților de rămă, Lwów 1778. — Foae volantă.

Drept titlu:

ПІДМІРЪ. ОФІЦІЙЛОРЪ, СІЛК КІСЕЛОРЪ ДЕ ВАМЪ ЧСЛ[Е] НЕГУ-
ЦЪТОРЄЩИ Ѣ ЦЪРИЛЄ, Галіція, ши Лодомерія, ши ՚ чѣл[Е] Альянгъ дѣнисел
ѧдѡнате, дѣ ՚ттаре.

In-8°, 2 foi (ultima pagină albă).

La sfârșit: «Data în orașul cel mare al nostru Lemberg, la anul 1778. Ianuarie la 2 zile. Hainerihу Kontу alu Svântulу imper. romanesc de Auersperg» — și mai jos «Friderihу Karlу Smețu, Secretariusu».

Deasupra titlului un D latin, iar a doua foaie e numerotată 55 (67), ceea ce ne face să credem că exemplarul Academiei e numai un fragment dintr-o publicație mai mare.

București: Biblioteca Academiei Române (411 A).

165. Cazanie, București 1778.

Semnalată de Atanasie Popa, *Biserici vechi de lemn românești din Ardeal*, în *Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice*, secția pentru Transilvania, 1930 - 1931, p. 291, ca existentă la biserică de lemn din comuna Apahida.

166. Osmoglasnic, Baia 1778.

Tipărit de Eustatie Popovici la Baia (Abrud). Semnalat, fără arătarea izvorului, de Petru Gherman, *Muzica bisericească din Ardeal*, în *Omagiu I. P. S. S. Dr. Niculae Bălan, Mitropolitul Ardealului*, Sibiu 1940, p. 432.

167. Ceasoslov, București 1780.

ЧІДОГЛОВЪ | Че ѿре .жсейн (sic) слајбка дѣ зи | ши дѣ Ноаште, дѹпъ ржн|
дѹмла сфийтей Беєкъричъ. | Якѣмъ ՚ттрачест кїп Тунїкъръ | ՚трас ՚тжъ дѹмніе а
прѣ | Дѹминатълъ Дѹмнъ Iw | Ілєзанъдру Іоанъ 'Уфиланъ Еовъ. | Кs благословенія
ши кеїтълъ прѣ сфиїтълъ Митро політъ дль Оўгревліхъ Кнр | ГРІГОРІЕ .р
Тунограліфія сфийтей Мит[р]ополій ՚ Бєкърѣмъ: Плѧ љнъ ՚а' п.

Дѣ Станичюлъ Тиї Бєкъ.

Din aceasta carte nu cunosc decât 2 pagini (titlul și f. 299 verso), comunicate în fotografii de Pr. Ion Birlea, din Sighetul Maramureșului.

F. 299 verso înfățișează gravura: Iisus luminatorul, semnată: Дѣ Димитріе петровицъ
тнп. яниш. (?)

168. Penticostar, Blaj 1780.

Semnalat de Dr. Ghi. Bran în *Graul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 8 (prima listă), ca existent la biserică din comuna Bârsana.

169. *Triod*, Blaj 1780.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graful Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 9 (prima listă), ca existent la biserică din comuna Poieni.

170. Grigore Maior, Vlădica Făgărașului, *Instrucții la moartea Mariei Thereza*, Blaj 1780. — Foae volantă.

1 foae, in-folio, tipărită pe 2 coloane. Drept titlu :

Noi Gavrilă Grigorie Maeră, dină mila lui Dumnezeu Vlădica Făgărașului a prea înălțatei chesaro-crăeștii Mărimi sfetnică dină lăuntru, iproci, fiilor nostri Vicareșilor, Decanilor, Arhidiacaconilor, Protopopilor, Notarișilor, Namăstnicilor, Parohilor, Igumenilor, Călugărilor și tuturor sufletelor Pravoslavnici, carii vă aflați suptă arhipastoriia noastră, pace voao.

Urmează înșirarea binefacerilor aduse poporului românesc în timpul domniei ei (colegiu la Viena, școli în Sibiu, etc.) și anunță succesiunea la tron a împaratului Iosif al II-lea. La sfârșit :

Data în Blajă dela Mitropolie. 3 Dechem. 1780.

București : Biblioteca Palatului Regal (legată la sfârșitul volumului *Mărgăritare*, Buc. 1746).

București : Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (432 A).

171. *Rugăciuni pentru împărat și ostași*, (Blaj 1780—1788). — Foae volantă.

РУГЧИОННІ ПЕНТРУ АПЪРТЪЛЪ ШИ СЕСТІШІ ЛѢЙ А ЕРКМЕ ДЕ РЪЗБОЮ.

1 foae, 26 × 17 cm. În text este amintit împaratul Iosif; cu tiparul Seminarului din Blaj.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 315.

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 794).

172. *Rugăciuni în vreme de război* (Blaj, 1780—1788). — Foae volantă.

РУГЧИОННІ АА ЕРКМЕ ДЕ РЪЗБОЮ АСЧПРА ТШРЧИЛАР.

In-4°, 2 foi. În text este amintit împaratul Iosif; cu tiparul Seminarului din Blaj.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 315.

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 793).

173. *Carte de blestem contra celor care fac lux* (Iași 1781).

In-4° mic, 14 foi, cu 23 rânduri pe pagina incadrata în linii. Exemplarul Academiei Române începe cu f. 2.

Din relatăriile lui Andrei Wolf, *Beiträge zu einer statistisch-historischen Beschreibung des Fürstenthums Moldau*, vol. I, Hermannstadt 1805, p. 160 (nota) știm căteva vorbe din titlu, transcrise însă de Wolf cu ortografia germană :

Avraami ku Mila lui Dumnezeu Patriarch simtei tschetetzi Ierusalimului, schi a toate Palistina... Gavril ku Mila lui Dumnezeu Archiepiscop schi Mitropolit a toate Moldavia.

Tot A. Wolf ne spune (*op. cit.*, vol. II, p. 198—199), că însuși Domnul Constantin Moruzi, consimțise să cădă «suptă patrierăști și arhierești a noastre blăstămuri» (cum

spune însuși Mitropolitul Gavril Calimah) toți aceia cari ar fi făcut contra hotărîrilor luate.

In Cartea de blestem, f. 6r. este amintit domnul Constantin Dimitrie Muruzi (1777—1782); la f. 11r. scrie de venirea Iași a patriarhului Ierusalimului și Palestini, Avramie («acumă darū viindū»), care fu rugat a contribui prin iscălirea acestei cărți de blestem, la stăpîrea măndriei, risipei și luxului de fmbărcămintă. A. Wolf ne spune că opera a fost tiparita în tipografia Mitropoliei, la 1781.

Dela f. 12r. înainte se înșiră măsurile luate :

1. Să nu se poarte taftaua cusută cu fir și peteală. 2. șireturile cu peteală și fir să nu se mai întrebuințeze la haine, ci numai la colane 3. cu masurile și șalurile sunt oprite, afară de cele «trebuitoare la răcală» 4. sunt oprite împodobirile la haine 5. se îngăduie purtarea giuvaerurilor, care rămân din tată în fiu.

Reprodusa de D. Z. Furnică, *Din istoria comerșului la Români*, București 1908, p. 45—57. — D. Russo, *Din corespondența Doamnei Ana Racoviță*, București 1911, p. 7, nota 1.

București : Biblioteca Academiei Române (443 A).

174. Filaret, Episcopul Râmnicului, Enciclică protopopilor (Râmnic 1781).
— Foae volantă.

In-4° mic, fără titlu; 1 f. + 9 foi numerotate.

Pe prima foaie nenumerată, recto (verso alb):

Filaretă cu mila luř D(u)mnezeu Episcopul Râmniculuř.

Cucérnice Protopoape . . . dină sudă . . . bl(a)goslovenie. După cuprinderea acestor ponturi, fiind că ne-amă încredințat și te-amă orânduit că a căstă dregătorie besericească a protopopiei, întru toate să fiș sârguitori a să urma întocma, însuși mař întăru purtându-te cu înțelepcăune ca unu epitetropă ală Arhierelui și să aibă vîňătă cucérnică cu frica lui D(u)mnezeu, ca să fiș spre pildă și celor ală preoți, ferindu-te în totă chipulă de răpiri și asuprele și nedreptășii, iară nepurtându-te cu orânduială și nesilindu-te spre împlinirea acestoră porunci besericești a să urma, măcaru că ai câștigată cinste și milă dela noă, dară precumă zicemă arătându-te nevrédnici, să știi că atuncea, vei avea necinste și urgie; a căsta poruncimă,

Pecetea 17. . .

La f. 1:

Ponturile de urmarea ce să cade a face și a da povățuire cucérniculă Preotă Kyr Papa ... ce s'au orânduită Protopopă la sudă. . . pre cumă mař josă arată.

Urmează 18 «ponturi» de mare interes pentru administrarea și organizarea bisericiei. Locurile lasate libere în formular, trebuiau completate la cancelaria episcopală.

Filaret ocupând scaunul episcopal al Râmnicului dela 1780—1792, credem că enciclica s'a tipărit la Râmnic, curând după înscăunarea lui.

Textul, însotit de comentarii, a fost publicat de Const. Erbiceanu în *Biserica ortodoxă română*, XV (1891—1892), p. 403—421, 507—521, 626—647.

București: Biblioteca Academiei Române (430 A).

175. *Antologhion*, Bucureşti 1782.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureşului*, nr. 94 din 30 Maiu 1935, p. 3, nr. 10 (prima listă), ca existent la biserică din comuna Botiza.

176. *Octoih*, Râmnic 7290 (1782).

Semnalat de D. Balaur, *Biserici în Moldova de răsărit, Ju leşul Lăpuşna*, Bucureşti 1934, p. 15, ca existent la biserică din comuna Micăuţi.

177. *Patens de toleranță*, Blaj 1782.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității (comunicat de dr. Sabin Mureșan).

178. *Ceasoslov*, (Bucureşti 1783).

In-16°, 2 foi nenum. (titlul și scara) + 420 foi. În exemplarele Academiei Române lipsește foaia cu titlul. Primul an din pascalie este 1783. La sfârșit :

S'au tipărit acest Časoslov prin osteneala diorthosirii smeritului între ieromonahii Grigorie Râmniceanul.

Acesta a semnat cărti tipărite la Bucureşti (v. *Bibl. rom. veche*, II, p. 370, ca arhimandrit).

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române (459 A).

179. *Octoih*, Blaj 1783.

ΘΩΚΤΟΪΧ | ώὴ | Ελέγκετε Θείηνιαωρὰ δὲ ὄνειρε. | Ἐκδιὰ ἡ τρεῖα ὥαρτα ἀσε-
ζάτ, ώὴ τὸν πύρηντ δεπόντη Ρχη-δελλα βέσσερές τοι Ρέσερητδέτη. | εσπτ | Πρέ
φερινήτα Λπύρητοις ἡ Πρέκητα-ιατάται Λπαράττ ἡ Ρωμάνιαωρ. | Μάρελδέτη ΠΡΗΝΙ
πρδέλδέτη, | ώὴ ψέλλα : | Δόμητατη, Δόμητατη | ΙΩΣΗΦ ἡλ δοῦλη Κε κο
χέλωρ ταῖ ταῖ λάρη. | ὅντη δελα Χε * αψιτ : | Λ Βλάζ | Κε Τυπάριοι Σεμινάριοιατη.

In-4° de 1 foaie, 478 + 224 pagine. Tiparit cu negru și roșu, cu câteva ornamente și gravuri fin lucrate (v. figs. nr. 32), gravură repetată pe mai multe pagini. Cea din fața textului, reprezentând pe Sf. Ioan Damaschin, e semnată cu litere latine: IOANNI :

A. Filimon, în *Dacoromania*, V (1927—1928), p. 617 vorbește de o gravură cu „Isus pe cruce”, la p. 478, care lipsește în exemplarul Academiei.

Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureşului*, nr. 94 din 30 Maiu 1935, p. 3, nr. 46 (prima listă) semnalează exemplare la bisericile din comunele Strâmtura, Biserica Alba și Slatina.

Bucureşti : Biblioteca Academiei Române (459 B .

180. *Psaltire*, Râmnic 1783.

Sibiu: Biblioteca Astra (comunicat de dr. Sabin Mureșan .

181. *Apostol*, Râmnic 1784.

ΠΠΟΣΤΟΛΥ | Ἐκδιὰ α τριά ωρτα Τυπύρητ δεπόντη | ρχηδελλα ψέλτη Γρετέσκ, |
ἡ εύλετε, δε Δλητεσέτη πρέ ίητατει Δόμητει ἡ πρε Λεμηνάτατη | ὥβλεδεντόρι
ἡ τοατη Ζάρα | Ρώμηνέσκη.

Ιώαννη Μακρωγέν Νικολάε Κοιοβύδ | Μάγυροκορδάτη | Κε Βλαγοσλοβεπία ώὴ
κε τοατη | κελτθάλα πρέ ὡ σφίντετη | Μιτροπολήτη ἡλ Οιγροβλαχτεϊ | Κνρ Φι-
λάρετ, | ἡ εκαθηνά Ρχμηνη : λα ᾳηθα | * αψιπδ.

(Δε popa Κοσταντηνη Τυπογρά :).

In-folio, 1 foae (titlul), 264 pagini. Tipar negru și roșu. Textul pe 2 coloane, paginile încadrate în linii. La începutul textului, icoana Invierii lui Christos (tipul : Coborîrea în iad).

Titlul încadrat într-un chenar gros, xilogravat de ГАНАСА ТИПОГРАФИЯ, semnat în slângă. Reprezintă, la cele 4 colțuri, simbolurile evangheliștilor; Sfinții Petru și Pavel, în margini ; sus, Iisus Christos Drept Judecător, iar jos, Buna Vestire. Pe verso titlului stemele Moldovei și Țării Românești, cu versuri.

Observ o greșală în titlu: la 1784 ținea domnia Țării Românești Mihail Șuțu, iar nu „Ioan Mavroghen Nicolae Voiuvod Mavrocordat“ — cu acest nume n'a existat vreun Domn. De altfel, exemplarul se termină cu un epilog anacronic, pe care l-a scris Dimitrie Popp Costa la *Apostolul* tipărit la Blaj, 1814 (vezi-l publicat în *Bibl. rom. veche*, III, p. 95). Dar și tehnica tipografică (de ex. Sandu gravorul semnează pe cărți tipărite în Blaj) arată Blajul ca localitate de tipărire, nu Râmnic, cum este în titlu. Este pentru prima dată când întâlnesc în domeniul cărții românești vechi, un fel de mistificare tipografică. Să fi fost oare, mai căutate cărțile bisericești mai vechi (ar justifica schimbarea anului, din 1814, în 1784) și de peste Carpați (ar justifica schimbarea localității de imprimare, Blaj în Râmnic; cf. mai jos, nr. 300, p. 122—123)?

București: Biblioteca Academiei Române, (dăruită de Mitropolia Moldovei (466 A).

182. Cuvântare despre taina preoției, Viena 1784.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității (comunicat de dr. Sabin Mureșan).

183. Triod, Râmnic 1784.

Semnalat, supt rezerva, de Diac. N. M. Popescu, *Prin Banatul Timișoarii*, București 1919, p. 75, ca existent la biserică din comuna Gornia.

184. Înștiințare pentru reglementarea regimului iobagilor, Blaj (1784). — Foae volantă.

ЧЕЛЕН МАЙ ЖОС АСЕМНІЙТЕ | Неквійнце съ стрійкъ, шы де ѿсъвіт съ ѿпредск.

2 foi (ultima foaie albă), 28×17,5 cm. În 15 articole se reglementează diferite raporturi între stăpâni și iobagi. La sfârșit: «Tipărit în Blaj cu typariul Seminariului».

Scris de mână, în cirilică: «Anul 1784».

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 315. — A. Veress, *Orânduieli românești vechi tipărite în Ardeal (1744—1848)*, Buc. 1926, p. 9.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 789).

185. Pentru slobozenia negustoriei, Blaj 1784. — Foae volantă.

[Prefacerea Sinedului a Impărației turcești pentru slobozenia negustoriei supușilor crăești împărătești în Tara turcească].

In-folio, 3 pagini. În 8 ponturi se reglementează comerțul libre al negustorilor din Ardeal, cu Imperiul otomană.

Traducere din nemțește; în nemțește, s'a tradus din turcește.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 9.

Cluj: Muzeul ardelean.

186. *Poruncă răsculaților români*, Sibiu 1784. — Foae volantă.

1 foae, lungime 28,5 cm. text, 15 rânduri. Guvernul, în numele căruia semnează guvernatorul B. S. de Brukenthal, cancelarul David Székely și secretarul Anton Horvat, ordonă răsculaților lui Horia, să se întoarcă la vatrile lor. Datată 11 Noemvrie 1784.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 10.

Cluj: Muzeul ardelean.

187. *A doua poruncă răsculaților români*, Sibiu 1784. — Foae volantă.

1 foae lungime 27,5 cm. text, 18 rânduri. Începe: «Fiindcă întru turburarea...». Se promit 30 zloți ungurești celor care vor preda autorităților pe răsculații români; tăinuiorii sunt ameninați cu tragedia în țapă. Datată 18 Noemvrie 1784.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 10.

Cluj: Muzeul ardelean.

188. *A treia poruncă răsculaților români*, Sibiu 1784. — Foae volantă.

1 foae, lungime 27,5 cm. text, 14 rânduri. Începe: «Cu mare neplacere...». Se recomandă tuturor supunere conducătorilor și proprietarilor comunelor. Datată 22 Noemvrie 1784.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 10—11.

Cluj: Muzeul ardelean.

189. *A patra poruncă răsculaților români*, Sibiu 1784. — Foae volantă.

1 foae, lungime 27,5 cm. text, 9 rânduri. Începe: «Dupa ce au înțeles...». Se promite suma de 300 galbeni acelora care vor preda pe capii revoluției. Datată 23 Noemvrie 1784.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 10.

Cluj: Muzeul ardelean.

190. *Rânduiala cea nouă a vănilor*, Viena 1784. — Foae volantă.

In-8', 14 pagini. Articolole 65—104 din regulamentul referitor la treceri prin contrabandă. Datată 29 Noemvrie 1784, tipografia lui Martin Holmaister din Viena.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 10—11.

Cluj: Muzeul ardelean.

191. Ioan, Gură-de-aur, *Cuvânt la Duminica pogorârei Sf. Duh* (1785).

Й ЧЕЛД҃И ДѢНТРѢ СФІЦІЙ ПЪРНТЕЛДИ НОГТРѢ ІГДАНЬ ЗЛАТОВСТЬ,
КВЕЖНТЬ ЛА ДВМІНІКА ПОГОРѢРІЙ ДѢХЛВІЙ СФІНТЬ.

Broșură in-4⁰, scrisă pe 7 pagini nenumerotate. Tipar negru, 25 rânduri pe pagina. Nu are anul și locul tipăririi, dar, după limba în care e scrisă, e o tipăritură munteană (București ?). Se găsește legată între foile 383—388 ale unui manuscris cu omilii dela sfârșitul sec. al XVIII-lea (nu există precizat anul 1785, cum se arată pe eticheta).

Omilia aceasta nu se află intre omiliile lui Ioan Gură-de-aur, tipărite până la anul 1830.

București : Biblioteca Academiei Române (ms. rom. nr. 1953).

192. Invățatură pentru recensământ, Sibiu 1785.— Foae volantă.

In-folio, 22 pagini + 4 tablouri și 1 foae (errata). Se arată însemnatatea recensământului în Ardeal. Edițiile germană și ungără sunt mai reduse față de ed. românească.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 11.

Cluj : Muzeul ardelean.

193. Invățatură despre strămutare, Sibiu (1785). — Foae volantă.

ÂMĂLȚIUL

2 foi, 28 × 17,5 cm. Se arată diferite condiții în care se pot face strămutări de populație dintr-o țară în alta. Datat, cu creionul, «1785».

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, 315.

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 789 bis).

194. Rânduială pentru reglementarea iobăgiei. Sibiu 1785. — Foae volantă.

1 foae, 39,5 cm. lărgime, 26 rânduri.

Impăratul Iosif al II-lea reglementează în 6 ponturi indatoririle iobagilor față de proprietarii lor de moșie.

Data: Viena, 22 August 1785.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 309. — A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 11.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 687).

195. Ponturi pentru pedeapsa dezertorilor, Sibiu 1578.— Foae volantă.

In-folio, 5 pagini tiparite la Martin Hohmaister.

Pedeapsile aplicate dezertorilor din armata ungără sunt mai mari ca aceleia aplicate dezertorilor din armata austriacă.

Data : Sibiu 10 Sept. 1785.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 12.

Cluj : Muzeul ardelean.

196. Antologhion, Râmnic 1786.

Anthologhion | ce să zice | înflorirea cuvintelor carele cuprinde întru sine rânduiala Dumnezeestilor Praznice, ale sfintilor numiți și ale sfintilor de obște ce să prăznuescă, în 12 luni ale anului. Tipărită întru întâia domnie a luminatului Domnū Io Nicolae Petru Mavroghenisă Voievodă, cu blagoslovenia și toată chieluiala prea sfintii sale iubitorului de Dumnezeu Kyriu Kyr Filaretu Episcopul Râmnicului, în sfârșit Episcopie a Râmnicului, la anulă dela Hs. 1786.

S'au tipărită de Climentu Ieromonahu Typ., de Popa Costandin Typ. și de Dimitrie Typ. Râm.

Comunicat de D. Fecioru. In-folio, 3 foi + 573 foi, tipar negru și roșu, în 2 coloane, 40 rânduri pe pagină. Titlul încadrat într-o gravură semnată de «Difac Costandin Tip. Râm.».

După titlu urmează predoslovia, semnată de Grigorie Ierodiacon (Râmniceanul). În fața textului, gravura «Duminica tuturor sfintilor», sub care se precizează: «S'au început

acest sfânt și dumnezeesc lucru, în luna lui Noemvrie în 25 de zile și au luat sfârșit ia Mai, în 6». La pag. 573 jos : «Tipăritu-s'au această sfântă și dumnezeiască carte, prin osteneala diorthosirii smeritului între ierodiaconi Grigorie Râmniceanul».

I. Roșu în *Societatea de măine*, II (1925), p. 203. — A. Filimon în *Dacoromania*, V (1927—1928), p. 617—618. — Văler Literat, *Biserici din Tara Oltului...*, în *Anuarul Comisiunii monum. istorice, secția pentru Transilvania*, IV (1932—1938), p. 10.

Biblioteca Bisericii din Măneți-Pământeni (jud. Prahova).

197. *Penticostar*, Blaj 1786.

Penticostariu, acum întâiu așezat și tipărit după rânduiala Beseariciei Răsăritului supt stăpânirea Prea Inălțării Impărăteasei Rămleanilor, prințeasei Ardealului, iproci, Doamnei Doamnei Maria Teresia, cu blagoslovenia celor mai mari. Tipărită în Blaj, în tipografia mănăstirii Bunei Vestiri. Anii de la I. H. 1786.

In-folio, 2 + 202 foi; textul pe 2 coloane.

Prefața :

Cătră cetitoriu.

Vrând a tipări acest Sfânt Penticostariu, care să ceteaște și să cântă prin sfintele Besearici a Răsăritului, începând cu sfânta și luminata zi a Paștilor până în Dumineca tuturor Sfinților și aducându-ne aminte de porunca Sfintei Besearici ca prin sfintele besearici rugile ceale adevărate și lămurite să se facă (precum în Pravila, Sfântul Sobor de la Cartagena, în Canonul 101 arată), ne-am nevoit a urma izvodului celui mai vechi grecesc. Pentru aceia nu te mira, nici ne vinovăți de vei găsi într'acest Penticostariu, sau adaus ceva care în ceale nu să găseaște, sau lăsat ceva, care într'altele să găseaște; ci cu umilință și cu frica lui Dumnezeu ceteaște, cântă sau pre alții cântând sau cetind ascultă, aducându-ți aminte ca cum ai vorbi cu însuși Dumnezeu nevăzut, precum învață Triodul lunii, în săptămâna cea dintâi a sfântului Post.

Barbu Teodorescu, *Un Penticostariu din 1786*, în *Revista istorică*, XV (1929), p. 158—159.

198. Iosif II, Impăratul Austriei, *Rânduiala căsătoriilor*, Sibiu 1786. — Foae volantă.

In-folio, 16 pagini tipărite la Petru Bart din Sibiu. În 62 articole se reglementază logodnele și căsătoriile din cuprinsul Ardealului.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 309 descrie exemplarul Academiei, care e necomplet : 12 pagini, în loc de 16 pagini. — Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 12.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 688).

Cluj : Muzeul ardelean.

199. Iosif II, Impăratul Austriei, *Rânduiala divorțurilor*, Sibiu 1786. — Foae volantă.

In-folio, 2 foi. Reglementarea despărțirii de masă și pat, în cazul când una din părți nu consimte la divorț.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 12—13.

Cluj : Muzeul ardelean.

200. Leon, Mitropolitul Moldovei, *Pastorală* [lași] 1786. — Foae volantă.

Лѣсѣнь къ мѣла лѣи Аѳмнезѣ | Іерихѣпіскѡпъ шї Митрополитъ а тоаѣтъ
Молдавія.

In-folio, 2 foi (ultima albă). Pastorală la instalarea lui ca mitropolit, în timpul domniei lui Alexandru Ioan Mavrocordat, căruia îl aduce laude. Data: «1786 Martie 2». Semnătura xilogravată.

Oferită Academiei spre cumpărare, de Arhimandritul Daniil Ciubotaru dela M-reia Obreja, jud. Alba.

201. *Pentru tinerea sărbătorilor*, Blaj 1786. — Foae volantă.

In-folio, 6 pagini.

Decret împărtăsc pentru fixarea sărbătorilor legale la uniți și neuniți; să se șteargă din rândul sărbătorilor «Joile și Vinerile, precum și Martile» dintre Paști și Rusalii, tinute de bărbați și femei «să le petreacă fără lucru, cu a sa păgubire».

Sus, în dreapta : «Acestu Patensă să vinde cu şase creițări». Exemplarul Academiei este defectuos, încât datele nu se pot citi în întregime : adresa lui «Vlădica Ioann Bobu» este din «Blaj [1786] Maiu 1». Circulara dată în numele împăratului Iosif II, este datată «Viena 1 Ianuarie 1787». Circulara către episcop, a crăescului guberniu «Carol Grof Telechi» este datată «în Sibiu zile 16 Noemvrie 1786».

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 315. — Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 13 cunoaște numai redactia ungurească a acestui «patens».

Bucuresti : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 790).

202. *Povătuire*, Sibiu 1786. — Foae volantă.

In-folio, 3 pagini tipărite în tipografia lui Petru Bart. Instrucții privitoare la jupuirea și tăbăcirea pieilor. Data: 18 Noemvrie 1786.

Dr. A. Veress, *Orănduieli rom. vechi*, p. 13.

Cluj: Muzeul ardelean.

203. *Pravilă*, Lemberg 1786 — Foae volantă. Nemteste și românește.

N'am văzut exemplare. În 11 pagini, Pravila reglementează raporturile dintre stăpâni de mosii și podanii din cuprinsul Bucovinei.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 323.

204. Intrebări și răspunsuri, Iași 1787.

Sfânta Istorie pentru copii ce să meargă la școală, cu scurti întrebări și răspunsuri, să înceapă să învețe.

Tipăritu-său darău a căstă cărțulie, de celă mai mică între presviteri Ierei Mihailu în Iasi Anii de la Hs. 1787 Maiu 15.

In-16° (9 x 12 cm.), peste 76 pagini (complet poate 78 pagini). La p. 1 o gravură florală (un buchet de trandafiri).

Catehismul de la Jasi (1818) reproduce partea finală a acestuia din 1787

Pr. C. Bobulescu, *O carte neconoscută* în *Revista istorică*, II (1916), p. 81-83.

205 *Liturghie Bucuresti* 1787

Semnalată de Dr. Gh. Bran în *Graful Maramureșului* nr. 94 din 30 Maiu 1935, p. 3, nr. 45 (lista prima) ca existent la biserică din comuna Poieni.

206. *Psaltire*, Râmnic 1787.

ΨΙΛΤΙΡΗ | Προφόκελει ωντή ἀποκράτελει | ΔΙΕΙΔΗ | Ηκάλη ἀπό τον αγέτη καὶ Τυ-
περίτη | Λέτρα ἀπό την Δομήνιον, ἀπό την | Λιγνίτελει Δομήνιον | ΙΩΑΝΝΟΣ ΝΙΚΟΛΑΐΟΣ ΠΕ-
ΤΡΟΣ ΜΙΑΒΡΟΓΕΝΗΣ ΒΟΞΕΩΔΗΣ | Κατά λαζαρέοντα ωντή τόπον | Κειμένα πρότι
Σφηνίζει εύλοι | Ευηντόριον δε Διδυμόνειον | ΦΙΛΙΠΠΕΤΗΣ Επικώνιον Ρύμη | Λα-
ΐης διαλέκτης: εύθετος:

Δε Κλήμεντος Ιερομονάχου Τυμόνιον: ωντή | Δε Πάπα Κωνσταντίνου Τυμόνιον: ωντή | Δε Δημήτρεος
Μιχαήλ Πολύκλητου Τυμόνιον Ρύμη.

In-4° mic de 293 foi numerotate și 1 foaie nenumerotată. Tipar negru, 17 rânduri pe pagină. Pe verso titlului, prorocul David stând pe tron.

La sfârșit:

Typăritu-s-au a căstă sfântă și Dumnezeiască Psaltire prină osteneala diorthosirii smeritului între Ieromonahi Grigorie Rânnițanul.

Fișă facută de Al. T. Dumitrescu după un exemplar adus de anticarul Zwiebel.

207. *Circulară pentru strângerea birurilor*, Sibiu 1787. — Foae volantă.

Una foaie cu 12 rânduri tipărite, datată Sibiu 29 Oct. 1787.

Obligă pe primarii comunelor să predea, din 4 în 4 săptămâni, perceptorilor regali sumele strânse din diferite impozite.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 14.

208. *Decretum cu diferite rânduiale*, (Sibiu, 1787). — Foae volantă.

Titlul (scris de mână):

«Protocolu poruncilor și a rânduelelor Impărătești în lucrurile bisericești. Sent Iosef».

5 foi, 31 × 17 cm. Cu tiparul tipografiei lui (Petru Bart din Sibiu) sunt tiparite mai multe înștiințări dintre 8 Noemvrie 1781—17 Sept. 1787.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 315.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 791).

209. *Invățătură împotriva călcezii oilor*, Sibiu 1787. — Foae volantă.

In-folio, 4 pagini.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 13.

Cluj: Muzeul Ardelean.

210. Ioan Bob, Episcopul Blajului, *Înștiințare despre sărbătorile anului*, Blaj (1787). — Foae volantă.

N-am văzut exemplare. În 3 foi, Vlădica arata sărbatorile ce trebuie să fie sărbătorite, potrivit decretului Impăratului Iosif II, din 1 Ian. 1787.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 315.

211. Iosif II, Impăratul Austriei, *Instrucțiuni*, Sibiu 1787. — Foae volantă.

In-folio, 10 foi. Dupa o introducere, urmează aceste capitulo:

«I. Despre emigratie sau eșirea din țară. II. Despre verburile cîlcîi străine. III. Despre vîcleana săducere (Gutführung). IV. Despre răpirea supușilor».

Data : 2 Aprilie 1787, Viena.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 309. — Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 13—14.

București : Biblioteca Academiei Române (*Foi volante*, nr. 689).

Cluj : Muzeul ardelean.

212. Octoih, Râmnic 1788.

СОКТОВІХъ | ши | Слъжбене сфициларъ де вѣще. | Ікъм л патра юръ къ
здашүерѣ венерніяларъ | л фїеши кърѣм гласъ, дѣминекъ сѣра, ашевѣт, ши Тѣпърнит
дѣпъ риндѣлла Бисѣречъ ръсъртвѣй.

Къ благословеніа, ши къ тѣатъ кълатвѣлла | прѣ сфицилвѣй, ши де дѣнизвѣ
юбнѣтѣрѣ | Кѣр Фїлѣрѣт | Єпископъ Рѣмнинкълвѣй | Ши са8 тѣпърнит л сфита
Єпископіа л Рѣмнинкълвѣй ѹнвѣл деяна иашевѣрѣ лѣй Хѣ , аѣпи. | Де попа Константина
тунограѣсл.

In-4°, 1 foae (titlul) + 424 pagini și alte peste 194 pagini.

Tipar negru și roșu. Pe verso titlului gravura răstignirii Mântuitorului, înconjuratează
de 16 compartimente în care sunt simbolurile răstignirii.

Diaconul N. M. Popescu, *Prin Banatul Timișoarei*, București 1919, p. 76.

București : Biblioteca Academiei Române (522 A).

213. Budelko, Doctorul, Cuprinderea meșteșugurilor, Sibiu 1788. — Foae volantă.

In-folio, 2 pagini tipărite în tipografia lui Martin Hohmaister.

10 articole în care se arată sistemul doctorului primar al comitatului Györ, de a
curății grănele de opsigă, neghină și tăciune. Sus în stânga : «3083/1788».

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 14; același, *Bibl. română-ungară*, II, p.
51—52, nr. 692.

București : Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (520 A).

Cluj : Muzeul ardelean.

214. Iosif II, Impăratul Austriei, Pravila cerșetorilor, Sibiu 1788. — Foae volantă.

In-folio, 13 pagini tiparite la Petru Bart din Sibiu. În 27 articole se reglementează
problema cerșetorilor, în sensul trimiterii lor peste graniță.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 14.

Cluj : Muzeul ardelean.

215. Înștiințare poruncitoare, Sibiu 1788. — Foae volantă.

In-folio, 2 pagini. Se interzice facerea de cavouri în biserici, capele sau pe moșii ;
sunt îngăduite numai în «ținterime».

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 15.

Cluj : Muzeul ardelean.

216. Invățătură pentru cvitanții, Sibiu 1788. — Foae volantă.

In-folio, 14 pagini. În 13 articole se arată cum trebuieșc facute chitanțele pentru
bucatele și nutrețul cailor, rechiziționale pentru armată.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 14.

Cluj : Muzeul ardelean.

217. Inștiințare (Sibiu 1788). — Foae volantă.

ДЕСИРĘ І ГАДПЫРТАМКЪ, КРЪЛГКЪ, АНОГТОЛАОСКЪ МЪРІРĘ:

Una foae, 27 × 44 cm. Deasupra titlului, un frontispiciu înfățișând stema Austriei. Manifestul, dat în numele împăratului, la intrarea trupelor austriace în țară, de către Feldmareșal Graf v. Lasti, promite locuitorilor deplină libertate și tratament egal cu cetățenii austriaci.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 336 (cu bibliografie).

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 1098).

218. Măsuri contra incendiilor, Sibiu 1788. — Foae volantă.

In-folio, 20 pagini. Primul regulament de pompieri, cu data Viena 26 Iunie 1788; tipărit în să la Petru Bart din Sibiu.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 15.

Cluj : Muzeul ardelean.

219. Vestire pentru importul lulelelor, Sibiu 1788. — Foae volantă.

Una foae cu 12 rânduri, datată Sibiu 20 Noemvrie 1788.

Se îngăduie importul lulelelor și al altor fabricații din Tirol, cu condiția sa se platească vamă 10 %.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 15.

Cluj : Muzeul ardelean.

220. Vestire pentru urmărirea a doi soldați hoți, Sibiu 1788. — Foae volantă.

In-folio, 2 pagini, datată Decembrie 1788.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 15.

Cluj : Muzeul ardelean.

221. Aritmetică, Sibiu 1789. — Româncște și nemțește.

**ДѢЧ҃РĘ ДѢ ЛІНЬ СА҃Х ПОЕЦЦЭЙРĘ кътръ | ЙРІӨМЕТІКъ. | сâš со-
кот'клъ | пентръ .янтреевнцарк прычилоръ | рымъненци челоръ небници че съ |
твадъ .т шкоалеле чеље миҷи.**

**ЛДрептатъ .т лімба ромънѣскъ принъ Днімитріе Єустаєвичъ Директоръль
а | Шкоалелоръ небнинте Націоналичеци | Динъ Йрд'клъ.**

**Съ винде фъръ легътвръ къ 15. кренц. | СИБІЙ, ла Петров Бартъ Кесаро-
Кръискъль Прим'єлгэйтъль Типографъ а Кърцилоръ челоръ Ехоластичеци небнинте
ромъненци. | 1789.**

**Aule tung | зу | Neheuenkunst. | zum Gebrauche | der in den Tribialsschulen lernenden |
nicht unirten Walachischen | Jugend. | Verbessert in der Walachischen Sprache durch Demetrius Eustatievits der nicht unirten Siebenbürgischen Nationalsschulen Direktor.**

Intr'un oval : №: №: Normalschule.

**Рошетungebunden 15. Ir. | Herrmannstadt, | bei Petrus Barth f. f. privil. Buchdrucker
der nicht unirten Walachischen Schulen. 1789.**

In-12°, 152 pagini. Titlul românesc este la p. 2, cel nemțesc pe p. 3. Textul românesc incepe la p. 4 și urmează pe paginile cu soț, iar pe cele fără soț textul nemțesc.

Pe titlul românesc gravura mică a unui copilaș aşezat între flori. La fiecare cap de capitol, frontispicii înflorate, iar la sfârșitul lor vignete.

Până la p. 15 avem tabla cuprinsului.

București : Biblioteca Prof. Nae Ionescu, fost director al liceului Matei Basarab.

222. Dimitrie Cantemir, Descrierea Moldovei, traducere de Vasilie Levșin, Moscova 1789. — Rusește.

ВЪПИСКА из книги | „Димитрія Кантемира, | бывшаго князя въ Молдавії, | историческое, географическое | и политическое | описание | Молдавії | съ | жизнью сочинителя“. | Съ | нѣмецкаго переложенія перевель | Василій Левшинъ.| Москва, | Въ Университетской Типографіи, | у Н. Новикова. | 1789.

(Extras din cartea «lui Dimitrie Cantemir, fost principe în Moldova, descriere istorică, geografică și politică a Moldovei, cu viața autorului». A tradus, după transpunerea germană, Vasile Levșin. Moscova, Tipografia Universitară N. Novicov 1789).

In-8º mic, XLIV + 388 pagini. Colațiunea paginelor: p. I, titlul; p. II, Одобреніє (Aprobare); p. III-IV, Предувѣдомленіе (Inștiințare); p. V-XXXIV, Жизнь Димитрія Кантемира князя Молдавскаго (Viața lui Dimitrie Cantemir, Prințul Moldovei) datață Berlin 1789 și o listă bibliografică a operelor lui D. Cantemir, de Schmidt; p. XXXV-XLII, Предословіе (Predoslovie) de G. T. Müller; p. XLIII-XLIV, Содержание книги (Conținutul cărții); p. 1—388, textul.

Одобреніє.

По приказанію Императорского Московского Университета Господъ Кураторъ я читалъ сию книгу подъ заглавiemъ: Димитрія Кантемира описание Молдавії, и не нашель въ ней ничего противного наставленію, данному мнѣ о разсмотриваніи печатаемыхъ въ Университетской Типографіи книгъ: почему оная и напечатана быть можетъ. Коллежскій Совѣтникъ, Краснорѣчія профессоръ и Цензоръ напечатаемыхъ въ Университетской Типографіи книгъ,

Антонъ Барсовъ.

Traducerea:

Aprobare.

Din porunca domnilor Curatori ai Universității Imperiale din Moscova, am citit această carte intitulată: Descrierea Moldovei a lui Dimitrie Cantemir și n-am găsit în ea nimic potrivnic instrucțiunilor ce mi s-au dat cu privire la examinarea cărților tipărite de Tipografia Universității; drept care, aceasta poate fi tipărită. Consilier de Colegiu, Profesor de Retorică și censor al cărților tipărite în Tipografia Universității.

Anton Barsov.

Предувѣдомленіе.

Достоинство сего писанія ученымъ, кои оное видѣли, довольно известно, и Господинъ Коллежскій Совѣтникъ Миллеръ сдѣлаль обществу великую заслугу, приведя Господина Д. Бишина въ состояніе издать его въ свѣтъ въ своеі магазинѣ для новой исторіи и географіи и проч. Между тѣмъ дорогая цѣна помянутаго Магазина удержала большую часть любопытныхъ познать

ближе ту землю, въ коей во времена наши произошло примѣчанія достойное позорище воины. Сie понудило переводчика къ особому изданію сего Кантемирова сочиненія. Не опорочивая первого тисненія, можно смыло обнадежить, что множество погрѣшностей, въ оное вкравшихся, исправлено; также для многихъ читателей нужнѣйшия приложены примѣчанія, означенныя здѣсь буквой „Ф“. Причмъ надлежить вѣдать, что примѣчанія, имѣющія въ концѣ букву „Б“ суть г. Бишина, а не имѣющія знаковъ самаго сочинителя. Впрочемъ касающееся до повѣсти сего писанія, благосклонный читатель можетъ усмотрѣть изъ предувѣдомленія г. Бишина и предисловія Господина Миллера.

Traducerea:

Instituție.

Meritul acestei scrieri este destul de cunoscut oamenilor de știință, cari au văzut-o și d-l Consilier de colegiu Miller a adus un mare serviciu societății, dând d-lui Bisching posibilitatea de-a o scoate la lumină în magazinul său pentru Istoria-nouă și Geografie etc. Însă prețul ridicat al mențiunatului Magazin a silit pe cei mai mulți dintre doritori, să se abțină dela cunoașterea mai îndeaproape a pământului în care s'a petrecut, în vremile noastre, războiul demn de mențiunat. Aceasta a determinat pe traducător la o editare specială a acestei opere a lui Cantemir.

Fără să critică prima tipăritură, vă putem asigura fără teamă, că multe din greșelile ce s-au strecurat în ea, au fost îndreptate. S'au mai alăturat observații din cele mai necesare multor cetitori, însemnate aici cu litera „F“ (F). E bine să se știe, deasemenea, că observațiile care au la sfârșitul lor litera „B“ (B) sunt ale lui Bisching, iar cele care n'au niciun semn, ale autorului însuși. De altfel, cetitorul binevoitor poate afla (datele) privitoare la istoricul acestei scrieri din avizul d-lui Bisching și din introducerea d-lui Miller.

București: Biblioteca Academiei Române (cota 522 B).

223. Euhologhion, Blaj 1789.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graful Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3, nr. 47 (lista întâia) ca existent la biserică din comuna Borșa.

224. Orânduiala paraclisurilor împărătești, (Iași) 1789.

După voința Preosfinților Episcopi, Kiru Antonie alu Romanului și Kiru Iacovu alu Hușului, Epitropi Mitropoliei Moldovei. Această carte s'au tipăritu, orânduiala Paraclisurilor Impărătești, cumu să se urmeză, la Coronație și la nașterea Ei, la suirea în Scaunulă Impărătescă a toată Rosie și la ceale victorialnice zile, după cum arătă în tablă, la sfârșitul aceștii cărți, în fieștecare lună și zi, aşa totu clirosul bisăricesc să aibă a urma negreșită, 1789, Iulie 19 zile.

S'au tipăritu în tipografia cea politicească a lui Mihailu Strilbițchii și Protopopu alu Rossiei.

In-16°, 29 foi, cu o gravură a Măntuitorului, semnată «Proto-Ierei Mihail S.». Pentru prima dată se introduce în formularele de pomenire numele membrilor familiei imperiale ruse. Economul D. Furtună, *O carte rară*, în *Cuget clar*, III (1939), p. 629.

225. Mihail Strilbițchi, *De-ale casii vorbe rusești și moldovenesti*, Iași 1789.

ДОМАШНІЕ | РАЗГОВОРЫ. | РУСКІЕ, И МОЛДАВСКІЕ, С прѣдѣльскими
Комплементами.

ДѢ ПЛЕ КАСИ | ВОЙРБЕ. | РУСЬЦИ ШИ МОЛДОВЕНЕЦИ. | Къ прѣи-
чодасъ Комплементыри. | 1789. Годъ, Октябрь 20. днѣ.

Печатано въ Градѣ Исаахъ, Прѣто-Іереміи Молдавскому, Болескому, и
Бісарбескому, Михайломъ Григорійцкому, въ Собственности Евой Типографіи.

După o însemnare scrisă de Al. T. Dumitrescu, fost funcționar la Bibl. Academiei Române.

226. Ceaslov, Iași 1789. — Rusește.

Exemplar defectuos văzut (Oct. 1931) la Dimitrie Simionescu-Simicel, care l-a adus la Academia Română spre vânzare, dar l-a retras.

Sfărșitul epilogului (traducere din rusește):

Această sfântă și de Dumnezeu luminată carte, *Ceaslov* — de pe Cea-slovul tipărit în Capitala Moscova în anul 7165, în anul 7-lea al domniei cucernice a stăpânitorului țar și mare duce, Alexie Mihailovici, singur stă-pânitor a toată Rusia și în anul al 5-lea al Patriarhiei Preasfințitului Iosif, patriarh al Moscovei și al întregii Rusii, — tipărită cu învoiala luminăției sale, Prințul Grigore Alexandrovici Potemkin Tavriceski, la Iași, în anul dela facerea lumii 7298, luna Septembrie, ziua întâia.

(După o notiță scrisă de Ion Bianu).

227. Circulară, Sibiu 1789. — Foae volantă.

In-folio, 3 pagini. Circulară pentru prinderea unor soldați hoți.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 17.

Cluj : Muzeul ardelean.

228. Înștiințare, Sibiu 1789. — Foae volantă.

In-folio, 2 pagini. Ordonanță pentru depunerea și pastrarea țaverii bănești a orfanilor.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 16.

Cluj: Muzeul ardelean.

229. Rânduiala pădurilor Ardealului, Sibiu 1789. — Foae volantă.

In-folio, 32 pagini nenumerotate, cu desenul a 2 păduri model. Regulamentul dat în Viena, 30 Mai 1781, dar tipărit «cu învoiearea Preaînalta la A[nul] 1789».

Au fost ediții și în limbile germană și ungara.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 16.

Cluj : Muzeul ardelean.

230. Rânduiala conscripției chirilor, Sibiu 1789. — Foac volantă.

In-folio, 36 pagini. În 48 articole se arată regulamentul chirilor și formularele de închiriere.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 17.

Cluj : Muzeul ardelean.

231. Regulamentul decorațiilor, 1789. — Foae volantă.

In-folio, 9 pagini. În 20 articole se arată că premiile în bani date până acum pentru virtuți militare, se vor înlocui cu ordine de decorații.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 17.

Cluj : Muzeul ardelean.

232. Vestire, Sibiu 1789. — Foae volantă

In-folio, 3 pagini. Ordonanță despre contractul matrimonial al copiilor cari stau sub tutelă.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 16.

Cluj : Muzeul ardelean.

233. Octoih, Iași 1790.

Semnalat de D. Balaur, *Biserici în Moldova de răsărit*, București 1934, p. 16, ca existent la biserică din Vărzărești vechi.

234. Instrucții privind cărăușia, Cluj 1790. — Foae volantă.

In-folio, 6 pagini. În 8 puncturi se desfășoară cărăușia gratuită, instituită în 1759 ca măsură militară.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 18.

Cluj : Muzeul ardelean.

235. Protocol al nou născuților (Sibiu, 1790—1792). — Foae volantă.

Una foaie, in-folio, cu 11 rânduri text. Formular de extract de naștere și botez, cu completări de mâna din anul 1793.

Aurel Filimon în *Dacoromania*, VI (1929—1930), p. 385.

236. Circulară, Lemberg 1791. — Foae volantă. Nemțește și românește.

Načricht | vom Kaiserl. königl. galizischen Landesgubernium.

In-folio, 2 foi (ultima albă). Textul românesc în coloana din dreapta. Referitoare la libera tăiere și vânzare de carne în Viena, de oriunde s-ar aduce carne. La sfârșit : «Liow la [4] zile a lui Iulie 1791».

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 323.

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 914).

237. Bucvar, Dubăsari 1792.

БЪКЕИРН | сѧх ёчёпере де ёвъцътъръ чёлоръ че воръ съ ёвёце | кърте къ слобе слоененви. | Ши сѧх типърътъ ёкъмъ де | Прото Іерен алъ Басарбен | Михаилъ Стражбекций ё тра ёсшъ а са тюпогръфъ | ё тжрғълъ Дъгласън, ё стъ-| пънирък Ръесен, ё ѿнъль, | ё афъкъ Ноемвръе къ де зъле.

In-8° mic, 48 foi. Titlul încadrat într'un chenar floral. Foile 1—3 r. dau literele și numele prosodiilor ; dela f. 3 v. încep textele de rugăciuni.

I. Roșu în *Societatea de măine*, II (1925), p. 111.

Reeditarea cu puține schimbari a Bucovanei tiparita la Iași, în 1755 (v. *Bibl. rom. veche*, II, p. 130—132, nr. 294).

București : Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

Sibiu : Biblioteca Universității.

238. Iertare dezertorilor, Cluj 1792. — Foae volantă.

Una foae, cu 32 rânduri text, din 1 Noemvrie 1792.

Leopold II, Impăratul Austriei, iartă dezertorii cari se vor întoarce la regimenteri în timp de 10 luni.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 18.

Cluj : Muzeul ardelean.

239. Rânduieli românești vechi privind oieritul, Cluj 1782. — Foae volantă.

In-folio, 5 pagini. Guvernul Ardealului tipărește 3 porunci domnești ale lui Ioan Mihail Const. Șuțu, domnul Țării Românești, date în București la 7, 29 August și 29 Sept. 1792, referitoare la tunsul lânii și gospodăria oilor. Guvernul motivează recomandarea acestor porunci, fiind obicee vecchi, seculare, practicate și de ciobanii ardeleni, care duceau oile din Ardeal în Țara-Românească, unde găseau pășune mai bune.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 18.

Cluj : Muzeul ardelean.

240. Molnar Ioan, Paraenesis ad auditores chirurgiae, Cluj 1793. — Latină.

PARAENESIS | AD AUDITORES | CHYRURGIAE | in lyceo regio academico | claudiopolitano | habita | a | IOANNE MOLNAR—de MÜLLERSHEIM | de | morbis & medicina oculorum | professore publico | quum primum sua collegia | ordiretur | anno MDCCXCI. | Mense Novembri.

CLAUDIOPOLI | Typis Martini Hochmeister Caes. Reg. Priv. Dicast. | Typograph. & Bibliopolae 1793.

In-8º mic, 13 pagini. Pe verso titlului : *Imprimatur, 5-a Ianuarii 1793. Claudiopoli, C. Ioannes Nepom, Esterházy mp.* Lecția de deschidere la cursul de oculistică ținut de I. Molnar la Universitatea din Cluj.

Andrei Veress, *Ceva despre viața și activitatea doctorului Ioan Molnár-Piuariu și a fiului său, în Anuarul Inst. de istorie națională*, III (1924–25), p. 569–572 (descrie și rezumă cartea). Facsimil după titlu, în Dr. Valeriu L. Bologa, *Contribuționi la istoria medicinei din Ardeal*, Cluj 1927, p. 25–28, (cu bibliografie).

Buda-Pesta : Biblioteca națională.

241. Psaltire, Râmnice (1793).

In-8º mic. Exemplarul Academiei Române are numai foile 2–295 ; lipsurile sunt numai la începutul cărții.

Tipar negru, 17 rânduri pe pagină. Pentru locul și anul tipăririi, citim la f. 295r. :

Purtătoriu de grijă fiind Typografiei Kyr Grigorie Iconomul sfintei Episcopiei Râmnicei.

Typăritu-său a căstă sfântă și dumnezeiască Psaltire prin osteneala diorthosirii Cucearnicului Gheorghie Typograful Râmnicanul.

București : Biblioteca Academiei Române.

242. Indatoririle slugilor către stăpâni, Cluj 1793. — Foae volantă.

In-folio, 32 pagini. Regulament, în 55 articole.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 18.

Cluj : Muzeul ardelean.

243. Protocol al răposașilor, Viena 1793. — Foae volantă.

ПРОТОКОЛЬ | РЕПОСАШИЛОРЬ, | аль | Епископий (sic) ТЕМНИШОРІЙ | ши
↑ | съпъса епархіе ачесім | .↑ | ачесть хутаръ | протопопескъ | .↑ | парохъ.
Ли Епенна Янстрій .↑ йнвл Диневлн 1793 .↑ Типографія лвий | Небна де
Нодаковицъ.

In-4° (21 × 16, 5 cm.). Am văzut numai acest titlu în Biblioteca Astrei din Sibiu. Negreșit că se anexau foi-tablouri unde se scriau numele celor morți, pe comune. Exemplarul de la Sibiu are pe titlu, după cuvântul «Parohia», completarea de mână: «satului Dobra».

București : Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

244. Ceaslov, (Sibiu 1794).

In-8° mic, 2 foi nenum. + 430 pagini. Exemplarul Academiei Române n'are foaia cu titlu. Prima foaie nenumerată, negreșit, titlul ; a doua are pe recto gravura Sf. Treimi, iar pe verso tabla cuprinsului.

Primul an din Pascalie este 1794. Pe ultima pagină :

La acest Dumnezeesc lucru folositoru, fost-am ostenitoru noī smeriții feoră, care l-am și zăjuțit și l-am și diorthosit, Mihail din vestita cetate a Sibiului și Radu din sfânta Episcopie a Râmnicului.

Rugăm dar pre tot pravoslavnicul cetitoru, ca să fie greșalelor noastre lesne ertătoru, ca și Dumnezeu să-i dea tot binele aici și în veacul cel viitoru și să-i fie întru toate de ajutoru.

Sfărșit și lui Dumnezeu laudă.

București : Biblioteca Academiei Române.

245. Molitvenic, Iași 1794.

Semnalat de Dr. Gh. Bran, în *Graul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Maiu 1935, p. 3, nr. 15 (a doua lista) ca existent la bisericele din comunele Ieud, Șieu și Bocicoiel (autorul însă greșește, când afirma că Molitvenicul este cunoscut *Bibliografiei* lui Bianu și Hodoș).

246. Iacob, Mitropolitul Moldovei, *Instrucțiuni preoților*, (Iași 1794). — Foae volantă.

In-folio, peste 1 foae.

Exemplarul defectuos văzut de mine — împrumutat dela d-l Gh. Kirileanu — are următorul titlu :

ЛІКСЕВЪ КЪ МИЛІ АЛЫ ДѢМНІЕЗЪХ ПРХІЕПІСКОПЪ ШІЙ МІТРопО-
ЛІТЬ Мѡлдѡвѣ.

După titlu urmează instrucțiunile, clasificate în 6 articole, dintre care ultimele 3 sunt copiate de d-l Kirileanu, după un exemplar complet.

Instrucțiunile se referă la purtarea preotului în biserică și în mijlocul credincioșilor și la dreptul preotului de a cununa (de pildă, când cunună țigani, «să nu cununi fără răvaș a boiarinului ce va fi stăpân a țiganului și a țigâncii»).

Nu știu dacă datarea d-lui Kirileanu, «1794 Decembrie 8», a fost pe original sau nu.

București : Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

247. Poezii nouă, 1795 (?).

Cunoscutul cercetator Pr. D. Furtună din Dorohoi are o carte tiparita, de care ne comunica următoarele : «Poezii noo de I. K.». Hârtia pe care este tipărita poartă în filigrană anul 1795.

248. Molnar I., *Economia stupilor*, Viena 1795.

In-12°. N'am văzut cartea. Cunoaștem numai ediția din 1785. Ar fi a doua ediție, probabil numai de titlu.

Catalogul Bibliotecii și alu Museului diecesanu din Lugosiu, nr. 1398 din 1888, p. 96.

249. Francisc II, Impăratul Austriei, *Ordin de pedepsire*, Sibiu 1794. — Foae volantă.

In-folio, 7 pagini. Ordinul de pedepsire se îndreapta contra dezertorilor din regimenele mărginașe, dând exemplu pe cei din Hațeg.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 19.

Cluj : Muzeul ardelean.

250. Măsuri contra tâlhărilor, Cluj 1795. — Foae volantă.

Una foac, cu 26 rânduri text, din 28 Sept. 1795. Guvernul, constănd mărirea numărului de hoți și tâlhări în ținuturile Haromsicului, Fagărașului și Brașovului, răsplătește pe denunțatori și iartă pe tâlhării cari se vor întoarce în viață liniștită casnica.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 19.

Cluj : Muzeul ardelean.

251. Liturghie, București 1796.

In ms. rom. nr. 2303 al Academiei Române se află o Liturghie tipărită, cu foile 57—253 (cu lipsuri); pentru toate celelalte foi avem completări scrise cu mâna. Comparând acest fragment cu Liturghiile tipărite până la 1830, observăm că este necunoscută.

Pentru datarea și localizarea tipăriturii, n'avem de ce să nu credem următoarea nota cirilică, contemporană, dela f. 1 r.

A căstă sfinte Liturghii s'au tipărit în zilele Mașii Sale Domnului nostru Ioan Alexandru Costandin Muruză V(oe)v(o)d, întru întâia domnie, cu toată cheltuiala prea sf(i)nțitului Mitropolit Dosofteu, a toată Ungrovlafii, aice : sfânta Mitropolie, în București, 1796.

București : Biblioteca Academiei Române (legată în ms. rom. nr. 2303).

252. Iertare dezertorilor, Cluj 1796. — Foae volantă.

Una foac, cu 30 rânduri text și alte 3 rânduri cu semnături, din 1 Dec. 1796. Imperatul fixează un nou termen de 10 luni, începând cu 1 Ian. 1797, pentru iertarea dezertorilor întorsi la regimente ; pentru ceilalți pedepse grele.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 309.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 19 (o repetă și la p. 20).

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 691).

Cluj : Muzeul ardelean.

253. Veniamin Costachi, Episcopul Romanului, *Ponturi cum să cade a petrece preoții*, (Iași 1796—1803). — Foea volantă.

Drept titlu : БЕНІАМІННЫ КУ МІЛЛІ ПУД ІМНЕЗЕХ | СМЕРІТЬ ЕПІСКОПЪ РОМАНІУЛЪЙ.

In-folio, 2 foi ; ultima pagină albă. Nu se arată locul, nici anul tipăririi. Sunt 8 ponturi.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 285.

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 308).

254. Catavasier, Blaj 1797.

Semnalat de dr. Gh. Bran în *Graul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Maiu 1935, p. 3. nr. 23 (a doua listă) ca existent la bisericile din comunele Valeni, Șieu și Borșa (autorul greșește afirmând că în *Bibliografia* lui Bianu și Hodoș este trecută această carte).

255. Catehism mic, Sibiu 1797.

КЯТИ[XIGM] | МИК, | са8 | сквртатъ праислабникъ мъртв|рисийре ле|иїи гре|ешиїи нє|днити, | пентръ тредвннца прїнчила|р че|ла|р нє|дннциїи рѡмк|нєпн, фѣ|кстъ, | ши дела Нє|дннти|лъ Епископескъл ѣ Карлове|ц ла І|нъл 1774. Цин|тъл Гу|нод ѣ|търнйт, ши к8 ѣ|търнйтълъ Щрх|епископескъл, ши Метрополи|тълъ ти|пърнйт.

Intr'un cerc înflorat: K. K. Normalschule :

Съ винде легат к8 13. кре|царъ. Са8 ти|пърнйт ѣ Си|къл ѣ Ти|погра|фія л8н| Пітръ Барът, к8 Прив. Апърътъ|е. | Кръе|п. Мърнръ. 1797.

In-8°, 1 foae (titlul, alb verso) + 9½ pagini. Cuprinsul: «Intrare», p. 1; «Partea 1. Pentru credință», p. 3; «Partea 2. Pentru dragoste», p. 49; «Partea 3. Pentru nădejde», p. 74. Termină cu: «Scurtă tâlcuială a celor noo fericiri ev(a)ngelicești», p. 90—94.

București: Biblioteca Inginer Flaviu Dem. Baldovin.

256. Punctumuri îndreptătoare, (Cluj) 1797. — Foaie volantă.

In-folio, 22 pagini. Paragrafe privind jurisdicțiunea scaunelor și districtelor Sașilor din Ardeal.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 19—20.

Cluj : Muzeul ardelean.

257. Iertare dezertorilor, Cluj 1797. — Foaie volantă.

Una foae cu 27 rânduri text și alte 3 rânduri cu semnaturi din 18 Noemvrie 1797. Consiliul de războiu prelungește cu șase luni termenul de întoarcere a dezertorilor la regimene, începând cu 31 Oct. 1797.

Vezi și nr. 238, 249, 252.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 309. — Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*. p. 20.

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 692).

Cluj : Muzeul ardelean.

258. Incepiturile istoriei de obște, Sibiu 1798.

ЛЧЕПУТХРЫ ТЕМЕЙНИЧЕ | МЛЕ | ЙЕТОРЛІ ДЕ СӘБІЦЕ. | Йистори кеки| пәртк дин тъю.

СИБІЛІ. | Л Ти|погра|фія л8н| Пітръ Барът. | 1798.

In-4°, peste 24 pagini.

C. Lacea în *Dacoromania*, III (1923), p. 800. — N. Iorga, *Cea dintâi istorie universală tipărită în Transilvania*, în *Anal. Acad. Rom.*, ist., s. III, t. IV (1925), p. 381—383 inclină a crede că Amfilohie Hotiniul ar fi traducătorul, din franțuzește.

Cluj-Sibiu : Biblioteca Universității.

București : Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (614 A).

259. D. N. Darvari, *Introducere în limba elină*, Viena 1798. — Grecește.

Εἰσαγωγὴ | εἰς | τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. | Περιέχουσα | διαφόρους ἑλληνικούς διαλόγους πάνυ ὡφελί μους εἰς τρεῖς ἐκαποντάδας διηγημένους, | συναρμοσθεῖσα | παρὰ | Δημητρίου Νικολάου τοῦ Δαρβάρεως | τοῦ ἐκ Κλεισούρας τῆς Μακεδονίας, | πρὸς χρήσιν | τῶν Πρωτοπέραν τῆς Ἑλλάδος φωνῆς | καὶ ἐκδοθεῖσα | δπὸ | τοῦ τιμιωτάτου Αὐταρέλφου αὐτοῦ | Ἰωάννου Νικολάου | τοῦ Δαρβάρεως. Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας. | Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ Γεωργίου Βενδότη. | 1798.

Introducere în limba elină, cuprinzând osebite dialoguri eline foarte de folos, împărțite în trei grupe de câte o sută, alcătuită de Dimitrie al lui Niculae Darvari, din Clisura Macedoniei, spre folosința începătorilor în graiul elin și editată de prea cinstiștil fratele său Ioan al lui Niculae Darvari.

In Viena Austriei. In tipografia lui Gheorghe Vendotis. 1798.

In-12°, 8 foi, 258 p., 3 foi, primele și ultimele nenumerotate.

Pe verso titlului 2 versuri din Hesiod.

F. 2—5 r. liminare : o prefață a lui D. N. Darvari, datată : 'Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας, 1798 Φευριδαρίου 16. F. 5 v. o epigramă în stihuri iambice adresată autorului, de frații Chiriac și Tlieofili N. Zertzuli din Mețovo. F. 6—8: zece mici compozitii retorice cu subiecte variate.

Pe ultimele pagini nenumerotate tabla cuprinsului, errata și lista operelor gasite spre vânzare la casa de editură a lui Ioan N. Darvari.

Traducere de d. Alex. Elian.

București : Biblioteca Academiei Române (617 A).

260. Ion Bobb, Vlădica Făgărașului, *Cuvânt la Dumineca Florilor*, (Blaj) 1798. — Foae volantă.

ΚΥΕΛΗΤΗ.

In-4°, 4 foi numerotate jos 1, 2,... După titlul *Cuvântu*, urmează :

Prin care ne învățăm, ca pururea întru toate și pentru toate să fim și mulțămitori lui D(u)mnezeu și să-l lăudăm, cu dovediri din sf(â)nta Scriptură întărit și de Prea-o-sfințitul Vlădica Făgărașului Ioan Bobb așezat, ca în anul 1798 în Dumineca Florilor să să zică, când cu toții a mulțămi lui D(u)mnezeu pentru osebitele facerî de bine, aceștii țări arătate, ne îndetorim.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 315.

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 795)

261. *Culegere a multor rugăciuni*, Buda 1799.

КСЛЪЦЕРЄ | а | МѢЛТОР РѢГЪЧЕНІЙ ПѢНТРѢ | т҃ква прѣнчилар چілар
рѹмъжнѣций, неѳнїцїй, кáрїй ՚вѣцъ. | К8 докойръ Ст҃кпъниториалар.

Ѣ БѢДА, | Тѹпърѣтъ ла Крѣлска Оѣниверситетъїй Тѹпографїя. | 1799.

In-8º mic, de 16 pagini.

Bucureşti : Biblioteca Academiei Române (619 A).

262. *Instituțare (Offitialis)*, Cluj 1799. — Foae volantă.

In-folio, 3 pagini. Raport oficial despre cruzimile savârşite de Francezi în regiunea Londeck.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 20

Cluj : Muzeul ardelean.

SECOLUL XIX

263. *Bucvar*, Movilău 1800.

БУКВАРЬ. | Слъвъци търътъ | чѣоръ че вѣръ съ ѹвѣцъ кѣрте | къ слѣвъ словенѣши. чи съзъ | ти пърътъ ако мъ дъ прото Иерей аль Молдѣвъ а Балѣхъ | ши а Еисарѣвъ Михаилъ | лѣницикъ (sic); | търъзъ ѿсъшъ а съ | Тѣпогрѣфъ ѿ къратъра чѣ ѿржнѣдѣйтъ ла дѣмнѣлъ | Нита Еасайлѣвъ Кънестънъ (?) ; | че азъ фѣстъ, вѣгомнѣтъзъ ѿ | магистратъмъ мовилѣлъ | .ї аиълъ : аашъ май кѣ.

In-8°, 2 foi și peste 44 foi.

Pe verso titlului gravura Sf. Treimi semnată *Protoicrei Mihailă*. Foiaia a doua limitară este numerotată și cuprinde buchile, mari și mici; pe verso are gravura răstignirii, semnată de același gravor, care mai are și alte gravuri în carte. O nouă pagină începe tot cu f. 1 (a), repetând buchile.

Cluj-Sibiu : Biblioteca Universității.

București : Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (623 A).

264. *Cântecul celui ce boleaste de dragoste*, (Buda 1800).

In-8° mic, 16 pagini; n'are foaie de titlu.

Este retiparirea în litere cirilice a 7 poezii din cartea *Cântece câmpenești*, descrisă mai sus, sub nr. 142.

În această nouă ediție, însă, titlurile și textul sunt simțitor schimbate după felul limbii române.

Pentru ca să se poată vedea schimbările, reproducem titlurile ediției cirilice, care să se compare cu cele din ediția I-a :

1. Cântecul celui ce boleaste de dragoste (ed. I, cântecul nr. 1).
2. Jelania feații bătrâne (ibidem, nr. 2).
3. Plângerea după fetie (ibidem, nr. 3).
4. Despărțirea a doi iubiți (ibidem, nr. 5).
5. După iubita scăpată (ibidem, nr. 7).
7. Nevasta trăind rău cu bărbatul (ibidem, nr. 8).
7. Cel ce să însoră pentru avuție (ibidem, nr. 9).

Ediția cirilică înălțură cele 3 poezii ungurești. Cartea s'a tipărit, probabil, la Buda între 1780—1800.

Dr. A. Veress, *Bibl. rom.-ung.* II, p. 122, nr. 871.

265. *Strastnic*, Blaj 1800.

Strastnicu. Acum a treia oară așezat și tipărit, după rânduiala besericii Răsăritului. Supt stăpânirea îmărlătului împărat Romanilor, Franțisc al doile,

Craiului Apostolice. Mare Prințip al Ardélului și a célelalte. Cu bla<go-slo>venia Exsélenții Sale pré luminatului și pré sfințitului Domnului Domn Ioann Bobb, Vlădicul Făgărașului, în Blaj, la Mitropolie.

Anul dela nașteré lui Hs. 1800 (cu tipariul Seminariului).

In-4°, 1 foae + 218 pagini. Textul pe 2 coloane, tipar negru și roșu, cu 42 rânduri pe pagină. Titlul incadrat de gravuri din viața Mântuitorului. Pe verso. icoana răstignirii. Ioan Roșu în *Societatea de măine*, II (1925), p. 111. nr. 7.

266. Iertare dezertorilor, Sibiu 1800. — Foae volantă.

Una foae cu 34 rânduri + alte 4 rânduri cu semnaturi, text. În numele împăratului, se prelungeste cu 8 luni termenul de iertare a dezertorilor, cu condiția întoarcerii lor la regimente. Datat: 25 Maiu 1800.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 309.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 21.

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 693).

Cluj : Muzeul ardelean.

267. Înștiințare («Aruncare»), Cluj 1800. — Foae volantă.

In-folio, 2 pagini. Se cere ajutor pentru săracii din regiunea Breisgan (Austria), loviti în războiul cu Francezii.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 20.

Cluj : Muzeul ardelean.

268. Ordonanță despre cătănie, Sibiu 1800. — Foac volantă.

Una foae cu 16 rânduri text, din 9 Iulie 1800. Guvernul mustre pe locuitori că au groază de cătănie.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. verhi*, p. 21.

Cluj : Muzeul ardelean.

269. Apostol, Blaj 1801.

Semnalat de Dr. Ghi. Bran în *Graful Maramureșului*, nr. 94 din 30 Maiu 1935. p. 3, nr. 48 (prima listă), ca existent la biserică din comuna Iapa.

270. Poveșuire sau ducere de mâna, Buda 1801.

Poveczuire szau ducsere de maene kétré csinszte si direptate, adéke: Karte Raenduité szpre csetánie, péntru Kopiř Românenesti csej cse énváczé en Skoalele cséle micsi. La Buda. Tiperite ku keltujala Krejesty orientalic-estij Tipografij a Universzitatej Pestij 1801.

In-8°, 157 pagini; are 5 părți. Tipărita în românește, cu litere latine.

Pentru ediții anterioare, dar în limbile română și germană, v. *Bibl. rom. veche*, II, p. 222 (Viena 1777), p. 324 (Viena 1788), p. 353 (Viena 1793), p. 403 (Buda 1798).

E. Micu, *Materiale pentru istoria tipografiei române*, în *Transilvania*, XXV (Sibiu, 1894), p. 175.

Dr. A. Veress, *Bibl. română-ungară*, II, p. 126. nr. 882.

271. Iertare dezertorilor, Sibiu 1801. — Foae volantă.

1 foae, 37,8×32,8 cm., cu 35 rânduri tiparite.

Se prelungeste termenul de predare a dezertorilor cu 4 luni, pâna în Fevr. 1802.

Data : 12 Oct. 1801.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 310.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 21.

Bucureşti : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 694).

272. *Ciaslov*, 1802.

Un „Ciaslov 1802“ semnalează Atanasie Popa, *Biserici vechi de lemn românești din Ardeal*, în *Anuarul Com. Monum. Ist., secția pentru Transilvania* (1930—1931), p. 227, ca existent la biserică de lemn din Cuhea (Maramureş).

273. *Psaltire*, Buda 1802.

Inregistrată pe o fișă scrisă de Al. T. Dumitrescu, fost funcționar la Biblioteca Academiei Române, ca văzută de el.

274. *Esopia*, Sibiu 1802.

ΕΙΔΟΥΣΑ | ων | πάλει | πρέπειαντος | ΕΘΝΩΠ. | Τυποράτε .ἡ εύλει πρέπειαντος | ων | πρέπειαντος .ἡπεράτ | ΦΡΑΝΤΖΙΣΚΟΣ ἢλ δοῦλη. | ΘΗΒΑΙ, | .ἡ Τυποράτια ἡ λαδί Ιωάννη Κάρτ. | 1802.

In-12°, 49 pag. numerotate și alte 39 foi nenumerotate.

Pag. 1 titlul, pag. 2 albă ; p. 3—49 «Viiata lui Esop», după care urmează «Pildele și învățărurile lui Esop», numerotate dela 1—105.

Sl. Gr. Berechet, *O ediție necunoscută a fabulelor lui Esop*, în *Revista istorică*, 24 (1938), p. 141.

Iași : Institutul de istoria vechiului drept românesc.

Bucureşti : Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (653 B).

275. *Stihuri cătră Hagi Const. Popp*, (Sibiu) 1802.

СТИХИЯРЫ КАТРЫ ДВОИЩЕЛЫ | ХІЦУ ІІІОНСТАНДІИ ПОПП, | Десире | Іка-
дистыл шы паракалысъл | східтей | КРУЧИЙ, | кадре дин ржвна чк крецинікъ ла8
даг | .ի Тундрід сире а съ .իнкърцъ .ի даг | Православничилаф Бискримч | Нес-
ните. Іннізл 1802 Майд 21.

In-4°, 2 foi (ambele albe pe verso). Paginile lipăile sunt incadrate în chenare de linii și flori. În loc de titlu, avem o cruce între doi fingeri trămbitând.

Textul poeziei :

Constandin și cu Elena, au aflat Cinst.	A fi încredinčoši ca voi.
[Cruce,	Ci Dumnczeu cel puťearnic,
Iar tu, creștinilor o împărți cu râvnă	Să te facă 'ntre noi harnic.
[dulce.	Ca'n mulți ani să trăești.
Adevărat că drept urmezî	Pre noi să ne fericești.
Crucea să întemeezî.	Cu credinča ta cea tare,
Constandin împărat tare,	Ce e lumiř luminare.
Iar tu cu credinčă mare.	Și neamul să-ť inflorească
Creștinătatea 'nflorestî	Pre oameni să folosescască.
Și cu crucea-ř intărești.	Intru cinstea părintească,
In dar o împărți la noi,	Cu laudă creștinească.

Bucureşti : Biblioteca Academiei Române (653 A).

276. Invățatura celor ce dau porții, Sibiu 1802. — Foae volantă.

In-folio, 6 pagini + 1 formular. Data : 1 Iulie 1802.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 21.

277. Patens împărătesc monetar, Sibiu 1802. — Foae volantă.

Format 15×24 cm., 5 pagini.

Se arată lipsa de pe piață a «pectacilor» (valoarea $7\frac{1}{2}$ creiștri) și se interzice exportul, precum și orice alt fel de speculație.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 22.

278. Patens împărătesc monetar, Sibiu 1802. — Foae volantă.

1 foae, 36,5 cm. cu 19 rânduri.

In locul monetelor de 24 și de 6 creiștri, se bate moneta nouă de argint de 7 creiștri și de $8\frac{1}{2}$ creiștri («zisă Mariaș»).

Data : 15 Martie 1802.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 21.

279. Patens împărătesc monetar, Sibiu 1802. — Foae volantă.

Format $14,5 \times 23,5$ cm., 5 pagini. Se prelungescă termenul de preschimbare a monetei de 12 creiștri, până la 31 Martie 1803.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 22.

280. Patens monetar al Guberniumului, (Cluj) 1802. — Foae volantă.

1 foae, 35 cm., 19 rânduri.

Înștiințare din 23 Sept. 1802, pentru fixarea schimbului monetelor de 10 creiștri : până la 20 Oct. au valoarea de 10 creiștri, iar dela 21 Oct. — 15 Noemv. valorează 9 creiștri hârtie.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*. p. 22.

281. Tarif vamal, Sibiu 1802. — Foae volantă.

1 foae, 29 cm.

«Tarif la Crăiasca Hărminție dela Turnu-Roșu». — Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 22.

282. Acatist, (Sibiu 1803).

Am văzut exemplare defectoase, fără foaia de titlu. Formatul 8×15 cm. de 2 foi liminară nenum. (cuprinsul) + peste 400 pagini greșit numerotate (dela p. 278 sare la p. 289 și urm.; 367 înainte, în loc de 385 și următoarele, până la sfârșit; p. 401, în loc de 400).

Cerneală neagră și roșie, cu 19 rânduri pe pagina plina.

Literele sunt mici, cele ale tipografiei din Sibiu. Pashalia începe cu „în anul acesta 1803” — singurele elemente de localizare și datare.

Numerouase xilogravuri: p. 64, Iisus Christos; p. 138, Icoana împărtășaniei, având la colțuri pe Sf. Iacob, Sf. Vasile, Sf. Ioan Zlataust și Sf. Grigore; p. 222, „Izvorul cel de viață datatori”; înainte de p. 280, icoana „Domnulu Savaoth”; p. 304, Sf. Nicolae.

Conținutul cel obișnuit al unui Acatist. Pentru identificare cităm: p. 281 — (sfârșitul lipseiște): „Cântare jalinica către prea sfântă de D(u)mnezeu Nascaioare” (S-ta Maica cu jale plângând... = Stabat mater). P. 367 (numerotația cea greșită): Synaxarul. P. 392: Pashalia.

București : Biblioteca Academiei Române (necatalogat).

283. *Bucovina*, Sibiu 1803.

Sibiu: Biblioteca Astra (comunicat de dr. Sabin Mureşan).

284. *Ode... domino Ioanni Bob... episcopo Fogarasieni*, Cluj 1803.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității (comunicat de dr. Sabin Mureşan).

285. *Apel pentru ajutorarea orașului Ems*, Sibiu 1803. — Foae volantă.

Format 15×24 cm., 3 pagini.

Apel datat Viena 14 Dec. 1802, pentru ajutorarea norodului din Ems, pustit de fo-
curi în 1777 și 1800.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 23.

286. Francisc II, Impăratul Austriei, *Carte de tocmai la tisturilor*, (Sibiu) 1803. — Foae volantă.

ЛІ НУМ. 5619. 1803. | НОЙ ФРАНЦІЙШК АЛ ДОЙЛЕ..:

Urmează diferitele lui titluri (v. nr. următor).

Una foaie, $37 \times 36,5$ cm. În nouă articole se reglementează raporturile pentru tisturi (ofițeri) și slugile lor. Data 25 Martie 1803.

București : Biblioteca Academiei Române (*Foi volante*, Pachetul IV, necatalogate).

287. Francisc al II-lea, Impăratul Austriei, *Rânduiala despre neutralitate* (Sibiu 1803). — Foae volantă.

Drept titlu :

НОЙ ФРАНЦІЙШК АЛ ДОЙЛЕ | ДАИ МІЛЛІ АХІД АДМІНІСТРАЦІЯ АЛЕСЕНЬ
АПЪРІТ АЛ РОМАНІЙЛОР, КРІЮЛ ГЕРМАНІЕЙ. ОУНГАРІЕЙ, БОХЕМІЕЙ,
ГАЛІЦІЕЙ | ШІЙ ЛОДОМЕРІЕЙ, ЙРХІПОБЕНЖІТОРЮЛ ІІСТРІЕЙ, ПОКЕ-
ЦІІТОРЮЛ | БІЛГІДІЕЙ, ШІЙ ЛОТЯРІНГІЕЙ, МАРІЕЛЕ ПОБЕЦІІТОРЮ Й
ТОШКІНІЕЙ ШІЙ ЧІЛІВАЛТЕ.

In-folio, 6 foi (ultima pagină albă). După o introducere, în care se spune că s'a hotărât păstrarea neutralității în «bătaia de acum, carea s'au pornit între Franță și între Anglia», se arată în 21 articole masurile luate de guvern în acest sens. Dat la Viena, 7 August 1803.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 310.

București: Biblioteca Academiei Române (*Foi volante*, nr. 695).

288. *Orânduiala*, (Sibiu 1803). — Foae volantă.

Format 14×24 cm., 4 pagini.

Se stabilesc condițiile de căsatorie a soților foștilor militari, morți sau dispașuți în timpul serviciului.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 310. — Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 23.

București: Biblioteca Academiei Române (*Foi volante*, nr. 696).

289. Patenş împărătesc monetar, Sibiu 1803. — Foae volantă.

1 foaie, cu 3 paragrafe.

Se fixează, ca termen pentru schimbarea bancuțelor de 50 zloți, ziua de 30 Iunie.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 23.

290. Proscomidia Sf. Liturghii, (Sibiu sau Blaj) 1803. — Foae volantă.

Прокомидія східтєй літографії.

O foae, 70 × 38 cm.; tipar negru și roșu, pe 4 coloane. Textul este încadrat în chenar de flori. În text este pomenit «Impăratul nostru». La sfârșit: «S'a typărit 1803».

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 315.

București: Biblioteca Academiei Române (*Foi volante*, nr. 796).

291. Invățătură despre sămânarea inului, Lwów 1804. — Nemțește și românește.

Unterricht | über | den Flachsban, | für | Böhmen, Mähren, | und | Schlesien. | Herausgegeben | von | der Königl. ökonomisch-patriotischen | Gesellschaft in Böhmen. | Im Jahre 1804. | Lemberg, | gedruckt bei Joseph Johann Piller.

ЛЕБЪЦЪТЪРП | АСПОР | СЪМЪНІРВ ИНУЛДИ | ПИНТРВ БОХІМІА, МОРАКІА, ШІЙ | СІЛІЗІА. | ГАВ ДАТ | .Р | БОХІМІА ДІ К. ЕКОНОМІЧАСКІ, | ПАТРІОТІЧАСКІ Соці- | тати. | А АНДА 1804. | ГАВ ТЫПКРНТ ЛА ІІІСЕК ІІІАН ПІЛР .Р | ЛІІВ.

In-8º mic, 61 pag.; paginile cu soț au textul în nemțește, celealte în românește. Cuprinde: p. 1 albă; p. 2–3 titlurile; p. 4–11 introducere despre însemnatatea producției inului; p. 12–17 «despre întocmire pământului...»; p. 17–29 «despre grija, cum să capătă sămânță de inu bună de sămânat»; p. 29–47 «despre sămanat, creștere, coacere și culcesul inului». P. 48–55 «Tâlcuirea planului spre facere usucătorii de inu, împreună cu cuptorii de obiecte de copt pâne, și cu un lacașu, care să aflu». P. 56–59 «Tâlcuirea numerelor și leterilor a planului». P. 59–61 «Ossabite luvări (Anmerkungen) în samă».

C. Lacea în *Dacoromania*, III (1923) p. 800. — Dan Simonescu, *Din verchile relației culturale româno-germane*, în *Hrisovul*, II (1942), p. 218–219.

București: Biblioteca Academiei Române, dar dela George Grigorovici (667 A).

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

292. Triod, Blaj 1804.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Maiu 1935, p. 3, nr. 49 (prima listă), ca existent la biserică din comuna Bârsana.

293. Instrucție pentru pedepsirea furătorilor de sare, (1804). — Foae volantă.

Format 14×25 cm., 40 pagini.

Aceste instrucții, deși date în 16 Martie 1786, se trimet tipărîte autorităților din Ardeal abia în 1804; de aici, calcularea anului tipărîturii. Localitatea: Sibiu?

Dr. A. Veress, *Orânduieti rom. vechi*, p. 24.

294. Iosif II, Impăratul Austriei, Înștiințare despre reglementarea sărbătorilor la Uniți și Neuniți, (Blaj) 1804. — Foae volantă.

Ла НІІМ. 9040 1804.

ІОСІФ II ДОЙЛІК КУ МІЛЛІ ДУЙ ДУМІНЕЗЕХ ПЛІСІ ПЛ РІІМІНІЛСЕР, | ПІРІАТ | ПУРДРІК П'УГДСТ, КРІЮЛ ЯПОСТОЛІЧЕСК | ПЛ ГЕРМАНІЙ, ОУНГІРІЙ, БОХЕМІЙ, ДАЛІЧІЛІЙ, КРОЯЦІИ, ШІЙ СЛАВОНІИ, ПРХІПОЕ- | ЦІНТСЕРІЮЛ ПУСТРИ, Йірбай.

2 foi, 29×16,5 cm. Este republicarea înștiințării date la Viena, 1 Ianuarie 1787.

In același an o nouă ediție, deosebită ca tehnică și dispoziție tipografică.

Ilarion Puşcariu, *Documente pentru limbă și istorie*, II, p. 162—166 publica ediția din 1787. — Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 315.

București : Biblioteca Academiei Române (*Foi volante*, nr. 797).

295. Mitrovschi, *Inștiințare cătanelor îmbătrânite*, Sibiu 1804.—Foae volantă.

La Nșm. 8773. 1804.

ЖИЛІЦАРЕ ДЕ ЛІПСЕ ЄПРЕ ҚҰНОЩІНЦЪ КҮТАНІСЛОР ЧЕЛСР ӘБЬ-
ТРДНІТЕ ШІЙ СЛЪБІТЕ ʌ ʌДЕЛШІГАТИ ҚЕСІРС ҚРӘДСКЪ СЛѢЖБЪ,
ШІЙ ПӘНТРЖ ҚРӘДИНЧОЛСА ʌСР ӨЛӘЖЕТЬ ʌУ ДОБЖИДЫТ, ҚҰ ПИТЕНШ
ЙЖЕТОРЙНЦА қа ЫНВАЛІДДЫШИ.

O foae, 35,5×27,5 cm.

La sfârșit : «In Sibiî Noemvrie 24. Anul 1804. Mitrovschi. m. s.».

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 310.

București : Biblioteca Academiei Române (*Foi volante*, nr. 697).

296. Veniamin, Mitropolitul Moldovei, *Pastorală în post*, (Iași) 1804. — Foae volantă.

Drept titlu:

ВЕНІАМИНЪ ҚҰ МИЛЯ ʌХИ ДАМНЕЗЕШ | 旆рхіеніскопъ шій митрополітъ
Молдакії. т8т8рѡр дє абцие прақослакнічиларъ крејіпій, въ р8гжмъ дела Дамне-
з8 мілъ, паче, сънктате, шій спѣсініе с8флєтг8скъ. 旆ръ дела смренилъ ноастръ,
въ джмъ Молдакъ, шій благословеніе пърінгт8скъ.

In-folio, 4 pagini, cu data: «1804 Martie 10».

București : Biblioteca Academiei Române (675 B).

297. Meșteșugul zidirii și al stingerii focului, (Blaj) 1805—1806.

ЛУМИНАТЫ ӘБЫЦЫТ8РЫ деспре чел ман лесне, таре ши ши (sic) стыгъторю
·рпотріва фок8л8и менеш8г ал зидирин, каре п8ман дин пърещи дє пъмжнт, ши
дин копернш8рі дє пас стъ спре лж8торюл ши фолес8л а8ции динпревнъ к8 22
дє икоане.

Cartea este citată cu titlul de mai sus în *Inștiințare-a* din 1806 (Foae volantă la Academia Română, nr. 800). Prețul «va fi 2 florini ungurești» și se va vinde «la Bolta cea de cărți în Blaj, a lui Martin Hohmaister».

Cartea avea 3 părți, fiecare parte având mai multe secții :

Partea 1. Despre gătirea zidurilor (sic) celor de pământ sau despre zidirea după modrul aşa numit pizee.

Partea 2 (în original, greșit „VI“). Despre pizeele côle noao sau despre gătirea cărămizilor celor de pământ, după cum în păręți găuri în forma covejii, stâlpi rătunzi și voltiri de pământ și acoperișuri de zid de pământ fără de niciun lemn să se poată face.

Partea 3. Despre coperișul de pae aşa zise havaner, sau despre nearzătoarele sindili de pae.

Nu suntem siguri dacă această carte, scrisă, a fost și publicată. Exemplare nu cu-noaștem. Vezi mai jos și nr. 300 și 313: *Luminate învățături* (Cluj 1806) și *Inștiințare* (Blaj 1806):

298. *Onomasticon... principis Josephi*, Buda 1805.

Cluj: Muzeul ardelean.

299. *Polizois Kontos, Imn lui Const. Alexandru Ypsilanti Voevod*, Viena 1805. — Grecește.

Τύμος εἰς τὸν ὄφηλότατον, σοφώτατον, θεοσεβέστατον καὶ μεγαλοπρεπέστατον Ἱωάννην Κωνσταντίνον Ἀλεξάνδρου Ὅφηλάντην Βοεβόδαν, καὶ ἡγεμόνα Πάσης Οὐγγρο-βλαχίας. Συντεθεὶς καὶ στιχουργηθεὶς ἐν Βουκουρεστίῳ παρὰ τοῦ ἐν Ἱερεῦσιν ἐλλογίου διδασκάλου Πολούζωη Κοντοῦ τοῦ ἐξ Ἱωαννίνων. Ἐν Βιέννῃ 1805.

Imn către prea înălțatul, prea înțeleptul, prea cucernicul și prea măritul Ioan Constantin Alexandru Ipsilanti Voevod și stăpânitor a toată Ungrovlahia. Alcătuit și versificat în București, de cel între preoți învățat dascăl Polizois Kontos din Ianina. În Viena 1805.

In-4°, 10 foi nenumerotate. Pe verso titlului o epigramă semnată de Ludovic Vramier, închinată autorului. P. 3 o închinare a lui Polizois Kontos adresată Domnitorului, datată: 'Ἐν Βουκουρεστίῳ. Ἐπὶ ἔτους ἀωδῆ. In fruntea poemei o litografie în culori: doi ingeri stoară pe deasupra unui oraș, unul trămbitând și altul purtând inscripția *In Lægibus Salus*. La dreapta, atârnă de o coroană stemele țărilor românești.

București: Biblioteca Academiei Române (688 C).

300. Meletie, Episcopul Romanului, Inștiințare despre cărți tipărite în Ardeal, (Iași 1805). — Foae volantă.

N'am văzut exemplare. Originalul, într-un exemplar defectuos, a fost aratat de Justin Ștefan Frățiman lui Ion Bianu, care a pus să se transcrie. Pentru originalul s'a pierdut, reproducem transcrierea, pentru marea însemnatate a conținutului.

... Pentru aceasta și noi, după datoria noastră cea păstorească, nu lipsim a vă înștiința, că în anul trecut s'au adusă aicea dină Ardeală patru cărți suptă nume de *Teologie dogmaticăescă, cuprinzătoare de cele șapte trăine, tipărite fiind acolo, care după ce s'au cercat, s'au aflat că sunt pline de socotealele [ceale reale] ale apuseanilor ce săntă împotriva maicii noastre Bisearicii răsăritului, venină cu ad . . . !) cu care limba noastră cea moldovenească până acumă nu s'au fostă smreduită. Așijd[erea] . . . ?) și s'au mai adusă lângă aceastea și altă carte ce să numească *Catihisisii mare*, întru care . . . ?) ută spre amăgirea celoră mați prosti, scrie cumă că nimică nu are împotriva dogmeloră credinții și a orânduialelor și obiceașurilor bisearicii răsăritului, iară în lăuntru cuprinde împotriva toate dogmele ceale răzvrătite ale bisericii apusului, pentru alii căria capul, carele iaste papa, cu atâtă obrăznicie și fără de nicio rușine neîntărit să întăresc, iară mați vârtosă tare să răzvrătescă, că iaste întocma cu Domnul nostru Is. Hs. Încă și altele ca de acestă felie, unele de iznoavă alcătuite, precum săntă ceale ce mați susă s'au arătat, iară altele după a lor socoteală stricate precum săntă iarășu triadele ce acumă acolo s'au tipărită, dară la începută cu vicleșugă puse iarașu spre amăgire cumă că săntă tipărite în Tara Rumânească, în Episcopia Râmnicului, care și înșăvă Dumneavoastră vești putea cunoaște din poarta cărții după nepotrivirea vreamilor, vicleșugul lor și minciuna, la care triade spun că lângă a . . . !) ar fi scos și slujba sfântului Grigorie*

¹ ² ³ și ⁴ Lipsă în transcriere.

Palama, ca cela ce iaste foarte protivnic Latin[ilor]. De care aceasta măcar că și prea fnălțatul nostru Domnū fnștiințându-să, și cu râvnă [adevăr]ată pentru pravoslavie aprinzindu-se, au dată luminate poruncă dumn[i]lorsale boiariloră ispr[avni]ci, și vameșiloră, și căpitaniiloră de pre la margini, ca să fie cu privighiare, și nică de cumă să nu sloboaze să fntre cărți bisearicești și dogmaticești de preste hotără fn Moldova. Dară fiindă că cei de acolo fac multe meșteșuguri spre aducerea loră, nu lipsimă și noă pre toți de Obște părintește a vă sfătui, ca să vă feriți de cărțile ceale dogmaticești și bisearicești ce săntu tipărite acolo, și fără de a fi fncredințate cu peceafea noastră, nică săngură să le priimiți, nică pre fiil dumn[i]lorvoastre a le ceti să nu lăsați, ca să nu să fnchipuiască fn mintea tineriloră oare care reale socoteale de sufletă vătămăloare și de munca veacnică pricinuitoare, ci să vă fndestulați, precumă părinții noștri, (întru a cărora vremă ca soarele au strălucit pravoslavica aicea) cu cărțile ceale Bisearicești ce să tipărescă fn Țara Românească și aicea fn Moldova. Știindă că pentru cei ce să alunecă la oare care gresale și să pocăescă, mila lui D[u]m[nezeu] iaste mare, iară pentru cei ce fn reale socoteale cadă, ușa milostivirii iaste cu totul fnch[isă]. Iară molitveloră voastre, preoți încă Domnul, vă poruncimă, ca nică de cumă să nu suf[er]iți a să ceti prină Bisearici cărți tipărite de acolo, fără de a noastră, pre cumă s'au zisă, prină peccate fncredințare, ca nu fn locă de a bine cuvânta numele lui Dumnezeu, împotrivă să se fnțâmpăle să-lă huliți, și fn locă de a dobândi mila lui Dumnezeu, să trageți asupră-vă mânia lui cea dreaptă. Că de veți fnrăzni la aceasta după fnștiințarea ce vă facemă, și vă vomă așa prină cercetarea cucerniciloră protopopă, deosebită de judecata lui Dumnezeu, dară nică noă nu vă vomă lăsa fără de cuviincioasa canonisire. Să știți încă și aceasta, că cei ce aducă cărți de acolo, și le vândă prină țară, ca să amăgească norodul; rumpă foiaia cea dela fnkoputul cărții, ca să nu se cunoască că săntu tipărite acolo. Dară fnșă de veți lua seama la forma tipariului, prea lesne veți priceape. Aceasta vă sfătuimă.....

Pentru confirmarea celor atestate de Meletie, v. mai sus, *Apostol*, Râmnic, 1784, nr. 181, p. 96–97.

301. Măsuri pentru ferirea de boale contagioase, 1805. — Foae volantă.

Format 14 × 24 cm., 6 pagini.

În 13 articole se reglementează aceste măsuri, hotărind 10–20 ani de fnchisoare celor nesupuși. Data: Viena, 21 Maiu 1805.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 24.

302. Pentru ultuirea vărsatului, (Sibiu) 1805. — Foac volantă.

2100. 1805. | ПЪРВИЙ | КРЕПИЙНІЙ |

2 foi (ultima pagină albă), 24 × 15 cm.

Sub cuvânt ca se aduc mulțumiri lui Dumnezeu pentru izbândirea ultuirii vărsatului, se dau noi indemnuri pentru vindecarea vărsatului „firesc“ și a celui „de vacă“.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 315–316.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 799).

303. Ponturi pentru iertarea dezertorilor (Sibiu) 1805. — Foae volantă.

Nro. 9286. 1805 ДЕСПРЕ ГЕНЕРАЛ ПАРДОН.

O foae, 42×34 cm. Se acordă iertare dezertorilor inapoiați în țara până la sfârșitul lunii Aprilie 1806.

Dat în Viena, 10 Noemvrie 1805.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 310.

București: Biblioteca Academiei Române (*Foi volante*, nr. 698).

304. Rugăciune în vreme de somnete și de războiu, (Sibiu) 1805. — Foae volantă.

Nro. 9392. 1805. | РУГЧИНЕ ДЕ СОННЕТИ | ШИ ДЕ РЫЗБОЮ.

1 foae, 25.5×15.5 cm.

Gavril Hango în *Telegraful român*, Sibiu 1903, nr. 10, p. 43.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 315.

București: Biblioteca Academiei Române (*Foi volante*, nr. 798).

305. Aaron, Vasiliie, Versuri veselitoare la ziua numelui... lui Ioann Bobb, Sibiu 1806.

ЕСРІШКІЙ | ЕССЕЛІЙТОАРІ | А | зіла німець | Єзеленічей сале Домін-
лій | Домін | Іоанн Бобб | віддикся Фергерашль | ши | ї прік філії Кесаро-
Крістій Мірім | ділонтру сfeatnic їл Статсь.

Сібіу, | А Типографія лін Іванн Барт.

In-8°, 16 pagini. Pe verso titlului:

Vive Decus Patriae! praezentem transige laetus
Lucem, quae redeat semper amica Tibi!
Hancque renascentem quolies celebrabis; Eandem
Sidera laeta probent, signaque fausta notent.

MICHAEL TERTINA In Regiae Magno-Varadinensis Academiac Archi-Gymnasio Humaniorum Litterarum Professor Publicus ordinarius.

La sfârșit:

Sibiî 17 zile Ianuarie 1806. Al Exellenției Tale, mai mic și mai plecat fiu sufletește Vasiliie Aaron, jurat în marea Prințipat al Ardealului Procurator.

V. și nr. următor.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (688 D).

306. Aaron, Vasiliie, Versuri veselitoare la ziua numelui lui Ioan Bobb, Sibiu 1806.

VERSURІ | VESELITOARE | la | Zioa Numeluř | Exellențici salc Domnului | Domn | IOANN BOBB | Vlădicul Făgărașuluř | și | A Prea Inaltei Cesaro-Crăești Mărimi | dinlontru Sfeatnic al Statului. | Sibii | In Tipografia lui Ioann Bart.

In-8°, 16 pagini.

După foaia de titlu facsimilată de Dr. A. Veress, *Bibl. română-ungară*, II, p. 149, nr. 935; același, *Erdély- és magyarországi régi oláh könyvek és nyomtatványok (1544–1803)*, Cluj 1910, p. 94–95.

Ediție cu litere latine a cărții dela nr. precedent, tiparita cu litere cirilice.

307. *Istoria biblicească*, Buda 1806.

In *Prospectul pentru direcționar* al lui S. Micu (Clain), exemplarul descris în volumul de față (nr. 096), se arată ca fiind de vânzare la Institutul regal ungár de pe lângă Universitate și următoarea carte: «*Istoria Biblicească*. in-8. 6 kr. | Einleitung in die biblische Geschichte. 8. 1086. 6 kr.».

Intregul catalog al cărților de vânzare este scris în limba română și germană, astfel că nu trebuie să credem că *Istoria biblicească* era scrisă în 2 limbi.

308. *Pentru biruința asupra soproтивников*, (1806—1812).

Broșura a fost descrisă de N. Iorga, *Două biblioteci de mănăstiri, Ghighiu și Argeș*, București 1904, p. 16, astfel: «Pentru biruința asupra soproтивников. Eceni».

«Cuprinde rugăciuni de tot felul. La urmă o *Tablă*, înfașând datele nașterii membrilor familiei imperiale rusești ... supt Alexandru I-iu. E deci din vremea ocupației rusești dela 1806—12».

308 a. *Caragea, Ioan Nicolae Const., Gramatica limbii franceze*, Viena 1806. — Grecește.

Descrierea completă, v. mai jos, p. 161.

309. *Baronul Ioachim Bedeus v. Schaarberg, Luminăte învățături*. (Cluj 1806). — Foae volantă.

Luminăte Entvetzeture deszpre tsel mai liesne, täre, schi sztetetorio empotriva fokului Meschteschug ál Zidirii, káre numái din peretzi de pemunt, schi din Koperischuri den Pae szte. Szpre asutoriol schi foloszul obstii din preune ku 22 de ikoane. (De Baronul Ioachim Bedeus von Schaarberg).

Fără loc și fară an de tipărire. Orânduiala este trimeasă de Guvernul Ardealului, cu nr. 1158/1806 și e tipărită la Martin Hohmaister, deci în Cluj. Vezi și nr. 297 și 313.

Dr. A. Veress, *Bibl. rom.-ung. II*, p. 150, nr. 937.

Clinj : Muzeul ardelean.

310. *Carol, General al Oastelor împărătești, Iertare dezertorilor*, Sibiu 1806. — Foae volantă.

1 foaie de 34,5 cm. text, cu 39 rânduri. În numele împaratului, se prelungescă termenul de iertare a dezertorilor, dela 1 Mai — 31 Dec. 1806.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 310. — Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 24.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 699).

311. *Francisc al II-lea, Impăratul Austriei, Proclamație*, Sibiu 1806. — Foae volantă.

In-folio, 1 foaie ; ambele fețe tiparite.

Împăratul exprima bune nădejdi de prosperarea Europei, încheiându-se pacea.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 310. — Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 24.

București : Biblioteca Academiei Române (exemplar în ms. rom. 967, f. 171).

312. *Iacob, Mitropolitul Moldovei, Pastorala*, Iași 1806. — Foae volantă.

Drept titlu : *Митрополитъ къ мѣлъ азъ Дѣмнѣвъзъ Пѣхіїиископъ | шѣ Мѣтropolитъ а тѣатъ Мѡлдѡвіа*.

Format 34×34 cm. text, 1 foae. Indemnuri ca să posteasca și să se spovedească lumea. Data: «La lătu 1806 Iunie 17».

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 284—285.

București : Biblioteca Academiei Române (*Foi volante*, nr. 306).

313. Inștiințare, (Blaj 1806). — Foae volantă.

Nro. 1158. 1806. | **ЛІШІЙНЦІАРЕН**.

In-4°, 2 foi. Se anunță tipărirea unei cărți despre construcția caselor, pentru a nu mai fi expuse incendiilor. Ca loc de vânzare a cărții se arată librăria («Bolta cea de cărți») lui Martin Hohmaister din Blaj.

Vezi mai sus și nr. 297, 309.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 316.

București : Biblioteca Academiei Române (*Foi volante*, nr. 800).

314. Paraclisul Născătoarei de Dumnezeu, Brașov 1807.

ЧИИСТИТЭЛ | ПИРЯКЛЫЕ. | Іл прѣ сѣніи Нѣскътѣарен дѣ Дѣнене, шы| пѣрвѣк Фечѣарен Маріе. | Атоомійт | дѣпъ чѣл Греческ, пентрѣ. | дѣмѣнѣрѣ. | кжнтарѣ.

К8 тѣатъ Кіелтвѣлъ Дѣнѣклѣр Фрѣцілѡр Кіри | КОНСТИНДИИ шы ИѠПИИ БОГИЧ. | Тунѣ[рнѣтъ .] Брашов. | [180]7.

In-4°, 1 foae (titlul, alb pe verso), 12 pagini.

București : Biblioteca Academiei Române (718 A).

315. Liturghii, Sibiu 1807.

СФІТЕЛЄ | шы Дѣнене зе єщи ле | ЛУТѢРГІЙ | а чѣлау дѣнтрѣ сѣнїцій пъ-| рѣнцилѡр ношрій. | а лѣй | Іѡанн Златоѣст, | а лѣй Басиліе чѣл мѣре, | а лѣй | прѣж-| дѣвѣциній. | Іл дѣашарѣ Тунѣрѣтъ | . | зѣлеле Прѣдѣнциатвѣлъ | Апѣрѣт | ФРѢН-| ЦІІСКѢ | Іл дѣшѣлѣ. | к8 словозенія. | Іѡаннциатвѣлъ Крѣсеквѣлъ Гѣрній а тѣтъ | пѣдѣкаловѣ. | са8 тунѣрѣт . | Сибій . | Тунографія лѣй Іѡанн Бѣрт. | 1807.

In-4°, 2 foi + 316 pagini. Tipar negru și roșu. Foile liminare cuprind titlul și tabla de materii.

Ioan Roșu în *Societatea de măine*, II, (1925), p. 111, nr. 8. — Aurel Filimon în *Daco-romania*, VI (1929—1930), p. 385. — D. Balaur, *Biserici în Moldova de răsărit*, Buc. 1934, p. 19 (exemplare în Basarabia).

București : Biblioteca Academiei Române, dar dela T. Pamfile (721 A).

316. Mineiu pe luna Martie, Buda 1807.

Семналат de A. Sacerdoțeanu, *Inscripții și însemnări din Costești-Vâlcea*, în *Bulet.Com. Mon. Ist.*, XXVIII (1935), p. 102, nr. 6, ca existent la biserică Grușetu, din Costești-Vâlcea.

317. Vieata și pildele lui Esop, Sibiu 1807.

ЕІЛ'ЦІЯ, | шы ПІЛД҃ЕЛӘ | прѣ . | це лѣпѣтвѣлъ | є Г СО П. | Тунѣрѣт . | зѣлеле | прѣдѣмѣнѣтвѣлъ | шы прѣдѣнциатвѣлъ | Апѣрѣт ФРѢНЦІІСКѢ | Іл дойлѣ. | СИБІЙ, | А | Тунографія а лѣй Іѡанн Бѣрт. | 1807.

In-8° mic, de 136 pagini.

Vieata lui Esop ocupa primele 53 de pagini. În această ediție cuvântul «pildă» este înlocuit cu «faura».

O ediție nouă apare în 1812, fară loc (v. *Bibl. rom. veche*, III, p. 70—71, nr. 816).
N. Cartojan, *Cărțile populare în literatura română*, vol. II, p. 266—267.

București : Biblioteca Profesor N. Ionescu.

318. Invățături, (Sibiu) 1807. — Foae volantă.

Nro. 2898. 1807. | **ЛЕЧІЦЬТУРЫ.**

4 foi (ultima pagină albă), 23×14 cm.

Cuprinde urmatoarele învățături :

Invățătură în ce chip și cu ce fealiu de mijlociri cei înecați în ape să ar putea ajuta mai pre lesne.

Invățătură cum trebuie a ținea viața oamenilor celor nădușiți de aburul cărbunilor.

Invățătură cum trebuie toată nenorocirea carea să face în pivniță când fierbe mustul, nu numai a o împedeca și pre omul cel nădușit a-l ajuta. Ca aburul mustului ce fierbe să se poată lezne străcura.

Invățătură ce trebuie a face mai înainte de curățirea fântânilor, care de mult au stat inchise, și în ce chip să poate ajuta vreun om nădușit cu acel prilej.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, 316.

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 801).

319. Patenș monetar, 1807. — Foae volantă.

1 foae, de 17,5 cm. cu data Viena 16 Aprilie 1807. Instrucții despre monetele de aramă de 15 și 30 creițari, de curând puse în circulație.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 25 (cu greșeala de tipar, că a fost imprimată în 1806).

320. Bucovina, Buda 1808.

БУКОВИНО | пінтур | прѣнчий чей рѣмѣнѣиц, карий съ афлѣ | ф. Крѣла Оуническъ, ши Хотѣреле єй. фпрѣвнѣте.

Прієзду фѣръ леѓтѣръ 6 кр. | **ЛІ БУДА |** Крѣлска Типографія а Оуническъ | Оуническъ | 1808.

In-8º mic, 43 pagini. Textul începe chiar pe verso titlului.

București : Biblioteca Profesor N. Ionescu.

321. Catavasier, Sibiu 1808.

КАТАВАСІЕРІ | ГРѢЧЕСК | ши | РОМЖНІСК | Типърът | ф. зіллю прѣ. хнѣлїтвѣй. фпѣрѣтвѣй. нострѣ | ФРАНЦІСК ІІІ ДІОКІЛІ | Прин словозеніи чин-ститвѣлї конзистою ал не-дѣннїцилор.

СИБІЙ | ф. Типографія лѣй Іѡанн Бѣрт. | 1808.

In-16º mic, 240 pag. + 1 foae. Tipar negru și roșu. Pe verso titlului gravura Sf. Nicolae.

La p. 2—3, aceasta rezoluție de imprimare cu dată mai veche:

Cetind eu acastă numită carte *Catavasieri* și ne aflând într'însa ceva împotriva religiilor, ci încă de folos și de lipsă la sf(i)ntele bisearici; care cuprinde într'însa cântări și laude spre cinstea lui D(u)mnezeu, drept aceaă

o judec a fi vreadnic a să tipări, poftind mai în jos ca preoții și cântăreții sf(i)ntelor bisearici, cu bună înțelegere cetind și cântând pre dânsa, să se poată și pre sine și pe ascultătorii săi a folosi: mila și darul a tot puternicului D(u)mnezeu să vă ocrotească și supt aripile miliș sale să să sprijinească, amin.

Sibiū, în 18 Martie 1803.

Ioann Popovici m. p. Gheneral Vicareși

Pag. 4–8 tabla cuprinsului; apoi catavasiile grecești, p. 9–50, dar cu litere cirilice; catavasiile românești, p. 51–235.

La p. 236:

Stihurile ce se cântă la copii când umblă cu steaoa în seara Nașterii lui Hristos, împreună cu doao orații, cătră boerii și cătră jupăni casii.

Dupa notițe comunicate de regrelatul cercetator basarabean, Al. David.

Rev. Soc. ist.-arch. bis. din Chișinău, XVI (1925), p. 15 din Catalogul Bibliotecii ... aceleiași societați.

Chișinău: Muzeul istorico-arheologic-bisericesc.

322. Anton de Marki, Extract din Gramatica germano-română, Cernăuți 1808. — Nemțește.

Außzug | aus der für | Normal- und Hauptschulen | vorgeföhriebenen deutſchen | Sprach-lehre | in | deutſcher und wallachiſcher Sprache....

In-8º, 5 foi, 1 tabelă, peste 310 pagini (exemplarul complet trebuie ca a avut 719 p. + 7 foi). Titlul și prefata continua întocmai ca în ed. a II-a acestei cărți, din anul 1810 (v. reproduce în *Bibl. rom. veche*, III, p. 25–27).

Tabela cuprinde scrierea celor 41 litere cirilice, arătându-se pentru fiecare pronunția în nemțește.

București: Biblioteca Academiei Române (743 A).

323. Vasilie Popp, Elegia... Carolo Michaeli Moger, Cluj 1808. -- Latinește.

Elegia | qua | spectabili ac clarissimo | viro | Carolo Michaeli Moger | in | Lyceo Regio Claudiopolitano | Chymiae, Metallurgiae, Historiae Naturalis | et Technologiae | Professori | publico ordinario | parentat | Basilius Papp Senior | pius defuncti | discipulus & in Regio S. Ios. Seminario Alumnus | Anno Aerae Cristianae 1808. | Claudiopoli.

Typis Coll. Reformatorum 1808.

Format 16 × 11 cm., de 4 foi. Poezia este scrisă în hexametri, la moartea profesorului lui V. Popp.

I. Mușlea, *Viața și opera doctorului Vasilie Popp (1789–1842)*, Cluj 1928, p. 90.

Cluj: Biblioteca Muzeului ardelean.

324. Vasilie Popp, Elegia ... Georgio Banffi, Cluj 1808. — Latinește.

Elegia | Excellentissimo | ac | illustrissimo domino | Comiti | Georgio, Bánffy | L. B. de Losontz | S. C. R. et a M. Camerario, status | actualis infimo | consiliario, in | signis ordinis sancti regis | Stephani magnae crucis equiti, | magni Principatus Transilvaniae, | partiumque eidem replicatarum | Gubernatori Regio | et regni ejusd. magni Principatus | Gubernii Praesidi; | Devotissimo animo oblata | die onomastico | a Basilio Papp | Seniore

Logico | et in Regio Seminario S. Iosephi Alumno | anno aerae christianaæ| quo: | pax tranquilla poli, sic ut sol, fulgear ipsi | sitque Comes Lubricis quels libet illa VII^s | Claudiopoli.

Typis Coll. Reformatorum 1808.

Format 16 × 11 cm., de 4 foi; în hexametri.

I. Mușlea, *Viața și opera doctorului Vasile Popp (1789 - 1842)*. Cluj 1928, p. 90—91.

Cluj: Biblioteca Muzeului ardelean.

325. Psalmire, Blaj 1808.

Semnalat de Dr. Gh. Bran în *Graful Maramureșului*, nr. 94 din Maiu 1935, p. 3 nr. 50 (prima lista), ca existența la biserică din comuna Barsana.

326. Francisc I, Impăratul Austriei, Orânduială despre batalioanele de graniță, (Sibiu) 1808. — Foae volantă. Nemțește și românește.

2 foi (pagina 4 albă), 29 × 18 cm., pe 2 coloane.

După titulatura impăratului, se anunță înființarea unui «batalion în rezervă» la «granițile militarești a Croației, Șlavoniei și Banatului». Dat în Viena, 23 August 1808.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 310.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 701).

327. Poruncă către toți proestosii mănăstirilor, Iași 1808. — Foae volantă.

Кс мълда лъни Дъмненеи | І прѣк Гѣмитълънъ фьдрептътъръюлънъ Сънодъ Слѣнь шън | ѿль ѿчелъшънъ, фь Молдакъя, Балакъя, шън Басарабъя, єзъръхъ шън Какаліръ.

La sfărșit :

Глах дъгъ фь йашъ ла йнълъ яїї. лъна лънъ Ноемврът, кс.

In-folio, 1 foae.

Pe temeiul mai multor canoane sinodale, se reglementează intrarea poslușnicilor în calugarie, precum și ieșirea călugărilor din manăstiri.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 78.

București: Biblioteca Academiei Române (f. 178 din ms. rom. 1071).

328. Ion Demian, Tableau géographique, traducere din nemțește, Paris 1809. Vol. I și II. — Franțuzește.

Tableau géographique et politique des royaumes de Hongrie, d'Esclavonie, de Croatie, et de la grande principauté de Transilvanie. Par Jean Demian. Traduit de l'allemand. Publié par M. M. Roth et Raymond. Tomes I-II. Paris, 1809. Chez S. C. l'Huillier.

In-8°, XV + 360 pag.; 492 pag. și o hartă.

Cu acest titlu bibliografiata de Dr. A. Veress, *Bibl. rom.-ung.*, II, p. 175, nr. 991.

Budapesta: Biblioteca Muzeului național.

329. Györfy Andreas, Ad Sabbam (versuri), Buda 1809. — Românește și latinește.

Ad Sabbam e Nobilibus Tököly Consiliarium Regium subtribunum insurgentium militum Györfy Vigilarum Praefectus.

Budae, Typis Regiae Universitatis Pesthanae.

In-8°, 8 pagini. Cuprinde o odă și alte 7 poezii: *Spiritus Zingari in periculo, Ver Aestas, Autumnus, Hyemis, Militis equus, Montanac mors virginis.*

Textul poezilor este bilinț, jumătate din versuri românește și restul latinește (ex. *Annu gata lucru, regitur Jove solque, solumque, etc.*).

Dr. A. Veress, *Bibl. rom.-ung.*, II, p. 175, nr. 990.

Budapesta: Biblioteca Muzeului național.

330. Insemnarea puselor înainte învățături, Buda 1809.

Insemnarea puselor înainte învățături, care 31 de școlari în Școala Normăla a Nătiei Romanesti din Peșta prin cursul de iarnă dela Constantin Diakónovici Lóga învățătorul, au învățat și acum la publica examinare. În luna lui Aprilie în 24 de zile Anul 1809, înainte de prânz Dela 9 până la 12 ceasuri s-au arătat.

În Buda, 1809. La Craiasca Tipografie a Universității Ungurești.

In-4°, 7, și 7–10 pagini.

Cuprinde numele persoanelor din corpul didactic, materiile de învățământ, orașii înainte și după examen în limbile română, ungara și germană, clasificarea cu numele elevilor, pe clase. Texte din Psaltire și Ceaslov. V. mai jos, nr. 327 și pentru anul școlar 1809–1810.

Dr. Andrei Veress, *Bibl. română-ungară*, II, p. 173, nr. 984.

Budapesta: Biblioteca Muzeului național.

331. Vasile Popp, Elegia Emerico Wass, Cluj 1809. — Latinește.

Elegia | quam | Illustrissimo Comiti | Emerico Wass | de Czege | e Lyceo Regio | Claudiopolitano terminatis | maxima cum laude studiis | excedenti cecinit | Basilius Papp | Philosophiae etc. in alterum annum | auditor. Claudiopoli | Auno aerae Christianae | MDCCCXIX.

Impres. Typis Coll. Reformatorum 1809.

Format 16 × 11 cm., de 6 foi.

I. Mușlea, *Viața și opera doctorului Vasile Popp*, Cluj 1928, p. 91–92

Cluj: Biblioteca Muzeului ardelen.

332. Vasile Tintilă, Calendariu, Cernăuți 1809. — Foac volantă.

Calendariu pe anul dela naștere măntuitorului nostru I. Hs. 1809, Cernăuți, s'a tipărit în typografiea a lui Petru Ekart.

Cu acest titlu îl citează Teodor Balan, *Vasile Tintilă*, în *Revista Arhivelor*, III, 2, nr. 8, București 1939, p. 190; alte informații lipsesc.

Biblioteca Preotului Eusebie Procopovici din Mămaiești (Cernăuți).

333. Insemnarea puselor înainte învățături, Buda 1810.

Titlul la fel ca în ediția scoasă pentru anul școlar 1808–9 (v. mai sus nr. 330, cu deosebirea că menționează „30 de școlari”.

In-4°, 8 și 6–7 pagini. Conținutul mult asemănător cu cel din ediția precedentă.

Dr. Andrei Veress, *Bibl. rom.-ungară*, II, p. 177–178, nr. 996.

Budapesta: Biblioteca Muzeului național.

334. Vasilie Popp, *Elegia ad inclytos status*, Cluj 1810. — Latinește.

Elegia | ad | inclytos status et ordines trium | nationum magni Principatus | Transilvaniae | partiumque eidem reannexarum | Claudiopoli | ad publica negotia Tractanda | congregatos | per Basiliūm Papp | juris, naturae, publici, gentium, civilis | , romani, theoretici, patriae & cet. | auditorem. | Claudiopoli | anno aerae christianaæ | MDCCCX.

In-16° (16 × 11 cm.), de 7 foi.

I. Mușlea, *Viața și opera doctorului Vasilie Popp*, p. 91—92 și titlul facsimilat la p. 93.

Cluj: Biblioteca Muzeului ardelean.

335. Circulară pentru impozitul pe moșteniri, Lemberg 1810. — Foae volantă. Nemțește și românește.

Nro. 4376. | Kreißhreiben | vom f. f. Galizischen Landes-Gubernium.

In-folio, 2 foi. Textul românesc în coloana din dreapta. Data: 14 Oct. 1810. Completare la circulară din 8 Sept. 1810 (v. mai jos nr. 339).

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 324.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 917).

336. Circulară, Lemberg 1810. — Foae volantă. Nemțește și românește.

Nro. 1262. | Kreißhreiben | von der in außerordentlichen Steuersachen aufgestell | ten Hofkommision.

In-folio, 3 foi. Textul românesc în coloana din dreapta. După titlul de mai sus, urmează:

Pentru birul stângerii, ce este să să plătească dîpe avere moștenitoare înăscătoare.

Data: 20 Oct. 1810.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 324.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 918).

337. Circulară, Lemberg 1810. — Foae volantă. Nemțește și românește.

Nro. 38.425. | Kreißhreiben | von f. f. Galizischen Landes-Gubernium.

In-folio, 1 foaie (verso alb). Textul românesc în coloana din dreapta. După titlul de mai sus urmează :

Pentru împlinirea pecețiilor de plumb de vamă, ce s'au pus la expedițiile de tranzito.

Data 4 Noemvrie 1810.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 324.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 919).

338. Circulare monetare, 1810. — Foae volantă.

Format 14.5 × 26 cm., 3 pagini.

Sunt reproduse vechi orândueli din anii 1799, 1803—1804, privind «ducerea afară» a banilor de aur și convenționali.

Dr. A. Veress, *Orândueli rom. vechi*, p. 25.

339. Francisc I, Impăratul Austrii, *Patent pentru impozitul pe moșteniri*, (Lemberg) 1810. — Foae volantă. Nemțește și românește.

Wir Franz der Erste, | von Gottes Gnaden Kaiser von | Österreich; König von Ungarn, Böhmen, | Erzherzog zu Österreich, &c. &c.

In-folio, 6 foi. Textul românesc pe coloana din dreapta. Data: 8 Sept. 1810.
Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 323 (v. mai sus nr. 335).

București : Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 915).

340. Nectarie, Episcopul Râmnicului, *Carte de diaconie*, Râmnic 1810. — Foae volantă.

T. G. Bulat, *O carte de diaconie ...*, în *Biserica ortodoxă română*, XLI (1922–23), p. 376–377 a publicat-o și a atras atenția asupra însemnatății acestei tiparituri.

341. Barac Ion, *Gratulație prea-o-sfîntului domn Vasile Moga, episcopul neamului*, Brașov 1811.

Sibiu: Biblioteca Astra (comunicat de dr. Sabin Mureșan).

342. *Bucoavnă*, Brașov 1811.

Bucoavnă pentru învățătura Pruncilor de a să deplineze atât la cunoașterea slovelor, la slovenire și la cecanie, cât și la rânduiala Vecerniei, Utreniei și a sfintei Liturghii. Typărită cu toată cheltuiala d[u]mneilor Fraților Costandin și Ioan Boghici.

În Priveleghiata Typografie din Brașov. Prin Typograful Fridrihi Herfurt, 1811.

In-16º (format de buzunar, lungareț, 84 pagini, cu 24 rânduri pe pagina. Textul începe pe verso titlului și pâna la p. 11 avem exerciții de alfabet. La p. 12 gravura Invierii Domnului, după care urmează Rânduiala Vecerniei, Utreniei, Liturghiei aceasta cu ecenii în grecește, cu litere cirilice), Zece porunci, Învățaturi bisericești și diferite rugăciuni. Ultimele pagini, 82–84 numerele «romanești și latinești» și tabla înmulțirii.

Ed. II, Sibiu 1818.

Şt. Gr. Berechet, *O ediție de Bucoavnă necunoscută*, în *Revista istorică*, XXIV (1938), p. 142–143.

Iași: Biblioteca Inst. de istoria vechiului drept românesc.

343. *Ceasoslov*, Brașov 1811.

Semnalat de D. I. Balaur, *Biserici în Moldova de răsărit*, București 1934, p. 19, ca existent la biserică din Marinci (Basarabia).

344. *Ceaslov*, Buda 1811.

Intru mărirea sf(i)nței dc o flinjă și nedespărțitei Troiță a Tatălui și a Fiului și a sf(â)ntului D(u)h, cartea aceasta Ceaslov întru care se cuprind rânduiala cum se cuvine a să cânte ceasurile cu troparile și cu alte după obiceaiu sfârșituri și c.

S'au dat la tipar cu îngăduința celor mai mari, în Buda, la crăiasca tipografie a Universității ungurești, 1811.

N-am văzut exemplare. Pr. C. Bobulescu în *Spicitor în Ogor verin*, I (1920), p. 48–50 reproduce titlul de mai sus, dar nu arată formatul, nici numarul paginilor.

La pag. 1–6 avem o expunere despre felul cum trebuie facut «semnul sfintei cruci» (publicată de Pr. C. Bobulescu, *loc. cit.*).

345. Octoih, Iași 1811.

Semnalat («cu oarecari rezerve») de P. Constantinescu-Iași, *Tipărituri vechi românești necunoscute*, Iași 1931, p. 4, nr. 6, ca existent la biserică din Măscăuți (Orhei).

346. Rózsa Georg. Const., Oratio de praestantia praxeos medicae rationalis, Viena 1811.

Cluj: Biblioteca Muzeului ardelen (comunicat de dr. Sabin Mureșan).

347. Vorovă de tâlcuirea Sf. Apostoli, Neamț 1811.

Semnalată («cu oarecari rezerve») de P. Constantinescu-Iași, *Tipărituri vechi românești necunoscute*, Iași 1931, p. 4, nr. 5, ca existentă la Mănăstirea Tigănești.

348. Circulară monetară, 1811. — Foae volantă.

Format $15,5 \times 26$ cm., 9 pagini. În 12 paragrafe și 4 facsimile de pe monetele de hărție, se arată valoarea «schimbătoarelor țedule».

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 25.

349. Circulară monetară, 1811. — Foae volantă.

Format $15,5 \times 26$ cm., 2 pagini. În 6 paragrafe se dă libertate de circulație hărților de 100 florinți.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 25.

350. Circulară monetară, 1811. — Foae volantă.

Format $15 \times 26,5$ cm., 1 foac. Despre libera circulație a hărților de 12 florinți.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 25.

351. Circulară monetară, 1811. — Foae volantă.

Format $15 \times 25,5$ cm. 1 foac. Despre libera circulație a hărților de 25 și 50 florinți.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 25.

352. Circulară monetară, 1811. — Foae volantă.

Format 15×26 cm., 1 foac, cu 2 desenuri de băncuțe de 1 și 2 florinți, care se pun în circulație.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 26.

353. Circulară monetară, 1811. — Foae volantă.

Format $16,5 \times 29$ cm., 1 foac. Despre schimbarca hărților de 10 zloți. Data: Viena 12 Noemvrie 1811.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 26.

354. Circulară monetară, 1811. — Foae volantă.

Format $16,5 \times 28,5$ cm., 1 foac.

Despre schimbarca hărților de 5 zloți. Data: Viena, 10 Dec. 1811.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 26.

355. Circulară, Lemberg 1811. — Foae volantă. Nemțește și românește.

Nro. 32.467. | Kreisshreiben | vom f. f. Gaußijischen Landes-Gubernium.

In-folio, 4 foi. Textul românesc pe coloana din dreapta.

Dupa titlu:

«Pentru răsuflarea birurilor fără rânduială, care au fost până acum, adepă a birulu de 60 de sută dipe moși, a birulu de adaogere la visteria stângerii bancoțădulilor de 50 de sută și a plătiri cășligurilor de lotorie ce s-au vestit câte 16 de sută, drept adelul stăpânesc și țărănesc pentru anul militărescu 1811, în sineturi de schimbă, s-au întreit în bancoțădul, căt și drept răluția primitei liferații de naturale». Data: «28 Sept. 1811».

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 323—324.

București: Biblioteca Academiei Române (*Foi volante*, nr. 916).

356. *Protocolum al botezaților*, Sibiu 1811. — Foae volantă.

I. *Protocolum | pentru însemnarea | botezaților | pe scama | bisearicilor ne-unite din | | Prin slobozenia In. K. Gubernium | Sibiu.*

Tipărit în Tipografia lui Ioann Bart | 1811.

In-folio, cu 12 rubrici, una pentru scrierea numelui și 11 pentru diferite alte date: (anul, luna, ziua, locul nașterii, porecla, oltuirea, etc.). Îndeplinea rolul registrului de astăzi, astfel că numărul foilor varia după numele botezaților.

Aurel Filimon în *Dacoromania*, VI (1929—1930), p. 386.

357. *Protocolum al căsătoriștilor*, Sibiu 1811. — Foae volantă.

II. *Protocolum | pentru însemnarea | căsătoriștilor | pe seama | bisearicilor ne-unite | din | | Prin slobozenia In. K. Gubernium | Sibiu.*

Tipărit în Tipografia lui Ioann Bart | 1811.

In-folio, cu 12 rubrici pentru completarea diferitelor date.

Aurel Filimon în *Dacoromania*, VI (1929—1930), p. 386—387.

358. *Protocolum al morților*, Sibiu 1811.

III. *Protocolum | pentru înșămнarea | morților | pe seama bisearicilor neunite | din . . | Prin slobozenia In. K. Gubernium. | Sibiu 1811.*

Tipărit în tipografia lui Ioann Bart.

In-folio, nu se cunoaște exact numărul foilor. Registrul cu mai multe rubrici, ce urmau să fie completate cu mâna.

I. Roșu în *Societatea de măine*, II, (1925), p. 203.

359. *Vasile Țintilă, Calendar*, Cernăuți 1811. — Foae volantă.

Calendariu pe anul dela nașterea Mântuitorului nostru Is. Hs. 1811 care este un an de obicei de 365 zile, întru care se află arătarea vremilor, prin acele patru timpuri ale anului, răsăritul și apusul soarelui. Cernăuț. S'a tipărit în tipografia a lui Petru Ekhart.

O foaie, format 25 × 21 cm.

Liviu Marian, *Contribuționi la istoria literaturii românești din veacul al XIX-lea*, Chișinău 1927, p. 45.

Biblioteca Preotului Eusebie Procopovici din Mămaiești (Cernăuț).

360. *Apostol*, Blaj 1812.

Semnalat de Atanasie Popa, *Biserici vechi de lemn românești din Ardeal*, în *Anuarul Com. Monum. Ist., secția pentru Transilvania* (1930—1931), p. 313, ca existent la biserică de lemn din Colțirea (Satu-Mare).

361. Calendar pe anul 1812, Buda 1812.

Am văzut exemplar fară foaia de titlu și fără sfârșit.

Titlul însă nu poate fi deosebit de acelea ale calendarelor budane, care au inceput să se tipărească anual, dela 1806.

In-12°, 38 foi nenumerotate. După partea calendaristică obișnuită, urmează «Invățătură cum se cade să ne purtăm în soțietate cu oamenii».

Dan Simonescu, *Un calendar dela Buda necunoscut*, în *Arhiva Românească*, IV (1940), p. 355—356.

București: Biblioteca Fundației Culturale Mihail Kogalniceanu.

362. Psalmire (Sibiu 1812).

Biblioteca Academiei Române are o Psalmire fără inceput, pe care catalogul o datează 1812. Anul ni-l arată Pascalia.

In-8°, p. 3—288 numerotate cu cifre arabe. Coalele sunt numerotate cu litere latine: A, B,...; la pagina 288 e scris: «Sfârșit și lui Dumnezeu laudă». Tipar negru, litere mărunte ca în tipariturile dela Sibiu, cu 28 rânduri pe pagină.

În fruntea pag. 3 gravura mică a lui David rugându-se în genunchi, în fața altarului; lângă el coroana, buzduganul și harpa; în perspectivă, coloane și clădiri.

Câhismele se termină la p. 213, iar la p. 214 Cântările lui Moysi. «Pentru polyeleu», p. 237. Pascalia, p. 262. Invățatură pentru citirea psalmilor, p. 266. Cinstiul paraclis, p. 271—288.

București: Biblioteca Academiei Române (811 A).

363. Circulară monetară, 1812. — Foae volantă.

Format 16 × 26 cm.. 1 foae. Despre schimbarea banilor de 6, de $\frac{1}{2}$ și de $\frac{1}{4}$ creițari de arama. Data: Viena, 2 Ianuarie 1812.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 26.

364. Circulară monetară, 1812. — Foae volantă.

Format 16 × 26 cm., 2 pagini. Despre bancnotele de 1 și 2 zloți. Data: Viena 6 Ianuarie 1812.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 26.

365. Circulară monetară, 1812. — Foae volantă.

Format 16 × 25,5 cm., 2 pagini. Despre schimbarea bancnotelor de diferite valori, puse în circulație în 1806.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 26.

366. Regulament silvic, 1812. — Foae volantă.

Format 14,5 × 23 cm., 8 pagini. Despre: «Rândul ce vine de a sa țânea cu padurile», în 15 paragrafe.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 27.

367. Vasile Tintilă, Calendar, Cernăuți 1812.

Calendarul de casă pe anul dela naștere cea după trup a Domnului și Mântuitorului nostru I. Hs. 1812, care este bisect de 366 zile, prin un iubitoriu de științele matematicești. Cernăuți. S-au tipărit și se află la Petru Ekhart, tipograf Kraisului, Bucovina.

Liviu Marian, *Contribuțiuni la istoria literaturii românești din veacul al XIX-lea*. Chișinău, 1927, p. 45. — Teodor Balan, *Vasile Țintilă*, în *Revista Arhivelor*, III, 2, nr. 8, București 1939, p. 190.

Biblioteca Preotului Eusebie Procopovici din Mămăiești (Cernăuți).

368. Vasile Țintilă, Neu Hauss-Kalender, Cernăuți 1813. — Foae volantă. Nemțește.

Neu und alt einigerichteter Hauss-Kalender auf das Jahr nach der gnadeureihen G. burt unsers Erlöser's und Seligwahrs Jesu Christi 1813, durch einen Liebhaber der mathematischen Wissenschaften, Czernovič, gedruckt und zu finden bey Petrus Elhardt, Bülowiuer Kreis-Buchdrucker.

Titlul acesta traduce exact Calendarele românești tipărite de V. Țintilă (v. mai sus nr. 367), fapt care ar arăta tot pe Țintilă autor al lui. Se zice că publicarea lor a urmat până la anul 1846.

Teodor Balan, *Vasile Țintilă* în *Revista Arhivelor*, III, 2, nr. 8, Buc. 1939, p. 190.

Biblioteca Preotului Eusebie Procopovici din Mămăiești (Cernăuți).

369. Const. Diaconovici-Loga, Caractere caligrafice, (Buda ?) 1813.

«Caractere caligrafice» pentru școalele poporale.

Cf. Dr. Teodor Botiș, *Istoria Școalei Normale (Preparandiei)... din Arad*, Arad 1922, p. 390.

370. Vasilie Popp, Elegia de laudibus Medicinae, Viena 1813. — Latinește.

Elegia | de laudibus Medicinae | quam | Illustrissimo ac Magnifico Do-
mino Praesi | di et Directori, item Clarissimis D. D | Professoribus, totique
Inclytae Facultati | Medicae Vindobonensi.

Novo anno | Muneris instar | Animo devotissimo | obtulit | L. Basilius
Papp, | Transilvanus Mező-Keménytelkiensis, in Antiquissima, | ac ce-
leberrima Universitate Vindobonensi Physiologiae et | Chemiae Ordina-
rius Auditor.

Illustrissimo Comiti Joanni Nemes de Hidvég | Caesareo Ephebo et in
Caesarea Regia Nobilium Academia Theresiana Jurum in alterum | An-
num auditori, Dilectissimo Musarum Amico | in perennis observantiae tes-
seram | dedicata.

Viennae. | Anno aere christianæ | MDCCCXIII.

In-16°, 14 pagini. Pe verso titlului :

. . . . dat medicina Salutem,
Quaeque juvans monstrat, quaeque sit herba nocens.
Ovidius.

La p. 3—4 următoarea scrisoare către Comitele Ioann Nemes de Hidveg:

Illustrissime Comes!

Difficile erat, Comes Illustrissime ! nedicam difficillimum, in tanta Mac-
cenatum copia unum eligere, cui rudem hunc ingenii factum sacrum face-
rem, nec alia hoc mihi via sciendum erat, quam ut aleae rem commiterem.
Jacta est alea, Teque Commes Illustrissime, quem in animo meo jam pri-
dem candidaveram, sors elegit. Patere igitur Comes Illustrissime! ut hos

versiculos gratum erga Praeceptores meos animum (qvalem et Tu erga Tuos geris, et semper gessisti) undique spirantes, Tuo Nōmini sacrificem hisque meam erga Te observantiam tester, nec spero solum, verum etiam firmissime confido fore, ut humillimae, justissimae que petitioni meae facilis annuas, cum ex Illustri illa prosapia ducas originem, cuius Majores Litteras juxta ac Litteratos summo semper honore prosecuti sunt, quibus, cum opes, quas fortuna distribuit, sint caducae, et brevi tempore duratura, immortales per hos erigentur columnae. Tu quoque, quamvis et nascendi felicitate et opum facultate tantus sis, Majorum Tuorum vestigiis opprime insistens, quod certe facis, Major eris, Maximum autem efficiet Te excellens Tuum ingenium, quo Tuos inter Consulares sumper eminuisti, Tua Humanitas, qua summos, imosque absque discrimine amplectaris. Vale igitur Comes Illustrissime spes Patriae, Juvenum Decus, Familiae ornamentum, et hoc levidense munusculum eo accipe animo: quo Tibi dedicat

Tuus Humillimus servus Author.

Poezia, în distihuri elegiace, are numeroase note explicative.

București: Biblioteca Academiei Române (831 A).

371. Circulară în privința oierilor, 1813. — Foae volantă.

Format 14,5 × 23 cm., 4 pagini. Data: Cluj 24 Martie 1813.

Din lucrarea lui A. Veress, *Păstoritul Ardeleanilor în Moldova și Tara Românească* (până la 1821), în *Acad. Rom.*, Memoriile Secțiunii Istorice, s. III, t. VII (1927), p. 204 și 222–225 (publică textul unguresc însoțit de traducere română), rezultă că această circulară a apărut și în limba ungară; același, *Orânduieli românești vechi*, p. 27 înregistrează redacția românească.

372. Francisc I, Impăratul Austriei, Rânduiala spre alcătuirea unui înainte primitoriu funduș, 1813. — Foae volantă

Format 14,5 × 23 cm., 4 pagini. Data: Viena 16 Apr. 1813.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 27.

373. Francisc I, Impăratul Austriei, Circulară monetară, 1813. — Foae volantă.

Format 16 × 26 cm., 9 pagini. Data: 7 Mai 1813.

Despre emiterea bancnotelor de 10 și 20 florinți, în valoarea de 45 milioane florinți. Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 27.

374. Francisc I, Impăratul Austriei, Rânduiala nouă în privința loteriei, 1813.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității (comunicat de dr. Sabin Mureșan).

375. Peter Graf v. Goes, Apel adresat Bucovinenilor, Lemberg 1813. — Foae volantă. Nemțește și românește.

БУКОВИНЕЦ!

In-folio, 2 foi (ultima pagina alba). Textul românesc în coloana din dreapta. În deamnă tineretul să ia armele contra «imparatului francez». Data: 13 Sept. 1813.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 324.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 920).

376. Gramote, ucazuri și broșuri, (Chișinău) 1813. — Foae volantă.

Nu cunoaștem exemplare; din descrierile făcute, se vede că au fost mai multe tipărituri, unele sub formă de foi volante (gramotele preoțești și diaconești), altele sub formă de broșuri «în scurt învățatoare», care se trimiteau preoților.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia, de la 1812 până la 1818*, București 1941, p. 11, nr. 1.

377. Indemnuri pentru vindecarea boalelor, Sibiu 1813. — Foae volantă.

7885. 1813. | А ИЗМЕЛЕ ТИТЛАДЫ | [ПЛ ФИО]ЛДЫ ШИ ПЛ СФИТХАДЫ [ДХ].

2 foi, 27,5×15,2 cm. Incepe cu un extras din Mathei, cap. 8, stih. 1; combate spusele evanghelistului, arătând că nu mai e potrivit a merge la preoți pentru vindecarea boalelor, ci la doctori, cari trebuie să altoiasca copiii de vărsat.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 310.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 703).

378. Sfaturi contra ciumei, 1813. — Foae volantă.

Format 16,5 26 cm.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vecchi*, p. 27.

379. Daniil Vlahovici, Episcopul Bucovinei, *Pastoralnică scrisoare*, Cernăuți 1813. — Foae volantă.

Scrisoare adresată preoților, indemnându-i să ajute la recrutarea «a doao slobode batalioane și a unii devizie de rezerve» din Bucovineni, pentru Imperat.

Datată : Cernăuți ^{27 Octombrie}_{7 Noemvril} 1813.

N. Iorga, publicând-o (*Biserica Ortodoxă Română*, 52 (1934), p. 729—730), o așează «în bogata serie a tipăriturilor administrative în românește».

București: Biblioteca Institutului de Istorie Universala «Prof. N. Iorga».

380. Bucoavnă, Buda 1814.

БЭКЕРІОЛ | пінтрэ праднчай чей рымжнамій | калій | се ўфль . ф Кръймъ Оғнгэрекъ, ши | ф първиле ёй фіоренате. | Да Быда [ф Кръл]ска Типографія ѿ Оғннкверситетате | Оғнгэрэмъ. 1814.

In-8° mic, 48 pagini. Pe foaia de titlu se află stema Austro-Ungariei. Textul incepe pe verso feii de titlu. Până la p. 11 exerciții de alfabet; p. 12—20 cugetari morale în proza și în versuri; p. 20—46 diferite istorioare și fabule; p. 47 explicarea semnelor ortografice și la p. 48 numerele arabe, cirilice și latine.

Ioan Roșu în *Societatea de măine*, II (1925), p. 111.

Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (846 A).

381. Bucoavnă, Chișinău 1814. — Românește și rusește.

Bucoavnă moldovenească cu traducere în rusește.

A apărut în 1200 exemplare; la data de 22 Decembrie 1814 se găsește trecuta cu titlul de mai sus, în registrul Cărților tiparite în tipografia exarhică din Chișinău, între 1814—1821.

Ștefan Ciobanu, *Cultura românească în Basarabia sub slăpinirea rusa*, Chișinău 1923, p. 79.

382. Ceasoslov, Râmnic 1814.

Anticariatul „Ardealul”. Catalogul I, Cluj 1926, p. 22, nr. 534.

383. Vasilie Popp, Elegia Francisco primo, Viena 1814.

Elegia, | quam | Caesari Augusto | Francisco primo | Austriae Imperatori, Hungariae, Bohemiae, etc. | Regi Apostolico Domino suo Clemensissimo. | Dum 16 Iunii pompa triumphali Viennam ingredederetur, | sub | Nomine Europae, quae ejus victricibus armis a jugo, sub quo tam diu | genuit, nunc demum liberata est | Laureae instar | Devoto animo gratulabundus offerebat Ladislaus Basil. Papp | Transilvanus Mező-Keménytelkiensis in celeberrima et antiquissima | Universitate Vindobonensi Medicinae III anno Candidatus.

Anno Aerae christianaee, | MDCCCXIV, | Viennae.

Format 22 × 17 cm., de 8 pagini.

Pe verso titlului versul *Jane fac aeternos pacem pacisque Ministros*, din «Ovid. Fastor». Pe coperta exterioară dela sfârșit: «Viennae. Typis Antonii de Haykul. 1814». Poezia e scrisă în distihuri elegiace.

Ion Mușlea, *Viața și opera doctorului Vasile Popp*, p. 96 (titlul facsimilat).

Cluj: Biblioteca Muzeului ardelean.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (855 A).

384. Samuil Klein (Micu), Prospect pentru dicționar, Buda 1814.

Opt pagini fotografiate, gasite între manuscrisele rămase dela Ion Bianu. Nu știu unde se află originalul, după care I. Bianu a pus să se fotografieze acest prospect, pentru Academie. Din studiul lor reiese că Dicționarul început de S. Micu trebuia să apară în 1806 (dovadă *Prospectele* descrise sub acest an, v. mai jos, *Corrigenda*, nr. 696). O nouă încercare de tiparire (necunoscută cercetatorilor noștri) s'a făcut și în 1814, când admiratorii ai lui Micu au scos Prospectul ce prezintă aici.

Pag. 1–3 cuprind anunțul ce reproducem mai jos. Pag. 4–6: «Praenumerationum collectores in Hungaria». La p. 6 se arată prenumeranții din afara de Ungaria: (de ex. București, Cernauți, Iași). Pag. 7–8 pagini model din dicționar, pentru cuvintele: *a, abateră, abatū, abătuș, abē, abecedă, abore, aborēlā, aborescū, aborire, aborū, abrosū, Abrudū, aburu acaciu, acar, acărīță, acariu, acasă, acătare, acăfăre, acănu*.

Explicațiile cuvintelor se dău în limba română. Cuvintele studiate se dău în ortografiă etimologică, cu caracter latine și în cea fonetică, cu caracter cirilice. Sunt traduse în ungurcă și nemțește.

Se știe că nici de data aceasta n'a reușit să apară *Dicționarul*, care vede lumina tiparului abia în 1825, într-o formă deosebită de cea prevăzută de Micu în cele 2 prospecțe anterioare.

Prefața:

Nuntium.

Octavus et amplius jam labitur annus, quod Typographia haec Regiae Universitatis Ilungaricae Pestensis Publico annuntiaverit: Lexicon Latino Valachico — [Germanico]* — Ilungaricum, et Valachico — Latino — Germanico—Hungaricum, quod Auctore celebri olim Admodum Reverendo

* Se știe că Prospectul din 1806 a fost pentru patru limbi (v. nr. 696, volumul de față, *Corrigenda*).

Patre *Samuele Klein* compilatum fuit, typis et sumtibus ejusdem Instituti Regii luce publica donandum esse. Huic Nuntio jam pridem satis factum fuisset, si post mortem P. *Samuelis Klein* ex Manuscriptis, quae reliquit, observare non licuisset, annuntiatum Lexicon non tantum ad apicem productum non esse, sed etiam, ut quo utilius et perfectius reddatur, multa adhuc lima indigere. Ilarum curarum sollicita Typographia Regia feliciter rescivit, recte eodem tempore Reverendissimum Dominum *Basilium Kolosi*, eo tum Vice Archi-Diaconum Babolensem, nunc autem actualem Archidiaconum Montanisticum, et Parochum Graeco-Catholicum Nagy-Agensem in Transilvania, Virum a multigena eruditione conspicuum, in simili Lexico elucubrando desudavisse, qui dein eatenus interpellatus opus suum Typographiae huic Regiae lubens obtulit, Excelsumque Consilium Regium Locumtenentiale Hungaricum, Vigore Bgratiosi Intimati de dato 12. Ianuarii 1808 N-ro 501 editi, Eidem indulxit, ut Lexicon hoc suum sub certis conditionibus in Typographia Regiae Universitatis Hungaricae cum pleno Auctoris Jure typis vulgare possit: Lexicon istud p^rae Samuele Kleiniano illam specialem Auctoritate Excellentissimi ac Illustrissimi Domini Ioannis Bab, Episcopi Fogarasiensis in Transsilvania, et Illustrissimi, ac Reverendissimi Domini Samuelis Vulcan Episcopi M. Varadinensis in Hungaria, tum testimonio plurium Eruditorum habebit Commendationem, quod non tantum multo perfectus, et amplius, nimirum quatuor Linguarum, habens pro initialibus omnes quatuor Linguas, utpote: Valachicam, Latinam, Hungaricam et Germanicam, futurum sit; verum etiam quod parti Valachicac Auctor unam fun^rlatam, et unanimibus cum Reverendissimo Domino Archidiacono, et Regio librorum Revisore Petro Májor consiliis stabilitam Latino-Valachicam orthographiam, quae hactenus desiderabatur, praemittat.

Lexicon hoc quadrilingue, quo cū adparatu, qualibus typis, in quali formato et charta, quamque correcte excudendum sit? ob oculos ponit, Annunciationi huic adnexum partis illius, in qua Valachica Lingua praecedit, folium primum. Ut autem numerus excudendorum exemplarium praevie determinari, sumtusque pro tam magni moliminis opere copiosi quaqua ratione tegi queant, Typographia haec Regia constituit viam Praenumerationis inire. Praenumeratio acceptabitur pro qualibet singillativa parte, quae ob vastitatem majorem probabiliter in duos Tomos dividenda erit, singillative praenumerari, cum quaelibet pars sine relatione ad alias unum integrum opus jam in se, tum eo etiam ex motivo constituere possit, quod praevideantur tales Praenumerantes futuri, qui non omnibus quatuor partibus, sed alii una, alii duabus, alii tribus, alii omnibus indigebunt. Quaelibet Pars censetur plus, minusve ad 60 philyras exsurrecta, consequenter philyram a moderato 6 x- ferorum pretio computando (pro aliis enim longe altius defigetur) unam partem constare posse 6 flor. quos ut D. D. (pleno titulo). Praenumerantes apud D. D. Praenumerationis Collectores, in fine huius Annunciationis, in quantum noti sunt, nominandos, dein apud singula Postae Officia, ac denique apud omnes Scholarum Directores, Professores, aliosque Literaturae Promotores, catenus hisce perhumaniter et officiose

requisitos, qui more consueto undecimum exemplar titulo fatigorum, et nefors expensarum suarum gratis accepturi sunt, a proportione partium, pro quibus praenumerabunt, seu si pro una parte, 6 fl. si pro dualibus, 12 fl., si pro tribus, 18 fl. si pro omnibus quatuor partibus, seu respective quinque Tomis, 30 fl. usque ultimam Octobris anni modo decurrentis 1814 deponere velint, aequae perhumaniter requiruntur, siquidem impressio partis Valachiaca, in qua exordium sumetur, pro 1. x. bris inommissa defixa sit, eo tamen hic expresse observato, quod eum simultanea omnium quinque Tomorum impressio ad semel suscipi nequeat, Praenumerantibus liberum maneat, modo pro parte Valachica sola cum 6 fl., hac terminata, quod Publico annunciat, pro latina cum 12 fl. et sic porro pro reliquis ad facilitandum Praenumerationis negotium, ne videlicet majoris Summae ad semel expositio Praenumerantes a comparando utili hoc opere absterreat, per partes et successive praenumerare. Casum in eum, si partes hujus Lexici ad plures, quam 60 philyras exsurgerent, Domini Praenumerantes per 6 x- feros a philyra supersolvendos habebunt; si vero pauciores efficerent, illud plus vel restituatur, vel acceptabitur in computum Praenumerationis pro altera parte. Terminata unius partis impressione Domini Praenumerantes statim sua recipient exemplaria ab iis, apud quos praenumerarunt, audientque ex iis, vel ex Annunciatione, an aliquid supersolvendum, vel illis restituendum sit? — Summae ex Praenumeratione collectae vel per Literas Campsoriales, vel per Currum Diligentiae, vel alia secura occasione franco, ut dicitur, et cum periculo submittentium ad summum usque Nundinas S. Leopoldi Pestini celebrari solitas, immediate ad Typographiam hanc Regiam transponendae sunt sub titulo: *Inclytae Regiae Universitatis Hungaricae Pestensis Typographiae Directioni, Budae, indicato penes submissas Summas, queis perceptis submittens statim ex officio quistabitur, Praenumerantium nomine, charactere, et domicilio, ut exacte posteritati tradi, et cuilibet parti D. D. Praenumerantes impressi adnecti possint.*

Sibiu: Biblioteca Astra.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (856 A).

385. Alexandru I, Impăratul Rusiei, *Manifest de încheierea păcii cu Franța* Chișinău 1814. — Foae volantă.

In-folio, 2 pagini text cirilic; traducere din rusește.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 11—12, nr. 2.

386. Alexandru I, Impăratul Rusiei, *Ucaz la sfârșitul războiului franco-rus*, Chișinău 1814. — Foae volantă.

In-folio, 2 foi.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 12, nr. 3.

387. Apel pentru ridicarea unui monument Țarului Alexandru I, Chișinău 1814. — Foae volantă.

In-folio, 6 pagini.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 13—14, nr. 5.

388. Francisc I, Impăratul Austriei, *Pentru ferirea pricinilor între morari*, Lemberg 1814. — Foac volantă. Nemțește și românește.

In-folio, 6 foi; românește în coloana din dreapta. După titlul german al lui „Franz der Erste ...”, urmează :

Pentru ferirea multoru prică între morari și măcinători, este de trebuință a hotărî cu de amănuntul, ce au morari să facă pentru cei ce vinu să-ș macine bucatele și de împotrivă, ce are să să plătească lor pentru măcinare.

Data: 1 Dec. 1814.

Al. T. Dumitrescu, *Evi volante*, p. 324.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 921).

389. Ponturi pentru iertarea dezertorilor, (Sibiu) 1814. — Foae volantă.

ГЕНЕРАЛ ПАРДОН.

O foae, $39 \times 33,5$. cm. Se iartă dezertorii sănătoiați în țară pâna la sfârșitul lui Martie 1815.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 310.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 704).

390. Rânduială pentru altoirea contra vărsatului, 1814. — Foae volantă.

Format 14,5 × 26 cm., 6 pagini.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 27—28.

391. Vasile Țintilă, *Calendar*, Cernăuți 1814.

In titlu se spune că este făcut de un «iubitoriu de științele matematicești», care nu este altul decât Vasile Tintilă. Pe ultima pagină este următoarea:

Inştiintare.

Fiind că cu pozvolenie și întărire a finanțelor locuri cât de curund va ești din tipografia aceasta un șicusit calendari moldovinesc cu mare meșteșug făcut, care va sluji nu pe 1, 100 sau 1000 de ani, ci din începutul și până în sfârșitul lumii; să dară cu aceasta tuturor de obște să face înștiințare, cum că acii care ar avea deschisă voință ca de acest fealiu de calendariu a cumpără, pot să capete aice întru aceasta tipografie un calendariu cu 40 crăițari valută.

Calendarul de perete anunțat a apărut, vezi nr. următor.

T. Bălan, *Vasile Tintilă*, în *Revista Arhivelor*, III, 2, nr. 8, Buc. 1939, p. 190—191. Liviu Marian, *Contribuționi la istoria literaturii românești din veacul al XIX-lea*, Chișinău 1927, p. 45, nota 4, pomeneste de un calendar-carte, care nu e altul decât acesta.

Biblioteca Pr. Eusebie Procopovici din Mămăiesti, județul Cernăuți.

Biblioteca P.I. Eusebie Procopovici din Mănești, Județul Cernăuți, București; Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (865 A).

392. Vasile Tintilă, *Calendar vesnic*, Cernăuti 1814. — Foae volantă.

КИЛЕНДАРЮ | Ъ къре съ афлъ толте Сърбътъ оареле чёле мадъ а Бисеричти
ръстъртъвай, алкътъйт къ Ижтюрюл лвй Дамнезев дѣпътъ мжна лвй Дамаскин | дѣ
оѣн Юбниторий дѣ ачаста Шийнцъ, нв пе оѣн ан, в сгтъ, сдѣ в міс де Пин, чѣ дайн

Женіт, ши пън ё | сѣвѣршитѣл лѣмій, нѣмай юбѣтѣл Чѣтиторѣ съ цѣи че словъ а Пасхаліе слѣжакиє пѣ Ихл ачела че вѣк съ кавте.

Май ла ѡрмъ сѣл адѣс ши Паїріе Католичеци пѣ 86 де Их юнайтие.

Jos :

ЧЕРНѢЦИ ла 1 Іанвари 1814. сѣл фѣкѣт прѣн Еасілѣ Цинтила, єши-
тѣл клѣрник.

Calendar de perete, pe hârtie groasă, lung de 75 cm., lat de 46 cm.
Calendarul a apărut în 63 exemplare.

T. Balan, Vasile Tintilă, în Revista Arhivelor, III, 2, nr. 8, Buc. 1939, p. 191; planșa III prezinta fotografia micșorată a Calendarului.

Citat și sub titlul *Tabelar veşnic, Calendar pentru 100 ani* (cf. Const. Loghin, Ist. lit. române din Bucovina, Cernăuți 1926, p. 24).

Biblioteca Pr. Eusebie Procopovici din Mămăiești, județul Cernăuți.
București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (847 B).

393. Uraz de rugaciuni pentru izbăvirea Bisericii și a Rusiei de năvălirea Gallilor, Chișinău 1814. — Foae volantă.

In-folio, 1 pagină tipărită.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 13, nr. 4.

394. Bucovina, Chișinău 1815. — Rusește și roinânește.

БѢКЕАРЬ | йлн | Начальное ѿчение, | **БѢКОПІВНЬ | ѫднкъ | Лѣчепѣтѣре Ѵвѣ-
хотащимъ ѿчѣтися | книгъ писмены |** **цѣтѣръ | пінтрѣ чѣй че воѣскъ ѣ | Ѵвѣца**
славенескими, напечатася въ | єкслѣ-**карте молдавенеце. Сѣл типърѣтъ Ѧн є-**
шеской Бессарабской | Типографіи, въ | єзархіческа Типографіе динъ Бессарабіа, ё|
Кишиневеской Митрополіи | ѿвѣл гѣда. **сѣнта Митрополіе ѻ Кишинѣвъ. ѿвѣл.**

In 8°, poste 46 pagini nenumerotate (numerotate sunt numai coalele, quaterniuni)
Pe verso titlului gravura Maicii Domnului.

Până la pag. 9 se dă alfabetul mare, mic și grupe de litere; dela p. 10 se continua
cu rugaciuni. A apărut la 20 Aug. 1815, în 1200 exemplare.

St. Ciobanu, *Cultura românească în Basarabia*, Chișinău, 1923, p. 79. — C. C. Giurescu,
Bucovina basarabeancă din 1815, în Revista istorică română I (1931) p. 124—128. — Paul Mi-
hailovici. *Tipărituri românești în Basarabia...*, București 1941, p. 14, nr. 6.

București: Biblioteca Institutului de Istorie națională (Facultatea de Litere).

395. Ceaslov, (Râmnic 1815).

Am vazut exemplar defectuos: in-8° mic, foile 3—416, numerotate. Tipar negru, 17
rânduri pe pagină.

Pashalia, care începe la f. 398, are anul dela Adam 7323, iar dela Hristos 1815, ară-
tând anul tipăririi.

În fața Minologhionului (f. 205 v.) este gravura Sf. Treimi, semnată «D. T. 1810».

Pe ultima pagină, sub o cruce încadrată în chenar, această notă tipărită:

S'au tipărit și s'au diorthosit de Dimitrie Mihaï Popo Vyč Typogra-
fului Râmnicanul.

Câmpulung-Muscel: Biblioteca M-rii Negru-Vodă, cota nr. 92.

396. *Molebnic*, Chișinău 1815.

Лтвръ Слъвка Сфѣйтей, чий дѣ ѿ фїнци, дѣ | Бѣлъцъ, Фѣкѣтѣдреи, ши нѣ дес-
пѣрѣтѣн тро(н)це, а Татъль, ши а Фюлъбъ, ши а Сфѣтъль, | Дхъ. Кс порѣнка
Прѣ Благочестівълъ Синг(8)ръ | Стѣжнитѣръ | Домнилъ Нѣстъ | Ампъри-
тѣлъ йлѣзиндръ Пѣблобичъ а | толъ Россія: .ф фїнца Соціен Гѣлъ а Прѣ
гла | гочестівей Домни Ампъртѣсей Елисайевѣтѣн йлѣзинеи: ши а
Майчій лѣн Прѣблаго|честівей Домни Ампъртѣсей Марісей Оєодоров-
нѣй: ши .ф фїнца Бинекреднічославъ | Домн ши а Марелъ Кнѣзѣ Кснѣстин-
тінъ Пѣблобичъ, ши а Соцін сале Бинекреднічославъ | Домн Марелъ Кнѣжнъ Нико-
лѣ Пѣблобичъ ши Михайлъ Пѣблобичъ, ши а Бинекреднічославъ | Домн
Марелъ Кнѣгнѣ Марісей Пиуловнѣ, ши а Сѣцъль єй, ши .ф фїнца Бинекред-
нічославъ | Домн Марелъ Кнѣгнѣ єкѣтѣрѣнсей Пиуловнѣ: ши а Бинекред-
нічославъ | Домн Марелъ Кнѣгнѣ єннѣ Пиуловнѣ. Іръ | кс благословенія
Прѣ Сфѣтъль йдроптѣръ | лѣн Сунодъ, ши а Прѣ Сфѣтъль Гібрїль
Езархъ Митрополитъ Кнїшинъль, ши Хотѣнъль, са8 тупърѣтъ картѣ ачаста, че
се | и8мѣціе Молѣбникъ: єднк к ржидѣла ккнѣтѣръль дѣ ргѣчнн, ши а Пад-
раклнсъръль, єсъбнте, .рнъ єпархнчаска тупогрѣфъ а Бассарѣтѣй, че съ єфль
.ф сѣита Митрополіе а Кнїшинъль ши а Хотѣнъль. А Кнїшинъ, Да | єнъль дѣла
фѣнерѣ лѣмѣй, зткг. Іръ дѣла Нѣмѣрѣ чѣ дѣпъ трѣнь а лѣн Длнїзѣв к8вѣнѣ-
ль, ашѣ. | Йндѣктѣнъль, г, .ф лѣна Декемврѣ.

Format 16 × 20 cm., 128 foi; hârtie groasa, maslinie, cerneala neagra. Frontispicii, vignete și inițiale împodobite, în general puține și simple: cornul abundenței. În fața textului gravura lui Iisus ca mare arhiecreu, binecuvântând.

Ediții noi în 1816 (*Bibl. rom. veche*, III, p. 152–153, nr. 913) și 1862.

P. Constantinescu-Iași, *Tipărituri vechi românești necunoscute*, Iași 1931, p. 8–10, nr. 3 (cu greșeli de transcripție). Nu credem în existența unui «Molistevnic» tiparit la Chișinău 1815, semnalat de Virgil P. Arbore, *Insemnări culese de pe marginile cărților bibliere-șesti din orașul Focșani*, în *Milcovia*, III (1932), p. 58; trebuie să fie o confuzie cu acest *Molebnic*.

397. Const. Vardalah, *Arta retoricei*, Viena 1815. — Grecește.

‘Рѣториکѣ тѣхнѣ, сунтахѣтѣса хѣрн тѣс єллѣнгикѣс веолзіас. ‘Афиерѡтѣса єс толѣ
єнлахимпрато:с хаки пешиблѣпто:с Куріо:с Куріо:с Георгі:с хаки Кавистанти:с Карапѣ:с,
таки єгаха:с ‘Еллѣнѡ єлпі:с, пака Кавистанти:у Вардаклѣху то:у Аїгунті:у. ‘Ен
Віеннѣ. ‘Ек тѣс тупогрѣфіа:с то:у ’Іѡаннѹу Снірер. 1815.

Arta retoricei, alcătuită pentru tinerimea grecească. Inchinată prea luminaților și iluștrilor Domnilor Domni Gheorghe și Constantin Caragea — nădejdile cele bune ale Grecilor — de către Constantin Vardalah, cel din Egipt. În Viena. Din tipografia lui Ioan Schnirer. 1815.

In-8°, 3 foi nenumerotate, лист' p., 486 p., 5 foi nenumerotate. Verso titlului alb; urmează o prefacă semnată de Const. Vardalahos și datată: ‘Ев Бонкунрѣстіо:с ашѣ’. Мато: а’ In paginile а’—лист' πρолѣгомену, semnată de Const. Vardalahos și datată: 1813 Δ:х-μб:ио:у. 3. Бонкунрѣстіо:у. Ultimile foi cuprind tabla de materii și o lista a abonaților la volum, din București, Craiova, Hios și la disertești (din țară, școlile din Iași, București și Odesa).

Traducerea titlului de d. Alex. Elian.

București: Biblioteca Academiei Române (894 A).

398. Alexandru I, Impăratul Rusiei, Manifest de începerea războiului, Chișinău 1815. — Foae volantă.

In-folio, 2 foi (tipăriri numai 3 pagini).

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 16—17, nr. 8.

399. Alexandru I, Impăratul Rusiei, Manifest la logodna marelui cneghine Eraterina Pavlovna, S. Petersburg 1815. — Foae volantă.

In-folio, una foae.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 17, nr. 9.

400. Descrierea plantei «Pită tătărască», 1815. — Foae volantă.

Format 16,5 × 28,5 cm., 1 foae.

Rădăcina acestei plante are un «izu dulciu și aşa de hrănitoriu, căt în vreame de lipsă numai cu aceasta pot trăi oamenii».

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 28.

401. Ivan Marcovici Garting, Ocârmuitorul Basarabiei, Scrisoare adresată Mitropolitului Gavril Bănulescu, Chișinău 1815. — Foae volantă.

KÖNIG.

In-folio, 2 foi (din care numai cele 2 pagini interioare, sunt tipăriri). Scrisoarea, datată Chișinău, 20 Iunie 1815, încadrată în chenar, hotărăște Vinerea ca zi de targ, iar nu alte zile de sărbătoare, nici Duminica.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 330.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 1025).

402. Gavriil Bănulescu-Bodoni, Mitropolitul Basarabiei, Sfaturi pentru trimiterea copiilor la Seminar, Chișinău 1815. — Foae volantă.

In-folio, 1 foae.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 18, nr. 11.

403. Invățături despre cultura cartofilor, 1815. — Foae volantă.

Format 18 × 30 cm., 9 pagini.

Data: 12 Iulie 1815.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 28.

404. Ivan Marcovici Garting, Ocârmuitorul Basarabiei, Scrisoare pentru repaosul duminical, Chișinău 1815. — Foae volantă.

In-folio, 4 pagini (pag. 1 și 4 albe).

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 18—19, nr. 12.

405. Samuil Pataki, Dr., Despre ciună, [Cluj] 1815. — Foae volantă.

Format 16,5 × 28 cm., 4 pagini.

Traducere din ungurește.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 28.

406. Ucaz pentru adăogirea titlului de «Țarul Polșei» (Chișinău 1815). — Foae volantă.

In-folio, 1 foae. Se atrage atenția că în tipărurile românești, să se adaoge la titlurile Imperatului și pe cel de «Tsarstvo Polskoe».

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 17—18, nr. 10.

407. Calendar (Sibiu?) 1816.

Ioan Roșu în *Societatea de mutine*, II (1925), p. 111–112 amintește un exemplar incomplet dintr'un Calendar al anului 1816, data fiind determinată din elementele de pascalie. Caracterele tipografice ar arata că este tipărit în Sibiu.

In-8º, peste 180 pagini.

Cuprinde, Synaxarul celor 12 luni (p. 1), Planetar (p. 17), însemnare despre steaoa „Tigăra” (p. 45), „Arătare pentru semințe” (p. 47), „Spunere de casnică” (p. 48), Gromovnicul lui Iracie Imperator (p. 53), Zodiacul (p. 56), „Prognosticon, sau mai multă știre pentru schimbarea văzduhului” (p. 71), crugul lunii (p. 93), „Stăpânirea celor șapte planete” (p. 101), treptetic (p. 122), tămăduirea ciumei (p. 129), învățături despre cautarea în planete (p. 132), „Inceperea zodiile ce spun” (p. 140), pashalia (p. 161), „căteva curiosnice astrii” (p. 172). Exemplarul văzut de noi n'are sfârșit, ultima pagină având nr. 180.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (902 A).

408. Catihisis mic, Buda 1816.

КИТИХІСІГ | мік, | са8 | скіфътъ мъртврийре, пракославникъ | пентр8 | скіфъ-
леле небните Ромжнєвї чѣле дин | цѣра Оғнгврѣскъ, ши дин пърциле єй | фпрев-
нате. | К8 милостника ғръдьннцъ а Ѥпърътъціей, Кесарѡ | Крънріей, ши ѧпосто-
личеіеи ѧмърѣй.

Ѥ Бѣда | Тѣпърът к8 кѣлатълла Крънріей Тѣпографій | ѧ Оғннверситетатеи Оғн-
гврѣви. | 1816.

In-8º mic, 79 pagini. Pe foaia de titlu stema Ungariei. Fără prefață.

Intrebările și răspunsurile sunt rânduite în trei părți: *Pentru credință* (p. 5), *Pentru dragoste cea cătră aproapele* (p. 49), *Pentru Nădăjde* (p. 61).

Piatra-Neamț: Biblioteca Ghi. T. Kirileanu.

409. Învățătură pentru ultuirea vărsatului, Chișinău 1816.

ѤБЪЦЪТѤРЪ : | Пентр8 ѹлтънрѣ Еърсатълъ, кѣре лаи ֆнаинте пъзѣіе де
бълла | Еърсатълъ ֆирескъ.

Са8 тиپърътъ, ла ѧн8ль аѡвѣ . | Ѥ СПИКТ ПЕТЕРБѤРГъ, Ѥ Тиپогрѣфъл
Шкѣаленврѣ де Дофториј, ие | лимка РОССІЕНѤСКъ.

Иѣръ тълмъчнідъсъ ие лимка МолдакенѤСКъ, са8 тиپърътъ .Ѥ Ӗ|ксаřчнаска
Тиپогрѣфъ а Басарѣбѣй .Ѥ Кишиин8, ла ѧн8ль аѡвѣ | .Ѥ л8на л8и Фенр8аръ.

In-8º, 1 foaie titlul (alb pe verso) și alte 9 foi.

C. Lacea în *Dacoromania*, III (1923), p. 800, nr. 3.

Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (909 A).

410. Pravila căsătoriei, Cernăuți 1816.

ПРАВІЛЛ | са8 | ЛЕМІС | Й късътърѣи | пентр8 | тоате църнле немцъи
моцииинтоаре | а Монархїен Явстрѣчиїй.

Каре скопиндъсъ дин Карте Левилю, са8 Прѣкилию дѣ шецие шъргърѣи, са8 чинилеїш, | са8 тиپърът спре Ѥтреевнициаре а ѧхъвнчилор шеевит, с8б при-
ви|гѣре п8блника.

ЧЕРНЬІЗІЙ. | са8 тиپърът ла Петер Ӗкхард, прѣкилегїет | Тиپогрѣф а Б8ко-
вннїи, ла ѧн8ль 1816.

In-8º mic, de 41 p. Sunt 93 articole de lege din *Capu al doilea părții întâi a Cărții Pravililor de obște părgărești* (p. 3). Fiecare articol are explicații și concordanțe marginale, cu alte articole ale aceleiași legi.

Din titlul cu care începe textul la p. 3 (*Despre Pravila sau Dreptu a căsătoriei*) rezultă că în capitolul întâi al părții întâi *Pravilele de obște părgărești* trătau altă problema, iar *capu al doilea* a fost rezervat numai căsătoriei.

Până acum nu cunoaștem vreo ediție tipărită a capitolului întâi.

București: Biblioteca Academiei Române (917 A).

411. Prohodul Mântuitorului Hristos, Buzău 1816.

Astfel trecut pe o listă de cărți, oferite spre vânzare Academiei Române, la 8 Decembrie 1941.

412. Psalmire, Brașov 1816.

ΨΙΛΤΗΡЪ | Φερινчийтвльи пророк | ши Ѥпърът | ДАВИД. | К8 Молитве ла тօате Кађисмел, ши к8 Кжнѣтъриле лвъи Мшнсн, к8 Чалмий алеший, ши к8 | Принѣ-леле лвр: к8 Параклісевъ Прѣкестъи: ши | к8 Пасхаліа, | лквм ՚нтижъ Тунърѣтъ: | ՚н зйлеле прѣк лвминатвльи, ши прѣк ՚нтилциатвльи | Ѥпърът ал ՚нвѣстъи | ФРѢЦ-ЦИСКѢЧ ЧЕЛ ДИНТЖЮ. | К8 тօатъ Кіелтвълла Дамнѣлъи Кнріз. | КОНГТИАНТИН БОГІЧ. | ՚н Принклиегілата Тунпографіе дин БРАЛШОЕ, | прин Тунпографъл Фридерих Хієфѣрт. | 1816.

In-4º, 4 foi nenum. și 324 pagini. Titlul încadrat într'un frumos chenar înflorat. Deasupra cuvântului „Psalmirea” un ingerăș. În paginile liminară învățături despre citirea psalmilor. În fața textului gravura mare a lui David, rugându-se în genunchi.

După catliismele și cântările obișnuite, urmează: Polyeleul (p. 275), Cinstitul Paraclis (p. 295), Pashaliia (p. 309); pe ultima pagina, după „Psalmii cei ce să cetesc la vréme de primejdie”, aceste versuri:

N’as vrea s’auz cu rușine
Ponos dela oarecine
Să zică, că nu prea bine
S’au diorthosit de mine
Ioan Bărac
Translator

Ioan Roșu în *Societatea de măine*, II (1925), p. 111.

București: Biblioteca Academiei Române (929 A); Biblioteca Seminarului de Istoria literaturii române vechi (Facultatea de Litere și Filosofie).

413. Psalmire, Mănăstirea Neamț 1816.

Semnalată ca existentă la Mănăstirea Dobrușa (Soroca), de Const. N. Tomescu, în *Arhivele Basarabiei*, I (1929), p. 61; alt exemplar la m-rea Hârbovăț, semnalat de P. Constantinescu-Iași, *Tipărituri vechi românești necunoscute*, Iași 1931, p. 4, nr. 7.

414. Actul Sfintei Alianțe, Chișinău 1816. — Foae volantă.

К8 мѣла лвъи Дамнѣзіе, | ИОИ ՚ледѣнадръ ՚лтжю | ՚лпърѣтъ ши ՚жн-губъ ՚тъпжнйго'ріо | ՚н тօатъ ՚рѡссія, ՚н прѣчн, ՚н прѣчн, ՚н прѣчн. | Фа-чъл ՚нтилциаре, ла тօатъ нородвль.

Una foae $48,5 \times 41$ cm, cu textul pe 3 coloane. Impăratul aduce la cunoștința poporului Actul Sfintei Alianțe încheiat între Francisc I, al Austriei, Fridrili Velgelmi, al Prusiei și Alexandru I, al Rusiei, la Paris 14 (26) Sept. 1816.

La sfârșit:

S'au tălmăcită moldovenește și s'au tipărită în exarhicasca Typografie a Basarabiei, în Chișinău.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 330–331.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 1027).

415. Alexandru I, Impăratul Rusiei, Ordin de numirea unui imputernicitor în Basarabia, Chișinău 1816. — Foae volantă.

In-folio, 1 foae.

Pentru cauzele numirii, v. Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 19–20, nr. 13.

416. Bahmetev, Imputernicitorul Basarabiei, Înștiințare, Chișinău 1816. — Foae volantă. Rusește și românește.

In-folio, 1 foae; textul pe 2 coloane. Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 20, nr. 14.

417. Circulară pentru ajutorarea invalizilor de războiu, 1816. — Foae volantă.

Format $17,5 \times 29$ cm., 4 pagini și un tablou anexat (*Insemnare*) ca formular. Data: Viena 16 Ianuarie 1816.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 28.

418. Formă de ectenii (pentru Cnegrina Ecaterina Pavlovna), (Chișinău 1816) — Foae volantă.

1 foae, $10,5 \times 9$ cm.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 21–22, nr. 17.

419. Gavril Bănulescu-Bodoni, Mitropolitul Basarabiei, Pastorală pentru depunerea jurământului, (Chișinău) 1816. — Foae volantă. Rusește și românește.

In-folio, 2 foi (3 pagini tiparite). Textul pe 2 coloane.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 21, nr. 15.

420. Gavril Bănulescu, Mitropolitul Basarabiei, Apel pentru depunerea jurământului, Chișinău 1816. — Foae volantă. Rusește și românește.

БОЖІЄО МИЛОСТІЮ, | Єміреніиій Гавріїлъ, Єксацъ, Митрополитъ Кишиневскій | и Хоминскій и преч:

In-folio, 1 foac; românește în coloana din dreapta. Înleamnă obștea să meargă la biserici, pentru a jura credință Imperatului Alexandru Pavlovič.

Data: 28 Iulie 1816.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 330.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 1026)

421. Indreptare despre folosința ghindei, 1816. — Foae volantă.

Format 16,5 × 27 cm., 3 pagini.

Recomandă oamenilor în ce chip să folosească ghinda spre hrana, în loc de bucate.

Dr. A. Veress, *Orânduieti rom. vechi*, p. 20.

422. Polihronismos (Chișinău 1816). — Foacă volantă.

In-folio, 1 foacă. «Mulți ani» pentru Imperatul Alexandru I, Cnejii Nicolae și Mihail Pavlovici și marea Cnegrină Ecaterina Pavlovna.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 21, nr. 16.

423. Calendar, Buda 1817.

În afară de *Calendarul* descris în *Bibl. rom. veche*, III, p. 183, nr. 933 (in-16°), acesta face parte din tipul *Ghenealoghia împăraților și Calendar*, mai există un *Calendar* pentru anul 1817, format in-8° mic și cu titlul obișnuit, ca în calendarele din *Bibliografie* cu nr. 824, 870, 901 și anii precedenți:

[ΚΑΛΕΝΔΑΡΙΟ ηε ἄνθα Δελλα Χριστος 1817 ...]

Exemplarul necomplet al Academiei Române are 47 foi nenumerotate; îi lipsește numai foaia de titlu, astfel că exemplarul complet are 48 foi. Cuprinde partea calendaristică (f. 2v.—16r.), despre anotimpuri și „eclipsuri” (f. 16v.—18r.), „Arătarea vremilor” (f. 18v.—20r.), „Mare luare de săncă pentru întreagă ținereasă sănătății ...” (f. 20v.—26r.), „Niște anecdotă sau Povestiri” (f. 26v.—32v.), cursul poștelor „prin țara Ungurească, Ardél și țera Românescă” (f. 33r.—36v.), însemnarea târgurilor în Ungaria, Ardeal, Banat, țări din afară și Țara-Românească (f. 37r.—46r.); urmează p. 46v. și 47r, cu tabele de economii și de corespondență între „florinții” ungurești și cei nemțești, pentru a încheia pe ultimele 3 pagini cu „Insemnarea cărților celor Românești ce se află de vândut în Craiasca Typografie a Universității din Peșta”. Un loc deosebit îl ocupă cărțile lui Petru Maior, „revizorul cărților”.

București: Biblioteca Academiei Române (933 A).

424. Carte de rugăciuni, Buda 1817.

ΚΑΛΕΝΔΑΡΙΟ | Λ ΜΩΛΤΑΡ | ΡΩΓΓΥ ΧΩΝΙΑ | Πέντερος | φολός επλ φιεψε κέρδη Κρεψην | Η ΚΩΜ ΑΤΚΑΝ ΖΑΡΗ ΤΥΠΟΒΡΗΤΕ | Λ ΒΞΔΑ | Λα Κρύκα Τυπογραφίε ή Οξινιβερ|σι-
τατει δην Πέστα | 1817.

In-16°, 120 pagini. Rugăciuni de dimineată, spre somn, de pocaință, de umilință, cinstițul paraclis, către Născatoarea de Dumnezeu, Sf. Nicolae, cele zece porunci.

Multe gravuri: pe titlu Maica Domnului cu Iisus în brațe; pe verso titlului icoana Buncii-Vestiri asemănătoare cu cea din clișeul nr. 419.

București: Biblioteca Academiei Române, ms. Gaster, nr. 58.

425. Adăogire cătră Tablile Inaltelor Prăznuiri, (Chișinău 1817). — Foacă volantă.

1 foacă, 21 × 18 cm.

Zilele de sărbătoare sunt; 21 Aprilie, numele Cnegrinei Alexandra Feodorovna și 30 August, numele Impăratului Alexandru Pavlovici.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 22, nr. 18.

426. *Indreptare pentru trecerea vitelor*, [Cluj] 1818. — Foae volantă.

Format 16,5 × 28 cm., 2 pagini.

Data: Cluj, 14 Sept. 1818.

Despre trecerea vitelor din Bucovina prin Transilvania și Ungaria.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 29.

427. *Pravilele pentru rânduiala scoaterii sărăii*, (Chișinău 1818). — Foae volantă, Rusește și românește.

In-folio, peste 4 pagini (15 capitulo). Textul pe 2 coloane.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 22, nr. 19.

428. *Alexandru I, Impăratul Rusiei, Manifest despre nașterea Mariei, fiica Cneazului Nicolai Pavlovici*, S. Petersburg 1819. — Foae volantă.

In-folio, 1 foae.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 23, nr. 20.

429. *Formă la ertenii*, Chișinău 1819. — Foae volantă.

In-folio, 1 foacă.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 24, nr. 22.

430. *Instrucție pentru magistratualisti*, 1819. — Foae volantă.

Format 16,5 × 27 cm., 56 pagini.

Traducere din latinește: „Milostiva instrucție pentru magistratualiștii, carii Reguiația Urbarialiciască o vor duce în savârșire. (Execuție)“.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 29.

431. *Rânduiala cântării celor 12 psalmi deosebi*, București 1820.

Ржндеља | Кјм съ квйне ће кјнта чеј дој-јепрејкеје Фјлмј де ћеј. |
Лјингје карк сај ћадаје ши ћадаје Рјгкјиониј фјадре ћумилничјасе ши де мјат |
фолос сејфлетеск прнчињијтадре тјалмјујите дин лјимба ћелнијеск. | Ћикјм ћијк
тунпърјитъ. ћ зијеје прк Лјемијатлаји ши прк Лјемијатлаји нјестрв | Домиј
Млєђанидр љиколаје | Сњцјл Еоенбод | Пјртакид кјрма чк Бисјрическ. |
Пркјијитла ши де дјијезје ћадеја Митрополит. | Кјрїј дјонуџије.
А Букрениј 1820.

In-16°, peste 250 pagini.

Comunicat de d. Const. Dinu din Câmpulung-Muscel.

432. *Gheorghe Kleobul, Manual despre metoda alilodidactică*, Iași 1820. — Grecește.

D-l G. Russu, profesor în București, ne comunica titlul următoarei tiparituri:

Ἐκθεσις περὶ τῆς ἀλληλοδιδασκαλίας μεθόδου, Iași 1820.

A. Papadopoulos-Vretos, Νεοελλ. Φιλολογία, II, p. 212. — K. Iken, *Leukothaea*, II, p. 212 și Papadopol Calimah, *Două rânduri din ist. școalelor*, în *Convorbiri literare*, XX (1887), p. 175.

433. Bahmetev, Guvernatorul Basarabiei, Dispoziții pentru alegerea deputaților, (Chișinău) 1820. — Foae volantă. Rusește și românește.

In-folio, 10 pagini. Textul pe 2 coloane.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 24–25, nr. 24.

434. Formă la ectenii, Chișinău 1820. — Foae volantă.

In-folio, 1 foacă.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 25, nr. 25.

435. Adunare a stambelor Sf. Evanghelii, Măn. Neamțului 1821.

ÎΔѢΗΑΡΘ | ἀ ετάμκελωρ εφίτει | Ἐναντέλι, κάρκ λέκει .μήτκιο εας Τηπεριτ,
κε | Ελλαγοσλοκέπαια πρέκε εφίλιμτθλει Πρόχειρεκοι πώ | Μιτροπολίτ ἀλ Μολδάκει,
Κυριώ Κυριώ | ΕΕΠΙΑΜΗΝ | Πε κράκε Στέμμι: κεκ: | Σαλε Κύρ, ΙΛΑΡΙΟ | .ἡν Τυπε:
Εφη: Μοναστήρι Ηέμιελ. | Μηνα 1821. Μαΐτ: 8

In-12°, peste 111 pag.; între p. 58–59, 88–89, 108–109 sunt patru stampe mai mari decât paginile obișnuite, cu explicația tipărită pe verso ei. Lângă fiecare gravura este textul parohiei corespunzătoare.

Pe primele 15 pag., extrase „din theologhiia“ lui Ioan Damaschin și părerile lui Ilie Miniat și ale lui Dimitrie al Rostovului, asupra cultului icoanelor. Pe verso titlului (încrede în paranteza, în original sunt omise):

Dragostea și evlaviiă ce o au cei (de) Hs. iubitorii hristiană spre toate adâncii sfintele scriptură, iară mai ales și cu covârșire spre sfintiția Evan-ghe(lie), socotind-o cu mintea și având (gă)tite accele puține stambe la pil(dele) sfintei evanghelii, le-am întocmit du(pă) istorie și le-am typărit, dupre cum (se) văd, cu blagoslovenia pré sfintitulu(i) slăpân, punând înainte cuvântul pré cuviosulu(pă) părintelui nostru Ioann Damaschin, cel pentru sfintele icoane: (iară) puține graiuri ale altor sfinti Dascali ca să arătăm istoria mai de departe până ce am început la sfânta evanghe(lie). Si aceasta o am făcut mai mult pen(tru) noă. Iară decă și altora le va pl(acea), lăudat fie numele Domnului.

Șt. Gr. Berechet, *O carte necunoscută Bibliografiei românești vechi*, în *Revista istorică*. 24 (1938), p. 130–132.

Iași: Biblioteca Institutului de istoria vechiului drept românesc.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografica (1110 A).

436. Apel pentru ajutorarea pribegilor creștini (Chișinău) 1821. — Foae volantă. Rusește și românește.

In-folio, 1 foacă. Textul pe 2 coloane.

Se precizează: „afierosir“ în bani pentru „solosul pribegiilor Greci și Moldoveni, ci sa aflu la Odessa și în Bassarabia“.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 26, nr. 27.

437. Formă la ectenii, Chișinău 1822. — Foae volantă.

1 foacă, 21 × 18 cm.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 27, nr. 29.

438. Hâncu Iacov și Teodor Bobeica, *Table lancasteriene moldovenesti* (Chișinău 1822).

Foi volante, de 60×52 cm. Se cunosc numai tablele nr. 7 (*Citire din sfânta scriitură*), nr. 23 (*Tablă de aritmetică*) și nr. 34 (*Cuvinte de trei sloguri*).

Etienne Ciobanu, *La continuité roumaine dans la Bessarabie*, Bucarest 1920, p. 21.

Ştefan Ciobanu, *Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă*, Chișinău 1923, p. 87—90 (facsimilul tablei nr. 34).

439. *Proscomidiua Sfintei Liturghii*, Chișinău 1822. — Foae volantă.

1 foae, 71×50 cm. Textul e tipărit pe 4 coloane și încadrat.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 26—27, nr. 28.

440. *Octoih, Cernăuți* 1823.

Direcția Muzeului județean din Rădăuți refuzând împrumutarea exemplarului, ne mulțumim numai a-l semnala.

441. Alexandru I, Impăratul Rusiei, *Manifest pentru logodnă*, Chișinău 1823.

In-folio, 1 foae. Anunță logodna dintre „Prințessa Virtembergului, Sarlotă“ cu Cneazul Mihail Pavlovici.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 29, nr. 32.

442. Alexandru I, Impăratul Rusiei, *Manifestul și actul Sfintei Alianțe* (1815), Chișinău (1823). — Foae volantă.

1 foae, 45×36 cm.; textul pe trei coloane.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 28—29, nr. 31.

443. Dimitrie, Mitropolitul Basarabiei, *Pastorală pentru înființarea școalelor lancasteriene* (Chișinău 1823). — Foae volantă. Rusește și românește.

Formatul (?). Se anunță înființarea de școli „în Chișinău, în Benderiu și pe la alte târguri“. Invatatori vor fi Moldovenii „crescuți la Seminarie“ și invataitori și ai limbii rusești. Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 31, nr. 34.

444. *Instrucții pentru scrierea metricilor și vedomostilor de ispovedanie*, Chișinău 1823. — Foae volantă.

In-folio, 6 foi nenumerotate + 2 foi.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 29—30, nr. 33.

445. *Înștiințare despre aşazăarea soroacelor de apelație*, Chișinău 1823 — Foae volantă. Rusește și românește.

In-folio, 4 pagini.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 27—28, nr. 30.

446. *Patent împotriva schimosirii trupului*, [Cluj] 1823. — Foae volantă.

Format $16,5 \times 28$ cm., 1 foae.

Data: 23 Dec. 1823. Este vorba de împiedicarea obiceiului de a-și „schimosi“ trupul ca să nu mai fie luat în armată.

Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vecchi*, p. 29.

447. *Irisovul lui Alexandru Mavrocordat* (Chișinău 1824). — Foae volantă. Rusește și româneste.

In-folio, 8 foi. Tipărirea în ruseşte şi româneşte a hrisovului tipărit la Iaşi 1785 (v. *Bibl. rom. veche*, II, p. 306, nr. 490).

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 31–32, nr. 35.

448. *Indreptare despre modul ținerii de contumacie, 1824. — Foac vo-lantă. Românește și ungurește.*

Format 17 × 29 cm., 17 pagini.

„Indreptare. Despre modul ținerii de Kontumație fără închidere, care spre binele gazdelor cu vite din Ardeal s-au îngăduit, după care ciurdele de marhă și acelora productumuri în vreamea primejdii pot trăi“.

Dr. A. Veress, *Orănduieli rom. vechi*, p. 29.

449. *Pravile pentru dezrădăcinarea saptelor rele* (Chișinău 1824). — Foaie volantă.

In-folio, 8 pagini. Ucaz al Sinodului către Mitropolitul Dimitrie al Chisinaului.

in-înțe, 8 pagini. Ucaz al Sfintei Sinoduri către Mitropolitul Bârladului Paul Mihailovici. *Tipărituri românești în Basarabia*..., p. 32, nr. 36.

450. Ceaslov. Bucuresti 1825.

‘**СРОЛОГИОН.** | Їдекъ | ЧАСОСЛОВ. | Пкѣм .ртжю âйчѣ .ртв8 ачест кип
ту|пърйт .р зйлеле Прѣ.рнъцатъ8ий нѣстров | Домн | ГРИГОРІЕ ДИМИТРІЈ | ГІКІ
БОЄБО’Д, | Кс благословеніа Прѣсвѣтъ8ий Ірхіепископ шиї Митрополіт а тозатъ |
Оунгроплахъ | КУРІЈ КУРІЈ ГРИГОРІЕ, | Ишр кс куелтъ8ла Димнѣлов | Анастасіе
Хаїй Геноргє Полинз. **Л** Букоровщ, | АСКЕ.

In-folio, 4 foi nenumerotate + 567 pagini. Verso titlului alb. Urmează, pe paginile nenumerotate, „Simbolul sfântului Athanasie, Patriarhul Alexandriei“ și „Insemnare...“ a cuprinsului. Deasupra Simbolului credinței este un frontispiciu identic cu cel din Psalmire, Buc. 1820 (v. facs. nr. 404), iar la începutul textului propriu zis (pag. 1) alt frontispiciu, semnat **Иеромонах Константий „Пашалия“**. Începe la pag. 553.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române, cota 1238 A. (Cumpărat dela d. G. Finkelstein, care mi-a comunicat cartea).

451. *Schematismus... cleri dioecesis Magno-Varadinensis graeci ritus catholicum*, Oradea-Mare 1825

Cluj: Biblioteca Muzeului ardelean (comunicat de dr. Sabin Mureşan).

452. Adăogire la tabla împărătestilor zile, Chișinău 1825. — Foae volantă.

¹ foae, $22,5 \times 17,5$ cm. Se adaogă la zilele „victorialnice“ și 21 Aprilie și 25 Iunie. Paul Mihailovici. *Tinărturi românesti în Basarabia...*, p. 34, nr. 41.

453. Formă la ectenii. Chisinău 1825.

1 foaie 21 × 17 cm (pentru Impăratul Constantin Pavlovici).

Paul Mihailovici, *Tinerituri românesti în Basarabia*,..., p. 33-34 nr. 39.

454. Formă la ectenii. Chisinau 1825. — Foae volantă.

In-folio 1 foas (pentru Împăratul Nicolae Pavlovici).

Paul Mihailovici, *Tipărituri românesti în Basarabia...*, p. 34, nr. 40.

455. Formă la ectenii, Chișinău 1825.— Foae volantă.

1 foacă, 21 × 17 cm. Data de tiparire 23 Iulie 1825.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 34—35, nr. 42.

456. Înștiințare despre schimbări fiscale (Chișinău) 1825.— Foae volantă. Rusește și românește.

In-folio, 2 foi. Textul pe 2 coloane.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 33, nr. 38.

457. Nicolae I, Impăratul Rusiei, Manifest de iertarea și ușurarea penărilor și a dărilor, (Chișinău 1825—1826).— Foae volantă. Rusește și românește.

In-folio, peste 12 pagini. Data cu prilejul incoronării.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 35—36, nr. 45.

458. Bucoavnă (București 1926).

Exemplarul Academiei Române, defectuos, are urmatorul titlu reconstituit și scris de mână:

Bucoavnă pentru învățătura pruncilor. De a se deprinde atât la cunoașterea slóvelor, la slovenire, și la cetanie. București 1826, în tipografia dela Cișmea.

In-8°, de 6 foi nenum. + f. 9—48 (dela început lipsesc 2 foi). Cornea negra și roșie; distribuția rândurilor pe pagina foarte neegală: de cele mai multe ori căte 19—20 rânduri pe pagină.

Primele 5 foi cuprind materie de abecedar. Dela f. 8 înainte cartea cuprinde următoarele rugăciuni: „Rânduiala vecerniei”, f. 8—13. „Proclimenele de preste loata săptămâna” f. 14—15. „Rânduiala utreniei”, f. 16—23 r. „Rânduiala sfintei Liturghii” f. 23 v. — 38“ „Aceslea și cântă, când se imbraca arhiereul”, f. 39—42 r. Diferite rugaciuni, f. 42 v.—45 r. „Invațaturi bisericești” f. 45 r.—46. Despre „In ce chip să cade creștinului pravoslavnic a-și face semnul sfintii cruci”, f. 47—48 r.

București: Biblioteca Academiei Române (1267 A).

459. Paladi Teodor, Aberediar lancasterian, București 1826. Tabele.

Abecedar, sillabismu, lectură, Aritm. Gram. Geogr. istor. și alte di ferite cunoșințe imprimate în table de perete. Teodor Paladi, ed. Scola.

Astfel este citată de D. Iarcu, *Bibliografia chronologica română*, Ed. II, București 1873, p. 28.

S-a tipărit în tipografia Stolnicului Clinceanu, cu 2000 lei (cf. V. A. Urechia, *Istoria școalelor dela 1800-1864*, tomul I, Buc. 1892, p. 113).

460. Strastnic, Buda 1826.

Diaconul Nicolae M. Popescu, *Prin Banatul Timișoarii*, București 1919, p. 78.
Exemplar la biserică din Bocșa-Montană.

461. Afis pentru reprezentătie de scramatoarie, Iași 1826.— Foae volantă.

Мішл | к8 поэволенія .рнлтей ствпкнири. | Жеъ 1826 йнгвст 5. ва лкъ чынесте Дымитрій Монсю Бартоломею Боскъ, а дрътъ таръ | мечанико Физикали-чаймъ меџераштгаръ.

1 foae, 30 × 26 cm., textul încadrat de chenar. După titlul de mai sus, toată pagina e ocupată cu *Prescriere cu deamăruntul*.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române, Foi volante, XIV, partea I.

462. Înştiinţare pentru organizarea ocolasilor, (Chişinău 1826). — Foae volantă, ruseşte şi româneşte.

In *Bibl. rom. veche*, III, p. 669, nr. 1454, descriind această tipăritură de 2 foi, am datat-o — după d. Aurel Sava — din anul 1829.

Tinând seamă de titulatura „namestnic al Oblastii Bessarabiei“, existentă în tipăritură, dar desfiinţată după 1828, cătă si de o notă manuscrisă din 1826, pe exemplarul Rev. Muzeului Istorico-bisericesc din Chişinău, foaia pare a se fi tipărit în 1826.

Paul Mihailovici, *Tipărituri româneşti în Basarabia...*, p. 37, nr. 48.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, mapă „Aurel Sava“).

463. Nicolae I, Impăratul Rusiei, Desmințire de svonuri, Petersburg 1826. — Foae volantă.

In-folio, 1 foae tipărită pe ambele feţe. Svonurile desminţite sunt: că vor fi scutiţi de dari; că nu vor mai fi supuşi stăpânitor.

Paul Mihailovici, *Tipărituri româneşti în Basarabia...*, p. 36—37, nr. 47.

464. Nicolae I, Impăratul Rusiei, Înştiinţare despre succesiunea tronului, Moscova 1826. — Foae volantă.

In-folio, 1 foae, tipărită pe ambele feţe. Mihail Pavlovici, fratele Impăratului, declarat cîrionom, până la împlinirea vîrstii legale, a Cneazului Alexandru Nicolaevici.

Paul Mihailovici, *Tipărituri româneşti în Basarabia...*, p. 36—37, nr. 46.

465. Polihronismos, Chişinău 1826. — Foae volantă.

In-folio, 1 foae tipărită numai pe o faţă.

Paul Mihailovici, *Tipărituri româneşti în Basarabia...*, p. 38, nr. 50.

466. Molnar, Joseph, Betrachtungen über die vereinigte allgemeine Versorgungsanstalt, Viena 1827. — Nemţeşte.

Betrachtungen über die mit der ersten österreichischen Sparkasse vereinigte allgemeine Versorgungsanstalt, aus ihrem würdigsten und folgenreichsten Gesichtspunkte als moralisches Wohlthätigkeits-Institut. Zur Beherziehung meiner Waffengefährtten der k. k. österreichischen Armee dargestellt von Joseph Molnar von Müllersheim, Platz-Oberlieutenant bey dem k. k. Platz-Commando in Wien.

Wien, 1827, Gedruckt und im Verlage bey Carl Gerold.

In-8°, XXII + 118 pagini. Din prefaţă aflăm că autorul a întemeiat Institutul general de pensii la 12 Februarie 1825 și recomandă civililor și militarii să se înscrie la acest Institut care asigura, prin mici cotizații, plata regulată a pensiilor și rentelor.

Andrei Veress, *Ceva despre viaţa și activitatea doctorului Ioan Molnar Piuariu și a fiului său, în Anuarul Institutului de istorie națională*, III (1924—25), p. 571—572.

467. Formă la ectenii și adăogire la tabla împăraților praznice, Chişinău 1827. — Foae volantă.

In-folio, 1 foae.

Dupa ectenii, se adaogă zilele 9 Sept. și 21 Mai la praznicele împărațești.

Paul Mihailovici, *Tipărituri româneşti în Basarabia...*, p. 38—39, nr. 52.

468. *Molitvă la îngrozirea de foamete.* (Chișinău 1827). — Foae volantă. Rusește și românește.

In-8°, 4 pagini. Cuprinde cereri la ectenie și rugaciunea patriarhului Callist. Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 39, nr. 54.

469. Nicolae I, Impăratul Rusiei, *Manifest la nașterea fiului Constantin*, Petersburg 1827. — Foae volantă.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 38, nr. 51.

470. *Ceasoslov*, București 1828.

ЧАСОВОДЪ | къре | мѣсѧцъ а дѣѧѡ ѹлѧръ сѧтъ тиитѣрътъ дѹшъ венії рѣ хѹмѣй
а ирѣищтѣрникъзъи ши а тѣатъ | Православіѧ апкѹтѣрътѣръ ИИКОЛѧ | ИІВЛОКИЧ
ѢП҃ІРЫТ | а тѣатъ Руеіѧ : мірѹчъ, мірѹчъ, мірѹчъ. | Ши кѣ Благословеніѧ чѣль
дѣ акѣшъ | Мітраполітъ : | КУРІѢ КИР ГРИГОРІЕ.

Ѣ БѢКЧРѢЩИ |Ѣ Типографія дѣла Чишилѣ АІСКИ.

In-8°, 2 foi nenum. + 370 foi. Verso titlului alb. La pag. 4 liminara gravura Mân-

titorului. La pag. 366 „Însemnare cum să citesc Evangeliile...”, iar la p. 369—370 Pas-

calia pentru anii 1827—1855.

București : Biblioteca Academiei Române (1862 A).

471. *Arătare pentru rânduirea rerensământului*, (Chișinău, circa 1828). — Foae volantă. Românește și rusește.

In-folio, 1 foae.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 43—44, nr. 62.

472. *Instrucție contra ciumei la vite*, (Chișinău) 1828. — Foae volantă. Rusește și românește.

In-folio, 10 pagini nenumerotate.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 41, nr. 58.

473. *Inștiințare pentru guberniile declarate sub stare militară*, (Chișinău 1828). — Foae volantă. Rusește și românește.

In-folio, 2 foi, cu 13 instrucții.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 40, nr. 56.

474. *Inștiințare*. (Chișinău) 1828. — Foae volantă.

In-folio, 1 foae. Se oprește «înnerca în gazda a dezertorilor oștenegli, a sugarilor și deobște a oamenilor fără pașaporturi ...». Data: «Anulu 1828 Iuliu 31 zile».

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 44, nr. 63.

475. Nicolae I, Impăratul Rusiei, *Inștiințare despre moartea mamei sale*, Petersburg 1828. — Foae volantă.

In-folio, 1 foae.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 40, nr. 55.

476. *Ucas pentru curmarea fugăritului*, (Chișinău) 1828. — Foae volantă. Rusește și românește.

In-folio, 4 pagini.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 40—41, nr. 57.

477. *Mihail Voronțov*, Imputernicitul Basarabiei, *Inștiințare despre ciușă* (Chișinău 1828). — Foae volantă. Rusește și românește.

In-folio, 1 foacă. Ediția I-a.

Ediția a II-a, puțin deosebită, a apărut în 1829. (v. *Bibl. rom. veche*, III, p. 668. nr. 1452).

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...* p. 42, nr. 59.

478. *Mihail Voronțov*, *Inștiințare pentru ușurarea și plata dărilor*, (Chișinău 1823—1828). — Foae volantă. Rusește și românește.

In-folio, 1 foacă, Tipărită pe ambele fețe.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 42—43, nr. 60.

479. *Psaltire*, București 1829.

ΨΙΛΤΙΡΗ | Προφόκλας | ψιή Ἀποκράτελας | ΔΙΕΙΔ. | Κάρε ἀκέμ φτάχα ὑάρε
εας τυπερώτ δσοκ | βενίρκ ἄρμει ἀ πρέπτερην κλελας ψιή ἀ τέατρη Πρακοσλάκια
ἀπεργετόρο, | ΝΙΚΟ'ΛΙΞ ΠΑΪΕΛΟΒΙΤ. | ἈΠΥΡΙΑΤ. | ἀ τέατρη Ρωσσια: Ὕπρόχι,
ὑπρόχι, ὕπρόχι. | ψιή κε Βλαγοσλοκένια ψέλει δε ἀκέμ | Μιτροπολίτ | ΚΥΡΙΞ ΚΥΡ
ΓΡΗΓΟΡΙΞ. | Λ ΕΞΚΥΡΕΙΞ. | Λ Τυπογράφια δε λα Κισιμέ ΑΙΘΚΘ.

In-8º mic, 276 pagini. Pe verso titlului o gravura cu David în templu, având un flacător în mână.

București: Biblioteca Academiei Române, cota 1429 A (cumpărată dela d. Gustav M. Finkelstein, care mi-a comunicat cartea).

480. *Inștiințare pentru ciușă*, (Chișinău 1829). — Foae volantă.

Format 33,5 × 21 cm., 6 pagini (24 instrucții contra răspândirii ciumei în județul Orheiului).

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 45, nr. 65.

481. *Inștiințare despre trecerea armatei rusești peste Balcani*, (Chișinău) 1829. — Foae volantă.

1 foacă, 16×18 cm.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 46—47, nr. 69.

482. *Pravili pentru dizrădecinarea crăciunăriei*, (Chișinău) 1829. — Foae volantă. Rusește și românește.

In-folio, 10 pagini, cu 31 paragrafe.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 46, nr. 66.

483. *Ucas pentru înființarea iarmarocului de Sf. Dumitru*, (Chișinău) 1829. — Foae volantă. Rusește și românește.

In-folio, 4 pagini (p. 4 alba). Textul pe 2 coloane.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 44—45, nr. 64.

484. Ceaslov (Sibiu 1830).

In-8°, f. 17—288, tipar negru, 19 rânduri pe pagină. Inițialele mari, ornate și mai multe gravuri.

Exemplarul Academiei Române fiind fără început și fără sfârșit, nu se poate data cu certitudine; pentru acest motiv, am luat ca temeiu afirmația unei notițe manuscrise, care spune că este din anul 1830. Literele și gravurile par a fi ale tipografiei românești din Sibiu.

Cuprinsul: Rânduiala utreniei (până la f. 29 r.), Ceasurile (f. 29 v.), Începutul obediției (f. 52 v.), Pavecernița mare (f. 60 v.), cea mică (f. 90 r.), Rugaciuni (f. 96 r.), Polunoșnița (f. 108 r.), Synaxariul (f. 144 r.), Troparele și Condacele (f. 193 v.), Slujba Acathistului (f. 228 r.), Paraclisul Maicii Domnului (f. 254 r.), Slujba Impărtășaniei (f. 265 r.). Sfârșitul lipsește.

București: Biblioteca Academiei Române (1481 A).

485. Moise Noak, Heroicon acrostichio echonicum Domino Alexandro ab Hohenlohe, Oradea-Mare 1830. — Latinește.

HEROICON | ACROSTICHO-ECHONICUM | celsissimo ac reverendissimo | DOMINO PRINCIPI | ALEXANDRO | ab | HOHENLOHE | DE WALDENBURG et SCHILLINGA, | Cathedralis Ecclesiae M. Varadinensis | CANNONICO, insignis ordinis Bavarici S. Georgii, | ordinis item equestris militensis | EQUITI, | Venerabilis Consistorii Episcopalis Magno-Varadinensis, et Inclyti Comitatus Bihariensis tabulae judiciaiae | ASSESSORI, | XV. Calend. April. | Festivam Onomasin recolenti | oblatum.

Magno-Varadini, | Typis Jannis Tichy | 1830.

In-16°, 6 pagini. Pe verso titlului, după un citat din Horatius (Carm. Lib. I, od. XXXII), urmează rezoluția de imprimare a Censorului Ladislaus Gedeon.

Inițialele versurilor celor 10 strofe dă acrostihul.

Magnus Alexander saevos devicerat hostes; noster Alexander mundum devincere novit

La sfârșit: Cecinit M. Noak.

Budapesta: Biblioteca Națională.

București: Biblioteca Academiei Române, copie fotografică (1490 A).

486. Schematismus.. cleri dioecesis Magno-Varadinensis graeci ritus catholicorum, Oradea-Mare 1830.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității (comunicat de dr. Sabin Mureșan).

487. Înștiințare despre curățirea Basarabiei, Chișinău 1830. — Foae volantă.

In-folio, 1 foaie. Curațirea este fixată între 30 Martie — 15 Aprilie, când «lăcitorii nu trebuie să iasă afară dintru ale sale orașe, târgușoare și sate».

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 48, nr. 73.

488. Istoria sfintirii M-rii Neamțului și Istoria Sfintei Iraane a Maicii Domnului (Mănăstirea Neamțul 1830). — Foae volantă. Românește și sărbește.

Primul text (f. 1) titlul : **ІСТВОРИЕ.**

Incepe : Пентре схимирѣ Бисѣрнїй, че | съ нѣмѣцкы мѣстѣ Монастырѣ Нѣмѣцловѣ, (дѣлте нѣмѣц рѣзловѣ).

Al doilea text (f. 2—4), titlul :

ІСТВОРІЄ. | Пінтрв прѣк Ефімта Ікоанъ а прѣк Ефімії та Стъпожнай нодастре
Нѣскътоарей де дѣнезе, ши пѣрвѣк Феодорей Маріей. Че | са8 ѧвлѧт .ѣ скриесо-
риле сїйтїй Митро[пол]ій ал Молдакией. Екрайсъ де прѣкѡсфіїцїтвл Геѡргиє Ми-
тropолитвл Молдакией. Да Белкѣт 1723.

In-folio, 5 foi nenumerotate (a 5-a albă). Tiparul negru, pe 2 coloane, cea din dreapta în sârbește. Frontispicii și vignete mari, înflorate, în capul și la sfârșitul fiecărui text.

Nu se arată locul și anul tipăririi; tehnica tipografică pare a fi cea dela M-rea Neamț. Am datat cu anul fabricarii hârtiei, «1830», pus ca filigrană la f. 2 și 3.

Primul text, după ce spune că sfînțirea s'a facut de Theocătist la 14 Noemvrie 1497, încheie astfel:

Ačastă Istorie s'au aflat întru o sfântă Evanghelie Sârbească scrisă cu mâna pre pergament, ce ţaste și până astăzi întru ačastă Sfântă Monastire a Neamțuluř.

Al doilea text povestește despre declararea bisericii din Moldova ca autocefală, de Impăratul bizantin Ioan Paleologul, în vremea lui Alexandru cel Bun (precum și de mai multe daruri ale aceluiasi împărat, printre care și 2 icoane: una, cu Maica Domnului și Sf. Gheorghe, dăruită lui Alexandru cel Bun; alta, cu Sf. Ana, dăruită soției lui Alexandru cel Bun, care și ea a dăruit-o M-rii Bistriții. Textul încheie astfel:

Şi ačastă Istorie o am scris eu Gheorghe smeritul Mitropolit al Moldavieř, cu mâna mea.

Iară când au fost Nicolae Grammaticul la Monastirea Neamțuluř, de au tălmăcit Iistoria ačasta, de pre acéle hrysoave împărăteşti și patrier-heşti, în zilele lui řtefan Gheorghie Voievod, era veleatul dela Hs., 1655 Februarie 17, iară dela Bătrânuř Alexandru Voievod era veleatul 1401.

Sfârșit.

Adevarul acestei «istorii», în ce privește autocefalia bisericii din Moldova, a fost contestat de Episcopul Melchisedek, *Chronica Romanului*, București 1874, partea I, p. 86—100. În ce privește fragmentul despre «istoria» celor 2 icoane, Mitropolitul Gheorghe însuși recunoaște ca a compus-o după material tradus de Spătarul Nicolae Milesu. P. P. Panaitescu, *Nicolae Spătar Milesu*, Paris 1925, p. 169 revendica acestuia dreptul de autor, în temeiul și pe izvoare rusești.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 337).

489. Sf. Sinod, Ucaz pentru vârsta tinerilor cununați, (Chișinău) 1830. —
Foaie volantă. Rusește și românește.

In-folio. Se fixeaza vârsta de 18 ani pentru barbați și 16 ani pentru femei.

Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia...*, p. 47, nr. 70.

ADAOS

Domnul dr. Sabin Mureșan, prim-bibliotecar al Universitații Cluj-Sibiu, a avut amabilitatea de a ne trimite lămuriri pentru mai multe tipărituri. Lămuririle venindu-ne în timp ce ajunsesem cu corectura în pagini, suntem nevoiți să le folosim sub forma următoarelor adaos:

114a. *Invățatură creștinească*, Blaj 1755. — Ediția II.

Invățatură creștinească, prinuș întrebări și răspunsuri, pentru propriașa școalelor și adăpostirea lipsișilor. Acumă întâia tipărită cu blagoslovenia prea-o-sfîntului Kiriș Kirș P. Pavel Aaronu, vîădicăi Făgărașului. În mănăstirea sfintei Troiță dela Blaj. Martie 6. 1755.

In-8º (16 × 10 cm.), 2 foi nenum. + 82 foi, + 8 foi nenum. + 28 foi. Pe verso titlului, o gravură reprezentând «Sfânta Mănăstire dela Blaj», semnată de «Vlaicul», cu următoarele versuri:

Troiții s-au numită Hramulă
Ca să păzească totușu neamulă.

Spre sfârșit, cele 8 foi nenum. cuprind «Insemnarea pe scurtă a sfintelor Taine», iar ultimele 28 foi num. conțin: «Dialogosu Uceniculu(i) cu dascalului».

O altă ediție, puțin schimbată, dar aparuta tot în anul 1755, a fost descrisă mai sus, p. 73, nr. 114. A treia ediție, din 1756, v. mai jos, nr. 299.

Sibiu: Biblioteca «Astra».

177. *Patens de toleranță*, Blaj 1782. — Foae volantă.

In-folio, 4 pagini nenumerotate. Datat: Viena, 20 Aug. 1782, contrasemnat de grof Karol Pálfi, la porunca lui Alexandru Hórváth. Se adresează Românilor de lege grecească și celor uniți, ca să trăiască în armonie și amintește patenșul dat în același sens în 1761 (v. mai sus, nr. 124, p. 77).

180. *Psaltire*, Râmnic 1783.

Psaltirea prorocului Davidu, acumă întru acestu chipu tipărită, întru întâia domnie a prea înălțatului domnului Io Nicolae Constandinu Caragea Voevodu. Cu blagoslovenia și toată cheltuiala prea sfintii sale iubitoriu de Dumnezeu kiru Filaretu episcopul Râmniciu. La anul dela Adanu 7291. S'au tipărită de popa Constandinu Mihail Popovici tip. Râm[niculu] Format 10 × 15,50 cm., 293 foi num. + 1 foaie nenum.

182. *Cuvântare despre taina preoției*, Viena 1784.

Cuvântare despre taina preoției, carea cu prilejul liturgiei cei dintâi ce au slujit C. P. Ioann Girtan parohul său în Sâmbăceag, s'au zis în bisea-

rica catedralnică greresco-pravoslavnică a Orăzii-Mară, prin C. C. Simeon Magiar, prefectușul școalelor, în 21 de zile a lui Martie, anul 1784.

In împărăteasta (sic) cetate Vienna, la boieriul Iosifu de Kurgbek, la (sic), răsărituluř tipograf 1784.

In-4°, 15 pagini.

283. Bucoavnă, Sibiu 1803.

Bucoavnă pentru învățătura pruncilor, ce cuprinde întru sine rânduiala vecerniei și a utreniei și a sfintelor liturgii, cu priceasnele de peste săptămână. Si la praznice împărătești, grecește și românește. Si ceale zeace porunci ale lui Dumnezeu și alte învățături bicericești. Sibiř, în Tipografia lui Ioann Bart 1803.

Format 16,50 × 10 cm., 64 pagini.

284. Ode... domino Ioanni Bob..., Cluj 1803.

Ode Excellentissimo, illustrissimo, ac reverendissimo Domino Domino Ioanni Bab de Kápolnak-Monostor, dei et apostolicae sedis gratia per Transilvaniam graeci ritus unitorum episcopo Fogarasiensi, s. c. r. ap. Majestatis status consiliario actuali intimo dum Claudiopoli erectam impensis suis ecclesiam die 28 Augusti anni 1803 sacro ritu consecraret, oblata.

Claudiopoli Impress. Typis Collegii Reform.

In-8°, 3 foi nenumerotate.

298. Onomasticon... principis Josephi, Buda 1805.

Onomasticon serenissimi hereditarii principis regii archi-ducis Austriae et regni Hungariae palatini Iosephi Pesthini anno MDCCCV. Inter concentus musicos linguis Latina et nationum Hungariam incolentium celebratum. Budae, typis regiae Universitatis Pesthaneae. 1805.

In-4°, 64 pagini. Bibliografie aceasta tiparitura ocazională, care cuprinde 7 poezii în diferite limbi, pentru că figurează și un «dialog între Oprea și Bucur», în românește, scris cu litere latine, de „George Șincai“. Incipit: «Iârnă, frâte! au trecut».

308 a. Caragea, Ioan Nicolae Constantin, Gramatica limbii franceze, Viena 1806. — Grecește.

Γραμματικῆς Γαλλικῆς ἀκριβῆς διδασκαλία τοῦ ὑψηλοτάτου, θεοσεβεστάτου καὶ σοφωτάτου αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος πάσης Οὐγροθλαχίας κυρίου κυρίου Ἰωάννου Νικολάου Κωνσταντίνου Καρατζᾶ. Ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας. Ἐν τῇ Ἑλληνικῇ τυπογραφίᾳ Γεωργίου Βενδώτου 1806.

Învățătura Gramaticei franceze exacte, a prea înălțatului, prea cucerinicului și prea înțeleptului stăpân și domn al întregei Ungrovlahii, Domnul Domn Ioan Nicolae Constantin Caragea. In Viena Austriei. In tipografia grecească a lui Gheorghe Vendoti 1806.

In-8°, 8 + 461 pagini + 5 foi nenum.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

341. Barac Ion, *Gratulație episcopului Vasile Moga*, Brașov 1811.

Gratulație întru cinstea prea-o-sfințitului domn Vasile Moga, episcopul neunit în M. Printipat al Ardealului, sfînțit în Carlovit, la 23 Aprilie, anno quando pecunia mox fatis agitatur inquis sacra papirus opis sin ubi solvitur aes.

Format 18 × 10,50 cm., 8 foi nenumerotate. La sfârșitul versurilor urmează:

Ioan Bărac, translator magistratualis în Brașov. Brașov, în 29 Iunie, anul dela Hs. care s'au suit în bani prea tare (sic).

346. Rózsa, Georg. Const., *Oratio de praestantia praxeos medicae nationalis*, Viena 1811.

Oratio de praestantia praxeos medicae rationalis, occasione collocație in auditorio practico effigiei, illustrissimi, caleberrimi ac doctissimi I. V. nobilis ab Hildenbrand, sac. caes. reg. a consiliis..., etc. publice habita a Georgio Const. Rózsa, Vallacho Voscopolitano ex. Maced. med. cand. anni 5-ти. Viennae Austriae. 1811. Ex typographia Antonii de Haykul.

In-4°, 16 pagini.

374. Francisc I, Impăratul Austriei, *Rânduială în privința loteriei* (F. l.) 1813. — Foae volantă.

Prin aceasta, toate rânduialele care până acumă în rândul loterii am făcut, a fi ștearsă le publicăluim și hotărîm ca în vreamea viitoare și deregătoriile veniturilor noastre din loterie și și părțile jucătoare de următoarele prințipiumuri și condiții să să țină.

In-folio, 9 foi nenum., cu 36 capitole. Datata: «în Beciu, în anul 1813».

451. *Schematismus și Calendar pe anul 1825*, Oradea-Mare 1825. — Românește și latinește.

SCHEMATISMUS venerabilis CLERI Dioecesis Magno-Varadinensis graeci-ritus catholicorum pro anno a Christo nato MDCCCXXV. Incorporationis vero septuaginta duarum parochiarum anno I.

Magno-Varadini, typis Ioannis Tichy.

Pe foaia următoare:

CALENDARIU pre annu dela Christos 1825 quare arctă dilele, dominele, serbatorile, și septimanile a calendarului vechiu, și nouu, partile anului, și schimbarea lunei. In Oradea Mare, cu typariu lui Ioan Tichy.

In-16°, 113 pagini, din care 33 dela început, nenumerotate; urmează 7 pag. nenum. cu: «Index personarum» și «Index parochiarum».

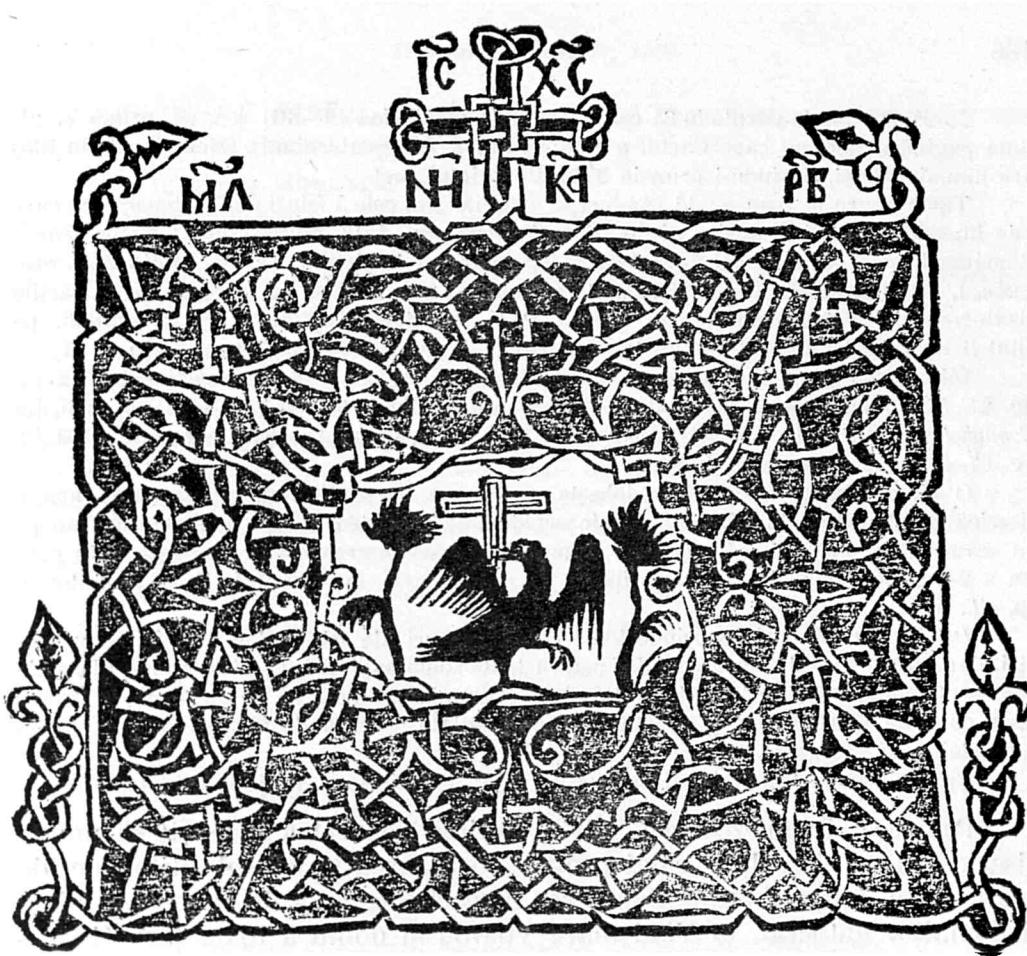
486. *Schematismus și Calendar pe anul 1830*, Oradea-Mare. — Românește și latinește.

Titlurile urmează ca în Schematismul anului 1825 (v. nr. precedent), cu următoarele deosebiri: «... a Christo nato M.D.CCCXXX. Incorporationis 72 parochiarum anno VI». După vorbele: «... schimbarea lunei», continuă: «și numera dile 365».

In-16°, 114 pagini, dintre care primele 32 nepaginate și 3 foi nenum., cu *Index personarum* și *Index parochiarum*.

PARTEA A DOUA:

ÎN DREPTĂRÌ

33. *Octoih mic* (tip. de Lorint, Alba-Iulia, 1580?). — Cap de pagină.

SECOLUL XVI

2. Octoihul tipărit de Macarie, 1510 (Târgoviște). — Slavonește, redacție medio-bulgară.

Descoperirea unui nou exemplar în Biblioteca Mitropoliei unite din Blaj, studiul scris de P. P. Panaiteanu asupra acestui exemplar, cît și copiile fotografice daruite Academiei Române de prof. V. Grecu, după exemplarul din M-reia Hilandar, dău puțină să întregesc informațiile necomplete din *Bibl. rom. veche*, I, 9.

Foaia cu titlul lipsind în exemplarul din Blaj, reproduc titlul după exemplarul din Biblioteca Mănăstirii Hilandar din Atos.

Начало съ богоомъ ѿсмогласникъ, твореніе. Прѣподобнаго ѿца нашеаго Іوانа Дамаскина, въ сѫботж вечеръ. на мальчи вечерни. на господи въвѣахъ, стихтеры въскриесны, гласъ ѧ.

(Incepertul cu Dumnezeu al Osmoglasnicului, opera prea cuviosului părintelui nostru Ion Damaschin. Sâmbătă seara la vecernia mică. Spre Domnul am strigat, stiharele Invierii, glasul 1).

In-4°, 200 foi, împărțite în 25 caete, semnate în cîrlică (І—К6) jos, pe prima și ultima pagină a fiecăruia caet. Caetul e compus din 8 foi (quaterniuni). Exemplarul din Blaj are numai 198 foi, lipsindu-i primele 2 foi din primul caet.

Tipar negru și roșu, cu 12 rânduri pe pagină. Din cele 3 feluri de frontispicii, cu care este împodobit *Octoihul*, găsim și în *Evangheliarul* din 1512 numai unul: stema Tării Românești, mică, în mijlocul unui frontispicu mare cu împletituri (v. fig. 24 din *Bibl. rom. veche*, I, 11). Celelalte 2 frontispicii sunt fără stemă, mai mici și nu le regăsim în cărțile slavo-române contemporane (cum afirmă P. P. Panaiteescu, *op. cit.* p. 7; în schimb, pe altul îl regăsim în *Triodul-Penticostar* coresian, 1558, v. fig. 46, *Bibl. rom. veche*, I, 33).

Inițială ornată din pagina cu titlul e identică cu cea din *Evangheliarul* 1512 (v. fig. 27, *Bibl. rom. veche*, I, 14). A doua inițială ornată din *Ortoih* este II, identică cu II din *Evangheliarul*, 1512 (fig. 30, *Bibl. rom. veche*, I, 18) și cu II din *Apostolul* coresian, 1563 (v. fig. 67, din *Bibl. rom. veche*, I, 50).

O singură xilogravură împodobește carte, pe verso titlului, reprezentând, sus, o biserică cu clopotniță în stil arhitectonic occidental; în partea de jos a gravurei stau pe un scaun sfîntii Iosif, Theofan și Ioan Damaschin. Aceasta gravură se regăsește și în partea a 2-a a *Octoihului* din Cetinje, tipărit tot de Macarie, la 1494 (cf. P. P. Panaiteescu, *op. cit.* p. 11).

Octoihul lui Macarie cuprinde toate cele 8 glasuri ale cântărilor utreniei și vecerniei, dar numai glasul 1 este complet pentru toate zilele săptămânii, câtă vreme glasurile 2–8 sunt numai pentru cântările de Sâmbătă și Duminică. «Ceea ce — afirmă P. P. Panaiteescu, cu toată pătrunderea — constituie o formă mixta, extrem de rară și de neașteptată a acestei cărți liturgice».

Epilogul cărții transcris și tradus de P. P. Panaiteescu, cuprinde următoarele:

Pentru Dumnezeu cel într'o Treime venerat a binevoit să umple biserică sa cu deosebite cărți pentru glorificarea și folosul cititorilor, de aceea și eu, întru Christos Dumnezeu binecredincios și de Dumnezeu păzit și domnitor autocrat, Io Vlad mare Voevod și domn a toată țara Ungrovlahiei și a Podunaviei, fiul marelui și prea bunului și milostivului domn, Io Vlad voevod, am răvnit, cu îndemnul Sfântului Duh și pentru dragostea cea către dumnezeestile, sfintele biserici și am scris această carte mântuitoare de suflet, Osmoglasnic, pentru desăvârșirea glorificării Dumnezeirii cea de trei ori strălucitoare, într'una venerată. Rog pe cei tineri și pe cei maturi și pe cei bătrâni, cari citesc, sau cântă, sau scriu, pentru dragostea lui Christos, să îndrepte, iar pe noi, cari ne-am trudit cu sârguință la această operă, să ne binecuvinteze, ca împreună slăvind pe Tatăl, din care sunt toate, pe Fiul, prin care sunt toate, pe Sfântul Duh, întru care sunt toate, alci să dobândim pace și miluire, acolo [în cealaltă lume], să ne luminăm și să dobândim binefacere, Amin.

Din porunca domnitorului, Io Vlad mare Voevod, eu robul lui Dumnezeu, ieromonahul Macarie, m'am trudit pentru aceasta și am săvârșit noi aceste cărți în anul 7018 [1510], crugul soarelui 18, al lunii 7, indicton 12, luna August 26 zile.

Pentru toate celelalte chestiuni în legatura cu acest *Octoih* (de pilda: dovada că Macarie n'a reprobus textul Octoihului dela Cetinje; împrejurările în care vine Macarie în Tara-Românească; discuția dacă tipografia lui Macarie s'a instalat la Târgoviște, M-rea Bistrița a Olteniei sau la Snagov¹), etc.), trimitem la studiul lui P. P. Panaiteescu,

¹) Cred că Macarie nu putea lucra decât în preajma scaunului de domnie, deoarece la Târgoviște.

Octoihul lui Macarie (1510) și originea tipografiei în Tara-Românească, București 1939, extras din *Biserica ortodoxă română*, 57 (1939), Sept.–Oct. 1939.

Blaj: Biblioteca Mitropoliei unite.

București: Biblioteca Academiei Române (52 pagini fotografiate).

3. Evangheliar tipărit de Macarie, 1512 (Târgoviște). — Slavonește, redacție medio-bulgară.

Textul slav al epilogului, numai facsimilat în *Bibl. rom. veche*, I, 18–19, a fost publicat de V. Tonev, Описъ на славянските ръкописи и старопечатни книги въ Шипивската Библиотека (*Descrierea manuscriselor și a tipăriturilor vechi din Biblioteca din Filippopol*), Sofia 1920, p. 247–248 (nr. 143), «după un exemplar fost la mănăstirea Sf. Paraschiva, din Moldova, apoi la Calofer în Bulgaria». — Idem, Описъ на ръкописите и старопечатните книги на народната библиотека въ София (*Descrierea manuscriselor și a cărților vechi tipăriți, din Biblioteca națională din Sofia*), Sofia 1910, p. 477–478, nr. 466. — P. P. Panaitescu, *Octoihul lui Macarie (1510)*, București 1939, p. 15, nota 1.

Bulgaria: Biblioteca Națională din Filippopol și Sofia.

București: Biblioteca Academiei Române (numai foaia cu epilogul).

7—8. Apostol tipărit de D. Liubavič, Târgoviște 1547. — Slavonește redacție medio-bulgară.

Sub aceste numere *Bibl. rom. veche*, I, p. 20–31 și 514–516 înregistrează aceiași carte, una însă tipărită pentru Tara-Românească (nr. 7 poartă în epilog numele lui Mircea Ciobanul, nr. 8 amintește numele lui Iliaș Vodă, domnul Moldovei).

Public titulatura lui Iliaș Vodă al Moldovei, necunoscută *Bibliografiei* și deosebită de aceea pusă în jurul stemei Moldovei (facs. 273, *Bibl. rom. veche*, I, 515); ea e urmată de mențiunea membrilor din familie:

Самодѣржавыи Господаръ въсѧнъ земли Мѡлдавскон, Иѡ Илѧшкѡ Воеѡда и матыи его, благочестива Госпожда Елена деспотарица и сыновы еи, Иѡ Стѣфанъ Воеѡда, Иѡ Константии Воеѡда, сыновѣ поконнаго Петра воеѡдѹ и емої же бѹди вѣчна памѧть.

(Autocratul Domn a toată țara Moldovei, Io Iliașco Voevod și mama lui, binecinstitoarea Doamnă Elena despotarița și fiili ei, Io Ștefan Voevod, Io Constantin Voevod, fiii răposatului Petre Voevod și lui fie-i veșnică pomenire).

L. Stojanovič, Стари јерески зајмци и напомени, IV, p. 52, apud P. P. Panaitescu, *Octoihul lui Macarie (1510)*, București 1939, p. 25, nota 1.

București: Biblioteca Academiei Române (numai f. 8 din caetul 1).

9. Triod-Pentecostar, tip. de Coresi, Târgoviște 1558. — Slavonește, redacție medio-bulgară.

I. Bianu și N. Hodoș au datat greșit *Triodul-Pentecostar* slav, pe care l-au descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 31–43, din anul [1550]; căt privește locul de tipărire, n'au putut spune mai mult, decât că s'a tipărit în „țările românești”.

Exemplarul cumpărat de Academia Română dela A. Filimon (v. *Academia Română, Anale*, vol. 50, *Sedințele din 1929–1930*, p. 32), întregeste și schimbă fundamental datele bibliografice.

Cartea este in-folio, de 46 caete, de căte 8 foi, afară de caetele 1 (6 foi), 2 și 3 (9 foi), 4 (7 foi), și 46 (4 foi). N'au toate caetele numarul în cifre cirilice, pe prima și ultima foaie.

Exemplarul acesta fiind complet, are 11 xilogravuri. Pe lîngă cele 8 reproduse în *Bibl. rom. veche*, I, p. 34–41, mai sunt:

1. Pipairea lui Toma necredinciosul, cu inscripția: Осеваніе Фоміно (caetul 17, f. 8r.).
2. Vindecarea orbului, cu inscripția: Христос исцѣли сѧна ут вражденоаго (caetul 32, f. 5r.).

3. Coborârea Sfântului Duh, cu inscripția: съшествіе святого дхя (caetul 40, f. 4v.). Pe ultima pagină a caetului 46 este urmatorul epilog:

Еъсекидцъ и прѣблагомъ когдъ слака и величіе дающіомъ съврѣшишти въсѣко дѣло благо иже и нем пачинаетъ томъ слака и дрѣжака въ вѣкъ вѣкъ аминъ :-

Понеже иже къ Троици покланѣемъ Богъ. Благонизволи црквовъ ское испынити различиниши книгами въ славословіе и полаж прочиташіи:- Сего ради и даи иже въ Христу Богу благорѣбнаго и Христомъ любиваго Іѡнъ Петрашко Воевода:- Възвѣшинахъ поспѣшиеніе скатого дхя, и любовіе иже къ божествимъ и скатымъ урѣквамъ и написахъ сіе дѣшинасіїа книгы, глаголеми мантікостаръ. къ испыненіе славословію Тріслѣпичнаго въ единствѣ покланїемаго божества моле же юше, и съвѣршастніе и старѣ. чѣткіи или къспѣкаири, или пиніїи любвѣ Христовѣ ради испраклѣти. нас же огурѣдно потыпракшихсе на сіе дѣло благословѣти да обон слакеиє штеца из него же кѣк, съна паже въсѣ дхя скатого и немж въсѣк зде оглѣчишь сълапиеніе и милость таможе сіе свѣтии изваримс благодѣтию аминъ:- Почешесе сіе скатыя книгы къ дѣни Іѡанъ Петрашко Воевода вѣща емъ паметъ.

И съврѣшишесе сіе книгы поклоніемъ въ Христа Бога благорѣбнаго и Христо. любиваго и Богом хранимаго и прѣблѣгомъ господара, Іѡ Мирча великаго воеводы Еъсес земли Огровлахійскон и подѣнакию, сънъ великаго и прѣдокомъ Іѡ Радоула Воеводы:- Язвъ Христъ рабъ дѣакињ Корен тѣдїхсе и сеть и съпнахъ сіе книгы. и съсъ й огченникъ монхъ. Въ лѣто. 1735. Почешесе сіе книгы мѣсеща іюль ї дѣни. и паки съврѣшишесе мѣсеща іюль, ї дѣнь. въ настѣліи градъ Тръговище.

(A tot văzătorului și prea bunului Dumnezeu slavă și mărire, cel ce dă a se săvârși orice faptă bună, cea întru Dânsul începută, aceluiia slavă și stăpânire în vecii vecilor, amin !

Pentru că cel în Treime închinat Dumnezeu a binevoit a umplea biserică sa cu diferite cărți întru lauda și folosul cititorilor, drept aceea și eu cel întru Hristos iubitorul Ioan Pătrașcu Voevod am râvnit cu ajutorul Sfântului Duh și cu dragostea cea către Dumnezeestile și sfintele biserici. Si am scris această de suflet mânduitoare carte, numită Penticostar, întru îndeplinirea laudei celei prea strălucite în unitate închinată Dumnezeire. Rog pe cei tineri și pe cei în vîrstă și pe cei bătrâni care o vor citi, sau o vor cânta, sau o vor scrie, pentru iubirea lui Hristos, să îndreptați, iar pe noi, care cu osârdie ne-am nevoit la această lucrare, să ne binecuvântați ca împreună lăudând pre Tatăl de la care toate purced, pe Fiul, prin care toate se fac, pe Sfântul Duh, în care toate se săvârșesc, ca să dobândim pace și milă, iar acolo prin această lumină să ne luminăm de har, amin.

Să incepă această sfântă carte în zilele lui Ion Pătrașcu Voevod, veșnica pomenire și să sâvârșit această carte cu porunca celui întru Hristos Dumnezeu, binecredinciosul și iubitorul de Dumnezeu și păzitorul de Dumnezeu și prea luminatul Domn, Io Mircea, marele Voevod a toată

țara Ungrovlahiei și al Podunaviei, fiul marelui și prea bunului Io Radu Voevod.

Eu robul întru Christos, Diaconul Coresi, m'am nevoit întru aceasta și am scris această carte și cu 10 ucenici ai mei, în anul 7066. S'a început această carte în luna Iulie 8 zile și s'a săvârșit de asemenei în luna Iulie, a 30-a zi, în cetatea de scaun Târgoviște).

În fața textului categoric al epilogului, ca tiparirea a avut loc la Târgoviște, între 8 Iulie 1557 și 30 Iulie 1558, cad toate ipotezele emise până acum.

N. Iorga, *Noul tipar slavon din a doua jumătate a veacului al XVI*, în *Grafica română* 1, (1923), nr. 11, pag. 7. — N. Iorga, *Istoria literaturii rom.*, ed. II, Buc. 1925, p. 173, nota 1 (ipoteza ca s'ar fi tiparit la Veneția, prin îngrijirea Marioarei Adorno Vallarga, cumnata lui Alexandru al II, Domnul Tării-Românești (1568–1577), o făcuse autorul pâna la descoperirea exemplarului complet din Triod-Penticostar). — Aurel Filimon, *Dacoromania*, 5 (1927–1928), p. 601–604, a semnalat primul, exemplarul complet al acestei cărți.

București: Biblioteca Academiei Române.

București: Biblioteca Institutului de Istorie Universală «N. Iorga».

10. *Evangheliar*, tipărit de Coresi, Brașov 1561.

I. Bianu și N. Hodoș, *Bibl. rom. veche*, I, p. 43, afirmaseră ca descrierea acestei cărți „nu trebuie considerată ca definitivă”, din cauză că nu văzuseră exemplar complet. Biblioteca Muzeului Național din Budapesta are un exemplar complet.

In-folio, 252 foi, în 32 căete, de căte 8 foi fiecare căet, afară de căetele 30 și 32, care au căte 6 foi. Căetele au signatură în cirilică, pe prima și ultima pagină jos, cu următoarele abateri: c. 1 are signatură pe pag. 3, prima foaie fiind albă; c. 14 o are pe recto foii a 2-a; c. 11 este semnat greșit 12 (șE); dela c. 24–c. 32 numerotarea este greșita cu 1, din cauză că pe c. 24 s'a semnat tot numărul 23. Căetul 9 și în alte exemplare, (cum de pildă, în exemplarul Bibliotecii I. Marțian). c. 3, 4 și 18 n'au signaturi.

Tiparul este negru și roșu, dar tirajul cu cerneală roșie nu s'a mai făcut pentru foile 2–7 din c. 15 și pentru foile 1–8 din c. 16, încât în exemplarul I. Marțian completeările acestea s'au făcut tot în roșu, dar cu mâna.

Mario Roques, *L'Èvangéliaire roumain de Coresi* (1561), în *Romania*, 36 (1907), p. 429–434 (transcrie în litere latine foile care lipsesc în exemplarul Academiei Române, completând astfel și ediția lui Gherasim Timuș Piteșteanul). — S. Pușcariu, *Un nou exemplar din Evangheliarul lui Coresi (1561)*, în *Dacoromania*, 1 (1920–1921), p. 344–347 (exemplarul I. Marțian, cu 5 foi lipsă, din care 2 sunt albe).

București: Biblioteca Academiei Române.

Budapesta: Biblioteca Muzeului Național.

Năsăud: Biblioteca I. Marțian.

12. *Apostol*, tipărit de Coresi (Brașov 1563).

Un exemplar mai complet decât cel descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 49, l-a dăruit Academiei Române Constatin Karadja, în 1924. Exemplarul fost al lui Ioan Papiu din Gherla, intrat în Biblioteca Academiei Române în 1906, trimes în 1916 la Moscova și întors de acolo în vara anului 1935, are mai puține lipsuri decât ex. Karadja. Alte 2 exemplare din Biblioteca Academiei Române sunt mai defectoase.

In-folio, volumul trebuie că a avut 40 căete, de căte 8 foi fiecare, semnate jos ș-ș; căetul 9 (ș) nu este semnat; căetul 37, în loc să fie numerotat ș-ș, este numerotat ș-ș; căetul 38 (ș-ș) este greșit numerotat 37 (ș-ș). Exemplarelor din Biblioteca Academiei Române le lipsesc foile 7–8 din c. 1 și f. 8 din c. 40. Foae cu titlu n'a avut; textul începe sub un chenar simplu (la fel cu cel din facs. 28, reproducă din *Evangheliarul* 1512, v. *Bibl. rom. veche*, I, 15) cu următoarele rânduri tiparite cu cerneală roșie:

**Споїс[е] лої[к]роп[а] апостолескъ, скріс[е] в дѣ лої[к]а єн[г]лис[т]ъ. дої[п]ж ани м[о]ғлци
дѣ мої[к]а д[о]мно[г]ло[у]и .:: .::.**

Apoi continua cu cernicală neagră:

Пч[е]ст[е] кърици лої[к]р[а] апостолескъ к[е]мж[е] .р[е]ж толте лої[к]р[и]ле апостоли
ц[и]нв[е]с[е]. споїс[е] га[с]те дѣ лої[к]а єн[г]лис[т]ъ а[н]ти[о]х[и]анинъ а[л]и[в] а[ч]еста рої[д]ан, в[ра]чъ
м[е]ц[е]р' шо[у]г[о]ла[и]н. .р[е]бл[а] ко[у] апостоли, м[а]н к[р]ътос[е] ко[у] п[а]вель. ш[и] ц[и]но[у] ш[и] а[д]е-
веритъ скріс[е] споїс[е] ко[у]мъ .р[и]мери лої[к]р[а] ѹ[с] .р[и]н[к]лиц[е] д[о]мно[г]ль ш[и] ф[и]сть
в[е]к[е]р' сар[е]к[е] с[е]ф[и]т[е]ло[у]и д[е]хъ .р[и]тр[о]ф[а] рої[с]ал[и]н[е] спре а[л]и[в] ш[и] спре ч[и]не ф[о]йс[е]к[е]с[е] а[т]ої[н]че
а[ч]ай[а] ток'м[е]ла а[л] мат'[и]е .р[и] лої[к]р[а] ѹ[с] д[е]п в[е]н[з]к[о]горю[л]. ш[и] ток'м[е]ла а[л] ш[и]п[е]
д[а]яко[и]и. ш[и] а[л]е[с]оу[л] а[л] п[а]вель, [] с[е]к[е]с[е] м[о]ғнчить ш[и] к[а] т[е]к[е]
f. 1 v. [] д[е] апостоли к[в] рої[г]чию[н]и ш[и] к[р]единца а[л] х[е] .:: Апостолилю[р] н[о]ғмел[е]
л[е] с[ы]нть а[ч]ест[е]. симонъ в[и]чесе п[е]т[р]ъ ш[и] а[н]др[е]и ф[а]т[е]ле лої[к]и. й[ак]овъ. й[о]аннъ.
ф[и]лип'и[и]. к[а]р[д]и[о]лом[е]н[е] д[о]м[а] мат'[и]ен[е] в[а]л[е]шо[у]г[а]. й[ак]овъ а[л] ф[е]н[е] ш[и] с[и]м[и]шнъ
кан[а]н[и]тъ. ѹ[с]д[а] а[л] й[ак]овъ ш[и] мат'[и]д[а] ф[и]ч[е]т[и]тъ к[а]т[р]ж о[у]н[е]сп[р]аж[е]ч[е].

Токи[е]ла д[а]яко[и]и[у]р[а] н[о]ғмел[е] л[е] с[ы]нть а[ч]ест[е]к[е] ст[е]фан[и] ф[и]лип'и[и] пр[о]д[ж]ар[а]
никан[и]а[л] т[и]м[и]шнъ[и] пар[е]м[е]на[л] ник[а]н[и]и[л] д[о]у[п]ж а[ч]еш[е]к[е] лої[к]р[а] ф[о]у ш[и] п[а]вель в[ас]ь а[л]е[с]ь.

Пч[е]ар[и]н[е] а[л]д[е]ст[о]ли[р] с[е]б[е]м[е]л[е] ш[и] ч[и]д[е]сле[р] ч[и]к[е]в[а] ф[и]ч[е]т[и]тъ с[ы]нть а[ч]ест[е] .:: ~

Singurul exemplar care păstrează încopertul textului este cel dela I. Papiu. Pagina are în jumătatea de sus un frontispiciu cu stema Tării-Românești în mijloc. Frontispiciul, deși este mult asemănător cu cel din *Evangheliarul slav. 1512* (v. facs. 24 din *Bibl. rom. veche*, I, p. 11), totuși infloriturile sunt mai subțiri, mai fine și mai puțin simplificate. Sub frontispiciu începe textul cu următoarele cuvinte:

а[л]к[р]8[а] с[е]ф[и]н[и]ци[и]ар[а] а[л]п[о]ст[о]л[а].

In exemplarul Karadja se observă o imprimare mai slabă a zacealelor marginale (заг); pe f. 8v. din c. 18 nu se vede decât litera з din acest cuvânt, care este scris заг în celealte exemplare. Asemenea omisiuni de litere arată inferioritatea preselor tipografice.

Textul românesc se termină cu Epistola catre Evrei, XIII, 22–25 (f. 4r. din c. 37). Apoi, sub un chenar asemanător cu cele din *Evangheliarul slavonesc, 1512* (v. facs. 23 și 29, *Bibl. rom. veche*, I, 10 și 16) urmează indicațiile tipiconale în limba medio-bulgara. Cum aceste indicații tipiconale se fac și pentru August, ultima luna a anului bisericesc (f. 6v.–7v. din c. 40), deducem ca ultima foacă a acestui cael, lipsă în exemplarele Academiei, conținea sfârșitul indicațiilor tipiconale pentru luna August și epilogul.

Const. Karadja, *Despre Lucrul apostolesc al lui Coresi dela 1563*, în *Anal. Acad. Rom., lit., s. III, t. II*, p. 545–555 și 3 planse (și extras). — O ediție în facsimile, având pe margine notate corespondențele din *Vulgata*, a dat I. Bianu, *Lucrul apostolesc. Apostolul tipărit de diaconul Coresi în Brașov la 1563*, București 1930 (în colecția *Texte de limbă din secolul XVI reproducere în facsimile*).

București: Biblioteca Academiei Române.

13. Тâlcul evangeliilor și Molitvenicul românesc, tipărite de Coresi (Brașov 1564).

In *Bibl. rom. veche*, I, 51–52 sunt descrise aceste 2 cărți tipărite într-un singur volum, după publicațiile lui Cipariu, de carte spunând ca „s'a pierdut“. Afără de exemplarul lui Cipariu, se mai cunoaște un exemplar din Biblioteca canonicei I. M. Moldovan din Blaj. O copie în cirilică, de mână, după acest exemplar, a facut pentru Academia Română, în 1902, Stoica Nicolaescu. Completările bibliografice le-au facut I. Bianu, N. Ilodoș, *op. cit.*, I, p. 516–525.

S. Pușcariu, *Istoria literaturii române. Epoca veche*. Ed. II, Sibiu 1930, p. 224, susține că Lorinț a tipărit Tâlcul evangeliilor, pentru că numai un strain ca Lorinț putea

scrie greșit *მერკორიანი* și *კას* (in loc de *mărgărilariul* și *sau*), confundând pe r cu ი și pe s (ც) cu ც. Nu putem crede că numai un străin putea face asemenea greșeli; în plus, Lorinț nu a fost străin. Lorinț este numele germanizat, probabil în cercul patronilor tipografi săși, al lui Lavrentie, iar el a fost „ieromonah“, ortodox (v. mai sus, Addenda, p. 13—15, cartea nr. 11).

Studiu și ediție din Molitvenic a publicat N. Hodoș, *Un fragment din Molitvenicul Diaconului Coresi (1564)*, în *Prinos lui D. A. Sturdza*, Buc. 1903, p. 235—276. — Dr. E. Dăianu, *Un molitevnic calvinesc pentru Români*, în *Răvașul*, 6 (Cluj, 1908), p. 168—181, dovește, punând pe 2 coloane, că Molitvenicul lui Coresi este, în parte, o traducere după un Molitvenic tipărit în 1559 (ed. II), la Cluj, de Gáspár Heltay, cu titlul: *Agenda, az az Szentegyházi chlekedetec melyeket követnek közönségesképpen a keresztyéni Ministerec és Lelkipásztoroc. Ujonnaan nyomtatottot* (Agenda sau actele bisericesti pe cari le săvârșesc de obiceiu miniștrii și păstorii sufletești creștini. Din nou tipărit).

Blaj: Biblioteca Mitropoliei unite.

București: Biblioteca Academiei Române (copie în cirilică, de mână; o altă copie facsimilată).

15. *Sbornicul*, partea a 2-a, tipărit de diaconul Coresi (Brașov) 1569. — Slavonește, redacție medio-bulgară.

In *Bibl. rom. veche*, I, p. 53—54, carlea aceasta este descrisă sub anul 1568. Această dată s'a calculat scîzându-se 5509 din anul 7077 Decembrie 6, arătat de Coresi în epilog.

S'a dovedit însă că sistemul cronologic la Coresi a fost cel occidental, iar nu cel bizantin, încât chiar pentru lunile Sept.—Dec. scădem tot 5508; deci *Sbornicul* a fost tipărit dela 12 Iulie—6 Dec. 1569.

Exemplarul Academiei Române a fost trimes la Moscova în toamna anului 1916, de unde nu a fost restituit.

D. R. Mazilu, *Diaconul Coresi. Contribuții*, Ploiești 1933, p. 8 și 49—56.

16. *Psaltire*, tipărită de Coresi, Brașov 1570.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 54—56, a fost trimes cu tezaurul la Moscova, de unde nu a fost înapoiat.

In schimb, au fost semnalate și descrise noi exemplare. Academia Română are acum un exemplar foto-copiat după originalul din Biblioteca Universității din Cernăuți; exemplarul este însă cu totul defectuos: începe cu caetul 3 (fiecare caet are 4 foi) din care lipsește f. 4 și se termină cu caetul 51 din care lipsesc foile 3—4. Între acestea, mai lipsesc caetele 4, 48, 49 întregi și f. 4 din c. 11, f. 3—4 din c. 50.

Incipit: ...*in ema mea spune toate ciudesele tale* (IX, 1). Desințit: ...*și dulce vrearea ta ră* (LXXXVIII, 18).

Două foi sunt lipite pe copertele legăturii unui *Liturghier* slav tip. în sec. XVI (Acad. Rom., B. R. V. 32 I); altele în legătura *Triodului* coresian, din 1578, al M-rii Vălenii de Munte (semnalate de N. Iorga, în *Almanahul Grafic române pe 1926*, Craiova, p. 29). Pentru un exemplar al Bibliotecii Universității din Cluj-Sibiu și altul din biblioteca prof. Gh. Giuglea din Sibiu (se pare, cel mai complet), vezi N. Drăganu în *Dacoromania*, 4, partea a 2-a (1924—1926), p. 913—914, nota 3.

Cernăuți și Sibiu: Bibliotecile Universităților.

Sibiu: Biblioteca Prof. Gh. Giuglea.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică)

17. *Ocoih*, tipărit de Coresi (Brașov) 1574. — Slavonește, redacție medio-bulgară.

Cuprinde numai glasurile 1—5. Academia Română nu mai are exemplare, nefiind înapoiat dela Moscova, unde a fost trimes în timpul războiului.

21. *Triod*, tipărit de diaconul Coresi (Brașov) 1578. — Slavonește, redacția medio-bulgară.

Bibl. rom. veche, I, 68–69, descrie cartea după alți bibliografi. Academia Română are acum două exemplare, dar sunt defectoase; cel mai complet începe dela caetul 3, care e complet, de 8 foi; sare la c. 6, 7 (păstreaza numai f. 1 și 8), 8, 9 (are 14 foi, în loc de 8), 10, 11 (lipsesc f. 7–8), 12–19 (în c. 18 lipsesc f. 5), sare la c. 21–36 (c. 23 păstreaza numai f. 1 și 8). Spre deosebire de exemplarele cunoscute până acum și în care nu aveau signaturi c. 3, 14 și 25, în exemplarul Academiei au signaturi toate caetele.

Mai adăogăm, că numeroasele majusculă se regăsesc și în alte tipărituri coresiene. Exemplarul mai complet al Academiei Române a fost al Mănăstirii Văleni (v. Însemnările cirilice din c. 10–11, 16 și 28). Pentru un alt exemplar, tot al Manăstirii Văleni, v. N. Iorga, în *Almanahul graficei române 1926*, Craiova, p. 28–29 și două planșe cu reproduceri din majusculile ornate ale cărții.

București: Biblioteca Academiei Române (dăruit în 1925, de Enea Traian, pe atunci student la Facultatea teologică din București).

22. *Octoih mic*, tipărit la 7086 (1578). — Redacție medio-bulgară.

La exemplarul cunoscut până acum, adăogăm exemplarul Academiei Române, bine păstrat, dar necomplet: are 25 caete de căte 8 foi, afară de cactul 1, din care lipsesc f. 1–2 și c. 25, din care lipsesc f. 8. Nu au signaturi c. 19, f. 8, jumătatea inferioara a paginei fiind albă și c. 24, f. 8.

Este greu să precizăm locul tipăririi, neamintit nici în exemplarul complet al Bisericii Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului. Faptul că în frontispiciu avem stema Țării-Românești, nu dovedește neapărat că s-a tipărit în Târgoviște, cum spune Lucian Predescu, *Diaconul Coresi*, Buc. 1933, p. 56. Tipografiile foloseau stemele și numele acelora care cheltuiau cu tipărire cărții, oriunde se aflau ei. Frontispiciul cu stema Țării-Românești dovedește sigur numai că Octoihul a fost tipărit de Români, pentru interesele bisericii ortodoxe române.

El a putut fi tipărit mai degrabă la Alba Iulia, de diakul Iorinț. Evangheliarul lui Lorinț, tipărit la Alba Iulia în 1579, are vînturul din stemă la fel cu cel din Octoih mic. capul întors spre stânga și fără coroană deasupra; (compară facs. nr. 80, 81 cu facs. 84 din *Bibl. rom. veche*, I).

D. R. Mazilu, *Diaconul Coresi. Contribuții*, Ploiești 1933, p. 15–16 și 62.

București: Biblioteca Academiei Române (dăruit de Oficiul parohial greco-catolic din Berivoi-Mici, jud. Făgăraș).

23. *Evangheliar*, slavonesc, tipărit de diaconul Coresi și Mănilă la 7087 (1579).

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, I, p. 73–75. Un exemplar din care lipsesc numai 4 foi dela început, are Seminarul de Bizantinologie (Facultatea de Litere și Filosofie) din București.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

25. *Evangheliar*, (Brașov 1580, tipărit de Lorinț?) — Slavonește și românește.

Fragmentul pastrat, compus din caetele 2–16, a fost descris de I. Bianu și N. Hodoș, *Bibl. rom. veche*, I, p. 80–81, după Karataev și I. Bogdan.

Completam: Textul este tipărit pe 2 coloane, slavonește în stânga și românește în dreapta, după cum se poate vedea din cele 2 pagini fotografiate, reproduce de S. Pușcariu, *Istoria literaturii române. Epoca veche*, ed. II, Sibiu 1930, p. 79. Cartea a fost considerată ca facând parte din cărțile coresiene (I. Bianu și N. Hodoș, *loc. cit.* și Dan Simionescu,

Diaconul Coresi, Buc. 1938, p. 7 și 10), pe baza asemănărilor tipografice dintre această carte și celelalte cărți coresiene.

Alți cercetători atribuie tipărirea lui Lorinț, întemeindu-se pe particularități fonetice în limba cărții. Aceste particularități sunt însă ale traducătorului, iar nu ale tipografului, care le putea, cel mult, înălțatura în forma tiparului, adoptând o limbă mai literară (obișnului lui Coresi), sau lăsa așa, ca în manuscris (obișnul tipografului Lorinț). Susținătorii lui Lorinț, ca tipograf al cărții sunt: N. Iorga, *Istoria literaturii românești*, vol. I, București 1925, p. 197. și D. R. Mazilu, *Diaconul Coresi*, Ploiești 1935, p. 46–47.

Despre traducătorul cărții, spunând că este de origine „malorusă ori săsească”, se mai occupă N. Drăganu în *Dacoromania IV*, partea 2-a, Cluj 1927, p. 1147–1149, cu prilejul unei recenzii, în care respinge părerea lui N. Iorga despre Lorinț ca tipograf.

Două pagini, și acestea în fotografii negative, sunt nefindestulatoare pentru a ne putea pronunța în mod hotărât asupra tipografului.

27. Octoih mic, (tip. de Lorinț?, Alba-Iulia, 1580). — Redacție medio-bulgară.

Folosesc notele lui N. Hodoș, care a avut sub ochi, pentru scurt timp, un fragment de Octoih mic slavonesc din sec. XVI, care pare a fi chiar acela de care vorbește Sašařík, *Gesch. der südslaw. Lit.*, III, I, 263.

Exemplar necomplet, fară început și fără sfârșit, cu multe foi lipsă.

Tipărit cu negru și roșu, cu 26 de rânduri pe pagina. Caracterele sunt mai mari decât cele din *Octoihul* din 1574–75 și mai mici decât cele din *Octoihul mic* din 1578. Hârtia cu marca Brașovului.

Clișeele-frontispicii sunt de 4 feluri.

1) Clișeu mic, imitat stângaciu după Evangheliarul slavonesc din 1512 (*Bibl. I, facs. 28*), reprobus de mai multe ori.

2) Clișeu mijlociu, imitat după Evangheliarul românesc din 1561 (*Bibl. I, facs. 65*), *Quatern.* 11, f. 8 v.

3) Clișeu mare, cu vulturul mare al Tării-Românești, la începutul glasului V și VII (v. mai sus, p. 105, facs. nr. 33).

4) Clișeu mic, cu vulturul mic, la începutul glasului VI și VIII, identic cu cel din *Octoihul*, 1578.

Litera E, cu fondul alb (comp. *Bibl. I, facs. 79*), la încep. gl. VIII. Litera II ca în *Bibl. I, facs. 67*.

Glasul III începe pe ultima față a tetradei 11.

Dupa factura vulturului din stemă, întors cu capul spre stânga, ca în alte tipărituri ale lui Lorinț, s-ar putea atribui și acest Octoih mic, ieșit tot din tipografia, pe acea vreme la Alba-Iulia, a diaconului Lorinț.

Nasaud: Biblioteca Iuliu Marțian.

București: Biblioteca Academiei Române (o singură foaie).

28. Sbornic, tipărit de diaconul Coresi, la Sas-Sebeș, 1580. — Slavonește.

Academia Română are acum 2 exemplare din aceasta carte, din care erau cunoscute numai exemplarul Bisericii Sf. Nicolae din Schei Brașovului și altul la Petrograd.

Foaia epilogului dintr'un exemplar al Academiei schimbă datele bibliografice cunoscute până acum, în sensul urmator: în afară de exemplarele tiparite între 20 Mai–11 Noemvrie, anul 1580, cum scrie în epilogul unora din exemplare (v. facs. 87, *Bibl. rom. veche*, I, p. 83), s'a tiparit altfel, în care epilogul are o alta dispoziție tipografică și anunță alte date de tipărire:

Почеся пісатъ сѧ стаѧ ѿ вѣстъвнаѧ книꙗ. мѣца маю, дѣ, днъ ѿ съврьшиſе.
мѣца, ноемвриѧ. ѕ, днъ (S'a început a se scrie această sfântă și Dumnezeiască carte, în luna Mai 14 zile și s'a sfârșit în luna Noemvrie 7 zile).

Anal. Acad. Rom., Partea administrativă și desbaterile, s. II, t. XXX (1907–1908), p. 22 (despre ex. dăruit Academiei Române de I. Marțian din Năsaud) și *ibidem*, s. III, t. L (1929–1930), p. 32. — Damian P. Bogdan, *Contribuții la Bibl. rom. veche*, Buc. 1938, p. 6–7, carte de sub nr. 2, nu este «carte tipărită între anii 1576–1581, Sas-Sebeș», ci acest Sbornic al lui Coresi.

București: Biblioteca Academiei Române.

29. *Evanghelie cu învățatură*, tipărită de diaconul Coresi, Brașov 1580 – 1581.

Comisia istorică a României a publicat o ediție critică: *Diaconul Coresi, Carte cu învățatură (1581), publicată de Sextil Pușcariu și Alexie Procopovici. Vol. I, Textul*, București, 1914, in-8°, 4 foi + 566 pagini.

București: Biblioteca Academiei Române.

30. *Palia*, tipărită de Șerban și Marien, Orăștie 1582.

Intrucât I. Bianu și N. Hodoș, *Bibl. rom. veche*, I, p. 93–98 au descris un exemplar defectuos, voiu face o nouă descriere, de data aceasta bazată pe exemplarul complet al Academiei Române.

Academia Română are trei exemplare, dar numai unul e complet. In-folio, 160 foi (din care ultima e albă), imparțite astfel: 6 foi liminare (terniune), cu titlul și presața. Caetele ș-î de câte 8 foi (quaterniuni) și caetul ș de 4 foi, cu textul cărții întâia șintăia (Geneza). Caetele ș-î de câte 8 foi și caetul ș de 6 foi (5 cu text și a 6-a albă), pentru cartea a doua șintăia (Exodus).

Caetele sunt semnate dela ș la ș, pe prima și ultima pagina a fiecarui caet, afara de c. ș și ș, carora le lipsește numai ultima signatură, pentru ce se termina textul la acea pagina. Primele 4 foi din fiecare caet sunt numerotate și după obiceiul apusean, astfel: ș I, ș II, ș III, ș IV, ș V, ș VI, ș VII, etc. Terniunea liminara nu are altă signatura, decât pe f. 2r. astfel: ș II.

Hârtia este albă-galbue, rezistenta și are ca filigrana (vezi c. 6, f. 6; c. 7, f. 1; c. 9, f. 5) două spade încrucisate, încadrate într-un desen oval și lunguetă jos, iar deasupra o coroana din 2 grupe de câte 3 frunze în părți și între ele un desen mai ridicat, ca un coif (deci mai stilizată decât filigrana gasită de B. P. Hasdeu, *Cuvinte den bătrâni*, I, 79, în acte românești dintre 1.73–1597). Este fabrica de hârtie a lui Nagy-Szeben din Sibiu (cf. M. Roques, *Palia d'Orăștie*, Paris 1925, p. XXIII), din a doua jumătate a sec. XVI.

Tiparul este numai negru, cu 27 rânduri pe pagina, de cele mai multe ori; uneori și cu 21 rânduri (c. 16, f. 4 v.), sau 22 rânduri (c. 16, f. 5 v.). Majusculele sunt în lemn și puțin împodobite. O singura gravură este deasupra titlului (f. 1 verso) și reprezintă un frontispiciu cu stema familiei Bathory, identic cu cel din Sbornicul slav tipărit de Coresi la Sas-Sebeș, în 1580 (*Bibl. I*, facs. nr. 87, jos).

În cele 6 foi liminare avem titlul (f. 1 verso; pe recto foaia este albă). Urmează, pe f. 2–3, o expunere asupra cuprinsului vechiului testament. Pe f. 4–5 comentarii asupra sfintei Scripturi și f. 6 are predoslovia.

Reproduc în ordinea originalului (în *Bibl. rom. veche*, I, p. 93–98, ordinea e schimbată) aceste texte (comp. M. Roques, *op. cit.*, p. 3–12):

f. 1 v. К8 в8иј вое ши дестоинк міла л8 Дамнене8 ăлкесте кърци крецитииен ă съв аръндите д8иј вое л8 дамнене8 к8 циирѣ търтън л8и Батъръ Жигмунъ Б6н-вндулъ ăрденоjлни ши ă църкви ѿнг8реиин, ши к8 циирѣ пин к8 вое ă тъцн дам-нилоръ м4ри ши сѣктииин ăн ăрденоjлни: пе.рнтр8.рнтръмжтоура беекречеин сѣнитж ă р6мжнилоръ пофтииидъ т6 винел[е] ăсїсїене крецитииилоръ р6мжни: к4ре ăсїсїен[е] и8ман д6ла т4не доамнє чѣремъ прннтр8 сї.рнг8ръ сѣнитъ фюль тъ8 ăс ѕе дам-н8ль ши ăсїсїиторюль н6стр8 д6нинъ: ~

Шы съкъсътъ ачесте кърци, лънъ, ноемвръ[ѣ] [Ѣ] шы съкъсътъ ачесте кърци, лънъ, ноемвръ[ѣ] [Ѣ] шы съкъсътъ ачесте кърци, лънъ, ноемвръ[ѣ] [Ѣ].

f. 2 g. Ачаста ё парте палей дё фитки, амъ чинчи кърци але лънъ миши прръкоуъ: кареле съмгъ .фтиаре ё шы съкъсъ, дёнъ лиамба жидовъскъ прръкоуъ: кърцилъ сърбъшъ, шы фитралте лиамбы дёнъ ачкала съкъсъ прръкоуъ: ~ Кърцилъ юржъ че се кемъ скриптуръ ёфитжъ дентръ ръсторъ димнълъ зъ, шы фитръ: ши се цинъ .ни бесърека ёфитжъ сънта ачкастъ нъмелъ лънъ: ~

ДЕНТЪНЮ:

- А БЫТИЕ.
- Б ЙСХОДЪ.
- Г ЛЕКІА.
- Д ЧИСЛА.
- Е ДИВОЗАКОНЪ,
- З КАРТЪК ЛЪ ІСУ НАКІИНЪ: КЪ АЛТЬ ИЗМЕ , ІШСІЕ,
- З КАРТЪК ӮДДІЦЕЛОВЪ: ШСОѢ,
- И КАРТЪЛ РЯТЕЕНЪ: РЯТЬ,
- Д КАРТЪК ЛЪ САМОЕЛЪ ПРРШКВЛЬ: ДЕПТЪНЮ,
- І КАРТЪК ЛЪ САМОЕЛЪ ПРРКОУЪ А ДША.
- Л КАРТЕ .ФМПЪРАЦИЛОВЪ, ЙРЖ ДЕРТЪНЮ,
- КІ КАРТЪК .ФМПЪРАЦИЛОВЪ А ДША: АЧКЕСТЪ ПАТРЪ СЕ КЕМЪ СЪРБЪШЪ. ЦРВА,
- РІ ПАРАЛИПОМЕНЪ СЪМТЬ . Е . КЪРЦИ,
- ДІ ЁЗАРА.
- ЕІ ПЕЕМІЕ,
- СІ ЁСТЕРЬ,
- f. 2 v. ЗІ КАРТЪК ЛЪ ЙУВЪ ПЪТРИІАРХОУЪ.
- НІ ФАЛТИРЕ ЛЪНД Д҃ДЪ ПРРШКВ.
- ДІ КАРТЪК МЪНДРІЕН ЛЪН СЪЛОМИН ЛЕ СЕ КЕМЪ ПРИЧТЕ ДЕНТЪНЮ.
- КІ А ДОА КАРТЕ ДЕ МКНДРІЛ ЙРЖ А ЛЪН СОЛОМОН
- КА А ТРЕМ КАРТЕ А ЛЪ СОЛОМИН, ДЕ ПРОПОВЕДАНІЕ ДЕ АЙЧЪК СЕ ФИЧЕПЪ КЪРЦИЛЕ ПРРОЧИЛАР МАРИ.
- КЕ КАРТЪК ЛЪ ЙСАІЛ ПРРДОКОУЪ.
- КР КАРТЪК А ЛЪ ЄРЕМІЕН ПРРШКВЛЬ:
- КД А ЛЪ ЁЗЕКІА ПРРДОКОУЪ.
- КЕ А ЛЪ ДАИИЛ ПРРДОКОУЪ.

ЙЧЕЛОВЪ, ЕІ. ПРОРІЧИ МАН МІЧЙ.

- ЕІ ЙЧЕЛОВЪ ПРРШКВ.
- КІ ЙШАЛЬ ПРОРОКНУ (sic).
- КИ АМОЕ ПРОРОКВ.
- КД АВДІЕ ПРОРОКВ.
- ЛІ ЙШАЛЬ ПРОРОКВЛЬ.
- ЛД МЕХІЕ ПРОРОКВ.
- ЛК НАОІМЪ ПРОРОДОУЪ.
- ЛГ АВВАКУМ ПРОРОКВ.
- ЛД СОФІАНІЕ ПРОРОКВ.

аे авгур пророкъ.
лс Захаріе пророкъ.
лб манахъе пророкъ.

f. 3 г. Деначестъ тоате ноу молте кадре наав ёшиит .ин лиимбж рымжнъескъ дён чѣли кърци сървиши ши гречени. .ине же акомъ асвириж дѣчестъ, Типхритвсъ в чѣстъ дош кърци дентънию алв мойсей пророкъ : ~

а Бытие: .ин каре бытие ши карты дентънию, скрѣсав сѣнть Михаї, .инчепътвра а тоате фъптилоръ: ман въртеб йарж ѿмоу, .интрове ашевжтврж лав родить: къ лав родить .ин кърци, .ин мъндри, ши сѣнци, душачъ квм алв къзбуть, ши анои квмъ сѣв спориг ѿменини делл адал ши дила єва: квмъ сѣв .инърцити .ин лвме, ши квмъ шал алдоу прѣ кашетешъ пентрв пъкакти сале Потопоу ашени, ши коу аш ръмась .ин кораби ниман Нои Пътърхочу дён тоатж лоуомъ .ин врѣмъ Потопови, ши йарж дила Нои .инсвь алль ѿптоу сѣв йизводить йаржъ а дош лвме, скрѣс ши ачаста, душачъ коу аш алсъ душнезъ Йавраам патрърхочу дён халдий ши фв лви фъгждоуйтж бѣвеніе. Ісаї, Іаковъ, ши дипрѣ Іосифъ кв ви нъракоу сѣв: ши Йаковъ коу фичори съни коу фв Авес .ин Ёгіашть : ~

б Иехоз, .ин каре скрѣ Мойсей, коу аш алдоу прѣ афарж душнезъ прѣн Мойсей йелтѣни дён цара єгипетви: душачъ квмъ из трекутъ пресире мэрѣ мохорътж, .ин пустѣ, ши коу аш .инънс прѣ амаленитѣни, квмъ из хрѣни кв манж .ин пустѣ f. 3 v. ши лѣв дат лоръ леуи, ши че курть ши сквле бесѣрничѣцъ лѣв порвнчит а фач ши а чинстѣ душнезъ.

г Агвіа скрѣ Мойсей преѹцил леуен вѣки, сложба левицилор, жиртвеле, ши алте слобози дѣ гришѣле дѣ афарж, ши алте леуи дѣ дѣ афарж.

д Числа, .ин карѣ Михаї пророкъ скрѣ майнте сама ши нимроу філоръ лв йель, ши алль левитѣниш, душачъ десклекарѣ ши съланшеле філоръ лв йель .ин пустинѣ, ши ръндоу тѣжрвли, ши тремѣтерж ѹскоделор .ин цара ханаплови, .интре каре йсквадре аш фищть ши йе наинъ кв Калевъ: скрѣс .инкж ши моулатж .инътарж лв йель .ин алѣноу лв душнезъ ши лв Михаї, ши пентрв душа ши вътжиле перирнле лоръ моуате, лънгж ачестъ йарж пророчѣл лв валил пророку, нимроу съланшлеръ ши локврелоръ ѡпидѣв десклеклать голата лв йель .ин чен, .ин дѣ аны, ѿцирѣ лоръ кв пътгжни: ши тѣ че сѣв тъмплать дѣл алль дойлѣ ань душитоу лор дѣнъ Єупть пънж ла тоарти лв Михаї: ~

е Морвзаконъ: .ин каре Михаї скрѣ дѣ йзноваж, тоате леуиле ши порвнчиле че дѣ фищть датъ ши порвнчит душнезъ прѣ Михаї иърнцилоръ а філоръ лв йель, къ пентрв искрѣвцил тѣци къзбрж ши мѣриж .ин пустѣ карин єшие дэн Ёгупсть, ши лв Михаї фви йарж дѣ йзноадж апраочети філоръ ачилора, че душнезъ искрѣвцилоръ лоръ порвнчиш, коу са си поменѣскъ прѣ .ине же ши єи ск ци лѣуа душнезъ: ~

f. 4 г. Душж ачесте, є кърци, а лв Михаї нінн філосоу чилоръ пророчи молци аллаци нів пъткоу скрѣ, че каре ши вѣ четйле ман душчи воръ фи .ин рѣстоу лоуи дѣ кѣтѣ стредї, ф-лум, катиэма. йѣ.

Че трабвѣши ск ци ши ск .интрапиум коу .интрапиум кърци а пророчи лоръ вътрѣни, ши .интре лѣуа нода маре ѡсѣбитетврж ши алеистѣтврж, пентрв ачѣл съ ци че є ѡсѣбѣла .интре єле, лѣуа пророчи лоръ алре траи пърци: дэн ачѣл ѿна трабвѣши а ѿ цинѣ кв мадре гриже: йарж дош пърци а леуен іасте а нв

ВІАЛНОН К8 ІІЛЕ: кáреле съмткъ ачкале п'єрицн. чé дéнтъню юстe, поржичеле лвн дшмнезев чкале, і. ден ачкала се сфицкцие .рнтушию ши прослъкцие н8мелe лвн дшмнезев ши віацж сфнтиж юаменнашвр кáрїй вóрь лвд прециоу ла ѹюдекатж мá, ю. ши ден ачкале се к8п0ири чайце салжакцие лвн дшмнезев. ши чайне юстe .р. лтъшн лохн дшмнезев пентр8 ачкале парте тредвжцие ла ле цыне.

І дюш парте лецине юстe лецине ѹюдекърилау Ѹ тредврилау де аффарж кофм дшиж тоатж віна ши п'єкатоу се лв ѹюдекатж к8 скріптира каутж ла Ис Хс, ка. єв. єв. ши дюорише. че ачке лоин .рнкж п8 тредвжцие ла віе д8пж ІІЛЕ, къ Хс зіче іріцн къ юстe, скрій .р. лтъш юкы дерептк юкы че .рнтр8 коин п8 фіе лаша:~

І тред парте лецине съмткъ ръндварише кіртвлаи жидовескъ .жиртвеле, ареврілорь, ѹюнгерилорь, .рбръкжмнштеле кіртвлаи ши преоцилор. ачке .рнкж поин п8 сем легацій кътврж ёле ла ле цынж съ ачкале тоатже дюф фістк ѿмібрд, ши семноуљ венитоуљ ла дшмнзлаи н8стр8 ла ле љс: ман денитъню. слобозе ѹзарайлтънилорк ден ѿгішть лаша ф8 кофм тънкарж карнам лүелвлаи. лаша се слібозиирж ден рівіе вези іш ботезжторюль аратж к8 д8кетвль пре љс ши зіче честа ѡ міллоу лв дшмнезев кáреле ва лвд п'єкателе лвміен, лада к8 порвнчитеle, пре гравана лвн љс лв сеіннат. чи дой сърафим ден скавноуљ мілостгівннішт пре чеин, є. .рнцерн деля гроанж лв сеіннат, .рміракжмнштеле попнаорь плашка лвн лв сеіннат лвд тоатже сложке ле бесіречн .рн ель са8 .рмілітк к8мъ зіче скріптира капша лецине юстe љс, пентр8 ачкале нон п8 сем лецине къ ѡ љс капоу ачелора:~

Дарж лтъш кеке ши кърцайле прорічнлорь пентр8 че тредвжцие ла ле четкі ши ла ле цынж: прйнтр8 лвлате філосоври, ши ѡлсне, къ чайне н8 ка четки ачкале скріптира пемікж слакке лвн дшмнезев н8 півдте ци съ н8 він четки н8 поци ци. кофм зіче љс ла лвка. ді. матгн. л. лваци флъмжннш ши стрікаци ф8рж .р. зілел лв ѿліе прорішкъ, чеікцие ши дюорж лвлат: че ман таре нечи ѿ славж ла лвн д9мнезев н8 вен ци н8чнгіндя ѿкнлод къ ѡ ѿкнлод плашк слава лвн дшмнзев кофм четкцие ши вен ведж: че тредвжцие ла ци кофм четкиндя съ н8 те коулва съблъзннцн, съ ци че съблазнж юстe ѿкнлод ѿкнлод ачкале к8мъ вен четки п'єтніархн сфици аїрадамъ, ѿсақк, ѿкнв, ши ѿлци лвлати к8мъ лв цицнншт лвдерн ман кътє лвлате де ѿна ши к8мва съ н8 зічин т8 къ н8 ѡ п'єкате къ лв відате ѿн ѿкнлод ши сфици че ла амінте к8мъ кънди лв відате ѿкнлод ши дшмнезев на8 фістк дате аффарж к8мъ цицн четки къ відцнле п'єтніархнлорь съмткъ скрісе .р. вітіе гарж лтъш ѿкнлод датж .рн Исход, К. капете, каїтж к8 лвлате зіліе д9пж п'єтніархн: ши љс спарце ачкале лтъш кънди зіче дшиж хыклене відстрж скріе лвншн ачкале ѡ ѡ денитъню н8 ф8 лаша, матгн, ѿн. дерептк .рнсж ѿаре к8мъ лв відате жидовн к8 лвдернлорь ши к8 відцнле лврь де ачкале пайде твадте съ те ділвнци, къ .рн тълковане лв с7ы Іш Златообст пре вітіе ель зіче к8мъ зіп'єтніархн сфици прин ачкале .рнкж лв цицнншт логерн мояглте ѿнде лтъш фістк фтгжджйт пре лесе: љс к8мъ ва нацие ден съмлжица лвдерн. ѿн къвітта лвдерн кврате ла лвкн к8 тає съ наскж лесе. че дінтралт кыпь лв н8скут љс .р. маре квржцие каре љс бесірека са ши нършд ѿнде съю .рнкж кврате ши сфицнте. пофткш, зікннди, сфици фіци къ єв сфицнте сънт ши павель ѿицн чайне лре лвдерн съ фіе .р. діумноуљ ка чела че наре;|

І. 5 v. пентр8 ачкале четкиндя к8 ѿннж тредвж кофм пайде віннлорь съ .рвъцици пайде вінне гарж ден пайде р'їлор съ вж фернци съ н8 лвдци лвншн лв дшмнезев къ жидовн к8 відцнле лврь хръборе ши негънднте. ши к8 некр[е]дінца лорь тақа пре чеин д9шмнезев лдасе: де ф8рж рівіи .рн вавшн, ѿ, де ѿнн, ла д9др. гаржн

шердс к8 Ѡсте де рим, којм сиенирж прё ачк дё съ в'кидбрж к'кте, л. дё жидови
ритир8 .ри башк жидовеск, ши к'кте, л, дё мвёрн, ши, л. дё фбтв. ши л. дё арме
сквапе. ши, л. дё кал дё оғн башк жидовеск8, ирин ачк дё съ не .рифрйкошесе лв-
крбре к2 ачкелл ши ллте млате съ и8 п'ким ши ион бктае .ри тр8п ши .ри сбф-
летк, чё съ Ѣспитим к8 тоатж юйма скрипт8ра којм ыиче ѳс' ла ы. Ѣ. д'ка
в'шм к8полиц8 в'ю л8н дшмнезев ион сълк чинстим и8ман к8 ачк д'ка к8 кдре ёлк
л'ксатк нече дадауем иечи съ л8шм којм ыиче ла д'яроязаконь, Ѣ. к'к ѡ оғржть
шанитл л8н ллтж ф'рж и8ман чё л8 ёлк т'шмлт. мафей. Ѣ. чё т8 дшмнезев п'и8р8
чель драг' ф'юль т'к8 Ѣс .ри8мнине8т не к8 д'юз' с'йтъ лл т'к8 ѡмийн: ~

Майлостів щї дё бечіе пограничнік душинеєв роїгъмъ тайе ка драгъ пърін-
[т]еє иострѣ, иой мишиен грешнци ши пъкжтошн, иепотрѣбнійчи рѣб[и] ши вѣрми-
слѹнил тає. дескважне міксаїла частв пѹцинк мінк дін водитвра джаси сѣнть,
фъ ѿ къ рол ши къ фолоє сѣнть сѣнть июмелє тѣв: ~

5. б. г. Къ мѣлъ лоїн дѡмненеъ ши къ южноторіоль філѣлоиши ши къ съвѣршитоъ да ю-
лън сѣнть єв Тордаш Мѣхадъ алѣсъ Пископоу рѡмжинлоръ .р. Ірдѣль: ши къ
Херче Шефалинъ, пропокедвѣйтторюль 'Енгеленъ алъ 'хе'. ри ѡрашоу Къкжранъ Шебеневълън
Заканъ єфремъ даскалоу' да є Дѣскжлѣ. а шебеневълънъ, ши къ Пецишевъ Шицей, пропо-
ведвѣйтторюль 'Евангеленъ .ри ѡрашоу' Логожълънъ, ши къ йѣлѣнъ потропопоу' вармийшнен
Хенедорѣнъ. циной-м. ри труна пентрѹ желаніе скрѣпѣреъ сѣнтие къ къзбъмъ коїмъ тоѣте
лимѣниле алъ ши .ри флѣбрѣсъ .ри трунъ къкжителѣ съквите а лън дѡмненеъ ишман нон
рѡмънин пре лимѣжъ ня ювемъ. пентрѹ ѡчѣмъ къ мѣре мѣ. ри къ скобесемъ дѣн лимѣжъ жи-
довѣскж, ши гречаскж, ши сърбѣскж пре лимѣжъ рѡмжигѣскж, б. кърци алѣ лън
Шицей прршкоу'. ши патрѹ кърци че се кемж. цртка. ши алци йирбочи къцкѣ ши
ле джрѹнъ воинъ фрѣцилор Рѣмънинъ. ши четнѣнъ ши ня ждекареци нечѣтнѣдъ майните,
къ вѣци къ ѿдѣвѣръ а ѻфлѣ мѣре вѣстнѣбрю съфлетеесъ иой пентрѹ драгосте лън
дѡмненеъ алъ ѿстенитъ, на8 ѿрж .ри тиарсь лѣниж дѣ .ри церкъ, че лѣниж грѣкъ пѣ-
кжтолсж, съ вѣци ѻфлѣ чѣвѣ грешнитъ пре а черюлби дѡмненъ коїмъ къ єлѣ фїлѣ ѿдѣвѣ-
ржтврж къ ня є къ коѣ иоастрж ѡчѣ грешалж, пентрѹ ѡчѣмъ чѣтнѣдъ тоци кѣре
.ри че лѣниж вѣ сценъ блѣкѣнъ коїмъ ши дѡмненеъ съ блѣвѣскж пре воинъ : ~ : ~

л. 6 в. Дѣ .† міла лв дѡмненіє .лн зилеме лв Батърь жїглшнь ЕоїБодж Прдѣлзані:
дървнм дѣн ачѣсте кърци скрї а иоастре чѣсте дош дѣ.ртъю, Бітг, шн Исходль.

Челви дашив дё стѣгъ шї вестит вѣткъ Гѣсти Фрѣици ллес8 Хѣною др-
делблви шї цѣржен ѡїнгѣрепій. лѣкоиторю .ри Девѣ коѣм аѣкѣте доѡ кѣрци съ фїе
пѣрж пѣнж дашнене8 вѣ шї ллалте тѣпѣрїи шї скодте, шї мѣрж лв Гести
Фрѣици ф8 к8 тѣш лїюторюль шї лѣ8 скрї .ри кѣлтѣшлѣ монатж. шї к8 ллци шѣ-
ленн бѣни .рикж лѣ.ригж сїне шї лѣ8 дѣрбѣть вов фрѣици рїмлжнлоръ пентр8
аѣкѣл рѣгацн ире дашнене8.

πρε . ΑΗΤΩΣ ΛΙΚΕΡΙΕ ΛΑΗ.

Дё .ри мъла лын дишненеев 'Сё Шербакъ дубакъ лемефероу' (sic) мэрэ а тийп-релоръ. ши к8 Маргень дубакъ дъ.рид8 .ри мъна ноастрж чвссте кърци чётйцды ши не налькврж ши лбмъ скриск кою фрдцилаш рълткни, ши ле четйцни къ веци аффл .рият8 юле мъргжритарю скблмнш ши кистфюро несфършитъ. к8ноацне веци фолосога бинкцилоо; ши плата нъкателоръ дёла дишненеев .рият8 чвссте кърци :~:~

Секръсечкъ честе кърци сънте: ани и ъз, ъ; ~ Порождество хвъс: афий. менил
лохъл. дѣ. ти четате ти "Одржаве; ~

Dr. Iosif Popovici, *Palia dela Orăștie 1582*, în *Anal. Acad. Rom.*, lit., s. II, t. 33 (1910—1911), p. 517—538. — M. Roques, *L'original de la Palia d'Orăștie*, extras din *Mélanges offerts à M. Emile Picot*, Paris 1913 și *Palia d'Orăștie (1581—1582). I. Préface et livre de la Genèse, publiés avec le texte hongrois de Heltai et une introduction*, Paris 1925, in-8º, LXXI + 213 pag., dovedește că Palia este o traducere, în parte, după Pentateucul ungur, tipărit de Gaspard Heltai, în 1551, precum și după Biblia (Vulgata) lui G. Heltai. Ediția lui M. Roques reproduce numai prima carte, Bitia (Genesa).

București: Biblioteca Academiei Române (cel complet, fost al Fundațiunii Nic. Zsiga din Oradea-Mare).

Budapesta: Biblioteca Universității.

SECOLUL XVII

35. *Molitvenic*, Câmpulung 1635.—Slavonește, redacție medio-bulgară, amestecată cu elemente rusești.

Cel mai complet exemplar cunoscut până acum este al Bibliotecii Ion I. C. Brătianu: are 9 foi nenumerotate, 216 foi numerotate, uneori cu greșeli. Cerneală neagră și roșie, 21 rânduri pe pagină.

Foaia cu titlu lipsește în acest exemplar. Ea trebuie că a avut pe verso stema țării, pentru că exemplarul începe [la p. 3] cu următoarele 12 versuri slave, închinat stemei, scrise și semnate de Udrîște Năsturel (*Bibl. rom. veche*, I, 100, semnalase aceste versuri numai în *Pravila tipărită la Govora*, 1640):

Страна сѧ възламнѧ, птицѧ вѣна носитъ.
Нѣ г҃оже нѣкъ вѣни, и овѣмъсло вѣситъ.
И вѣ домъ пресвѣтлаго, и престарѣйшаго,
Домъ рѣда, Басарбѣ, доблесть веникѣйшаго.
Члѣкъ живѣомъ, нетъне сѧ на прѣлѣ вѣдитъ.
Си хъ бо доблесть побѣда, многихъ слѣхи дівитъ.
Прѣтѣла ѿѣшъ вѣситъ, домъ си хъ йклѣтъ.
Плѣница же имено ихъ храбрость представлѣтъ.
Подъ неюже тоземецъ мѣрное житѣлѣтко.
Недай испроверїи сѧ, бжѣ в губитѣлѣтко.
И ог҃емъслъ ихъ симъ, не искидати сѧ.
Бѣна вѣ вѣки пѣреи не излагати сѧ.

Урїлъ Настурел.

Traducerea:

Țara aceasta drept stemă poartă pasărea corbul,
Iar pe gâtul ei acum și o coroană stă.
Iar în casa prea luminatului și prea bătrânelui,
Casa prea vitejescului neam al Basarabilor,
Omul cu toiajul (sceptrul) nu degeaba pe tron se vede.
Deci vitejia acestora e biruința ce multe auzuri minunează
Tronul, deci, mărirea casei acestora arată,
Toiajul însă lămurit vitejia lor vădește,
Sub el pământeanului fi e viețuirea pașnică.
Nu da, Doamne, să se schimbe în pieire;
Și această coroană a lor să nu se arunce,
Corbul în veac dela pieptul ei să nu se înăture.

Uriil Nasturel.

Urmează predoslovia lui Matei Basarab, Domnul Țării-Românești, necunoscută *Bibliografie*, vol. I:

ПРЕДОЛОБІЕ

на книгу Евхологіонъ, или Молитвенникъ.

ІОАННІСИЯ БІСІАРІЙ

Божію благодатию начальникъ и воєвода, Земли Блажи
Запланенськія и проча.

Православномъ и благочестивомъ рушдѣ штечества нашего, Блажо-запланенскомъ, и инымъ родшвомъ, намъ въ вѣрѣ же, и славнѣмъ діалектѣ славенскомъ: и свонственномъ языцѣ искрѣно съгласиѹшиъся. Такожде, и иже въ обциемъ ихъ тъчю языцѣ насть различиѹшиъ священнааго и мірскаго съсловія:

Благодати, милости мира, здравїя же и спасенїя ѿт въсехъ-благаго Бога, и Господа и Спаса нашего Ісуса Христа, огурѣдно желаемъ и привѣтствиємъ.

Елма ѿбо по божественомъ Григорію реци, еже тѣль пица, сїе дѣши слово. Язъ ѿбо хваждыши въ христіанехъ, рабъ предпредраго Бладыки моего Ісуса Христа, тоижде, иже и выше помнимыи: тогожде ѿбш Бладыки моего предблагаго, благодатию и помоцию начальствовавъ землю сию, видѣхъ ѿбо, иако въ скони въсени щблости, гладъ и жажда, не иже хлѣба и воды, по пророку, нѣ имѣ иако дѣшивныа пица и напоенїа. Словесе глаголю Божія, имъ же дѣша питається, и еже испокѣдаемъ прѣвое сїе быти наказанїе въсѣхъ, іако ѿт Бога намъ благихъ. Пошибадаъ оїже и крецѣ ѿтврѣдилаъ вѣ зѣло, и не мало испечалихъся:

Бѣдя иако не сѹщѣ нѣгде таковомъ брашнѣ; нѣжда тогда дѣшамъ тамо христіанскимъ, гладомъ недовременномъ измождатися, нѣ гладомъ иже въ непроходимымъ вѣки бѣзъпрестанно томачиымъ, лишенїемъ іако тымъ оуготованныхъ небесныхъ благъ. Ялечь же такова видомъ намъ ѿтсюдѣ ѿбо приходить странѣ, іако ѿт сватыхъ книгу оумленїя. Семъ же ѿбо многочастынии находженїемъ и обстояньями различиѹхъ языкъ, Божиимъ праведнымъ поповиенїемъ въ различиѹхъ временахъ къ нашему наставленїю наказанїю, иновѣрныхъ же и никакоже вѣрихъ: и тыхъ неизднѣніемъ іакоже въ всѣхъ инѣхъ и въ сватыхъ црквахъ разграбленїемъ, слвчиюсмъ есть быти. Єго ради Божию подвиженъ ревностю, и такового дѣшивреднаго алканїю оумленїемъ распалѧемъ, по реченному, зависть домъ твоего сънѣсть лї. Такожде и нѣкіхъ ѿт благогодныхъ намъ и вѣрнѣніихъ болажъ, тюожде ревность и тѣхъжде сънмѹшыхъ частїніемъ въ семъ припомнанїемъ, напаче же рече прілежнымъ моленїемъ поширемъ. Съмотрихъ въ семъ како быхомъ сътворили, даже сицеваго глада лѣтнїшии оутолити трѣдъ. И размѣхъ ѿбо иако еже сквостю Божественыхъ книгу прынде злое, паки сиихъ оумноженїемъ исчезнетъ тое. И извѣнѣнно Богъ помагающи въдкоритъся благое. Ихъ же шбнлю не иначе напестися не піневахомъ быти мошно, разкѣ тупоградїю, сирѣчъ печатнею. Тѣмъ же и въ семъ еже въ слови издалече прынесенїи и съшрѣженїи, новѣсть краткѣ вашему предложеніи благочестїю не полезно сѹдишъ. Бывшимъ ѿбш намъ въ недовѣнїи въ семъ, како и что сътворити. Єго ѿбо Божіе мадие приснѣ шбнчнѣ обрѣтающеся благомъ предложенію члочекескомъ, аїе напутїе творише къ ѿдокествѣ, сїе и наше ишикѣ еже въ семъ пронзволенїе къ помоци и недомышленїю разрѣшенїю рѣководствиѹю. Показа намъ мѣжа пришелца прѣподобна священоніока именемъ Мелетія Македонска, пришедшага ѿт російскихъ

странъ, и глаголюціа налъ: оўвидѣхъ дѣш тупографско, и испытно приемъши вѣстъ в цѣнѣ, прѣдох вѣзвѣстити, аще оўгодно камъ вѣдетъ. Тогда мы авуе, съкѣціаціесмъ съ нѣкимъ дрѣжинюо еш мѣжелъ, іеромонахомъ Нектаріи Пелагонскіи, зовемъи и съ нимъ вѣкѣпѣ штрока нашего вѣрина Стефана Бѣзоходца нарицаема, по печатию в Малю Ресею послаждомъ, имѣщіе съ сокою при тупографіон пѣхони цѣнѣ, и писанія оўбо исобіамъ шт самаго лица нашего, и шбциамъ шт веніи шбциамъ, до настожаго митрополита Кіевскаго, свѧтиенничишиаго Петра Могилы и до сѣдла же и прочіихъ старѣшинствуючыхъ глагиличишиемъ градѣ шномъ, шобразъ имѣціа молитвънѣши. Прі сихъ же и даршвъ не несподобиխъ томъ прислати выше именованіемъ великомъ мѣжѣ, еш же ходатаиствомъ и оустроеніемъ сподобиҳомъ Христовою благодатию и тогѡ прѣстыя Матере благопрѣятными молитвами, еже дѣхъ иже въ чреѣкѣ прѣали быхомъ желаніа, и рожденіе оуже благополѣчнаго испльненіа не по мнозѣмъ видѣти: Печатью глаголю цѣло съкрѣпленіемъ патовидныхъ писменъ, такожде и искусна тупографа съ нею вѣкѣпѣ. Тымодеа именемъ съ прочіими, имъ же мѣсто на се штавченно показаҳомъ дѣльгое поле нарицаемыи градъ, и покелѣхомъ тамо жити, и градскою данію питатижесмъ и ѿдѣжати, и имѣдитися: и въ прочее изнѣреніе хитростное оўпотребляти.

По скончанію же исправленіа дрекеныхъ ихъ шрѣдіи хѣдожествъ подлежащиахъ: сю перкѣ, іакѡ ивжнѣшию оўбо црѣковгымъ вѣслѣдованіемъ сѣцію книгъ, также Требникъ, или Молитвослов нарицаемъ: ю же шт седмыхъ, свѧтыя православныя съборныя нашемъ вѣсточнымъ црѣкѣ, ї таниъ съкрѣщаютъся, седмью же книзѣ Слѹжебникъ или Литургіи зовемъи вѣлѣцающіи. Сіа же сѣть: свѧтое крещеніе, скатое міро, чинъ свѧщенства, испокѣданіе, маслосвашеніе, законныи бракъ, и прочая, также нашемъ правовѣрію слѹжатъ. Общиимъ съкѣтомъ и изволеніемъ, скѣтъ издати покелѣхомъ, ю же вѣси иже съ нами въ глагокоразумнѣмъ семъ газыцѣ же и вѣрѣ съгласиющеся. И Богови симъ и еже въ настѣ тогѡ чловеколюбіомъ съмотренію, благодареніе, молитвы, и слѹжбы принашающіе, іако вѣи Молдоклахоке, и Оугроклахоке, Реси, Срѣброве же и Евлагаре. Изрѣднѣ же вѣ, иже сиҳъ родшвъ, благоговѣніи свѧщенци и дѣакони, тако прѣподобно иночествиющіи икоже и мірскіи, свѧщенослѹжитеље Бога вѣшнаго и также на земли сѣцеа его: Божествныя и высоко прѣстолныя и выше нехѣсть разумѣваемыя слакы. Яще и малъ цѣнѣ прикѣносающіе аки благоколныи даръ дающе, на истрошеніе хотающіхъ. Иаки по сиҳъ, ииыхъ благочестію кашемъ представити книгу, не мините ико нѣкоторю земинюа вецигъ стажаете, нѣ небесныхъ иако въ истинѣ дароканіи съкро-виціе. Ексы бо дароге, иже съ више шт Сотца сѣкѣтомъ дѣхомъ свѧтымъ пра-слакненіи црѣкки и Шыномъ яа съкрѣпленіѣ вѣрѣмыи, въ сен книзѣ заключаютъся. Тѣмъ же, оўбо оўсерѣдни любезно же и благодарно прѣемлите, и хѣдости нашемъ виши реченіе имѧ емъ же аще нехѣносно есть съприлагающіе и имѧ съпрѣжнини нашемъ Елены нарицающіеся, въ скатыхъ кашихъ скажено-дѣнисткителиахъ молитвахъ па(мат)створати не презирите. Паче же благоколите семъ, также и въ прочее подкижнѣшихъ настѣ въ сиҳъ различномъ оўлииженію сътворите. Здраскѣвите.

Бы же оўбо штоземци страны напеѧ, Блахозапланенети, людие вѣсмакаго чина и вѣзрастя, шбою причтѣ: црѣковнаго же и людскаго, напиache же вѣи братиѣ, вѣдѹїи по нас Божиимъ избирнѣемъ землею шладати сею, вѣнемлѣте шласно дарованію сеівъ, дрѣкарин сен глаголю, и аки дар прѣстен пріимѣте шт нас сю и съклодлите ю въ шласнѣмъ съдрѣжаніи кашемъ негібламъ въ вѣки. Съкро-

книре бо ест паче всѣх земныхъ съкровици драганишес и честнѣшии. Аще и ѿтъ х҃одокидныхъ вѣціен плодъ съкровица сего изнесенъ видитсѧ, искъсна рѣка же лѣва мѣді же и вѣла и паче злата и каменъ честнаго и сребра, дѣховны сего съкровица плодъ честнѣшии и скатѣшии есть вѣнъ. Златокаменна бо и сребренна съкровица, тѣлеса тѣльмо временнѣ оукрашаютъ а съкровице сїщегое дѣшиа привѣдѣваютъ истинною а Божественою оутварью, и нетлѣнною свѣтлостью облнстваютъ и приносятъ. Тѣмъ же сие ѿтъ насъ привѣти дарованіе, аки ѿтъ клѣнѣишия же ланіемъ вѣжделѣвшыхъ, сие камъ вѣзлюблениемъ и вѣрнымъ намъ съштетческиемъ и стакити прежде даже не ѿтъ насъ намъ ѿтъ мира сего, (нашъ же приносъ камъ вѣзможно вѣдетъ, не тѣчю хотѧши сѧ когда гладъ такиѣ привѣтии въ земли каменъ съ волцѣмъ оудобиимъ оутолити, и въ по премногѹ говзокателѣнѣишии обнайе прѣдати сѣмени сватомъ еже есть словъ Божію, всегда десни вѣдете, и ѿтъ сюда размножити и въ прѣплодити вѣздѣ въ дѣшиа прѣпнгани). Благодареніе оубко въ тѣщномъ прѣжданіи вѣздаките, иже сію камъ намъ благонизволишиемъ благодать прѣподати члопеколюбивомъ Богѹ. Та же и насть, иже всакими иракы и сиѣ тиціаніи вѣсамъ, иже въ вѣсъ вѣкѣи прѣложении, паматы не лишиште. Дѣлателници же сию въ всицѣмъ обнайи ивѣжніихъ х҃одожестквъ вѣціен съблудати въ вѣкѣи вѣсамъ, по ѿтшествіи нашемъ не небрежити, зане непраздновати съдѣланіа бысть и въ непрестанѣи дѣшиеню съдѣлокати иниші. Прочее же, здравѣствуйте, мнрѣствуйте же и спасантесь.

Издано въ перво насленіемъ градѣ страны нашей даљомъ-поли.

Prefață la cartea Evhologhion sau Molitvenic.

Io Matei Basarab, din harul lui Dumnezeu, conducător și voevod al țării Vlahiei-transalpine și a altora.

Pravoslavnicului și binecinstitorului neam al patriei noastre Vlaho-transalpine și altor neamuri în aceiași credință cu noi și slăvitului dialect slavon al aceleiași limbi, care mai de aproape conglăsuiesc. Așijderea și celor ce în genere ne deosebesc de ei numai limba clasei clerice și mirene—harul, mila lumei, sănătate și mântuire de la prea bunul Dumnezeu Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Christos, cu sărg dorim și ne rugăm.

Așa dar, după spusa dumnezeescului Grigorie, precum este hrana pentru trup, așa este cuvântul pentru suflet. Eu, deci, cel mai umil dintre creștini, robul prea darnicului meu stăpân, Iisus Christos, același ce și mai sus e pomenit, al aceluiași deci stăpânului meu prea bun, prin binefacerea și ajutorul căruia conducând această țară, am văzut cum că în întreaga mea țară e foamete și sete, nu însă de pâine și de apă, ci, după prooroc, de vădită hrană și adăpare sufletească.

Cuvintele spuse de Dumnezeu, cu care sufletele se hrănesc și ceea ce mărturisim înțâiu, aceasta va fi învățatura tuturor a celor bune, date nouă de Dumnezeu. Am stăpânit dar și puternic m'am înțărît, foarte însă și nu puțin m'am mâlnit, văzând că nu este nicăieri o astfel de hrană; atunci nevoia sufletelor creștinești de aici prin foamete timpurie va slăbi și prin foametea celor ce se chinuie fără contenire în veacuri apăsătoare, prin lipsa pregătirii acestor bunuri cerești. O astfel de foamete ni s'a arătat nouă de pretutindeni viind, deci vădit din pricina împușinării sfintelor cărji.

Această împuținare din pricina deselor năvăliri și împresurări ale diferitelor popoare, ale necredincioșilor și chiar ale unor credincioși, în diferite vremuri prin dreapta îngăduință a lui Dumnezeu, conduse spre pedeapsa noastră și aceștia necruțând pe lângă celealte toate, s'a întâmplat să fie și prădarea sfintelor biserici.

Pentru aceasta, mișcat de râvna către Dumnezeu și astfel de flămânzire, stricătoare sufletului, prin umilință s'o aprindem, după cum este spus: zavistia casei tale m'a mâncat. Asemenea și câțiva dintre boerii noștri, de bun neam și prea credincioși, aceiași râvnă pentru aceleași având, prin pomenirea cea mai deasă despre aceasta, mai ales, zic, cu rugămintea potrivită să atâțăm. Am căutat întru aceasta cum să facem, ca chiar unei astfel de foamete prea amare, să-i potolim truda. Și am priceput deci, că răul a venit din pricina săraciei cărților dumnezeești, iar prin înmulțirea acestora, va dispărea acel rău. Și cu ajutorul din belșug al lui Dumnezeu, se va așeza binele. Al căror belșug am socotit că nu va putea fi altfel cu putință, decât numai prin tipografie, adică tiparnijă. Așa dar, și despre aceasta întru sineși din depărtare a ei aducere și înzestrare, am judecat că povestirea ei pe scurt nu va fi fără folos, a o pune dinaintea binecinstirei voastre, fiind dară noi în nedumerire despre aceasta, cum și ce să facem. Această vrere dumnezeească, deci care se află de obiceiu pururea pentru propășirea în bine a omenirei, aceiași făcând îndată călătoria cu înlesnire și care și acum această a noastră voire să o conducă spre ajutor și spre înlăturarea nedumeririi; ni s'a arătat nouă un bărbat străin, cuvirosul ieromonah anume Meletie Macedoneanul, venit din țările rusești, care ne-a și grăit: văzând lucrul tipograficesc și luând stire întocmai despre valoare, am venit a vă vesti dacă vă va fi plăcut. Atunci noi, îndată după ce s'a sfătuință cu un oarecare tovarăș al lui, cu bărbatul ieromonah Nectarie, numit Pelagonianul și cu el dimpreună feciorul nostru, credinciosul Ștefan, numit Sprinten-la-mers, l-am trimis după tiparnijă în Rusia-Mică, având cu dânsul prețul deplin pentru tipografie și scrisoare deosebită de la însăși persoana noastră și una de obște pentru lucruri de obște către cel de acum mitropolit al Kievului, Preasfințitul Petru Movilă și către județ și ceilalți conducători ai acelei cetăți de frunte, având cuprins prea rugător. Pe lângă acestea și daruri ne-am învrednicit a trimite celui mai sus numit mare bărbat, prin a cărui mijlocire și așezare ne-am învrednicit de bunătatea lui Christos și de rugăciunile bine primite ale Preasfintei lui Maici, a cărei dorință a fost de a primi Duhul în pântecele ei și a vedea, nu după mult timp, împlinirea cu bine a nașterii.

Tiparnija, zic, întreagă, desăvârșită, cu litere de cinci feluri, deasemeni și tipograf îscusit dimpreună cu ea, anume Timotei și cu alții, cărora și loc hotărît pentru aceasta le-am arătat orașul numit Câmpulung și le-am poruncit acolo a viețui și a se hrăni, a se îmbrăca și a se folosi de darea orașului și în alte cheltuieli de meșteșug a o întrebuiță.

Deci, după săvârșirea instrumentelor de lemn trebuincioase meșteșugului, am poruncit ca prin voire și sfat obștesc, mai întâi să scoată la lumină această carte, ce este *Trebnic* sau *Molitvoslov* numit, fiind cea mai

de trebuință cercetării bisericești: cu ea se săvârșesc cele șase taine, din cele șapte, ale sfintei noastre pravoslavnice sobornicești Biserici răsăritene, a șaptea însă cuprinzându-se în cartea numită *Slujebnic*, sau *Liturghie*. Aceste taine sunt: sfântul botez, sfântul mir, cinul preoției, al mărturisirei, al sfintirei undelemnului, căsătoria legitimă și altele ce credinței noastre ortodoxe slujesc. Am poruncit să se dea la lumină după sfatul și învoiearea obștească a tuturor celor cari cu noi au conglăsuit în adâncă înțelegere a acestei limbi și a credinței. Și prin aceasta lui Dumnezeu, căruia pentru această iubitoare căutare omenească fi aducem de la noi, mulțumire, rugăciuni și slujbe, fie Moldovlahi și Ungrovlahi, Ruși, Sârbi și Bulgari. Mai ales însă voi din toate neamurile, cucernici preoți și diaconi, atât cei prea cuvișoși monahi cât și cei mireni, slujitorii ai preoției lui Dumnezeu de sus și cari pe pământ sunteți ființa lui, a dumnezeeștei și prea strălucitei și mai sus de ceruri înțăreasă mărire. Chiar dacă și mic preț va aduce, însă va da dar bun, de bunăvoie, pentru întrebuițare celor doritori.

Deasemeni, după aceasta unora, prin binecinstirea voastră, să li se prezinte cărțile, dar nu socotiți să le folosiți ca pe un oarecare lucru pământesc, ci ca pe o comoară cu adevărat dintre dăruirile cerești.

Căci toate darurile cele de sus, de la Tatăl, prin lumina Duhului sfânt al Bisericei ortodoxe și a Fiului său, întru totul cu credință, în această carte se cuprind. Pentru aceasta deci, stăruitor, cu dragoste și cu mulțumire o primi și umilul nostru nume mai sus pomenit, căruia fi este adăogat stăruitor și numele soției noastre numită Elena, în sfintele voastre rugăciuni, făcute cu sfînțenie, nu uitați a le pomeni.

Deasemeni binevoiți acestuia și chiar și în celealte îndrumate de noi, către aceste să le faceți spre înmulțire felurită. Să trăiți. Voi însă, străini de țara noastră a Vlaho-transalpiniei, oameni de orice treaptă și vârstă, de amândouă rangurile, bisericesc și mirenesc, mai ales voi frați ce veți stăpâni după noi, prin alegerea lui Dumnezeu, această țară, luați aminte cu grije la această dăruire, zic, la această tipografie și ca dar prea curat primi de la noi aceasta și o păstrați pe ea în întreținerea voastră neperitoare în veci, căci este bogătie mai de preț și mai cinstită decât toate bogățiile pământești. Încă și dintre lucrurile umile la vedere se vede că această bogătie scoate rod iscusit, adică din fier, aramă și plumb, ci mai de seamă decât aurul și pietrile de cinsti și decât argintul, această bogătie duhovnicească, rod prea cinstit și prea sfânt este pururea. Bogățiile din piatră de aur și de argint împodobesc numai vremelnice trupurile, iar o aşa bogătie împodobește sufletul prin adevăr și lucrare dumnezeească și pururea o luminează prin lumină neperitoare. Pentru aceasta și de la noi primind dăruirea, ca doritori cu cea mai puternică dorință, aceasta vouă, iubiților și credincioșilor, nouă compatrioți, o lăsăm, înainte de a pleca noi din această lume (deci vouă să vă fie pururea cu putință, nu numai, doritori, a potoli cu toată ușurință o asemenea foamete, când se va întâmpla în țara voastră, ci și o prea prielnică îmbelșugare a da seminței sfinte, ce este cuvântul lui Dumnezeu; întotdeauna deadreapta veți fi și de aceea înmulțiți și sădiți pretutindeni în sufltele hrana aceasta).

Mulțumire, deci, în sărguință, cu osârdie să dați lui Dumnezeu, iubitorul de oameni, care a binevoit a ne da nouă această bunătate ce v'o dăm vouă. Deasemenea și nouă, care cu toate virtușile ne-am sărguit pentru aceasta, de la voi care să nu lipsiți veacurile îndelungate de a ne pomeni. Acest lucru în toată îmbelșugarea meșteșugului a-l păstra în veacul vostru, după plecarea noastră să-l îngrijiți, pentrucă a fost făcută nu pentru a sta, ci pentru a face necontenit hrană sufletească. După acestea, apoi, fiți să-nătoși, fiți în pace și mândriți-vă.

Să tipărit în cea dintâi cetate locuită a țării noastre, în Câmpulung.

Urmează predoslovia către Matei Basarab, reprodusă în *Bibl. rom. veche*, I, 530—532. Cartea a apărut, însă, în 2 ediții, pentrucă în unele exemplare această predoslovie este semnată de „Ioan Glebcovici, adunător (culegător) așezător de cuvinte, cu celalți te salută și îi se închină” — câtă vreme în exemplarul Bibl. Ion I. C. Brătianu predoslovia este semnată de Ivașco Băleanul și se termină, în plus, cu următoarele cuvinte:

Еъ тоже время, сеи кинскѣ быши реченои, Требиникъ, или Молиткословъ исправникъ бысть благородныи и благокѣрныи въ болгарехъ, господнии дворник великии Ивашко Баланычъ (In acea vreme, acestei cărți mai sus pomenită, Trebnic sau Molitvoslov, i-a fost ispravnic, cel de bun neam și binecredincios între boeri, domnul mare vornic, Ivașco Bălianul).

Urmează, pe 1 foacă, tabla cuprinsului (f. 9 nenumeroată), după care începe textul însoșit al Molitvenicului. Nu se cunoștea nici cuvântul despre ierășarea greșalelor tipografice (f. 216 r.), pe care-l reproduc aici:

СЛОВО КЪ ЧИТАТЕЛЕМЪ

Еъзлюклении и Христѣ штци и брати, и честніи господи, чтвице сю кингъ, аще что погрѣшено въ неи вѣрющите, молимъ Бога ради, и колѣнѣми касаемся, покрыканте мѣдростю сконю, и исправлите іаки ви наѹчнахъ есть Асхъ сватыи. Насъ же ожерѣдно тѣднину ѿсмѣ въ семъ. благословите: а не клените. Понеже тѣднисаѧ, члопѣцы грѣшии, и бреннии прѣсты съчиняхъ, да и сами профиенѣи и благословенїи оглѣчнти сподобите съ Христомъ Богомъ, Ему же подобаетъ кѣно съ ѡтцемъ и сватымъ Асхомъ, въсака слава, честь, и поклоненїе, въ неискончаемыи вѣкы вѣкамъ, аминъ.

Traducerea:

Cuvânt către cititori.

Iubitori întru Christos, părinți și frați și cinstiți domni, citind această carte, dacă veți afla ceva greșit în ea, rugăm pentru Dumnezeu și cu genunchii ne atingem, acoperiți cu înțelepciunea voastră și îndreptați, după cum vă va învăța Duhul Sfânt.

Pe noi, însă, cei ce ne-am trudit cu sărguință pentru aceasta, binecuvântați-ne și nu ne blestemăți. Pentrucă cei ce s-au trudit sunt oameni păcătoși și cu degete de lut au alcătuit și singuri de iertare și de binecuvântare de la Christos Dumnezeu se vor învrednici a căpăta. Căruia i se cuvine dimpreună cu Tatăl și Sfântul Duh, toată mărire, cinstea și închiinăciunea, în veacurile nesfărșite ale vecilor, amin.

Pe ultima pagină a cărții (f. 216 v.) este următorul epilog, care lămuște complet titlul cărții (care nu se știe decit din lucrarea bibliografică a lui Karataev¹⁾), cât și data tipăririi. Acest epilog nu s'a păstrat în exemplarele cunoscute până acum:

Изволеніемъ Отца и съ поспѣшеніемъ Бына и съврѣшеніемъ святаго Духа,
повеліемъ же и иждикеніемъ пресвѣтлаго и благочестнаго господаря, господаря
Іѡ Матфея Басараба, господина и воеводы Земли Огровладѣскон, и въсегдъ Подвѣ-
навѣ и проча, напечатана бысть сѧ книга глаголема Еухологионъ, еже есть
Молитвенникъ, въ Богоспасаемомъ градѣ Дѣлѣгомъ Полю. многогрѣшинмъ и не-
достоинимъ рабомъ Тумодесемъ Плѣшандровичемъ Вербицкимъ, въ лѣто итъ съз-
данія мириз зѣрнѣ а итъ въплощенїа Христы спаса ахле мѧсца Іюліа, п дѣна.

Cu vrerea Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh, din porunca și cu cheltuiala prea luminatului și binecinstitorului Domn, a Domnului Io Matei Basarab, domn și voevod al țării Ungrovlahiei și al întregei Podunavii și al altora, a fost tipărită această carte numită Euhologhion, ce este Molitvenic, în de Dumnezeu măntuita cetate a Câmpulungului, de către prea păcătosul și nevrednicul rob Timotei Alexandrovici Verbițki, în anul de la zidirea lumiei 7143, iar de la întruparea Măntuitorului Christos 1635, luna Iulie, a 30-a zi.

Dan Simonescu și Damian P. Bogdan, *Inceputurile culturale ale domnirii lui Matei Basarab*, București 1939.

București: Biblioteca I. C. Brătianu și Biblioteca Academiei Române (la aceasta din urmă, lipsurile completate prin copii fotografice).

37. *Psaltire*, tipărită de Ieromonahul Ștefan din Ohrida, (Govora 1638). — Slavonește, redacție medio-bulgară.

Numele egumenului chinoviei Govora și autorul Sinaxarului din această carte, trebuie corectat din *Silvestru Taha eromonah* (*Bibl. rom. vrche*, I, p. 107, 535 și în indice, sub voce *Taha*), în «Silvestru chipurile eromonah...», *taha* fiind o particulă grecească, trecută și la Slavi, de umiliință față de slava lui Dumnezeu, iar nu un nume propriu.

D. Russo, *Elenizmul în România*, București 1912, p. 26–27.

Exemplarul Academiei Române, trimis la Moscova în 1916, nu a fost restituit.

38. *Caterhism calvinesc*, tipărit la Belgrad (Alba-Iulia) 1640.

Nu cunoaștem exemplar din această carte. Mitropolitul Varlaam al Moldovei, care raspunde acestui *Catechism* în 1645 (v. mai jos, p. 190–194, nr. 48), îi reproduce titlul următor:

СѢБѢТНИКЪ.

Кѣртѣ че сж кіамж Катехизмъсъ.

Кѣртѣ кѣ кѣ шѣ кѣ порѣнка дѣмнѣлѣй
креѣнишѣскъ, Ракѣци, Гаѣрги, Крѣюлъ
Предѣлѣлѣй, Дѣмнѣлъ Пѣрцилоръ цѣркви
Огнѣрѣвъ, шѣ сжкѣнлоръ шпѣнъ. Кѣртѣ сѣ

¹⁾ Cf. I. Karataev, *Opisanie slavjano-russkikhъ книгъ напечатанныхъ кирилловскими буквами* (*Descrierea cărților slavo-ruse tipărite cu litere cirilice*), în *Сборникъ отдѣленія русскаго языка и словености Императорской Академіи Наукъ*, том. XXXIV (1883), пг. 2, p. 448 (nr 426), reproducând și de I. Bianu—N. Hodoș, *op. cit.*, I, p. 529—530.

ѣпіօքсъ днѣ лимбж дїечаскж шы словенѣскж
прѣ лѣмба ромънѣскж, кѣ свѣтилъ шы кѣ
ѣдемиѣпіѣра шы кѣ келпітилла дѣмніеи лѣй
Чюлай Геѡрги, пѣсторюлъ сѣфлєпѣскъ, а
кѣрїеи мѣрїеи сѣле. Кѣ скрисоѣрж сѣв ѿ-
спеніи попа Геѡрги дѣ сѣкъ, шы сѣв ѿ-
дѣпъ ѣ чепіаіе ѣ Бѣлъградъ. Шы сѣв тиپърѣтъ
ѣ сѣпъ ѣ присакъ. Мѣцервѣ тиپърїюлѣй ѿв
ѣсѣп попа Дѣбрѣ днѣ цѣра мѣнпенѣскж.
Шы сѣв ѣчепіѣпъ ѣ лѣна лѣ юлъ, є. зиile, шы сѣв
ѡбършигъ ѣ лѣна лѣ юлъ ѣ кѣ дѣ зиile. Еѣ лѣ
ѡ съзла мѣра, зѣн. вѣ рѡжасѣво ҳѣо, аѣм.

Titlul reprobus de Varlaam explică și nepotrivirea, în ce privește datarea cărții, dintre Vasile Popp, care susținea data de 1642 și Timotei Cipariu, care susținea anul 1640 (*Bibl. rom. veche*, I, p. 107). Nepotrivirea vine din greșeala lui Varlaam, care a socotit greșit că anului dela Hristos 1640, și corespunde anul dela Adam 7150, în loc de 7148. Pentru ne închipuim că mai de grabă a greșit Varlaam la calcularea datei dela Adam, decât la aceea dela Christos, socotim ca dată de tiparire, anul 1640.

39. *Pravila, Govora 1640.*

Versurile închinate stemei, semnate de «Uriil Nasturel» (*Bibl. rom. veche*, I, p. 109), au apărut încă din 1635, în Molitvenicul tiparit la Câmpulung, v. mai sus, p. 181, nr. 35 unde corectăm și greșelile de traducere.

București: Biblioteca Academiei Române.

42. *Evanghelie Învățătoare, Govora 1642.*

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 120 are 4 foi nenum. și 600 pag. (incomplet). Exemplarul complet are 602 pagini, ultimele 2 pagini cuprinzând «sfărșitul celei din urmă învățături din evanghelie».

I. Roșu, în *Societatea de măine*, 1 (1924), p. 477.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității (ex. complet).

43. *Învățături, Câmpulung 1642.*

Exemplarul Academiei Române nu a fost întors dela Moscova, unde a fost trimis în anul 1916.

44. *Antologhion, Câmpulung 1643. — Slavonește, redacție medio-bulgară, amestecată cu elemente rusești.*

Au apărut două ediții de titlu; o ediție cunoscută *Bibl. rom. vechi*, I, p. 128–136, care amintește în ultimele rânduri ale titlului binecuvântarea lui Theofil, mitropolitul Tării-Românești; cealaltă ediție amintește pe Melchisedec, egumenul M-rii Câmpulung și titlul se termină cu aceste rânduri, singurele deosebiri față de ediția precedentă:

Тїмакїем ы юждинвением юромонаха | Мелхиседека, югмена тоаж ѿвите, | съвръ-
шеник пѣркѣ напечатася. | Еѣ длѣгбѣтъпѣли. | вѣ лѣ, зѣн. ѿ рож. ҳѣо, аѣм.

Cu silința și cheltuiala Ieromonahului Melchisedec, egumenul acestui lăcaș, s'a sfârșit întâia tipărire. În Câmpulung în anul 7152, dela nașterea lui Christos 1643.

Pe verso titlului este, în xilogravură, stema Țării-Românești, care încadrează portretele lui Matei Basarab și al Doamnei Elina. Academia Română are 2 exemplare complete din această carte, din care cel mai bun are însemnarea că a aparținut bisericii din comuna Berivoii-Mici (jud. Făgăraș).

Cunoscutul paleograf din Rucăr, D. Băjan, a găsit în comuna Micești, jud. Muscel, foia de titlu a Antologhionului cămpulungean (tipul: mențiunea Melchisedec), lipită la un alt Antologhion slav, diferit de cel cămpulungean, pe care l-a dăruit Academiei Române, cota III, 160.680. Greșit s'a crezut că este același Antologhion dela Cămpulung într-o ediție mai desvoltată (I. Bianu în *Anal. Acad. Rom.*, Partea administrativă și desbaterile, s. II, t. 29 (1906–1907), p. 57 și S. Salaville, *Contributions à l'Ancienne Bibliographie roumaine*, în *Echos d'Orient*, 38 (1939), p. 200). Cu o cercetare mai atentă s-ar fi putut observa că e de factură tipografică ucraineană și că poartă în predoslovie chiar mențiunea că este un Antologhion tipărit la Lwow, 1643.

București: Biblioteca Academiei Române.

45. *Carte de învățătură*, Iași 1643.

De corectat numai paginația (la ultimele foi) 3 foi: nenum. + 384 + 116 + 4 foi nem. (în loc de 3 foi, *Bibl. rom. veche*, I, p. 137). Ultima foaie face parte din tabla de materie și cuprinde „Praznicele lunilor peste anu, împăraștești și a svenți mari”.

Gr. Scorpion, *Locul Cazaniei lui Varlaam în vechea noastră literatură omiletică din sec. XVI și XVII*, în *Cercetări istorice*, XIII–XVI (Iași 1940), p. 562–596 și în *Studii și cercetări istorice*, XVII (Iași 1944) studiu neterminat.

București: Biblioteca Academiei Române.

46. *Evanghelie învățătoare*, Măn. Dealului 1644.

Lista lucrătorilor tipografiei (*Bibl. rom. veche*, I, p. 146) se completează astfel:

Радзіл феферзъ (sic) аль Стойкки ў града трыговицъ.
Стойнілж феферзъ мівінізъ сімей ў мала він(а).

București: Biblioteca Academiei Române.

48. *Varlaam, Răspunsul împotriva Catehismului calvinesc*, (Mănăstirea Dealului?) 1645.

Bibl. rom. veche, I, p. 150–151 înregistrează cartea numai după informațiile sumare ale lui Gh. řincai, Completează datele bibliografice după exemplarul (*unicum*) dăruit Academiei Române de Vasile Mangra:

КáРТБ, | кáрк съ кáмж, | Ръспoнcълъ, фoтpýка катиxиcълъ, | Кален-
иcкъ, | фъкстж дъ пърните ле Барлаамъ Митропo лътълъ Съчълъ, шъ | Прxиpълъ
църъи | Молдъвъ. | Тунпъртж, вълкто, бътъл мър | зънъг, сънелаже мър | зънът.

Tăindu-se la legăt, cartea are astăzi 10 × 16 cm. La începutul să fie nenumerotate + peste 32 foi num. sus, în dreapta. Se numerotează și caetele (de căte 4 foi) dar cu greșeli.

Exemplarul nu are sfârșit; termină cu a 9-a mărturisire a credinței ortodoxe: «А ноа. Cинстим prea svânta și prea curată Fețoară». Tiparul negru, literele mărunte (ca în carțile Mitropolitului Dosoftei, proveniență ucraineană), căte 25 rânduri pe pagină.

Unele litere slab imprimate: т, ꙗ, Ꙙ, etc. Gravuri nu are. Titlul este încadrat în chenar înflorat, iar la începutul textului este un frontispiciu care reprezintă 2 cornuri ale abundenții, pe care-l mai găsim și în *Imitatio Christi*, tip. la Mănăstirea Dealului 1647 (facs. nr. 35).

Nu numai acest frontispiciu, dar și literele au aceeași tăetură și mărime în *Răspuns*, ca și în *Imitatio*. Această asemănare mă face să bănuesc că *Răspunsul*..., în al cărui titlu nu se amintește locul tipăririi, a putut fi tipărit la Mănăstirea Dealului, unde, peste 2

ani, s'a tipărit cu același material tipografic *Imitatio*. Tipărirea s'a putut face cu banii lui Udriște Năsturel; aşa s'ar explica mai bine cuvintele de laudă ale lui Varlaam, la adresa lui Udriște (v. predoslovia).

Pe verso titlului aceste două versuri:

Nu se laude nime, de bună credință,
De n'are lucrure bune, prea cu socotință.

Urmează predoslovia ce reproducem mai jos. Ultima pagină din cele liminare e albă. Textul începe cu vorbele: «Otveatnicū. Cartea ce să chiamă Catehizmus».

f. 2 r.

Predoslovie

Varlaamū cu mila luī Dumnedzău Mitropolitul Suceavei și Arhiepiscopul ţărăi Moldovei.

Cătră creștini de(n) Ardealū.

Credinčoși pravoslavnici și adevărați fiți svintei aî noastre beséreci apostolești, iubiți creștini și cu noi de un niam Români. Pretutindirea tuturor ce să așlă în părțile Ardealului, ce sinteți cu noi într'o credință, cu direplatea Dumnedzăului să Mântuitorului nostru luī Is. Hs., dar voao și 2 Pet. gl. pace să să înmulțască întru cunoștința domnului nostru luī Is. Hs., iară dela 1, zač 64 smereniia noastră, ca a nește fiți iubiți întru Hs. blagoslovenie, rugă și erăciune și de vecie dela Dumnedzău ertare de toate păcatele.

Socotind eu diregătoriia cia păstoriască carea mi s'a dat dela Dumnedzău și aducându-mi aminte de cuvintele vasului celuī ales fericitului Pavelū, carile cu episcopii Efeseilor porunceste noao tuturor de dzice:

f. 2 v. socotiți-vă pre sine și toată turma întru carea pre voi duhul svânt | v'au pus Dea An gl. episcopi, ca să pașteți besereca luī Dumnedzău, carea o au răscumpărat cu 20 zač. 44 sângele său. Aducându-mi aminte, dzic, de datoriia cia nenumărată ce am, să lupt și să propovedesc, să întăresc svânta evanghelie și poruncile și tainile beserecei noastre, carile sănt date de scriptura cea de duhul svânt suflată, dela propovédnicii lui Dumnedzeu, fericitii apostoli, și dela acei luminați de duhul svânt, cinstiți și svinți părinți și a toată lumea învățători, cău tocmit cu duhul svânt să au dat la șapte săboară credinčoasă și sufletească obicină*) a beserecei noastre cei apostolești.

Aducându-mi aminte de datoriia mea cia mare, nevoesc, ustenesc, — Dumnedzeu véde numai, — cu toată puteria mea și cu toată usârdia lucredz după neputința mea cea omenească, ca să cresc și să adaog talantul ce mi-i dat, cândai vrun păcătos și de turma lui Dumnedzău depărtat, voi putea să-l întorc, să să spodobască a fi destoinic și spăsit, petrecând întru poruncile cele pravoslavnice a beserecei noastre, carile diñ bătrâni sănt date diñ | tr'untăru și di început acelea să le întăresc. Să nu cumva să să tâmpile să fie neștine svătuit și amăgit de vicleșugul shearpu, adecă a ereticilor, să cadză și să să depărtedze de acea alinată și cu pace și fericită curte, besereca noastră cia pravoslavnica, cândai pentru acest lucru de folos să vor acoperi mulțimea păcatelor măle, cum scrie Iakov, brat boji, întru a sa săbornică poslanie, de adeverește dzicând: frajiloru, de să va înșela

*) Običnă.

neştine di întru voi și de-l va intoarce neştine, să știe că cela ce înțoarce Iacov gl. păcătosul di în calea lui că rătăcită, scoate suflet di în moarte și acopere 5, zač. 57 mulțimea păcatelor.

Pentr'acéia, iubiți mihi fi, tâmplându-mi-se estimp în părțile Tărâi Românești, cu trebe domnești și a nărodului, în Trâgoviște, cu cei mai de frunte și mai de-a firea vorovind, mai vrâtos cu oarecare boiarin, cinstit și slovesnic și a toată destoinicii și înțelégerea, harnic, direct pravoslavnici creștin, al doile logothet și frate doamnei a bunului credințos și a lumii natului domn, Io Matei Voivodă | , cu mila lui Dumnedzău, domnul Tărâi Românești, dumnealui Udrîște Năsturel, carele ca un iubitori de învățături și socotitoru credinței cei dirépte, în mijlocul altor cărji noao ce mi-au arătat, adusu-mi-au și o cărțulie mică în limba noastră românească tipărită. Si deac'am cetit, am văzut sămnul ei scris Catihizmus creștinesc, carea o am aflat plină de otravă de moarte sufletească. De care lucru, iubiți mihi fi, mărturisesc înaintea lui Dumnedzău, cu firea mia, că mare grije și multă scrâbă au cuprins sufletul și inima mia, pentru care lucru îndată am cheamat și-am strâns săbor di într'amândoao părțile și di în Țara-Românească și di în țara Moldovei, nu atâtă că doară să poată ei clăti inima voastră, cei întărită și rădăcinată pre temelia că bună și tare a beséricei noastre pravoslavnice, cât cuget și socotesc cândăi cu aceste minciuni și amagituri, cu carile ciarcă și ispitesc în tot chipul să poată afla pre neştine prostac și neștiutori, să-l sparie cu mărturia svintei scripturi, carile fără de cale li-au pus și rău le tâlcuesc cătră a lor perire.

Pentr'acéia am socotit că am o datorie mare, să fac răspuns și să arăt strâmbătura și tâlcul cel rău a lor ce tâlcuesc rău și strâmbază scriptura svintă. S'ačasta nu că doară prepuiu ceva întru fapturile cele pravoslavnice a creștinătății voastre, că știu foarte bine și sănt adeverit cum credința voastră, că apucat di întâiu și di început, nici unul de voi cărțile cele ereticești și dăscălii și învățătura loru în număr nu le socotii, ce numai pentru să arăt întunerecul și neințelegeria lor, ce au întru scriptura svintă, carea o tâlcuesc pre voă și pre volnicia lor cum vor, cum de-ačasta Sfintul Pătru mărturiseste și învăță de dzice în 66 de zač-(ale) și dzice: ačasta să știi că toată prorocia cărților, adeca tâlcul scripturii svinte, nu iaste după cum spune fieștecine.

Pentr'acéia dzic că tâlcul ce fac aicea și hapăd tâlcul lor cel rău, nu iaste di în spunerea și di în cugetul mieu sau altcuiva, ce di în tâlcul svintilor și de duhul svânt luminaților | părinți, cari după darea cea scrisă și nescrisă dumnedzăeștilor apostoli a beséricei noastre cei pravoslavnice au tâlcuit și nesmintite noao pravoslavicilor li-au dat, cu mintea să le ferim, cu gura să le mărturisim și dela inimă să le spunem întru vădirea ereticilor și întru tării pravoslavicilor creștini.

Pentr'acéia, fiș mihi, întru Hristos iubiți, scris-am asupra acestui Catihizmus nou, cu carele cei den afară de pravoslavie au nedejduit să vă sparie, cu mărturiile scripturii svante, să vă înșeale întru eresa lor cea rătăcită. Č-am scris: una, pentru să puteți sta împotrivă, când va fi vreme

de nevoe; alta, pentru ca să vă aflați întru învățaturile pravoslavieîn- Glat. gl. 1
tăriți ca nește stâlpi neplecați și neclătiți. Deci, cum învață fericitul Pavel zač. 199

pre Gălăténii de dzice: sănt unii de vă spemanteadză pre voî și voră să strâmbaze bună vestirea lui Hs., ce săvăi și eu, săvăi inger di în ceriu de va vesti voao mai într'alt chip de cum am vestit voao, anathema să fie. Cum am și mai dzis și iară mai dzic, că de va neștine vesti voao mai

f. 5 r. într'alt chipă de cum ați luat, anathema să fie. Pentr'aceea și eu, fiș miei, legiuitura acasta a fericitului Pavel cu greu vă dzic, cum de-ar fi neștine întru voi să vă îndărăptedze și să vă întoarcă di întru evangeliia lui Hs. și di întru învățaturile cele pravoslavnice a besericei noastre și cu dascăliile lor cele ucigătoare de suflete, să vă afunde întru eresa loră cea răa, s'ar fi cine-ar fi și vă va învăță altă credință, măcar s'are fi fingeru di în ceriu, să nu-l credeți, ce să-i dziceți anathema și să vă lepădați și să vă depărtați de unulă ca acela, că acela că-am luat dela moșii și dela strămoșii noștri sănt de svinta evanghelie a lui Hs. Întărîite de proroci și de apostoli temeliuite și de duhul svint cu luminatele săboară a svinților părinți mărturisite. Acăstia dzic, fiș miei, că să cade cu tot sufletul să le ținem și cu glas mare să le mărturisim și, de va trebui, dzice Hristos, și până la singe, de ne îmbărbăteadză și ne învață, așa nu vă temereji de

f. 5 v. cea ce ucig trupul, că sufletul nu-l pot ucide, că aceea a lumiei sănt treacătoare, iară binele de vecie, ce vor să-l dobândească cea ce viețuesc în credință, iaste de pururea netrecut întru veaci nenumărați, și atâta sănt de mari și de săvârșit, cât acela ce s'au suit până în al treile ceriu, fericitul Pavel, spune de dzice că ochi n'au vădzuț, urechi n'au audzit și la inima omului n'au întrat celia că au gătat celora ce-l iubăsc.

Pentr'aceea, fiș miei, întru Hristos iubiți, să murim cu credința că direaptă întru Hristos, pentru ca să fim vii întru el și să ne aducem aminte de acela marele proroc Moysi, cum elu au urit cinstea și mărire împărăției dela Eghypet, împreună cu bogăția și cu visterele lui, socotind mai bine să pață rău cu frații săi, ce era de un niam și de o credință, decât să aibă altă cinste și mărire. Că de vom răbda toate greutățile și nevoile pentru credința că adevară și de ne vom svârși într'insă cu pocăință, vom dzice și noi cu fericitul Pavel: cu bună nevoie m'am nevoit, viața Tim. gl. 4 mi-am săvârșit, credința am ferit, de-acmu mi să crucea cununa direptăjii, zač. 298

f. 6 r. care mi o va da domnul în ziua aceea a direptului giudej. Acasta și voi veți dobândi pentru credința voastră că pravoslavnică a moșilor și a strămoșilor voștri, care o ați ținut întru învățaturile cele bătrâne și de de mult, a săpte svințe și a toată lumea săboară, carii dela apostoli au luat și noao le-au dat, aceea dzic cununa că de Dumnedzău împletită a mărire și a vieții cei de vecie și a fericietă, carea toți credincoșii o vor dobândi pentru Is. Hs., domnul nostru, a căruia iaste slava și țineră și slujba și închinăciunea, împreună cu părintele și cu duhul svânt acmu și pururea și întru văci de văci, amină.

Anul. Acad. Rom., Partea administrativa și desbaterile, s. II, t. XXVI (1903–1904), p. 51. — Prefața a fost publicata, cu unele omisiuni, de P. V. Haneș, Răspunsul Mitropolitului Varlaam (1645), în Preocupări literare, 5 (1940), p. 108–111. — Cartea carea să

chiamă *Răspunsul împotriva Catihismusului calvinesc*, făcută de Părintele Varlaam, Mitropolitul Suciaiei..., ediție în transcriere și facsimilată de N. Cartojan, Casa řcoalelor, București 1944 (în colecția *Texte de literatură veche românească*).

București: Biblioteca Academiei Române.

52. Thomas a Kempis, *Imitarea lui Christos*, traducere din latinește în slavonește de Udriște Năsturel, Mănăstirea Deal 1647. — Redacție rusească.

Книга ѿ Христу по-
држаніи

Бо́жію помо́цию по́велі́ем жи
кесе́цъ ѹ́жди ве́ніем, пре́свѣтъ а
а Благо́чінію князни Гі́жды
Еле́на, нача́нніцы О́гро́влахъ за
плане́нскомъ си́ржини пресвѣтъ а
пілаго́ гі́дара ѹ́ко́воды Іш Мат
беза Басарабы. Тръдолюбіемъ
своегѡ є́лъ и́стагѡ съродника Сире́ста
Настави́ла, виорагѡ логодета,
ѡ́лапіна скагѡ на славе́нскій язы́к
и́нѣ́ преведенамъ. иза господарскомъ
и́хъ ти́пографіїи ѹ́же є́ д'я́лскомъ
монастыри, мірѣ ѹ́зда́сѧ.
въ лѣ́то, бытия міра, врнѣ
сіи́ла же міра. яхъз.
Мѣ́ца ѩпрѣліја дніја ѹ́, съвршисѧ.

Cartea despre imitarea lui Christos, cu ajutorul lui Dumnezeu și cu porunca și cu toată cheltuiala prea luminatei și drept credincioasei prințese Doamnei Elena, stăpâna Ungrovlahiei transalpine, soția prea luminalui Domn și Voievod Io Matei Basarab, cu osteneala adevăratei sale rude Orest Năsturel, al doilea logofăt, tradusă acum din limba latină în limba slavonă. Fu scoasă la lumină din tipografia lor domnească, care se află în Mănăstirea Dealului. În anul dela zidirea lumiei 7155, iar dela mânăuirea lumiei 1647, luna Aprilie 15 zile, s'a sfârșit.

N-am văzut exemplare; informațiile care urmează sunt luate din fotografiile Academiei Române după un exemplar al Muzeului eclesiastic din Lwów, precum și din bibliografia ce dau mai jos.

In-8°, 8 + 216 + 10 pagini (titlul, versuri și predoslovia, textul, epilogul și errata). Tipar negru, cu 21 rânduri pe pagină.

Pe verso titlului este stema Tării-Românești, cu urmatoarea inscripție, în caractere tipografice ucrainene: 'ЕЛЕНА БОЖІЮ МАТІЮ НАЧАЛНІЦЯ УГРОВЛАХ' (Elina, cu mila lui Dumnezeu stăpâna Ungrovlahiei). Stema (o mai găsim și în *Triod-Pentecostar*, Târgoviște, 1649) o aquilă de gâtul căreia atârnă un scut prelungit cu o cruce pe care o ține în cioc. Pe scut sunt desenate 2 cruci suprapuse pe un piedestal. Deasupra stemei e coroana domnească. Totul e ținut de 2 lei, care stau pe o terasa (v. facs. în *Revista p. ist. arch. și fil.* 11 (1910), p. 318).

La pag. 3 urmează 6 distiluri de laudă catre Doamna Elina:

Сé бáгочтéнвéкñишeй нашеý Начáлници
Добродéпелeй йаk'е въ скhъ Бимпáлници
Дъхнó Бжéпкéнилаа юже н епeрой.
Блгодáпь црцн, сéй ёднноймénной.
Крп' жe юк'е ювркéспи рéвность вълагáепъ,
Крп'онóсное сéго м'р8 прeалагáепъ
Жáпти юм'же хá дéсни подражáпин,
И тогó нео́клониw стоп' ся съдр'жáпин.
Прéмши пецианагw плоa юзн8рéнта,
Сёдканъ славéпскагw въ ск8 оíкращéнта.
Достоиныx оу'бо тои, ю м8ж1е, дóблести.
Блгодáрниx вéници, не оíннывáнне плеmти.

A tot bine cinstitoarei stăpânei noastre,
Făcătoarei de bine sădită în toate lăcașele;
Cu dumnezeiасă inspirație, care asemenea
Cu har împărătesei aceleia cu același nume,
Aceleia ce această cruce a aflat, acea râvnă punе
Prin purtare de cruce, lumei propovăduind:
Vieață celor întru Christos la drept a imita
Și pe urmele acestuia neclintit a se ținea.
Primind fructul fără de cruceare istovit
Imbrăcat în haina de podoabă a limbei slavonești.
Pentru aceia destoinici de bărbătească virtute
Cununi de multămire nu pregetați a-i șmpleti.

La p. 4 liminară (facs. 34) și până la sfârșitul acestor foi urmează predoslovia lui Orest Năsturel catre Varlaam, Mitropolitul Moldovei (transcriu după o copie al lui Ion Bogdan, facuta pentru Academia Română).

ПРЕДОСЛОВІЕ,

ПРЕ'ЮСЕЩІННОМУ | ю вго юзбрáином8, премвдркñшемвже | ю ҳрп'к юцоj,
Гвна Гéн, Еарлам8. | Бжéю блгогодáпю, Митрополиw | Соучáвском8, ю въсеj
Молдáвском землаа дрхпéшю, Теплкñшемвже | своеm8 влц'к ю блгодéпю, юже
дóлк' иисáини, раболкп'к кланáлася, рáдовашися глемпъ.

Книжнцв о'бо сю, ю хá подражáни, | звáниe въ лéпнотв носашвю, юже юзлад-
шом въ распoutv, ю по в'сáлцк'и ирд-|едк', именокáпти ся достоинкñшиаа єст'- ю
многих о'бо врелéнх, ю лк' дà рек' | дéпетва моешw: в' дом' нáшиe вапле-|м8 ю
напрашáем8, вéci въ истини8 ии-|кóмвже требешмоjю, ю юнагшje врéмене нам | ста-
жáни8ю, напéствia глю Сармат-|екагw въ ваш8 землио лзыка: єгда ю | по врани
съражени, поражени8 о'же ю | пое-|кждени. вáшии жe ю нáшии и | Ігарланским
кои, лзык8 юном8 бýк' | ш8: пакнена о'вы бýсть, мтн съ ско-|йми чады. юнагш
преслáвнагw ю пре-|свéплагw дом' Могилв'. ю тóлк'. о'бо нáшии юнде тогда
бывшии корн-|ствовани8ю ю съ юнкми въкñп'к кин-|гá миже ю вéции прни-
сени8ю (ю сиреинкñши пастрышл Начáлнице) пóмнию. | Пo врении же немáлкм, єгда

юношеский въ възрастѣ достигнѣши ми, мнѣ-гдю и тѣплю къ Римскому, нѣй
Латинь-скомъ, намъ вѣкъ скроломъ лѣвка, йго-данию, васи въ срѣди мѣсяцъ съ
ажах лю-бѣкъ толикъ яко мала не ѿ ниемъ че, | въ оѣмъ же и въ срѣди по-
мысли ѿношамъ | вѣхъ, нѣцю и дѣлю, развѣкъ ѿ лѣвка | извѣчнѣи, непрестаннѣ
глаголахсѧ. | Дондеже премѣдрости настѣнни, и | съмѣслѣ дѣвца, яже ѿбо къ
лѣвка | любви многиалию, раздѣгшаго сѧ | моею срѣда жаждѣ, сѣглыи накы-
нокѣ-нѣмъ (ѣже въ йстиннѣ)
и ѿ писменнѣ-нѣмъ. хѣтро-
сти, искѣ ѿ чистаго єже съ
кѣми добрѣ же и неис-
кенѣ вѣдѣніи, бѣстѣ-
наго моею, времѣннѣ же и
без. | времѣннѣ, схесѣдо-
ваніа, ѿпотрѣглѣ-нѣмъ ѿто-
лѣтии блг҃онволи. Тогда єже
младенцѣ ѿмѣдрѣніаго
просвѣти-шепеною, помо-
щю, ѿ ѿнѣнаго не-кѣдѣ-
нїа, мей тѣлѣніи помѣлѣ
кѣ-никнѣкъ ѿмъ, книжица
сѧ, ѿбо ѿбо | акѣ ѿдѣкѣ-
шал мѣкъ къ размѣнѣю, |
шко же икѡ къ йстиннѣ къ
єже хѣ по-дражаши йсквѣ-
нѣкѣшал ѿчитѣніца сѣ-|
цѧ (икѡже сама сеbe въ-
сѣми ємъ | въсѣхъ честерек
глагами чистей, ѿкѣз-ти
и схесаклѣ, плѣнѣ въ сѣкомъ,
быти | икѡмъ бжѣтвѣніи
премѣдрости) рѣд-чайше
моею шпилагаши сѧ рѣкъ.
дондеже | томъ єгодѣхно-
веникѣніи развѣ, ѿмѣ
моею и срѣда, бжѣтвѣніи
пѣрастѣніи | схесѣкѣніе са-
рачнѣемъ, и негли гѣю ма-
новѣнію, икѡ дай сѣмъ лѣв-
комъ, славенія.....

ПРЕДСЛОВІЕ,

ПРЕДВЕЩЕННОМЪ

А ЕГО ИЗБРАННОМЪ, ПРЕМѢДРѢШЕМУЖЕ
ОХРІПѢ ШІЦУ, ГІН ГІН, ВАЛАМЪ.
БЖІН БЛГОГЛАДІИ, МИТРОПОЛІТОУ
СЧУАВЕСІОМЪ, НАВГРІА МОЛДАВСКОМъ
ЗЕМЛІ АРХИЕПІОУ, ЧЕПАБНІШЕМУЖЕ
СВОИУ ВАЛЧУ И БЛГОДІВТЕЛЮ, ИЖЕ ДОЛБ
ПІСЛІННІМъ, РАБОЛБ ПНІБ КАЛІЛГАСІЯ
РАДОВАТИСЯ ГЛЕПІЦ.

КИЖИЦУ ОУБО СІЮ, ОХА ПОДРАЖАНІИ,
ЗВАНІЕ ВІГЛІСТОПУ НОСАЦУЮ, ІЖЕ Н-
ЗЛАТОУ ВІГРІСМОЛІ. И ПОБІСАЦІИ ТРА-
БДІБ. И ИЕНОВАТИСЯ ДІГОМНІІІАА ВСПІ-
ШИ МНОГИ ОУБО ВРЕМЕНІБ, ОХЛІБ ДАРЕІСУ
ДІБПІВА МІЕГШ: БДОМУ НАШЕМУ ВАЛАФЕ-
МУ И НАПРАШЕМУ, ВІЦУ ВІГНІСТИННІУ МИ-
КОНІЖЕ ЙРІБУМУНІ, ОХОНАГШЕ ВРЕМЕНЕ
НА ГЛАЖАМУНІ, НАШЕСТВІА ГЛЮ САРМА-
ГІСАШ ВІГВАШУ ЗЕМЛІ АДЫКА: ЕГРІА И
ПОБРАНІИ СГРАЖЕНИИ, СГОРАЖЕНИИ ОУЖЕ И

ПРОБІ

34. Imitarea lui Christos, Män. Dealului, 1647.
Inceputul prefeței.

Restul lipsește în copia lui I. Bogdan. Formula de încheiere o reproduc după Rev. p. ist., arch. și fil., 11 (1910), p. 320:

Здравствѣй ѿце, ѿцемъ, бѣгоспѣнїкѣйшай, | Твоегу ѿбѣзбраниаго Прев-
шенства, | ѿбодїш спасеніа рачителїкѣйшай развѣ,

Сврѣстъ Настѣрѣль
вѣорый логодетъ Оѓровладѣйскіа землѧ.

Precuvântare.

Prea sfînțitului și de Dumnezeu alesului și prea înceleptului în Christos părintelui, domnului domnului Varlaam, cu binecuvântarea dumnezeească mitropolit al Sucevii și arhiepiscop a toată țara Moldovii, prea căldurosului viu stăpânitor și binefăcător, cel mai jos îscălit, ca un rob închinându-i-se, ii zice, să se bucure (îl salută).

Cartea aceasta purtând frumosul titlu despre Imitarea lui Christos și prea vrednică fiind a se numi cu toată dreptatea aur adevărat, de multă vreme, ca să zic aşa din anii copilăriei mele, aruncată și prăsuită în casa noastră, ca un lucru ce, în adevăr, nu era de nevoie nimănui. a fost luată de noi, din vremea aceea, adică din vremea venirii neamului Sarmaților¹⁾ în țara noastră, când după luptă, fiind bătut și biruit acel neam de oștile voastre și ale noastre și ale Agarenilor, fu prinșă (robită), voi mama cu copiii săi, a acelei prea slăvite și prea luminate case a Moghileștilor. Pe atunci mi-aduc aminte că a fost adusă de către ai noștri, cari au fost acolo și au cumpărat-o împreună cu alte cărji și lucruri — o prea sfînțite cap al păstorilor! Si nu după puțină vreme, ajungând la vîrstă tinerețelor, am căptat aşa dor în inima mea, multă și caldă și de Dumnezeu dată dragoste pentru limba râmlenească sau latinească, nouă vădit înrudită, astfel că în minte și în inimă nu mai purtam aproape nici un alt gând, decât să învăț această limbă, noaptea și ziua, fără încetare exersându-mă. Până ce șeful înțelepciunii și dătătorul de înțeles (de pricepere) a binevoit să potolească setea inimei mele aprinse de dragostea plină de flăcări pentru (această) limbă, prinț'o deosebită deprindere (învățătură) — într'adevăr — nu numai din înțelepciunea cărjilor scrise, ci și convorbirea vremelnică și nevremelnică cu toți cei ce o cunoșteau bine și în chip natural (nu artificial), fără să-mi fie rușine. Astfel, cu ajutorul luminat al celui ce povătușește pe tineri (tineret), din neștiință pe încet s'a ridicat mintea mea prea tâmpită, (și) cartea aceasta, poate ca una ce era mai potrivită pentru înțelegerea mea, poate ca una ce era învățătoarea cea mai șicsită pentru a imita în adevăr pe Christos — precum singură pe sine, în toate cele pentru ale ei capitole, se arată, plină fiind de toată înțelepciunea cerească și dumnezeiască — foarte rar era pusă la o parte de mâinele mele, până ce filosofia ei, inspirată de Dumnezeu, pătrunse în mintea și înima mea, umindu-se cu iubirea statornică de Dumnezeu, și prinț'o arătare dumnezeiască²⁾ s'a îngăluit ca această mică floare de aur să fie înfățișată lumii în limba sfântă slavonă (așa cum a mai fost tradusă în alte multe limbi orientale și occidentale, după ceea ce am auzit spu-

¹⁾ Se înțelege: Polonilor.

²⁾ Până aici am urmat traducerea lui Ion Bogdan; de aici înainte, exemplarul vazut de Ion Bogdan întrerupându-se, urmeză traducerea lui P. P. Panaiteșcu, care a tradus prefața, după textul slavon din Crestomathia lui F. Buslaev (v. bibliografia mai jos). Comparând traducerea lui I. Bogdan cu aceea a lui P. P. Panaiteșcu, observăm că Buslaev a dat numai fragmente din prefață, omisiunile găsindu-se, în schimb, în textul și traducerea lui I. Bogdan.

nându-se la multă lume și după cum eu însumi mi-am putut da seama de aceasta).

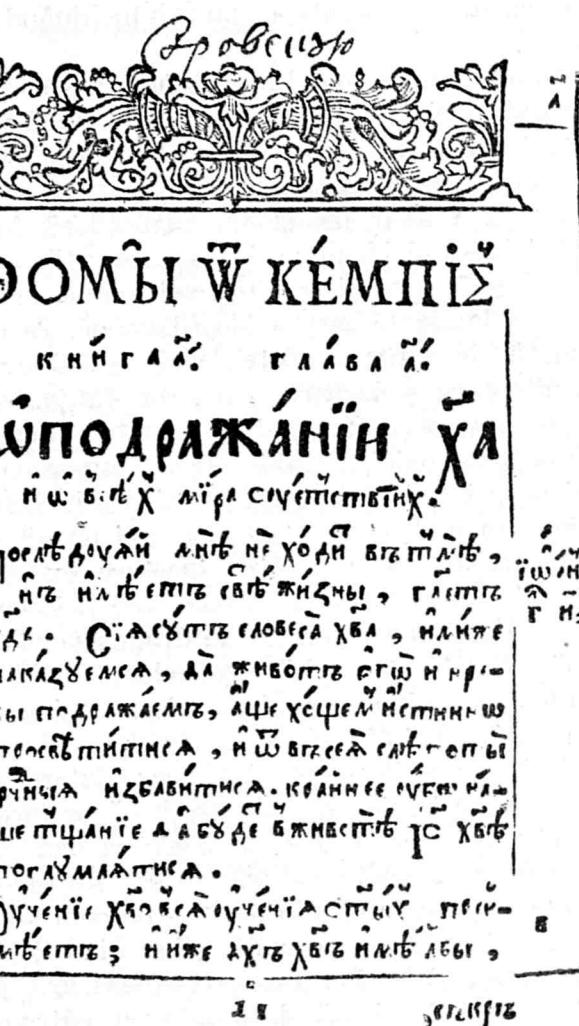
Am fost împins și încurajat până acum de influența iubirei mele pentru aceste două limbi, adică slavona și latina. Traducerea acestei mici cărți de aur, zâmislită de mult timp în mintea mea, ca un fruct arzător de dragoste, a fost făcută pentru folosul obștesc, ca și pentru al meu personal.

Dumnezeu cel a tot puternic, care hotărăște orice lucru și alcătuște totul spre binele lumii, a binevoit ca această carte folositoare susfletului să fie, în sfârșit, îmbrăcată în timpul de față în haina slavo-iliriană, *înuntrul meu*, prin adevăr, iar nu prin știință umană, pentru că este o culegere de înțelepciune, o creație a binelui, scaunul duhului sfânt și un propovăduitor al cuvântului lui Dumnezeu creatorul.

Fii sănătos Părinte al Părinților cel prea binefăcător. Ai prea Sfinției Tale, de Dumnezeu alesul de ambele părți, mântuire cauță prea iubitul rob.

Orest Năsturel, al doilea logofăt al țării Ungrovlahiei.

Celealte foi liminare lipsesc din fotografii Acad. Române.

35. Imitarea lui Christos, Măn. Dealul, 1647.

Inceputul textului (p. 1).

La inceputul textului se află titlul cu numele autorului (facs. 35):

ΘΟΜΗ Ο ΚΕΜΠΙΣ
КНИГА І. ГЛАВА І.
ѠПОДРАЖАНІИ ХА.

Thoma de Kempis, Cartea I, capitol 1, Imitarea lui Christos.

Pe primele 4 foi, dintre cele 10 dela sfârșit, este tabla de materii. Pe foaia a 5-a acest epilog (facs. 36):

БІГУ ЁСА СТРОДЩОМ,

въ тройци сѣтѣй славимомъ, чѣть, и хвалы, въ
безконечныи вѣди кѣки, а Кнѧзь нішемъ
Пресвѣломъ и великомъ Господарѣ и Боецодѣ
Іѡ Младеню Гасарѣѣ, съ Пресвѣлою егѡ
съжинеющицею, да го лѣтный а благополѣчный
живѣ, и незѣблемое дръжакѣство, и побѣда
на врагѣ: Пречистиенномъ же Прѣхіпѣ нішемъ
Thetaифилъ, да го дѣственниѣ слобо истины
въ цѣкви въ сточной въ мѣрѣ исправлѧти, а
Бѣсесианыи вѣки да подастъ сѧ Аммианъ.

Lui Dumnezeu a tot întocmitoarul, Celui în sfânta Treime slăvit, cinstea și laudă fie în veacurile cele fără sfârșit; iar Domnului nostru, prea luminatului și marelui domnitor și Voevod Io Matei Basarab, împreună cu prea luminată lui soție, vieată lungă și fericită și domnie neclintite și binecuvântă și împotriva vrăjmașilor; iar Preasfințitului nostru Arhiepiscop Teofil, zile multe, să propovăduiască cuvântul adevăratului în bisericele Răsăritului; în lume a îndrepta, a tot puternicele mâini să-i îngăduie. Amin.

La f. 5 verso, dela sfâr-
șit, se află stema lui Udrîște
Nasturel, cu următoarea ins-
cripție (sus): ЗНІМЧНІС СМІ-
РЕННЯГГО ПРЕБОДНИКЯ; în
parti inițialele V H ѕ Ф: jos;
НІ ПАМ'ЯТЬ ЗДЕ ПРИЛОЖИСА
(Semnul smeritului traducator,
U(driște) N(ăsturel) ot F(ie-
rești) spre amintire aci s'a a-
dăogat)

Stema reprezintă un scut pe care e desenat un leu stând pe picioarele din urmă, iar cu cele din față ține o cruce, cu care lovește într'un șarpe. (Simbolul: puterea și credința bat necredința. În al doilea plan, este un coif de pene cu o coroană; în planul al treilea un turn cu o poartă și 2 ferestre. Totuși este înconjurat într-o ghirlandă (facs. 37).

Г ے і, ѿ гораціоні лінвії, ізбланій похідни
єже постри хл, літій сї
г ні, ѿ єже не бути члкъ многовеџнн
испітапелю Гамільтва, із смірену порра-
жателю хбч, подал розміг всії сїчен-
ній вібрк, літій сї
конечнс овісаєг глб, т же вгевицб сем.

БГ8БСЛ СТРОДЦОМ,

Бѣ роюмъ спѣшнъ славимомъ, чѣть, и хвалы, вѣ
въ зиконечныхъ бѣдѣнѣи, а Кнаѧхъ ишемъ
Песевѣломъ и генікимъ Господи, вѣ и гоеводѣ
ІІ Мадею Благорѣбѣ, сѣ Прегрѣбѣю єгѡ
Свѣжипѣннцеро, алѣгодѣбнѣй алѣгополѣбчнѣй
Жибо, и нѣдѣлѣмо дѣбѣаѣтво, и псеѣаѣ
Нѣбралѣ: Прешгциенномъ же дѣрхнѣпѹ ишемъ
Дѣшфнаѣ, алѣгодиѣтвоенїб с лово нѣпинни
Вѣцрѣбмъ, вѣгеточнѣй вѣнѣрѣ нѣпраблѣтии, ѿ
Бѣгеснамыя рѣки
Дѣпобѣгѣтво
Амино.

36. *Imitarca lui Christos*, Măn. Dealului, 1647. — Epilogul.

Pe verso ultimei foi se află notiță următoare, pe care o reproduc numai în limba română (v. Rev. p. ist. arch. și fil., 11 (1910), p. 322, unde se dă și textul slav):

Pentru că ne-am trudit oameni cu greșeli și nevoiași... smeriții Proca Stanciulovici, Radul Staicovici, Teodor Dumitrievici și micul Ivanovici.

37. Imitarea lui Christos, Măn. Dealului 1647.—
Stema lui Udriște Năsturel.

General P. V. Năsturel, *O carte românească din 1647 (Imitatio Christi)*, în revista *Albina*, nr. 10, 9 Decembrie 1907, p. 319—324; acest articol a fost reprodus de autor și în *Revista pentru istorie, arheologie și filologie*, XI (1910), p. 316—322. — Dr. Ilarion Svenčickiy, *Каталогъ книжъ церковнославянской печати Жовкви*, 1908, nr. 481. Eufrosina Dvoicenco, *Un studiu necunoscut al lui Hasdeu despre traducerea cărții „De imitatione Christi” în 1647*, în *Revista istorică*, 18 (1932), p. 315—329 (arata și bibliotecile slave în care se găsea carte înainte de razboiul 1914—1918 și o bogată bibliografie slavă). — P. P. Panaiteanu, *L'influence de l'œuvre de Pierre Mogila archevêque de Kiev dans les Principautés roumaines*, Paris 1926, p. 83—84 (fragmente din prefață, după ediția F. Buslaev, traduse în franceză).

București: Biblioteca Academiei Române (8 pagini în legătură cărții vechi nr. 55, exemplarul care a fost la Moscova).

New-York City: Biblioteca George A. Navrotsky, refugiat rus (informația d-nei E. Dvoicenco).

Lwów: Muzeul bisericesc.

55-56. *Triod-Penticostar*, Târgoviște 1649. — Slavonește, redacție mediodbulgară.

N. Iorga a observat foarte bine că I. Bianu și N. Hodoș, *Bibl. rom. veche*, I, p. 171—175, nr. 55—56 au înregistrat, greșit, la 2 numere bibliografice, una și aceeași carte.

Prefața urmează, după titlu, pe 5 pagini; ea nu a fost reprodusa de I. Bianu și N. Hodoș, spunând că are «cuprins religios». Realitatea este, după informațiile orale ale d-lui P. P. Panaiteanu, că are un cuprins de mare însemnatate culturală, dar este scrisă într-o

limbă slava cu foarte multe greșeli, de un slab cunoșcător al frazei slave și de aceia aproape intraducțibilă.

I. Bărbulescu, *Versificarea la noi înainte de Dosoftei*, in *Arhiva*, 30 (1923), p. 197—199, traduce în românește câteva din versurile (2 sau 4, de căte 13 silabe) introductive la sînaxarele diferitelor sărbatori. — N. Iorga, *Doamna Elina a Terii-Românești ca patroană literară*, in *Acad. Rom., Mem. secț. ist.*, s. III, t. XIII (1932—1933), p. 57—67, reproduce, cu greseli, prefată slavă și rezumă părțile traductibile.

Bucuresti: Biblioteca Academiei Române.

București: Biblioteca Institutului de Istorie Universală «N. Iorga».

61. Indreptarea legii, Târgoviște 1652.

Tradusă în latină de Petru Dobra, în anul 1722 (cf. *Wiener Jahrbücher der Literatur*, XXV, p. 158—167).

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române.

Bucuresti: Biblioteca Ion I. C. Bratianu.

62. Târnosanie, Târgoviște 1652.

Sărșitul prefeții în *Bibl. rom. veche*, I, p. 206, în limba slava, este greșit transcrit și socotit ca introductibil. D-l prof. Damian P. Bogdan reconstituie corect textul și da urmatoarea traducere:

Г҃ Є Є. Екскѣ да подастъ братолюбѣ Еашевѣ и мнѣ еже къ сїнїю прошенїю.

Domnul Dumnezeu să încredeze pe toți dragostei voastre frățești [prefața este adresată clerului și slujitorilor țării] iar pe mine măntuirei cerute.

Синенкъ жителъствките в Гдѣ и многолѣтнѣ мишиги бѣлѣ кадѣла, вышше на-
чертанныи Рачитъ и поникѣствваетъ.

Mântuitorilor, vietuiți împreună cu Domnul și întru mulți ani!

Eugeniu Bildiceanu, Academiei Române (2000-2002)

64. Catehismul calvinesc, tipărit la Belgrad (Alba Iulia) 1656.

Datele din *Bibl. rom. veche*, I, p. 207, luate din ediția Gh. Barițiu, trebuie să fie completeate, după original, astfel:

СКУЛЬПТУРЫ | Каталоги

La f. 6 r. din caetul H:

III cas T

La sfârcit:

БЛЪГ. А.Х.Н.С. | Код Георг, Мвн.
 Formatul $13,50 \times 9$ cm., 189 foi distribuite în 24 caete de căte 8 foi fiecare, afara de caetul H, care are numai 6 foi și de caetul G, de 7 foi. Caetele numerotate jos, astfel:
Д, Е, Б, Г, А, 6, Ж, С, 3, І, И, К, А, М, Н (f. 6 v. alba), **О** (f. 1 r. alba), **И, Р, Г, Т,**

Cerneală neagră, 16 rânduri pe pagină. Un chenar simplu la începutul textului și vignete florale simple la sfârșitul celor 3 cărți ale cărții.

După imprimarea *Bibliografiei*, Academia Română a avut un exemplar din această carte, care a fost trimisă în 1916 la Moscova, de unde nu a fost restituită.

București: Biblioteca Academiei Române (dar dela d. Virgil Drăghiceanu).

65-66. Dosofteiu, Mitropolitul Moldovei, *Psaltirea in versuri și Acatistul Maicii Domnului*, tipărită la Uniev 1673.

In mai toate exemplarele văzute, aceste 2 cărți sunt legate la un loc.

Pentru noi exemplare, care au circulat prin Ardeal (comuna Ip, jud. Salaj), v. C. Lacea, *Bibliografie și literatură veche*, în *Dacoromania*, IV, partea a 2-a (1924-1928), p. 959-961,

București: Biblioteca Academiei Române.

Cluj-Sibiu: Muzeul Limbei Române.

67. Pilutio, *Catechismul creștinesc*, Roma 1677.

Exemplarul dăruit Academiei Române de Emile Picot și descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 216, a fost trimis în 1916 la Moscova, de unde nu a fost restituit.

68. Cheia înțelesului, București 1679.

La descrierea făcută în *Bibl. rom. veche*, I, p. 217-222 să se adauge: cele 18 predici din această carte sunt traduse din limba slavă, din opera lui Ioanichie Galeatovschi, Κληστήρα Ρωσίκην (Cheia înțelesului), ediția II, îngranjată de autorul insuși și tiparita de Mihail Sliozca la Lwów, în 1665. Însăși foaia de titlu reproduce exact foaia de titlu a cărții lui Galeatovschi (compară facs. 183, *Bibl. rom. veche*, I, p. 219 cu planșa III din Ștefan Ciobanu, *Din legăturile culturale româno-ucrainene*...). După cercetările documentate ale lui Șt. Ciobanu, inițiativa și îngranjirea traducerii a luat-o Varlaam, mitropolitul Tării-Românești.

Faptul că un exemplar din *Cheia înțelesului* se găsește legat la un loc cu ms. rom. al Academiei Române nr. 4648, nu e o întâmplare. Manuscrisul conține alte 12 predici tot din Cazania lui Ioanichie Galeatovschi, care trebuie, probabil, să fie și ele tiparite. Varlaam fiind nevoie a părăsi scaunul mitropolitic curând după tipărireana cărții (26 Aprilie 1679), cele 12 predici au rămas netipărite.

Vezi pe larg studiul lui Ștefan Ciobanu, *Din legăturile culturale româno-ucrainene. Ioanichie Galeatovschi și literatura românească veche*, în *Anal. Acad. Rom.*, s. III, lit. t. VIII (1938), p. 170-204.

București: Biblioteca Academiei Române.

69. Dosofteiu, *Dumnezeiasca Liturghie*, Iași 1679.

Semnalăm exemplarul descoperit în Biblioteca Universității din Upsala, legat la un loc cu un manuscris slavon. Faptul prezintă însemnatatea nu numai pentru exemplarul a aparținut spătarului Nicolae Milescu, dar și pentru că pe prima pagină a cărții, jos, se găsește următoarea notă a învățătului suedez J. A. Sparwenfeldt (facs. nr. 38 și 39):

Valacchicus hic liber Lithurg(icus) factus est meus ex dono Nob[ilis] Nic[olai] Spatharij Moldo-Walaccho. Sac. Tsar. Mayti a sacretis, olim in Chinas ablegati. Moscuae d. 30 Ian. 1685 — J. A. Sparwenfeld.

Anal. Acad. Rom., Partea administrativă și desbaterile, s. II, t. XXXIII (1910-1911), p. 38. — N. Iorga, *O tipăritură românească la Upsala*, în *Anal. Acad. Rom.*, ist., s. III, t. VI (1927), p. 73-78.

București: Biblioteca Academiei Române.

72. Dosofteiu, Molitvenic de 'ntăles. Iasi 1681.

Volumul are 5 foi liminare, nenumerotate și 155 foi numerotate (*Bibl. rom. veche*, I, p. 238 arată gresit că sunt 4 foi liminare).

^{38.} Dosofteiu, *Dumnezeiasca liturghie*, Iași 1679. — Prima pagină, cu nota învățatului suedez J. A. Sparwenfeldt.

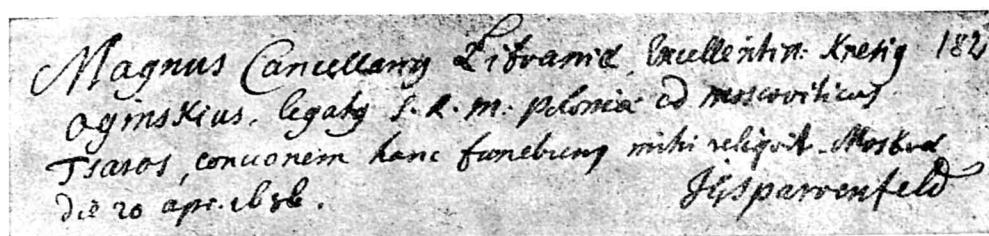
D. Pușchilă, *Molitvenicul lui Dosoftei*, în *Anal. Acad. Rom.*, lit. s. II, t. 36 (1913—1914), p. 1—114 (studiu filologic).

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române.

Bucureşti: Biblioteca Ion I. C. Brăianu.

73. Dosofteiu, *Vieştile Sfintilor*, Iaşi 1682—1686.

Din descrierea făcută în *Bibl. rom. veche*, I, p. 240—246 se ştie ca cel mai complet exemplar al acestor cărți se opreşte la ziua de 10 Iulie. Acost fapt nu trebuie interpretat în sensul ca nu s-au gasit exemplare complete, ci — după cum observă G. Pascu, *Istoriea*

39. Altă însemnare a învățătului suedez J. A. Sparwenfeldt, despre Nicolae Milescu, scrisă pe carteau lui Dosofteiu, *Dumnezeiasca liturghie*, Iaşi 1679.

literaturii române din secolul XVII, Iaşi 1922, p. 129 — „cartea lui Dosofteiu a rămas neterminată pentru 11—31 Iulie și August“. Într'adevar, din nota tiparita la f. 137, din vol. III, la sfârșitul textului pentru luna Mai (reprodusa în *Bibl. rom. veche*, I, p. 246), se vede ca vol. III se terminase de tiparit abia în luna August 1686, când trebuie ca a inceput și tiparirea vol. IV. Dar, cum Dosofteiu a fost ridicat de Sobieski în luna Sept. 1686, tiparirea volumului nu s'a putut termina.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române.

77. Dosoftei, *Liturghie și Rugăriuni*, Iaşi 1683.

Intr'un exemplar foarte defectuos al Academiei Române, la f. 7 verso, sunt următoarele 2 rânduri în slavonește, autograful lui Dosoftei. Din rândul al treilea nu se mai poate citi clar decât îscalitura, restul fiind tăiat; reconstituit pe baza unor litere aruncate:

† Дѣмитрашко Марія, и чад и рѡд их.

† И Леонтие, Мисира, Марія, и чад и рѡдните их [и чад их] и
Досоѳеи.

(Dumitrasco, Maria și copiii lor și neamul lor,

Și Leontie, Misira, Maria și copiii și părinții lor și copiii lor... și
Dosothei).

Aceste însemnări, nepublicate pâna acum, dar semnalate vag de N. Iorga, *Istoria literaturii românești*, vol. I, ed. II, Bucureşti 1925, p. 369—370, alăturate la cele cunoscute lui B. P. Hașdeu (*Archiva istorică*, I, partea 1, p. 118), sunt puținile știri arătate de Dosoftei însuși, asupra familiei lui.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române.

79. Dosofteiu, *Parimiile*, Iaşi 1683.

În *Bibl. rom. veche*, I, p. 260, cu prilejul descrierii ce i fac cărții, autorii arată la «F. 130: Sivila Eritrea». Într'adevar, la f. 130 v.—132 v., Dosofteiu a reprodus niște versuri latinești scrise în litere cirilice și însoțite de traducere românească și polonă, cuprinzând

prezicerea Sibilei Eritreia despre «giudețul» de apoi. Versurile sunt următe de o notă la-muritoare asupra Sibilei Eritrea.

Despre acestea, v. mai pe larg St. Ciobanu, *Versuri poloneze necunoscute în opera Mitropolitului Moldovei Dosoftei*, București 1940 (extras din *Mélanges Drouhet*).

București: Biblioteca Academiei Române.

Невоитарій ла ачє лжкв Сфітъ ши Длнезж
Бекъ з май къ дѣднъ :
Попа Іоанъ дѣвнцъ , Ноғарзшль Сзеборъ-
лжн мэр .
ши Протопо Георгіе , днѣдл .
ши Протопо Взсю , днѣблградъ .
ши Протопо Опрукъ , днѣрмани :
Ктіторій Сфітей Мэнгстірей лїградулю .
Тиپрітж лїчтате лїса шееншъ . лній , дѣ
ланашерѣ лжн ХС . джпг . лжна лжсі .
ши лжфо ци дещь мэр лїса шееншъ ,
Меже Северн .

Слѹж маймікж ши плеќатж лсфітъ
лжн Сзеборъ мэр : Дланій Типогра-
філь , фзкзтірю Типогра-
фіел Ноал .

40. *Sicriul de aur*, Sas-Sebeș 1683. — Ultima pagină.

80. *Sicriul de aur*, Sas-Sebeș 1683.

Cartea este descrisă în *Bibl. rom. vechi*, I, p. 209) ca având numai 4 + 168 foi numerotate. Exemplarul Muzeului Național din Budapesta are la sfârșit încă o foaie nenumerotată. Pe o față cuprinde «Smintelele» și pe ultima pagină aceasta listă (facs. nr. 40):

Nevoitorii la acest lucru sf(â)ntu și D(u)mnezăescu, mai cu deadinsu:
Popa Ioanu din Vințe, Notarășul ū Săborulu mare.

și Protopop Gheorghie, din Daia.
 și Protopop Văsiiu, din Belgradu.
 și Protopop Oprea, din Armiani.

Ctitorișii sfânti Mănăstirei a Belgradului. Tipărită în Cetate în Sasșebeșu, anii de la nașterea lui Hristos 1683, în luna lui Sept. 17 și au fost giudeții mari în Sasșebeșu, Mehel Severin. Slugă mai mică și plecată a sfântului Săboru mare: Daniil Tipografulu, făcătorul Tipografiei Noao.

București: Biblioteca Academiei Române.

Budapesta: Muzeul Național.

81. Simeon, Arhiepiscopul Tesalonicului, *In contra eresiilor*, Iași 1683.
— Grecește.

Volumul are 14 foi nenumerotate (dintre care 2 albe), 391 pagini și 14 foi nenumerotate (nu 16, corectea *Bibl. rom. veche*, I, p. 274). Acestea din urmă au un indice de lucruri alcătuit de Ioan Moliv din Heraclea.

București: Biblioteca Academiei Române.

82. Cărare pe scurt, Belgrad 1685.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

83. Slujba Sfinților martiri Serghiu și Bachu, Iași 1685. — Grecește.

București: Biblioteca Academiei Române.

84. Ceaslovețu, Belgrad 1687.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

86. Biblia, București 1688.

Pe ultima pagină tipărită a cărții, într'unele exemplare, se găsesc urmatoarele 16 rânduri necunoscute *Bibl. rom. vechi*, I, p. 291 (între paragrafele «Pre tine pravoslavnice cititoru ...» și «Precum doresc să sosescă ...»):

Insă și acesta să știi, că de vei osteni a cerceta pre amăruntului înțelesului alu acești sfinte scripturi și de-l vei potrivi cu niscare izvoade afară denu céle elinești, lătinești au slovenești, au a altora limbi și nu să va potrivi, să nu te grăbești îndatășu cumva a defăima, ce să cauți, că între alte izvoade elinești, vei afla unu izvodu, ce au fostu tipăritu la Franco Fortu, care izvodu iaste dupre celu vechiul 72 de dascali Ovréi, ce Ptolomeu Filadelfulu au făcutu de au tălmăcitu scriptura sfântă cea veche de pre limba ovreiască pre elinescă. Tălmăcitorii dară aici acești sfinte scripturi pre acela l-au alesu mai adevăratu, și dupre acela au și tălmăcitu. Deci potrivindu cu acela vei afla pre ce cale au umblat. Iară de te vei îndoi cumva și pentru izvodul acela, socotindu cumu nu s'aum nemerit u izvodu bunu, alunecându-te dupre alte biblii ce multe încă s'aum tipăritu, de mulți, ce s'aum făcutu dascali tălmăcitori scripturilor sfinte, trăgându-le și copilindu-le (sic) mai vârtosu în voia numai și părărilor, carii, nu stimu, mai multu au smintit rodulu omenescu, au au turburat cetitorii.

Ce noă, spre acéstea nimică nu vomă lunica, că amă văzută acumă, în anulă dela spăseniă lumii 1687, de nou elinește dândă în tipară Venețianii ačastașu sfântă scriptură¹⁾ și iară aceluă izvodă urmară.

Exemplarele care au aceste rânduri au altă vignetă la sfârșitul cărții, decât cele-lalte exemplare.

N. Iorga, *In legătură cu Biblia de la 1688 și Biblia de la 1667 a lui Nicolae Milescu*, în *Anal. Acad. Rom.*, ist., s. II, t. 38 (1915–1916), p. 37–43 susține că Biblia dela București «e lucrată după a lui Milescu, pe care o strică adesea dregând-o».

Const. Solomon, *Biblia dela București (1688). Contribuțiuni nouă istorico-literare*, Tecuci 1932, susține că frații Radu și Șerban Greceanu o traduc din grecește. — N. Iorga, *La Biblia lui Șerban Vodă*, în *Revista istorică*, 24 (1938), p. 193–196 întărește afirmația că traducerea lui Milescu este baza, Grecenii făcând operă numai «de netezire»; reduce rolul lui Ghermano de Niș, corectând că e Nyssa Capadociei, iar nu Nișul sărbesc și atribue stolnicului Const. Cantacuzino merite mai mari în traducerea și tipărirea Bibliei, decât s'a crezut până acum. O prezentare mai completă a controversei, susținând, ca și N. Iorga, pe Milescu autor al traducerii, v. G. Pascu, *Note despre Milescu*, în *Revista Critică* IV (1930), p. 90–97.

București: Biblioteca Academiei Române.

Bologna: Biblioteca Universității (exemplar fost al Papei Benedict al XIV-lea).

88. Poveste la 40 de mucenici, Alba-Iulia 1689.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 296, fost al lui I. M. Moldovan, este acum în:

București: Biblioteca Academiei Române.

89. Maxim Peloponezianul, Manual în contra schismei Papistașilor, București 1690. — Grecește.

Cartea este descrisă complet în *Bibl. rom. veche*, I, p. 297–298. Să se adauge că ea a fost tradusă în românește, sub titlul *Carte sau lumină și tipărită la Snagov, 1699* (v. *Bibl. rom. veche*, I, p. 370–372, nr. 114).

București: Biblioteca Academiei Române.

90. Meletie Sirigul, Intâmpinarea la principiile catolice și la chestiunile lui Cyril Lucaris, București 1690. — Grecește.

Cartea a fost tipărită, după cum s'a arătat în *Bibl. rom. veche*, I, p. 298–315), împreună cu alta, scrisă de Dositeiu, Patriarhul Ierusalimului, *Manual în contra rătăcirii calvine*.

Patriarhul Dositeiu scrie și la prima carte 2 prefete; autorii *Bibliografiei* au reproducă prefetele, prima în întregime, a doua fragmentar, însoțite de traduceri române de prof. Sl. Michăileanu. O altă traducere integrală a prefetei a două («către frații și fiili noștri cititorii») a făcut Protosinghelul Neofit Scriban în Iași 1840 și este publicată de Th. Codrescu în *Uricarul*, VII, Iași 1886, p. 33–42.

București: Biblioteca Academiei Române.

101. Ciaslovet, Sibiu 1696.

N'am vazut încă exemplar complet din această carte; cel descris de A. Filimon *Dacoromania*, VI (1929–1930), p. 374–375 a fost cumpărat de Academia Română și are dela f. 2–330 (ultima foaie greșit legată la inceputul volumului).

¹⁾ Despre ediția venețiană, vezi N. Iorga, în *Anal. Acad. Rom.*, s. II, t. 38, p. 39–42 (prefața ei, în românește) și p. 44–46 (textul grecesc).

Cuprinde:

Polunoșnița de toate zile(ele), f. 2. Polunoșnița de Sâmbătă, f. 37. «Incepultură întrusului», f. 53 v. «Incepultură lui pîrvî čas», f. 81 v. Al treilea ceas, f. 90. Al șaselea ceas, f. 97 v. «Inceperea obiedniței», f. 107 v. Al noulea ceas, f. 116 v. Incepultură vecerniei, f. 127. Pavecernița mica, f. 132 v., cea mare, f. 145 v. Troparele Invierii, f. 171 v. Stihiri de pocaință, f. 174 v. Troparele și condacele zilelor, f. 176. Ceasurile la Paști, f. 191 v. Cinstițul Paraclis al Precistei, f. 194. Rugaciunile la cuminătura, f. 211 v. — după cuminătura, f. 226 v. Rugaciuni de seară, f. 230 — ale dimineții, f. 236 v. Sinaxarul lunilor, f. 245—330 v.

Mult nu mai poate lipsi după această foaie, pentru că la f. 330 v. avem începutul tablei cuprinsului: «Scara pe scurt...».

La f. 244 v. următoarele rânduri pentru greșelile tipografice:

Pre tine, Pravoslavnice Cetitorău, cu umilință te rugăm: unde vei afla nescare greșuri în lucrul acesta al nostru, în slove, în cuvinte, să nu blasfămi, ce cu blândețe îndrepteați și plineazăste, săvai precât am putut. Cu nevoiță amu lucrat și precum amu aflat în izvodă, aşa amu dat și în typariu. Ce te rugăm iartă, ca și tu să dobândești erăciunea dela domnul nostru I(su)s H(risto)s al căruia dar și m(i)lă și noi și rugăm să fie cu tine pururia.

Iubitoră de ostenială: Pop. Chiriac, g(ravor) i typ(ografs)
și Avraam Arliadiac.

București: Biblioteca Academiei Române.

102. Orânduiala slujbei S-lor Constantin și Elena, Snagov 1696. — Slavonește și românește.

Să se adauge că, acum, Biblioteca Academiei Române are 2 exemplare din această carte. Unul din exemplare are la sfârșit, scris de mână, Paraclisul Sfintilor Constantin și Elena. Celalalt are 8 foi manuscrise adăugate de Mihail, egumenul Manastirii Hurezul, în 1800, cuprinzând: «Litia hramului ce să cântă în postul cel mare».

Ectenile ce să zic de preot în postul cel mare și fragment de pomelnic domnesc și de preoți.

București: Biblioteca Academiei Române.

104. Tâlcuirea Liturghiei, Iași 1697.

Exemplarul complet are 6 foi + 264 foi numerotate + 2 foi nenumerotate. Pe ultima foaie, necunoscută *Bibl. rom. vechi*, I, p. 344—347, sunt tiparite următoarele, în slavonește:

Ги Исе Хе, сиे єдінородныи, Беъ началнаго ти ѿцă, Рекыи, Пречисты мицесты
іако віз мёне не можете творити нічтоже, Ги Мон ги, Екрою ѿбем, въ дши
моєй, и въ срдци, тобоюре ченила.

Принадаю твоей благости, и милостіко иже сподобия еси мене грехшнаго и
недостойнаго раба твоего: сию книгу съ: лутвргию начинши и сквершити.

Да въдетъ Слака, бѣз єдиномъ, въ Тѣцы сѣй славимомъ, Оꙗ, и сиꙗ, и
сѣомъ Аꙗ, и нѣ и прѣни и възѣки вѣкѣмъ ѹмѣнь.

Смиренный Иеромонах: Іѡнифъ,
Городецкий, Типографъ.

Doamne Iisuse Christoase, Fiule unul născut al Tatălui tău sără început,
carele a zis cu preacurata gură, că sără mine nu puteți face nimic. Doamne,
Domnul meu, cred întru amândoi, în sufletul și în inima mea prin tine spusă.

Cad la bunătatea ta și mulțumesc că m'ai învrednicit pe mine păcătosul și nevrednicul tău rob aecastă carte, sfânta liturghie începând și sfârșind. Să fie mărire unului Dumnezeu, mărit întru sfânta Treime, Tatălui și Fiului și sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor amin.

Smeritul Ieromonah Iosif Gorodeckij, tipograf.

Drag. Demetrescu, în articolele *Hatmanul Lupu Bogdan și Dascălul Ieremia Cacavela*, publicat în *Bis. ort. rom.*, 33 (1909–1910), p. 394–406 susține ideea că Ieremia Cacavela este alcătuitorul însuși al acestui tâlc al Liturghiei: l-a scris în grecește (dar nu l-a tipărit), apoi s'a tradus în românește din îndemnul lui Lupu Bogdan, hatmanul (sau poate de Bogdan însuși), care semnează și prefața. — I. Roșu în *Societatea de măine*, 1 (1924), p. 477 (greșește datând cartea din anul 1679).

Traducere de d-l Damian P. Bogdan.

București: Biblioteca Academiei Române.
Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

106. *Antologhion*, tipărit de Antim Ivireanu, la Snagov, 1697. — Grecește.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 347–349, fost al lui Gh. Dem. Teodorescu, este acum în Biblioteca Academiei Române.

111. *Mineiul*, tipărit de Episcopul Mitrofan al Buzăului, Buzău 1698.

Formatul este in-folio, iar nu in-4°, cum greșit arată *Bibl. rom. veche*, I, p. 365.

București: Biblioteca Academiei Române.

113. *Bucoavnă*, Belgrad (Ardeal) 1699.

БѣКОИЕНЪ | Че ѳре .Ѣ сине дѣприиидерѣ .Ѣвъцътѣрѣй | копіилорѣ ла кѣрте. шї
Сѣмбовѣль крѣдѣнїцїй крѣпинеђци. Зѣче порѣнчи лае леўїй | вѣки, шї лае чеїй нѣда.Шаптє | тѣнне лае Бесѣречїй Рхсжрїтѣлѧй. ѵ проч:

К8 која прѣ сѣнїйтѣлѧй куї | ЙѡаннисІЕ Митрополїтѣлѧ' | цѣркїй Йѡдѣлѧлѧй.

Йкѡм .Ѣнѣжїй .Ѣтрапачеста кип токми|т҃, шї тунпърѣтѣ .Ѣ сѣнїта Митрополїе .Ѣ
Бѣлгрѣдь.

Ди МІХАИ Іцивановїчъ, | Тѣпогрѣфъль. | Йиыль Домиѳловъ .Ѣахїд *

In-8° mic, 35 foi nenumerotate. Pe verso titlului gravura Sf. Constantin și Elena.

Cuprinde: slovele; «Insemnare pentru cum să cade a sloveni slovele ce au de asupra titlă», «Prosodiile ortografiile». Diferite rugăciuni, Crezu: «Гѹмѡвъ прѡѣїеннағѡ ҃ѡамасіѡ Патрїархъ Ілѧїчндрїїскаго» (textul în românește), «Zece porunci», «Şase săvârşiri ale legii noao», «Intrebăcune căte taine sănu ale legii noao, carele ţine Besereca Răsăritulu...», «Trei fapte bune...» (credința, nadejdea, dragostea).

Sfârșește astfel:

Sfârșit și lui D(u)mnezeu laudă.

Purtătorii de grija Typografiei cinstiitul Protopop Gheorghie Notareșul Dăianulă.

I. Pan Rațu Ișvanu Cheșfalud Odoru Birăul Belgradului.

Dr. Veress Endre, *Erdély- és magyarországi régi oláh könyvek és nyomtatványok*, Cluj 1910, p. 30–31. Recitată de Mihai Becicherechi, la Cluj, 1744 (*Bibl. rom. veche*, II, nr. 235). Gregoriu Silasi, *Abecedariu romanescu din secolul XVII*, în *Transilvania*, 14 (1883), p. 74–75. — Gavril Precup, *Două bucoavne*, în *Unirea* din Blaj, 25 (1915) nr. 114, p. 2–3, nr. 115,

p. 2—3 și nr. 116, p. 2—3. — Dr. Onisifor Ghibu, *Din istoria literaturii didactice*, în *Anal. Acad. Rom.*, lit., s. II, t. 38 (1915—1916), p. 10—12.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

114. Carte sau lumină, Snagov 1699.

Cartea are 3 foi nepag. (nu 4, cf. *Bibl. rom. veche*, I, p. 370) + 108 pag. Sa se adauge însă că e traducerea românească a cărții grecești descrisa în *Bibliografie* la nr. 89: Maxim Peloponezianul, Ἐγκεφίδιον κατὰ τοῦ σχίσματος τῶν Ιλαπιστῶν, tiparita la București, 1690.

București: Biblioteca Academiei Române.

116. Molitvenic, Buzău 1699.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 377—378 era defectuos (lipsea din predoslovie) și era al Muzeului de Antichități. Acum voiu completa Predoslovia după exemplarul complet al Academiei Române; în plus, voiu descrie o nouă ediție a acestui Molitvenic, pe care o are Biblioteca I. C. Brăianu din București.

Din exemplarul Academiei Române nu se poate sătăcă autorul Predoslovieei, nefiind semnat. În ex. Bibl. Brăianu ea e semnată de Mitrofan, episcopul Buzăului. După ce Mitrofan îndeamnă preoții din țară «și de aiurea» să socotească Molitvenicul, ca un dar ceresc (*Bibl. rom. veche*, I, p. 378), continuă astfel:

Că toate darurile ce pogoară de susu pren D(u)hul sf(â)ntu, dela Părintele luminilor Beséreci pravoslavnice și fiilor ei, desăvârșită să astă în cartea a căsta. Că ţaste îndreptătoare de viață, avântu (sic) în sine făgăduință vieții, și cești de acumă și acei viitoare.

Că sufletele celor născuți trupăște, cu pricina ei să dezleagă den legătura blestemului strămoșilor, pren scăldătoarea sf(â)ntului Boteză la vîcnică slobozenie, precum am mai zis. Si céle întunecate cu păcate să luminează pren plângerea de păcate și pren M(o)i(t)vele de dezlegare ce să citeșc dela preoți cu venirea darului D(u)hului sf(â)ntu celu luminătoru. Si fiește cine, ori ce feliu de vindecare de boala sufletească poftăște să i să dea, dela slugile lui D(u)mnezeu Preoții, sau alte isprăvi ce săntă date creștinilor cu lége să li să facă, acélea toate câte săntă în putere preoților, le dobândește și ia darul după măsura vredniciei sale. Așa dară priimindu-o cu dragostia sufletească ca niște mădulări ce sănteți mai de cinstă a trupului lui H(risto)s și păstorii puși spre hrana oilor celor cuvântătoare cu învățătura, încă Duhovnicăște vă învăță și vă aduc aminte, ca să vă nevoiți să isprăviți toate trebile acăstea, ci vă săntă în putere și date pentru paza altora, cu témere de D(u)mnezeu, cu cinstă fără de osândă, nu cu lăcomie uitându-vă la daruri, iar nu la aflarea sufletelor celor pierdute și la îndreptarea celor rătăciți. Nu că mănie înfurândă și mustrândă pre ce căzuți în păcată, ce cu blândetele sufletului, frătește rădicândă sarcinile celor îngreuați și alergândă la trebile creștinilor fără de lene. Nu căutândă cinstea voastră, ci cinstea lui D(u)mnezeu. Socolindă a căsta, că preoții slugile lui D(u)mnezeu săntă și ispravni puși de D(u)hul sf(â)ntu, preste acéle vîstăriuri mari cerești, care săntă șapte Taine și preste alte trebi creștinești carele altul nimenea nu le poate isprăvi. Si să vă aduceți aminte, că sufletele celora ce vă săntă dați pre seamă, va să le cără direptul judecătoriu den măinile voastre.

Pentru aceia rugați pre D(u)mnezeu ca să vă întărească să nu piărdeți suflete, ci să puteți agonisi și talantul ce-l aveți al cuvioasei preoții, să-l puteți înmulți. Rădicându-oile cele căzute ale păstoriei voastre cu vrednicia preoție și la Părintele Cereșc ducându-le, cu totul urmându-pre arhieul cel veșnicu H(risto)s a căruia sănăteți preoți.

Pre făcătorii de bine, pre Domnii pravoslavnici, pre Arhieci, să nu uități la sf(i)ntele voastre rugi. Pentru pacea creștinilor și pentru toți carii să nevoescu pentru Pravoslavie, încă și pentru smerenii noastră, carei ne-am ostenit la acastă carte, să nu pregetați a face rugă. Că d(o)mnu nostru I(isu)s H(risto)s cel ce nu uită osteneala, după făgăduința sa, vă va da plată însuțită și nefățarnică, în zioa venirii sale, pentru înmulțirea talantului său, ce vi l-au datu. A căruia milă și dar, spre plinirea poruncilor lui să vă întărească, Aminu.

In exemplarul Bibl. Brătianu continuă:

Pren osârdia și pren nevoința a iubitorului de ostenéle, Mitrofanu episcopul de Buzău.

Exemplarul Bibl. Brătianu se mai deosebește de ex. Academiei prin următoarele:

<i>Ex. Brătianu:</i>	<i>Ex. Academiei:</i>
in-4 ¹ , 6 foi liminare (lipsește titlul, 1 foaie din presă și sfârșitul cuprinsului) + 312 foi numerotate.	in-4 ⁰ , 9 foi liminare + 298 foi numerotate + 11 foi nenumerotate.

Deosebiri în scriere, culese din pag. 1-a a predosloviei:

пофгимъ	похтимъ г. 4.	богезъ	богезъ г. 8.
тотълъ	тотълъ г. 4.	мл	ман г. 11.
пентъръ	пенътъръ г. 7.	исповеданіеъ	исповеданіеъ г. 20.
сълъ	сълъ г. 7.	face pe 7, §	face pe 7, §

Chenarul care încadrează paginile este mai gros și un alt model. In ex. Bibliotecii Brătianu titlurile capitolelor sunt în roșu și sub chenar, câtă vreme în ex. Academiei sunt în negru și într'o porțiune întreruptă a chenarului. Literele majuscule au altă taitura de tipar. Tiparul este mai bine imprimat și mai clar în ex. Bibliotecii Brătianu.

Triniterile la foi din *Capetele lucrurilor* nu se asemănă decât până la p. 26r.; de la aceasta pagina înainte nu se mai asemănă, pentru că nu mai este aceiași distribuție a rândurilor pe pagini. Ornamentele se deosebesc; din toate aceste deosebiri, se vede că Molitvenicul a apărut, la Buzau, în 2 ediții. A doua ediție, care nu a pastrat titlul în exemplarul Biblioteca Brătianu, cred că s'a tipărit tot în 1699, pentru că deosebirile arătate mai sus se pot explica printr'o foarte ușoara modificare a mărițelor.

București: Biblioteca Academiei Române; Biblioteca I. C. Brătianu.

117. *Mărturisirea credinței ortodoxe*, Snagov 1699. — Grecește.

Să se adauge la descrierea complet făcută în *Bibl. rom. veche*, I, p. 378—389, ca opera a fost tradusa în ungurește și tiparita în Pestă, la anul 1791.

Dr. A. Veress, *Bibl. română-ungară*, II, p. 77—78, nr. 762.

București: Biblioteca Academiei Române.

41. *Antologhion*, Râmnice 1705. — Stemă familiei Cantacuzino.

SECOLUL XVIII

118. Invățături creștinești, Snagov 1700.

Cartea s'a reeditat la Viena, 1785 și Iași, 1823. Vezi cărțile descrise în *Bibl. rom. veche*, II, la nr. 491 și în tomul III, nr. 1172.

București: Biblioteca Academiei Române.

125. Psaltire, Buzău 1701.

Să se corecteze că vol. are 6 foi liminare (nu 7) + 220 foi nenumerotate.

București: Biblioteca Academiei Române.

128. Ștefan Brâncoveanu, *Cuvânt panegiric la martirul Ștefan*, București 1701.—Grecește.

Exemplarul Academiei Române este legat în piele, cu aur, din vremea lui Brâncoveanu.

129: Ioan Comnen, *Proschinitarul Sfântului Munte*, Snagov 1701.—Grecește.

La descrierea sumară făcută în *Bibl. rom. veche*, I, p. 422—423 adăogăm: cartea are 150 pag. cu greșeli de paginație la p. 128, 145, 148—149. Pe verso titlului este stemă Țării Românești cu inițialele I. K. B. B. A. H. II. Σ. (Ιωάννης Κωνσταντῖνος Βασιλάμπας Βοεβόδας Αθέντης Ἡγεμῶν Πάσης Οὐρανολαχίας) și cu patru versuri sub ea.

Între p. 24—25, exemplarul Academiei are o stampă care reprezintă Muntele Atos (δ "Αθων), împreună cu toate mănăstirile situate pe peninsulă. La p. 3—6 următoarea prefață a lui Ioan Comnenul către Mitropolitul Theodosie:

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ Θεοπροβλήτῳ Μητροπολίτῃ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Οὐγγροβλαχίας διπερτίμῳ καὶ ἐξάρχῳ Πλαγηνῶν Κυρίῳ Κυρίῳ Θεοδοσίῳ, τῷ σεβασμιωτάτῳ μοι ἐν Χριστῷ Πατρὶ καὶ δεσπότῃ, τὴν εὐλαβητικὴν προσκύνησιν.

Nόμος είναι ἀρχαῖος καὶ πάτριος (πανιερώτατε καὶ σεβασμιώτατε Δέσποτα) διτι τὰ ίσρὰ τοῖς ίσροῖς νὰ ἀνήκουνται πάντοτε, ώσὰν δποῦ πρέπει τὸ ὅμοιον οὐ πρὸς τὸ ἀνόμοιον, ἢλλὰ πρὸς τὸ αὐτοῦ νὰ ἐφαρμότεται ὅμοιον. Τὰ δὲ περὶ ίσρῶν τινῶν πραγμάτων διαλαμβάνοντα διδίλια εἰς ποιους δὲλλους ἥθελεν ἡσται ἀρμοδιώτερον νὰ προσφέρωνται καὶ νὰ ἀφιερώνωνται, παρὰ εἰς ἀνδρας ίσρούς καὶ μάλιστα ἐὰν ἥθελαν ἡσται οἱ τοιοῦτοι ἢ ἐπιστάται ίσρῶν, καὶ κηδεμόνες φυχῶν, καὶ λογικοῦ ποιμένες, ἢ ἀγιειλήπτορες τῶν

περὶ ὧν ἔκεινα διαλαμβάνουσιν· ὅθεν πρεπόντως ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς ὑμετέρας πανιερότητος τὸ παρὸν προστρέχει μικρὸν βιβλιάριον· ὡσὰν δποῦ εἶναι τοῦ ἵερου καὶ ἀγιωνύμου ὅρους τοῦ Ἀθωνος προσκυνητάριον· ἥδε ὑμετέρα θεοπρόσθλητος πανιερότης εἶναι μὲν στολισμένη καὶ μὲ τὸ τελεταρχικὸν καὶ ἵεροτσλεστικὸν τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα· ποιμαίνει δὲ καὶ τὸ ἐνταῦθα τῆς Θεοφρουρήτου Οὐργοροβλαχίας λογικὸν ποιμνιον ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα ἥδη χρόνους νομίμως τε καὶ θεοφιλῶς ἀρχιερατεύουσα ἐν πρεσβυτειῇ καὶ αἰδήμονι πολιτικούσιμην μεθ' ὅσων θεοφιλῶν ἀρετῶν· ἔχει δὲ παρὰ ταῦτα καὶ πολὺ τὸ οἰκεῖον πρὸς τὰ ἐν τούτῳ διότι εἰς τοσοῦτον τιμᾶται καὶ ὑπερασπίζεται τὸ ἀγιώνυμον ἔκεινο ὅρος, δποῦ συχνάκις καὶ ἴδιαν τὸ δνομάζει πατρίδα· μὲν τὸ νὰ ἔδιατριψ καὶ νὰ ἐπρογυμνάσθῃ ἐπὶ χρόνους πολλοὺς ἀσκητικῶς εἰς αὐτό, μὲν ὑπερβάλλουσαν καρτερίαν ἐν ἡσυχίᾳ ἀπὸ τὸ δποῖον οὐδὲ ἥθελε τὸ σύνολον ποτὲ μακρυνθῆ, ἀν δὲ πάντα σοφῶς διοικοῦσα τοῦ Θεοῦ πρόνοια δὲν ἥθελε τὴν ἀγακαλέση ἔκειθε, εἰς τὸ νὰ τῆς ἐγχειρίσῃ τοὺς ἵερους ταύτης τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως οἰακος¹ ἐμὲ δὲ δύο ὑπῆρξαν τὰ κινήσαντα πρὸς τὴν τούτου συγγραφὴν αἵτια· ἐν μὲν, ἐπειδὴ καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ ἀγίᾳ τοῦ Θεοῦ πόλεις Ἱερουσαλήμ ἵερῶν καὶ σεβασμίων προσκυνημάτων, καὶ τῶν ἐν τῷ Θεοῖκδίστῳ ὅρσι Σινᾶ, ἐντυχον πολλάκις διάφορη προσκυνητάρια, περὶ δὲ τοῦ ἀγίου ὅρους οὐδὲν οὐδαμοῦ· ὅχι πᾶς νὰ μὴν ἔγραφαν καὶ περὶ τούτου ἄνδρες σοφοί, σοφῶτερά τε καὶ διεξοδικῶτερα· ἀλλ’ διε τοι διεσώσαντα πανδαμάτωρ χρόνος κάκινα μετὰ καὶ ἄλλων καλῶν η ἔξηράνισεν, η ἀπέκρυψε. Δεύτερον δὲ διε τοι διεσώσαντα πανδαμάτωρ χρόνος κάκινα μετὰ καὶ ἄλλων καλῶν η ἔξηράνισεν, η ἀπέκρυψε. Δεύτερον δὲ διε τοι διεσώσαντα πανδαμάτωρ χρόνος κάκινα μετὰ καὶ ἄλλων καλῶν η ἔξηράνισεν, η ἀπέκρυψε. Δεύτερον δὲ διε τοι διεσώσαντα πανδαμάτωρ χρόνος κάκινα μετὰ καὶ ἄλλων καλῶν η ἔξηράνισεν, η ἀπέκρυψε.

¹Ἐν Βουκουρεστίῳ ἀφα' Μαΐου.

Τῆς ὑμετέρας Θεοπροβλήτου Πανιερότητος εὐλαβητικὸς καὶ πρόθυμος ἐν πᾶσιν,

Ιωάννης Κομνηγὸς Ἰατρός.

Inalt prea sfîntului și de Dumnezeu păzitului Mitropolit al prea sfintei Mitropolii a Ungrovlahiei și prea cinstițului exarh al plaiurilor Domnului Domn Teodosie, prea respectat întru Christos, părinte și stăpân, cea mai cucernică închinăciune.

E rânduială veche și din bătrâni lăsate (Inalt prea sfîntite și prea cinstite stăpâne) ca cele sfinte să fie ale celor sfinți, după cum se cuvine ca un lucru să se apropie de ceea ce-i seamănă, nu de ce se deosebește.

Cărțile care se îndeletniceșc cu lucruri sfinte, la cine altii ar fi mai potrivit să fie aduse înainte și închinate, decât la oameni sfinți și mai ales dacă unii ca aceștia sunt, fie puși peste cele sfinte și apărători ai sufletelor și păstorii ai turmei cuvântătoare, fie ocrotitori ai așezămintelor cu care acele cărti se îndeletniceșc. De aceea, după cuviințe, cărtulia mică de față, către protecțirea Inalt Prea Sfintiei Voastre aleargă, ca una ce este proșchinitariu al sfîntului și cu sfânt nume Munte al Athosului. Inalt Prea Sfintia Voastră este împodobită cu vrednicia începătoare și săvârșitoare de slujbe sfinte a arhieriei, păstorește și turma cuvântătoare de-acum a Ungrovlahiei de Dumnezeu păzită, de peste treizeci de ani, în chip le-

giuit și cu dragoste de Dumnezeu, arhierind întru adâncă și smerită bătrânețe, împodobite cu atâtea virtuți plăcute lui Dumnezeu. Pe lângă acestea, cele cuprinse într'însa fi stau foarte aproape, fiindcă întru atât cinstește și apără acel munte cu nume sfânt, pe care adesea îl și numește patria lui însăși, ca unul ce-a sălășluit și s'a nevoit ani îndelungați în schimnicie, într'însul, cu o covârșitoare stăruință întru isihie și dela care îndeobște nici n'ar fi vrut să se despartă vreodată dacă pronia lui Dumnezeu, care pe toate cu înțelepciune le cârmuește, nu l-ar fi chemat de acolo ca să-i înmâneze cărma sfintită a acestei prea sfinte mitropolii.

Pentru mine, două au fost pricinile care m'au îndemnat să o scriu. Întii, fiindcă și pentru sfintitele și cinstitele locuri de închinăciune din sfânta cetate a lui Dumnezeu, Ierusalimul, și pentru cele din Muntele de Dumnezeu umblat al Sinaiului, am găsit adesea osebite proschinitarii, pentru Sfântul Munte, însă n'am găsit niciunul, nicăieri. Nu, că nu ar fi scris și despre el bărbăti înțelepti, scrieri mai iscusite și mai cuprinzătoare, dar poate că timpul, care nimicește toate, le-a prăpădit împreună cu alte lucruri de preț sau le-a ascuns.

În al doilea rând, îndemnul și cererea unor prieteni la aceasta; să nu mai fie și acest munte, cu nume sfânt al Athosului, nepărtaş la o asemenea învrednicire. Să o primească, dar, Înalta Prea Sfântia Voastră, părintește și cu bunăvoie, necătând la neînsernătatea darului, ci la cinstea sfintelor mănăstiri, despre care se vorbește și la râvna mea recunoscătoare și cucernică pentru I. P. S. Voastră, răsplătindu-mă cu rugăciunile sfinte și cu binecuvântările Sale.

In București, 1701 Mai.

Al Înalta Prea Sfintiei Voastre, de Dumnezeu păzite, cucernic și cu râvnă la toate.

Doctorul Ioan Comnen

(Traducerea prefeței făcută de d-l Alexandru Elian).

București: Biblioteca Academiei Române.

130. *Liturghier grecesc și arăbesc*, Snagov 1701.

La notițele bibliografice din *Bibl. rom. veche*, I, p. 433, sa se adauge descrierea mai completă și studiul liturgic de Cyrille Charon (C. P. Karalevsky), *Histoire des Patriarcats Melkites*, III, Roma 1909, p. 55-72.

București: Biblioteca Academiei Române.

131. *Invățătură de șapte taine*, (Buzău 1702).

Ediția pentru Moldova, asemănătoare celei tiparita pentru Muntenia, în același an (aceasta din urmă descrisă pe larg în *Bibl. rom. veche*, I, p. 433-435, nr. 131) a fost incomplet descrisă, *ibidem*, p. 539.

In-4°, 1 foaie (titlul, numai un colț din el, în exemplarul Academiei Române) și 31 foi nenumerotate.

Deosebiri față de ediția pentru Muntenia:

1. Chenarul care încadrează paginile are ornamentează mai mult lineare, căla vreme cel din ed. munteana are ornamentează florale.
2. Inițialele au alte ornamente.

3. Paginile nu sunt numerotate, în timp ce ed. munteană are foile numerotate și sus în dreapta și pe coale; ed. moldovenească are numai caetele numerotate.

4. Prefața ed. munteană este scrisă în numele Mitropolitului Theodosie, cătă vreme în ed. moldovenească începe astfel: «Cu mila lui Dumnezeau Antonie Arhiepiscopu și Mitropolită a toală Moldavii, voao tuturoră Preoților carii vă aflați în Eparhiia noastră....» și continuă la fel ca în ed. munteană, numai cu mici deosebiri grafice, din care notează: smerenie (ed. mold.), smerenie (ed. munt.), f. 2 r.; dasrădăcină (ed. mold.), dăsrăcinește (ed. munt.) f. 2 r.; ată văsută (ed. mold.), ată văsută (ed. munt.), f. 30 v., etc.

5. Literalele mai subțiri și mai fine în ed. moldovenească.

Ce ne face să o credem tipărită la Buzău, este același cuprins de text în pagini, la ambele ediții. Din punct de vedere bibliografic, ele sunt două cărți deosebite, de aceea catalogul Academiei le înregistrează la cote deosebite: II 170, 414 ed. munt., II 170, 416 ed. mold.

București: Biblioteca Academiei Române.

132. *Liturghie*, Buzău 1702.

Prefața acestei cărți, scrisă de paharnicul Șerban Cantacuzino, a fost publicată și de Const. Erbiceanu, în *Biserica ortodoxă română*, 29 (1905–1906), p. 1341–1345.

București: Biblioteca Academiei Române.

133. Paul Baranyi, *Pânea pruncilor*, trad. de Ianeș Duma, (Alba Iulia) 1702.

ПЪНКИЛДОР | ГІЛІ | ІВАЦІЯ КРЕДИНЦІИ КРЕВІННЕЦІИ, | СТРАЖНСК | МІКІШ ШІМІК. | КАРІЕ Ѵ АС СКРІСЬ ФІ МІКІН ІТРЕБЧІСІИ, ШІН РІСПІДНІСІИ ОЧНІГІСІИ ЧІСТИ|ТІЛУ | ПАТЕР БОРОНЕНІЙ ЛІІСЛО | ПАРІКХІШАЛУ | ЕССЕРЕНІЙ | КАТХОЛІЧЕЦІ ДЕЛА | БІЛГРАД.

ШІН САД ІТІРСУ ФІ ЛІМБА РОМАНІСКСК | ДЕ ДІСМА ІІНІКШУ ДЕЛА | БОРКАНЦІ. | АЛАНІЙ ДОМ. ЗАВІВ.

In-18° (15 × 9,3 cm.), 8 pagini + 152 foi; sunt numerotate, jos, și caetele. Tipar negru, 18 rânduri pe pagină. Pe verso titlului, stema cardinalului Leopold Kollonich, mitropolitul primat al Ungariei.

In paginile 3–7 liminară:

Epistolie închinătoare.

Vrădnicului măriei sale Craiului preoțesc, Colonici Leopold Cardinalul său sfîntu de obște besericei Rome, Arhiepiscopului Estregomului și maiorul Ispan aceiaș varmeghii, Capului țărării Ungurești, Căntălareșulu celui mai mare, mai marelui următorilor sfântului Ioann de la Ierusalim, comundatoriului Egri și maiberghi, a finalitatului împărat a Romei și a Craiului încoronat a țărării Ungurești sfiatnicului mai dinlăuntru eminenții sale.

Cu inimă amărâtă a putut plângere până acum în țara Ardealului și în părțile țărării Ungurești cu Ieremia Prorocul, besereca noastră cea călcată de multe rătăcitudini. Pruncii au cerut pâne și n'au fost cine să le dea lor (plângerea Ieremie, cap., 4, sh. 4). Dară iată mila lui D(u)mnezău cea părințască, Eminenția ta, înălțate Crau preoțesc, care stergi lacramile pruncilor și le saturi sufletele lor căle flămânde, cu cuvântul și cu învățatura dumnezeiască dându-le loră dinu cheltuiala d(u)mnezeiască.

Adevărat, cine ar putea socoti cu cătă priveghiiare și sudoare din ceput, de când Dumnezeau sfîntuia sa, pre Eminenția ta ti-au rădicat spre marea preoție în biruința Ungurească, ti-au rădicat spre preoție mare, Ar-

hipiscopie și Cardinărie, ați nevoit spre săturarea sufletelor celor flămânde, nu numai cu învățatura, ce și cu typărirea cărților dumnezăști, cu cheltuiala eminenții tale, cu dirâgerea beserectorilor și coleghiomurilor și cu scumpă înfrumusețare acelora.

Vrednicăște ne putem bucura și noi dezept aceea de norocită vițăja beserectorii noastre cei până acum de mulți eretici călcată, care supt arepile preoției tale luând-o, nu numai proctești cu grija, ce și păzești ca un zid tare de turburarea cea înfierbântată a pizmașilor, nu numai cu pâinea cuvântului lui Dumnezău, cea din sămânță curată și hrănești, ce și dinu neghina cea sămănătă de omul cel pizmaș și păzește cu mare priveghiere, într'atâta cât suptul umbra arepilor eminenții tale, nu numai nu să sugușă beseroteca noastră de turburarea pizmașilor cea răpșitoare, ce și cu noao peste noao roade sufletești să îmbogățește și să înfrumusețează, cu care sufletele cele până acumă flămânde le înnoești și le saturi spre lauda lui Dumnezău și spre spăsenița sufletelor lor și spre bucuria și veselița eminenții tale.

Să priimești dezept acela cu ochi buni eminenția ta a căstă de iznoavă frântă pânea pruncilor, care și noi din mica eminență tale pruncilor o frângem și o împărțim.

De la Dumnezău toată blagoslovenia trupească și sufletească și vițăja îndelungată și spre lauda lui Dumnezău și spre paza beserectorii noastre cei până acum călcată pohtim eminenții tale.

Caplani cei smeriți ai eminenții tale, păstorii sufletești a beserectorii unite din Ardeal.

Ion Mușlea, «*Pânea pruncilor*» (*Bâlgard — 1702*). Din istoria unei cărți vechi românești, București 1941 (extras din volumul *Omagiu Profesorului Ioan Lupaș*).

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

Blaj: Biblioteca centrală.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

134. Slujba cuvioasei Matrona Hiopolita, (București) 1702. — Grecește.

Academia are un exemplar din această carte, legată în piele, cu aur, din vremea lui Const. Brâncoveanu.

135. Ștefan Brâncoveanu, Cuvânt panegiric la martirul Ștefan, București 1702. Ed. II. — Grecește.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 441 a fost dăruit de Const. Erbiceanu Academiei Române.

136. Hrisant, Patriarhul Ierusalimului, Despre preoție (București 1702). — Grecește.

Cartea este greșit bibliografiată la anul 1702. De altfel, nici n'a existat ca tipăritura de sine stătatoare, ci a fost tipărită la 1728, în București, la un loc cu altă operă a lui Hrisant și cu Cartea sobornicească a lui Paisie, patriarhul Constantinopolului.

V. mai jos, p. 234—235, nr. 198.

137. Ceaslov grecesc și arăbesc, București 1702.

La cele arătate în *Bibl. rom. veche*, I, p. 442—447 și 539—540, adăugă Cyrille Charon (C. P. Karalevsky), *Histoire des Patriarcats Melkites*, III, Roma 1909, p. 103—105.

București: Biblioteca Academiei Române.

138. Canisius, Catechism, tradus de G. Buitul, Cluj 1703.

Insemnarea din *Bibl. rom. veche*, I, p. 447 și 532, că prima ediție a acestei cărți este din 1636, trebuie corectată în sensul următor: în 1636 s'a facut prima traducere română a Catehismului lui Canisius, de către P. Iacob Nemethi. Această traducere, însă, pare a nu se fi tipărit, deși a fost trimeasă la Pozsony în acest scop. Bibliografii unguri nu cunosc niciun exemplar.

Limba română este scrisă în litere latine, cu ortografia umgurească. Are 5 părți cu «summa sécurte a enveczeturiei krestinest», iar dela p. 53—60 («szeversít») cuprinde «Rugăcsune de tote dzilele».

A. Veress, *Bibliografia română-ungară*, vol. I, București 1931, p. 152—153.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

142. Ștefan Brâncoveanu, Cuvânt panegiric la Adormirea Născătoarei, București 1703. — Grecește.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 452—453, a fost daruit de C. Erbiceanu Academiei Române.

143. Ceaslov (București) 1703. — Slavonește și românește.

Exemplarul Institutului de Istoria vechiului drept românesc din Iași, singurul vazut de noi, n'are foaia cu titlul; din 8 pagini liminare, are numai 3, cu scara cuprinsului, plus alte 720 pag. numerotate, urmate de 4 pag. nenumerotate (în loc de 6).

După cum s'a arătat în *Bibl. rom. veche*, I, p. 454, a fost tipărit de Antim Ivireanu, credem la București. Din datele pashaliei (p. 689), anul tipăririi este 1703. Tipar negru și roșu, cu 21 rânduri pe pagină. Trei xilografuri: la p. 512 icoana Bunei-Vestiri, într'un desen puțin obișnuit; p. 554. Înfățișând pe Iisus Christos drept judecător, cu Maica Domnului și Ioan Botezătorul în părți; la p. 606, Cupa Împărtășaniei. Cuprinde: Scara cuprinsului (soile liminare), Polunoștnița (f. 3—32). Polunoștnița Sâmbetii (p. 33—47); a Duminecii (p. 48—50). Utreria (p. 51—110). Ceasurile (p. 110—182). Vecernia (p. 183—199). Pavecernița cea mare (p. 199—241); cea mică (p. 241—251). Urmează Synaxarul, (p. 252—449). Troparele și condacele Triodului (p. 449—465), ale Penticostarului (p. 465—474). Troparele vescresnelor (p. 474—484) și altele (p. 484—487). Bogorodičnele (p. 487—511). Până aici, rugăciunile au fost în slavonește, iar indicațiile tipicului în românește, cu cerneală roșie.

Textele care urmează sunt scrise, în întregime, în limba română și se succed astfel: Slujba cântării Acathistului (p. 513—553). Canon de umilință (p. 555—569). Canonul Precistoi (p. 570—587). Canonul Ingerului păzitor (p. 587—605). Slujba Priceștaniei (p. 607—657). Canonul tuturor sfintilor (p. 658—668). Rânduiala exepsalmului (p. 669—688). Pashalia (p. 689—720).

Ultimile 3 foi, nenumerotate, fac parte din aceeași carte, fiind tipărite cu același caractere tipografice și pe aceeași hârtie și cuprind îndrumări pentru credincioși, dar mai ales pentru cler, asupra folosirii postului.

Ștefan Gr. Berechet, *Ceaslovul slavo-român al lui Antim Ivireanu din 1703*, în *Revista istorică*, 24 (1938), p. 246—247 (nu putem crede că ultimele foi, despre post, sunt dintr-o altă carte și au folosit numai la legarea Coaslovului).

Iași: Biblioteca Institutului de Istoria vechiului drept românesc. București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

144. Apostol, Buzău 1704.

Exemplarul complet al Academiei are 4 foi nenum. + 178 foi; pe ultima foaie se cere iertare pentru greșelile tipografice.

A. Filimon în *Dacoromania*, V, p. 604.

București: Biblioteca Academiei Române
Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

145. Radu Brâncoveanu, *Cuvântare la patima cea măntuitoare*, București 1704. — Grecește.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 457—460 a fost daruit de Const. Erbiceanu Academiei Române.

147. Antologhion, Râmnic 1705.

ΑΝΘΟΩΛΟΓΙΟΝ | Αδεκъ ФЛОЯРЪ КЪВИНТСЛСОРъ | Κάρε κυπρίνδε ἢ σίνε τόλτζ σλάжба че ἡ εκ κύκινε λόγη | ἢ εφίτει Βεσέρινι, πεστε τότε ἄνθλъ.

Ἄκσλъ ἢ τάχιο ἢ τραχέστα κάπη τυπορήτη, ώη λώεζάτη | δόπια χέλη Γρεčές.

Ἄ ειλει Πρέκλωμινάτζλαχι ώη ἢ ηλαζάτζλαχι Δόμην, ώη | Ὀβλαζδάντόριο ἢ τόλτζ Πάρα Ρεμιχίκες, | Ιωάννης Κωνισταντίνης Β: Βασαράκη Κονκολ. | Κας ώσκρδιο ώη κε τόλτζ κελτζάλλα πρέκινιστάτζλαχι δε | εβήνη ώη μάρε ιέκμη ἢ λόγη Μιχαήλ Καντακζ-ζηνή ελ Σπαζάρη, επει φέ δε Ὀβιψε ἢ Βεσέρινιαχι λόγη Χέ τρεβεζάνια, ώη αλλ Πρα-κοσλάκηνιχιαρχοφολος.

Κα ελλεινή α πρέκεφηνάτζλαχι Μητροπολιτή Κυρ Θεοδόσιε. | Ά εφίτα επίκοπιε ἢ Ράλινικζλαχι. | Λα ἄνθλъ δελα ειδήρη Λόμιοι οξέτι. | Πρήνη ώστενέλα ιοντόριολαχι δε Δάμεζές Κυρ Ιωάννης Ιβνιρέκηςλα Επίκοπιλα Ράμηνικζλαχι.

In-folio, 1 foaie (titlul) + 406 foi. Titlul încadrat în chenar de flori, în părți; sus Iisus Christos între Maica Domnului și Ioan Botezătorul (gravură care se repetă și la f. 1 recto), iar jos stema Cantacuzinilor (vulturul bicefal încoronat) cu inițialele MX KT, ale ostenitorului și susținătorului acestei tiparituri, Mihail Cantacuzino (facs. nr. 41, la p. 213).

Pe verso titlului stema Tării-Românești, cu inscripția: Ἐλέφ Θεοῦ Ι Κ Β Β Α Η ΙΙ ζ 1700 IV.

Textul pe 2 coloane, cerneala neagră și roșie, cu 40 rânduri pe pagina.

A. Filimon în *Dacoromania*, V, p. 605 greșește spunând că f. 2 v. are o gravura, ce se regăsește în *Cheiile înțeleșului*, București 1678.

București: Biblioteca Academiei Române.

148. Slujba Sf. Visarion, episcopul Larissei, București 1705. — Grecește.

N-am vazut exemplare. O descriere mai completă decât a lui Em. Picot (folosită și în *Bibl. rom. veche*, I, p. 463), au dat Em. Legrand, Mgr. Louis Petit, Hubert Pernot, *Bibliographie hellénique... au dix-huitième siècle*, I, Paris 1918, p. 38—39, nr. 32. — Mgr. Louis Petit, *Bibliographie des acolouthies grecques*, Bruxelles 1926, p. 27. — Notiță în *Luminătorul*, 67 (1934), p. 785, nr. 10.

150. Slujba Născătoarei de Dumnezeu, Râmnic 1706 — Slavonește și românește.

București: Biblioteca Academiei Române

151. *Molitvenic*, Râmnic 1706.

Bibl. rom. veche, I, p. 541–543 a descris un exemplar cu totul defectuos. Exemplarul complet are 7 foi liminare (titlul, extrase biblice și tabla de materii) + 453 pagini. Reproducem ultimele pagini, fiind însemnate din punct de vedere liturgic și cultural.

Pag. 451:

Cade-să a ști, că în M(o)litv(e)nicul acesta pentru toate tainele și treibile ce să cuvină a le isprăvi Preotul, s'au pusă, iară slujba la priceștaniia bolnavului, noi n'amă pusă, precumă vedemă că să află în M(o)litv(e)nicele slovenești, căce că în izvoadele grecești nu să află acastă rânduială făcută osebi, nice urmează a să face vreo slujbă la acest lucru, ce numai după ce mérge Preotul acolo unde va fi bolnavul. Intâi trebuie să-lă spoveduăscă cum să cade și apoi să-lă priceștuăscă cu D(u)mnezeștile taini, zicândă bolnavulă de va ști carte.

Creză D(o)a)mne și mărturisescă că tu ești adevărat H(risto)s fiul lui D(u)mnezeu celui viu. Tot până în sfârșit.

Iară pe ispoveduită să nu îndrăznească Preotulă a-lă cumineca, că voră cădea amândoi în osândă.

La p. 452 sunt 11 rânduri, în care se cere iertare pentru greșelile de tipar, iar la p. 453 următoarele:

Insă să știi și acastă; că de veř cerceta pre amăruntulă rânduialele și tălmăcirea acestuă M(o)l(i)tvenic și de-l veř potrivi cu niscare izvoade slovenești, veri de unde ar fi typărit și nu să va potrivi, să nu te priești îndată a defaimă, căce noă amă urmat M(o)l(i)tveniculă grecescă, carele l-au typărit Nicolae Glychi la anul de la Hs. 1691. Si după câță ne-au fostă putință și intru înțelesă și intru rânduiale, amă aşazată, pre alocurea și adaosă în tălmăcire pentru scurtarea limbii Rumânești, aşijderea și la învățături și la rânduiale pentru [p]rostimea Preoților și pentru mai lesnele loră.

Iară céle ce nu s'au pusă nici decumă, s'au lăsată, unele pentrucă săntă arhiești, iară altele pentrucă nu le slujesc pre acéste locuri.

A. Filimon în *Dacoromania*, VI, p. 376–377.

București: Biblioteca Academiei Române.

151. *Octoih*, Râmnic 1706.

Exemplarul complet pe care-l are acum Academia Română se compune din 2 foi ne-numerotate + 84 foi + 1 foaie nenumerotată. Foaia de titlu pe recto și verso are aceeași gravuri (chenare și stema țării) ca în *Antologhionul*, Râmnic 1705 (v. mai sus, p. 219, nr. 147 și facs. nr. 41, la p. 213).

Ultima foaie nenumerotată are pe recto o gravura semnată ИКИИИ БЫКОВ 1678, identică cu cea din *Cheiă înțelesului*, București 1678 (v. facs. 184 din *Bibl. rom. veche*, I, p. 221). Pe verso o serie de vignete în cerneala neagră și roșie, așezate simetric, asemanătoare cu cele de pe recto foii a 2-a nepaginata (liminara), astfel că cele 2 pagini cu vignete formează un fel de „pendantif” cu care începe și sfârșește cartea.

Compară cu A. Filimon, *Dacoromania*, V, p. 606.

București: Biblioteca Academiei Române.

152. Gheorghe Maiota, *Cuvânt la Patima Domnului*, Râmnic 1706. — Grecește.

In *Bibl. rom. veche*, I, p. 468—469 s'a reprodus numai titlul, după alți bibliografi.

Formatul in-16°, de 51 foi. Tipar negru, 18 rânduri pe pagina; dela f. 28 înainte, versetele sunt notate prin litere majuscule roșii, în paranteze.

Verso titlului alb. F. 2—3, prefața lui Gheorghe Maiota către Dosithiei, patriarhul Ierusalimului. F. 4 r. albă, iar pe verso xilogravură foarte fin lucrată, înfățișând pe Iisus purtând crucea; 5 versuri sub gravură.

București: Biblioteca Academiei Române.

153. Radu Brâncoveanu, *Cuvânt panegiric la Sf. Nicolae*, Râmnic 1706. — Grecește.

In *Bibl. rom. veche*, I, p. 469 numai titlul reprodus după alți bibliografi.

In-16°, 23 foi; tipar negru, cu 18 rânduri pe pagină. Exemplarul văzut de noi este defectuos: f. 3 (sfârșitul prefeței lui Radu Brâncoveanu) și f. 6—23.

Reproducem fragmentul din prefață, cât s'a pastrat, în traducerea d-lui Al. Elian:

... ὡς, καὶ τῆς ἀκροάσεως τῶν κατορθωμάτων τοῦ Ἀγίου δποῦ πανηγυρίζομεν τὴν σήμερον, καὶ λαμβάνεις τοιουτοτρόπως ἐκείνην τὴν εὐφροσύνην, τὴν δποίαν λαμβάνομεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν πράξεων, δποῦ δὲν ἔχουσιν ἀκόλουθον τὴν μετάνοιαν. Αὖξαντι πάλιν ἡ τοιαύτη ἀγαλλίασις, δταν διέπης ἀναθεν πᾶς ἔγινε κανὼν Ἀγιότητος ἡ διωτάτη σου πάλαι εὐλάβεια, καὶ πῶς ἀνυμνεῖ καὶ πανηγυρίζει μεγαλοπρεπῶς τοὺς Ἀγίους δ Γαληνότατος σου καὶ Φιλευσθέστατος Γίος μὲ τὸν ἐπίλοιπον Λαὸν τοῦ Κυρίου, διατι ἄφησες λαμπρὰν κληρονομίαν τὴν εἰκόνα τῆς Χριστιανικωτάτης σου εὐσεβείας. Χαῖρε λοιπὸν Θεοφιλέστατες Μακαρίτα σὶς τὴν θεωρίαν τῆς προκοπῆς ὅποῦ ἐμάθαμεν ἀπὸ τὸν διον σου, διατι καὶ ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες τὰ ἔχνη σου ἐλπίζομεν μετὰ θάνατον τὴν κοινωνίαν τῆς ἀιδίου Μακαριότητος.

Σοῦ τοῦ αἰωνίας μνήμης Μακαρίτου

Εὐλαβής ἀπόγονος
Πάδουλος Βραγκοβάνος.

...și a ascultării biruințelor Sfântului pe care-l prăznuim astăzi și capăți astfel acea bucurie, pe care o căpătăm și noi la amintirea faptelor care nu au drept urmare căința. Crește, iarăși, o asemenea veselie, când privești de sus¹⁾ cum a ajuns canon de sfințenie prea cucernica ta evlavie de odinioară, și cum slăvește și prăznuiește cu mare cinste pe sfinți, prea luminatul și prea cucernicul tău fiu²⁾ cu tot poporul Domnului, fiindcă ai lăsat strălucită moștenire chipul cucerniciei tale celei prea creștinești. Bucură-te, dar, de Dumnezeu, iubite răposate, când privești folosul pe care l-am scos din viața ta.

Fiindcă și noi, umblând pe urmele tale, nădăjduim după moarte să fim părtași fericirii veșnice.

Al tău, răposate, întru veșnică aducere aminte, cucernic urmaș,

Radul Brâncoveanu.

¹ Cuvântul panegiric este scris în amintirea lui Preda Brâncoveanu.

² Domnul Constantin Brâncoveanu.

154. *Psaltire, Alep 1706. — Limba arabă.*

La descrierea din *Bibl. rom. veche*, I, p. 469—477 să se adauge studiul lui Cyrille Charon (C. P. Karalevsky), *Histoire des Patriarcats Melkites*, III, Roma 1909, p. 108—112.

București: Biblioteca Academiei Române.

159. *Slujba Sfintei Ecaterina și Proschinitarul Muntelui Sinai, Târgoviște 1710. — Grecește.*

Titlul în *Bibl. rom. veche*, I, p. 481—482.

In-4° mic, 4 foi liminare + 45 foi, din care au numere numai primele 4 foi.

Titlul încadrat în chenar gros cu ornamentează de compozitie tipografică. Un chenar asemănător, pe verso titlului, înconjură stema Tării-Românești; sub stemă versuri semnate de Mitrofan Grigoras. În foile liminare mai avem: prefața ieromonahului Nichifor Marthalis, egumenul mănăstirii Episcopiei Râmniciului, către Mitropolitul Antim; o epigramă semnată de Mitrofan Grigoras și o altă prefață a aceluiași Nichifor Marthalis către cititor.

Textul Proschinitarului începe la f. 22 v.

Pe ultima pagină o altă epigramă semnată: Ο τῶν ἱερομονάχων εὐτελὴς Μητροφάνης Γηγορᾶς δὲ ἐκ Δωδώνης.

Publicăm în transcriere și traducere, datorita d-lui Alex. Elian, două din epigramele lui Mitrofan Grigoras.

Sub stemă, pe verso titlului:

Πρὸς τὸν εὐσεβέστατον, καὶ ἐκλαμπρότατον αὐθέντην, Κύριον Κύριον Ἰωάννην
Κωνσταντίνον Μπασαράμπαν Βοεβόδα, ἡγεμόνα πάσης Οὐγγροβλαχίας.

Εἴκελες ἡρώων Κωνσταντίνε Μπασαράμπα,
Κοίρανε Οὐγγροβλάχων σκηπτοφόρες ζαθέων,
Σοὶ πᾶσα χθὼν οἶδε χάριν, θεῖοι τε ἄπαντες
Εὐσεβέων σηκοί, ἥδε μοναι ἵεραι.
Ηλαῖοι γάρ ἐνδεέστι στήριγμα πέλεις, ὅρεος τε
Ἄλκαρ Σιναίου πατράσιν ἡλιβάτου,
Οὓς ὑπευχομένους σῆς ἐκλάμπρους ὑγιείας
Ἐχθρῶν ἔξι δρατῶν ρύσο σῇ δυνάμει.

Ο δοῦλος τῆς ἐκλαμπρότητός σου Μητροφάνης.

Către prea cucernicul și prea luminatul Domnitor, Domnul Domn Ioan Constantin Basarab Voevod, Domn a toată Ungrovlahia.

Constantine Basarab, cel asemenea cu eroii, căpetenie purtătoare de sceptru a Ungrovlahilor sfinți, tîie tot pământul îți aduce mulțumită și toate lăcașurile celor cucernici și deasemeni sfintele mănăstiri, fiindcă ești sprijin tuturor celor lipsiți și ajutor părinților din muntele Sinai cel prea final. Pe aceștia, care se roagă pentru luminata ta sănătate, i-ai scăpat cu puterea ta de dușmanii cei văzuți.

Robul Luminăției tale, Mitrofan.

Pe f. 3 v. liminară:

Πρὸς τὸν πανιερώτατον καὶ λογιώτατον Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας
Κύριον Κύριον Ἀνθιμον.

Πάντεσσι σπουδῇ κέλομαι τάδε ρήματα γνῶναι,
Ἄλυθε φώς Βλαχίης εἰς πέδον, ἥλθε δὲ φῶς,

Ἄγθιμος Ἱεράρχης Θεοείκελος Οὐγγροβλαχίης,
Κεδγῶν Ἰβήρων ἐκ γενεῆς δσέης.
Ω δῶκε πλοῦτον σοφίης Θεὸς ἄφθονον, ἔρδειν
Πρήξεις οὐρανίους, τῇ τε Τυπογραφίῃ
Εὐσεβέων σύστημα δνεῖν γαίην ἀγάπην πάσαν
Ος δὴ Συναίου στίφει τῶν πατέρων
Τήγδε τύπῳ δοὺς θιέλον ἐφῆδυνεν ἔξοχα πάντα.
Ω βὰ Θεὸς δοίη οὐρανίους θαλάμους.

Ο τῆς σῆς πανιερότητος πρόσθυμας
Θεράπων τῶν Ἱερομονάχων εὐτελῆς
Μητροφάνης.

. Către Inalt Prea Sfințitul și prea învățatul Mitropolit al Ungrovlahiei Domnul Domn Antim.

Indemn pe toți să ia cunoștință, cu grijă, de aceste vorbe; a venit bărbat pe pământul Valahiei, a venit lumină, Antim dumnezeesc, ierarh al Ungrovlahiei, din neamul cucernic al Ivirilor înțelepți. Lui i-a dat Dumnezeu averea înbelșugată a înțelepciunii, să facă fapte cerești și prin tipografie să fie de folos peste tot pământul mulțimii celor cucernici. Aceasta dând prin tipar cartea de față, a bucurat în cea mai mare măsură cetele părinților din Sinai. Lui, dar, să-i dea Domnul sălașurile cele cerești.

Al Inalt Prea Sfinției Tale slujitor zelos, smeritul
între Ieromonahi, Mitrofan.

București: Biblioteca Academiei Române.

160. *Panoplia dogmatică*, Târgoviște 1710. — Grecește.

Cartea este in-folio, de 6 foi nenum. + 178 foi num. (nu 188, cf. *Bibl. rom. veche*, I, p. 482—483).

București: Biblioteca Academiei Române.

162. *Octoih*, Târgoviște 1712.

La *Bibl. rom. veche*, I, p. 486, adaogă: C. Erbiceanu, *Cel întâiu Octoih imprimat în Valahia, în românește, în Biserica ortodoxă română*, XVI, p. 800.

București: Biblioteca Academiei Române și Biblioteca Ion I. C. Brătianu.

166. *Maxime filosofice*, Târgoviște 1713. — Grecește.

Exemplarul lui Const. Erbiceanu, descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 489—492 este acum în Biblioteca Academiei Române.

170. *Ceaslov*, tradus de Antim Ivireanul, Târgoviște 1715.

Exemplarul complet are 4 foi nenum. + 531 pag. Deși exemplarele Academiei sunt necomplete, totuși numarul paginilor se poate deduce din tabla cuprinsului (f. 4 liminară, verso): până la p. 527 este Pascalia, iar dela p. 528 începe învățătura despre posturi, care, într-unul din exemplarele Academiei, ține până la p. 531, unde se termină cu: «Sfărșitul și luř D(u)mnezeu laudă».

București: Biblioteca Academiei Române.

172. Antim Ivireanu, *Sfătuiri creștine-politice*, București 1715. — Grecește.

C. Erbiceanu, în *Bis. ort. rom.*, XXX, p. 1201.

Exemplarul lui Const. Erbiceanu, descris în *Bibl. rom. veche*, I, p. 498—499 este acum în Biblioteca Academiei Române.

173. Chrisant, *Despre oficii, clerici...*, Târgoviște 1715. — Grecește.

La descrierea făcută în *Bibl. rom. veche*, I, p. 499—500 să se precizeze localitatea unde s'a tipărit: Târgoviște — și să se corecteze paginația: 7 foi liminare + 144 pag.

București: Biblioteca Academiei Române.

175. Dositeiu, *Istoria Patriarhilor Ierusalimului*, București 1715. — Grecește.

Să se adaoge la *Bibl. rom. veche*, I, p. 501, localitatea de tipărire: București.

București: Biblioteca Academiei Române.

176. Al. Mavrocordat, *Istoria sfântă*, București 1716. — Grecește.

La descrierea făcută în *Bibl. rom. veche*, I, p. 509—512 să se adaoge locul de tipărire: București; cuprinde 17 foi liminare + 384 p. + 15 foi nenumerotate.

București: Biblioteca Academiei Române.

183. Acolitia sfintilor Neofit și Maxim, București 1723. — Grecește.

Titlul în *Bibl. rom. veche*, II, p. 22.

In-4° mic, 32 foi. Tipar negru și roșu, 28 rânduri pe pagina.

Pe verso titlului o închinare în versuri scrisă de Panaiot Vizantiul, primicier al Marei Biserici a lui Christos și grămalic domnesc, catre Mitropolitul Neofit al Artei.

Urmează o prefată a Mitropolitului Neofit Mavromates al Naupactului și Artei, către proigumenul Mănăstirii Lavra din Athos și către prea cuviosul între ieromonahi Neofit, din insula Hios.

După mai multe pagini scrise de același Mitropolit Neofit asupra M-rii Ivirilor din Athos, începe slujba pomenișilor sfinti.

București: Biblioteca Academiei Române.

185. Damaschin, Episcopul Râmnicului, *Invățături pentru șapte taine*, Râmnic 1724.

Nu se cunoaște titlul acestei publicații.

In-8° mic, 55 pagini. La pag. 3 începe cu urmatoarele:

Damaschinu cu mila lui D(u)mnezeu Episcopul Râmniculu: Cucérniciloru preoți, carii vă aflați în Eparhiă smerenie noastre, tuturorū de obște m(o)l(i)tvă și blagoslovenie vă trimitem.

Lămuririle lui Damaschin țin de la p. 3—6 și au fost reproduse de Samuil Clain, la sfârșitul *Theologhiei dogmatice*, Blaj 1801 (v. *Bibl. rom. veche*, II, p. 429, nr. 634). Dela p. 7—55 invățăturile.

C. Lacea în *Dacoromania*, 3 (1923), p. 800.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române.

186. *Psaltire*, Râmnic 1725.

ΨΙΛΤΙΡЬ | Прѣквѣлѣй шї .прѣрѣтѣлѣй ДЛІВІДЬ. | Пікѣмъ фтрафесть кіпъ д
Абаш | вѣрѣ түпврѣтѣ. | А сїйта єїкопе а Рим: | Кѣ порѣнка шї кѣ тоатѣ
Кіел-|тѣлѣла ѿ прѣ сїйцѣтѣлѣ[и] шї дѣ Дамнѣзѣ юбиторюлѣй | Куб Дамаскінъ, епіско-
пѣль | Рымникѣлѣй. | А ѿвѣлѣ дѣла Нѣпіерѣ лѣй Хс | заѣкѣ іаи, дї, | дѣ Йліе Чер-
наводѣнѣлѣ.

In-8º mic, de 1 foaie
și peste 248 foi numerotate.

Pe verso titlului,
David pe un tron, gravat
de П. Р.

București: Biblioteca
Academiei Române.

188. N. Mavrocordat, *Despre datorii*, Londra 1724. — Grecește și latinește.

I. Bianu și N. Hodoș, *Bibl. rom. veche*, II, p. 23 au semnalat greșit, după alti bibliografi, această carte, sub anul 1725. N'a existat o ediție din acest an, ci din anul 1724. Vezi descrierea mai sus, p. 48—50, nr. 59.

189. *Antologhion*, Iași 1726. — Slavonește și românește.

La descrierea făcută în *Bibl. rom. veche*, II, 23—27, căt și în lista dela p. 539 să se corecteze ca *Antologhionul* este scris în limba slavonă, iar nu «românește». În limba română sunt titlul, prefața, indicațiile tipicului, evangeliile voscresnelor și epilogul.

București: Biblioteca
Academiei Române.

190. *Catechismus*, Sâmbăta-Mare 1726.

КИТЕКІСМІШЬ | сїв | .рѣквѣтѣрѣ крециніаскѣ. | А фалосѣль, наимѣлѣй рѣ-
секѣ | динѣ цара Оўнігриаскѣ. | Датѣ ѕѣарѣ | пїнь. | ѡсвѣдѣа, шї ѿстенела Мхрін
Галѣ. | А ѡмнѣлѣни д: Іѡанн Іѡсифъ | Декамилѣ, | Ипѣквѣль Себастьянъ, шї
шї ѿвѣлѣ | чвлѣни: и про. | Чинѣлѣй прѣѡцѣкѣ оўнї дї лециа Грециаскѣ
Енкарніа ѕѣотолицѣкѣ, А Цара Оўніг-
риаскѣ, Сфинтии шї ѧнѣлѣцатѣн т пѣрѣцїн
Рѣмѣлѣни Сфетнікѣ.

Іарѣ ѕѣкѣмь.

А Фалосѣль Намѣлѣни Рѣмѣнекѣ, А лимбѣ
рѣмѣніаскѣ Атоарѣ, шї тиپърїта.

Съмѣтѣ мѣре, А Типографиа Академи-
ческѣ. Анонѣ дѣла Хс, ѕѣкѣ

42. *Catechismus*, Sâmbăta-Mare 1726. — Titlul.

каришк Іпогримчк, + Цара Огнєштиаск, Сфинтен ши .Ризвицатеј .Фикрхїй Ръмвлан Сфетнїк.

Іарк лквмь. | + фнлосла Намвлан Ръмвниск, + лиува ръмвниск .Лтоарсъ, ши тнпзрнть.

Съмбета мэрт, + Типография Ікадеми|часк. Ихль Дела Хс. Аѣрс.

In-8° mic de: 1 foaе pentru titlu (fasc. nr. 42), 396 pagini și 7 foi nepaginate pentru «Scara lucrurilor ce să coprindă într'aicastă carjalărue» (sic) și pentru greșelile de tipar: «Greșelele aşa le îndereptăza».

Verso titlului este alb. Incepe cu:

Cuvântu cătră preoți.

Cumă ni să cade noao, cară săntemă puș și rânduiji dină mila luă Dumnezeu spre grija sufletelor răscumpărate cu cinstiță sângele Mântuitorului nostru Isus Hristos, să ne aducemă aminte de învățatura apo(s)toličască, care vasul celu alesu dumnezeiescul Pavelu o lăsată tuturor Ipiscupilor la Titu cap. 30 stih 7 zicându: cade-să Ipiscupulu fără de păcată a fi, precum să cuvine slugi(i) lui Dumnezeu, adecă: nu măndru, nu măriosu, nu bețivu, nu învrăjbitori, nu pohtitoru (ποθητοριο) lucrurilor grozave: ci priimitorul, blandu, trăză, direptu, sfântu, răbdătoru, coprinzătoru cuvântulu direptu de învățatură, ca să poată îndirepta și îndemna spre învățatura cе dirăaptă, și a certa pe cei ce să punu înpotrivă. Așjdere, și voi preoțiloru, cară sănțeți oiloru celoru cuvântătoare al doile păstoru, și dină darulu dumnezeiescu cuvântulu lui Dumnezeu și tainelor de Domnul nostru Isus Hristos pentru măntuiră nămulu omenescu rânduite slugi credi(n)-coase. Țineți minte bine aicastă învățatură apostoličască, cărie cu totu sufletul vostru urmându, să vă îndireptați viața voastră și nărvurile voastre. Isgoniji din inimile voastre măndria și nu fiți asemene farsișratoru (sic) care pe scaunele sale cu mare pompă și deșarte podoabe să îmbrăca, măndreți umbla, și cu măndria loru că ne-bună, învățatura că de folosu a adevăratului Mesie o călca, făcându-să pe sine mai întelegă, măcaru că prorociile nu întelegă, ci fiți adevărați următori Mântuitorului nostru Isus Hristos, care adevăratu au zisă de sine: eu săntu bună și blandu cu duhul: care scoboru pe cei măndri și înalju pe cei smeriți; nu fiți măriosi, că măňa după cuvântul filosofulu și nebunie, că cine să umple de mănie de multe ori cu acasta fiindu orbitu, să sloboade într'unele, de care apoř foarte-și bănuete și cu multă dosadă, și pătimire debie să curătește: pentr'ača ori ce creștinu, că să nu cază într'atâta și gre răutate, cade-i-să să să feriască de unele lucruri ca acestia, care luc(r)u pe om la pierzare, muncindu, ca totu omul, care și învăță și sucuitu (sic) acestui nărvu rău, sau păcată, să să desvețe și să să îndirepteze în alte fapte bune care-să înpotrivă acestui nărvu rău adecă în blândețe, umilinjă, răbdare, și alte greutăți: că în pătimirile voastre viji (sic) birui sufletele voastre. Zice Domnul și în alte locuri: fericiți-să cei blânzi, că ei voru moșteni pământul; fericiți-să făcători(i) de pace că aceieia fiindu lui Dumnezeu să voru chema. Nu punereți veselia voastră în beție, că ce-i mai urătu a vede, decătu omul amintere cinstiță și de toji priimitu, sau mai vărtosu cu darul du-

huluī sfântū înpodobitū, în zavi(s)nice și urâte beție și măncări afară de samă înecatū? Că și dobitoacele cele fără înges, atâtă măncă și beu cătă le pofteaște firia ca să-și poată tine viața; dară omulă care-i cu minte și făculă să caute la cele mař de susă, care mař pe urmă fericită să le poată ajunge; ca firiș sale și lăcomieř a face destulă și afară de samă cu atâtă grozăvie a numelui său într'ačastă parte mai josă de câtă dobitoacele a lăsa și atâtă răutate a aduce trupului său de care și voievodulă doftorilor au mărturisită, zicându: grijiți de împlere pânteculuă afară de samă, dină care toate beteșugurile vinu în trupulă omului. Si dumnezescul (sic) Pavelă Apostolă iară zice și într'acestu nărvă, cu ačastă învățătură de măntuire ne îndemnă la Efesă, cap. 1, stih 40: «Nu vă înbătareți cu vină, întru care este curvie; pentr'ača bogatulă celă ce să îmbrăcă în urșinică și pre să slobozie în toate deșertăčunile aceștii lumi și păcate peste păcate grămadie, în fundulă iadului său îngropată; ave puțină pentru lipsă sau beteșugulă trupului, sau pentru veselia inimii(i), nu-ă lucru rău; ci în uspehe, cărșme, și în uliță beuturile afară de samă și urâte, aleșu fețelor duhovnicești săntu foarte contenite și oprite de sfîntele canoane; și firii noastre beția și lucru foarte necuviosu și înpotrivitoru: cându afară de samă și de măsură fiindu îngreuiată, în silă fi caută a se curăță și la stară că de mai nainte a să pune. Nu fireți priptori spre bătaia de aproapelui vostru, fără cându ii de lipsă pentru îndireptaria lui; și cându vă face cineva silă și în pizmă, bucurosi răbdaj, avându nădejdă plati(i) de vecie, aducându-vă aminte de credința creștinească care ne'u învăță Domnulă nostru Isus Hristos încă fiindu cu noi în trupă omenescu, zicându: De-ți va da cineva o palmă peste obrază, înțoarce și ceialaltă parte; și ačastă pildă a pătimirii(i) ne'u dată noao în toată viața sfintii sală, de vreme ce și pe Pătru, mař marele Apostolilor, ucinculă sfintii sală celă mai iubită, care vre să-l apere, nu l-au lăsată ca să-lă apere cu sabie, cându mănoi jidovi spre groaznică moarte flă prinde. Așjdere, și voi cându simți că vă face cineva în pizmă, aduceți-vă aminte de cuvintele cu care v'au înbucurată adeverință că veñnică: fericiți-s cei ce pată izgonire. Bătaia doao răutăți aduce: una celuă bătută, alta celuă ce bate, că celuă ce bate a prinde pe celuă bătută spre izbândă și-lă împă de mănie, și-și scornește urăcune sie-și și chiama județulă pe pedepsiră sa. Pentr'ača mai bine este să vă conteniți de unele vrajbe ca aceste ca soția și viața voastră să fie pace, pildă, floare și de folosu creștinilor. Nu vă slobozireți în dobânzi urâte, că cine pofteaște (ищет) multu, bjne a biruă într'ačastă lume, mintea lui atâtă să deparțiază de lucrurile cele cerești, cută nu să poată spune cătă înpiedecare și pagubă aduce mergerii înainte întru cele sufletești și deregătorii griji păstorești lipite, ačastă fără de socotială poftă a lucrurilor celor trecătoare în care multe suflete pieru; și cinulă bisericescu, care amintere foarte-i luminată și cinstiță și necinstiță și nebăgată în samă și nesocotită pentru una ca acea, care caută ača dobândă fără socotială. Pentr'ača sfintă părinți în sfintele săboară așe tare au opriți ca să nu să mestice preoți în neguțătorii și alte lucruri din afară. Pentr'ača cu multu mai vărtosu tribue să să feriască și de alte lucruri mař mici în folosul trecă-

toriu, care lesne are pute dobândi dintr'alte meșterșuguri mirenești, au jocuri și camete, care nu să cuvină cinului preoțescu și care nu numai de Dumnezeu ce și de mireni și sfintele săboară își oprite; și nu numai mirenilor, ce mai vărtosu și preoțiloru și adevăratu nece o cinstă nu poate aștepta preoți de la mireni, ori cari întru acestu nărvă rău cu atăta pagubă și a cinstii și a sufletului său, să tăvălescu cătră oaspeți; alesu cătră călători și săraci, fiți milostivi și eftini, dându-le bucurosi salăș și alte care-să de lipsă călătorilor ca să poată la voi odihni și răsufla fiindu bătuți și osteniți de drumu. Arătați-vă dragostea și libovul cătră toți întru cele slobode, uspătându-ți, veselindu-ți, bucurându-ți și vorbindu bucurosi cu ei. Fiți trăazi în toată vreme, mai alesu căndu aveți vorbă cu cineva au vi să faceți (sic) ceva, care să cuvine deregătorii voastré, ca să nu să îndoiască și să ia pildă ra (sic) cei ce-s supuși va o întru cele sufletești: ca aşa dinu faptele și viața voastră, nu ocară, ci laudă să aveți la toți cei buni și cinstiți.

Iubiți direptăția, care foarte va fi cunoscută și bițuluită oamenilor și oilor voastré; de nu viți bușulu pre mine nece în sufletu, nece în iosagu, nece în cinstă sau în veste sau în vestiă că bună; ci vă viți ajunge cu ale voastre, care vă au dăruitu milostivul Dumnezeu și viți în toarce oricărue ce-i alu său și viți face orice să cuvine și-i direptu. Fiți sfinți și răbdători, ferindu-vă de pofta strămbe și soții cu prihană, de mueri, de vorbe grozave și povestii, de cântece lumești, de jocuri și alte lucruri care nu să cuvinu cinului preoțescu, ci lege lui Dumnezeu neîncetatul o căutați. Sfânta Scriptură și alte învățături ale sfinților părinți cetiți și ispitiți, ca să puteți mai lezne și susletele voastre a măntuie și oile care-să încrezute griji(i) voastre cei păstorești cu pâne sufletiască a paște și mai pe urmă la păsună că ceriască și staulu celu de susu fără frică a le duce. Mai pe urmă fiți prietini învățăturii cei adevărate și de măntuire și cu oameni vestiți cu învățătura și viața bună creștinască și nu pe cei care-să u(m)flați cu înțeleptia că deșartă a aceștii lumi și muncescu a să arăta mai înțelepti de cătu săntu, cinstiți-i, ci pe cei care-să în biserică catolicască a Romei plini de direpta și adevărata învățătură sfintei Evangeliei; care oru pute, proști și pe cei lenesi, cari nu grijescu de măntuiră sa că de vecie, a-i învăța pe cei răi, a îndirepta și pe cei ce greșescu la căraria ce de măntuire aduce. Pe aceștia cinstiți și pe aceștia cu toată inima iubiți: că alii fiindu întorsi și stricați cu învățătura eriticilor, suptu fagură de miere arătându-să înțelepti pinisetă încetă, slobod în inimile oamenilor veninul eresurilor, care-su pierzare sufletelor de vecie. Iară acește cu învățătură diriaptă, adevărată și de măntuire pe cei greșiti îndereptăză și destoinici facu oameni a ține darul dumnezeiesc, sufletelor sale făcătoriul de viață. Pentru că ca și eu dătorii și deregătorii melé, ca să pocă face destulu și voi ca să știți cumu veți pute mai lesne a învăța sufletele care-să încrezute păstorii voastre; ce să cade a ști și a face credincoși lui Hristos și întăi capetele și păstorilor cei sufletești. Acestu Catechizmuș sau învățătură creștinască într'ačastă cărjălue deregătorii voastré foarte de folosu, foarte cu gându bunu o amu strânsu, în care pe

scurtu și foarte alesu, la înțălesul și folosul sufletescu acestui niamu rătăcitu (pentru alu căie ajutoriu și bucurie, amu priimitu acastă muncă) toate articulușurile credinții(i), poruncile lui D(um)nezeu și ale bisericici(i), Taienele teștemăntului nou, Tatălă nostru, Bucură-te Maria și alte lucruri care nu numai atâta-su de lipsă omului creștinu, cătu fără de ele nu poate a se spăsi, nece decumă, ce și care-su de lipsă pentru umplere poruncilor. Si altor lucruri grele, care de multe ori vinu la întrebare și mai alesu acele care Greci(i) cizmatici, sau care s-au tăiatu de cătră sfânta Besereca Romei, în rănduelele și cinurile loru fără ocă au sucuitu a arunca și a mișca înpotriva Râmlenilor, li-amu tălmăcitu și li-amu dezlegat.

Pentru aca acastă învățatură de mântuire cu aca poftă și gându o cetiți, cu care poftă părințască o amu adusu și eu vao, primiți-o și cătu veți pute mai bine și mai vârtoșu într'insa vă ispitiți și cu viața voastră ei vă asemănarești. Că'n adevărată învățatura sfintei Beserici Râmlenești și Apostolicești, care o mărturisimă a o crede, cându facemă mărturisiră credinții. Iară voi spre cinstia și mulțamiră munci(i) mele cei păstorești și osteneți înbătrânețelor mele, care amu priimitu pentru folosul sufletelor voastre, o priimiți, aducându-vă aminte de mine purure, în sfintele rugăciunile voastre, carea' o pothescu să cază în mai bună și mai mare măriră sfintei uni, care-i intră sfânta Biserica Râmleniașă și Grească și vă spăsiți.

Urmează pe 5 pagini următoarele instrucții:

Ce tribue să facă preoți(i) cându oru vre să de acastă învățatură poporănilor?

Intr'acestu cuvântu înainte părințește v'amu îndemnatu pe voi cinstiți în Hs. frați, ca după învățatura apostolișcă, viața și nărvavurile voastre să îndereptați. Acesta vă să cuvine vao înțări a găndi și a păzi, ca pinu acastă învățatură de folosu și traiurile voastre și faptele voastre cele bune, să fie lumină, viața voastră înainte oamenilor, ca precum lumina aprinsă în feșnicu luminăză, aşa și voi să luminați pe cei ce-su în întunerecul neștiințăi, în prostie, în lucrurile cele de lipsă la viața de vecie și care-su căzuți și învăluji în funginge păcatelor; ca aşa fiindu înțorși pinu voi la lumina că de mai nainte, la cunoștința vieții de vecie să măriască pe părintele vostru care-i în ceriu, că voi sănătei în locul apostolilor căror au zisă Domnul Hristos: mergeți în toată lume a propovedui cuvântul Evangheliei. Pentru aca înpleți poporăni(i) voștri de învățatura Sfintei Evangeliei, propoveduindu adesé ori cuvântul lui Dumnezeu în besericile voastre, învățându tineri și bătrâni, prunci și pruncele, și pe toși cari potu înțelege cuvântul lui Dumnezeu, tălmăcindu-le și descoperindu-le toate care le trebue loru a crede și a face, ca să miruiască viața de vecie, ca pinu lenia voastră sufletele cu cinstiți și scumpă săngele Domnului Hristos răscumpărate să nu cază în jahul blăstămatulu diavolu și ca să nu le caute oarecându direptul județu dinu mănilo voastre, cu mare paguba sufletelor voastre.

A dooa: ca să puteți umple aceste toate care amu scrisu mai susu, în toată Dumineca, după ce isprăvește sfânta Lăturghie, să de știre preo-

tulă tuturoră poporăniloră ca înainte, sau după vecernie, să vie toți la sfânta beserică, ca să auză acastă învățatură de măntuire, care-i foarte de lipsă creștinilor ca să poată bine și în curățenie a trăi. Însă pentru că să nu să întâmpile nescari lucruri necuvioase, bine are fi, ca într-o Duminecă să cheme bărbați(i), într'alta fâmeile; sau de vor veni toți odată, o parte, adecă bărbați să să deschilinăscă de cătră fâmei.

A trie: să încapa preotu făcându cruce, a zice: Tatăl nostru, Bucură-te Maria, Credința și alte rugăcuni pe scurtă care oră plăce norodului și să voră întâmpă după vreme și sărbătorile anului și aşa să zică ca să poată și norodul să zice după elu dinu cuvântu în cuvântu.

A patra: să îndemne pe toți cari știu ceti ca să ție la sine una dintr'aceste învățături, adecă: o cărtălue mai nainte de Dumineca în care va fi învățătură, să arăte la o păreche de prunci, care va socoti că-să mai înțelepți, o rugăciune scurtă, să o învețe până Duminecă și apoi Duminecă în beserică de rostă și tare să o zică unul, iară altul să asculte și un(d)e va greși să-lu înderepeze, și care dintr'aceste va ști mai bine de cătă altul, să-lu cinstiască cu ceva și să-lu laude înainte altora, ca să-i tragă inima și pe alii la învățătură.

Mai pe urmă, după ce va face preotul să pecumă l-amă învățat și prunci care au avută leță o spusă de rostă, preotul să le să-lu cinstiască și să-i lumineze într'ača leță de toate căte-să într'insă sau poate și deire dinu sfânta Scriptură, care va socoti că loră și altora care audă or fi mai de lipsă și de folosă, sau poate le lua și dinu Evanghelia, care să va întâmpă într'ača Duminecă sau sărbătoare, după anu, sau rânduiala bisericii, cându va vre să învețe și să facă Catecheziș. Să munăscă încă preotul și într'ačasta ca să nu zăbăvască oameni cu învățatura sa mai multă decâtă un časă, ca să nu li să urască, ci să le fie dragu și elu și învățatura lui și aşa inimile loră pentru lungime vremii de cătră acastă învățătură de folosă să nu li să întoarcă.

Iară la sfârșit, după ce va isprăvi ačă învățătură, iară să zică cu ei o rugăciune frumoasă și scurtă, ca și la începutul într'acesta chipu, ca să poată zice și norodul să după elu, cumu să cade, cu umilină și isprevindu aceste toate bine și precum să cade, să de laudă lui Dumnezeu, iară norodul să blagoslovenie și slobozie a merge pe acasă în pace.

Tabla de materii (paginile nenumerotate dela sfârșit):

Scara lucrurilor
ce să coprindă într'acastă cărtălăruie.

Listu

Cuvântu cătră preoți	1
Ce tribue să facă preoții cându or da acastă învățătură poporăniloră	19

Capă întăiu

De credință și credință Apostolilor	19
Pentru ce au făcută Dumnezeu într'acastă lume oameni	19
Care să chiama creștin și catolic	21
Care-i întăiul sămnă creștinul pravoslavnic	25

De faceré sfintei cruci	29
Cum tribue să punemă degetele, când facemă cruce	30
Cumă tribue să pue preotulă degetele, cândă blagoslovește	30
In care tribue să să învețe creștinulă	31
Ce-ă credința	31
Suma în care să cuprindă pe scurtă toate articulușurile credinții, care tribue să săcriază	33
Credăulă	33
Întâiulă articuluș alături credăului	35
Alături doile articulușă alături credăului	37
Alături 3 articulușă	39
Alături 4 articulușă	42
Alături 5 articulușă	45
Alături 6 articulușă	46
Alături 7 articulușă	48
Alături 8 articulușă	50
Să arată dină sfânta Scriptură, cumă că duhulă sfântă purcede și de la fiulă	52
Alături 9 articulușă	73
De capulă văzută alături Sfintei beserică	80
Alături 10 articulușă	84
Alături 11 articulușă	86
Alături 12 articulușă	88
Al 2 capăt	
De nădejde și de rugăcună Domnului	91
Tatăl nostru	94
De întăia cerere în Tatălu nostru	95
De a 2 cerere	97
De a 3 cerere	98
De a 4 cerere	98
De a 5 cerere	100
De a 6 cerere	101
De a 7 cerere	102
De alte rugăcuni	104
De închinare îngerăscă, adecă: Bucură-te Maria	106
Al 3 capăt	
De libovă sau dragoste și de 10 porunci	108
Dină ce să cunoaște libovulă lui Dumnezeu	111
Dină ce să cunoaște libovulă către de aproapele nostru	113
Zece porunci	115
Dezlegără poruncii denătăiu	118
Dezlegără a 2 poruncă	126
Dezlegără a 3 porunci	130
Dezlegără a 4 poruncă	133
Dezlegără a 5 porunci	139

Dezlegaré a 6 porunci	143
Dezlegaré a 7 porunci	147
Dezlegaré a 8 poruncă	152
Dezlegaré a 9 porunci și a zece	157
De poruncile sfintei beserici	162
Pentru ce au rănduit sfânta beserică aceste porunci	163
Care sărbători săntem datori să le sărbăm	166
De postă	171
Care-i détoriu a postii	173
De folosulu postului listă același	
Ce-să dijmele și cui tribue să să de	176
Ală 4 capă	
De tainele sfintei beserici	179
Căte-să și ce-să tainele sfintei beserici	180
Pentru ce slujește sfânta beserică sfintele taine	182
Căte lipsăscă la priimire sfinteloră taine	185
Care taine să potă pohtori (ποθητὴ)	186
De boteză	189
Căte feluri de botezuri să află	190
Care-i materia botezului	193
Ce gătare lipsăste în celă ce va să să boteze	195
De slujitorul săntului boteză	196
De lipsa nănașiloră	198
De cumatria ce să trage dină boteză	200
De untu de lemnă cu care să unge omulă înainte botezului	201
De pomăzuire, sau ungeră cu miră	202
De materia mirului	203
De forma mirului	204
De slujitorul mirului	209
De sfânta cuminecătură	213
De materia sfintei cuminecături	214
De slujitorul s[finței] cuminecături	230
De pocanie	237
De materia s. pocanii	245
De forma s. pocanii	246
De slujitorul s. pocanii	247
De celă ce să spovedește	252
De s. masle și materiă loră	261
De slujitorul s. masle	262
De s. preoție și cinurile ei	268
De materiă s. preoții	272
De forma preoției și cinuriloră ei	273
De slujitorul s. taine a preoției	274
De celă ce va să să preoțască	275
De Simonie	276
De slujba preotului	280

De privilegiumurile cinuluī preoțescū	282
De logodnă	286
De căsătorie	289
De materia, forma și slujitorul sfintei căsătorii	293
De clerici căsătoriți	301

Al 5 capă

In care multe întrebări să dezliagă	309
De direptaté omuluī creștinū	309
De răutățile ce să află în lume	311
De păcate	312
De postū	320
De rugăcune	328
De milostenie	330
De darurile duhului sfântū	340
De fericirile evanghelești	341
De cele mař de pe urmă ale omuluī	347
De județū	347
De ȣadū	352
De purgatoriumū	354
De sinul lui Avramū	357
De raū	359
De credința catolicască	364
De eriticū, păgânū și schismaticū	366
Ce-î credința, ce-î cinul	368
De călindariul celu nou	374
De călindariul celu vechiu	377
De schimbaré celor 11 zile întră călindariul celu nou și celu vechiu	378
De cele 7 săboară mari care s'au făcută la răsăritū	385

Transcrierea textelor este facută de dl. N. Cartojan.

N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelene*, II, p. 9, nr. 9.

București: Biblioteca Academiei Române. — Blaj: Biblioteca Municipiului. — Sighișoara: Biblioteca Gimnaziului evanghelic.

193. Învățatură pentru tineri, Râmnic 1726. — Slavonește și românește. Ediția I.

Descrierea completă în *Bibl. rom. veche*, II, 29—32.

Pentru precizarea originalului rusesc: *Первое учение отрокомъ*, alcăuit de Teofan Prokopović și tipărit în 1721, despre aducerea exemplarelor rusești în țară din inițiativa mitropolitului Moise Petrović al Belgradului (Serbia), v. Emil Turdeanu, *Din vechile schimburi culturale dintre Români și Jugoslavi*, în *Cercetări literare*, III (1989), p. 183—186.

Ediții noi în 1727 și 1734; v. mai sus, *Addenda*, p. 51, nr. 64 și p. 52—54, nr. 68.

București: Biblioteca Academiei Române.

196. Liturghie, București 1728.

Descrierea facută în *Bibl. rom. veche*, II, p. 35 a fost pusă la înndoială de A. Filimon în *Dacoromania*, VI, p. 378, spunând că exemplarul complet are 2 foi + 210 pag., iar nu «peste 244» pag., câte sunt trecute în *Bibliografie* și câte arată Pinaxul.

Rostabilim adevărul: 1. au existat ediții dateate 1728, cu 2 foi + 210 p.; 2. au existat alte ediții dateate 1729, cu același număr de pagini (comunicare scrisă de I. M. Moldovănuț, lui Ion Bianu); 3. o a treia ediție, datată 1728, are Academia Română, cu 2 foi + peste 244 pag. În plus față de edițiile precedente, aceasta are *Slujba Sfintei Priceștaniei*. Exemplarul fără sfârșit al Academiei se termină (pag. 244) cu *Rugăciunea lui Metafrastu, cu stihuri la Greci*.

Ed. nouă la 1741, v. mai jos, p. 238, nr. 220.

București: Biblioteca Academici Române. Blaj: Biblioteca lui I. M. Moldovănuț.

198. Hrisant, Patriarhul Ierusalimului, *Manual despre superioritatea Ierusalimului și a Sfântului Mormânt*, Ierusalim 1728. — Grecește.

ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ | ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ | ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ | ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ | Περὶ τῆς κατ' ἔξοχήν διπεροχῆς τῆς ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλήμ, καὶ τοῦ ἀγίου καὶ ζωοδόχου Τάφου τοῦ Κυρίου, | τῆς τε πρὸς αὐτὸν ακεχρωστημένης ἐλεημοσύνης παρὰ πάντων τῶν Χριστιανῶν κατὰ τὴν ἀποστολικὴν διαταγὴν, | καὶ τῆς ὡφελείας τῶν εἰς προσκύνησιν αὐτοῦ καὶ τῶν | λοιπῶν ἐκεῖσας σεβασμῶν τόπων παραγνομένων.

Τυπωθὲν ἐν τῇ ἀγίᾳ Πόλει. | Ἐν ἑτερᾷ ἀφεκτῇ κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον. | Παρέχεσθαι δωρεὰν ἐκ μέρους τοῦ παγκτίου Τάφου.

Manualul lui Hrisant, patriarhul Ierusalimului, despre superioritatea prin excelență a sfintei cetăți Ierusalim și a sfântului și de viață dătorului mormânt al Domnului și despre milostenia datorită față de el de toți creștinii, după porunca apostolească și despre folosul celor ce se duc să i se închine lui și celorlalte cinstite locuri de acolo. Tipărit în sfânta cetate, în anul 1728, în luna Septembrie, spre a se împărti gratuit din partea prea-sfântului Mormânt.

In-folio mic, 5 foi nenumerate + 63 pag.; pag. 64–65 albe, p. 66–67 errata, p. 68 albă; urmează 19 foi nenumerate + 28 pagini.

Titlul încadrat în chenare, sus înflorat, în părți și jos din linii și ornamentații de compoziție tipografică. Verso titlului alb. Urmează, în foile liminare, tabla de materii (Πίνακας τοῦ παρόντος ἐγχειριδίου κατὰ κεφάλαιαν), diferite extrase din părinți ai Bisericii și o prefată a patriarhului Hrisant către cititori.

La un loc cu opera lui Hrisant despre superioritatea Ierusalimului și a Sfântului Mormânt, s'a mai tipărit pe cele 19 foi nenumerate, în limbile grecească, românească, slavonească următoarea (dăm titlul redacției românești):

Carte săborničască la toți pravoslavnicii creștini, pentru ajutoriul săfântului Mormântu.

Paisie din mila lui D[u]mnezeu arhiepiscopu Tarigradului, Râmului celuui nou, și Patriarhului a toată lumea.

Datată: «La anul de la Hs. 1727 Μέντα August». La sfârșit, numele a 13 mitropoliți, între cari și Daniil al Ungrovlahiei.

Pe ultimle 28 pagini numerotate altă lucrare a lui Hisant, Περὶ ἵερωσύνης λόγος (*Despre preoție*), care a fost socotită greșit ca tipăritură independentă, liparita, după unii la 1702 (cfr. *Bibl. rom. veche*, I, p. 441, nr. 136), iar după alții la 1707 sau 1709 (cfr. G. Pascu, *Un opuscul de Hrisant Notara*, în *Revista critică*, I (!927), p. 212).

Titlul operii este:

Περὶ ἵερωσύνης λόγος ἐγκωμιαστικός, σχεδιασθεὶς παρὰ Χρυσόνθου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, καὶ προσφωγηθεὶς παρ' αὐτοῦ ἐνδον ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς ἁγίας τοῦ

Κυρίου ἡμῶν Ἀναστάσεως, ὃτοι τοῦ ἀγίου Τάρου, ἡγίκη ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, ἐν ἑτερι τῷ Σωτηρίῳ αὐτόν. Ἀπριλίου εἰς τὴν αὔτην τὴν ἡμέραν τῆς ἀγίας Λαμπρᾶς.

Cuvânt de laudă despre preoție, alcătuit de Hrisant, Patriarhul Ierusalimului și rostit de el în lăuntrul marii biserici a Sfintei Învieri a Domnului nostru, adică a sfântului Mormânt, când s-a hirotonisit Mitropolit al Cesariei Palestinei, în anul măntuirii 1702, Aprilie 5, în însăși ziua Sfintelor Paști.

I. Bianu și N. Hodoș, *Bibl. rom. veche*, I, p. 35, înduși în eroare de Sathas, au socotit carte tipărită la București, în loc de Ierusalim (v. în titlu: Τοπωθὲν ἐν τῇ ἀγίᾳ Πόλει. Vezi notița lui Alex. Elian, în *Analele Acad. Rom., Desbaterile*, tomul 59 (1938–1939), p. 66. Ea totuși face parte din domeniul *Bibl. rom. vechi*, prin aceea carte sobornicească de care am amintit mai sus, tipărită în limba română.

A doua ediție în București 1768, v. *Bibl. rom. veche*, II, p. 188–190, nr. 361.
Traducere de Alex. Elian.

București: Biblioteca Academiei Române.

201. *Ceaslov*, București(?) 1731. — Slavonește și românește.

Un exemplar defectuos fără început și fără sfârșit, a descris I. Roșu în *Societatea de măine*, II (1925), p. 24: în-8°, peste 163 foi numerotate. Tipicul și sinaxarul sunt în românește.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

202. *Octoih*, București 1731. — Ediția II-a.

La descrierea făcută în *Bibl. rom. veche*, II, p. 41–42, să se adauge: ediție de titlu a *Octoihului* tipărită la 1730, ed. I-a (v. *Addenda*, p. 52, nr. 66). Ediția III-a, apărută în București 1732 și descrisă la *Addenda*, p. 35–37, nr. 44, poartă greșit în titlu anul de imprimare 1709, pentru care motiv am pus-o bibliografic sub acest an. Ed. II se deosebește de ed. III, pentru că are 167 pagini în plus, cu un adăos de slujbe.

București: Biblioteca Academiei Române.

206. *Invățătură preoților pe scurt de șapte taine*, Iași 1732

ΛΕΥЦΗΤΩΡЬ | ΠΡΕΘΩΝΟРЬ | ΠѢ ΕΚΣΡΤЬ | Δε шепоте тайнє але Бесѣри-
чи, кс дрѣпте | доклади дѣн прақила сфициларъ | Пхрнци. | Йкѣмъ тиپърйтъ .р
тайлеле прѣ ламинатлашъ | шиң ғынълаптлашъ Доминъ шиң шблкдйтю а тдатъ Цара
Молдбвїй. | լѡ ГРҔГОРІЕ Г: ЕОӘБОДӘЛЪ | Кс портнка шиң кс тдагъ келтла
а Прѣ сфицилтлашъ Митрополитъ | Күрә ЫНТСИИҢ | .р сфијта Митрополие | .р
Мишъ | Да Ынслъ деда эндирѣ လေမှု, အောင်.

In-4° de 3 + 29 foi nenumerotate. Tipărit cu negru și roșu, cu 25 rânduri pe pagina incadrată în flori de compozitie tipografică.

Pe verso titlului se află o xilogravură reprezentând pe Christos stăpânitorul lumii, semnată de *Ierei Ursul*, cu următoarele versuri:

Doamne Isuse пăzește în sfânta Mitropolie
Intr-aciaștă de acumă și acé ce va să fie,
Pre Antonie Mitropolitul alii Suciavi
Care la un gându s-au unită cu G. G. Domnul Moldovi
De-a scos la lumină accste șepte Ta'ni sfinte
Și le-a 'mpărțit la preoți să lăa (sic) aminte

Ca prentr'însele să sfințescă norodul creștinescă
Si să-lă ducă la 'mfrumusățatul răului celu cerescă.

Plecatul poslușnicu, Ieremiia Typografu.

Urmează această prefată:

Cu mila luă Dumnedzău Antonie Arhiepiscopu și Mitropolită a toată Moldaviă,

Voaò tuturoră preoțiloră carii vă aflați în eparhiă noastră, dela Arhierul Arhiereloră și stăpânul Hs., pace, milă, dară, întărire și spăsenie vă pohtimă, iară dela smerenia noastră blagoslovenie.

Știindu noi că Domnul nostru Is. Hs. Arhierul celu mare al tuturoră văiloră, pentru acéa voaște a să da Arhiereloră milă și darul și cinste Arhieriei, după măsura daruluă carele s-au dată Dumnedzăștiloră și sfințiloră luă ucincă și apostoli, ca să facă rânduiale și tocmele bune între următorii loră, între preoții, adeca și păzitorii turmei cei cuvântătoare răscumpărate cu pre scumpă "sâangele lui și cele protivnice Besericăi să le dăzrădăcină și cele ce ar vedea că le facă preoții den neștiință, să le arate și să-i învețe; iară pentru cele ce le facă den lene, să-i certe, și pravoslaviă în totu chipul să o întărescă, precumă grăiaște sfântul Pavel la Faptele apostolilor, cap. 20: „Păziți-vă pre voi și toată turma intru care pre voi Duhul sfântu v-au pusă episcopă (adecă oglinditori sau păzitori) ca să pașteți Besereca lui Dumnedzău, care o au căștagată cu sâangele său. Dreptă acéa nu putem lăsa nicăi noi ca aciastă poruncă să fie trecută, adeca a nu aşădăză cele netocmite și a nu dezrădăcină cele ce s-ar vedea protivnice și pravoslaviă a nu întări după datoria Arhipăstoriei noastre.

Iară pentru că toată dzidiră și tăriiă în temelie iaste, iaste și stă și themelia pravoslaviei săntă cele șepte Taine de însuși Hs. Domnul nostru rânduite și tocmită, carele ca niște colone vârtoase, neclătite și ca niște stâlpi nesurpați în toată dzidiră credinței noastre și a adunării creștinești, în casa întelepciuui luă Dumnedzău, în sfânta beserecă. Si păzitorii și apărătorii de cele ce s-ară vedea că sănt înprotiva acestoră sfinte taine, săntem noi arhierei; judecat-amă pentru acéa cu amăruntul și cu totu dédinsul cercându sfintele scripturi și citindu pravila sfințiloră părinți, și socotindu cele ce vedemă sau și audzemă că să facă între voi preoții, amă aflată unele carele să înprotivescă învățăturilor apostolicești și tăneloră sfintei besereci. Si mai alesă de sfântul botedză, de sfânta cumene cătără și de myrul celu mare. Care împotrivi în totu chipul a le zmulge și a le dăzrădăcină voimă și ne silimă. De care lucru și poruncă ca aciasta dămă, ca cele ce să voră vedea într'însele a fi drépte și adevărate să să tie cu toată paza; iară cele protivnice și carele să facă făr de cale, să să lase și să să lépede. Insă după rânduiala sfinteloră 7 taine, socotimă că de folosă lucru va fi, ca toate să le aducemă aminte dérândul, să să știe ce săntă. Si unde adevărimă și socotimă, că nu să facă isprăvi după aşădzământul sfințiloră părinți, la toate tainele, vomă arăta cele protivnice.

Bibliografie și transcrierea textelor sunt făcute de N. Hodoș. — P. Constantinescu-İași, *Tipărituri vechi românești necunoscute*, Iași 1931, p. 4—6. — C. Lacea în *Dacoromania*. III, p. 801.

București: Biblioteca Academiei Române

207. Calendarul lui Petcu Șoanul, Brașov 1733.

Gh. Bogdan-Duică, în studiul *Tipograful Popa Petre*, în *Tara Bârsei*, I (1929), p. 76—78, susține că, după *Calendarul* din 1733 al lui Petcu Șoanul, s-ar mai fi publicat altul, în 1737, de Popa Petre din Șcheii Brașovului. C. Lacea, *Cel mai vechi Calendar românesc*, în *Dacoromania*, VI, p. 357—359 arată, însă, cu bună dreptate, că dascălul Petcu Șoanul a fost și preot la Șchei și că străinii și mai ziceau și „Petrus“. Astfel, însemnările cronicalor lui sas Thomas Tartler, pe care se baza G. Bogdan-Duică, se referă la una și aceeași persoană, Petcu Șoanul, iar Calendarul presupus din 1737, nu este decât cel tipărit la Brașov, 1733.

Milian [= Em. Micu], *Ceva despre așa poreclitul „Primul calendar romanesc“ 1733*, în *Luminătorul*, Timișoara 1887, nr. 79.

București: Biblioteca Academiei Române.

209. D. Cantemir, Istoria Imperiului Otoman, trad. de N. Tindal, Londra 1734—35. — Englezete.

The History of the growth and decay of the Othman Empire. | Part. I. Containing the | growth of the Othman Empire, | from the | Reign of Othman the Founder, | to the | reign of Mahomet IV, | that is, | From the year 1300, ts the Siege of Vienna, in 1683.

Written Originally in Latin, | by Demetrius Cantemir, late Prince of Moldavia.

Translated into English, from the Author's own Manuscript, | by N. Tindal, M. A. Vicar of Great Waltham in Essex.

Adorn'd with the | Heads | of the Turkish Emperors, Ingraven from Copies taken from | originals in the Grand Seignor's Palace, ley the late| Sultans's Painter.

London: Printed for James, John and Paul Knapton at the Crown| in Ludgate Street. MDCCXXXIV.

Titlul parții a doua (p. 273) este la fel, afară de an și de rândurile următoare, care arată cuprinsul :

The History | of the | Decay of the | Othman Empire, | froin the| reign of Mahomet IV. | to the | reign of Ahmed III. | being the | History of the Author's own Times.

Written originally in latin,... Printed... MDCCXXXV.

In-folio, 1 foaie cu portretul lui D. Cantemir, XVI + 4 + 1 stampă (planul Constantinopolului și al palatului lui D. Cantemir) + 460 pagini.

In afara de frontispicii, vignete la începutul și sfârșitul fiecarui capitol și de portretul lui D. Cantemir, mai avem 22 litografii semnate *C. Du, Bosc, sculp*, sau *fecit*, ale următorilor sultanilor: Othoman I, Orchan, Murad I, Bajazid I, Mahomet I, Murad II, Mahomet II, Bajazid II, Selim I, Soliman I, Selim II, Murad III, Mahomet III, Ahmed I, Mustafa, Othoman II, Murad II, Ibrahim, Mahomet IV, Soliman II, Ahmet II și Mustafa II.

Cuprinsul: p. I titlul, alb pe verso; p. III—XV: *The translator to the reader*. P. XVI, instrucțiuni pentru transformarea anilor din Hegira, în era creștină. P. 1—4, lista alfabetică

a subscriitorilor. Stampă. P. 1—272 textul și corectările părții întâia. P. 273 titlul părții a II-a, alb pe verso. P. 275—453 textul. P. 454: „Index of the principal Turkish Words explained in the Annotations.—Names of the Sultans. Errata”. P. 455—460 despre viața și opera lui D. Cantemir.

Ed. nouă în 1756 (v. *Bibl. rom. veche*, II, nr. 297).

București: Biblioteca Academiei Române.

211. *Psaltire*, București 1735. — Slavonește și românește.

ΨΙΛΤΗΡΗ | Πρόκειται για ἡποκράτειον | ΔΙΑΒΙΔ : | Πλέον ἀτραχέσταση κίνη τυ-|πορθύτης ἢ βίλελ πρέσβης ἀντελ-|πάτειον Δομήνιον Γρηγόρειον Γύκα Βοεώδη. Κα- κετελά-|λα ώντας επίσημος πρέσβης σφηνο-|πάτειον Μητροπολίτης ἀλλα διγραφούμενος, Κύριος Στέφανος : | ἢ σφηνα Μητροπολίτης | Επικεφαλής | Λαζαρίδης Δελλα φάνερης λεμονί | εστί.

Δε καθηκοντας ἀτραχέσταση πρέσβης πόπα | Στόικα Ιωκωνίχης τυπογράφου.

In-8º mic, de 1 foaie pentru titlu, 168 foi numerotate. 4 foi nenumerotate. Tiparit numai cu negru, cu 19 rânduri pe pagină.

Pe verso titlului se află reprezentat David, pe tron, cu sceptru și harpă. Textul este slavonesc, afară de Polieleul cuprins în cele 4 foi nenumerotate dela sfârșit:

Polieleu ce să cântă la toate praznicile cele împărătești, și la sfînții cei mari.

București: Biblioteca Academiei Române.

Sibiu: Biblioteca Mitropoliei.

213. *Octoih*, București 1736.

Exemplarul complet are 2 foi nenum. și 84 foi + 1 foaie (compara cu *Bibl. rom. veche*, II, 51: „peste 80 de foi.”).

Foaia nenumerată dela sfârșit are pe recto gravura lui Ivan Bacov din 1678 (v. *Bibl. I*, facs. 184) din *Cheiia înțeleșului*, iar pe verso mai multe vignete, roșii și negre, așezate simetric, asemenea cu cele din foaia 2 liminară, recto, astfel ca textul Octoihului este încadrat între aceste ornamentații tipografice. Această incadrare o gasim și în *Octoihul*, tip. la Râmnic, 1706 (v. mai sus, p. 220, nr. 151).

I. Roșu în *Societatea de Științe*, I (1924), p. 477.

București: Biblioteca Academiei Române.

218. *Antim, Invățătură bisericescă*, București 1741. — Ed. II.

La descrierea făcută în *Bibl. rom. veche*, II, p. 54 să se adauge: C. Erbiccanu în *Bis. ortodoxă română*, 16 (1892), p. 789—785, 912—922 și vol. 17 (1893), p. 130—146, 225—242, a publicat textul, însoțindu-l cu numeroase note.

Pentru ed. I, tipărită la 1710, în Târgoviște, vezi *Bibl. rom. veche*, I, nr. 158, p. 481 și 548—550.

București: Biblioteca Academiei Române.

220. *Liturghie*, București 1741. — Ed. II.

Exemplarul Universității din Cluj-Sibiu are 2 foi nenum. + 244 pag.; ultimul text fiind Rugăciunea Precreștaniei, trebuie că nu lipsesc prea multe pagini. Exemplarul Academiei, mai defectuos, are 234 pag.

Ediția I, la 1728, v. mai sus, p. 233—234, nr. 196.

I. Roșu în *Societatea de Științe*, I (1924), p. 477.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române.

221. Molitvenic, București 1741.

Exemplarul complet are 4 foi nenum. + 564 pag. (al Academiei este defectuos, cu 554 p., v. *Bibl. rom. veche*, II, 55–56). La p. 563, cuvânt de iertare pentru greșelile de tipar, iar la p. 564 epilogul, în care se precizează că izvorul după care s-a tradus, a fost Molitvenicul grecesc tipărit de Nicolae Glykis, la Veneția, în 1691.

I. Roșu în *Societatea de măine*, I (1924), p. 477. — A. Filimon în *Dacoromania*. V, p. C07
Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.
București: Biblioteca Academici Române.

228. Acatistul Născătoarei de Dumnezeu, Buzău 1743.

† ΑΚΙΘΙΓΤΩΛΗ † | Κατρά πρές εφίτα Ηγεκτόδορε | Δε Δάμνεσθ, ων κα λατε |
Ρεγκικόνη. | Ακόλυτη ἀτραχέστα κίπη Τύπωρήτη | φιλετε πρές φητιλιάτωλη | Δάμνη |
Ιώ Μιχάλι Ρήκοβιτζ Βοεβωλ.

Μητροπολητή φίληδ' ἀ τόλτη οάρα | Κύρι Ηεώφιτη. | [Κ]ατετσίαλα Ιουντοριο-
λην δε | Δάμνεσθ Επικωπόλη Βεζέλην | Κύρι Λεφώδη. | Λέτη, ζειρ (sic). | Δε Ιωάν
Στοικόβιτζ' Τύπογράφολ.

În-160; exemplarul Academiei are foaia cu titlul și f. 1–161. Anul din titlu 7253 (= 1745) e greșit. Anul tipăririi este 1743, după cum rezulta din mențiunea tipărită la f. 154 v.: «Typaritu-s'au în anul de la spăseniță lumii 1743, de Ioan Stoicovici Typograful». Pe verso titlului este o xilogravură, care reprezinta Adormirea Maicii Domnului, datată 1743.

Cerneală neagră și roșie, 17 rânduri pe pagină, pagina încadrată.

Cuprinsul: f. 1–50r., Acatistul Maicii Domnului. F. 50v.–65r., Paraclisul Maicii Domnului. F. 65v.–78v., «Molitvele celor ce mergă spre somnū». F. 79r.–90r., Rugăciunile dimineții. F. 90v.–148r., «Pravila cătră D(u)mnezeiasca cuminătătură». F. 149r.–154r., două rugăciuni «soarte de folosū», una «scoasă după grece», alta «de slovenie». F. 154v., Cu-
vânt pentru iertarea greșalelor și mențiunea lui Stoicovici tipograful. P. 155r., pâna la sfârșit, «Canon de umiliință cătră D(o)mnuł nostru Is. Hs.».

O altă gravură, Iisus Christos drept judecător, la f. 79v.

București: Biblioteca Academiei Române.

230. Apostol, Buzău 1743.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, II, 65, cu 2 + 176 foi, e necomplet; complet are 2 + 178 foi (foaia 177 greșit numerotată 169). Textul Apostolului se termină (f. 177v.–178r.) cu *Antisoane de preste toate zilele*, scrise în limba slavonă. La f. 178v, aceste rânduri:

Unuia D(u)mnezeu celuī în Troiță slăvitū, Tatălui, Fiului sf(â)ntū, fie dela noi robiř săř, mulțămită, cinste, laudă și închinăciune, căci ne-au îndemnatū de am începutū și ne-au ajutatū de am scosū cu Typariul acastă sf(â)ntă Carte Apostol. Iară pre tine, pravoslavnice Cetitoriu, cu smerenie te rugămū, ca de vei afla ceva nu bine alcătuitū, sau greșilū, acăia să o acoperi cu blândețele dragostii și să o socotești a fi din nesăvârșirea slabei minți, iară nu din voia ostenitorului, aducându-ji aminte că toți aceiași neputință săntemū părtași. și D(u)mnezeu carele numai singur iaste desăvârșit, să te învredničască vederii feții sale și mila lui să fie cu tine pururea.

I. Roșu în *Societatea de măine*, I (1924), p. 477. — A. Filimon în *Dacoromania*, VI, p. 378.

București: Biblioteca Academici Române.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

234. *Psaltire*, Iași 1743.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 76–79 avea 6 și 100 foi. Exemplarul complet are 6 foi nenum. + 184 foi, ultimele cu groșeli de paginație. Dela f. 161 înainte, cuprinde: polieleul, citirile psalmilor la sărbători, indicele alfabetic al numelor proprii și Pashalia.

Din ultima pagină (f. 184 v.) extragem:

Typăritu-s'au în anul dela mântuire lumi 1743, de Duca Sotiriovici Thasiianul.

A tratajiloru rânduite urmare. И к в г д е ж с з а і н к л м и о п ю с т 8 ог ф д х т в в в ц ч ш ѿ к л и ю ѿ ѿ ѿ ѿ ѿ . в. Щб,...

Precum doresc să sosească la vadul cel cu adăpostire,
Carii sănt bătuți de valurile mării cu neodihnire,
Intr'aceaș chip și typăgraful (sic) de a cărți(i) sfârșire,
Laudă nefincetată lui D(u)mnașău dă și mulțamire.

A. Filimon, în *Dacoromania*, V, p. 607.

București: Biblioteca Academiei Române.

235. *Bucoavna*, Cluj 1744. — Ed. II.

Pentru descriere v. *Bibl. rom. veche*, II, p. 79 și mai ales Gavril Precup, *Două bucoavne*, în *Unirea* din Blaj, 25 (1915), nr. 114, p. 2–3, nr. 115, p. 2–3 și nr. 116, p. 2–3. Ediția I-a, tipărită la Belgradul Ardealului, în 1699 (v. mai sus, p. 209–210, nr. 113).

236. *Catavasier*, Rădăuți 1744.

КИТАВАСІІМРІО | тжам'книт пре лімба Рымжніескъ | к8 мѣлте трєвнїчоасе
ккнїткру | ѹкшм тїпкрайт' ф Тїпогрїфа | чѣ нѣаѡ а сїїтей 'Епїкопій Ръдъвнїзлъ.
Ла ѻнслъ | динтажъ Ѣл' Ѧнълцатен де Дамнезеъ, Дампіе, а пр є лємніатъ лаи дампъ, а
тодт : цара молдаъ : | 1ѡ 1wанъ Ніко лае Бое в є дъ.

К8 Блг'ловеніја пр є Ефїцитъзън | Митрополитъ Ѣл' Молдовлакъ | Күріш күр
Неки фо ръ. | Іиръ к8 тодаъ келтъзъла а | ѿвнїбрюзъ де дамнезеъ Епїкопъ Ѣлъ
сїїтей Епїископій Ръдъвнїзлъ Күр Еарламъ. Ля ѻнслъ деля эна Лємлъ засів.

In-8° mic, de 4 foi nenum. + 183 foi numerotate.

In paginile liminar se află tabla cuprinsului și urmatoarele versuri, în clip de prefață:

Cătră pravoslaviculă norod al țărăi Moldovenenești.

O, pravoslavnice norod, limbă rum(ă)nească,
păzită de D(u)mnezeu, țară creștinească.

In D(o)mnuł să vă bucurați, prin sf(ă)nta cântare,
cu credință, cu nădăjde, cu dragoste mare,

Că iată, s'au typărit, spre al vostru folos,

Carea cu nevoință, din grecie s'au scos.

Cântați, slăviți, lăudați pre D(u)mnezeu cel mare,
Cu dragoste, cu frică, că e împărat tare.

Și pre sf(ă)ntii stăpână să o lăudați,

Cu toți sf(i)nții împreună, slavă mare să-i dați.

A sf(i)ntelor praznice taină să cinstiți,

Cântând cu înțelégere și să o proslăviți,

Și cu toți dinpreună rugăcune făcând,
din tot susțelul nostru să grăim zicând:
Prea puternice împărate, D(umne)zeu cel mare,
a tot țitorule, D(o)mne celu prea tare,
Dă pace și sănătate, bună norocire,
ani mulți și zile bune, și cu fericire,
D(o)mului Ioa(n) Vod(ă) ca să stăpânească
țara Moldavlahie și să odihnească
Intru prea înălțatul scaun, precum să cuvine
păzind țara, miluind cum iaste mai bine
Cumu altă veselie cu multe bunete,
cu viață îndelungată într'adânci bătrânete,
Cu D(o)mna, cu coconiș întru toată nălțimea,
cu rudele, cu boiari, cu toată mulțimea,
Biruind vrăjmașii săi cu putere de sus,
cu spata, cu buzdugan, prin stema ce i-a pus.
Că a ta iaste mărirea, slava și puterea
stăpânirea și cinstea și toată ținerea
Celu ce ești mai nainte de vîci fără început,
acum și pur(u)rea și în vîci de vîci fără sfârșit.

Amină.

In fața textului:

Ostenitoru șiindă la totu lucrul typografiei Barbulu Bucureșteanul
Typografulu.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române (ex. defectuos, completat cu copii fotografice).

240. Ceaslov, Râmnic 1745.

ЧІСЛОВЪ | Кáре кврїиде ѿ сине тóатъ слѣжва | де зи, ши де нодпте,
аксъмъ ѿтрос ѿчестъ кіпъ ѿшеватъ ши Тұпърйтъ. | А зйлеле прѣ Леминатълай ши
прѣ ғиълицътълай Домнъ, ши ѿблъдни торю а тóатъ Цара Рымкнѣскъ. | 1 ѿ
КОНСТІНДІНЬ Николае БОЕБОДъ. | Кs Благословенію прѣ сѣнітътълай | Мин-
траполитъ ѿль Оғреклакъ | Күра НЕОФИТЬ. | ши кs тóатъ келтъмла: Юбітъ-
рю-Іазъ де Дінезеє Күра КЛІМЕНТЬ ѿниконъл Рымникълай. ѿ сѣйта | 'Епископъ-
иіе а рим. Да ѿслъ ѿзиг | де Димитріе Пандовичъ Төпогрাফъ.

In-8° mic, de 8 foi nenumerotate și 492 numerotate. Tipărit cu negru și roșu, cu 21 rânduri pe pagina.

In foile liminare se află: prefață, care începe îndată pe verso titlului, arătarea cu-prinsului și o gravură pe lemn, reprezentând pe Christos pe un tron, la spatele caruia se văd Maica Domnului și Sf. Ioan, cu inscripția: *Doamne Isuse, păzeste turma ta, povătuindu-o la împărăția ta.*

„Predoslovia catră pravoslavnicii ciliitor“ este semnată de „Climentu, Episcopulu Rimnicului“ și tratează despre însemnalarea Ceaslovului și împărțirea lui. La f. 353 v. gravura Bunei Vestiri. Dela f. 465 v. începe Pascalia.

Pe f. 492 se află aceasta însemnare:

Typăritu-s-au aciastă sfântă și dumnezeiască Carte, care să chiiamă Ciasoslovă, prină ostenela diorthosirii smerituluî între Ieromonași, Arsenie Ieromonahulă, din sfânta Mănăstire Coziă. La anulă dela zidiré lumii 7253, iară dela Hs. 1745.

Pe ultima pagină, obișnuitele cuvinte pentru iertarea greșelilor de tipar.

Bibliografierea și transcrierea sunt făcute de N. Hodoș. — A. Filimon în *Dacoromania*, V, p. 607—608.

București: Biblioteca Academiei Române.

Iași: Bibl. Universității «Cuza Vodă».

243. *Liturghia Sfântului Ioan Gură-de-aur*, Rădăuți 1745.

Exemplarul complet ne înăgăduie să întregim lipsa din titlu (reprodus în *Bibl. rom. veche*, II, p. 87) a numelui tipografului:

ШИ С-А8 ТУПЪРНТъ ДЕ ГАНДАЛЬ СИНЬ ІРИМІЙ ТИПОГРАФІЯ.

București: Biblioteca Academiei Române.

247. *Invățătură pentru șapte taine*, Râmnic 1746.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, II, p. 92—93, după un exemplar din Bibl. V. A. Urechia din Galați. Un exemplar fără foile 1 și 8 are Academia Română, legat la un loc cu *Răspunsurile lui Varlaam la Calechismul calvinesc*, 1645.

București: Biblioteca Academiei Române.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

250. *Psaltire*, Râmnic 1746.

La descrierea și depozitele arătate în *Bibl. rom. veche*, II, p. 94 să se adauge: Dr. Gh. Bran, *Rarități bibliografice în bisericile maramureșene*, în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Maiu 1935, p. 3 (exemplar în biserică din Com. Rozavlea)

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

252. *Catavasier*, Râmnic 1747. — Românește, grecește și slavonește.

Orația întreruptă în *Bibl. rom. veche*, II, p. 98 se continuă astfel (f. 159r.):

... șiindu și daruri în măini. Aură, smirnă și tămâie, oce s-au învrednicită înnalta [înțelep]ciune și spre ce deplină norocire și desfășăre și atâtă bunătate și plăcere [dumne]zeiască întru toți văci.

Urmează (f. 159 recto și verso):

Orație către ai casii în care vei merge.

[Cins]tite jupâne oblăduitorile ală casei [ace]stiă, de vréme ce aijunsă a prăznui o [taină] foarte mare ca aciasta, cu credință te în[chină] celui ce s-au născut astăzi, soarelui dreptății [ce au] răsărit din pântecele fecioarii Mariei [no]ao celora ce sedemă intru întunérecu și [în u]mbra morții s-au arătată și din călduroasă [inimă] să mulțămești, cu toți ai casei du[mita]le, pentru multă și nemăsurată milă [ce au] făcută cu noi milostivul Dumnezeu de au în[noi] firă noastră ce căzută cu nașterea sa. [Căruă] și eu mă rog, ca unuia născutului [lui Du]mnezeu, și Dumnezeu adevărat, să dă[ru]iască pace, sănătate pré luminatului nostru Domnă și viață norocită

și bună înțemeiare întru cinstițu, și luminatū scau[nulū] Mării sale, și împreună cu toată curtea Mării sale, și împreună cu dumneata, cinstite jupâne și (sau) pré cinstite părinte și cu totu norodulū creștinescū, ca împreună dé-pururé să priimiș bucuria aciasta în mulți ani cu veselie, cu toate cele bune, și de folosu.

Pe ultima pagină (f. 160r.) se află formula obișnuită pentru greșelile de tipar, reprodusă în *Bibl. rom. veche*, II, p. 98.

Gh. Teodorescu-Kirileanu, *Un cântec de stea și două orații*, în *Sezătoarea*, VIII (1904), p. 14–15 (după ed. din 1760). — Tudor Pamfile, *Crăciunul*, București 1914, p. 132–133. — Dan Simonescu, *Cântece de stea tipărite înainte de Anton Pann*, în *Rev. Soc. Tinerimea Română*, Dec. 1932, p. 114–118.

București: Biblioteca Academiei Române.

261. *Triod*, București 1747 (?).

Această carte, numai semnalată în *Bibl. rom. veche*, II, p. 102, trebuie stearsă de sub acest an. *Triodul* a apărut în 1746 (vezi mai sus, p. 59–61, nr. 93).

264. *Psaltire*, București 1748.

ΨΙΛΤΙΡ Β | Πρόοκτος αὶ τὸ πτυχάτοντος Δῆμον | Ἐκδίκηστα κίνη
τη-πτερύγη. | Λαζαλε πρὲ λαμπινάτοντος | Δομην, ἡ Γρηγόρε Γηᾶ: Βοέκολ, πτερ
ἀ δόσω δομην. | Κε κελτόλα πρὲ εφίππητοντος | Μητροπολιτ Κυρί Νεώφυτος, | Κριτή-
νηλε. | Λα τυπογραφία | εφίτει Μητροπολιτ Φερέρ: | Λα ἀντί δελα ειδίρη Λεμιτ, |
λα κατίσ. | Δε Βαρεθλο Εσέρ: Τηῆ:

In-8° mic, de 231 foi nepaginate (numerotate caetele 1–28, de căte 8 foi și caetul 29 de 7 foi).

Pe verso, o gravura reprezentând pe David pe tron. Fără prefață.

Pe f. 8 a caetului κε se află următoarea notă manuscrisă: επιο κηῆρος επινης αεν ζε 5
μαρίασιν ελέτο ζαψιν. Πετρο. (Aceasta carte am cumparat-o eu, cu 7 mariași¹⁾, în anul 1748. Petru).

București: Biblioteca Academiei Române (dăruită de Dr. Hiador Sztripski).

270. *Preoția*, Râmnic 1749.

Exemplarul complet are 2 + 32 foi, în loc de 31, căte arata *Bibl. rom. veche*, II, p. 110–111.

I. Roșu în *Societatea de măine*, I (1924), p. 477. — Pr. Dr. Gh. Ciuhandu, *Indreptarea presviterilor*, Sibiu 1931, p. 4–5.

București: Biblioteca Academiei Române.

271. *Prescurtare de rugăciuni din Psalmire*, București 1749. — Grecește.

La descrierea facuta în *Bibl. rom. veche*, II, p. 111–112 adăuga: cartea are 34 foi nenumerotate (5 foi + 3 caete de căte 8 foi și caetul 4 de 5 foi).

Aceste rugaciuni, adunate de Ghenadie Scholarie, Patriarhul Constantinopolului, au fost traduse și tiparite în românește, la Iași 1751.

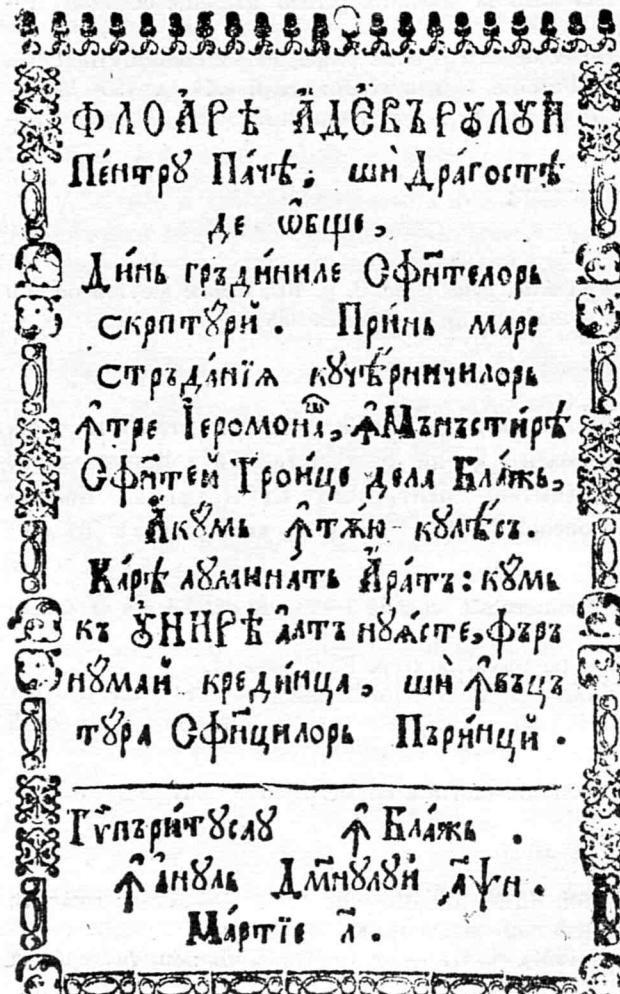
București: Biblioteca Academiei Române (daruit de C. Erbiceanu).

¹⁾ Mariașul este o monedă ungurească, numită așa din pricina chipului Fecioarei Maria, imprimat pe ea, valorând 20 de creițari.

273. *Catavasier*, Râmnic 1750. — Românește, grecește și slavonește. Ed. II.

La descrierea din *Bibl. rom. veche*, II, p. 112 adaogă: exemplarul complet are 214 foi, cu greșeli de paginație (după f. 206 numerotația se repetă cu 200—207).

Catavasiile de la f. 3—28 sunt în grecește, cu litere cirilice, cele de la p. 29—56 în slavonește, restul în românește. Ed. I, Râmnic 1747.

43. *Floarea adevărului*, Blaj 1750. — Titlul.

vânt înainte", asemănătoare cu cele din ed. II (anul 1816), reproducute în *Bibl. rom. veche*, III, p. 141—144.

C. Tagliavini, *Contribuții la Bibliografia românească veche*, în *Cercetări literare*, III (1943), p. 1—2.

277. Octoih, Râmnic 1750.

Bibl. rom. veche, II, p. 113—119 descrie numai partea întâia a Octoihului, de 4 foi nenum. + 372 foi, după care însă urmează alte 65 foi cu «Evangeliile Văscrésnii».

A. Filimon în *Dacoromania*, V, p. 609.

București: Biblioteca Academiei Române.

I. Roșu în *Societatea de măine*, I (1924), p. 477.

București: Biblioteca Academiei Române (dar de la Gavril Hango).

276. Floarea adevărului, Blaj 1750.

N-am văzut cartea, dar reprodusesc titlul după un clișeu al Academiei Române (facs. nr. 43):

ФЛОАРК ЙДЕБЪРУЛДИ
Пентръ Пачѣ, ши драгостѣ

де ѿцис,

дінь грядніле Сфітіоръ
скрп[и]їтѣръ. Прінь маре

страданія квчѣрнічилоръ
ѣтре Іеромонаш, є Мънкѣстѣръ

Сфітій Троїца дела Блажъ,
їкѹмъ єтжю квлѣсъ.

Карѣк лѹминатъ Йратъ: ѕѹмъ
къ єнирѣ алъ нѹасте, фъръ

нѹмай кредицѧ, ши єтѣцъ

тѹра Сфіцилоръ Пэрнци.

їкѹмъ єтжю квлѣсъ.

Карѣк лѹминатъ Йратъ: ѕѹмъ

къ єнирѣ алъ нѹасте, фъръ

нѹмай кредицѧ, ши єтѣцъ

тѹра Сфіцилоръ пърнци.

Тєпкєрѣтъсѧ є Блажъ.

є нѣль Дѣнѣлдѣнъ ѿнъ.

Мартѣ л.

In-8° mic (110 × 153 mm.), 2 foi liminară nenum. + 64 foi.

Pe verso titlului începe „Pre-

doslovia”, și mai departe „Cu-

281. Antologhion, Râmnic 1752.

ИНОМОЛСОГІОН | че съ вѣче | .Ѣфлорійѣ кѣвнителѡрь | кѣреле кѣпрайїде .Ѣтре
сіиє ржндуѣлла | Дѣнезеѣшнаѡр праѣнїче. але сѣїцнлаѡрь | иѣмнїй, шн але сѣїцнлаѡрь
дѣ ѿбще; | че съ прѣнѣкѣ .Ѣкѣлъ: ІКѢМЬ а траш ѡарѣ түпърнт
ѹмжнѣре | .Ѣ зѣлеле Аѹмнатвлѣи Дѣнъ | ИСО МАТЕИ: Григоріе Гіка Ева: | кѣ
блгословеніа, шн ѿсѣрдіа, шн | тѣатъ кѣатвлѣа, сѣїцнї сале Юби-|тбрюлѣй дѣ
дѣнезеи | КУР ГРНІГОРІЕ ҃пїкѡпль Риим: | .Ѣ сѣїта ҃пїскѡпль Рымниквлѣи | Да
Инѣль дела Хѣ зафїк.

Саꙗ түпърнт дѣ Попа Кѡстандни Йаданасіе | Буи Тѣногрѣфль: Рымничнѣи.

In-folio, de 3 foi nenumeroate + peste 546 foi, tipărit cu negru și roșu pe 2 coloane, cu câte 40 rânduri pe pagină. Titlul încadrat în icoane, reprezentând Sf. Troiță, pe Maica Domnului, Iisus și maria ierarhi ai bisericii. Pe verso titlului se află stema Munteniei cu «Stihuri poeticești asupra pecetei din coroana Pre luminatului Domnului Io Matei Grigorie Ghica Voievodă». Sunt identice cu cele tipărite la stema din Antologhionul publicat la Râmnic în 1745, care are în plus 2 versuri (9 și 10). Urmează «Predoslovie către cetitoriu», semnată de «Lavrentie, ieromonahă, de la mănăstirea Hurezii». Predoslovia este și ea identică cu cea din Antologhionul de la Râmnic din 1745 (reprodusă în *Bibl. rom. veche*, II, p. 82–83). Pe verso acestei predoslovii se află gravura simbolizând Duminica tuturor sfintilor, cu o invocare în proză, ca și în ediția din 1745.

Bibliografică este făcută de d. N. Cartojan.

A. Filimon în *Dacoromania*, v. p. 609.

București: Biblioteca Academiei Române.

287. Catehis mare, Blaj 1753.

Cartea înregistrată sub acest titlu în *Bibl. rom. veche*, II, p. 123 nu a existat; este confundată cu cea descrisă mai sus (Addenda), p. 73 nr. 114.

290. Strastnic, Blaj, 1753.

СТРАСТНИКИ | кѣре кѣпрайїде .Ѣ сіиє | слѣжба Сѣїттелѡрь Патнмѣ, шн а .Ѣ-
вѣрїй | Дѣнѣль Хѣ | ІКѢМЬ: Аѣтрачіста кѣнк Түпърнть. | СѣїПТЬ: Стѣпожнїрѣ
Прѣ .Ѣнѣлїцатеи Кесаро Крѹжсей: МАРІЙ ӨЕР҃ЕСІЙ | Кѣ Блгословеніа Прѣ Сѣї-
цнїтвлѣи | БЛѢДНІКІЙ | Фѣргрѣашвль. Курїв Курїв: | ПѢТРУ ПЛЕБЕЛЬ ЯПРОНЫ |
дѣ ла Бистра: Мѣнѣстнѣ Сѣїтей Троїце ла Блажъ | Ини: Дела Хѣ. зафїк.

Д. Баснайе

Кѡстандни:

In-folio, 2 + 170 foi, 34 rânduri pe pagină, tipărite cu negru și roșu, pe 2 coloane. Titlul încadrat în chenar. Pe verso o gravură reprezentând «Sfânta mănăstirea de la Blaj» semnată: *Vlaicul 1751* (conf. *Bibl. rom. veche*, II, p. 141, fig. 296), sub care se află următoarele versuri:

Treiř ſeře văză in Troiță
Unu D(u)mnezeu prinu credință:
Tatălă, Fiilălă, Duhulă ſf(â)nt
Unu gândă ſi o voe sănt.
Troiță ſ'au numită hramul,
Ca ſă păzescă totu neamul,
Și cei dintr'ačastă vie
Unu gândă ſi o voe să fie.

Pe foaia următoare:

Predoslovie ţubitului cetitoriu: cucérnicii ieromonași de la Blații, plecată închinăciune.

Înțeleptul și de rudă bună evanghelicescului Casnicu vrând a mérge în țară depărtată, chiemat-au slugile sale și fieștecaruia precum și au voită lăua încredințatul talanții săi, poruncindu-le și zicându: neguțători și până voi veni. Luca, capăt 19; unii porunci și datorii ca aceștia și noi supuși fiindu, gândeam pururé și cugetam, în ce chip omu puté spre mai mare sufletescu folosii împărți neguțătorilor încredințatului talantii: ca viindu nefalnicul casnicu să-șă țără și să-șă scoată alii său cu dobândă. Si aflându cum că dinii zilele pré sfințitulu și în domnul răposatulu Kyril Athanasie, Mitropolitul Belgradului, până în vremile de acum, a noastră typografie, în măhramă s-au ținută învălită și pentru accea mare scădere în cele sufletești s-au întâmplată, lipsindu sămănătorii și sămânța, amii judecată de lipsă a fi, cum nu numai cu cuvântul, ce și cu typariul, încredințatului talantă și buna sămânță a-lă împărți și a o sămână: ca aşa și carii după datorie oru ceti, și carii oru auzi, împreună neguțătorindu, însuită roadă să aducă viitorulu stăpână.

Si fiind că multe, încă toate ar fi de lipsă, amii alesii astă dată acastă carte Strastnicu, sau Patimile Mântuitorulu a le da în Typariu, știind că de o parte acéstă și ţubitorul de spăsenie norodă, mai cu dorii a le auzi pofteaște, mai cu jale a le asculta și mai cu înfângeré inimii le priimește. De altă parte și însuși Mântuitorul Hristos pofteaște și iubeaște cum de acéstă în toată vrémă să gândim, de acéstă să cugetăm, de acéstă să vorbim, precum voia sa acasta luminată, și cu fapta o au arătată, împreunându-să celor doi ucenici, carii deși trecuse vrém patimilor și venise vrém bucurie, zioa învierii, vorbindu de Patimile lui, călătoriia în Emaus și era trist; pre carii, nu ca cumii n'ar fi fostă știindă de ce vorbia, știutorul tuturor, și celor tăinuite, Doamnezeu, ci ca să auze dinii gura lor mai adese oru vorbă de patimile sale, țău întrebăță: ce sănti cuvintele acélé, de carele vă întrebați între voi mergândă, și sănteți triste. Luca, capăt 24, arătându cu acasta, câtă putere are cătră ceia carii adese oru gândescu, cugetă și vorbesci cu întristare de patimile sale, că aşa deschizându-le ochii sufletului prinii tâlcuire scripturilor s-au învrednicită a le cunoaște.

Dreptă acaia dară și tu ţubitorule de Hristos cetitoriu, acéstă aflându-le într-acastă carte typărită, nu numai în vrém lor, cându după orându-lala sfinte beserică toți sănti datori a le ceti și a le asculta, ci în toată vrém vieții tale urmând acelorași ucenici, le gândeaște, despre acéstă pururé cugetă, acéstă și altora le vorbește și le vesteaște: ca aşa culegându dintr-insele sufletească roadă și împărțindu și altora talantului și sămânăndu buna sămânță, când va veni Mântuitorul cerându-și alii său, să-i poști da talantului cu însuite dobâanzi și să auză acel dulce glas: întră întră bucuria Domnului tău..

Pag. 179: Sfărșită și lui Dumnezu mărire.

Copierea textelor de d. N. Cartojan.

I. Roșu în *Societatea de măine*, II (1925), p. 41. — A. Filimon în *Dacoromania*, V, p. 609—610. — C. Tagliavini, *Contribuții la Bibliografia românească veche*, în *Cercetări literare*, V (1943), p. 2—4.

București: Biblioteca Academiei Române.

Iași: Bibl. Universității „Cuza-Vodă“.

291. Molitvenic, Iași 1754.

O descriere mai completă decât cea facută în *Bibl. rom. veche*, II, p. 126, a dat I. Roșu în *Societatea de măine*, II (1925), p. 41: in-4° mic, de 4 foi + 514 pagini.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

293. Antologhion, Iași 1755.

Există exemplare în ale căror versuri, la stemă, lipsesc cuvintele «văzuți și nevăzuți» din ultimul vers (cfr. *Bibl. rom. veche*, II, 127).

I. Roșu în *Soc. de măine*, I (1924), p. 477.

București: Biblioteca Academici Române.

296. Apostol, Iași 1756.

Descrierea din *Bibl. rom. veche*, II, p. 132 trebuie îndreptată: ex. complet are 2 + 174 foi (foile liminare și f. 174 nenumerotate).

La f. 174 recto:

Sfârșită și luă D(u)mnezău Mărire. Căruiă ne-au agutată după începută, de amă văzută și sfârșitul.

A. Filimon în *Dacoromania*, VI, p. 380.

București: Biblioteca Academiei Române.

299. Invățătură creștinească, Blaj 1756. — Ediția III-a.

ЛѢЦІЯ Т҃РЪ | КРѢЩІННѢСКЪ | Піснъ .Атребэръ шы Ржепєн|еєръ, пентро⁸
Прокопеска | Шкоделюрк. | Йкъм ә дðаш ўаръ Тұпқырғъ | к8 Блгословенія Прѣ
ѡсфії|твлашті Кұртс Кұръ : | П. Пібесли Щирсінъ | Балдикъ Фъгърдашлашті. | .А
Мънкестірк Сфійтей Тріцк. | Да Блажк. | Мало қ. , ағыс.

Де Азмитръ Рамничанъль.

In-8°, de 4 foi nenumerotate și 136 pag. + 63 pag. Pe verso titlului gravura Manastirii din Blaj, semnată de «Vlaicul» (facs. 296 din *Bibl. rom. veche*, II, p. 141).

In foile liminare sunt cuvântul ce-l reproduc mai jos și tabla cuprinsului. În aceasta nu se arată și cuprinsul ultimelor 63 pagini (seria a doua din paginație), care incep cu: «Dialogosu uceniculu cu dascalulū»

Cuvântul introductiv:

Uceniciloru spăsenie.

A căstă cărticică sau precumă zice Apostolul Limbilor¹), stihiiile începutului cuvintelor luă D(u)mnezeu. Ca unu temeiu a altoră invățături de prin sf(i)ntele cărții s'a cules; iară voi cu amândoao mâinile o priimită, o celiști și o mestecați, sau mai bine cu b(la)goslovulă mâncăți-o și va amări pântecele vostru, iară în gura voastră va fi dulce ca mișarea²).

¹⁾ Еvrei 5. ²⁾ Apost. 10.

Aşa faceţi, fiiloră: mâncaţi-o cu lapte, cariă nu sănăteşti în vîrstă¹⁾). Şi vă sărguişă ca procopseala voastră să fie cunoscută tuturorū²⁾). Şi Preo-o-sfinţia sa, întâi Arhiereulă, apoi Părinţii voştri şi voi împreună cu acelaşu marele Apostolă să ne putem bucura şi a zice: Că voi sănăteşti nădărđea noastră în D(o)mnul, cununa, mărireă şi bucuriă³⁾.

Cucernicii în Hs. Ieromonah. Canonici.

Pentru ediţia I (anul 1755), v. mai sus (Addenda), p. 73, nr. 114; ed. II (tot anul 1755). v. mai sus (Addenda), p. 160, nr. 114 a.

N. Iorga, *Scrisori şi inscripţii*, II, p. 10, nr. 16.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universităţii.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

301. *Psaltire*, Bucureşti 1756.

Un exemplar mai complet decât al Academiei Române (cfr. *Bibl. rom. veche*, II, p. 135 – 136), descris de I. Roşu în *Soc. de mădine*, I (1924), p. 477, are 8 + 224 foi.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universităţii. — Bucureşti: Biblioteca Academiei Române.

310. Ambrosius Marlianus, *Teatru politic*, traducere de Domnitorul Nicolae Mavrocordat, Lipsca 1758 — Greceşte.

După cercetările mai noi, s'a dovedit că opera nu este alcătuită de Nicolae Mavrocordat, Domnul Ţării-Româneşti — cum s'a prezentat în *Bibl. rom. veche*, II, p. 143—144. Nicolae Mavrocordat a tradus, din latineşte, opera lui Ambrosius Marlianus cu acest titlu:

Theatrum politicum in quo quid agendum sit a principe et quid cavendum accurate praescribitur. Elogiis, adagiis, emblematis, notis academicis, hieroglyphiris, et variis historiarum monumentis invignitum. Principibus, praelatis, iudicibus, sacris oratoribus, ac cunctis Justitiæ administrandibus, pernecessarium. Auctore Ambrosio Marliano, Papiense, Can. Reg. Lateran. Sac. theologie professore. Romae M. D. CXXXI.

A doua ediţie a cărăii lui Ambrosius Marlianus a aparut la Dantzig 1655, un exemplar din aceasta ediţie găsindu-se chiar în Biblioteca lui Nicolae Mavrocordat.

Ediţii noi din *Teatru politic*: Lipsca 1776, (v. nr. 397), Veneţia 1802 (nr. 655) şi Volo din Grecia, 1933. O traducere românească a tiparit, în 2 vol., Grigore Pleşoianu, în 1838; alta, în ms. Acad. Rom. nr. 434—435, copie din 1805 de Ion Burchi.

Bibliografie completă de M. Himu, „Teatrul politic” al lui Nicolae Mavrocordat şi originalul latin, în *Raze de lumină*, 9 (1937), p. 66—70.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române.

313. *Liturghie*, Iaşi 1759.

Sunt şi exemplare care nu au notate la sfârşit numele ze cărilor Sandul şi Gheorghe (cfr. *Bibl. rom. veche*, II, p. 146). Această *Liturghie* a fost recomandată ca model pentru Liturghiile tipărite în Ardeal, în şedinţele canoniciilor români, tinute de la 13—18 Aprilie 1773 (cf. Dr. Ioan Moga, *Contribuţii privitoare la tipărirea cărărilor bisericesti ...*, în *Omagiu I. P. S. S. Dr. Nicolae Bălan*, Sibiu 1940, p. 591, nota 2).

I. Roşu în *Soc. de mădine*, I (1924), p. 477.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universităţii. — Bucureşti: Biblioteca Academiei Române.

¹⁾ 1-a Cor. par. 3. ²⁾ 1-a Tim. 4. ³⁾ 1-a Sol. cap. 2.

321. Nil, Arhiepiscopul Solonului, *Carte sau Lumină*, Râmnic 1760.

După arătarea anului de tipărire: ۲۰۷. I., adaoga în titlu și *Phiereșăre*: ۶:

București: Biblioteca Academiei Române (cumpărat de la Pr. Gavril Hango).

322. Octoih, Blaj 1760.

Exemplare în bisericele din comunele Rozvalea, Șieu, Jeud (Maramureș), cfr. Dr. Gh. Bran, în *Graful Maramureșului*, n. 94 din 30 Maiu 1935, p. 3.

București: Biblioteca Academiei Române.

325. P. P. Aaron, *Epistola consolatoria*, Blaj 1761.

La descrierea din *Bibl. rom. veche*, II, p. 155—156 adăogă: La sfârșit se află un apendice, în care se vorbește despre ordinea ierarhică a bisericilor creștine, după Pravila de la Târgoviște, 1652, apoi următoarea listă a cărților românești citate în cursul lucrării:

Libri etiam a non-unitis recepti, qui in hoc opusculo recittantur, sunt hi: Biblia Sarra Bukurestini in Valahia Annō 1688. Corpus Juris vulgo Pravila Tergovisti 1652. Maenologium Rimnikii 1737. Triodion Bukurestini 1747. Pentecostarion Rimnikii 1743. Octoichos ibidem 1750. Horologion ibidem 7253. Sacrae Lyturgiae Bukurestini 1747. Margaritum S. Joan Chrysostomi Bukurestini 1691. Vita Sanctorum Iassi in Moldavia 1682.

București: Biblioteca Academiei Române.

331. Acatistiariu, Blaj 1763.

ѢКѢ҆ИСТѢ҆ЛѢ҆РІО | К8 мѣлте алѣсє Р8гъч8н, | пеңт8р8 івл8віл фіеփе къ р8л кре-
шнъ. к8 Блгословеніа. Прѣ Сѣфіціт8л8й, | шн Прѣ л8мнн4т8л8й Д8н | П. П8Б6ль
Ѣ҆РОНІя | Де Бистра, прнн Цара Й8дѣл8л8й, шн п8рцил8рь һи .ф/п8гнн4т8, Елъ-
дик8ль Ф8гъ/р8ш8л8й. Тұпърнт ла Сѣфіта| Троицъ .ф Блажк | Йиий д8ла Х8с ۲۰۷.
Де Іѡаннъ Рымничан8л8 Ту8.

In-12°, 2 foi nenum. (titlul și cuprinsul) + 661 pag. + 2 foi (din Pashalie, necomplet). Titlul e încadrat în chenare de flori sus și jos, iar în margini 2 coloane sculptate cu frunze și ciorchini de struguri (semnat: яция вляникъ).

Pe verso titlului icoana Bunei Vestiri, cu inițialele latine: I. E.

Tipar negru și roșu, cu 18 rânduri pe pagină. Fără prefață.

A. Filimon în *Dacoromania*, VI (1929—1930), p. 380—381.

București: Biblioteca Academiei Române.

332. Ceasoslov, Iași 1763.

Descrierea din *Bibl. rom. veche*, II, p. 160, făcută după *Buciumul român*, trebuie completată astfel:

ЧІСОСЛОВЬ | че к8прнде .фт8р8 сїне тбатъ Сл8ж8ба че һ съ к8внн8. | К-
реле ақ8мъ .фт8й са8 ти8рнр8тъ .фт8р8 ачесташ8й к8пъ | .ф з8лел8 Прѣ .жнълцат8л8й
Д8мн8л8й | и8ст8р8, Иш Григориј Өвндиш Б8в8ка | .фт8р8 .фт8ка Домн8е ә Мърн8 са8.

К8 Блгословеніа шн к8 тбатъ к8ел8т8мла сфиннц8й са8 Прѣ сфиннц8т8л8й Ми-
трополитъ алъ Молдак8н | К8РІЗ К8Р8 Г8БРІЙЛ8. | .фт8р8 ә са ти8огр8ф8, .ф
сфіта | Митрополіе .ф Аши; | А Йиий д8ла Йдамъ: ۲۰۷ | һаръ д8ла Хри8ось,
۲۰۷ | Де Григориј Становічю Ти8огр8ф8.

In-8º mic, 2 foi nenumerotate + 390 foi. Tipar negru și roșu, cu 22 rânduri pe pagină. Pascalia începe de la f. 388, cu anul de la Adam 7272.

Pe ultima pagină următoarele:

Tipăritu-s'au acestu sfântu Časoslov prin toc mirea și diorthosirea lui Evloghie Monah, întru carele cuprinde toată slujba Bisericii, de seară și de dimineață.

Pușinu ajutoriu va putea lua unu bogat de la unu săracu. Si pușină laudă va auzi unu cinstiț de la unu neinvățatū. Dreptu acéia dară și eu smeritul și prostul, știindu-mi săraciua bunătăților și slăbiciunea învățăturii, carea nimicu dintru a mea știință n'am pus, ci precum amu aflatu în izvoade, așa amur urmatu, rogu-mă dară tuturor cu umilință, orice greșală veți afla, îndreptați și ertați pre mine ticălosul mai susu numitul, ca și voi să aflați ertare de la lesne ertătoriul D(u)mnezeu.

Fiindu îndreptațoriu și așezătoru de slove, Sandul Nicovicu.

Sfărșit u și lui D(u)mnezeu laudă.

C. Bobulescu în *Spicitor în ogor vecin*, I (1920), p. 46—47 și A. Filimon în *Dacoromania*, VI (1929—1930), p. 381.

București: Biblioteca Academiei Române.

Iași: Bibl. Universității „Cuza Vodă”, carte rară nr. 151.

337. Molitvenic, București 1764.

ΕΥΧΟΛΟΓΙОН | ἀδεκъ | ΜΛΤΕ[Θ]ΗИКъ. | Ακθм Ḥтврачесташ кнї Тѣпърнт, | дѹпъ | ρжидвѣла чѣлвѣ Греческъ.

Ἄτρος Ḥтжж Домніе, а мъртв сѧле прѣ | λεμниатвль, прѣ Ḥицелциатвль. | Домнвль нострв, | ши ѿблѣдѣтвторю | а тóатъ Цѣра Рѹмжинѣскъ. | Іѡ Иєфан Михаїл Раковицъ Еоевад. | Кс Бѣгословенія ши к8 тóатъ келтвѣла | прѣ сѣніцтвль Митрополи | а Оуѓровлѧхъ. | Кур ГРИГОРІЕ. | Λ сѣніга Митрополіе а Бѣкврѣпин-лвр | Λа ѡнвѣлъ Дела Хѣ, аψѣд: Δε Іѡрдаке Стоікокіч тнї :

In-4º, 4 foi nenum. + 569 pagini (cu greșeli în paginație de la p. 561). În foile limitare, titlul și tabla cuprinsului.

La p. 566 cuvinte pentru iertarea greșalelor de tipar. La pag. 567 însemnate amanunte asupra izvoarelor Molitvenicului („izvoade slovenești” și Molitvenicul grecesc al lui Nicolae Glichi, de la anul 1691), pe care însă nu le putem reproduce, fiind lipită peste o bună parte din text o suviță de hârtie. La sfârșit: „Rugăciunea la semnatura”.

Compară cu I. Roșu în *Societatea de măine*, II (1925), p. 41 și A. Filimon, *Dacoromania*, V (1927—1928), p. 611.

București: Biblioteca Academiei Române.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

339. Psaltire, Blaj 1764.

In *Bibl. rom. veche*, II, p. 162, numai amintita.

ΨѢЛТИРѢ | Πρороквль ши Ḥтпърлтвль | Διεйдь | Ακтмъ Й трѣш шаръ тѣпърнтъ, к8 Бѣгословенія | Прѣ СФ҃НЦИТВЛѢН | Кур Кур, | П. ПАНЧЕЛЬ ЙИ-РѠНЬ | БЛѢДИКЪИ ФЫГ҃РӢШВЛѢН | Λ Сѣніта Митрополіе | Π Блажвль | Йиий Дела Хѣ, аψѣд.

In-8º; exemplarul văzut de noi este defectuos, având 1 f. (titlul) + p. 4—501 + peste 1 f., nenumerotate.

La pag. 501: „Sfârșitul Psalmirii și lui D(u)mnezeu mărire“. Urmează pe cele 2 pagini nenumerotate învățătura pentru citirea Psalmirii.

Pe verso titlului o frumoasă xilografură înfățișând pe David șezând pe un jilț cu picioare înalte și sculptate, așezat sub un baldachin. Gravura este semnată «Петръ Руъ»; 1764» (Petru Râmniceanul).

A. Filimon, *Dacoromania*, VI (1929—1930), p. 381—382. Pentru un exemplar de la biserică din Ostrovul-Mare (Hățeg), v. Al. Bărcăcilă, *Un tropar al prea cuviosului Nicodim*, în *Buletinul Comisiei monum. ist.*, XXVI (1933), p. 43.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

345. *Antologhion*, Râmnic 1766.

Completez descrierea din *Bibl. rom. veche*, II, p. 170, după A. Filimon, *Dacoromania*, V (1927—1928), p. 611: volumul complet are 3 foi liminare + 572 foi. Pe foile liminare: titlul, scrisoarea lui Parthenie, episcopul Râmnicului, către Arhiepiscopul Grigorie și predoslovia.

București: Biblioteca Academiei Române.

346. *Orologhion*, Blaj 1766.

Pentru alte exemplare, decât cel din Bibl. V. A. Urechia-Galați (cfr. *Bibl. rom. veche*, II, p. 170—171), vezi Dr. Gh. Bran în *Graiul Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935, p. 3 (la bisericele din comunele Bârsana, Cuhea și Călinești).

348. *Apostol*, Blaj 1767.

Să se îndrepte în *Bibl. rom. veche*, II, p. 172 anul 1867, în 1767, și să se adauge la depozit.

București: Biblioteca Academiei Române.

350. *Liturghii*, Râmnic 1767.

De oarece în titlu se da ca an de imprimare 7276 (= 1768), iar la f. 204 v. se dă anul 1767, unii cercetatori (P. Constantinescu-Iași, *Tipărituri vechi românești necunoscute*, Iași 1931, p. 4, nr. 3 și A. Sacerdoțeanu, *Inscriptii și însemnări din Costești-Vâlcea*, Buc. 1937, p. 13) presupun greșit că Liturghiile s-au tipărit în anul 1768.

352. *Psaltire*, Buzău 1767.

București: Biblioteca Academiei Române.

364. *Catavasier*, Blaj 1769. — Ed. II.

КАТАВАСІЕ | К8 мѣлтє престі тѣтъ ѿнѧлъ | т্їевинчоасъ кжнтьръ. | І-
кемъ Ѽдѡаѡ Ѽаръ Ѽи-|затъ, Ѽи Тѹпърътъ. | Сѣптъ стъпжнирѣ прѣ Ѽнъл-|цатъ
Ѣпърътъкесъ Ржмлѣшилаѡръ, Принцесъ Щрдѣ-|лаѧшъ, Ѽпроцъ: Дѣамнѣ | Мѣ-
рѣй ѡѣрѣзлѣй | К8 Благословеніа Челѡръ | май мѣръ. | Л Тѹногрѣфія Мънкес-
търъ | Бѣней Еестъръ: Ѽ Елажъ. | Ѽшнѣ Дела Хс, + аѣз. | Дѣ Пѣтръ Папавицъ
Тѹногрѣф Рымъ:

In-8° mic, de 3 foi și 463 pagini. Tipărit cu negru și roșu, cu 10 rânduri pe pagina. Fără prefată.

N. Iorga, *Scrisori și inscripții*, II, 165, 189. — I. Roșu în *Soc. de ȣaine*, II (1925), p. 42 și A. Filimon în *Dacoromania*, V, p. 614.

București: Biblioteca Academiei Române. — Biblioteca Inginer Flaviu D. Baldovin, cunoscut bibliofil din București.

366. *Liturghie*, Buzău 1768.

Anul de tiparire este 7277, adică 1768, iar nu 1769 (cfr. *Bibl. rom. veche*, II, p. 192), pentru că domnitorul Alexandru Scarlat Ghica, amintit în titlu, a domnit pâna la 28 Oct. 1768.

București: Biblioteca Academiei Române.

367. *Triod*, București 1768.

Exemplarul complet are 2 foi nenum. + 470 foi. Din epilogul cărții, necunoscut autorilor *Bibl. rom. vechi*, II, p. 192, se vede că anul tipăririi este 1768, iar nu 1769 cum înregistrează *Bibliografia* (corespunzător anilor 7277, arătați în titlu). Epilogul (f. 470v.) :

Typăritu s'au și s'au diorthosit a căstă sf(â)ntă și d(u)mnezească carte, ce se chiuamă Triodionă, prină iubirea de ostenele a nevrednicului și smeritului între ieromonahă Grigorie Ieromonahulă. Iară cei ce vă veți întâmpla a ceti pe a căstă sf(â)ntă carte, bucurați-vă în D(o)mnu și ori ce greșală veți afla, în cuvinte sau în slove, cu umilință vă rugămă ca să îndreptați cu D(u)hulă blândeceloră, negrăbindu-vă a ne pune în ponosu, că n'au lucratu îngeră, ci mâna de țărână și minte de omă păcătosu, cuprinsu de slăbiciunea fizică, carea nu lasă nici pre unu omă a rămânea fără de greșală. Că, precumă ţaste cu neputință a nu păcătui, aşa și typografulu a rămânea fără de greșale la typărită. Deci știm, adevăratu știm că multe alunecături și greșeli să voră fi făcutu prină multă osteneală și prină cetirea prubeloră de noaptea (că cu adevăratu și noaptea de multe ori o amă făcutu în locu de zi). Că, pre cătă amă pututu, cu nevoință amă lucrătu. Cu plecăciune daru vă rugămă ca să ne ertăți și D(u)mnezeulă păciu să fie cu voi, acoperindu-vă greșalele.

Precumă dorescă să ajungă la vadul celu cu adăpostire cei ce sănță bătuți de valuri în luciulă mării, aşa dorëște și typografulu să ajungă la sfârșitul cărții.

Și s'au începutu acestu sf(â)ntă și d(u)mnezeescu Iucru la luna lui Iulie în zioa dinătău și au luată sfârșită la luna lui Noemvrie în zile 7, la aniș de la Hs. 1768.

I. Roșu în *Societatea de madine*, I (1924), p. 477. — A. Filimon în *Dacoromania*, VI (1929—1930), p. 383—384.

București: Biblioteca Academiei Române.

371. *Octoih*, Blaj 1770.

СӨКТОЙХъ | шы | сөлжесе сөйцилаорь де ѿбцие. | Акымъ а дօау ѿаръ ашевъзъ, шы Түпърйтъ, | дынъ әжидашла Есекричай Ръескерйтълай. | Сэшть стъпжніл Прѣ .ғиңълігатеи Лпърътъкеси | Рымләнилаорь Принцкеси Щрд-Келвлай. Й иродчий : | ии прѣдчий : Доманий Доманий. | Марлени Өөрөөлий | К8 бәргесловенія чөлор май мәрий | Түпърйтъ .ғ. Блаж .ғ. Түпогрәфім | Мәнистирій Ешией Есстірій. | Ынай дәлә Хс: * Аифо.

Де Пётр8 Папа Бичиј Түпогрәфълъ Рымничанылъ.

In-4°, 2 foi (titlul și cuprinsul) + 211 + 104 foi. Tipar negru și roșu, cu 25 și 26 rânduri pe pagină. Pe verso titlului gravura Sf. Ioan Damaschin (fig. 44), semnată cu litere latine IOANNI(CHIE).

Οργάνωλε Εργολόειη Δαμασκίνη Λικορδήζ .
Щὴ πόλισ σφῆτα Τροίցε είνε ημέερεζ .

44. Octoih, Blaj 1770. — Sf. Ioan Damaschin, gravură pe verso titlului.

C. Bobulescu în *Spiculitor în Ogor vecin*, I (1920), p. 47 și facsimilele p. 53—54, (titlul și gravura de pe verso titlului) descrie un exemplar cu totul necomplet.

București: Biblioteca Academiei Române. — Iași: Bibl. Universității „Cuza Voda“.

372. Petru Rumiantov, *Proclamație*, Iași 1770. — Foae volantă.

Proclamația datată Iași, 29 Noemvrie 1770, a fost publicată de V. A. Ureche, *Dокументe dintre 1769–1800*, în *Anal. Acad. Rom.*, ist., s. II, t. 10 (1887–1888), p. 267–269.

13

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 342.

Р'омаинка. Влаіхма. А'лбанітма.

A

Βρᾶς.	Ηγέμενος.	Ηγεμονί.
Αγάλια.	Ανάργα.	Γκαντάλε.
Αγαπώ.	Βόν.	Ντά.
Αγγελος.	Αγγελος.	Εγγελ.
Αγγενον.	Βάσο.	Ε'α.
Αγγίσει.	Γκρέπ.	Γκρέπ.
Αγελάδα.	Βάκα.	Λιόπα.
Αγιος.	Σάμπ.	Σοισύτ.
Αγκάθι.	Σκίν.	Γκιέπ.
Αγκάλη.	Μπράτζα.	Πεστίρ.
Αγκάχ.	Καστράβετζ.	Κρασαβέτζ.
Αγκάνας.	Κόπ.	Μπράλίζλ.
Αγγαντία.	Καρα!	Κενζέ.
Αγορά.	Κεμπαράρε.	Τραμπλιέμ.

45. Pagină din *Прωτοπερία* lui Th. Cavallioti, Veneția, 1770.

plarul tipărit, ci numai o copie manuscrisă, de pe la 1800: Bibl. Acad. Române, ms. Gaster, nr. 141. Reproduce titlul cărții după această copie:

ѢВЪЦѢПІСРЪ ЯРХІСРѢСКЪ КЪТРЪ прещи, каре сѧш ши шинъримъ къ келпшѧла сфинци сâle юбншорюлъи де дамнезеъ кирнъ киръ иѡнинкие, енискѡвъл Романълъи: ꙗ зилеле пре лъминатълъи ши пре ꙗнълцатълъи донъи Иван Константии Михаил Раковицъ Боецод: Де Двка Сопирнишви[ч] типографъл дела Оасе,

București: Biblioteca Academiei Române. (Foi volante, nr. 1195).

373. T. Kavalliotis, *Прωτοπερία (Intâia Învățătură)*, Veneția 1770. — Grecește.

Descrierea a fost făcută de I. Bianu și N. Hodoș, *Bibl. rom. veche*, II, p. 194–195, după studiile differișilor cercetători (Joh. Thunmann, Fr. Miklosich, G. Meyer). Biblioteca Academiei Române are acum exemplarul fost al lui G. Mayer, cu 96 pag. (exemplarul fost al lui Thunmann, complet, dar astăzi dispărut, avea 104 pag.).

Th. Capidan, *Aromâni. Dialectul aromân, studiu lingvistic*, București 1932 (Acad. Rom., Studii și cercetări, XX), p. 49–53. Victor Papacostea, *Povestea unei cărți. Protopiria lui Cavallioti: «ein unicum»*, în *Omagiu lui Constantin Kirilescu*, București 1937, p. 665–674.

București: Biblioteca Academiei Române.

376. *Învățătură arhiească*, Iași 1771.

Nu cunoaștem exemplarul tipărit, ci numai o copie manuscrisă, de pe la 1800: Bibl. Acad. Române, ms. Gaster, nr. 141. Reproduce titlul cărții după această copie:

După copia manuscrisă arătată (in-4°, de 11 foi, fără sfârșit), opera are 2 părți: o parte în care se dău preoților diferite sfaturi în legătură cu practicele liturgice și a doua parte cu cele «12 capite ce cuprind légea noastră creștinească, adunate de Simeon, arhiepiscopul Thesalonicului».

377. Petru Rumianțov, *Proclamație*, Iași 1771. — Foae volantă.

Proclamația, datată Iași, 9 Februarie 1771, a fost publicată de V. A. Ureche, *Documente dintre 1769—1800*, în *Anal. Acad. Rom.*, ist., s. II, t. 10 (1887—1888), p. 269—271.—Al. T. Dumitrescu, *Foi volante*, p. 342.

București: Biblioteca Academiei Române (Foi volante, nr. 1196).

380. *Invățătura Ecaterinei a II-a*, Iași 1773.

Cartea are în frunte o scrisoare de dedicatie a Mitropolitului Gavril al Moldovei, către Graful Petru Rumianțov, publicată în *Bibl. rom. veche*, II, p. 201—202. A fost publicată întâi de V. A. Ureche, *Documente dintre 1769—1800*, în *Anal. Acad. Rom.*, s. II, t. 10 (1887—1888), p. 271—273.

Să se mai adauge că opera este tradusă din rusește, după cum rezultă din următoarea notiță tipărită la p. 239:

Izvodul celu dintâi s'au însemnată prin săngură a sa mâna, de însuș stăpânitoarea a EI^{II} mărire, aşa:

ECATERINA

La Petruburgă: 1768, Aprilie 8, dinu tipografia Sinatului.

București: Biblioteca Academiei Române.

386. *Hatișerif*, (București 1774).

Cartea are ca an de tipărire 1188 (= 1188), după sistemul turcesc de cronologie, iar «Cetatea Constanțanie» nu este decât București, numită astfel după numele Sf. Constandin, patronul orașului.

București: Biblioteca Academiei Române.

395. *Mineiul* pe Octomvrie, Râmnic 1776.

Mineiul a fost tipărit în două ediții, din care *Bibl. rom. veche*, II, p. 215—217 a înregistrat numai pe a doua, cu 3 + 210 foi. Biblioteca Academiei are acum și ediția întâia, care este alt tip:

МІНСІОЛЬ | ЛѢЙ ОКТОЕРІС | Кіре са8 тунърітъ ёквьмъ ՚тжю ՚8-
мжнѣкше ՚тре8 ՚тжю домни8 ՚прѣ | ՚нълъцатвль домни8 | ՚сю ՚лєзїндръ
ІСІДНЬ | ՚нълъцатвль ՚бєкодъ | К8 благословенія ши тóатъ къелтвла прѣ сфин-
цитвль линтрапо|літъ ՚ль Оүгроклѧй, | Күр' ՚Р҃ЙГОРИС. | Прин ՚шжрдія ՚сфї-
ций са8 юнитарюлъ де ՚дннезі8 Күр' ՚КЕСІРІС 'Епнекоп8ль Рым: ՚п сфинта
'Епнекопіе а Рым: | Да ён8ль деля Хе ՚афо8: | Га8 тунърітъ де ՚к8ч'єрнік8лъ
՚тре | преви8 півна ՚кштандінъ Міхайлъ | Пашавнічий туногрâф8лъ Рым.

In-folio, 3 foi neenum. + peste 254 foi numerotate cu greșeli de paginație la f. 111—112 (în loc de 213—214). Socotind cuprinsul, nu a putut avea mai mult de 255 foi. Din titlurile reproduce, se poate vedea că la prima ediție a lucrat numai «popa Constandin Mihailo Popovici», cătă vreme la ed. a II-a, grijă tiparului o poartă ieromonahul Clement și Popa Constandin. Colaborarea lui Clement s'a facut, de buna seamă, episcopul Chesarie fiind nemulțumit de munca tipografică a lui Const. Mihailo Popovici. Într'adevar, se observă la

prima ediție următoarele neajunsuri: o altă distribuție mai rea a rândurilor din titlu; majusculele cu cerneală roșie sunt tipărite peste celelalte litere; omite gravura răstignirii lui Christos, care în ed. II-a se află la f. 3 v. Titurile cântărilor au fost lăsate în limba slavă, cădă vreme în ed. II-a au fost traduse în românește; majusculele și uncialele sunt mai mici și urăte; zațul este și el schimbat, încât ceea ce în ed. I s'a tipărit pe 255 foi, în ed. II a încăput numai în 210 foi. Această carte este un exemplu caracteristic, de conștiință perfectiunii tipografice și de evoluția gustului tehnic, a episcopului Chesarie al Râmnicului.

N.-A. Gheorghiu, *Glose bibliografice*, București 1937, p. 4–6.

București: Biblioteca Academiei Române.

400. Aritmetică, Viena 1777. — Românește și nemțește.

In *Bibl. rom. veche*, II, p. 219 numai amintită, după Popp.

ДѢЧЕРЄ ДЕ МъНІ | кътъръ | ІРНІОМСТІКІ | сас сокотъла | пентръ траба
пъвнчилоръ ръмкнѣцій чесоръ неѣнїцилоръ че се фваца ф школѣ чѣле | мнче.
(ruptă o parte din titlu, cu gravură) Гъ винде фъръ лъгътвръ къ 15 кренц | Къ
дебонрѣ Стъпъннторилю. | Типърнть ф пъръцинтоаре четатъ Бечъ ла Йо-
сифъ | де Кърцбекъ Йллърнческъ де Къртѣ Тъпограffъль ши вънїзъторъ де Кърци
ф йнслъ | 1777.

Pe pagina următoare:

АРІМЕТИЧНІ | зу | НЕЧЕРНІИСТ | zum Gebranche | der in den
Trivialschulen lerneenden | nicht unirten Walachisch[en] Jungen[d] [Rostet] unge-
bunden 15kr. | [Mit Erlaubniss der Obern. | Gedruckt in der Kaiserl. Residenzstadt
Wien, bey | Joseph Edlen von Kurzbef, f. f. Illyrischen Oriental-Hofbuchdrucker
und Buchhändler | 1777.

In-8° mic, 151 pagini. Textul românesc pe paginile cu soț, iar textul german pe cele fără soț. Pag. 1 e albă, pe 2–3 titlurile, p. 4–5 cu tabla de materie. Textul aritmeticiei începe la p. 6.

D. C. Ascaniu-Crișan în revista *Natura*, XXII (1933), p. 2 și Ion Ionescu, *Prima aritmetică tipărită în limba română*, în *Gazeta matematică*, XLI (Sept. 1935), p. 20–24.

București: Biblioteca Academiei Române.

401. Bucoavna, Blaj 1777.

Gavriil Precup, *Două bucoavne*, în *Unirea din Blaj*, nr. 114, 115 și 116, p. 2–3, comparând textul, găsește că Bucoavna din 1777 este o reeditare, într-o formă mai modernă, a Bucoavnei din 1744 (v. nr. 235).

405. Catechism sărbesc, românesc și nemțesc [Viena 1777].

In *Bibl. rom. veche*, II, p. 220 citat după alte publicații.

Completăm: nu cunosc exemplare cu titlu. Exemplarele Academiei, defectoase, unul are p. 5–319 și altul p. 5–331. Cum amândouă au sfârșitul complet, deduc că au fost 2 tipuri.

In tipul de 331 pag. textul urmează astfel: paginele cu soț au textul pe 2 coloane, sărbește în stânga și românește în dreapta. Textul german singur, tipărit cu litere gotice mari, ocupă paginile fără soț.

In tipul de 319 pag. textele urmează altfel: pag. cu soț au textul românesc pe coloana din stânga, cel sărbesc pe coloana din dreapta, iar textul german pe pag. cu soț, dar cu litere gotice mai mari decât în celălalt tip.

Tipul de 331 pag. are la pp. 5, 330 și 331 ornamente (un frontispiciu și 2 vignete) care lipsesc în celălalt tip.

Tipul de 331 este de un format mai mic, cu 12–14 rânduri germane și 20–21 rânduri sărbo-române, pe pagină; celălalt tip are 14–17 rânduri germane și 25–28 rânduri sărbo-române, pe pagină.

Exemplarul cu 319 pagini are la p. 319 următoarea notă, care lipsește în celălalt:

Acest de iznoavă typărit Catihisis s'au tălmăcit și s'au diorthosit prin Stefan Athanasievici întâiul slavonesc și moldovenesc Canțalist al Consistoriumului C. C. Bucovini.

Emilian Micu, în *Transilvania*, XXV (1894), p. 168.

București: Biblioteca Academiei Române.

407. Ceasoslov, București 1777.

Exemplarul complet are 8 foi nenum. + 564 pagini, pascalia ajungând până la anul 1826.

Anticariatul „Ardealul“. Catalogul I, Cluj 1926, p. 22, nr. 531.

București: Biblioteca Academiei Române.

408. Ceaslov, Iași 1777.

A circulat în Ardeal, unde se găsesc exemplare la bisericile comunelor Sieu și Strâmtura (Maramureș), cfr. Dr. Gh. Bran, *Graful Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935.

423. Psalmire, Râmnic 1779.

În descrierea din *Bibl. rom. verhe*, II, p. 244–245 nu se dă prefața lui Chesarie, Episcopul Râmnicului. O reproducem, pentru interesul ei deosebit:

Meșteșugul căntăriloră au fostă nu numai în laudă la cei vechi, ci și în mare socotără, încât filosoful Pithagora zice cum că sufletul nostru iaste alcătuită în trupă, după armonia musicie, și pentru acela auzul omenescă are mare pornire către armonia glasului, care armonică iaste puternică a preface patimile omenești, schimbându-le după a loră mișcare. Totuști acestui filosof, suindu-să cu scara minții, îndrăzniă a hotărî, cum că și plantele cerului mișcându-se fac unu glasă cu mare armonie, carele dinu pronă d(u)mnezeiască s-au oprită a nu să auză de oameni, fiind că dinu dulciața acei armonii, nu s-ar fi putut oamenii să mai mișcă, rămâindu purură ascultându-o, măcar că aciasta iaste dogmă ellinescă. Cându socotesc că prorocul Davidu nică au gândită, nici au vorbită, nici au jucată, nici au cântată fără numai fiindu mișcată de D(u)hul sf(â)tă. Și cându elu tainile cele mai mari ce i s-au descoperită, nu le-au arătată nici cu condeul, nici cu graful, ci le-au bine vestită cu organe bine răsunătoare, cu glasuri foarte îndulcitoare; cându acăstă le puin în cumpăna socotinții, mă silescă și nu lepădă cu totulă dogma mai susă zisului filosof. Însă nu la ceea ce zice elu, cum că sufletul iaste alcătuită din armonie, ci cum că sufletulă are mare pornire și legătură cu armonia glasurilor. Căci fiind că D(u)hul sf(â)tă orfnduisse cu a sa văcănică și nemutată hotărire, ca cele de D(a)v(i)dă prorocite și în văculă său și în văcurile viitoare să arătă către totu norodul, și fiind că șarași știia sf(â)ntul D(u)hul némulă omenescă neplecată către fapte bune, ce face? Dulciața căntării o amestecă, ca prinu dulciața ascultării să primimă fără băgare de sămă folosință cè

din cuvinte, după cum facă doftorii cei înțelepți, carii célé mai iuji doftorii le améstecă cu miăre. Cântaré psalmilor ăaste liniște sufletului, dare pricinuitoare de pace, căci potoléște turburaré gândurilor, înblânzéște mânăia sufletului; Cântaré psalmilor ăaste unire celoră despărțiți, înprietenire celoră învrăjbiți. Că cine poate să mai socotescă vrăjmașă pre acela cu care dinăuntră au cântată psalmi? Deci cântaré dăruiaște bunătate cé mai mare (dragosté meșteșugindu) prină staré cé dinăuntră la cântare, ca o legătură cătră unire dragostii. Cântaré ăaste gonitoare de Draci, care aciasta în faptă o au arătată D(a)v(i)dă, cândă cântă și prefăcă pătimă lui Saulă.

O ce înțeléptă meșteșugire, ca cântându noj, să ne învățăm célé de folosu, căci ce nu poji învăță dinăuntră psalmi? Mărimé vitejie, îscusiré dreptății, biruința trupulu, săvârșiré înțelepciuni, măsurile suferirii; Întru psalmi ăaste bogosloviă cé de săvârșit, prorociă veniri lui Hs., înfricoșaré munci, făgăduințele slavei, a taineloră descoperire, toate ca într'o jîtniță mare ce şade în obște, în carté psalmilor s-au aşazat. Aciaștă putere a psalmilor cunoscându-o și părinții vechiloră celoră dinăuntră, cândă în beserică dreptă toată slujba, sluija numai cu psaltiré, cei ce străluciă prină găurile pământului, cu psalmi cântându, petrecé cé mai multă a loră viiăță, dară și în urmă dascalii beserică mulți psalmi, precumă ămăzine, și alii psalmi i-au împodobit cu meșteșugul cântării.

O văcuri de acumă, carele cu totulă au prefăcută obiceiurile célé vechi! Psalmiré căia ce D(a)v(i)dă o au cântată în organu, mișcându-să și măinile și glasulă sau de însuș D(u)hulă sfânt; psaltiré căia ce au fostă o scară a minții, cu caré părinții cei vechi cântându-o, să rădică la ceriu; psaltiré căia ce s-au împodobit și cu meșteșugul musiciei, acumă nu cumă să să cânte, ci la unele locuri mai nică să citește, de alții să citește pe taină; iară de o și citește, cineva cu glasă cu atâta pripă, încâtă și cel ce o citește întru nimic nu să folosește, neprincipându înțelégeré de multă grăbire.

Toți sfinții părinți învățăturile loră și dovedirile le-au răzimat asupra stâlpilor celoră neclătiți ai psalmilor. Însuși Mântuitorul pre Jidovi muștrându-i, psalmi le-au pusă înainte. Pentru acia cei ce nu să îndeletnicește întru înțelégeré psalmilor, rămânu numai cu sunetulă glasurilor, fără nică o roadă a D(u)hului. Eu nu muștrându pre alții, ci pre mine înfricoșindu-mă, scriu acăstă, ca să mă îndrepezez, a nu mă lenevă la cetaniă d(u)mnezeestiloră psalmi, cândă eu însumă și scriu acăstă, o cetitoriloră, și dinăuntră cu mine pătimăși. Mare trebuință avemă de cetaniă psalmilor, că de au putută proroculă D(a)v(i)dă, numai cu cântaré organulu a gonă Duhulă de la Saulă înpărată, cu cătu mai multă atâțe psalmi înpletiți cu d(u)mnezeestii cuvinte voră pută gonă patimile și mai vârtosu de la cei ce citescă cu înțelégere.

Poftescă dară pre toți căți vor priimi acăste psaltiri, să nu trécă cu vedéră aciastă predoslovie, căci fiindă că arată putere psalmilor, va ră-

dică leneviré și va pricinu dragoste la toși, a să indulcă întru cătaniia loră, fiind că mi să pare, că dină neștiință să pricinuiaște la citanie lenevire.

Ală tuturoră fierbinte rugătoriu cătră D(u)mnezeu.

Chesarie, Episcopul Râmniciului

București: Biblioteca Academiei Române.

428. Katekizmul cel mare pentru învățatura tuturora, Buda 1780.

In *Bibl. rom. veche*, II, p. 250 se reproduce titlul și se descrie cartea, dar autorii nu văzuse exemplar complet (complet: in-8°, 3 foi + 120 pagini). Deasemeni ediția scurtată a acestui *Catekism* nu se cunoștea decât dintr'un fragment, căruia și lipsea foaia de titlu. Titlul «*Catekismului mic*», fiind deosebit de al «*Catekismului mare*», îl reproducem aici:

KATEKIZMUL | CSEL MIK | KU ÆNTRÆBÆRY, | SI RÆSZ-
PUNSZURY TOKMIT PÆNTRU ÆNVÆCÆTURA PRUNCSILOR | A
KRESTINO-KATOLICSILOR | ÆN CÆRILE | PRÆA ÆNNÆLCSATEJ, SI
PRÆA LUMINA TEJ ÆMP. ER. ETÉASZEJ-KP.ÆJEASZI | APOSZTOLICSESTY.
(gravură cu 2 îngerii).

ÆN BUDA. | KU SZLÓVELE KRÆJESZKULUJ UNIVERZSITÁS|
ANNÚL MDCCLXXX.

Deosebiri în titlu în ediția I-a: KATEKIZMUL CSEL MARE... PÆNTRU ÆNVÆ-
CÆTURA TOTURORA... (gravură cu ochiul lui Dumnezeu).

Formatul același, in-8°, de 20 pag. Cuprinsul:

Pag. 3: POVÆCZUIREA.

- E. Cse jéaszte Katekizmul?
- R. Katekizmul jéaszte, Ænvaecaetúra stiinci Krestinesty Katoli-
cesty. Au, jéaszte Kartáa, æn kare szæ kuprinde Ænvæcaetúra
Krestinéaszkae Katolicsaszkæ.
- E. Æn káte pærtz æn Katekizmul ácseszta szæ deszpírte ænvæcaetúra
Krestinéaskæ Katolicsaszkæ?
- R. Ænvæcaetúra Krestinéaszkae Katolicsaszkæ æn Katekizmul a-
csészta, æn csincs pærtz, si æn un Adaoz szæ deszparte.

PARTÉA DINTEJ. | De Kredincæ.

Pag. 6: A DOAO PARTE. | De Nædæaxde.

Pag. 7: A TREJA PARTE. | De Jubire au Dragoszle.

Pag. 10: A PATRA PARTE. | De szvintele Tajne, au Szakramente.

A CSINCSEA PARTE. | De Dreptatéa Krestineaskæ.

Pag. 11: § I. PARTEA DINTEJ. | De a ne depærtă de ræu.

Pag. 13: § II. A DOAO PARTE. | De a facse bun, au bine.

Pag. 18: ADAOZU. | De acséale patru depe urmæ.

Vezi și numărul următor:

București: Biblioteca Academiei Române.

429. Catekism pentru învățatura tinerilor, Buda 1780.

Cartea este o scurtare a *Katekismului mare*, bibliografiat mai sus, sub nr. 428. Titlul lui a fost reprobus în *Bibl. rom. veche*, II, p. 250.

Exemplarul Academiei Române are numai 58 pag., dar complet are 76 pag. (cf. Emilian Micu, *Material pentru istoria tipografiei române*, în *Transilvania*, 25 (1894), p. 168–173).

Cuprinsul (cât are exemplarul Academiei):

Pag. 3: POVÆCZUIREA.

E. Cse jéaszte Katekizmul?

R. (Intocmai ca la nr. 428, pag. 3, apoi se adaugă):

E. Kare szænt acséale csincs pærtz?

R. Acséale csincs pærtz szænt acséaszte:

1. Kredincza.

2. Nædêaxdêa.

3. Jubirêa, au Dragosztêa.

4. Szvintele Tajne.

5. Dreptatêa Krestinéaszkæ.

Si Adaozu de acséale patru depe Urmæ.

PARTÊA DINTEJ. | De Kredincæ. | DESZPÆRCIRÊA DINTEJ. | Cse jéaszte Kredincza Krestinéaszkæ Katolicsaszkae.

Pag. 6: A DOAO DESZPÆRCIRE. | De doao szprechéacse Artikusuri, a Kredeuluj. | De Artikusul dintej a Kredeuluj.

Pag. 7: § II. De zidire Fæpturilor.

Pag. 9: § III. De a doilêa Artikus a Kredeuluj.

Pag. 10: § IV. De a treilêa Artikus a Kredeuluj.

Pag. 11: § V. De a patrelêa Artikus a Kredeuluj.

§ VI. De a csincselêa Artikus a Kredeuluj.

Pag. 13: § VII. De a saszælêa Artikus a Kredeuluj.

§ VIII. De a sêaptelêa Artikus a Kredeuluj.

Pag. 14: § IX. De a optelêa Artikus a Kredeuluj.

Pag. 15: § X. De a noaolêa Artikus a Kredeuluj.

AENTREBARÊA DINTEJ.

Pag. 16: A DOAO AENTREBARE.

Pag. 17: § XI. De a zéacselêa Artikus a Kredeuluj.

§ XII. De a unszprechéacselêa Artikus a Kredeuluj.

Pag. 18: § XIII. De a doaoszprechéacselêa Artikus a Kredeuluj.

A DOAO PARTE. | DE NÆDÊAXDE. | DESZPÆRCIREA DINTEJ. |
CSE JÉASZTE NÆDÊAXDÊA KRESTINÉASZKÆ.

Pag. 19: A DOAO DESZPARCIRE. | De Rugæcsunje. | § I. | De Rugæcsunje æn Obsthie.

Pag. 20: § II. De Rugæcsunja Domnului æn oszæbit.

§ III. De Mærturiszanía noasztræ kætræ Duminezæu.

Pag. 21: § IV. De trej Rugæcsuny dintej a Rugæcsuni Dominuluj.

Pag. 23: § V. De acséale patru Rugæcsuny de pe Urmæ a Rugæcsuni Domnuluj.

Pag. 24: § VI. De Vesztirêa æmbukuratæ Ængsærêaskæ.

- Pag. 25: A TREJA PARTE. | De Jubire au Dragoszte. | DESZPÆRCIRÈA DINTEJ. | Cse jéaszte Jubirêa, au Dragosz!éa Krestinéaszkæ.
- Pag. 27: A DOAO DESZPÆRCIRE. | De zéacse Poruncsy a luj Dumnezæu æn obsthiae.
- Pag. 28: A TREJA DESZPÆRCIRE. | De zéacse Poruncsy a luj Dumnezæu æn Oszæbit.
- § I. De zéacse Poruncsy a luj Dumnezæu kare kuprind datoriile noasztre kætræ Dumnezæu.
- Pag. 31: § II. De cséalelalte sâapte Poruncsy, kare kuprind datoriile nôastre kætræ aproapele.
- Pag. 35: A PATRA DESZPÆRCIRE. | De poruncsile Beszéarecsi æn obsthiae
- Pag. 36: A CSINCSÉA DESZPÆRCIRE. | De poruncsile Beszéarecsi æn oszæbit.
- §. I. De doao poruncsy dinteja Beszéarecsi.
- Pag. 37: §. II. De sväenta Miszæ, au Lyturgie.
- Pag. 40: §. III. De askultaréa kuvaentuluj luj Dumnezæu æn Prædikacie.
- §. IV. De trej poruncsy depe urmæ a szvintej Beséarecsi.
- Pag. 42: A PATRA PARTE. | De szvintele Tajne, au Szakramente. | DESZPÆRCIREA DINTEJ. | De szvintele Tajne, au Szakramente æn obsthiae.
- Pag. 43: A DOAO DESZPÆRCIRE. | De szvintele Tajne, au Szakramente æn Oszæbire.
- §. I. De sväenta Tajna Botezuluj.
- Pag. 45: §. II. De szvænta Tajnæ Mirului au Krizmj.
- Pag. 46: §. III. De szvænta Tajna Altaruluj.
- Pag. 47: §. IV. De cætjre la primirêa a szvintej Tajnă Altaruluj, au Kuminekæturi.
- Pag. 48: §. V. Cse are de a facse Krestinul æn Primirêa szvintej, au Kuminekæturi.
- Pag. 49: §. VI. Cse are krestinul de a facse dupæ szvænta Kuminekæturæ.
- Pag. 50: §. VII. De szvænta Tajna Pokæinci.
- Pag. 51: §. VIII. De æncserkaréa stiinci szufletuluj.
- Pag. 52: §. IX. De durerêa pæntru pækáte la Tajna Pokæinci træbuincsoaszae.
- Pag. 56: §. X. De fægæduinca de æmbuna viacza.
- Pag. 57: §. XI. De iszpvovadæ.

I. Boroş, *Adaus la „Materialul pentru istoria tipografiei române“*, în *Transilvania*, 25 (1894), p. 239–241.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române.

432. *Liturghii*, Bucureşti 1780.

Exemplarul complet are 2 + 271 foi, iar nu 263, cât înregistreaza *Bibl. rom. veche*, II, p. 253. La p. 271 instrucţiuni «pentru slujirea sfintei și dumnezecști Liturghii». Compara cu I. Roșu în *Societatea de măine*, I (1925), p. 477.

Bucureşti : Biblioteca Academiei Române.

440. *Psaltire*, Blaj 1780.

Completăm *Bibl. rom. veche*, II, p. 269 cu privire la paginația cărții: exemplarul complet are 4 foi, 485 pag. + 41 pag. nenumerotate (Pascalia).

A. Filimon în *Dacoromania*, V, p. 615 și I. Roșu în *Societatea de mădine*, I (1925), p. 477.

București: Biblioteca Academiei Române.

444. *Catavasier*, București 1781.

Nu cunoaștem exemplare complete. Exemplarul din Biblioteca Universității din Cluj-Sibiu are 2 + 236 foi, deci e mai complet decât cel descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 270—271.

I. Roșu în *Societatea de mădine*, I (1925), p. 477.

București: Biblioteca Academiei Române.

445. *Cazanii*, Râmnic 1781.

Exemplarul complet (compară cu *Bibl. rom. veche*, II, p. 271—272) are 2 foi nenum. + 312 foi. După titlu urmează predoslovia semnată de Grigorie ierodiaconul din sfânta episcopie a Râmniciului. Frontispiciul dela p. 1 (1) reprezintă pe Iisus Christos în medallion, incadrat în desene cu flori, 2 păsări și 2 coșuri cu fructe; gravura este semnată «KTA 1745». (Costandie?).

• Pe f. 311 v.—312 v. cuprinsul cărții. Sfărșește:

Typăritu-s'au a căstă sfântă și D(u)mnezească carte prină ostencala diorthosirii smerituluī între ierodiiacaonă Grigorie Rimničanulă.

Urmează alte 6 rânduri, cerând iertare pentru greșelile de tipar.

A. Filimon în *Dacoromania*, V, p. 615.

București: Biblioteca Academiei Române.

448. *Minologhion*, Blaj 1781.

Academia Română neavând exemplar, reproducem titlul transcris în litere latine de A. Filimon în *Dacoromania*, V, p. 616:

Minologhion | care cuprinde întru sine rânduiala Dumnezeeștilor Praznice și ale Stăpânei de Dumnezău Născătoarei și | pururea Fecioarei Mariei și ale sfinților celor numiți | ce să prăznuesc peste an și ale sfinților de obște | în fiește care zi. | Acum întâiau tipărită rumânește supt stăpânierea | Prea înălțatului Impărat al Românilor, | Iosif al doilea, | Craiul apostolicesc, Mare Princip al Ardealului, | iproci: | cu blagoslovenia Excelenției Sale, Prea Iuminatului | Domn Gabriile Grigorie Maer: | Episcopul Făgărașului și al Prea înălțatei Kessaro | Krăeștii Măririi sfeatnic din lăuntru. | În Blaj la Mitropolie. | Anul dela nașterea lui Hs. | 1781.

In-folio, 1 foaie (titlul, având pe verso gravura lui Iisus între învățați, cu versuri supt ea) + 1149 + 63 foi numerotate. Tipar negru și roșu, 43 rânduri pe pagină, fiecare pagină pe 2 coloane. Are mai multe gravuri semnate Πετρός Τ., sau Π. T. («ce inseamna—identifică A. Filimon — Petru Popovici Râmniceanul Tipograf»).

Pentru circulația cărții în Ardeal, la izvorul citat în *Bibl. rom. veche*, II, p. 273, adaogă și Dr. Gh. Bran în *Graful Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935 (exemplare în bisericile comunelor Saliște și Strâmtura).

449. *Odă la moartea Mariei Teresiei*, Sibiu 1781.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, II, p. 273.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

451. Samuil Klein, (Micu), *Dissertatio de jejuniiis*, Viena 1782.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, II, p. 274.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

453. Molitvenic, Râmnic 1782.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 274—275 este defectuos. Exemplarul complet are 4 foi nenum. + 360 foi. La sfârșit se cere iertare pentru greșelile de tipar și semnează: «Smeritul între Ierodiaconi, Grigorie Râmnicensc».

I. Roșu în *Societatea de măine*, I (1925), p. 478. — A. Filimon în *Dacoromania*, VI (1929—1930), p. 384.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

București: Biblioteca Academiei Române.

456. Triod, Râmnic 7290 (1782).

Versurile stemei, care lipseau în exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 277—278, continuă astfel:

Pre Domnulă nostru Nicolae Costandină Caragea.

Și prinu semnulă cinstitei Crucii ce în pecete s'au însemnată.

Stăpânirea creștinescului Norod i-au încredințat;
Prinu soare cu buzduganulă dreptății îlă fițărăște,
Iară prin lună, sabiă spre îngrozirea făcătorilor de réle și dăruiaște.
Păzească-l Domnulă întru bună și fițreagă fericire,
Dându-i și în veaculă viitoriu cu dreptii sălășluire.

• Completare după exemplarul d-lui Inginer Flaviu Dem. Baldovin, din București.

457. Aberedar, Blaj 1783. -- Românește și nemțește.

Sa se îndrepte anul greșit pus 1873 (cfr. *Bibl. rom. veche*, II, p. 279).

București: Biblioteca Academiei Române.

462. Șincai Gh., *Catechizmul cel mare*, Blaj 1783.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 281—282, fost al Canonicului I M. Moldovanu, acum este în Biblioteca Academiei Române.

466. Apostol, București 1784.

Ca bibliografie, adaogă N. Iorga, *Observații și probleme bănățene*, Buc. 1940 (în colecția Academiei Române, Studii și cercetări, XL), planșă XX.

București: Biblioteca Academiei Române.

467. Bob, Ion, *Cuvânt.. la zioa instalației*, Blaj 1784.

Ed. a doua în 1812 (v. tomul III, p. 55, nr. 802).

472. Samuil Klein, (Micu), *Propovedanis ... la îngropăciunea oamenilor morți*, Blaj 1784.

La descrierea din *Bibl. rom. veche*, II, p. 287—288 sa se adaoage: ed. II, Sibiu 1842 (cfr. Ștefan Gherga, *Catalogul bibliotecii lui...*, Lugoj [1910], nr. 269). Ed III: *Propovedanii la*

îngropăciunea oamenilor morți de Preotul Samuil Clain de Sad izvodite. Editate acum pentru întâia oară cu litere latine, după ediția din Sibiu, anul 1842, de Ioan Nicorescu, Arad, 1907.

București: Biblioteca Academiei Române.

475. Molitvenic, Blaj 1784.

Cartea este descrisă în *Bibl. rom. veche*, II, p. 290—292, după un exemplar al Bibliotecii V. A. Urechia din Galați; acum se află și în Biblioteca Academiei Române.

483. Alfavita cea susfletească, Iași 1785.

N'a existat această carte tipărită în 1785, ci în 1755 (v. mai sus, p. 73, nr. 113), *Addenda*.

484. Calendar, Iași 1785.

Exemplarul din Bibl. G. T. Kirileanu, descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 301—302, este necomplet. Complet are 12 foi + 273 pag.

I. Roșu în *Societatea de măine*, I (1925), p. 478. — Pentru copii manuscrise vechi, după această carte, vezi I. C. Cazan, *Texte de folclor medical*, în *Cercetări literare*, II (1936), p. 60—64 (și extras).

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

490. Hrisovul lui Alex. I. Mavrocordat, Domnul Moldovei, Iași 1785.

Pentru o ediție rusu-română, v. mai jos, sub anul 1823.

Biblioteca Institutului de Istorie universală „N. Iorga” are o altă ediție tipărită la Iași, 1839.

493. Ioan Molnar, Economia stupilor, Viena 1785.

La descrierea făcută în *Bibl. rom. veche*, II, p. 307—309 adăugă următoarele: La Sibiu, în 1808, Molnar a reeditat opera, dar cu titlul schimbat: *Povăzuire cătră sporirea stupilor* (v. tomul II, p. 535, nr. 748).

Ioan Vicoreanu, *Inceputul apiculturii teoretice la Români*, în *Făt-Frumos*, 6 (1931), p. 131—134. — I. Lupaș, *Doctorul Ioan Piuariu-Molnar. Vieata și opera lui, 1749—1845*, în *Anal. Acad. Rom.*, ist., s. III, t. XXI (1939), p. 669—670.

București: Biblioteca Academiei Române.

495. Iosif II, Impăratul Austriei, Proclamație pentru desfințarea iobăgiei, Sibiu 1785. — Foae volantă.

Foae volantă, lățimea 39,5 cm., cu 26 rânduri.

A fost dată la Beciu (Viena) la 22 Aug. 1785, dar s'a tipărit la Sibiu (nu la Viena, cfr. *Bibl. rom. veche*, II, p. 310), cu litere din tipografia lui Petru Bart.

Al. T. Dumitrescu, *Foi volante...*, p. 45. — Dr. A. Veress, *Orânduieli românești vechi tipărite în Ardeal (1744—1848)*, p. 11.

București: Biblioteca Academiei Române (*Foi volante*, nr. 687).

496. Gh. Șincai, Indreptare cătră Aritmetică, Blaj 1785.

Ion Ionescu, *Prima aritmetică tipărită în limba română*, în *Gazeta matematică*, XLI (Sept. 1935), p. 20—27, consideră Aritmetica lui Șincai ca alcăuită după modelul Aritmeticei *Ducere de mână*, Viena 1777.

Victor Marian, *Aritmetică lui G. Șincai*, în *Tara Bârsei*, IX (1937), p. 250—254 susține că Șincai a tradus carteia pedagogului I. von Felbiger, *Anleitung zur Rechenkunst*, Viena 1777.

București: Biblioteca Academiei Române.

499. Iosif II, Impăratul Austriei, Proclamație pentru cadastru, Sibiu 1786. — Foae volantă.

In-folio, 98 pagini + 2 planuri.

Dată în Viena, 10 Februarie 1786, dar tipărită la Sibiu «prină Pătru Bart», iar nu la Viena, cum înregistrează *Bibl. rom. veche*, II, p. 312.

Dr. A. Veress, *Orânduieli românești vechi...*, p. 12.

Cluj: Muzeul ardelean.

501. Ceaslov, Blaj 1786.

In *Bibl. rom. veche*, II, p. 313 numai citat.

ЧАСОЕЛОВЪ | Ікъмъ ѣ шасѣкъ шаръ тѣпърѣтъ | къ благословенію Прѣ лѣми-
нѣтъшлѣй ши Прѣ ѿ сѣнїцѣтъшлѣй Домнѣшлѣй домнъ | ІСОИИ БОБЪ Елѣдика | Фѣ-
гърѣшшлѣй, ши ѣ тѣатъ | Цѣра йордѣшшлѣй | ѣ БЛѢЖ.

Інѣль дѣла зидѣрѣ лѣмій | ѧслд. | Ішъ дѣла мжнѣшшрѣ лѣмій | ѧвлпз.

In-8° mic, 2 foi + 608 pagini.

Pe verso titlului xilogravura Bunei-Vestiri. La p. 4 liminara gravura Mântuitorului și la p. 552 gravura «Izvorul cel de viață dătător», ambele semnate ПЕТРъ ПТ.

A. Filimon în *Dacoromania*, V (1927—1928), p. 618.

București: Biblioteca Academiei Române.

507. Psalmire, Blaj 1786

Exemplarul Academiei are mai multe foi decât cel din Bibl. V. A. Urechia din Galați, descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 315.

In-8° mic, 1 foaie (titlul) + 2 foi + 415 pag. + 12 foi nepaginate.

București: Biblioteca Academiei Române.

512. Poslanie, Viena 1787.

In *Bibl. rom. veche*, II, p. 317, cu titlul în litere latine, după alții.

ПОСЕЛЯНІЄ | ДРѢПТЪ СОГЛІНДЪ | ПѢЧИИ, ДРѢГОСТІЙ, ШІ ОУНІЙМІЙ.

Прин карелє къ дрѣпте доведѣрѣ чей фунци съ мжнїтвѣскъ де ҳѣлеле карелє
люр ли съ дрѣнкъ. Ішъ небѣнїцїй ниц ՚нритїчїй ѣ фї ниц схисматїчїй май ՚лес|
+ нѣмѣл рѡмънѣскъ ѣ нѣ съ пѣтѣ ՚лѣв | зиче съ дратъ.

ЯКѢМ

Лѣтъ Типърїтъ, ՚ фѣрѣтѣска четаѣ ВІСННІЙ прійн чинстїтъшл ши де
нѣмѣл ІСОИИ де КУРЦБЕК типографїя | фѣрѣтѣск. ла Інѣль дѣла Хс. ѧвлпз.)
Пентрѣ ՚ нѣмѣл рѡмънѣскъ фолос, ши мжнїгълре.

In-4°, 8 foi nenum. + 1 foaie (Cuprinsul și Errata). Verso titlului alb. La p. 1 frontispiciu înflorat. Pe foile liminare:

Celor ce s'ar întâmpla a ceti pravoslavnici creștinii, bucurie și spăsanie.

La sfărșit:

Insemnarea celoră ce să cuprindu întru a căstă carte:

Descoperirea Puntumurilor, carele aducă dejghinare	listă	1
Cap. 1. Despre purcădereea Duhului sfântă	listă	9

Cap. 2. Despre cinstea și puterea Patriarhului Romii vechi	list. 26
Cap. 3. Despre Materia S. Cuminecături	list. 55
Cap. 4. Despre sufletele dreptilor. Celoru osândită și celoru ce moră în păcat mic lezne ertătoru	list. 71
Cap. 5. Despre păcuirea Besearecilor Răsăritulu și a Apusulu	list. 110
Cap. 6. Despre îndreptarea neamului românesc	list. 139
Cap. 7. Despre pazirea păci, dragostii și unimii	list. 153

Carele

Smeritul între preoți Eclisiarh Nechita Horvat a Besearciilor catedrale-nice Episcopiei [Orăzii] Mari de leage grească, o închină neamului său romanesc.

Iași: Biblioteca Universității „Cuza-Vodă“.

513. Rânduiala judecătoarească, Viena 1787. — Nemțește și românește.

Este primul cod de Procedură penală, tradus după codul penal latin din 1786, cunoscut sub numele Nemesis Theresiana.

St. Gr. Berechet, *Istoria vechiului drept românesc-Izvoarele*, Iași 1933—1934, p. 301—306 (reproduce întreaga tablă de materie a cărții). Același, *Legătura dintre dreptul bizantin și românesc*, vol. I, parea I, Vaslui 1937, p. 196—197 (studiu) și p. XLIX-LI (reproduce prefața-hrisov a lui Iosif II, împăratul Austriei).

București: Biblioteca Academiei Române.

Iași: Bibl. Inst. de Istoria vechiului drept românesc.

515. Slujba Sf. Stelian, Râmnic 1787.

N-am văzut exemplare, însă informația sumară din *Bibl. rom. veche*, II, p. 317 se poate completa cu următoarele:

Ms. Acad. Rom., fond Gaster, nr. 40, f. 20—35 cuprinde aceasta slujba, al cărei titlu îl dau în intregime, pentru că, după înșăfățire, el reproduce exact forma tiparului.

**СЛУЖБА СВЯТОГО СТЕФАНОУ | КЪГИЧЕВЛЯНШИИ ПЪРВИ-
ТЕЛДИ НОСИПРЫ СИИЛІМ|НІ. ШИПІРЫШТЫ Ә ЗІЛЕНЕ ПРІК ҒИТЫЛЦАПЛАДИ НОСИПРЫ ДОМІН|. ИУ НІКДІЛДЕ ПЕТРЫ МАРРОГЕНЕ ЕОЕБІД: | шы сағ ТАЛМОЧЧИТ ДЕ ПРЕ ЛІМБА ЕЛІПІКСКЪ
ПРЕ ЛІМБА РАМЖАНЕСКЪ, ДЕ ПРІК СФІЦІА СА ШЕРІНІПЕЛЕ, Күр ФҰЛАРӘП, ӘСПІСКОПЫЛ
РЖМННКЗЛЫИ, ДАПТЫЛА СІПАМЕТЪ, Ә ШИПОГРАФІЛ ПРІК СФІЦІЛ САЛЕ: Ә АНДА: ДЕЛА НА-
ШЕРІК ЛЫИ | ХС: 1787 НОСІМКРЫ: 22.**

Ексл тунпърнит де киймент һеромонахъ. шипографыл ржмннчін8лъ.

516. Văcărescu Ienache, Gramatică românească, Râmnic 1787.

La descrierea cărții, facuta în *Bibl. rom. veche*, II, p. 318—322, să se adauge: I. Văcărescu a avut ca model, în prima parte a Gramaticei lui, *Грамматикъ географикъ* (Gramatica geografica) a preotului grec Gheorghe Fațea din Cetatea Poeticii, tiparita la Veneția, în 1760. În a doua parte însă și anume în capitolul Poeticii, a folosit *Грамматикъ грекъ* (Gramatica greacă completă) a lui Antonio Catiloro, tipărită la Veneția, 1734. Bibliografia completă și comparații de texte, v. N. Camariano, *Modelele Gramaticii lui Vacărescu*, în *Studii italiene*, III (1936), p. 185—191.

București: Biblioteca Academiei Române.

518. Ioan Gianeti, *Respingerea tratatului lui Ocellus despre natura Universului*, Viena 1787. — Grecește și franțuzește.

Această respingere a tratatului pitagoreanului Pseudo-Ocellus din Lucania, scrisă de Clucerul Ion Gianeti și dedicată Voevodului Nicolae Mavrogheni al Tarii-Românești a fost descrisă în *Bibl. rom. veche*, II, p. 322—324.

Ca bibliografie adăogăm: D'Argens (Mr. le Marquis), *Ocellus Lucanus en grec et en françois...*, Berlin, 1762 (argumentele lui Gianeti se aseamănă în parte cu comentariile și reflecțiile marchizului d'Argens).

D. Russo, în *Revista istorică română*, I (1934), p. 12—15, 23—25.

București: Biblioteca Academiei Române.

520. *Ducere de mână cătră cinstă*, Viena 1788. — Românește și nemțește.

Biblioteca Academiei Române are o copie fotografică a exemplarului Bibl. V. A. Urechia, descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 324.

522. *Pravilă de obște*, Viena 1788.

Cod penal descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 326—327. Ca bibliografie adăogăm:

Șt. Gr. Berechet, *Istoria vechiului drept românesc-Izvoarele*, Iași 1933—1934, p. 584—585; același, *Legătura dintre dreptul bizantin și românesc*, vol. I, partea I, Vaslui 1937, p. 197.

București: Biblioteca Academiei Române.

Timișoara: Biblioteca avocat Aurel Bugariu.

524. Mihail Strilbițchi, *Dialoguri ruso-românești*, Iași 1789.

ДОМАШНІЕ | РАЗГНЕВОРЫ. | РВСКИЕ, и МОЛДАВСКИЕ, | СПРЯТЕЛЬСКИМИ КОМ-
ПЛЕМЕНТАМЫ.

ДЕ ІЛІЕ КАДЕЛИ БОЛБЕ, | рвсъци ши молдовенеци. | К8 прѣнчѣлъсъ КОМ-
ПЛЕМЕНТЫ. 1789, Годъ, Октябрь 20. днѣ.

Печатано въ Градъкъ Месадъ, Прѣто-Іерейъ Молдавскимъ, Болѣскимъ, и
Бе-|сарабскимъ, Михайломъ Стрільбіцкимъ, въ Геогрѣїнной Европѣ Типографіи.

Traducerea rândurilor din compartmentul al 3-lea al titlului:

Tipărită în orașul Iași de către Protoiereul Moldovenesc, Muntenesc și Basarabean, Mihail Strilbițchi, în tipografia sa proprie.

In-8° mic, de 1 foaie, 12 pagini, 1 foaie și 193 pagini (cu greșeli de paginație).

Pe verso titlului se află stihuri de Sf. Grigore Nazianzianul în grecește, în rusește și în românește.

În fruntea textului o gravură dintr-o ghîrlăndă de trandafiri. Textul e pe 2 coloane.

Pe cele 22 pag. următoare titlului : «Capetele vorbelor Rusască și Moldovenească limbă, în carte acasta să ţină». Urmează o foaie cu dialoguri în limba rusească și grecoasă. Pag. numerotate 1—193 au dialogurile în limba rusă și română.

C. Lacea în *Dacoromania*, III (1923), p. 801. — B. P. Hasdeu, *Cuvinte*, I, p. 260 nu se ocupă de aceasta carte (cum spune *Bibl. rom. veche*, II, p. 327), ci de alt lexicon al lui M. Strilbițchi (v. *Bibl. rom. veche*, nr. 525).

București: Biblioteca Academiei Române.

559. *Catavasier*, Blaj 1793. — Ed. IV.

КАТАВАСІОРІО | Йкѹмъ ѿ патра ѿаръ тѣ|пърѣтъ, сѹпть прѣ фе|ричытта А-
пърѣціе ѿ прѣ | Апълъцатълъ Апърѧтъ | ФР҃ІНЦІЙШК йл дойлъ | К8 Благосло-

κεντα Πρή | Δεμηνάτσλαϊ ών πρή ω | Εφίηγήτσλαϊ Δέμηθλαϊ | Δέμηκ. | ΙΩΑΝΝΗ
ΕΘΕΒΗ | Ελκδήκολκ Φύγηράσλαϊ. | .Π Βλάκκ. | Ηνίη δελλ Χέ | αψ-γ.

In-8 mic, de 3 foi, 426 pagini și încă 3 foi. Tipărit cu negru și roșu, cu 19 rânduri pe pagină. Pe verso titlului se află reprezentat Iisus Christos binecuvântând. Urmează apoi arătarea cuprinsului. Fără prefată.

Textul este românesc până la p. 306. Dela p. 307 până la p. 390, se gasesc călăvăsiile în limba grecească, tipărite cu litere cirilice. În foile nepaginate dela sfârșit se află pascalia.

A. Filimon în *Dacoromania*, V (1927—1928), p. 618—619.

București: Biblioteca Academiei Române.

Sibiu: Biblioteca Seminarului Andreian.

561. *Ceaslov*, Viena 1793.

Copie fotografică după exemplarul Bibl. V. A. Urechia din Galați (descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 352-353) în Biblioteca Academiei Române.

568. *Psaltire*, Viena 1793.

Copie fotografică după exemplarul Bibl. V. A. Urechia din Galați (descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 356), în Biblioteca Academiei Române.

571. *Calendar*, Sibiu 1794.

Copie fotografică după exemplarul Bibl. V. A. Urechia din Galați (descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 358), în Biblioteca Academiei Române.

574. Balthasar Gracian, *Critil și Andronius*, Iași 1794.

Cartea fiind descrisă în *Bibl. rom. veche*, II, p. 361, adăogăm numai urmatoarea precizare: că nu este o traducere directă din limba spaniolă (*El Criticon*, 1651—1657), ci din limba grecească, limba în care a tradus-o, din franțuzește, stolnicul Ion Rali, în Iași 1754 (cf. D. Russo, *Studii și critice*, București 1910, p. 105).

București: Biblioteca Academiei Române.

586. Dim. Cantemir, *Intâmplările Cantacuzinilor și Brâncovenilor*, (Lipsca) 1795. — Grecește.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ | KANTEMHP, Ἡγεμόνος τῆς Μολδαύιας τῶν ἐν τῇ Βλαχίᾳ Καν-
τακζηγῶν καὶ Βραχηοβάνων.

Μεταγλωττισθέντα μὲν ἐκ τῆς Γερμανικῆς | γλώσσης εἰς τὴν ἡμετέραν Ἀπλῆν | διά-
λεκτον, παρὰ τοῦ λογιωτάτου | κυρίου | ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΖΑΒΙΠΑ, | τοῦ ἐκ ΣΙΑ-
ΤΙΣΤΗΣ. 1795. αψήσ.

Ale lui Dimitrie Cantemir, Domnul Moldovei, Intâmplările Cantacuzinilor și Brâncovenilor din Valahia.

Traduse din limba germană în limba noastră populară de către prea învățatul Domn Gheorghe Ioan Zavira din Siatista 1795.

Titlul cărții reproducă mai sus, comparat cu cel reproducă în *Bibl. rom. veche*, II, p. 374, după C. Sathas, este așa de deosebit, încât credem că Sathas nu a vazut carteau, pe care a bibliografiat-o după alte izvoare, necomplete. Astfel, orașul Viena, aratat de Sathas ca loc de tipărire, nu există în titlu și cu bună dreptate N. Iorga, *Zavira și opusculul lui Dimitrie Cantemir..*, în *Anal. Acad. Rom.*, ist., s. III, t. XXI (1939), p. 28—31 + 1 planșe (titlul) presupune Lipsca, localitate de tipărire.

Prefață:

Τῷ Ἀναγγώσκοντι.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων συγγραφέων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔνας ἐχρημάτιος καὶ Δημήτριος δ Καντεμήρ, δ Ἡγεμὼν τῆς Μολδαυίας. Οὗτος, διά τε τὴν αὐτοῦ ἀξίαν καὶ τὴν πρὸς τὰς ἐπιστήμας ἐπίδοσιν, καὶ διὰ τὰ πολυμαθῆ αὐτοῦ συγγράμματα, ἐγένετο γνωστὸς εἰς πᾶσαν τὴν Εὐρώπην αὐτὸς ἦν υἱὸς Κωνσταντίνου τοῦ Καντεμήρ, τοῦ Ἡγεμόνος τῆς Μολδαυίας, καὶ ἐγεννήθη τῷ ἔτει 1673, ἐν τῇ Μολδαυίᾳ, τῷ ἑνδεκάτῳ ἔτει τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἐπέμφθη διηγηρος ἐν Κωνσταντινούπολει, διόπου ἔτη 7 διέτριψε. Τῷ 1700, ἐνυμφεύθη τὴν Κασάνδραν, τὴν θυγατέρα Σερβάνου τοῦ Καντακούζηνος, τοῦ πρώην Ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας, καὶ μετὰ ταῦτα διέτριψε πάλιν ἐν Κωνσταντινούπολει ἀλλα 10 ἔτη. Τῷ ἔτει 1711 διεδέχθη Νικόλαον τὸν Μαυροκοράτορα, εἰς τὴν Ἡγεμονίαν τῆς Μολδαυίας. Ὡς δε ἀνέδη εἰς τὸν θρόνον, ἥδουλήθη νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν Μολδαυίαν τοῦ ζυγοῦ τῶν Ὀθωμανῶν, διθεν τῷ αὐτῷ ἔτει ἔκαμε κρυφὴν ἀνταπόκρισιν μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Πέτρου τῆς Ρωσίας· ἀλλ’ ἐπειδὴ τὰ τότε πράγματα τῶν Ρώσων οὐ κατὰ ᾧδην αὐτοῖς ἔρρεον, ἡναγκάσθη νὰ φύγῃ τῆς πατρίδος αὐτοῦ καὶ νὰ πηγανῇ εἰς τὴν Ρωσίαν. Τῷ αὐτῷ ἔτει κατέστη Ἡγεμὼν τοῦ Μοχιλόδη, ὅποι τοῦ μεγάλου Πέτρου. Θανούσης δε ὑστερον τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὴν Πετρούπολιν, διόπου τῷ 1718 ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ Ἡγεμόνος Τρουδέσκοι, διτο καὶ μυστικὸς σύμβουλος ἐγένετο τοῦ Αὐτοκράτορος. Τῷ ἔτει 1722 δι’ ἐπιστασίας αὐτοῦ ἐσυστήθη δὲ Ἀκαδημία τῆς Πετρουπόλεως καὶ τέλος, τῇ 21 τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1723 ἔτους καὶ 49 ἔτει τῆς ζωῆς αὐτοῦ τὸν δίον μετήλλαξεν· Ἡν οὕτος εἰδήμων τῆς Τουρκικῆς, Περσικῆς, Ἀραβικῆς, Ἐλληνικῆς, τῆς ἡμετέρας Ἀπλῆς, Σλαυονικῆς, Μολδαυικῆς καὶ Γαλλικῆς διαλέκτου. Ἡ μεγάλη ἐπιμέλεια διόπου εἶχε καταβάλη εἰς τὴν Ἰστορίαν, Φιλοσοφίαν καὶ Μαθηματικὴν τὸν ἔκαμε νὰ συγκρίνηται μὲ τοὺς καλλιτέρους σοφοὺς τοῦ καυροῦ του· ἡξιώθη νὰ ὀνομασθῇ καὶ μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν τοῦ Βερολίνου καὶ περὶ τὸν θάγατον αὐτοῦ Ἡγεμὼν τοῦ Ρωμαίου Καισαρικοῦ Κράτους. Τὰ τῆς ἀγχινοίας αὐτοῦ πονήματα εὑρήσης σποράδην παρὰ πολλοῖς συγγραφεῦσιν, ὁσαύτως καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Συγγράμματι, τῷ δινομαζομένῳ Ἐλληνικόν Θέατρον. Τούτου λοιπὸν τοῦ ἀρίστου συγγραφέως τὸ περὶ τῶν ἐν τῇ Βλαχίᾳ Καντακούζηνων καὶ Βραγκοβάνων πονημάτιον συνεγράφη εἰς μολδαυικὴν διάλεκτον, καὶ ἐξ αὐτῆς μετεγλωττίσθη εἰς τὴν Ρωσικήν, καὶ ἐξ εἰσινης πάλιν εἰς τὴν Γερμανικήν. Τοῦτο σύρων δὲ ἐγώ, ἡθέλησα νὰ τὸ μεταφέρω καὶ εἰς τὴν ἑδικήν μας ἀπλήν διάλεκτον, ἵνα μὴ χαίνωσιν οἱ ἡμέτεροι, ἀκούοντες παρ’ ἀλλογενῶν τὰ ἡμέτερα, τὸ γάρ ἀγνοεῖν τὰ ἡμέτερα αἰσχύνη καὶ ὄνειδος τοῦ γένους ἡμῶν νομίζεται.

Ο Γεώργιος Ιωάννου Ζαβίρα, δ Σατιστεύς.

Către cititor,

Prințul alii scriitori de seamă ai acestui veac a fost și Dimitrie Cantemir, Domnul Moldovei. Acesta, prin vrednicia lui și aprecierea către științe și prin scrierile sale erudite, s-a făcut cunoscut în toată Europa. El era fiul lui Constantin Cantemir, Domnul Moldovei și s-a naștut în anul 1673 în Moldova. La vîrstă de 11 ani a fost trimis sălog la Constantinopol, unde a statșapte ani. În 1700 s-a căsătorit cu Casandra, fiica lui Șerban Catacuzino, fostul Domn al Tării-Românești și după aceasta a petrecut iarăși la Constantinopol alii 10 ani. În anul 1711 i-a urmat lui Nicolae Mavrocordat în Domnia Moldovei. Când s-a suiat pe tron, a vrut să libereze Moldova de ju-

gul Otomanilor; astfel, în același an, a ținut corespondență pe ascuns cu împăratul Petru al Rusiei, dar fiindcă treburile de atunci ale Rusiei nu mergeau cum trebue, a fost nevoie să fugă din țara lui și să meargă în Rusia. În același an a fost pus Prințipe de Mohilău, de marele Petru. Murindu-i, mai apoi, nevasta, a plecat la Petersburg, unde, în anul 1718 s-a căsătorit cu fata Printului Trubetzkoi, când a devenit și consilier secret al Impăratului. În anul 1722, sub conducerea sa, s'a întemeiat Academia din Petersburg și, în sfârșit, la 21 August 1723 și în al 49-lea an al vieții sale, s'a săvârșit din viață. Era cunoscător al limbii turcești, persane, arabe, eline, a limbii noastre populare, a celei slave, moldovenești și franțuzești. Marea lui sârguință, care l-a purtat spre Istorie, Filosofie și Matematică, l-a făcut să fie pus alături de cei mai de seamă învățăți ai vremii sale; s'a învrednicit să fie numit și membru al Academiei de științe din Berlin și, în preajma morții sale, Prințipe al Imperiului Roman. Operele *(datorite)* pătrunderii lui, le găsești *(pomenite)* ici și colo la mulți autori, ca și în scrierea noastră numită „Teatrul Elenic“. Lucrarea acestui excelent scriitor despre Cantacuzinii și Brâncovenii din Țara-Românească, s'a scris în limba moldovenească și din aceasta s'a tradus în rusește și din aceasta iarăși în nemțește. Pe aceasta găsind-o eu, am vrut să o transpun în limba noastră simplă, ca să nu se minuneze ai noștri auzind dela alții faptele a lor noștri, fiindcă a nu cunoaște faptele a lor noștri se socotește ca o rușine și ocară pentru neamul nostru.

George al lui Ioan Zaviras din Siatiste.

O copie manuscrisă, făcută direct după cartea tipărită, se află în Biblioteca Academiei Române, ms. grecesc, nr. 68 (C. Litzica, *Catalogul manuscriptelor grecești (din Biblioteca Academiei Române)*, București 1909, p. 19. Traducerea grecească a lui G. I. Zavira a fost tradusă în românește de G. Sion, *Operele Principelui D. Cantemir tipărite de Soc. Academica Română, Evenimentele Cantacuzinilor și Brâncovenilor*, Buc. 1878, tomul V).

București: Biblioteca Institutului de Istoria universală „N. Iorga“.

591. Vița și pildele lui Esop, Sibiu 1795.

**ВІДЦІА | шін пілдєлє прѣ фїеленпѣлїн | "ЕСОП, | Ікъм фїажаши датъ тв-
пъртие, | фї зйлєле прѣ лєминатълїи шін | прѣ.фїелцатълїи фїпърят. | ФРІЦІЕКСЕ
ІЛ ДОНЛІ, | шін к8 слобозенія фїнъліцатълїи Кркјескълїи Гєбєрнїй є тѣт Ір-
Акала88.**

А СІБІИ, ал Петр8 Еарт, зафче:

In *Bibl. rom. veche*, II, p. 376, numai citată.

In-8° mic, 1 foaie (gravură) + 62 foi nenumerotate; sunt numerotate, jos, numai casele, din 8 foi fiecare, 1, 11, 11f..., E2, E5,... până la 65.

In fața titlului e gravura în metale cu inscripția: Езопъ Василеворецъ, adică Esop creatorul, reprezentând pe Esop povestind, iar animalele ascultă înmormurite.

Tiparul negru. Până la f. 24 incl. rândurile sunt mai dese, căte 35 pe pagină, în restul cărții căte 25.

Verso titlului alb. Pag. 2–3 o predoslovie. Dela f. 3–28; «Arătarea chipulu lui» și viață; dela f. 29 până la sfârșit: «Pildele lui Esop. Ce au grăit pentru tot felul de dobitoace și pentru paseri zburătoare». Sunt 111 pilde, fiecare fiind urmată de talcul ei.

Predoslovia:

Esopiiă, adecă:

Viiata preainteleptului și minunatului Esop, carele au fost de neamul lui Frânc, din țara frâncească. Iar viata și petrecerea lui de folos iaste ca să o arătam și pre limba noastră cea de moșie rumânească, ca să poată înțelege toți pre rând de amăruntul, precum au fost și câte ispite și nevoi mari au petrecut și ce feluri de lucruri minunate au făcut.

Firea și felul tuturor lucrurilor care sănt întru oameni cercetate și aflate de oamenii cei vechi și înțelepți, aşijderea și pentru înțeleptul Esop deprinzând dascalii cei bunii și unii dela alii învățând învățatura lui, apucându-o ca pre un odor scump și ținindu-o. Iată că s-au mânat vrémea de să istoveste și până astăzi pela toți unde să află Typografiile așezate de Dascalii cei aleși, la Greci, la Latină, la Sârbă și la Nemți. Să află și istoria lui Esop scrisă sau typărită, cu viata și pildele lui. Că cu adevărat sănt învățurile lui de mare folos celor ce iubesc învățatura și să nevoesc a fi înțelepți și pricepuși. Că măcar că era el păgân și închinători (sic) de idolii, că încă nu strălucise darul lui D(u)mnezeu pre lume, fiind cu mulți ani mai nante de venirea lui Is. Hs. în trup, căci pe acèle vremi era toată lumea împiedecată de înșălăcunea diavolului și să închinda idolilor și măcar pre multe locuri pomenescă Iistoria de D(u)mnezei elinești: de Apolon, de Diă, de Zevs, de Ermis, de Aris, de Cron și de alii mulți, cum să fie fost grăind și răspunzând; dară acăia o putem crede cum s-au fost săleșluind diavolul fost înșălând într'acei idolii și au fost răspunzând și au fost făcând îndămături de său fost înșălând ticăloșii oameni și au fost zicând că sănt Dumnezei și s-au fost închinând lor.

Insă pentru înțeleptul Esop trebuie să povestim că învățatura lui și înțelepciunea lui, n'a fost dela niscari dascalii învățată, ci numai din darul lui D(u)mnezeu și atâta ajunsese, de au întrecut pre toți dascalii ce era pre vremile acăla și pre toți filosofii cu înțelepcunea lui. Că cuvântele lui ce grăia, nu era din niscari scripturi vechi, mai de demult luate, ci cu mintea lui și cu basnele lui, toată firea omului o socotă și la sine o trăgea și nicăi un Dascăl de pre acèle vremi nu putea să stea împrotiva lui cu cuvântul, căci cuvintele lui era tot cu pilde, spre paseri, spre dobitoacele (sic) câmpului și spre alte povești, precum arată pre înțeles mai nante la pildele lui, carele pre mulți înțorcea spre folos și cine îl asculta, scăpa de mari nevoi și din cumpene de moarte. Pentru că nu numai cu cuvântul tocmai viata oamenilor, ci mai vârtoas cu lucrul și cu îndreptatea. Sfârșitul Predosloviei.

N. Cartojan, *Cărțile populare în literatura românească*, II, București 1938, p. 262, 266 și planșa IX (titlul).

București : Biblioteca Prof. N. Ionescu, fost director la liceul Matei Basarab.

594. Amfilohie Hotiniul, *De obște Gheografie*, după Buffier, Iași 1795.

Descrierea ei în *Bibl. rom. veche*, II, p. 378—379. Opera este compilație după ediția italiană a Geografiei universale a lui P. Claudio Buffier, din 1775, cu titlul următor:

Geografia Universale del P. Buffier. Edizione prima Romana aumentata, corecta e ridotta in miglior forma. Con nuovo trattato della sfera, e d'una dissertatione sopra l'origine e progresso della Geografia dal P. Francesco Jacquier. In Roma MDCCCLXXV. A spese di Venanzio Monaldini Mercante di Libri.

Comparații de texte și bibliografie completă, v. Claudio Isopescu, *Il vescovo Amfilohie Hotiniul e l'Italia*, Roma 1933, p. 18—36, extras din *L'Europa Orientale*, fasc. IX—X (1938).

București: Biblioteca Academiei Române.

596. Amfilohie Hotiniul, *Elemente arithmetice*, Iași 1795.

Ilie I. Popa, *Le modèle italien d'un ancien traité romain d'Arithmétique*, în *Archivum*, XXI (1938), p. 69—73 dovedește că Amfilohie Hotiniul a avut ca model cartea *Elementi Arithmetici* a lui P. Alessandro Conti, tipărită întâi în 1730; fără dovezi, Pr. V. Ursăcescu, *Aritmetica Vlădicăi Amfilohie...*, în *Biserica ortodoxă română*, 44 (1926), p. 20—23 socotește ca izvor aritmetică grecească a lui Manuil Glinzoniu.

598. Gh. Șincai, *Alfavit sau Bucoavnă*, Blaj 1976. — Latinește, nemțește, ungurește și românește.

La descrierea din *Bibl. rom. veche*, II, p. 384 adaogă următoarea informație bibliografică: Dr. Onisifor Ghibu, *Din istoria literaturii didactice românești*. I. *Bucoavnele*, în *Anal. Acad. Rom.*, lit., s. II, t. XXXVIII (1915—1916), p. 73—77 (comparație cu *Bucoavnele* din 1781 și 1783).

București: Biblioteca Academiei Române.

606. Bucoavnă, Buda 1796. — Românește și nemțește.

Descrișă în *Bibl. rom. veche*, II, p. 390—392. Academia nu are exemplare. Retipărirea *Bucoavnei* oficiale germano-române, tipărită la 1783 în Sibiu, tipografia lui M. Hochmeister. Dr. O. Ghibu, *Din istoria literaturii didactice românești*. I, în *Anal. Acad. Rom.*, lit. s. II, t. XXXVIII (1915—1916), p. 79.

607. Bucoavnă, Sibiu 1797. — Ed. II-a.

Ediția I-a n'a aparut la Sibiu 1795, cum se afirmă în *Bibl. rom. veche*, II, p. 393 și 374, ci la 1788 (v. nr. 519). Asemănarea între ed. 1788 și 1797 este mai mare în parțea a două a *Bucoavnei*, unde sunt reproduse aceleași povestiri: Pruncul cel mic, Furul cel mic, Gazda lotrilor, Tot ce este peste măsură, nu este sănatos, etc.

Dr. O. Ghibu, *op. cit.*, *Anal. Acad. Rom.*, lit., s. II, t. XXXVIII (1915—1916), p. 78 (nota 1).

București: Biblioteca Academiei Române.

613. Ucuta, Const., *Noua Pedagogie*, Viena 1797. — Aromânește.

Descrișă în *Bibl. rom. veche*, II, p. 398—403.

Ca bibliografie adăuga, Th. Capidan, *Aromânia. Dialectul aromân. Studiu lingvistic*, București 1932 (Acad. Rom., Studii și cercetări, XX), p. 61—65.

București: Biblioteca Academiei Române.

616. Ioan Molnar, *Retorica*, Buda 1798.

I. Lupaș, *Doctorul Ioan Piauriu-Molnar. Vieata și opera lui*. În *Anal. Acad. Rom.*, lit., s. III, t. XXI (1939), p. 671: reproduce fragmente din prefață; în întregime este reprodusă în *Bibl. rom. veche*, II, p. 403—404.

București: Biblioteca Academiei Române.

618. Giulio Cesare Croce, *Bertoldo și Bertoldino*, Sibiu 1799.

Ca bibliografie, v. N. Cartojan, *Cărțile populare în literatura românească*, II, București 1938, p. 364—383 (bibliografie completă).

București: Biblioteca Academiei Române.

SECOLUL XIX

626. Millot, *Istorie universală*, trad. de I. Molnar, Buda 1800.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, II, p. 417—418. N. Iorga în *Revista istorică*, VI (1920), p. 128 a arătat că originalul «a apărut în nouă volume mărunte, la Paris, în 1772—93» sub titlul *Éléments d'histoire générale, ancienne et moderne*. Molnar a tradus, însă, după o versiune germană, din 1793 (cf. N. Iorga, *Cea dinții istorie universală tipărită în Transilvania*, în *Anal. Acad. Rom.*, ist., s. III, t. IV (1925), p. 381). — I. Lupaș, *Doctorul Ioan Piuaru Molnar*, în *Anal. Acad. Rom.*, ist., s. III, t. XXI (1939), p. 671—673.

București: Biblioteca Academiei Române.

650. Gheorghe R. Golescu, *Atlas de tabele geografice*, Viena 1800.

București: Biblioteca Academiei Române, Secția stampe, Hărți III, 337.

643. Acatistul și Paracrisul sf. Crucii, Sibiu 1802.

Gravura dela p. 8-a liminară, semnalată cu prilejul descrierii (*Bibl. rom. veche*, II, p. 432—433), este lucrată în apă tare, singura de acest fel în cărțile românești vechi, care de cele mai multe ori întrebuițau xilogravura.

București: Biblioteca Academiei Române.

651. Dositheu Obradovici, *Sfaturile a înțelejării cei sănătoase*, trad. de D. Tichindeal, Buda 1802.

Descrierea făcută în *Bibl. rom. veche*, II, p. 435—438 trebuie îndreptată, în ce privește paginația: ex. complet are XVI × 168 pag.

I. Roșu în *Societatea de măine*, I (1925), p. 478.

București: Biblioteca Academiei Române.

668. Mineiu mare, Buda 1804—5.

Biblioteca Academiei Române nici acum n'are exemplare. Pentru exemplare la bisericile din Boldur, Glimboca, Marul, Teregova în Banat, vezi Diaconul Nicolae M. Popescu, *Prin Banatul Timișoarăi în vara anului 1809*, București 1919, p. 77.

669. M. Neustädter, *Ultuirea vărsatului de vacă*, Sibiu 1804.

La titlul reprodus în *Bibl. rom. veche*, II, p. 450 adăugă: tradusă din nemțește, tipărită și trimeasă ca foaie volantă, de către Guvernul Ardealului, sub nr. 6318/1804.

In-6°, 63 pagini.

Ioseph Trausch, *Schriftsteller Lexikon*, III, p. 19. — Dr. A. Veress, *Orânduieli rom. vechi*, p. 23.

682. Gr. Obradovici, Aritmetică, Buda 1805.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 401—402 din Biblioteca V. A. Urechia din Galați, acum este în Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

683. Octoiul cel mic, Brașov 1805.

ЧЕЛІ | СОЛТ ГЛОССРІ, | саš | СӘКТОЙХҰЛ | ЧЕЛ МИК. | Апрағынъ кс | по-
діненілек гласорилюр, кс Екѣтілнелек әкімдерій, шы Богоғордайчипелек ләр. | Тұпқырт кс
күелтәмдә Азмінекелші Күріш | КОНГСЯНТИН БОГИЧ. | БРЫШОВ | ғ прикөлегілдә
Түпогрәфіе. | де Ішаны Фріадріх Херфшт | 1805.

In-8º mic, 1 foae (titlul) + 198 pag. Pe verso titlului, în xilogravură, icoana Sf. Treimi, semnată: „1800 Δ: Φ:“. In fruntea textului gravura Inalțarii Mântuitorului.

Dr. Veress, A., *Erdély- és magyarországi régi oláh könyvek és nyomtatványok (1544—1808)*, Cluj 1910, p. 93. — I. Roșu în *Societatea de măine*, II (1925), p. 42, greșește datându-l din 1806.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității (fondul Gr. Crețu).

Braila: Biblioteca Prof. N. Tană.

688. Teofilact, Tâlcuire la cele patru evanghelii, Iași 1805.

Numerotația, gresit arătată în *Bibl. rom. veche*, II, p. 466—471, sa se întrepte astfel: in-folio, 6 foi nenum. + 388 pag. + 3 foi nenum. (viața ev. Luca) + 708 pag. (într'unele exemplare este greșită, începând cu p. 705).

I. Roșu în *Societatea de măine*, I (1924), p. 478.

București: Biblioteca Academiei Române.

692. Cărticică care cuprinde multe lucruri spre folos, trad. de Gavril Vinețchi, (București) 1806.

Ediția a II-a n'a apărut în 1826 (cum gresit arată *Bibl. rom. veche*, II, p. 476—477), ci în 1825, cf. I. Bianu, Dan Simonescu, *Bibl. rom. veche*, t. III, f. III—VIII, Buc. 1936, p. 489, nr. 1236.

Pentru corectarea greșelilor altor bibliografi și cercetători, precum și pentru răspândirea cărții, v. I. C. Cazan, *Texte de folklor medical*, în *Cercetări literare*, II (1936), p. 65—68.

București: Biblioteca Academiei Române.

693. Ceaslov, Brașov 1806.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, II, p. 477—478, fost al lui D. A. Sturdza, este acum în Biblioteca Academiei Române

695. Samuil Klein (Micu), Istoria Românilor, Buda 1806—1807.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, II, p. 179—481.

Exemplarul ce avem are 3 foi nepag. + 72 pag. + 3 foi nepag., acestea din urmă necunoscute *Bibl. rom. vechi*. Ele cuprind, sub titlul „oare care pilde“, următoarele:

Despre un preot, Despre un episcop și despre un preot, Despre un tist Cătănesc, Despre doi oameni nezugători, Despre un preot și despre poporan al său, Despre oarecară oaspeți, Despre un împărat și despre trei soli.

Pe ultima pagină: „Însemnarea cărților care se află de vândut în craiasca Typografie“ (lista nu e terminală).

București: Biblioteca Academiei Române.

SAMUELIS KLEIN

MONASTERII SS. TRINITATIS REG. FUNDAT. BALASFALVEN-
SIS IN TRANSILV. HIEROMONACHI, EPISCOPATUS FOGARA-
SIENSIS CONSIST. ADSESSORIS, ET TYPOG. REGIE UNIV.
HUNG. CENSORIS, ET CORRECTORIS.

DICTIONARIUM

LATINO- VALACHICO- GERMANICO-
HUNGARICUM,

I N

GENERE SUO NOVISSIMUM, ET USUI CUJUS-
LIBET ACCOMMODATUM.

BUDAE,

TYPIS, ET SUMTIBUS TYPOGR. REGIAE UNIV. HUNGARICAE.

1806.

46. S. Klein (Micu), *Prospect pentru Dictionarul latin-român-german-unguresc*, Buda 1806. — Titlul.

SAMUELIS KLEIN

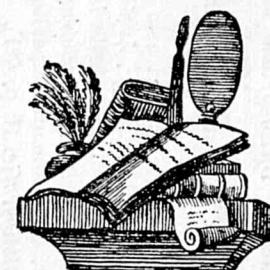
MONASTERII SS. TRINITATIS REG. FUNDAT. BALASFALVEN-
SIS IN TRANSILV. HIEROMONACHI, EPISCOPATUS FOGARA-
SIENSIS CONSIST. ADSESSORIS, ET TYPOG. REGIE UNIV.
HUNG. CENSORIS, ET CORRECTORIS

DICTIONARIUM

VALACHICO- LATINO- GERMANICO-
HUNGARICUM,

I B

GENERE SUO NOVISSIMUM, ET USUI CUJUS-
LIBET ACCOMMODATUM.

BUDAE,

TYPIS, ET SUMTIBUS TYPOGR. REGIAE UNIV. HUNGARICAE.

1806.

47. S. Klein (Micu), *Prospect pentru Dictionarul român-latin-german-unguresc*, Buda 1806. — Titlul.

696. Samuil Klein (Micu), *Prospect pentru Dicționarul latin-român-german-unguresc*, Buda 1806.

Din niște însemnări și fotografii rămase dela Ion Bianu (nu arată de unde le-a procurat), se poate completa descrierea din *Bibl. rom. veche*, II, p. 481—482, făcută numai pe temeiul cercetărilor lui N. Iorga, *Ist. lit. rom. în secolul al XVIII-lea*, vol. II, Buc. 1901, p. 174 și 285 (nimic în plus în N. Iorga, *Ist. lit. românești*, vol. III, partea întâia, București 1933, ed. II, p. 179—180 și 289).

Intenția lui S. Micu a fost — ceea ce nu s'a știut până acum — de a publica 2 dicționare și de aceia a scos 2 prospecți: *Dictionarium latino-valachico-germanico-hungaricum* (v. facs nr. 46, cu titlul) și *Dictionarium valachico-latino-germanico-hungaricum* (facs. nr. 47, cu titlul).

În-8°, 8 pagini, din care am văzut, în fotografii, numai titlurile și pag. 1—2 din partea lexicografică.

Între titlu și partea lexicografică este scrisă pe 2 coloane, în stânga nemțește, în dreapta românește, acea Ankündigung. Țărăniță — transcrită în *Bibliografie*, vol. II, p. 482.

Urmează, tot pe 2 coloane, nemțește în stânga și românește în dreapta, sub titlul: *Pr. königl. Ungarischen Universitäts-Buchdruckerey Zu Ofen*, lista localităților și persoanelor care au legături cu desfacerea tipariturilor Universitații ungare (alte persoane decât cele arătate în *Bibliografie*, II, p. 481).

Pe ultima pagină dinaintea prospectului lexicografic avem Catalogul cărților ce sunt de vânzare în Institutul regal ungar de pe lângă Universitate. Dintre cărțile cunoscute, semnalăm pe cele care au în *Bibl. rom. veche*, nr. 687, 698, 701 și 705.

Necunoscuta *Bibliografie* noastră este numai:

„Istoria Bibliceasca. În 8. 6 kr. Einleitung in die biblische Geschichte. 8. 1806. 6 xr.”. Trecând la partea lexicografică, observăm că pe cele 2 pagini din *Dictionarii in valachico-latino-germanico-hungaricum* (v. facs. nr. 48 și 49) sunt studiate cuvintele:

Ա, Աբատ, Աբատը, Աբել, Աբրօս, Աբքէլъ, Աբքըսկ, Ակ, Ակար, Ակърнцъ, Ակътэр, Ակъц, Ակъцэр, Ակъцат, Ակմ, Ակолէ, Ակоло, Ակолէшь, Ակолошь, Ակօ, Ակօպերմжнт, Ակօպիրը, Ակօպеришօ și Ակօпернт.

Pentru prospectul *latino-valachico-germanico-hungaricum* (v. facs. nr. 50 și nr. 51), urmatoarele cuvinte:

A, ab, abs, Abacium, Abactio, Abactor, Abactus (adj.), Abactus (subst.), Abacus, Abacus, Abalienatio, Abalieno, Abamita, +Abannatio, +Abannitus, Abarceo, Abavia, Abavunculus, Abavus, Abax, Abbas, Abbatia, Abbatissa, Abbrevio, Abdicatio și Abdico.

Se știe că acest dicționar, inceput de S. Micu, a fost continuat de V. Kolosy, I. Cornelii, Petru Maior, Ioan Theodorovici, Alecsandru Teodori și lipit la Buda, în 1825, sub titlul *Lesicon ...* (v. *Bibl. rom. veche*, III, nr. 1240).

Ovid Densușianu, *Literatură română modernă*, vol. I, Buc. 1920, p. 59—60 (cu bibliografie) — G. Pascu, *Istoriea literaturii române din secolul XVIII*, vol. III, Iași 1927, p. 34. Dr. A. Veress, *Bibliografia română-ungară*, vol. II, Buc. 1931, p. 151, nr. 940.

(Acad. Rom. nu are exemplar original, cum spune Veress).

București: Biblioteca Academiei Române (copie scrisă cu mâna și căte 3 pagini din fiecare versiune, fotografiate)

699. *Evanghelie*, Sibiu 1806.

Եփիրա | ան Ճանեասկա ԵՎԱՆԴԵԼԻՇ, | ակսմ | ֆորթ աշետափի կիս | տրու-
թիտъ : կ զնելու որկ լամինատվան, | ան որկ ճիւլիատվան | ֆուրթ | ՓՐԵՇՆՑԻՇ-
ԿՑ | ձև Ճանալէ. | ԿՑ ժօգօզնիա Կ. Կոնչտօրթմ հեղնիտ ձն Ճրդէլ. | կ տրո-
գրաֆիա լծն Խանի Բարդ. | 1806.

DICTIONARIUM
VALACHICO-LATINO-GERMANICO-HUNGARICUM.

A.

A est prima litera in Alphabeto, in numeris significat unitatem. Præponitur verbis infinitis, ut *a fáce*, facere. Præponitur numeris ordinariis, ut *a treilea*, tertius. Est nota genitivi casus, ut *a Domnului*, Domini. Item additur verbis futuris loco *vá*, ut *a fáce*, pro *vá fáce*, faciet.

Abát. *Abát, ere, tut.* Deflecto, adpello, propello, diverto in sensu activo: *hertreiben, wegtreiben, einlehren*; hozzáám üzöm, magamtól elüzöm. Eltérek, kitérek. v. g. *Abátel lá mine*, divorce, deflecte illum ad me. *Abátel 'deldá mine*, avertas illum a me.

Intertia persona singulari impersonaliter sumptum cum dativo significat incidere v. g. *ce tzáu abaut se fáci această?* Quid tibi incidit, ut facias hoc? *Was ist dir eingefallen, damit du es ihm sollst?* Mi jött eszedbe, hogy ezt tselekszed?

Mz Abát, me abát, cum præpositione *lá* significat deflecto, diverto ad; cum præpositione *dela* diverto ab. *Abgehen, weggehen.* Kitérek.

Abátere. *Abátere* Diversio, digressio. *Das Weggehen, Abgehen, Einföhren.* Elmenés, Eltávozás. Eltérités, Megszállás.

Abica. *Abica.* Vix. Raum, schier. Alig, nehezen.

Abros. *Abros* (φάιν αε μάτα, οκηζατόρα) Mensale, mappa, æ. f. *Das Lísfh-Zuh, die Lísfh-Decke.* Abrosz.

Acér,

48—49. S. Klein (Mie), Pagini din Prospect pentru *Dictionarul român-latin-german-unguresc*, Buda 1806.

2 ~ ~ Ab Ak Ac ~ ~

Abor,) Vapor, halitus, exhalatio.
) *Abur.*) Der Dunst, Dampf, Broden.
Abureala,) Goz, Pára.

Aburesc. *Aburesc.* Vaporo, exhalo, as, are; Item vapore adficio. Dünsten, ausdünsten, item anbauchen. Gözölök, kigözölöm, item Goxit kihozom, vészem.

Ac. *Acus, ús, f.* Die Nadel. Tó.
Akár. *Acár* (ওৱা, মাকাৰ, ବାତାର) Tametsi, quamvis. Obgleich, obſchon. Noha, akár.

Acarita. *Acarita* (কুন্দা) Acarus, i, m. Eine Wachs-Schabe, auch Mauselönn. Viaszban termő igen kitsiny Féreg, Bör alatt viszkettető Serke. **Ákutáre.** *Acatdie,* adeo. adeo talis, valde. So weit, so weit, so gar. Úgy, annyira.

Acáz. *Acätz.* Appendo, suspendo. Aufhängend seyn, hangen, gehenkt werden, aufhängen. Függök, felfüggészem, feltefém.

Acázás. *Acätzás* Appensio suspensio, onis, der Anhang, die Aufhängung. Függés, Felsfüggészetés, Feltévés.

Acázat, a. *Acatzát, a.* Appensus, suspensus, a, um. Aufgehängt, angehängt, aufgeschlagen. Függött, felsfüggészetet.

Acma. *Acma*, vide **ákym**, acum.

Ákolás) *Acolea)* Ibi; illuc, illuc. Orr. Ott, amott.

Ákolo) *Acolo)* Ibidem. In eben diesen Ort.

Ákoltésháj) *Acolestihsj*) Ibidem. In eben diesen Ort.

Ákoloosháj) *Acoloshihsj*) ugyan ott.

Ákow. *Acoui* Magna acus. Eine große Näh-Nadel Nagy To.

) Protectio, onis, f.: te-

Ákoperemény) *Acoperement*) gumén, is, n. Die Bes-

Ákopérire) *Acoperire*) schützung, auch eine Decke.

)) Oltalom, Takargatas.

Ákopériashó, *Acoperisus*) Tectum, i, n. Das Dach.

Házhaja, Takaródzó.

Ákopérit, a. *Acoperit, a.* Tectus. protectus, coopertus, a, um. Bedeckt, bedühzt, zugedeckt. oltalmazott, befedezett, fedett, takargatott.

In-folio, 178 foi.

I. Bianu și N. Hodoș, *Bibl. rom. veche*, II, p. 485 menționează cartea fară să o fi văzut. Academia Română nu are nici acum exemplare.

Al. David, *Contribujiuni la Bibliografia românească veche*, în *Luminătorul, Revista bisericii din Basarabia*, 67 (1934), p. 788, nr. 20.—D. Balaur, *Biserici în Moldova de Răsărit. Cărți românești de slujbă bisericească*, în *Biserica ortodoxă română*, 52 (1934), — Dr. Gh. Bran, articolul citat din *Graful Maramureșului*, nr. 94 din 30 Mai 1935 — toți trei arată întinsa răspândire a cărții pe la bisericele comunelor din Basarabia și Maramureș.

702. Gh. Șincai, Povățuire către economia de câmp, Buda 1806.

In *Bibl. rom. veche*, II, p. 486 este descrisă cartea, dar autorii nu-i arată autorul; de altfel, numele lui nu este menționat în titlul cărții. S. Pușcariu în *Dacoromania*, I (1921), p. 348, contrar părerii lui N. Iorga, care susține pe P. Maior ca autor, dovedește că autorul este Gh. Șincai. Argumentele: numeroase asemănări între limba și stilul *Povățuirei* și *Cronica* lui; observații asemănătoare cu privire la unele cuvinte; amintirea în 2 locuri a „Grofului Vaș” (Contele Daniil Vass, în casa căruia a stat Șincai mult timp, ca profesor al copiilor Contelui).

București: Biblioteca Academiei Române.

703. Psaltire, București 1806.

ΨΑΛΤΗΡΙ | Προφέκτας ὑπὸ Λιπόρατθλεύ | Δεῖ πεστασί την Τυπω-
ρήτη | Λιτρός ἀπό τὴν Δομήνιον ἀπό τὴν Λεμνιάτθλεύ Δόμην, | ΙΩ ΚΟΗΓΤΗ(Η)ΤΙΝ
ΠΛΕΞΙΔΗ(Η)ΔΡΩΣ ψυλλιάντες Βοεῖον | Καὶ Βλαγοσλοκέπα ὑπὸ τόπτη | Κιελτθάλλα Πρό-
Σφῆται εὐλογεῖ | Περινητθλεύ Κυρίων Κύρων | ΔΟΞΙΘΕῖ Μητροπολιτ | ἀπό τόπτη θηρο-
βλάχια | Λα Σφῆτα Μητροπολεῖ | Λα ἀνθελ Λελα Χε. ζαῶς.
Γας Τυπωρήτη δε | Σταῖς Τυπωρήτη δε.

In-4°, de 8 + 233 foi, numai acestea din urma numerotate. Gravura care încadrează titlul este semnată ΞΡΓΥΛ.

Pe verso titlului se află stema amândoror țărilor, imitata după cea din Liturghia dela București din 1747 (*Bibl.*, II, p. 18) și versuri asupra stemei în onoarea lui Constantin Ipsilanti, imitate după cele din *Molițvenicul* dela București din 1794, dedicate lui Alexandru Moruzi (II, p. 366).

Prefața este opera Episcopului de Râmnic, Chesarie, dar reprodusă după *Psaltirea* dele Râmnic din 1779 (*Bibl.*, II, p. 244—245, nr. 423), ca și versurile dela sfârșit, care sunt îscălită, aci, de:

„Popa Ioan Duh(o)vnic Sf(i)ntei Mitr. Diorthositoriu, Craioveanul“.

In fața textului gravura lui David semnată „1694 Iw M. K.”, cunoscută din mai multe cărți (v. vol. I, facs. nr. 130 și explicațiile dela pag. 41).

I. Roșu în *Societatea de măine*, II (1925), p. 42.

București: Biblioteca Academiei Române.

Biblioteca Inginer Flaviu D. Baldovin, cunoscut bibliofil din București.

704. Psaltire, Sibiu 1806.

ΨΑΛΤΗΡΙ | Προφέκτας | υπὸ | Λιπόρατθλεύ | Διάβιδ | τυπωρήτη | .|. εὐλελε
πρότερος λεμνιάτθλεύ, υπὸ πρότερος λιπόρατ | Φρήνηζεκε | ιλ | Δεσμοῖς.
Σιβίη, | .|. Τυπογραφία λεύ Ιωάννη Ελρτ. | 1806.

In *Bibl. rom. veche*, II, p. 486 doar semnalată, după N. Iorga. — In-12°, 288 pagini. Tipar negru, 28 rânduri pe pagina. Pe verso titlului (p. 2). o gravura înșărită pe Διάβιδ προφέκτας

DICTIONARIUM
LATINO VALACHICO-GERMANICO-HUNGARICUM.

A.

A, ab, abs. Δελα, Διν. *Delá*, din. *Von*. Tól, töl, ból.

Abacium, ii, n. Μαστίχη πε κάρπη σε τῇ σάμα; Άλμαριο. *Massutza pe cărea se ea ăma*; *Almáriu*. Ein Schreib-Tisch, Credenz-Tisch, Spiel-Tisch. Számvető asztalotska, Pohár-szeketske.

Abactio, onis, f. Γονίρε, μανάρε κῃ σύλη, ΔΑΔΗΝΙΡΕ. *Gonire*, manáre cu sila; *Duduire*. Das Wegtreiben, Wegjagen. Elüzés, Hajtás, Elkergetés.

Abaetor, oris, m. (Apul.) Μανατόριο ἀε βίτε. Φύρατοριο ἀε βίτε. *Menatöriu de víte*; *Furatöriu devíte*. Ein Wegtreiber j. B. des Viehes, besonders der das Vieh diebischerweise wegtriebt, ein Vieh-Dieb. Hajtó, Marhahajtó, Marhalopó.

Abactus, a, um (Cic.) Γονῖτ, ΔΑΔΗΝΤ, z. *Gonít*, *duduít*, a. Weggejagt, weggetrieben. Elhajtatott, elúzetett.

Abactus, ūs, m. (Plin.) *vide* Abactio.

Abaculus, i, m. (Plin.) *vide* Abacium.

Abacus, i. m. (Cic.) *vide* Abacium.

Abalienatio, onis, f. (Cic.) Λεπτρινάρε. *Instraináre*. Die Entfernung, Veräußerung. Elidegenités.

Abalieno, as, avi, are, atum (Cic.) Λεπτρινέζ. *Instrainéz*. Entfernen, veräußern. Elidegenitem.

Abamita, æ, f. (Paul.) Σορα-Στραμόωλαν. *Sora-Stramóshului*. Des Urtgross-Vaters Schwester. Nagy Apám Apjának Némeye

Aban-

~ Ab Ab ~

†Abannatio, onis, f. Οὔργονήρε ἄπτρον ἀν. Διν. Πάτριε. *Surgunire*, intrun an din Pátrie. Die Verbannung auf sein Jahr. Esztendeig való Számkivetés.

†Abannitus, a, um. ἄπτρον ἀν διν πάτριες οὔργονήτ, z. *Intrun an din pátria surgunit*, a. Ut ein Jahr verwirsen, verbannt. Esztendeig számkivetettetett.

Abarceo, es, ere (Fest.) Γονεικ, ΔΑΔΗΙΟ. *Gemes*, *duduuiu*. Ubbalten, zurückhalten, verbieten. Eltilom, üzöm magamtól.

Abavia, æ, f. (Caj.) Οὐρανόωλη τάτιλαν μεγ. *Strambashea tatalui meu*. Die Urt-Groß-Mutter d. i. die Groß Mutter des Groß-Vaters. Nagy' Anyád, Annya, Üköd.

Abaúnculus, i. m. (Caj.) Ούνκιο, Φράτελε μόασθε. *Unchiu*, Frátele móashei. Bruder der Urt-Groß-Mutter. Üköd Annýának Bátyá.

Abevus, i, m. (Cic.) Οὐρανόωλ τάτιλαν. *Stramoshul tatalui*. Der Urt-Groß-Vater. Nagy Apád-Apja, Ösöd.

Abax, acis, *vide* Abacium.

Abbas, atis, m. Παρίντε, Ἄβα, Ἀρχιμάνδριτ. *Parínte*, *Avá*, Archimandrit. Ein Abt. Apátur.

Abbatia, æ, f. Ἄβαζιε, Ἀρχιμάνδριψ. *Avádzic*, Archimandrítzie. Die Abtei. Apátnáság.

Abbatissa, æ, f. Ἄργονίτικα μάρε. *Igumenítza máre*. Eine Abbessinn. Apátzák Fejedelem Ászfzonýa.

Abbrevio, as, avi, are, atum. *Gkörtež*. *Scurtez*. Abkürzen. Megrövidíttem.

Abdicatio, onis, f. (Plin.) Δεπαδάρε δεκεβα. *Lepadáre de cevá*. Die Entsaugung, Loslösung von etwas, Verwerfung. Megtagadás, Megvetés.

Abdicatio filii (Plin.) *Lepadáre de fiú, quand te lápezi de el, cí senul cunobhti mái mult altau fiú*. Die Verstöfung seines Sohnes, wenn der Vater ihn für seinen Sohn nicht mehr erkennen will. A' Fiának Eltagadása, Elüzése.

Abdico, as, avi, are, atum, (Cic.) Μα λάντα Δε φερά, Μ' lápad de cevá. Sich von etwas loszagen, einer Sache entsagen, verwerfen, entsehnen, niederlegen,

stând în picioare între 2 stâlpi inflorați. În capul p. 3 un frontispiciu, încadrat în chenar îngust de flori, înfățișează pe David în mantie, rugându-se în genunchi.

Tabloul cu pascalia începe (p. 264) cu anul 1805.

București : Biblioteca N. N. Beldiceanu (comunicat de d-l Const. Dinu).

707. Mihail Cantacuzino, *Istoria Tării-Românești*, editată cu cheltuiala fraților Tunusli, Viena 1806. — Grecește.

Descrierea din *Bibl. rom. veche*, II, p. 478—480 să se completeze astfel : cartea în 8° mic, are VIII + 368 + 71 pagini.

Ultimele 71, pag., neobservate de autorii *Bibliografiei*, contin : Παράρτημα τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Δακίας, (Suplement al acestui autor, la *Istoria Daciei*).

Adaosul cuprinde urmatoarele capitole :

Περὶ προικός. (Despre zestre).

Περὶ κληρονομίας. (Despre moștenire).

Περὶ ἐγγόνης γυναικίος καὶ ἐνεχθιράσσεως πρχγμάτων αὐτῆς. (Despre dreptul de cauțuire al femeii și despre amanțarea lucrurilor acesteia).

Περὶ τρψιοιρίας. (Despre partea de moștenitor a văduvei).

Περὶ προτιμήσεως. (Despre dreptul de precădere).

Περὶ κατζιβέλων. (Despre țigani).

Περὶ ἑξόδων εἰς προΐκα. (Despre cheltuieli la înzestrare).

Περὶ χοταρυτζίας. (Despre hotărnicie).

Περὶ τόκων. (Despre dobânzi).

Περὶ δεκτιλιδῶν. (Despre procuratori).

Περὶ γεντικίου. (Despre ghentic).

Aī συνδῆκαι εἰρήνης μεταξύ 'Ρωσίας καὶ Τούρκιας, μεταφρασθεῖσαι ἐκ τῆς 'Ρωσικῆς διαλέκτου. (Tratatele de pace dintre Rusia și Turcia, traduse din limba rusească). În realitate, este tratatul dela Cuciuckainargi, pe care-l datează „1774 'Ιουλίου 10“.

Manuscrisul grecesc din Bibl. Acad. Rom., din care *Bibliografia rom. veche*, II, p. 489 reproduce un fragment, care confirmă palernitatea lui Mihai Cantacuzino asupra acestei cărți, are nr. 916, cf. C. Litzica, *Studii și schițe greco-române*, București 1912, p. 100—101.

București : Biblioteca Academiei Române.

710. Acatist, Buda 1807.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, II, p. 492.

Asupra gravurilor, amestecate cele în lemn cu cele săpate cu daltiță în arama, v. G. Oprescu, *Gravura în lemn ca ornament de carte ilustrată în ţările române, în perioada 1800—1807*, în *Viața românească*, XXXII (1940), p. 44.

București : Biblioteca Academiei Române.

715. Catihisis mic, Brașov 1807.

Bibl. rom. veche, II, p. 497—498 descrierea incompletă, după alte izvoare.

ΚΑΤΙΧΗΣΙΣ | ΛΙΓΚ, | εᾶς | εκθράττε πρακοσλάκηνκε τικρτσρι[ε]ρε ἀ λέψῃ γρε-
χεῖτι οεφήνητε, | πεντρε τρεβδήνιца πρ8нчи[ла]вр чেлвр οεφήνηц[и] Рωμ[и]н[и]е[и]р, φъ-
кътъ, | ши деля οефннит[и]л епископеск[и]л .|. Ка[и]ло[к]е[и] ла Йн[и]л 1774 Цин[и]т[и]л Гу-
нод | фтър[и]т, ши к[и] фтър[и]т й[и]рх[и]епи[и]к[и]он[и]л[и]и, ши Митрополи[и]т[и]л[и]и Тун[и]р[и].

Кс төатъ келтєлла Длѣклар фрдцнлар | КОНГТ. шн ИѠѡѡѡн БОГИЧ. | .ѣ прнкнлегілта Туногрѣфте днн | БРЛШОБ | 1807.

In-8° mic, 1 foaie (titlul) + 108 pagini.

Bucureşti : Biblioteca Academiei Române.

716. Ceaslov, Sibiu 1807.

La menţiunea foarte sumară din *Bibl. rom. veche*, II, p. 498 sa se adaoge : „cu 28 rânduri, formal octav mai mare“.

Atanasie Popa, *Biserici vechi de lemn româneşti din Ardeal*, în *Anuarul Com. Monum. ist., secţia pentru Transilvania*, 1930—1931, p. 184 (exemplar la biserica de lemn din Copaceni-Turda).

723. Pannyhidă și litura mică, Iaşi 1807.

Sa se adaoge la descrierea facută (*Bibl. rom. veche*, II, p. 503) ca o a doua ediţie a aparut la Iaşi 1821 (vezi *Bibl. rom. veche*, III, nr. 1125).

Bucureşti : Biblioteca Academiei Române.

724. Polustav, Buda 1807.

Academia Română nu are exemplare. Pentru circulaţia cărţii, v. Dr. Gh. Bran, în *Graful Maramureşului*, nr. 94 din 30 Mai 1935 (exemplar la biserică comunei Vad).

725 Propemtiron honoribus Samuelis Vulkán, Oradea-Mare (1807).

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, II, p. 504.

Bucureşti : Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

730. Vasilie Aaron, Versuri veselitoare, Sibiu 1807.

In *Bibl. rom. veche*, II, p. 506 greşit citată după *Disertaţie de V. Popp.*

Versuri | Veselitóre I'ntru csinté Pré luminatuluř, si Pré osfinczituluř | Domn | SAMOIL VULCAN | Episcopuluř Graeco-Catholicesc | al | Orâdieř-Mare, | quând la annul 1807. in Luna luř Mař prin | Excellencia sa | IOANN BABB | Episcopul Fôgâraschuluř, | sau Sfintzit Episcop în Blas, | Sibiř, | I'n Typographia lui Ioann Barth 1807. (Titlul, v. facs. nr. 52).

In-12° (19,5 × 11,5 cm.), are 18 pagini. Verso titlului e alb. Paginile 3—4 cuprind o lamurire asupra ortografiei întrebuiențe. Dela p. 5—14 urmează poezia ocazională adresată episcopului Samuil Vulcan, având titlul *Préosfinzit Dómine, și Préluminat! Mie milostiv Patron întru tîte!* La p. 15—18 urmăză a doua poezie, cu titlul *Ode*.

A doua odă se termină cu aceste cuvinte, care arată pe Vasile Aaron autor al cărții:

O bun Părinte! iartă musei mélé
Primind acéste date Versuréle
Pe lîngă care su'nt f'n vremé totâ
Slugă plecată
Vasilie Aaron
Jurat f'n marele Principat al Ardélului Procurator.

Lamuririle ortografice dela p. 3—4 ;

Qualiter sequentes versiculi Litteris Latinis deducti legi debeant ?

1. A. a. E. e. I. i. O. o. U. u. in Regula ubique efferuntur ut in Latinis dictionibus.

2. Quodsi spiritu aspero, et accentu * insignita fuerint, sono quôdam

V e r s u r i *

V e s s e l i t o r e

Iⁿtru c^sint^e Pr^e luminatului*, si Pr^e offinczitului*

D o m n

SAMOIL VULCAN

Episcopului* Gr^aco-Catholicesc

a 1

Ora^dieⁱ* - Mare,

quând la annul 1807. iⁿ Luna luiⁱ Maiⁱ prin

Exeellenciasa

I O A N N B A B B

Episcopul Fo^gga^raschului*,

sau Sfintit Episcop iⁿ Blas.

S i b i i *,

Iⁿ Typographia luiⁱ Ioann Barth 1807.

52. Vasilie Aaron, Versuri veselitoare Sibiu 1807. — Titlul.

elato gutturali velut ꝑ Vallachicum pronunciantur, v. g. la^{na}, ve^{na}, iⁿtru, quo^t, su^{nt}: legendum venit ꝑ^{на}, в^{на}, ꝑ^{то}, к^т, с^нт. etc.

3. Si vero accentu brevi * muniantur, ut ꝑ, efferuntur, v. g. fa^rina^h,

dupe^۲, bonitatem, lacrima^۳, po^۴ne^۵, al su^۶u : фърнъ, д^۷пъ, бонътате, лакръмъ, пънъ, ал със. etc.

É. é.

Si sequatur aliud e in sequenti vocali pronunciatur, ut e. Hungaricum, et ѣ. Illiricum v. g. m^ѣrge, мѣрге. Si vero sequatur a. pronunciatur ut Syllaba ja in latinis dictionibus, et ѧ v. g. m^ѧrga, мѣрга.

I. i.

Ante aliam vocalem vel inter duas vocales vicem subit consonantis, v. g. Ieu.

O. o.

Si sequatur vocali e, vel a. effertur, ut diphongus oa, v. g. fl^ore, m^ora^۲, lege: floare, moara^۳.

Spiritus*

Denotat vocalem, cui super imposta est, dimidium sonum amisisse, ut audi^۲, vedu^۲, ауди, веду. Sillaba di, plerumque, ut zi effertur, ut : audi^۲, ауди que ut ѧ. v. g. quo^۲t. lege ѧкът.

j. velut ds zz. v. g. lune : lege ψ̄нн.

S. ante i. velut & hung. et w. frumos^۲, фрумосий, excipe si : n sequatur, tunc enim retinet suum sonum, v. g. pe sine. ие сине.

Sce, sci, effertur ste, sti, ut cr^ѣsce, cresci^۲, крѣψе, крѣψий.

Dr. Veress Endre, Erdély- és magyarországi régi oláh könyvek és nyomtatványok (1544–1808), Cluj 1910, p. 94–95 și Bibl. rom.-ungară, vol. II, p. 140. — Dan Simonescu, O lature necunoscută din activitatea lui Vasile Aaron, în Arhiva Românească, V (1940), p. 257–265.

Bucureşti : Biblioteca Fundației culturale Mihail Kogalniceanu ; Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

745. Octoih mic, Sibiu 1808.

In Bibl. rom. veche, II, p. 534 îl citează numai, după N. Iorga.

ЧЕЛІ | СОНТ ГЛАСОРІЙ | съл | СЭКТОЙХЫЛ | ЧЕЛ МИК. | Къл ѡржн^ѣдзълла
Кечерн^ѣй, Лунт^ѣрт^ѣй, | Ѣшт^ѣн^ѣк Гла^ѣс^ѣри^ѣ къ Подобійле, | Ката^ѣв^ѣйле, І^ѣм^ѣдас^ѣле, По-
лун^ѣл^ѣв^ѣл, Ри^ѣп^ѣкл^ѣле къ Св^ѣкт^ѣйли^ѣле, ш^ѣй Ко^ѣк^ѣр^ѣсн^ѣле де пр^ѣст^ѣ т^ѣт^ѣт^ѣ Йн^ѣл.
Ти^ѣк^ѣр^ѣйт^ѣсл^ѣ къ келт^ѣж^ѣла л^ѣй С^ѣм^ѣен^ѣ | Пл^ѣн^ѣт^ѣ д^ѣн^ѣ С^ѣлч^ѣи^ѣ.

СИБІЙ, | . Т^ѣп^ѣог^ѣр^ѣф^ѣя л^ѣй І^ѣл^ѣн^ѣ Б^ѣрт. | 1808.

In-8^۲, 352 pagini. Pag. 1 titlul ; p. 2 gravura lui Iisus Christos, în veșninte de arhiereu, purtat de nori. Alte diferite frontispicții (v. facs. nr. 53) și vignete (v. facs. nr. 54) la p. 3, 184, 193, 224, 225. Dela p. 350–352 este Pascalia.

A. Filimon în Dacoromania, VI (1929–1930), p. 386.

Bucureşti : Biblioteca Academiei Române.

747. Polustav. Blaj 1808.

La depozitele care au cartea (v. descrierea completă în Bibl. rom. veche, II, p. 535) adăugă :

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române.

Iași: Biblioteca Universității „Cuza-Voda“.

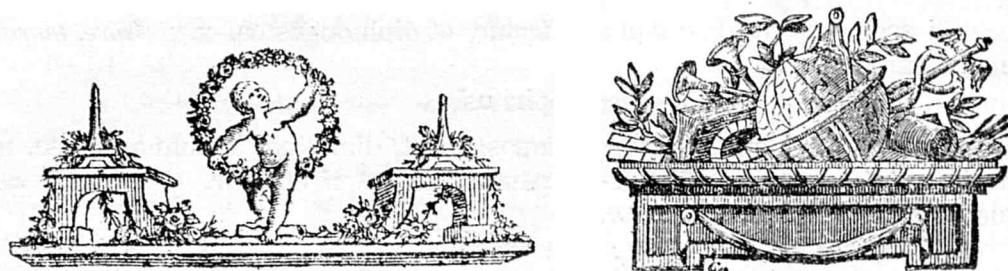
748. Ioan Molnar, *Povătuire cătră sporirea stupilor*, Sibiu 1808.— Ediția II-a.
Ediția I, a apărut în 1785 (v. *Bibl. rom. veche*, II, nr. 493).

750. *Rânduială cumă să cuvine a cânta cei doi sprezere psalmi deosebi*,
Măn. Neamțul 1808.

In *Bibl. rom. veche*, II, p. 535—536 s'a descris un ex. defectuos, de 2 foi nenum. + 126 foi num. Exemplarul complet, după foi 126, mai are alte 12 foi „nenumerotate, care cuprind: „Rânduiala celui ce să ispiteză în visu”.

I. Roșu în *Societatea de măine*, I (1924), p. 478.

București: Biblioteca Academiei Române.

53. *Octoih mic*, Sibiu 1808.— Cap de pagină. 54. *Octoih mic*, Sibiu 1808.— Sfârșit de pagină.

753. Gh. Const. Roja, *Untersuchungen über die Romanier ... welche jenseits der Donau wohnen*, Pesta 1808. — Nemțește și grecește.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, II, p. 537—538. La bibliografie să se adauge: Th. Căpidan, *Aromâni. Dialectul aromân*, București 1932, p. 67—78 (cu bibliografie).

București: Biblioteca Academiei Române.

762. *Invățătură cătră dascalii normalicești*, Sibiu 1809.

In *Bibl. rom. veche*, III, p. 5 doar citată, după V. Popov, *Disertație*, p. 34.

ДЕНЬЦЫ ТЭРЬ | кътък даскальи нормалычески, | а Шкоделовъ Ие-Ог-
ните | дин | Маре Принципатъл йордъловъ. | я даръкънатъ прин алъ дчеловъ Шкодел
Директоръ, | ГЕОРГІЕ ХАЙНІС. Ѣтъюл йесенъ Конзисторіумъловъ, | ши фестъл
Превѣтъ де Шластъ ла Беніловскій, | 31. Регламентъ педесетъръ де линіе.

Къ словозенія фунцијатълъ Креескъловъ Гъбърнътъ до. 26. Іанваръ | Йиинъл
1809. Съпът Нъмъровъ 333.

СИБІЙ | А Типографія лъни Івани Бартъ. | 1809.

In-4º mic, 23 pagini tipărite și o pagină albă. Textul începe pe verso titlului, în litere cirilice; pe paginile fără soț, același text, tipărit în litere latine, cu ortografię ungurească (p. 2—17): se arată nevoia de a cultiva „ochiul mintii”, apoi se arată „datoriile unui dascal”, despre materiile de învățământ și metoda de predare și termina cu 2 poezii, una „Dascalul cătră ucenică”, alta „Ucenicii care au învățat mulțamesc”. Urmează (p. 18—23): „Ai că s'au însemnat slovele, célé latinești cu numele lor”, întâi „După Ungaria” și al doilea „După Nemție”.

La p. 23: „Despre acțenturi” și alfabetul latin.

București: Biblioteca Academiei Române.

763. *Istoriă a Alexandru lui celui mare*, 1809.

Cu privire la paginația aralată în *Bibl. rom. veche*, II, p. 5 fac precizarea următoare: 1 foaie (titlul) + 277 pag. + 9 pag. nenumerotate. Localitatea de tipărire nu este trecută.

București: Biblioteca Academiei Române.

771. Gh. Const. Roja, *Măestria ghiovăsirii românești cu litere latinești*, Buda 1809. — Românește și grecește.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 13—15, unde se omite însă prefața. O reproducem, fiind de mare însemnatate (numai paginile cu textul românesc):

p. 4

Cuvânt către Român!

Limba sau vorba e adunarea cuvintelor, cu care cugetele noastre le facem altora cunoscute; cuvintele dară sănt sémne cugetelor. Ci ca cuvintele anumite cugete să fnsemnéze, ačasta s'au făcut cu tocmeala a mai mulți fntru o sojeteate și desbinat tocmele s'au făcut, mai multe dară și limbă și desvrătite căulă să se nască, care asemene pentru strămutările poarălor și împreună cu mai | multe și desbinat ghinte se schimbară, părásând unele ale sale cuvinte și luând altele de ale altora Națioane vorbe. Insă și acéstea așea urzite dialecte se află în desbinat tărī și cetățī, pentru desvrătarea împreună viețuitoarelor națioane strămutate. Așa de vom socoti întânea limbă cea nemăscă, dintru ačasta au izvorit Barvarica, Svevica și altele. Ci și Barvari altmintrea vorbesc într'o cetate, altmintrea aliurea.

Limba Italianilor după plasa orașelor în desvrătite dialecte se împarte. Aceeași soarte e și a limbii noastre cei Românești, carea streinii o numesc Valahica. Ačasta preste tot grăind, precum în investigațiile méle céle cu vechi morumânturi, întărite, la anul 1808 am arătat, în doao dialecte, adecă în cea dincoace de Dunăre și cea dincolo de Dunăre se împarte, ačasta cu Grecești, céia cu Schiavonești cuvinte, pentru împreună petrécerea cu aceste Ghinte e amestecată. Ci și acéste fmbe dialecte, parte pentru dezvrătirea unor cuvinte, parte pentru dezvrătirea viersuirei, ale sale iarăși desbinat dialecte au, precum e dialectu Voscopolitan, Grabovean, Gramostean, Gopistan, Međovitean sau Epirotean, Moldovean, Ardelean, Bănățean, cel din Ungaria pre lângă Criș și altele. Ci acela e lucru de mirare în limba ačasta, căci | care cuvânt îl are stricat un dialect, celalalt dialect îl ține firesc fntru atâta, cât de s'ar culge din fieștecarele dialect, cuvintele céle firești, s'ar preface o limbă Românească tocma curată. Iată în cuvântul *určor*, care acum să zice *stamra*, acum *urceor*, acum *olu*, acum *carčagu*; întregi sănt Români Ardeleni și Crișeneni, carii zic *urceor* sau *olu*, dela *urceolus* și *ola*.

In cuvântul *iubire*, care acum se zice *vrére*, acum *dragoste*, acum *plăcere*, acum *iubire*, întregi Voscopolitanii zicând *vrére* dela *volo*, precum și cei dincoace de Dunăre, carii iubire dela *hubet*, *libet* și placere dela *placet*. Așa mai fncolo în cuvântul *tină*, carea unii o chiamă *muzgă*, alii *imulă*, alii *tină*, cei dincoace de Dunăre fnură firea, zicând dela cuvântul lătinesc *cenim*, au dela *cvino* și așa multe. Acăiași schimbare o are și limba greacă. Așa Grecii popurani cei de acum a Castoriei, *măhramă* o chiamă *rizani*, aliurea Mandili. Acăiași Castorioni se-au uitat fata a o zice *córi*, ci *čupa*, alii o

chiamă *coriți*. Nu ajung să aduc cuvintele *iahnī*, *iapunjea* și altele turcești, nice nu ajung să aduc puține cuvinte din dialectu Hiotilor, cari | cu adevărat nică umbra limbii grecești nu au, însă care ghintă au avut modru și liniște, s'au nevoit limba sa a o deplini, iară limba va fi deplinită atuncea, dacă toate cuvintele eî împreună vor sta a dobândi pusul scop, carele e împărtășirea cugetelor și afară de acéia, de va avea întregimea cuvintelor, mulțime și frumosete și ale sale litere, atuncea e și limbă polită sau iscusită. Din cele zise se vede, că limba noastră cea Românească nu e aşea deplinită, cât să ne putem înțelege toți în toate cuvintele, pentrucă are multe dialecte dintru însorirea cu multe ghinte născute și acélea dezvrătite, nice e polită, pentrucă ce nu e deplinit, nu poate fi polit. Înainte de toate, dar, lipsosite, să lăpădăm din limba noastră toate cuvintele cele streine și să punem în locul lor altele nevătămate Românești, care sănt prin dezbinatene aceiaș Ghintă Românească dialecte sămăname. Acașa o pot face capete Românești, precum și limba latinească și italienească, cercând etimologhia, adecă izvorul fieștecaruia cuvânt și un Lexicon curat Românesc făcând.

p. 12 Lipsosite mai încolo a se întocmi bine cele opt părți ale vorbii, | carea se împlineste cu ajutoriul Gramaticii, a Poezi(e)i și a Retorichii. Ci îmi aruncă oarecarele acéia: aşa limba noastră cea Românescă la noao schimbare se va supune și aşa mai cu greu se vor înțelege Români înră sine. La acéstea răspund eu aşa: fieștecarele cele necuvântătoare sănt născute a-și căuta singur binele său; iară pre om spre acéia l-au întocmit natura (firea), ca mai mult să caute binele soțietății decât al său, cât nu numai osteneală, ci și averea sa toată de ar lipsi, e dătoriu a o vârsa pentru binele soțielății; de unde acela Român, carele mai vârtose se crujă pre sine și averea sa, decât să caute proopsala a toată Ghinta Românescă, nu numai și au uitat din ce strămoși măriș iș trage viața sa; ci și mai asémene e fierilor celor sălbatece decât omulu cuvântătoriu și pre unul ca acela de îl va judeca neștine a fi bastardu, nu Român adevărat, mi se pare că nu mult se va abate dela adevăr. Apoi lipsosite să părtinim fiilor nostri, cărora mai vârtose creștere bună și polirea minții fără de avuții, decât avuții fără creștere bună și fără de polirea minții, să le lăsăm. | Părinții mulți pentrucă despre o parte sănt împresurați cu întunericul neștiinții, despre alta se nevoesc întru agonisirea celor ce sănt de lipsă spre traful vieții, nu se pot cuprinde a crește bine fiilor săi și a iscuși inima lor, deci acéstea lipsosite să le împlinescă învățătorii, carii străcură în inimile tinerilor vrerea spre învățatură, și învăță bunătatea faptelor și a cunoaște pre D(u)mnezeu. Acum ce poate fi mai frumos la Român și mai ușor, decât învățătorii să învețe pre născuții nostri dialectul nostru curat și cu ajutoriul aceluia, științale?

p. 14 Acești scolari se vor deprinde încet a-și împărtăși cugetele sale în limbă curată Românească și apoi pre fiilor săi și vor învăța și grăi. Asémene acestea pre născuții lor și aşa mai încolo. Nică nu împiedecă, că a căstă limbă limpezită nu va ajunge curând a trăi toți cu dânsa, ba întru acesta chip vom fi întocma cu alte națioane, pentrucă vom avea o limbă de toate zilele și o alta curată, carea se va învăța din cărți. Si cu ajutoriul aceștiia nu numai toți Români, frații nostri, înră cărui multe și desvrătite dialecte sănt, precum

mai sus am arătat, ci și alte ghinte se vor întâlge cu noi în limba noastră. Ziseți, că cu ajutorul Lexiconului, a Gramaticii și ale altor cărți ce sănț | p. 16 de lipsă, se va poli limba noastră cea Românească, însă a căsta fără de ale sale litere tocma nu se face. Direct acela fiind eu purtat cu mare vreare spre răzbunarea limbii noastre și fiindcă de șicsuirea limbii Românești asemenea cele Românești litere, iară nu cele grecești, nici cele chiriliane, cu care trăesc Sârbi, se țin, dau la lumină cărticica a căsta, care cuprinde literele vechilor Romană, adecă a strămoșilor nostri, cu care încalete cărțile cele politicești să se scrie. Iară cum că noi putem și lipsesc să scriem tocma cu litere latinești, arată cele următoare: 1. Atât din limba noastră, precum și din mărturisirea istoricilor, pre cără în investigațiile méle cele din anul 1808 i-am adus, eluminat, cum că noi săntem din sângele Romanilor celor de demult; aşa dară mai aproape litere pentru traful nostru altele nu pot fi, decât cele latinești. 2. Români cei din Moldova, frații nostri mai de mult, după adeverirea strălucitului Bișing, până la anul 1439, trăia cu litere latinești, carea iaste a crede de toți Români cei dincoace de Dunăre, Italianii, Spaniolii, Frâncii, cără și ei își trag viața dela Romană, nu au alte litere fără latinești. 3¹). Astăzi mai toate națioanele învățate cu literele cele latinești trăesc în Evropa. Au nu e rușine, noi, cără vorbim limba cea latinăesc | stricată, să ne scriem cugetele noastre cu litere streine? Acăia e prea adevărat, cum că noi așea săntem cu Latinii, precum popurarii, Grecii de astăzi, sănț cu Elinii. Dacă dară aceștea nu cu altele, fără cu cele elinești litere trăesc, ce ne împiedică pre noi ca să nu trăim cu literele cele latinești? Până când dară vom amena a ne deștepta din lângărosul otat a nepricerii, carea din asuprirea streinilor întru noi născută, acum însine noi cu îndărătnică inimii noastre o creștem și o întărim? Iară de voim a șicsui limba noastră, precum întru adevăr ni se șede noao, se cade să avem organele cele de lipsă, adecă literele noastre, pentru că scopul fără de mijlociri nu se poate căpăta, literele cele streine sănț streine mijlociri și apriat vedem, că cu streinele litere limba noastră tocma nu s'au șicsuit. Iară când vă aduc literele latinești, să nu gândiți, că doară eu vréu să lapăd literele chiriliane. Nu, ci cele chiriliane să se țină în cărțile cele bisericești, iară cele latinești (care sănț ale noastre) le aduc ca prea folositoare organe spre curățirea limbii noastre și spre scrierea cărților celor politicești. Deci pruncii nostri să învețe a scrie cugetele sale și cu litere latinești și cu litere chiriliane. Ci iată strigă unii: întuneric! | p. 18 Intuneric pentru pruncii! Greotate mare pentru polire cu doao plase de litere! Ci eu zic așa. În școală cea ungurească și în cea nemțască, de odată învăță pruncii literele și cele nemțești și cele latinești și încă nu s'au întunecat. În școală noastră cea Românească învățără pruncii nostri în zece luni a șicsuți cu litere chiriliane, nemțești și ungurești, fără greotate. Fetișele învăță astăzi acasă, a ceti și a pricope cărți grecești, nemțești și frâncești. Ci să las acăstea. Căutați la Ruși, ghintă mare, vestită și prea cunoscută. Acestea doao plase de litere învăță în școală, chirilianele și apoī

¹ În original, greșit „4” (= ā).

altele pentru cărți politicești și totuși nu s-au întunecat. Să dea D(u)mnezeu să aibă Nația noastră polirea lor! Puneți dară înaintea noastră pilda lor, Români! Și atunci veți veda că coantra acelora, carii strigă: întunérec! întunérec cu doao plase de litere! — e nebunie. Luați dar, Români, mijlocire, atât pentru deplinirea voastră, precum și polirea celor ce vor fi după voi. Dacă mulți de aici nostri cu laudă putură alte limbă procopsi, cu cât va fi mai ușor politică acum aşa limba, sau acum încă custând noi a învăța într'însa p. 22 pre alii, sau în cărți a o lăsa. Intru acastă cărticică a mea nu voiu alta acum odată a învăța, fără a ghiovăsi (a ceti) cu litere latinești. Deci pun numărul literelor, sonul sau viersul lor și dezvoltarea viersului a unor litere după dezbinarea dialectului ghintei Românești. Afară de acela, ca să dau paradigmă de vorba cea Românescă cu latinești litere scrisă, cele ce urmează după răschirarea sonurilor literelor pentru deprinderea ghiovăsirii ce-am întocmit. Judecați direct, judecați și ori carii; însă acela, carii și toate dialectele limbei Românești și aveți cunoscută și limba latinescă, cu cea italienescă, iară oricarii sănt neștiutori de aceste, se nu judece, pentru că neștiuții vor mesteca cele pătrate și aşa veți întărâta pre svinga. Luați, dar, Români! acastă cărticică, carea pentru polirea limbii Românești, ca organ, o am scris; aşa unde am smintit, erăți și unde am smintit, spuneți-mi sau scrieți-mi, rogu-vă, că voiu mulțumi-vă foarte.

Th. Capidan, *Aromâni. Dialectul aromân*, București 1932, p. 71–78 (cu bibliografie).
București: Biblioteca Academiei Române.

778. Carol Filibért de Lastririe, *Invățătură despre bumbac*, Buda 1810.

O descriere mai completă de căt cea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 22 (Academia Română nu are exemplare) a dat Dr. A. Veress, *Bibl. rom.-ung.*, II, p. 177, nr. 995:

Invățătura lui Carol Filibért de Lastririe despre sădirea bumbaculu, pre scurt întocmită și cu însemnări luminată de Abbatul Ludovic Mitterpáher. In Buda, 1810. La Crăiasca Tipografie a Universității Ungurești.

In-8°, 45 pag. + scară; o tabelă în aramă.
Cu prefată: „Insemnările Domnului Tratnik păzitorului kezáró crăescului botanicesc Museu despre agonisirea bumbacului“.

Budapesta: Museul Național și Bibl. Universității.

780. Anton de Marki, *Umfang auf der... Sprachlehre in deutscher und wallachischer Sprache*, Cernăuți 1810. — Nemtește. Ediția II-a.

Ediția I a apărut în 1808, v. mai sus, *Addenda*, p. 128, nr. 322.

București: Biblioteca Academiei Române.

786. Panait Nitzoglu, *Gramatica ruso-greacă*, Moscova 1810. — Grecește.

La descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 29 să se adauge: între pag. 26–27 este următoarea tabela: Πίναξ διὰ τὰς καταλήξεις τῶν Ἄρωστικῶν οὐσιαστικῶν ὀνομάτων (Tabela pentru terminațiile numelor substantivale rusești).

București: Biblioteca Academiei Române.

793. *Ducere de mâna către frumoasa scrisoare românească*, Buda 1811.

Exemplarul Bibliotecei V. A. Urechia din Galați, descris în *Bibl. rom. veche*, III, p. 45 este la

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

794. *Molitvenic*, Brașov 1811.

Exemplarul complet are 4 foi liminare, 562 + 3 foi.

București: Biblioteca Academiei Române.

798. *Psaltire*, Sibiu 1811.

Descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 54 trebuie corectată: in-4°, de 4 foi nenum. + 228 pag.; pe pag. 225—228, necunoscute lui I. Bianu și N. Hodos, avem cunoscutul indice, sub titlul: „Nume jidovești care le pomenesc David la Psalmii lui, tălcuite cu Istoriiile lor“.

București: Biblioteca Academiei Române.

803. *Cartea legilor...*, Cernăuți 1812. — Trei volume.

КАРТЫ | лешилъ | ПРЫВІЛІЙСОР | дѣ ѿбѣи Пѣрвѣи. | [іn partea I și II: Пѣрвѣи дѣ ѿбѣи] пентръ | тоате Цѣркви мѹсїенитоаре Немѹскїи | а Монархїи Пасстрѣчики. | ПАРТЫ АТЫН. [ПАРТЫ II.; ПАРТЫ III.].

ЧЕРНѢЦЦЫ. | Гдѣ тунѣрѣт ла Петер Ехадрд прыблегіет | Туногрѣф а Есковини, ла Амсл 1812.

In-8°, de 4 foi nenum. + 115 p. pentru partea întâia; 1 f. (titlul) + 410 p. pentru partea a doua; 1 f. (titlul) + 56 p. + 3 foi nenum. (tabla cuprinsului) pentru partea a treia.

Pe foile 2—4 liminare următorul decret imperial:

Noi Franț întâile din mila lui Dumnezeu împăratul Austriei; craiul Ungariei și a Bohemiei, marile Prințip în Austria și c. l.

Socotind ca să să poată aduce părgarilor deplină hodină asupra întrebuișării singuritea a privatei dreptății lor, nu numai după temeuriile dreptății de obște, ce încă și hotărît după osibile imprejurările lăcuitarilor, să să vescăscă legile părgărești într'o limbă lor pricepătoare și să le ţie pururea aminte prin o strinsură cu rânduială, am purtat Noi neîncetat grijă încă de la întinarea împăratii Noastre, ca să să săvârșească Cartea legilor din-lăuntru părgărești, care s'au lăsat și s'au cercat încă despre cei mai înainte a Noștri.

Urmarea care s'au făcut în vreme împăratii Noastre despre Comisiia Noastră de Curte în trebile legilor (: pravililor:) cât și mai înainte facerea Cărții legilor asupra faptelor răle și a călcărilor grele de poliție, s'au dat Comisiilor, care sănt prin fel de fel de provinții anume, spre a căstă așăzate spre judecare, ăra în Galicia întră a căstă vreme s'au fost pusă întră așezare.

După ce s'au stinsu într'acesta chip gândurile celor cu pricere la a căstă și experiențile ce s'au căzut din urmare, s'au întrebuințat spre săvârșirea acești trebi mari a leghislației (: dătatorilui de legi:), am hotărît Noi acum a vesti a căstă Carte de obște a legilor părgărești pentru toate

țările Noastre moștenitoare nemăști și a rândui ca să între în lucrare de la 1 Ghenuarie 1812.

Prin acesta să scoate din lucrare pravila ce era până acum de obște primită, adecă partea dintăi a Cărții legilor părgărești, care s-au vestit la 1 Noemvrie 1786. Cartea legilor părgărești, care s-au dat pentru Galia, din preună cu toate legile și obiceiurile, care au cuprindere la obiecturile acestui drept de obște părgărescu.

Insă, precum am aşzat Noi în Cartea legilor, însuș spre răgulă de obște, ca legile (: pravilile:) să nu lucreză înapoi, aşa să nu să atingă nici acastă carte de pravilă de urmări, care s-au întâmplat mai înainte, di ce au căpătat acastă pravilă putere îndatorită și să n'aibă treabă la dreptul care s-au căstigat după legile (: pravilile:) de mai înainte, ori că s'ar cuprinde urmări cu doaoă fojă în trebile judecătoarești, îndătorite ori îndeasă-minea testamenturi în puterea sa și îndrepta după răgulile întru acastă Carte de pravilă cuprinzătoare. Deci dară să să socotească prescripția (:întârzierea:) ce s-au început încă înaintea lucrării aceștii cărți de pravilă, după pravilile cele mai vechi. De ar vre cineva să să răspundă cu o prescripție care este în pravilile cele noă pe o vreme mai scurtă hotărîtă, decât în pravilile cele mai dinainte, atunci poate el începe a socoti și acestu mai scurt termin dela aceia vreme, dela care capătă acastă Carte de pravilă îndătorită putere.

Răgulile aceștii Cărții de pravilă sănt drept de obște cu îndătorire, cu toate acestea să află pentru starea militarească și pentru persoane la Corpuri militarești cuprinzătoare osibile reguli atingătoare de dreptatea privată, care trebuie să fie păzite la trebile judecătoarești, ce sănt să să urmeză dela, sau cu dănsile, măcar de nu s'au arătat lămurit la acastă într'acastă Carte de pravilă.

Trebile de neguțătorie și de vexel să vor hotări după pravilile osibile de neguțătorie și de vexel, depărtându-să de răgulile aceștii Cărți de pravilă.

Și rămănu poruncile care s'au vestit asupra materiilor politicești, cameralnice sau de finanță care să atingu sau hotărăsc mai pre largu dreptăile private, în puterea lor, măcar de nu s'ar răspunde anume acasta, într'acastă carte de pravilă.

Mai ales să să hotărască plățile de bani atingătoare de dreptăți și legături după patentul ce s'au dat la 20 februarie 1811 spre curgerea și prețul de obște de Viena a banilor hotărît, sau după poruncile osibile ce ar ești de acum înainte și numai la lipsirea lor să să hotărască după răgulile de obște a Cărții de pravilă.

Noi vestim dinpreună acestu text nemășcu a Cărții de pravilă de uric (: original:), după care sănt să să judece prefacerile (: tălmăcirile:) rănduite în fel de fel de limbi a provințialor Noastre.

S'au dat în cetatea răzidenții Noastre Viena, la 1 Iunie, o mie opt sute unsprezece, a împărății Noastre în al noaăsprezăcilea an,

FRANT.

L. S.

Alois Graf von Ugarte, întâile crăescu de Bohemia și de Prințipatul Austria Cantler.

Franț Graf von Voina, după prenaltă porunca Măririi Sale Ioan Nepomuc Baron f. Gaizleri.

București: Biblioteca Academiei Române.

811. [Prof. A. L. Mikan], *Pentru facerea zahărului*, Buda 1812.

Completări după Dr. A. Veress, *Bibl. rom.-ung.*, II, p. 186, nr. 1018:

Pântru făcerea zahărului din mustăreață de jugastru. La Buda, 1812. In Crăiasca Typografie a Univer[sității] Unguréști.

In-8° mic, 43 pag., în cirilică. Statul ungar a tipărit broșura în mai multe limbi. Dăm lista jugastrilor cultivate în Ungaria, pentru scoaterea zahărului, numele românesc și latinesc (în original se dă și numele unguresc și nemțesc): Jugastru păltinos, Acer platanoides; Pseudo-paltin, Pseudo-Platanus; Jugastru de câmp, Acer campestre; Jugastru lătărasc, Acer tataricum; Jugastru frâncesc, Acer monspessulanum; Jugastru întămpit, Acer obtusum.

Budapesta: Muzeul National.

813. Thomas a Kempis, *De urmarea lui Hristos*, Blaj 1812.

In *Bibl. rom. veche*, III, p. 62 sumar descrisă, pentru că autorii nu văzuse carte.

И ОМОЛІЙ ДЕЛЛІ КІМПІ | де єрмара ље Хс | ПАТРУ КІРІЦІ | Кс благословеній, ши келтвала | прк щесніцтвлій, ши прк лємнітвлій ДМН щесніцтвліса | ІСІНН БІСІБ. | Блъднікв Фкгършвлій, а Прк | Днъліцатей Кесарв Кръевій Мърмій | статвлій щеснік днн лъвнтр, ши а Ржндрвлій ал доналк Ліоповлд| Коменідатвр : | Тунпърнть. | А Блаж ла Мнтроповліе ѿнсл дела | Хс зашв.

Ks Тунпариюл щеминірівлій.

In-8° mic, 6 foi nenum. + 420 pagini.

In paginile liminare, afară de titlu, avem următoarele:

Cătră Cetitori.

Acesta cărticea a Thomii dela Câmp, De urmarea lui Hs., cetind-o Noi mai adeseori și văzând că iaste de mare folos nu numai feteilor bisericești, și călugărilor, ci și mirénilor, de vrême ce toți creștinii după chiemarea și statul său să îndatorească urma lui Hs. și aș purta crucea sa, macar că cei duhovnicești mai mult trebue să năzuiască la săvârșire, de căt mireni, fiind acestea cuprinși cu célea din afară, am socotit a o da la tipariu și a o face de obște, cu atâta mai vâratos îndemnându-ne, că batăr să află multe cărți bisericești și aschiticești, din care folositoare învățatură pot toți lua, dară fiind acéle mai pe lung alcătuite, nu au vrême; mai vâratos cei ce cu agonisala celor de lipsă spre hrana vieții trebue să se cuprindă a le ceti.

Iară a căsta pre scurt în capete și în stihurile împărțită și spre lesne înțăles așezată, fiește cine și între alte lucruri luându-o a mâna și cetind ceva dintrînsa cu bună luare aminte, mult să poate a gusta, îndrepta și procopsi în viața evalnică.

Despre aceștii cărticea folos multe mărturii s'ar putea aduce aciia întră căstă cuvântare, numind pre cea, carii din cetirea ei s'au mânăiat, s'au îndreptat, în evlavie au sporit și cu fapte bune împodobiți la săvârsire au ajuns; dară fiind că nu din lauda cărții, sau din procopsala altora, ci din cetirea ei să culége rodul și din tocumirea din lăuntru a cetitorului să dobândește folosul, le lăsăm și numai la atăta îndemnăm, ca cetorii, de vreau să se folosască, cu acela duh, cuget și inimă trebue să o cetescă, cu care iaste alcătuită, adeca precum alcătitorii scriind, întocmind, așezând și înainte puind a căstă învățatură, au vrut, ca cetorii să se învețe modru de a urma lui Hs. și urmându-i să sporească în fapte bune și să dobândească viața de veci, aşa cetorii cu duh ca acela să o cetească și cele cetite să le socotească și despre iale cu umilință să cugete, ce în urmarea vieții lui Hs. să se învețe și să sporească și aşa desăvârșit și creștinește trăind să se mantuiască.

Cetijă dară când vești fi de alte datorii a voastre sloboză, precum am zis mai în sus și nu căutați în cetire lucruri noao, numai spre nașterea deșartă întocmite, nicăi îscusirea și podoaba cuvinelor spre desfătare lumească așezate, că aciia nu le veți afla, de vréme ce graiul iaste vecchiu, din ss. Părinți cules, cuvintele proaste și de rând, lesne de înțăles, ci căutați în cetire numai la adevăr și învățați modru mergerii înainte în vârtuji și în urmarea vieții lui Hs. D(o)mnuilui și Mântuitorului nostru, ca să puteți fi desăvârșit.

Vlădica Ioann.

Urmează această programă analitică, de mare însemnatate pentru învățământul seminarial din Ardeal:

Prea luminate și prea o sfintite D(o)mne Exelenția ta, Episcoape, al nostru Părinte.

Bine voind Exelenția ta ca a căstă cărticea cu cheltuiala Exelenții tale typărită să o dăruești Clerului spre învățatură, supt titulu examenilor acestui an, aici poruncit noao celor ce învățăm și procopsim tinărul Cler în cele de lipsă la treapta Preot(e)i, să punem aciia Theseurile învățăturii, care rânduială noă cu umilință primindu-o și pentru a căsta facere de bine cătră noă și c. Cler arătată, pururea mulțămind. Punem foarte pre scurt cele, întră care pre tinărul Cler l-am procoposit, precum urmează.

Intie — să cuvântă de cinstirea lui D(u)mnezeu, de descoperire, légea veche și noao.

2. De locurile Theologicești întră care să cuprind s. scriptură, trădană, ss. Părinți, maica Biserică, săboarele, hotărîrea Patriarșilor, theologii, niște omenească, filosofii, istoricii.

3. Să arată a fi un D(u)mnezeu adevărat, neamestecat, věnic, nemăr-ginit, neschimbat, în faptele sale slobod, atot puternic, drept, milostiv, atot văzătoriu și știutoriu și celealte.

4. Să dovedește că un D(u)mnezeu țaste în trei fețe: Tatăl, Fiul, D(u)hul sf(â)nt și ieștecare față țaste adevărat D(u)mnezeu.

5. Să arată că a doao față din sf(â)nta Troyță din ceriu s'au pogorit și trup luând din preacurata fecoară, au pătimit și prin moartea sa făcând destul pentru noi, ne-au răscumpărat.

6. De darul lui D(u)mnezeu, unde să arată, cum că nimene fără darul și ajutoriul lui D(u)mnezeu, nu poate face fapte vrédnice de împărăția ceriurilor.

7. Să cuvântă preste tot și deosebi despre numele, număru, rânduitoru, slujitoru, primitoru, materiia, forma, rodu și țeremoniile tañelor.

8. Să dovedește cum omu să îndătoréște a ținea legea și călcându-o, păcătușaste, iară mai pe larg țaste cuvântare despră păcatul strămoșesc.

Din S. Scriptură.

Despre înțălesul cuvintelor s. Scripturi și cum că foarte mult agiută știința limbilor răsăritului la înțălegerea s. Scripturi. 2. despre tâlcul s. Scripturi după arătarea minții sănătoase și după înțălesul de obște a ss. Părinți și a pravoslavnicii Beserică. 3. despre locurile s. Scripturi care să văd a să împrotivi, despre prorociile legii vechi ce s'au plinit în D. nostru Is. IIs. 4. de avtentia, întreregimea, adeverința și d(u)mnezăiasca însuflare a tuturor cărților legii vechi și legii noao. 5. despre catalogul sau canonul lor, despre tălmăcirea lor în limbile tuturor creștinilor și despre cărțile cele apocrife. 6. despre ieștecare s. carte, deosebi ce cuprinde în sine, prin cine, în ce limbă, în ce loc, în ce vréme, cu ce prilej s'au scris și care e înțălesul ei. 7. despre judecători, împărați, ostași și modru de a să osți a jidovilor. 8. de legea Patriarșilor și a lui Moysi, despre locurile, praznicile, preoții și jertvele jidovilor și despre d(u)mnezei streină pre carii cu mare păcat și cinstea jidovii.

Din Canoane.

De descoperirea legii vechi și legii noao. De Biserică creștinească, de sf(â)nta scriptură, Trădanie, ss. Părinți. De puterea bisericiască, de puterea Patriarhului celu dintie și acelora lăzi, de a Exarhilor, Mitropolitilor și a Arhiepiscopilor. De Episcopi, Vicareși, Canoniți, Parohi, Călugări. De puterea împăraților în lucrurile cele bisericești, de iușu bisericesc, de rânduelile bisericestri, de privileghi, de obicei. De culegerea canoanelor laolaltă, la Greci sănt a lui Simeon Logotheta, Mihail Pselli, Alexi Aristenii, Constantin Harmenopoli, Arsenie Matheiu Vlastares, iară mai vestită țaste a lui Theodor Balsamon. De fețele bisericești, de vița și cinstea Clericilor, de datorile și veniturile Clericilor, de botez, logodnă, căsătorie și împedecările căsătoriei. De biserici, tintirimuri, îngropări și mănăstiri. De modru a dobândi lucruri bisericești, de judecățile bisericești și modru de a păsi întru acéle. De iuris-dicția bisericiască în păcate gréle și pedepsele bisericești.

Din Moraliș.

De datoriă omenească sau moralničască. De legă, de înputare, de cunoștință, de păcate, de mijlocirile împotriva păcatelor. De cunoștință lui D(u)mnezeu. De credință, nedejde, dragoste. De datoriă a mulțami lui D(u)mnezeu, a-l lăuda, a ne teme și de a-i urma, a-i sluji. De cele ce săntem datori sufletului nostru și trupului, de averă, de bucurie, de năcaz. De iubirea de-apropelui, de a nu-l vătăma pre de-aproapele în nume sau averă, nici a-l păgubi și de s'au păgubit trebue să i să întoarcă. De datoriile căsătoriilor, părinților, rudenilor, stăpânilor, casnicilor. De datoriile însoriri politicești, a preoților, a norodului cătră preoți, a călugărilor și a altora oameni după statul și chiemarea lor. De poruncile bisericești, de mijlocirile faptelor bune. De darul lui D(u)mnezeu cel din lăuntru, de săpte taine, de sfaturile evanghelicești.

Din Pastoralis.

De vredniciă Clerulu, de chiemare, de sémnele adevăratei chiemări la preoție. De ispitirea mai întâi de hierotonie, de alégerea la cler, de treptele creștinești. Clericii trebuie să se lăpede de lume, să nu să mesece în lucruri mirenești, să nu fie ostași, procatori, ispravnici, vraci, chizeși, neguțători, vânători, jucători în cărți, crășmari, să se ferească de tot păcatul. De posta deregători(e), de mărire deșartă, de fățarie, de lăcomie, de necontenire, de lenevie, de beție, de ospețe, de mâncăr multe. În cler trebuie să fie săvârșirea a tuturor vărtuților, sf(i)njenie mare, credință, nedejde, dragoste, râvnă, buna creștinătate, evlavie în rugăcuni, cetirea slujbei pravilii. Să fie clericii primitori de strein, curați, ascultători, umiliți, blângi, cuviințoși în purtarea din afară și din lăuntru, răbdători, întălepți, următori lui Hs., învătași, slugitori în treptele prime, grijitori de spăseniia sa și a norodului, lăcitorii în parohia sa și nu umblători pusti(e), ca să poată vesti cuvântul lui D(u)mnezeu, să cathechizăluască, să învețe de obște și deosebi toate cele de lipsă la spăsenie, ca nește mijlociri și cele din poruncă. Mai pre urmă modru de a sluji toate tainele mai pre larg răspicat pruncilor, sănătoșilor și bolnavilor, credințoși, care țaste săvârșirea aceștii învățături păstorești.

Ceî mai micî între preoți, fi și Exelenții tale, Canonică a scaunului episcopesc profesori:

Vasile Filipan a Canoanelor.

Dimitrie Vaida a Moralișulu și a Pastoralisulu.

Dimitrie Caian cel mai tinăr a Dogmaticii.

Theodor Pap a S. Scripturii.

Gavriil Stoica al Dogmaticii al doilea.

Dela p. 408—420 tabla cuprinsului.

București: Biblioteca Academiei Române.

819. C. Vardalah, *Fizica experimentală*, Viena 1812. — Grecește.

ΦΥΣΙΚΗ | ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ | ΠΕΡΙΕΚΤΙΚΗ | ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΦΕΥΡΕΣΕΩΝ.
 Συγγραφέσσω καὶ ἐκδοθεῖσα | Ἐλληνιστὶ | χάριν τῶν ἀρχαρίων | ὑπὸ | τοῦ ἐν Βου-
 κουρεστίοις | ἀρχιδιδασκάλου | Κωνσταντίνου Βαρδαλάχου | τοῦ Αἰγυπτίου.
 Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας, | κατὰ τὸ τυπογραφεῖον Λεοπόλδου τοῦ Γρουնδ | 1812.

Fizica experimentală, cuprindând cele mai nouă explicațiuni, compusă și publicată în limba grecească, pentru începători, de către profesorul din București, Constantin Vardalah, Egipteanul. Viena, în tipografia lui Leopold Grund, 1812.

In-8°, i6' + 773 pag. și alte 8 foi nenumerotate + 4 planșe (figuri geometrice).

Cuprinsul: p. α', titlul, p. δ' albă; p. γ'-η', Προοίμιον; p. δ'-ιδ' Πίναξ κεφαλαιώδης; p. 1-773 textul fizicei; 4 foi lista prenumeranților; ultimele 4 foi, Πίναξ πραγματιώδης (indicele de lucruri).

Prenumeranții înscrise sunt din Constantinopol, București, Craiova și Odesa.

Prenumeranții din București sunt următorii (traduc în românăște):

Mitropolitul Ungrovlahiei Ignatie.	Gheorghe Slatinian.
Episcopul Buzăului Costandin.	Romanitis Vornicul Cutiu.
Un anonim.	Visarion Tesalianul, dela Mănăstirea Cotroceni.
Marele Ban Costandin Ghica.	Paharnicul Mihalescu.
Arhon Golescul.	Slugerul Filippos.
Barbu Văcărescu.	Ioan Cocorescu.
Băläceanu.	Serdarul Spiros.
Aga Grigorie Băleanu.	Costachi Grădișteanu.
N. Văcărescu.	Alecu Crețulescu.
Paharnicul Comăneanu.	Iancu Nicolescu.
Marele logofăt Toma Crețulescu.	Hristodul Nicolescu.
Prea strălucitul, Beizadea Costache.	Ştefan Voinescu.
Caragea.	Răducanu Voinescu.
Mihail.	Serdarul Costachi.
Pantazoglu.	Stolnicul Ștefan Costescu.
Ioan Rahtivan.	Stolnicul Paladas.
Alecu.	Pitarul Petrace.
Vornicul Grigore Ghica.	Nicolae Lipănescu.
Vornicul Barbu Știrbei.	Clucerul Ioan Fotino.
Vornicul Mihail Manu.	Medelnicerul Chiriacos.
Şerban Grădișteanu.	Al 2-lea postelnic Răducanu Clinceanu.
Alexandru Filipescu.	Țingritos.
Ştefan Manu.	Iancu Filipopolit.
Logofătul Dimitrie Racoviță.	Ştefan Lăcusteanu.
Banul Crețulescu.	Alexandru Nițulescu.
Isaac Ralet.	Atanasie Gunaropoulos.
Scarlat Grădișteanu.	Al 2-lea logofăt Anastasie Coridaleu.
Eustratie Crețulescu.	Căminarul Grigorie Rali.
Teodor Văcărescu.	
Petrache Ritoridi.	

Căminarul Gheorghe Rastis.	Hristodul Marinoglus.
Clucerul N. Glogovanu.	Constantin Buris, vătaf.
Ioan Asan, doctor.	Alecu Niculescu.
Ştefan H. Moshu.	Nicolae Gavalas, doctor.
Arhimandritul Arsenie Bistrițeanu.	Chiriac Hristodulo.
Grigorie Poltian.	

Prenumeranții din Craiova:

Arhon mare logofăt Dimitrie Bibescu.	Temistocle Haralambie.
Clucerul Constantin Tetelesianu.	Corniță Brăiloiu.
Clucerul Dimitrie Haralambie.	Paharnicul Ioan Gănescu.

București: Biblioteca Academiei Române.

822. Mihail G. Boiagi, *Gramatica macedo-română*, Viena 1813. — Grecește și nomenclătoare.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 72—76. Ediții noi: 1863 tiparită de D. Bolintineanu cu cheltuiala lui C. Negri; 1915 reeditată de Per. Papahagi.

Ca bibliografie, adăugă: Arno Dunker, *Der Grammatiker Bojadži*, în *Zweiter Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache*, Leipzig 1895, p. 1—146. — Th. Capidan, *Aromânia. Dialectul aromân*, București 1932, p. 78—83 (însemnată rezumarea rarei recensii a lui Kopitar, asupra Gramaticii lui Boiagi).

București: Biblioteca Academiei Române.

839. Viețile Sfinților din luna Aprilie, Mănăstirea Neamțul 1813.

Academia Română a procurat două exemplare, care în titlu au data 1813. Este, evident, o greșală de tipar pentru 1813, încât nu suntem întreplătiți a o socotii alta carte, nici măcar o altă ediție (de astfel literă și n'avea valoare de cifra).

843. Acatist și Parolis, Mănăstirea Neamțului 1814.

Paginația acestei cărți, descrisă în *Bibl. rom. veche*, III, 94, trebuie corectată astfel: In-8° mic, 2 + 149 + 1 foi (numerotația după p. 145 e greșită). Ultima foaie n'are text, ci numai stema cu deviza *Non solum armis*, pe verso (facs. 344, *Bibl. rom. veche*, III).

București: Biblioteca Academiei Române.

847. Calendar... pre 100 de ani, Budapest 1814.

In afară de gravura cu astronomul privind prin lunetă (v. *Bibl. rom. veche*, III, p. 97), exemplarele Academiei Române au gravura în arama care reprezintă: «Nestatornică roată a lumii și primejdioasele ale ei valuri», gravată de «Prixner sc. Pest».

I. Roșu în *Societatea de mâine*, I (1924), p. 478.

București: Biblioteca Academiei Române.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universității.

851. Gheografia sau Scrierea pământului, Buda 1814—1815. — Tom. I și II.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 101—102.

Sa se îndrepte: la sfârșitul tomului I sunt 3 foi nenumerotate (nu una), dintre care prima cuprinde tabla cuprinsului, iar celelalte două cuprind:

Cinstiții prenumeranți pentru această carte.

Naționul Românesc din Prințipatul Moldavieř	415
Naționul Românesc din marele Prințipat al Tării Românești	374
Naționul Românesc din Craiova în Valahia mică	112
Naționul Românesc din Aradu vechiu în Ungaria	104
Nați. Rom. din Caransebeș în Bărăgan	90
Naționul Românesc din Sibiu în marele Prințipat al Ardélului	66
Nați. Rom. din Timișoara în Bărăgan	55
Nați. Rom. din Logoj în Bărăgan	54
Națion. Rom. din Roman în Moldavia	45
Naționul Românesc din șpărătésca cetate Vienna	24
Naționul Românesc din Făgăraș în marele Prințipat al Ardélului	16

Din crăiasca cetate Buda.

La Registratura înălțatului Crăescului Locumtenențiale al Ungarieř Consilium	2
Preacinstiitul D. Petru Maior Dičo-Sent-Marton Protopopul Gurghiuluř și la înălțatul Crăescul Consilium Locumtenențiale al Ungarieř Crăesc al cărților Revizor	10
Dumnealui Cinstiitul Dimitrie Baudi	1
Dumn. Cinst. Mihail Pulia	1
Dumn. Cinst. Gheorghie și Dimitrie Čapa	4
Dumn. Cinst. Dimitrie Diamandi	1
Domn. Cinst. Costantin Buhoschiř	1

Naționul Romanesc din Peșta.

La crăiasca a Tării Ungurești Bibliotecă	1
La slăvitul Museum al Crăeștei Biblioteci a țării Ungurești	1
Preacinstiitul Domn Ioann Theodorovič Parohul Românesc de legea gre- cască Pravoslavnică în Peșta și a Preač. Consistorium din Buda Assesor	5
Dumn. Cinst. Emanuil Dimitriadi învățătoriul Elinesc	1
Cinstiitul Domn Gheorghie Montan învățătoriul Shoaleř Românești	1
Dumnealui Cinstiitul Naum Derra	6
Dumn. Cinst. Nicolae Roja	2
Dumn. Cinst. Amvrosie Doču	2
Dumneelor Cinstiții Athanasie și Constantin Grabovschii	5
Dumn. Cinst. Constantin Alexiovič	5
Dumn. Cinst. Anastasie Zico	1
Dumn. Cinst. Ioann Popa Econom	1
Dumn. Cinst. Ioann Barati	3
Dumn. Cinst. Naum Arghiri	1
Dumn. Cinst. Ștefan Vitali	2
Dumn. Cinst. Ioann Emanuil Țica	2
Dumn. Cinst. Constantin Arghiră	2

Dumn. Cinst. Sterio Zisi	1
Dumn. Cinst. Gheorghie Șuliovscii	1
Dumn. Cinst. Athanasie Puliovici	2
Dumn. Cinst. Mihail Muču din Mișcolț	1
Dumn. Cinst. Stefan Tfian din Vať	1
Dumn. Cinst. Ioann Vușmanovică	3
Dumn. Cinst. Athanasie Scutarii	1
Dumn. Cinst. Gheorghie Vitali	2
Dumn. Cinst. Nicole Iancovică	1
Dumn. Cinst. Ioann Marco Račovică	1
Dumn. Cinst. Vasilie Buču	1
Dumn. Cinst. Anastasie Cheptenar	1
Dumn. Cinst. Constantin Macinca	3
Dumn. Cinst. Nicolae Malagheca	1
Dumn. Cinst. Ioann Povovtchi din Mișcolț	1
Dumn. Cinst. Sterio Fardi din Machedonia	1
Dumn. Cinst. Stoian Petrovici	1
Dumn. Ciust. Ioann Dona din Mișcolț	1
Dumn. Cinst. Anastasie Buhovscii	1
Dumn. Cinst. Ioanichie Čaprazi	1
Dumn. Cinst. Gheorghie Mařu	1
Dumn. Cinst. Dimitrie Constantin Mosico	1
Dumn. Cinst. Athanasie Vulpe	1
Dumn. Cinst. Maxim Vulpe din Neoplanta	1
Dumn. Cinst. Frații Muču	4
Dumn. Cinst. Ioann Gherga	1
Dumn. Cinst. Sevastos Gheorghie Econom	1
Domn. Cinst. Mihail Tanăafil	1
Domn. Cinst. Ioann Papa Dimitriu	1
Dumn. Cinst. Naum Dimitrievič	1
Dumn. Cinst. Anastasie Derra	1
Dumn. Cinst. Thoma Derra	1
Dumn. Cinst. Constantin Derra	1
Dumn. Cinst. Angheli Sideri	1
Dumn. Cinst. Demeter Gheorghie Dora din Ogrida, în Machidonia	1
Dumn. Cinst. Gheorghie Daniel din Machedonia	1
Dumn. Cinst. Ioann Čochina din București	3
Dumn. Cinst. Naum Gheon și Stamu	1
Dumn. Cinst. Marcu Mandrimu din Pančova	1
Dumn. Cinst. Constantin Nicolau	1
Dumn. Cinst. Constantin Lazar	1
Dumn. Cinst. Constantin Račovică	2
Dumn. Cinst. Nicolae Constantin	1
Dumn. Cinst. Emanuel Nichifor	2
Dumn. Cinst. Ioann Dimo Mano	1
Dumn. Cinst. Athanasie Nicolau din Aradu vechi	1

Dumn. Cinst. Mihail Cuișor	1
Dumn. Cinst. Constantin Cuișor	1

O copie manuscrisă din 15 Oct. 1822, la Bibl. Universității «Cuza-Voda» din Iași, ms. nr. 31.

București: Biblioteca Academiei Române.

855. Răspunsul la cărtirea... asupra... lui Petru Maior, Buda 1814.

La descrierea arătată în *Bibl. rom. veche*, III, 106, să se precizeze: autorul acestui răspuns este însuși Petru Maior.

Ar. Densușianu, *O scrisoare necunoscută a lui Petru Maior*, în *Revista critică-literară*, II (1894), p. 68–72, 123–140 (ediția textului cu ortografia modernă). — Em. Micu, *Momente din viața lui Petru Maior de Dicio-Sânmartin*, în *Transilvania*, XXVI (1895), p. 234–236 și 281.

București: Biblioteca Academiei Române.

856. Polyeleul, Buda 1814.

Descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 106 să se îndrepte în felul urmator: in-8º de 112 pagini, ultima pagină fiind numerotată greșit: 106. Pe ultimele pagini sunt „Catavasiile la Buna Vestire și la alte sărbatori ale Nascătoarei de Dumnezeu”.

București: Biblioteca Academiei Române.

859. D. Țichindeal, Fabule, Buda 1814.

La bibliografia arătată în *Bibl. rom. veche*, III, p. 110, adăugă Alexe Ivici, *Acte privitoare la Dimitrie Cichindeal*, în *Bis. ort. rom.*, XIII (1927), p. 380–384.

București: Biblioteca Academiei Române.

864. Mihail Partzulla, Gramatică franceză, Viena 1814. — Grecește.

Descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 111–112 să se îndrepte astfel: in-8º, 16 pag. + 400 pag. + 3 foi (lista prenumeranților). Între pag. 224–225 o tabelă a conjugărilor: Γενικός πίναξ τῶν κανονικῶν ἡ ὁμολόγημάτων τῶν τεσσάρων Συζυγιῶν (Tablou general al verbelor regulate sau normale, ale celor patru conjugări).

Prenumeranții sunt din București, Craiova, Școala domnească, precum și alți cumparatori.

București: Biblioteca Academiei Române.

867. Evghenie Vulgaris, Adoleshia silotheos adecă Indeletnirea iubitoare de Dumnezeu, trad. de Mitropolitul Veniamin, Iași 1815–1819. Tomul I–V.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, 113–115 și 315, nr. 1051.

La sfărșitul vol. V:

Ierodiacon Gheorghie, aşăzătoriu slovelor.

Și Theodor Vâlcu, aşăzătoriu slovelor.

Dimitrie Platenchi, prubarău.

București: Biblioteca Academiei Române.

868. Alegere din toată Psaltirea, Mănăstirea Neamțului 1815.

Numerotația arătată în *Bibl. rom. veche*, III, p. 115 trebuie îndreptată astfel: 8 foi nenum. + 272 pag. + 16 foi nenum. Paginile 266–272, necunoscute până acum, cuprind: «Epactile lunilor cu zilele lor».

București: Biblioteca Academiei Române.

872. *Cel mic și cel mare îngeresc chip* (Orânduiale pentru schisma monahicească), Mănăstirea Neamțului 1815.

Așa că de exemplare de tipul descris în *Bibl. rom. veche*, III, p. 116, s-au mai tipărit exemplare cu 6 foi nenum. + 218 pagini (ultimele două nepaginate). În plus are, deci, a șasea foaie liminară, albă pe recto, iar pe verso cu gravura Mântuitorului semnată Προτοιερεῖον Μηχαήλλα.

București: Biblioteca Academiei Române.

875. *Evhologhion*, Blaj 1815. — Ed. III.

Sa se completeze descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 117: 3 foi liminare nenum. + 610 pag. + 4 foi nenum.

Foile necunoscute până acum cuprind: pe ultima pagina liminară, gravura în lemn a Mântuitorului răstignit, semnată I. E.; în jurul gravurii, 16 componențe mici, reprezentând diferite obiecte din simbolica creștină. Dela p. 600—610: «Adunarea celor 12 lună de preste an». Ultimele 4 foi nenum. au arătarea cuprinsului, «evanghelia ce să cetește la ușa tintirimului» și cuvinte pentru iertarea gresalelor de tipar.

București: Biblioteca Academiei Române.

876. *Moise Fulea, Bucoavnă de normă*, Sibiu 1815.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 117.

Exemplarul Academiei Române, în copie fotografică, are urmatoarele lipsuri: titlul, p. 1, 2, 5, 6, 7, 8, 11—18, 35—36 (complet ar trebui să aibă 105 p. + 6 p., ultimele nenumerotate).

Bucoavna este o traducere din limba germană, după cum a arătat On. Ghibu, *Din Ist. lit. didactice rom. I. Bucoavnele*, în *Anal. Acad. Rom.*, s. II, lit., t. 38 (1916), p. 86—88.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

879. *Liturghie*, Chișinău 1815.

La cele cunoscute din *Bibl. rom. veche*, III, p. 119—122 adăuga lamuririle ucazului sinodal în legătură cu apariția cărții, cf. Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia*, p. 14—16, nr. 7.

București: Biblioteca Academiei Române.

882. *Paraclisul Sf. Haralambie*, (Brașov) 1815.

Nicolae Grid, paroh în Bolgarseghi, fiind tipograful „diorthositor”, localitatea de imprimare nu poate fi alta decât Brașovul.

Pe verso titlului, gravura reprezentă pe Sf. Haralambie calcând în picioare, nu diavolul (cf. *Bibl. rom. veche*, III, p. 123), ci ciumă. Gravorul a urmat înlocmai tradiția poporului, după care Sfântul Haralambie ocrotește de ciumă. Ed. II în 1824, v. *Bibl. rom. veche* III, nr. 1213.

București: Biblioteca Academiei Române.

885. *I. D. F. Rumpf, Alexandru I, Impăratul a toată Rossia*, Buda 1815.

Descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 125 trebuie completată astfel, în ce privește paginația: 1 foaie (titlul) + 104 pag. + 2 foi. Academia Română are acum exemplar cu gravura Împăratului Alexandru I.

I. Roșu în *Societatea de măine*, I (1924), p. 478.

București: Biblioteca Academiei Române.

891. Ioan Tincovici, *Ințelepte învățături ...*, Buda 1815.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 130; cartea însă nu mai există în Biblioteca Academiei Române.

892. Ioan Tincovici, *Cântări dumnezeești*, Buda 1815.

La descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 130–131, adaogă: [Em. Micu], *Despre poesia poporului*, în *Luminătorul*, Timișoara 1887, nr. 83, p. 2–3 și nr. 84, p. 2 editează Cântecele la Nașterea Domnului.

București: Biblioteca Academiei Române.

897. *Apologhia*, Mănăstirea Neamțului 1816.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 136.

Ariadna Camariano, *Spiritul filosofic și revoluționar francez combătut de Patriarchia ecumenică și Sublima Poartă*, în *Cercetări literare*, IV (1941), p. 128–137 dovedește că *Apologhia* a fost publicată întâi în grecește de Atanasie din Paros, la Constantinopol în 1798 și că din grecește s'a tradus în românește.

Originalul grecesc are următorul titlu:

Χριστιανικὴ ἀπολογία συντεθεὶσα μὲν ὑπὸ τινος φιλοχδέλφου χριστιανοῦ πρὸς ὥφελεταν τῶν εὑσεβῶν, ἀξιώσι τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Θειοτάτου Πατριάρχου Κυρίου Γρηγορίου. Επιθεωρηθεῖσα δὲ καὶ πολλαχοῦ ὡς οἰόν τε ἐπιδιορθωθεῖσα παρὰ τινος εὐσεβοῦς φιλοσόφου.

Cartea este îndreptată mai ales contra lui Voltaire.

În românește s'a tradus de monahul Gherontie înainte de 1814, deși tipărirea s'a făcut abia în 1816.

A doua ediție, cu titlul puțin schimbat, a apărut la București, în 1819 *Apologhia, adică cuvânt sau răspuns împotriva socotelii celor fără de Dumnezeu* (v. *Bibl. rom. veche*, III, p. 288–289, nr. 1030).

Ediția din 1816 termină cu o omilie a lui Ioan Hrisostomul despre a doua venire, iar ediția din 1819 cu omilia lui Ioan Hrisostomul rostită împotriva Iudeilor și a Elinilor.

București: Biblioteca Academiei Române.

908. *Intrebătoare răspunsuri ... pentru depărtarea de bucatele cele oprite făgăduinții călugărești*, Mănăstirea Neamțului 1816.

La descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 147–148 să se adauge: unele exemplare au în față titlului o foaie în plus (deci, 7 foi nenume + 52 pag.), pe recto ei fiind gravurile a 2 steme, cu inscripția: *Non solum armis* (fac. 344 din *Bibl. rom. veche*, III).

București: Biblioteca Academiei Române.

911. J. H. Kampe, *Descoperirea Americii*, Buda 1816. — Tomul I.

Paginația fiind greșită în *Bibl. rom. veche*, III, 151, trebuie corectată astfel: 190 pag. + 7 foi nepaginate.

București: Biblioteca Academiei Române.

913. *Molevnic*, Chișinău 1816.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, III, p. 152–153, fost al Bibl. V. A. Urechia din Galați, este în copie fotografică în Biblioteca Academiei Române.

919. *Regulele scolastice*, Buda 1816.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, III, p. 156, fost al Bibl. V. A. Urechia din Galați, este în copie fotografică în Bibl. Acad. Române.

924. Viața și pildele lui Esop, Sibiu 1816.

Descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 161—162 trebuie corectată astfel: in-8º, de 127 pagini.

București: Biblioteca Academiei Române.

926. Chiriacodromion, Iași 1816. — Grecește. Tomul I și II.

Să se corecteze descrierea (*Bibl. rom. veche*, III, p. 163) astfel: vol. I, in-folio mic, 4 foi nenum. + 321 pag. + 1 foaie; vol. II, in-folio mic, 429 pag. + 5 foi nenum.

București: Biblioteca Academiei Române.

927. Codicele civil al Principatului Moldovei (Calimah), Iași 1816—1817. — Grecește. Tomul I—IV.

Paginația să se îndrepte (v. *Bibl. rom. veche*, III, p. 165) astfel:

Vol. I: 1 gravură în metal, 1 foaie titlul, 1 gravură, 8 foi numerotate greșit, 89 pag.

Vol. II: 308 pag.

Vol. III: 67 pag. numerotate greșit, 1 gravură și 6 foi cuprinzând 3 tabele.

Volumul IV: nu mai poartă pe titlu numărul de ordine (la celelalte: Μέρος α' [θ', γ']); el cuprinde indicile, pe 99 pag. + 2 foi nenumerotate.

I. Roșu în *Societatea de măine*, I (1924), p. 478 (greșită paginația vol. III). — Șt. Gr. Becchet, *Legătura dintre dreptul bizantin și românesc*, vol. I, partea I, Vaslui 1937, p. 163—172 (studiu și bogată bibliografie) și p. LXXIV—XCI (reproduce dedicarea și prefața).

București: Biblioteca Academiei Române.

928. D. Philippide, Istoria României, Lipsca 1816. — Grecește.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 176. Ca bibliografie: N. Bănescu, *Viața și opera lui Daniel (Dimitrie) Philippide*, București 1924, p. 138 și 145—148.

București: Biblioteca Academiei Române.

929. D. Philippide, Geografia României, Lipsca 1816. — Grecește.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 177. Ca bibliografie: N. Bănescu, *Viața și opera lui Daniel (Dimitrie) Philippide*, București 1924, p. 138 și 148—155.

București: Biblioteca Academiei Române.

913. Frățilă Bene, Scurtă învățătură pentru vîrsatul cel măntuitor, Buda 1817.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, 181—182. Biblioteca Academiei Române n'are exemplare. Autorul cărții, doctorul Francisc Bene (1775—1858), a scris-o în ungurește: *Rövid oktatás mentő himlönek eredetéről természetéről és beoltásáról*, Pest 1802, ed. II 1816. După ediția II-a s'a tradus în românește și în alte limbi, în cadrul unor masuri sanitare luate de administrația ungara.

Valeriu I. Bologa, în *Dacoromania*, V (1927—1928), p. 575.

933. Calendar, Buda 1817.

Calendarul descris în *Bibl. rom. veche*, III, p. 183 nu l-am văzut. În schimb, descriu o alta ediție a Calendarului dela Buda, pe «anul 1817». Exemplarului vazut fi lipsește foaia cu titlu. Partea calendaristică urmează pe 29 pag. nenumerotate.

Ca «Adaogire la Calendariu» avem:

Despre Stăpânitorul annului acestuia 1817 (4 pagini nenum.).

Arătarea vremilor (4 pagini nenum.).

Mare luare de samă pentru întreagă ţinereca sănătăţii, pentru boale şi pentru moarte (6 pagini nenum.).

Ceva mai pre scurt despre vărsat (bubat) şi despre altoirea lui (6 pagini nenum.).

Nişte anecdote sau povestiri (13 pagini nenum.).

Cel de căpetenie al Postelor curs, prin ţara Ungurească, Ardeal şi ţara Românească (3 pagini nenum.).

Insemnarea târgurilor celor din ţeara Ungurască, ţeara Ardéalului şi din Banat (19 pagini nenum.).

Foarte folositoare tabelă (una pagină).

Tablă din Florinii ungureşti a face Florinii nemiceşti sau zloţi (una pagină).

Insemnarea cărţilor celor Româneşti ce se află de vândut în Craiasca Typografie a Universităţii din Peşta (3 pagini nenum.).

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române.

934. *Caligrafia românească*, Buda (1817).

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 183. Biblioteca Academiei nu are exemplare. Anul imprimării nefiind arătat, Dr. A. Veress, *Bibliografia română-ungară*, II, p. 225, nr. 1113 îl fixează aproximativ 1819, orientându-se după o chitanţă cu data de 30 Ian. 1829, menţionată, de altfel şi de I. Bianu şi N. Hodoş.

939. *Diariu sau Zioariu*, Buda 1817.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 186.

Exemplarul Bibliotecii Academiei Române are următoarele lipsuri: p. 85—92, 95—98 şi 101—106; are însemnări autografe ale lui Moise Nicoară.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române (legat la un loc cu ms. rom. nr. 4645).

943. L. Vasilie Popp, *De funeribus plebejis Daco-Romanorum ...*, Viena 1817.

— Latineşte.

La descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 188 adăugă următoarea informaţie bibliografică: Ion Muşlea, *Viaţa şi opera doctorului Vasilie Popp (1789—1842)*, Cluj 1928, p. 121—143.

Cluj-Sibiu: Biblioteca Universităţii.

Viena: Biblioteca Universităţii (I 31.773).

945. *Psaltire*, Iaşi 1817.

Descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 189 trebuie îndreptată astfel: in-4°, de 7 foi nenum. + 282 foi. Cele 5 foi liminară, necunoscute lui I. Bianu şi N. Hodoş, cuprind:

Invăţătură cum să cade a să ceti Psaltirea în postul cel mare şi preste tot anul, precum arată.

Pe ultima pagină liminară xilogravura lui David Proroc (ΔΙΔΗΜΟΣ), cântând la harfa. I. Roşu în *Societatea de măine*, I (1924), 477.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române.

949. *Umilincioasă rugăciune*, (Iași) 1818.

In afară de cele 3 foi arătate în *Bibl. rom. veche*, III, p. 190, mai este în fața textului o foaie, având pe recto gravura Sf. Nicolae în odăjdi de arhiecreu, cu inscripția *πολικα: πρωτοιερην μηχανα*; pe verso gravura Maicii Domnului cu Iisus Christos în brațe, înconjurați de obiecte din simbolica creștină.

București: Biblioteca Academiei Române.

969. *Articulușiostești* (1818).

N'are foaie cu titlu. Formatul 17,3 cm. × 22 cm. 16 pagini.

Pag. 1: **АРТИКУЛУШИ ОСТЕШТИ | ПЕНТРЫ КЕСАРСО КРЪМЕКИ | ЙРМДЛЕ**

După aceste trei rânduri urmează jurământul ce trebuie «ostașii noștri să joare noao Franciș I, Împăratului Austriei, Craiu lui Ungariei, Bohemiei, Lodomeriei, Croației, Slavonie, Arhiduxului Austriei și cealealte».

Pe pag. 2—16 patruzeci capitole numerotate cu cifre romane.

Regulamentul acesta militar pare a fi tradus din nemțesc, pentru că unii termeni figurează în această limbă, cum de pildă: «judecata pre scurt» sau «pe loc» — Standrecht (cap. I, XIV); «judecata cea ostească» sau «de oaste» — Kriegsrecht (cap. VIII, XIV); «locuri» — Posten (cap. X); «loosingul» — Loosung (cap. XII), etc.

La p. 16, la sfârșit, această:

Insemnare.

Aceaste articulușuri ostești trebuie să se cetească înaintea Cătăniilor adea-seori și câte o parte pe rând; iară Recrutii îndată la venirea lui, în limba sa, toate chiiar și să se tâlciuască, mai în urmă și înaintea fieștecărui Musterung, să se cetească înainte.

Vestirea unuia articuluș, care de acum înainte cumva s-ar schimba, sau din nou s-ar adaoge, cu pompă și prin batere de dobă, sau priu sunetul trimbiții, să se facă.

Brně: Zemská a Universitní Knihovna.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

983. *Legiuirea lui Caragea*, București (?) 1818.

Cu privire la presupunerea că Brașovul este localitatea unde s'a tipărit, adăuga la nota din *Bibl. rom. veche*, III, p. 227 și următoarea notiță scrisă (de Gh. Bariț ?) pe f. 10 v. a ms. 600 din Bibl. Acad. Române:

«O Pravilă românească s'au alcătuit în zilele Mării Sale Domnului Caragea și cu aceia am fost siliți a alerga la vecinii noștri Români din Brașov și s'au tipărit, cu toate că titlu îi este dela cișmeaua lui Mavrogheni, însă și lăsat este tuturor că s'au tipărit acolo».

(Comunicat de d. Gustav Finkelstein).

București: Biblioteca Academiei Române.

1001. Neofit, *Răsturnarea religiei Evreilor*, tradusă din românește de Ioan Gheorghiu, (Iași) 1818.— Grecește.

Cartea Ἀνατροπή τῆς θρησκείας τῶν Ἐβραίων este urmată la sfârșit de fragmente alese din operele lui Paul dei Medicis: 'Ἐν γὰρ προσετέθησαν περὶ τὸ τέλος ἐν τῶν παρὰ τοῦ Παῦλου Μεδίκων γραφέντων τὰ ἐκλεκτότερα. Traducerea greșită din *Bibl. rom. veche*, III, p. 276, trebuie în dreptă astfel: La care s'au adaogat spre sfârșit cele mai alese părți scrise de Paul dei Medicis (al Medicilor)

Cu toate investigațiile făcute prin bibliotecile din Italia, îndrumat de regretatul prof. Dem. Russo, n' am putut afla până acum originalul acestor fragmente.

București: Biblioteca Academiei Române.

1032. Blanchard, Pierre, *Plutarh nou*, trad., cu adaose de Nicola Nicolau, Buda 1819. — Tomul I și II. Ediția II-a.

Ediția I-a a apărut în 1817, fapt pe care l-am aflat după tipărirea *Addendei*. În 1819 a apărut o nouă ediție, de titlu, cu următoarele deosebiri între ele:

In titlu: *Iap. ășm* (1819), v. *Bibl. rom. veche*, III, p. 290, era numai *ășm* (1817). Anul de tipărire 1819, era 1817.

Paginația ed. 1817 diferă prin aceea că nu mai are pagina cu indicația „tomu II”.
Ediția 1817 are I-IV p. + p. 5—352.

Sibiu: Biblioteca Astrei.

1047. *Psaltire*, Râmnic 1819.

În afară de exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, III, p. 313, am mai văzut un exemplar, fără foaie de titlu, dar fără nicio altă deosebire, decât nota dela sfârșit, care este astfel schimbată:

Cu îndemnarea și cheltuiala Dumnealui, kyr Vasilie Buga, dină București.
S'a typărită de Nicolae Dimitrie, Typ. Râm.

București: Biblioteca Prof. N. Ionescu, fost director la liceul Matei Basarab.

1060. Gavril Bănușescu, Mitropolitul Basarabiei, *Pastorală contra băfiei*, Chișinău 1819. — Rusește și românește.

La descrierea făcută în *Bibl. rom. veche*, III, p. 322—323, adaogă Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia*, p. 23, nr. 21, cauzele care au determinat publicarea Pastoralei.

București: Biblioteca Academiei Române.

1076. Leon, Arhimandritul, *Cuvânt de pomenire*, Iași 1820.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, III, p. 332, fost al Prof. N. Ionescu, este acum în Biblioteca Academiei Române.

1083. *Psaltire*, București 1820.

Exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, III, p. 342—345, fost al Prof. N. Ionescu, este acum în Biblioteca Academiei Române.

1100. *Table pedagogice*, (Iași 1820). — Grecește.

Format mic al Tablelor lui G. Kleobul (v. *Bibl. rom. veche*, III, p. 319—320, nr. 1055). Lilerele au fost aduse dela Paris la Iași, de Aga N. Rosetti-Rosnovanu.

București: Biblioteca Academiei Române.

București: Biblioteca Institutului de Istorie Universală «N. Iorga».

1119. Diaconovici-Loga, Const., *Chișmare la tipăriré cărților românești și versuri*, Buda 1821.

Exemplarul complet are, după cele 30 pagini (descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 376—380), și o tabelă cu urmatorul titlu:

Impărțirea časurilor și a învățăturilor, după carea învățătorul unuĭ oraș sau sat are a învăță tinerimea.

Este cel mai vechiu orar cunoscut, întocmit după regule pedagogice. Orelle de predare sunt dela 8—11 și dela 1—4, cu ușoare modificări în timpul verii. Prima lecțiune durează 60°, dar dela ora a 2-a înainte, lecțiile durează numai 30° și 15°. Joia după masă nu sunt cursuri, ci: «Recreație».

București: Biblioteca Academiei Române.

1120. *Evanghelie*, M-rea Neamțului 1821.

Exemplarul complet — procurat de curând — are 4 f. nepaginate + 676 pagini și alte 11 foi numerotate.

Pe acestea din urmă:

Insemnare care arată celană Evangeliilor și urmarea Evangeliștilor unul după altul și unde să încep și unde să sfărșesc. Întocma dupre cea grecescă.

București: Biblioteca Academiei Române.

1126. Popp Vasilie, *Despre apele minerale*, Sibiu 1821.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 382.

Ediție nouă: Sextil Rusu, *Cea dinăndă lucrare medicală în limba românească: «Despre apele minerale» de Vasilie Pop*, Cluj 1935.

1131. *Esopia*, București 1821. — Grecește.

În *Bibliografia rom. veche*, III, p. 386 este descrisă cartea. Completăm, reproducând episoala introductivă, dela p. 3—10.

Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ Νικόλαον Γεωργιάδην τὸν Σμυρναῖον.

Εἰς τοὺς σημερινοὺς τούτους, φίλατε Γεωργιάδη, εὐτυχεῖς χρόνους, κατὰ τοὺς διποίους δχι μόνον τῶν μαθημάτων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ή παράδοσις εὐκολὸνθη ἀγαθὴ τὸχη, ἀλλὰ καὶ τῶν κοινῶν λεγομένων γραμμάτων ή διδοσκαλία εύμεθόδως εἰς πολλὰ κοινὰ σχολεῖα τῆς πατρίδος μας ἐξακολουθεῖται, δέν ἡθέλησα μόνος ἐγώ νὰ μείνω ἀργός καὶ ἀσυντελής, ἐνῷ καθίσις ἀληθινὸς πατριώτης συνεισφέρει τὸ κατὰ δύναμιν πρὸς φωτισμὸν τοῦ πᾶλαι ποτὲ περικλεεστάτου γένους μας. Συλλογιζόμενος λοιπὸν τὸν τρόπον κατὰ τὸν [δ] δποίον ἡμποροῦν οἱ παῖδες νὰ κερδίζωσι τὸν πολύτιμον χρόνον εἰς τῶν κοινῶν γραμμάτων τὸ στάδιον, ἐστοχάσθην, δτι σιμὰ τῶν ἀλλων βιβλίων, δσα ἐξεδόθησαν ἔως τώρα διὰ τὴν μικρὰν ἡλικίαν, δὲν ἤθελον εἰσθαι ἀνωφελές ή περιττόν, τὸ νὰ ἐκλεῖῃ τὶς τοὺς καλητέρους ἀπὸ τοὺς σωζομένους Ἑλληνικοὺς μύθους, νὰ τοὺς μεταφράσῃ καθαρῶς εἰς τὴν καθομιλουμένην γλώσσαν, καὶ νὰ τοὺς ἐκδώσῃ διὰ τοῦ τύπου. Τοιοῦτο βιβλίον, ἔλεγα κατ' ἐμαυτόν, ἐάν φιλοπονηθῇ ἀπὸ τινα, δχι μόνον θέλει τέρπει τοὺς παῖδας, καὶ τοὺς διασκεδάζει τὴν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ἀγδίαν, ἀλλὰ θέλει τοὺς διδάξει ἐνταῦθῃ καὶ πολλὰ ἐπωφελὴ μαθήματα τῆς ἡθικῆς, τῆς δποίας εἰς τὴν ἀπαλήν του ἡλικίαν μάλιστα ἔχει χρείαν δ ἀνθρωπος. Διότι παρεκτὸς δτι φυσικὰ κλίνουσιν οἱ παῖδες εἰς τοὺς μύθους περισσότερον παρὰ εἰς κάθε ἄλλο μάθημα, παριστάνεται δι’ αὐτῶν η ἀσχημία τῆς κακίας καὶ τὸ κάλλος τῆς ἀρετῆς, καὶ μὲ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν διδάσκονται πολλὰ καὶ πρὸς τὸν Θεόν καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν καθήκοντα.

Ταῦτα, φίλε, στοχαζόμενος πρὸ πολλοῦ δὲν ἥλπιζα ποτέ, δτι ἔμελλα νὰ γείνω ἐγώ δ ἐργάτης τοῦ τοιούτου συνεργαζόματος, ἀσχολούμενος, ὡς δὲν σὲ λανθάνει, εἰς ἄλλα κυ-

ριώτερα χρέη, 'Αλλ' ὅμως γνωρίσας τέλος; τὴν ἀνάγκην τοῦ τοιούτου θιβλίου, ἀπεφάσισα νὰ ἀφιερώσω εἰς τοῦτο τὸ μέρος τοῦ εἰς τὰς ἀσχολίας μου διωρισμένου χρόνου, καὶ ἵδου σὲ πέμπω ἥδη τὴν μετάρρυθμήν μου, διὰ νὰ τυπωθῇ διὰ σοῦ εἰς τὸ αὐτοῦ νεοσύστατον τυπογραφεῖον.

'Αλλ' ἐνῷ ἔμελλα, φίλατε, νὰ ἐπιχειρήσω τὸ ἔργον, ἐνθυμήθην, ὅτι φέρεται μετάφρασίς τις τῶν Αἰσωπείων μύθων, τυπωμένη εἰς Βενετίαν, κ' ἐνόμισα τὴν ἴδικήν μου περιττήν. Παρεκτὸς ὅμως ὅτι λείπουν ἀπ' ἐκείνην πολλοὶ ἀξιόλογοι μῦθοι, καὶ περιέχονται ἄλλοι, οἵτινες δὲν ἐπρεπε διὰ πολλοὺς λόγους νὰ μετατραποῦν· παρεκτὸς ὅτι εἶναι μεταφρασμένα πολλὰ ἀνόητα καὶ ἀνάρμοστα ἐπιμύθια· ή μετάφρασις αὐτὴ τῶν μύθων εἶναι τόσον ἀθλία, διστολή τοῦ ἡκούστου λόγου; περὶ διορθώσεως γλώσσης εἰς τὴν ἐποχήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐμεταχρήσθησαν. Τὴν σήμερον δέ, δόποτε ἡ γλώσσα μας ἥρχισεν δπωσοῦν νὰ διορθώνεται, καὶ ἀπεβάθησαν πολλαὶ διάρροαι καὶ ἔναι λέξεις καὶ φράσεις — συγχώρησύν με, φίλατε, νὰ τὸ εἶπω — εἰν' ἐντροπή, νομίζω, νὰ διδωμεν εἰς τὰς χειράς τῶν μικρῶν παιδίων θιβλία, γεμάτα ἀπὸ πολλοὺς δικράνησμούς καὶ ἀλλοκότους λέξεις, ἐνῷ ἡμποροῦμεν νὰ κάψωμεν καλητέρας μεταφράσεις τοιούτων ἀναγκαίων παιδικῶν μαθημάτων. 'Η συλλογὴ τῶν μύθων, τοὺς δοποίους ἥδη σὲ στέλλω, ἔγεινεν ἀπὸ τὴν ὅπο τοῦ κλειγοῦ Κοραή μας Συγχωγῆν τῶν Αἰσωπείων μύθων, τυπωθείσαν εἰς Παρισίους κατά τὸ 1811 ἔτος 'Απὸ ταύτην ἔκλεξεν δοσοῦς ἔκρινα νοστιμωτέρους ἐν ταῦτῷ καὶ ἡθικωτέρους, τοὺς μετέφραστα πολλαχοῦ μόνον κατὰ νόημα, μετέσταλχα τινάς, συντέμενα ἄλλους, ἥλλασξα πολλὰ ἀνόητα καὶ ἀπροσδιόνυσα ἐπιμύθια, ἐκ τῶν δοποίων τινὰ μὲν οὐδεμίαν σχέσιν εἶχαν μὲ τοὺς μύθους των, τινὰ δὲ καὶ πάντη ἐναγτίαν τοῦ μύθου ἔννοιαν περιείχαν· καὶ ἀπὸ ταῦτα ἄλλα μὲν ἐπῆρα ἀπὸ τοῦ σοφοῦ Κοραή τὴν εἰρημένην ἔκδοσιν, ἄλλα δὲ καὶ προσήρμοσα ἐκ νέου, κατὰ τὴν ἴδικήν μου κρίσιν. 'Ωσαύτως ἔξήγησα καὶ δῆλα τὰ Ἑλληνικὰ δινόματα τῶν ζώων καὶ πτηνῶν, τὸ δοποῖον μὲ φάνινεται ὠφέλιμον εἰς τὰ παιδικά, καὶ τέλος ἐπρόσθεσα καὶ τινας μύθους παλαιῶν ἐνδέξων συγγραφέων, καὶ σιμὰ τῶν ἄλλων, τὸν θυμακτὸν καὶ ἀμύμητον τοῦ Προδίκου περὶ τῆς νεότητος τοῦ Ἡρακλέους, τὸν ὄποιον διελίρηστος Ξενοφῶν ἀναφέρει εἰς τὰ 'Ἀπομνημονεύματά του μὲ τόσην γλυκύτητα καὶ χάριν, ὥστε μόνον τῶν θηλίων ἡ ψυχὴ δύναται νὰ μὴ κινηθῇ, ἀφοῦ τὸν ἀκούσουν.

'Αλλ' ὅμως, μ' ὅλην ταύτην τὴν ἀισθοράν, τὴν δοποίαν θέλεις παρατηρήσει μεταξὺ τῆς πρώτης Βενετικῆς ἐκδόσεως, καὶ ταύτης τῆς μεταφράσεως, τὴν δοποίαν σὲ στέλλω· δὲν εἴμαι τόσον ἀλαζών καὶ δοκησίσφορος, φίλε, ὥστε νὰ νομίσω, ὅτι δὲν ἡμποροῦσας νὰ γείνῃ ἄλλη μετάφρασις καλητέρα. 'Εξ ἐναντίας, δὲν ἐντρέπομαι νὰ διμολογήσω, ὅτι δὲ κάλαμος ἄλλων, ἐμπειροτέρων μου, καὶ πολὺ πλειοτέρου παρὰ τὴν ἴδικήν μου ἐχόντων εὐκαιρίαν, ἔθελεν ἀναδείξει τὴν μετάφρασιν τῶν Αἰσωπείων μύθων πολὺ ἀκνετέρων καὶ γλυφυρωτέρων τῆς παρούσης. Εἰς ἔλλειψιν ὅμως τῶν καλητέρων, δὲν πρέπει, νομίζω, ν' ἀπορίπιτωμεν καὶ τὰ μικρά, διότι τότε ἡθέλχαμεν ὄμοιάσιν ἀνθρώπους μὴ εὐχαριστούμενους εἰς λιτὰ φαγητά, διότι αἱ τράπεζαι τῶν δὲν στολίζονται μὲ πολυτελῆ δεῖπνα*.

'Εάν δέ τινες ἀπὸ τοὺς δυσαρέστους καὶ αὐστηροὺς κριτάς, οἱ δοποῖοι ἀπορίπιτοντες πᾶσαν συστολήν, καὶ ὑπερβαίνοντες τῆς κοσμιότητος τὰ δριτα, συνειθίζουν καὶ σήμερον νὰ ἔξονυχτείωσι πάν νεοφανές θιβλίον, καὶ καταγνωστεῖς τοῦ τόσην ἀναγκαιοτάτην, ὥστε καὶ αὐτοῦ τοῦ χαρκτῆρος τῶν συγγραφέων νὰ καθάπτωνται ἐάν, λέγω, τοιοῦτοι τινὲς ἀναφυγῶσι, καὶ κατακρίνωσι καὶ τὴν μετάφρασίν μου ταύτην, τοὺς παρκακλῶ πρῶτον, νὰ προσπαθήσωσιν αὐτοῖς νὰ πλουτίσωσι τὸ γέγος μὲ καλῆτερα τοιούτου εἰδους θιβλία· δεύτερον, ἡξεύροντες,

* Εἰς τὴν μεράφρασιν ταύτην ἐπρόσθεσα καὶ τινας καθήκοντα τῶν παιδῶν, μεταφράσας αὐτὰ ἀπὸ Γαλλικὰ θιβλία· καὶ τὴν προσθήκην ταύτην ἐνόμισα ἀναγκαιοτάτην, ὡς διδάσκουσαν τοὺς παιδεῖς τὰ κυριώτατα χρέη, δισα πρέπει νὰ φυλάττωσι καὶ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους, καὶ γεγικῶς εἰς τὸν κοινωνικὸν θίον.

ὅτι ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν εἶναι ἀναπόφευκτα τοιχῦτα λάθη, ὃς μὴ φέρωνται μὲ τόσιν πικρίαν καὶ αὐστηρότητα, διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἀπαμβλύνουσι τὴν προθυμίαν πολλῶν ὅμογενῶν, οἵτινες, σκοπὸν ἔχοντες νὰ ὡφελήσουν τὸ γένος, ὅπως ἡμπορεῖ καθεῖς, συστέλλονται, φοδούμενοι μὴ ὑποπέσωσιν εἰς τῶν τοιούτων τὴν γλωσσαλγίαν. Ἀλλὰ περὶ τούτου εἰς ἄλλην καλητέραν εὑκαιρίαν θέλομεν διμιλήσει τὰ πρέποντα.

Ταῦτα, φίλτατε Γεωργιάδη, ἔκρινα εὖλογον γὰ σὲ γράψω περὶ τῆς παρούσης μεταφράσσως μου, ὀλίγῳ μὲν ἐκ πολλῶν, ἀλλ' ἵναντ, νομίζω, νὰ σὲ πληροφορήσουν τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης ἐπιχειρήσεώς μου, καὶ ν' ἀθωώσωσι τὴν τόλμην μου. Ἐάν ή πρὸς σὲ μου αὗτη ἐπιστολὴ φανῇ ἀξία τυπικοῦ φωτός, ἡμπορεῖς νὰ τὴν προστάξῃς εἰς τὴν μετάφρασιν ὡς προλεγόμενα. Φρόντισε φίλε, νὰ ἐκδοθῇ τὸ έιδίτον ταχύτερον, γράψε με συγχύτερα, καὶ Τγίανε.

'Εξ 'Αδριανουπόλεως, 10 Δεκεμβρίου 1820.

Ο φίλος σου, Θ. Δ.

Scrisoare către Niculae Gheorghiadis Smirncul, din București.

In aceste timpuri fericite de azi, prea iubite Gheorghiadis, în care nu numai că s'a ușurat, din norocire, predarea studiilor de limbă elină, dar se și continuă cu bună metodă învățământul aşa zisei literaturi comune <= neogrecoși> în multe școli publice ale țării noastre, n'am vrut să rămân numai eu trândav și nefolositor, în vreme ce fiecare adevarat patriot contribue, după puterea sa, la luminarea neamului nostru, odinioară prea strălucit. Cugetând, dar, la chipul în care copiii ar putea să folosească un timp foarte prețios, în îndeletnicirea cu studiile comune <neogreceschi>, m'am gândit că pe lângă alte cărți, care s-au publicat până acum pentru cei nevârstnici, n'ar fi fără de folos sau de prisos să aleagă cineva cele mai frumoase povestiri cline, din cele ce ni s'au păstrat, să le tălmăcească limpede în limba vorbită și să le dea la lumina tiparului. O atare carte, fmi spuncam, dacă e alcătuită de cineva, nu numai că va desfăta pe copii și le va risipi sila ce o au pentru citit, dar și va și învăța, în același timp, multe învățături folositoare ale moralei, de care omul are nevoie, cu deosebire la o vârstă fragedă. Fiindcă în afară de faptul că, în chip firesc, copiii au o aplicare spre povestiri mai mult decât spre orice altă învățătură, prințînsele se înfățișează urâciunea răutății și frumusețea virtuții, și, odată cu citirea lor, deprind și multe îndatoriri față de Dumnezeu și de obștea cetățenilor.

La acestea gândindu-mă, prietene, mai de mult, nu credeam nicicând că aveam să ajung eu făptuitorul unei culegeri, odată ce mă îndeletniceam, cum știi, cu alte îndatoriri mai de seamă. Cunoscând însă, în sfârșit, nevoia unei astfel de cărți, m'am hotărît să-i închin o parte din timpul rânduit îndeletnicirilor mele și iată că-ți și trimit tălmăcirea mea, ca să se tipărească, cu ajutorul tău, în tipografia de curând întemeiată acolo.

Însă, pe când mă gândeam, prea iubite, să mă apuc de lucru, mi-am amintit că se vorbește de o traducere a povestirilor lui Esop, tipărită la Venetia și am socotit-o pe a mea de prisos. Însă, afară de faptul că din aceea lipsesc mai multe povestiri prețioase și că se cuprind altele care, din mai multe pricini, nu trebuiau să fie traduse, în afară de faptul că sunt tălmăcite multe morale de fabule fără înțeles și nepotrivite, tălmăcirea aceasta a

povestirilor e atât de păcătoasă, că nici nu era vorba de o îndreptare a limbii în care au fost făcute. Astăzi, însă, când limba noastră a început încrâțiva să se îndrepte și s'au izgonit multe cuvinte și vorbirj barbare și străine — iartă-mă, prea iubite, dacă și-o spun — e rușine, socot, să dăm în mâinile copiilor mici cărți pline de o mulțime de barbarisme și cuvinte ciudate, cătă vreme putem să facem tălmăciri mai bune pentru astfel de învățături trebuincioase copiilor.

Culegerea de fabule pe care și-o trimet a luat naștere din *Adunarea de fabule esopice* a vestitului nostru Coray, tipărită la Paris, în 1811. Din aceasta, am ales pe cele care le-am socotit mai cu haz și mai morale în același timp, le-am tradus de multe ori numai după înțeles, am transformat câteva, am scurtagt altele, am schimbat câteva epiloguri fără noimă și ne la locul lor, dintre care unele n'aveau nicio legătură cu fabulele respective, iar altele cuprindeau o învățătură cu totul protivnică fabulei; și din acestea, pe unele le-am luat din ediția pomenită a învățătului Coray, pe altele le-am adaptat din nou, după socotința mea. De-asemenea am lămurit și toate numirile cline de animale și păsări, lucru care mi s'a părut folositor pentru copii și, în sfârșit, am adăugat și câteva povestiri din vechii scriitori renumiți, și, pe lângă altele, pe aceea, minunată și de neimitat, a lui Prodigos, despre tinerețea lui Heraclie, pe care dulcele Xenofon o înfățișează în amintirile sale cu atâtă dulceață și grație, încât doar susținutul idioșilor poate să nu fie mișcat după ce a auzit-o.

Totuși, cu toată această deosebire, pe care o vei observa, între prima ediție venețiană și această traducere pe care și-o trimet, nu sunt atât de trușă și închipuit, prietene, încât să cred că nu s-ar putea face o tălmăcire mai bună. Dinpotriva, nu mă rușinez să mărturisesc că pana altora mai pricepuji decât mine și care au un răgaz mult mai mare decât al meu, și va lăua asupra-și o traducere mult mai bună și mai elegantă decât cea de față. În lipsa, însă, a unor mai bune, nu cred că trebuie să înlăturăm nici pe cele mai moleste, fiindcă atunci ne-am asemăna cu oamenii care nu se mulțumesc cu mâncăruri finale, fiindcă mesele lor nu se împodobesc cu ospețe costisoare¹⁾.

Dacă unii dintre criticii nemulțumiți și severi, care, lepădând orice sfială și trecând peste marginile bunei cuviințe, obișnuiesc astăzi să ia (în) unghii orice carte nou apărută și ajung la atâtă lipsă de rușine, încât să se lege și de însăși firea autorilor, dacă, zic, vreunii dintre aceștia se ivesc și condamnă și această tălmăcire a mea, și rog întâi să se străduiască ei singuri să îmbogățească neamul cu cărți mai bune, de acest fel. În al doilea rând, știind că slăbiciunii omenești nu se poate să nu-i scape asemene greșeli, să nu lovească cu atâtă amăreală și asprime, fiindcă în acest chip slăbesc zelul multor compatrioți care, având drept țel să fie folositorii neamului, după cum poate fiecare, se vor rușina, temându-se să nu cadă pradă

¹⁾ În această traducere am adăugat și câteva îndatoriri ale copiilor, traducându-le din cărți franțuzești și acest adaus l-am socotit foarte trebulnicos fiindcă învață pe copii cele mai de seamă îndatoriri, pe care trebuie să le îndeplinească față de Dumnezeu și de ceilalți oameni și, în general, în viață de obște.

flecărelii unora ca acestora. Despre aceasta, însă, vom spune cele cuvenite cu alt prilej, mai prielnic.

Aceste lucruri, prea iubite Gheorghiadis, am socotit de bine să îi le scriu despre tălmăciră mea de față, puține din multe (câte ar fi de spus), dar destule, cred, ca să te lămurească asupra motivului acestei încercări a mele și să-mi justifice îndrăzneala. Dacă această scrisoare a mea către tine se va arăta vrednică de lumina tiparului, poți să o așezi în fruntea tălmăcirii, ca predoslovie. Aibi grijă, prietene, să se publice carlea mai grabnic, scrie-mi mai des și rămâi sănătos.

Din Adrianopol, 10 Dec. 1820.

Prietenul tău, Th. D.

Traducerea făcută de d. Alex. Elian.

București: Biblioteca Academiei Române

1148. *Invățătura părintească*, trad. de Meletie, Episcopul Hușului, Iași 1822.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 391.

Scrierea este pseudoepigrafă și atribuită patriarhului Antim al Ierusalimului.

În urma cercetărilor publicate de Ariadna Camariano, *Spiritul filosofic și revoluționar francez combătut de Patriarchia ecumenică și Sublima poartă*, în *Cercelari literare*, IV (1941), p. 138–150, știm titlul originalului grecesc din care s'a tradus în românește.

Διδασκαλία πατρική, συντεθείσα παρὰ τοῦ μηχαριωτάτου πατριάρχου τῆς ἀγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ. καὶ Ἀνθίμου, εἰς ὡρέλειαν τῶν δρθιδόξων χριστιανῶν, νῦν πρῶτον τυπωθείσα δι' Ἰδίας δαπάνης τοῦ Παναγίου Τάφου. Ἐν Κωνσταντινούπολει παρὰ τῷ τυπογραφεῖ Πογῶς Ἰωάννου ἐξ Ἀρμενίων 1798.

1151. *Viscoanu*, Brașov 1822.

In *Bibl. rom. veche*, III, p. 393 descrisa sumar, după informațiile lui Julius Gross.

БІКОЛВНЬ | пентр8 | ДЕҮЦТЬТӘРІ | ПРЭНЧИЛАСР | де ә съ дөпрындәттәт ла күнәләшерк | слөвеңар, ла слоқеніре, ши ла | четәніе; кәтт ши ла әжнадәлла | Еңірніе, Оғұтрение, ши | ә сәйтей Луттаргій.

БРІШІӨБ, | сас түпкүртт. ғ Түпөргәфіл дәмінде | ФРІНЦІЙСК де ШІӨБЕЛН прин | ФРІДРІХ 'ІНГІГТ ХЕРФӘРТ | 1822.

In-8°, 84 pagini. Dela p. 82 paginele nu sunt numerotate și cuprind «Aratarea numerilor» și «Odată unul».

București: Biblioteca Academiei Române.

1162. *Povățuire cătră Arithmetică*, Buda 1822.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 402–403. O analiza amanunțita de Ascaniu Crișan, *Din trecutul învățământului matematic la România din Ardeal. O carte de Arithmetică din anul 1822*, în *Natura*, XXII, nr. 2 din 1933, p. 12–17.

București: Biblioteca Academiei Române.

1177. *Ceaslov*, Buda 1823.

Exemplarul Academiei este defectuos: in-8°, are foile 10–24 și 1 foaie nenumerată cu arătarea zilelor cu «mâncare de carne» și de «post». Tiparul cu cerneală neagră.

Inițialele sunt împodobite, frontispicii și vignete simple. O cruce din flori și ochiul lui Dumnezeu (v. fig. nr. 55), cu semnele zodiacului, ocupă paginele soii 143.

București: Biblioteca Academiei Române.

1190. Socoteala Societății biblice, pe anul 1822, Chișinău 1823.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 429. Nu vazusem exemplare.

București: Arhivele Statului, Donații, Pachetul XX, doc. 10.

**1203. Berovici Petre,
Bucvar, Brașov 1824. —
Bulgărește.**

La descrierea din *Bibl. rom. veche*, III, p. 433 adaogam traducerile preștei și epilogului facute de d. Alex. Iordan, fost bibliotecar la Bibl. Academiei Române.

Prefața:

Când pentru întâia oară am văzut în alte părți copiii învățând să citească pe cărți scrise în limba lor, am înțeles cât rău fac la noi învățătorii și câte greutăți turbură sărmanii copii. Căci după ce-și trec tinerețea în școală cu atâtă frică și teamă, ieș și nu știu cel puțin numele să și-l scrie, nici să socotească ce iau și ce dau la prăvăliile lor; dacă li se întâmplă, învață puțin lucru. M'am mirat cum în vremea atâtore veacuri nu s'a găsit nimeni care să cunoască această situație demnă de milă și să arate un drum drept pentru folosul obștesc, nu s'a găsit niciunul care să gândească la nefericirii copii și să alcătuiască pentru ei vreo cărticică. Această muncă mi-am luat-o eu: am alcătuit acest Bucvar cu substantive, pronume și celealte părți ale gramaticei, pentru ca acum să învețe copiii să silabisească și apoi să le aibă ca exemple și ajutor în gramatică. Am adunat și câteva scurte și variate povățuiiri din Eclogarul lui Darvari și am căutat să le redau cât am putut mai simplu, pentru că toți să le înțeleagă. iar acele povățuiiri ce mi s-au părut mai grele, le-am prelucrat din turcește. Oricine va vedea această carte, socot că se va bucura, dar mai mult învățătorii, căci ei, îmi închipui, de mult ar fi lăsat psaltirile și ceasloavele din care copiii nu înțeleg nimic, dar n'au avut nicio carte

55. Ceaslov, Buda 1823.

tipărită pentru ei în limba noastră. Dar eu fi voiu ajuta mai mult, arătându-le pe scurt în ce chip un învățător poate ușor să învețe o sută de copii.

Pentruca să înțeleagă aceasta mai bine, voiu spune că cu mă voiu face învățător la o sută de copii. Dela început gândul meu nu va fi ca să câștig bani, nici să exclud [cumva] din lume această ocupație, ci să îndrept și să adaog cât pot, bunăvoinții și învățăturii copiilor pe care îi încredințeză în mâinele mele, părinții lor. Mă voiu sili să fiu bun și pe dinăuntru și pe din afară, liniștit bland, înfrânat și cvlavios, pentruca saptele mele să stea drept pildă elevilor mei: deoarece dacă-i voiu strica, le voiu face mai rău decât acel desgustător învățător, care a predat comandanțului militar roman pe elevii săi. Când cu asemenea gânduri și cu astfel de morală intru în școală, voi împărți elevii în zece grupe, câte zece în fiecare grupă. Pe cei mai mari îi voiu pune în grupa întâia, pe cei mai mici, în cea de a doua, iar pe cei mai mici în cea de a zecea. Dar înainte de a arăta cum îi voiu învăța, trebuie să spun cum trebuie să fie școala: într'un cuvânt, vreau să spun că și accasta, ca și întreaga lăuntrică orânduire ar trebui să fie aşa cum operele europene îndrumătoare; dar aceasta nu e posibil să se facă la noi și de aceea voiu arăta cum se poate, iar nu cum trebuie.

Voiu fac nouă scaune lungi, ca să încapă zece copii într'unul și le voiu așeza în mijlocul școlii. Cea din urmă dintre ele, o voiu denumi V, a doua G, a treia D și aşa mai departe și cea dintâi I. Înaintea băncii I se va găsi o scândură acoperită cu nisip mărunt și o tabelă altârnată, unde va fi scris A. B. V. cu litere mari, mijlocii și mici.

Luni va veni un preot sau vîădică să sfîrșească apa; după ce va săvârși și ne va binecuvânta, voiu așeza prima grupă în banca I. Copilul care stă în capătul din dreapta, îl voiu numi primul, iar cel după el, al doilea și a. m. d. și pe cel mai mărginaș, al zecelca. Atunci voiu începe să arătă în tabelă cu arătătorul și să rostesc A, B, V, G, D, E, și a. m. d.,¹⁾ iar copiii mă vor urma. După ce le voiu spune de zece ori, voiu spune primului să citească aşa precum am arătat eu, iar dacă nu știe, voiu întreba pe al doilea și dacă va ști, îl voiu face pe el primul, iar pe primul al doilea, iar dacă nu știe nici al doilea, voiu întreba pe al treilea și a. m. d. și pe acela care va ști, îl voiu trece întâiul, iar primul nu va trece la locul lui, ci în cel de al doilea. Apoi iar va urma până ce se sfârșește lecția. După el voiu pune pe altul iar să citească; astfel două ceasuri, le voiu spune să scrie pe nisip cu degetele, litera pe care le-o arăt, apoi mă voiuduce să văd care cum a scris-o și dacă vreunul nu poate, îi voiu apuca degetul și voiu scrie litera, apoi le voiu șterge cu o scândurică și iar le voiu arăta alte litere și a. m. d. și astfel va trece încă un ceas. După amiază voiu aduce altă tabelă pe care se va găsi scris 1, 2, 3, 4, 5... Acolo le voiu arăta și le voiu rosti unu, doi, trei, patru și a. m. d. După ce le voiu spune de zece ori, voiu spune primului să rostească și eu voiu arăta și acolo unde nu știe, voiu întreba pe următorii, ca și înainte de

¹⁾ La Academia Petersburgheză denumesc literele cu silabele A, Be, Ve, Ghe, ...

masă. După un ceas, le voiu spune să scrie pe nisip, unu, doi, trei și a. m. d. și după ce trece astfel încă un ceas, le voiu da drumul. Ca să n'o lungesc prea mult, voiu spune că în fiecare zi vor învăța două lecții, una de citire, iar cealaltă de aritmetică.

Marți va sta grupa a două în banca I, dar nu-i voiu învăța eu, ci cel de al doilea copil din grupa întâia, iar cel dintâi îl va supraveghea pe el și pe ceilalți. Pentru mai multă ușurință, voiu orândui șef al băncii întâia pe primul copil, iar șef de grupe pe ceilalți. Șeful, aşa dar va supraveghea, iar șeful băncii a două va învăța grupa a două, ceea ce i-am învățat eu ieri. Când va termina, ceilalți vor pleca, iar eu voiu rămâne cu șefii de bănci și le voiu spune cea de a două lecție, adică Ba, be, bi și c. l., care vor fi scrise pe tabelă, ca și celelalte, cu litere mari, iar după masă le voiu arăta lecția a două din aritmetică.

Miercuri șeful va supraveghea iarăși pe toți, șeful grupei a două va învăța grupa a două a băncii V, iar cel de al treilea, grupa a treia a băncii G, lecția întâia. Așa vor urma în zilele următoare.

In ziua a zecea, când se vor aduna, vor cânta *Vrednic este*, toți cu capetele descoperite și rânduiți. Atunci vor veni la mine șefii de grupe și le voiu da celui de al doilea, cea de a nouă tabelă, celui de al treilea pe cea de a opta și a. m. d. și celui de al zecelea, prima. Apoi voiu așeza grupa a două în banca V, iar pe șeful grupei a două, care și va învăța, va sta în banca G, întors către ei și va ține tablă a nouă. Grupa a treia va sta în banca G, și șeful ei în banca D și a. m. d. Atunci vor începe să citească după cum i-am învățat eu, iar șeful va merge din bancă în bancă și va vedea ce face fiecare și dacă vede pe vreunul dintre elevi că (nu ascultă), îl va aduce la mine, iar eu nu-l voi pedepsi, ci îl voi opri ca și Duminică să citească; nici nu-l voi bate, ci să meargă să stea la perete, până când vor termina ceilalți să citească, iar mâine să vină în banca de mai jos. Dacă vreunul să vârșește vreo greșală mai mare, lui nu-i voi da două sau trei zile, ci chiar o săptămână să citească; iar dacă este cu totul stricat, și nu vrea să se liniștească, îl voi alunga ca să nu strice și pe ceilalți. După ce am trecut două ceasuri, șefii de grupe vor începe să explică prin cuvinte lecția de azi, iar elevii să scrie pe tabelă, ori pe placă. După o oră, le voiu spune să se ducă să vadă fiecare ce a scris, iar după ce termină, să se rânduiască la marginea zidului, bancă de bancă. Atunci voiu chema să iasă primii din fiecare bancă și să voi așeza pe fiecare dintre ei în banca mai înaintată. Apoi voiu spune să iasă cei mai inapoiați din fiecare bancă și după ce să dojenesc, să voi așeza în băncile mai înapoiate.

După aceasta vor cânta iar *Vrednic este*, apoi să voi trimite să se joace și voi recomanda copiilor de bancă, adică celor dintâi din fiecare bancă, să-și supravegheze fiecare bancă sa. Iar eu voi rămâne cu șefii de bancă și după ce le voi spune de câte zece ori, cea de a zecea lecție și o vor învăța-o, o vor scrie (ei nu vor să bovi trei ceasuri, căci nu vor receptiona), apoi vom merge cu toții la câmp, la ceilalți elevi. Își voi privi cum se joacă, apoi după puțin timp vom merge să mâncăm. și după amiază tot așa vom proceda.

In aceste reguli, când omul e hotărît să le urmeze, știu că va găsi multe greutăți și piedici, dar acestea sunt de aşa fel, că un învățător înțelept poate să le treacă, sau să le îndepărteze. Iar pentru aritmetică, după cum am spus, nu e greu să învețe fiecare învățător și s'o predea elevilor săi.

Știu că mulți învățători și oameni simpli vor spune, dece să nu introduc și învățatura despre pravoslavnica noastră credință, în această carte, dar să știe că e fără folos micilor copii, care încă nu știu să socotească și să cîtească, să le dea omul asemenea învățături, pe care noi abia le putem înțelege. Dar după câteva luni se va tipări o carte alcătuită din Vechiul și Noul Testament, pe limba noastră, în care vor găsi învățătura pe care o doresc. Și dacă li se va părea bună, vor putea s'o înceapă copiii, când vor fi sfârșit cu aceasta.

Epilogul:

Iubiți conaționali !

De mare laudă e strădania aceluia patriot, cu care să se arăte neamului său cum vrea binele obștesc și nu se uită numai la sine și, pentru toți au această înădatorire, care cum poate, aşa s'o îndeplinească. De laudă sunt dd. Hagi Iordan, Hagi Ghenović și d. Vasilie N. Nenović, deoarece și-au luat sarcina de a fi epitropii poporului nostru și au săvârșit atâtă pentru întocuirea Noului Testament (evanghelia, apostolul și psaltirea) (sic), precum și pentru ca și alte cărți folosite, în limba noastră proastă, să se tipărească. Dar nu sunt mai puțin de laudat aceia, care i-au orânduit pe ei epitropi, pentru o atare sfântă treabă, căci cu timpul poate să urmeze mult bine din aceasta. Câtă necinste și rușine aduce poporului nostru o rea traducere, asemenea celeia, pe care a tradus-o arh. Teod. în Petersburg, la Societatea Biblică, pentru care au scris acolo și ai noștri și s'au rugat să rânduiască oamenii învățați ca să o revizuiască și să o îndrepte, ca să o facă bună și să o înțeleagă fiecare Bulgar. Avem obligația acei care știm că ajutor aduce un astfel de lucru, să mulțumim întotdeauna acestor epitropi și mereu să-i rugăm cu scrisori, ca să le stimulăm silința și din fiecare oraș putem să le scrim câte volume din Noul Testament trebuieesc, ca să aibă grije să le trimeată.

Acești epitropi se străduesc ca să se tipărească în limba noastră, cărțile de mai jos după cum vorbim; cine vrea să fie sprijinitor sau abonat, să se arate, pentru că să i se scrie numele în cărți:

„Sfântă culegere, aleasă din Vechiul și Noul Testament“.

„Mic lexicon“ în 4 limbi, bulgară, grecească, vlahă și rusă, astfel întocmit, încât fiecare să poată singur și fără învățător, să învețe oricare limbă va vrea dintre acestea.

„Gramaticaeasca etimologie“ a acestor 4 limbi.

„Catihism al dreptei noastre credințe“.

„Istoria sfântă pentru copii“.

„Gramatica bulgară“.

Mai sunt și alte cărți nescrise, care când vor fi terminate, atunci vor anunța epitropii.

Se va găsi un iubitor al neamului ca să traducă istoria bulgară și alte cărți folositoare, ca să se tipărească. Cine posedă în manuscript cărți, le pot trimite epitropilor pentru a interveni să fie tipărite. Iar cine poate să alcătuiască ori să traducă, să-i îștiințeze. Sau cine știe undeva cărți manuscripte, să le transcrie și să le trimită la Brașov, sau să-i încunoștințeze pe epitropi, să scrie acolo unde se găsesc, pentru a le obține. Trebuie să ne simțim cât se poate, ca să se tipărească cât mai multe cărți în limba noastră, pentru învățatura poporului nostru, căci ajunge cum se găsește de altă vreme în întuneric, fără învățatură. Să dea Dumnezeu ca să se răspândească silința și râvna la toți conaționalii noștri și să sporească învățatura în țara noastră. De mare folos este când învățăm înțai limba noastră, cu reguli gramaticale și apoi și alte limbi.

Scurtă scrisoare pentru aceia care vor să scrie epitropilor:

Milostivi editori! Respectabili domni! Domnule Hagi Iordane, Hagi Ghenović și domnule Vasilie I. Nenović!

De laudă este râvna voastră, pe care o aveți pentru binele poporului nostru și dragostea voastră pentru el, este cunoscută. Să dea Dumnezeu să se înmulțească strădania voastră pentru folosul obștesc. Vă rugăm să aveți grija, de conaționali și conrați cât e posibil, să fiți îndrumătorii tuturor acelora care aduc folosința Bulgarilor noștri și epitropi săvârșitori cu toată împăternicirea și puterea, a acestor sfinte lucruri, să faceți cum vă învață Dumnezeu, pentru binele obștesc și astfel noi vă rămânem recunoscători și obligați pentru râvna muncii voastre și vă felicităm pentru benefacerile poporului nostru.

Obligat și supus.

Rog pe învățători să îndrepte cu tocul unde vor vedea greșeli de tipar în această carte, ca să citească copiii exact.

Al. Iordan, Dr. Petru Beron și primul Bucvar bulgar, în *Timocul X* (1943), Caetul II și III, p. 17–28.

București: Biblioteca Gustav Finkelstein.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică),

1209. Istoria lui Alexandru <Machedon> și a corăbierilor rusești (1824).

Așa că de cartea descrisă în *Bibl. rom. veche*, III, p. 435–436, tiparită în 1824 (unde?) ca a doua ediție («acum a doao oara tiparită»), Bibl. Academiei Române mai are un exemplar schimbat față de aceasta ediție.

Exemplarul nu are foaia cu titlu; formatul același, in-8º mic; paginația începe cu pag. 1–204 în cifre arabe, câtă vreme în ed. II numerotarea este întreruptă și în cifre cirilice. Ornamentele și dispoziția textului în pagini este iarăși deosebită.

Textul al 2-lea «Vrednica de însemnare întâmplare a patru corăbieri rusești» începe la p. 182–204. Nu cunosc anul publicării acestei prime ediții, anterioară lui 1824, dar nu cred că poate fi mai veche de 1820.

București: Biblioteca Academiei Române.

1210. Kengyelácz Pavel, Arhimandrit sîrb, Istoria universală, trad. de I. Theodorovici, Buda 1824, partea I.

Un exemplar intrat de curând în Biblioteca Academiei Române are la sfârșit, în plus față de exemplarul descris în *Bibl. rom. veche*, III, p. 436–438, următoarea hartă de 44 × 32,5 cm.:

Palestina sau Pământul făgăduinței, carea arată nu numai țările ceale vecchi Iuda și Israil în XII seminții ale lui Iacov împărțite; ci și starea acestora întru deschilințe timpuri și întâmplările în S. Scriptură însemnate.

Intocmită prin I. Theodorovič, Paroh Romanesc în Pesta.

Sub gravura care înconjură titlul de mai sus, semnează:

Prixner jun: sculp: Pest. Anno 1824.

Scurtă analiză de N. Iorga în *Revista istorică*, VI (1920), p. 128—129.

București: Biblioteca Academiei Române.

1213. *Paracrisul Sf. Haralambie*, (Brașov) 1825.

Gravura pe verso titlului reprezintă pe Sf. Haralambie calcând în picioare, nu diavolul (cf. *Bibl. rom. veche*, III, p. 449), ci ciuma. Gravorul a copiat întocmai gravura din ed. I (anul 1815, nr. 882).

București: Biblioteca Academiei Române.

1244. Pleșoianu Gr. și Gheorghe Librier, *Abetedar greco-român*, București 1825.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, II, p. 476—477; exemplarul complet 95 pagini.

București: Biblioteca Academiei Române.

1259. Veniamin Costachi, Mitropolitul Moldovei, *Table alilodidactice*, Iași 1825.

Se cunoștea numai o foaie (cf. *Bibl. rom. veche*, III, p. 480). Colecția întreagă, de mai multe foi, o are Preotul C. Bobulescu din București.

1261-1262. Pavlovici Const., *Scrisori de renunțare la tronul Rusiei*, Varsavia 1825.—Foi volante.

La cele arătate în *Bibl. rom. veche*, III, p. 480—481, v. unele amanunte la Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia*, p. 32—33 care însă consideră, greșit, cele 2 unități bibliografice ca una singură (nr. 37).

1279. *Povățuitorul tinerimei*, Buda 1826.

Exemplarul pe care ni l-a arătat d. Gustav Finkelstein din București are 112 pagini, în loc de 110 pag., căre are exemplarul Academiei Române.

București: Biblioteca Academiei Române.

1308. Hosszu Dimitrie, *Versuri episcopului Nicolae Kováts*, Oradea-Mare 1827.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 534—535.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

1318. Margela Ștefan, *Gramatică rusească și românească*, Sanctpeterburg 1827.—Rusește și românește, 3 volume.

Am văzut numai 2 volume, bibliografiate în *Bibl. rom. veche*, III, p. 542—544.

Ov. Densușianu, *Gramatica russo-românească* în *Revista critică literară*, III (1895), p. 244—247 afirmă ca «apără în 3 volume».

Volumul al 3-lea are 159 pagini și cuprinde sintaxa, după următorul plan:

- De drept scriire, p. 3.
- Regulile drept scrierii glasurilor, p. 9.
- De drept scriirea unilor neglasnici, p. 36.
- Insemnări asupra scrierii unilor cuvinte, p. 43.
- De împreunare, p. 57.
- De împreunarea numelor înființătoari; de i. u. î cele numărătoari p. 39.
- De f. graiurilor cu numele, p. 89
- De f. împărtășirei și împărtășirei de lucrare, p. 111.
- De 7 asupra graiurilor, p. 113.
- De f. înainte punerilor cu numele, p. 117.
- De f. unitoarilor, p. 123.
- De f. întrepunerei, p. 127.

București: Biblioteca Academiei Române (numai vol. I și II).

1319. Noák Moise, Versuri episcopului Francisc Laicsák, Oradea-Mare 1827.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 544–545.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

1320. Noák Moise, Versuri episcopului Samuil Vulcan, Oradea-Mare 1827.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 545.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

1367. Hosszu Dimitrie, Versuri episcopului Iosif Vurus, Oradea-Mare 1828. — Latineste.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 395.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

1381. Новый Заветъ (Noul Testament), București 1828.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 604–605.

București: Biblioteca Academiei Române (dăruit de P. S. S. Tit Simedrea, Mitropolitul Bucovinei).

1382. Brădov G. G., Istorie universală pe scurt, București 1828. — Grecește.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 605–606.

N. Iorga în *Revista istorică*, XXIV (1938), p. 122 – 125 publică lista prenumeranților.

București: Biblioteca Academiei Române.

1404. Relații despre războiul russo-turc, Chișinău 1828. — Foi volante. Rusește și românește.

In *Bibl. rom. veche*, III, p. 610, am descris 9 foi volante cu comunicale oficiale. Alte 3 foi, cuprinzând și ele știri asupra evenimentelor din zilele 13 Mai, 28 Iunie, «8 ale aceștii lunii» (dar nu spune ce lună), a descris Paul Mihailovici, *Tipărituri românești în Basarabia*, p. 43, nr. 61.

1412. Moysi Botă, *Dedicație la instalarea lui Nestor Ioanovics*, Arad 1829.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 622 trebuie completată astfel:

*DEDICATIE | la | INSTALATIA | MULT STRELUCITULUI DOMN | NES-
TOR | IOANOVICS | anteihui | ca | ROMAN cu | MILA LUI DUMNEZEU | RI-
TULUI BISERECI G. N. V. DRÉPT | CREDINCIOS EPISCOP | de | MAJESTATE
SA INALTIATU | INPERAT, SI CRAIU | FRANC', I-iul | pe | DIECESU' ARA-
DULUI-VECHIU, ORADIEI | MARI, IENOPOLIEI, SI A HALMAGIULUI | ANOMIT.
INCHINATA. | IN ARAD, | Cu Literile lui Iosif Klapka.*

În-8°, 10 foi. Verso titlului are extrase din Psalmire, dintr'un autor latin notat «Cla» și această viză a cenzurii:

Reuidit, et approbauit, Aradini 1829.

Mandik Aloy. And. mp.

Censor, et Revisor Regius.

Textul începe:

Cuprindeti-mi Sante umbre	Umbriti cu roo manósa
Céste strense cugete,	Mente mè 'ntunecósa:
Dati-le vœ se umble	S'o iviti la lumina.
Spre Romanele fructe;	

București: Biblioteca Academiei Române.

1415. *Cântare Episcopului Maxim Manuilovici*, Buda 1829.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 624.

București: Biblioteca Academiei Române (copie fotografică).

1425. *Piscupescu Șt. V., Oglinda sănătății*, București 1829.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 633–648.

Victor Mureșan, *Rostul lui Ștefan Vasile Episcopul în începuturile medicinei științifice române*, Cluj 1934, p. 7–11. — Const. Gheorghiu, *Doctorul Episcopescu și începuturile scrierilor medical românești*, extras din «*Clujul medical*», nr. 1 (ian. 1934), p. 4–6.

București: Biblioteca Academiei Române.

1423. Nicola Iancu, *Manual de patriotism*, Iași 1829.

Opera este o traducere din grecește, anume din opera Δοκίμιον περὶ πατριωτισμοῦ... 1817. de N. Scufos — ceea ce a arătat N. Camariano, *Despre un Manual de patriotism publicat la Iași în 1829*, în *Revista istorică română*, XIII (1943), p. 116–126.

1443. Eliad I. (Rădulescu), *Odă la campania rusească* (București) 1829. — Foae volantă. Românește și franțuzește.

Descrierea în *Bibl. rom. veche*, III, p. 607.

Versiunea românească a fost reprodusă de autor și în *Meditații poetice*, Buc. 1830, p. 103–109 (v. *Bibl. rom. veche*, III, nr. 1480); cea franceză publicată de N. Hodoș în *Documente Hurmuzaki*, XVII, p. 232–233.

București: Biblioteca Academiei Române (ms. rom. 4077, p. 109–110).

1448. *Vedomostie pentru biserică cutare*, (Chișinău) 1829.

Argumentele lui Paul Milailovici, *Tipărituri românești în Basarabia*, p. 47–48, nr. 71, că această mică tipăritură a apărut în 1830, în loc de 1829 (cum am datat-o în *Bibl. rom. veche*, III, p. 608) nu ne par convingătoare:

Credem că mențiunea din text, „până în anul 1830”, ar arăta tocmai tipărirea anterioară acestui termen.

Notița manuscrisă depe exemplarul Muzeului Istorico-bisericesc din Chișinău, ca s'a distribuit la biserici în cursul anului 1830, ar putea însemna deci, că tipărirea, s'a făcut anterior.

București: Biblioteca Academiei Române.

1488. Mineiul lunei Ianuarie, M-rea Neamțului 1830.

In *Bibl. rom. veche*, III, p. 691–692 necomplet bibliografiat.

Ѥ ТРѤ | сълвъа съйтей шън чай | дѣ въ фъйници шън дѣ Еїлъцъ фъкътоарен
шън Недеспърциятъ ТРѤИИИ | МИНЕЮЛ | ЛѢНІИ ЛѢИ ЙАНИЧАРІС.

Каре акъм съд тунпърятъ фъ зиле Бинекредничосълвъи | сънгър Стъпжнито-
рюловъи Маревъи Доми шън Лъпърятъ | НІКОЛЛІЕ Памъловичи | и толатъ Ръссия
ш: ч: л: ш: ч: л: ш: ч: л:

Дзпре ѹзкодвл чъл Ѧдриштат дѣ Прѣсѣніїтъл єпіс,кои ил Прѣшвълвъи Кир
ІСІЕІФ. | Къ благословенія, Ѧдемиарѣ, шън къ тът Ѧжвърюл | Прѣшвъи: шън дѣ
Длнезеи Ѧлъсълвъи Щрхенійскоп шън Митрополит ил єчевъи ши ил Молдакъи Курів
Кир | ЕЕНІІМІН. | Прии ѿсірдъи Прѣ Квѣшвъи Щрхимандріт шън старецъ Гѣ-
телиаръ Мънъстерии Иѣмъцълвъи шън Гѣкълвъи, Кир ДОМѢТІИН.

Ѥ СФІТИ Мънъстѣрѣ Иѣмъцъл.

Ѥ тра Ѧсъшъи и съ Тунпогрѣфъи чѣкъ акъм дѣ ио8 | фъкътъ. Йиыл, ПСОЛ.

Дѣ съхимонахъи Йиаи Тунпогрѣфъи, шън дѣ | Іеромонахъи Інокентіи.

In-folio, 2 foi nenum. + 185 foi; tipar negru și roșu, textul pe 2 coloane. Titlul în-
cadrat între sfînți, sus: Maica Domnului, Sf. Treime, Sf. Ioan Botezătorul. Jos: Ioan Zla-
toust, Ghermano, Anato[il], Grigorie Bogs. Dreapta: Ioan Damaschin, Theofan cuviosul,
Theodor Studitul. Stânga: Cosma, Iosif Cuviosul, Mitrofan Cuviosul.

Pe verso titlului o gravură mare, reprezentând Înălțarea Domnului Iisus Christos
într-o compoziție stilizată, iar jos 2 biserici, cu următoarea inscripție: „Mănăstirea Pan-
tocrator, carea acum să numește Mănăstirea Neamțului. 1831. Theodosie Monah”. La
începutul textului un frunispiciu floral, cu Iisus la mijloc, ținând coroniță, semnat: „Theo-
dosie Mon: 1830”.

Inceputul prefeții:

Cătră cetitori.

Din tot cuprinsul neamului Romanesc, o iubișilor cetitori! Despre toate
părțile, încă de demult făcându-se sărguitoare întrebare și cerere, spre câști-
gerea de Minee Bisericești, și ca un alt glas strigând în sufletele noastre, ca
să se dea acestea în Typariu. S'au aprins în inimile noastre râvnă a împlini
dorința compatrioților noștri. Am prelungit însă până acum apucarea
aceasta ca pre un lucru foarte greu și pricinitoriu de mare cheltuială.

Dar văzând cérerea necontenită și căci cărțile acestea cu cât sunt
de suflet folositoare și drept-slăvitorilor foarte trebuitoare, cu atât rare
și mai de lipsă, am hotărît în sfârșit, să punem în lucrare râvna cea
aprinsă întru aceasta la care feliuri de împregiurări mijlocind.

Nu putem a tăgădui, că covârșa puterea noastră.

Ne-au îndemnat însuși Prea Sfințitul nostru Mitropolit al Moldovei:
Kiriu Kir Veniamin, păstorul cel bun, carele cât de folos și de priință

gândind și făcând patrioților săi prin preveghialnica sa ocrotire, nu numai de toate bântuialele lumești, să silește, a-i apăra, ci și pentru célé ce privesc spre folosul sufletelor lor și căstigarea cea dorită a clironomiei de sus, având mai deosebită îngrijare cu oserdie covârșitoarc și cu neînfrânată sărguință pre cea către ceriu norocită suire dorindu-le pentru fiii săi, cu duioșie lucrează, făcând Prea-o-sfinția Sa pre célé colțuroasă căi nétede și scoțind din mijloc toate împiedecările, au înlesnit scoposul nostru cel de Dumnezeu plăcut și cu ajutoriul lui Dumnezeu, ne-au adus întru a fi mai lesnicioși spre sporirea tiparului, prin carea iată vă facem pre toți părtași cărților acestor trebuitoare și de suflet măntuitoarc, făcându-vă știut și aceasta, o iubitorilor de Hristos cetitori, fiindcă viețile tuturor sfinților s'au tipărit pre larg cu multă cercare și luare aminte aicea în Sfânta Mănăstirea Neamțului.

Au găsit de cuviință Prea-o-sfințitul Mitropolit Kiriu Kir Veniamin, de a nu să tipări sinaxarele la aceste Minée, căci sinaxarele la multe locuri nu să unesc cu célé adevărate viețile sfinților; s'au mai făcut schimbare și la unele din cuvinte, precum în loc de „Troiță“ s'au pus „Treime“ dupre cuvântul limbii noastre și în loc de „mărire“ s'au pus „slavă“, însă numai la locurile célé cuviincioase, dupre cum s'au găsit la Minéele célé grecești.

Asemenea și tipicurile și învățăturile célé cuviincioase pentru Sfinții Trei-Ierarhi, adeca de tață nu le-am pus dupre cum am urmat de am pus la alte praznice tipicul de față, ci atât pentru acești Trei-Ierarhi, cum și pentru înaintea prăznuirii Întâmpinării, pentru praznicul Întâmpinării și pentru otđania lui, pentru aflarea cinstiitului cap al Mergătorului înainte, pentru sfinții patruzeci de mucenici, pentru înaintea prăznuirea Bunei Vestiri, pentru praznicul Bunei Vestiri și pentru otđania lui, până când se întâmplă în sfânta și marea Sâmbătă, ori în ce zi s'ar întâmpla acestea mai sus pomenite, tot tipicul ce să cuvine, s'au făcut trimitere la Triod, arătând și slova; acolo vei afla pe larg învățătură pentru toate, că cu neputință iaste a fi biserică fără Triod.

Aducem dar, acum voao binecredincioșilor compatrioți pre acéste pline de sfințenie Minée, ca pre un ceriu prea împodobit, în care, ca niște stélé mult strălucitoare, toți sfinții cu erugurile lor și cu învârtirile célé nerătăcite pre célé doaosprezéce zodii, adeca pre célé doaosprezéce luni încunjură; acum împreună răsărind cu soarele dreptății Hristos și acum iarăși împreună strălucind cu luna de tot luminoasă stăpâna noastră Născătoare de Dumnezeu.

Deci veniți arhierei și preoți, veniți stăpâniitori și boiari, veniți toți drept slăvitorilor hristiani, norodul lui Dumnezeu cel ales, bărbați și femei, mari și mici, tineri și bătrâni, veniți și primiți cărțile aceste scumpe și de mult preț, cu dragoste frâțescă, cu bucurie și cu oserdie, ca pre niște mijlociri puîincioase a vă ajuta și a vă învrednici măntuirii prin solirile plăcuților lui Dumnezeu, ce să cuprind întru dânscele, dela cari, ca dintru un izvor dătătoriu de viață, curgerile măntuirii, la toți de obște, să răvarsă.

Aicea, sfinții lui Dumnezeu, izvorul tuturor darurilor, măntuirea oamenilor, scăparea păcătoșilor, piarderea diavolului, aicea cu aripile ocro-

titorilor lor acoperindu-le de sus, sănt Arhangheli. Aicea, cu rugăciunile către Stăpânul a toate, ca să ne dăruiască pace și liniște, sănt Apostolii. Aicea, cu îndrăzneala către Dumnezeu, ca să ne lumineze, sănt Prorocii.

Aicea, cu solirile lor către Ziditoriu, ca să ne dea ertarea greșalelor, sănt Mucenicii. Aicea Ierarhii, Cuvioșii, Drepții. Aicea, în sfârșit, mijlocitori pentru noi, toate cetele sfinților.

Deci având aicea, o mulțime de mijlocitori către Dumnezeu, bucurați-vă și precum noi mult luptându-ne, am cheltuit spre tipărire Minelor a-cestora, aşa și voi nu trecându-le cu vederea, nici îngreoiindu-vă sau scumpindu-vă, să vă arătați zăbavnići spre căștigarea lor, ci dinpotrivă fiérbinji doritori și grabnici căștigători să vă faceți a-cestora cu dragoste, însă primind și oserdia noastră, împărtășirea, râvna cea fierbinte necurmată pentru slava bisericilor, pentru folosul neamului, pentru măntuirea credincioșilor, pe care să o dea Iisus Mântuitorul și Indrumătorul. Amin.

A dragostii voastre cei întru Hristos Smeritul Arhimandrit și Stareț Sfintelor Mănăstiri Neamului și Secului.

Dometian, împreună cu tot soborul.

Câmpulung-Muscel: Mănăstirea Negru-Voda.

1496. Tannoli Silvius, Comes, Poëmation de secunda legione valachica,
Oradea-Mare 1830. — Latinește.

La edițiile mai nouă, citate în *Bibl. rom. veche*, III, p. 707, adaugă ediția textului (însoțit de traducerea românească a lui V. Bichigean) îngrijită de Iuliu Moisil, *Biografia Căpitanului Anton Cosimelli și opera sa Poëmation de secunda legione valachica. Poema regimentului al II-lea granițieresc nașăudean. Tipărită pentru întâiași dată în limba latină în anul 1768, sub pseudonimul Comes Silvius Tannoli . . .*, Năsăud 1939, in-8°, 35 pag.

București: Biblioteca Academiei Române.

ADAOS

139. *Noul Testament*, Bucureşti 1703.

Exemplarul din Biblioteca „Astra”, Sibiu, are 2 foi nenum. + 209 foi, numerotate cu greşeli: f. 57 se repetă; dela 117 sare la 121, fără să lipsească textul; după f. 124, numeraţia reîncepe cu 122. *Bibl. rom. veche*, I, 448, arată greşit 109 foi.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române.

Sibiu: Biblioteca Astra.

333. Joannis Damasceni, *Opera philosophica et theologica*, Blaj 1763 – Latineste.

Se cunoştea numai partea a doua a operei, care are 6 foi nenum. + 445 pag., cu multe greşeli de paginaţie. Partea I-a are 8 foi nenum. + 447 pagini. Titlul parţii întâia se deosebeşte de al parţii a doua (publicat în *Bibl. rom. verhe*, II, p. 160) numai prin urmatoarele:

...Pars Prima complectens Dialecticam Phisicam et Haereses...

Pe verso titlului este un extras din Sf. Grigore din Nazians, apoi urmează, pe f. 2-8 liminară: *Praefatio ex tomo primo institutionum Theologicarum antiquarum Petrum, Venerabilis cardinalis Thomasii, edit. Rom. Anno Domini MDCCJX.*

Sibiu: Biblioteca Astra.

Bucureşti: Biblioteca Academiei Române (numai partea două

CĂRȚILE DESCRISE ÎN TOMUL IV

I. ADĂOGIRI

Anul	C A R T E A	Limba	Locul	Pag.
Sec. XVI	1. <i>Molitvenic</i>	slavonește	(Țara-Român.)	1
1546	2. <i>Tetraevanghel</i>	"	(Moldova)	2
1557	3. <i>Octoih mic</i> , de Oprea și Coresi . . .	"	Brașov	3
(1559)	4. <i>Intrebare creștinească</i> , de Coresi . . .	românește	(Brașov)	6
1565	5. <i>Evangheliar</i> , de Călin	slavonește	Brașov	7
1567	6. <i>Octoih</i> , de Lorinț	"	"	9
(1570)	7. <i>Carte de cântări</i> (psalmi)	românește	(Cluj)	10
(1568-70)	8. <i>Liturghier</i> , de Coresi (?)	slavonește	Brașov	11
(1570)	9. <i>Liturghier-Diaconar</i> , de Coresi	românește	(Brașov)	12
(1570-80)	10. <i>Pravila sfintilor ořeti</i> , de Coresi	"	"	12
(1570)	11. <i>Lavrentie, Evanghelie</i>	slavonește	"	13
(1570-80)	12. <i>Psaltire</i>	"	"	15
(1580)	13. <i>Evangheliar</i> , [de Coresi ?]	slav. și rom.	"	15
(1588)	14. <i>Psaltire</i>	"	"	17
(1637-50)	15. <i>Psaltire</i>	"	(Țara-Român.)	19
1638	16. <i>Ceaslov</i>	slavonește	Govora	19
(1639)	17. (<i>Paracrisul Precisiei</i>)	rom. și slav.	(Govora)	20
1640	18. <i>Ceaslov</i>	românește	"	21
1642	19. <i>Catechism</i>	slavonește	Iași	23
1644	20. <i>Penticonostar</i>	românește	(Țara-Român.)	24
1645	21. <i>Evanghelie</i>	"	?	24
1649	22. <i>Evanghelie</i>	armenește	Suceava	24
.	23. <i>Psaltire</i>	românește	Alba-Iulia	24
1651	24. <i>Bucoavnd</i>	grecește	Iași	25
1664	25. <i>Triod</i>	românește	?	25
1669	26. Nicolae Milescu, <i>Enchiridion</i> . . .	latinește	Paris	25
1678	27. <i>Ceaslov</i>	românește	Blaj	25
.	28. <i>Octoih</i>	"	"	25
(1680)	29. <i>Molitvele în Dumineca Pogorîrei</i> <i>Sf. Duh</i>	slav. și rom.	București	25
(1684)	30. <i>Calendar</i>	românește	(Sibiu)	26
1684	31. <i>Molitvenic</i>	"	(Alba-Iulia)	26
(1696-99)	32. <i>Poveste de jale</i> , trad. de R. Greceanu	românește	[Snagov]	26
1700	33. C. Cantacuzino, <i>Harta Munteniei</i>	grec. și lat.	Padova	27
1701	34. <i>Proschinitarul Ierusalimului și a toată Palestina</i>	grec. și turc.	București	28
.	35. Leopold I, <i>Edict de toleranță</i> . . .	românește	Viena	28
1702	36. Șt. Brâncoveanu, <i>Cuvânt panegiric la Marele Constantin</i> , ed. II . . .	grecește	București	28
1703	37. <i>Acatistul</i> , de Antim Ivireanul . . .	românește	"	28
(1703-4)	38. <i>Molitvele Vecernicii și Urcării</i> . . .	rom. și slav.	(Buzău)	29
1703	39. <i>Psaltire</i>	"	Buzău	29

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1705	40. <i>Evanghelie, de Antim Ivireanul</i> .	românește	Râmnic	31
1706	41. <i>Evanghelie</i>	arăbește	Alep	32
1708	42. <i>Evanghelie</i>	"	"	33
[1708-12]	43. <i>Evhologhion</i>	românește	[Târgoviște]	34
1709*	44. <i>Octoih, ed. III</i>	"	București	35
"	45. <i>Psaltire</i>	"	"	37
1710	46. <i>Psaltire</i>	"	Târgoviște	37
1711	47. <i>Penticostar</i>	arăbește	Alep	38
1713	48. <i>Catavasier</i>	slav., rom., grec.	[Târgoviște]	40
"	49. <i>Evhologhion</i>	românește	Târgoviște	41
1714	50. <i>Catavasier</i>	"	"	41
"	51. <i>Ceaslov</i>	slav. și rom.	"	42
"	52. <i>Hrisovul lui Stefan Cantacuzino, pentru scutirea preoților de dădii</i>	românește	București	42
(1715)	53. <i>Catavasier</i>	"	(Râmnic)	43
1717	54. <i>Antologhion</i>	"	Râmnic	43
1720	55. <i>Slujbele tuturor sfintilor</i>	"	București	43
(1720-31)	56. <i>Daniil, Pastorală despre postul mare</i>	"	(București)	44
1722	57. <i>Evhologhion</i>	"	București	44
1724	58. <i>Ceaslov</i>	"	Râmnic	47
"	59. Nic. Mavrocordat, <i>Despre datorii</i>	grec. și lat.	Londra și Amster.	48
1725	60. <i>Apostol</i>	românește	"	50
1726	61. <i>Sluțba Sf. Stelian</i>	grecește	(București)	50
"	62. Nic. Mavrocordat, <i>Despre datorii</i>	grec. și lat.	Londra	50
"	63. <i>Minologhion și Octoih</i>	românește	Suceava	51
1727	64. <i>Întâia învățătură pentru tineri</i> . .	slavonește	Râmnic	51
1729	65. <i>Liturghie</i>	românește	București	51
1730	66. <i>Octoih, ed. I</i>	"	"	52
1731	67. <i>Apostol</i>	"	"	52
1734	68. <i>Întâia învățătură</i>	slavonește	Râmnic	52
1735	69. <i>Triod</i>	românește	"	54
1736	70. <i>Apostol</i>	"	Iași	54
1737	71. <i>Calendar</i>	"	Brașov	54
"	72. Clement, <i>Învățături în postul mare</i>	"	Râmnic	54
1741	73. <i>Evanghelie</i>	"	Iași	55
"	74. <i>Evhologhion</i>	"	"	55
1742	75. <i>Penticostar</i>	"	Râmnic	55
"	76. <i>Paraclitichi (Octoih)</i>	"	Iași	55
"	77. <i>Triod</i>	"	București	55
1743	78. <i>Ceaslov</i>	slav. și rom.	Buzau	55
"	79. <i>Catavasier</i>	rom., slav., grec.	"	55
"	80. <i>Evanghelie</i>	românește	București	56
1744	81. <i>Evhologhion</i>	"	Iași	56
"	82. <i>Rugăciuni pentru dobitoacele bolnave</i>	"	Râmnic	56
"	83 Maria Thereza, <i>Instruții în timpul ciumii și altor boale molipsitoare</i>	"	Cluj	56

* Deși în titlul cărții este scris „1709” (= 1709), în realitate s-a tipărit în anul 1732. Vezi mai sus, p. 35—37 și p. 235, nr. 202.

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1745	84. <i>Acatistul Născătoarii de Dumnezeu</i>	românește	(Buzău)	57
"	85. <i>Antologhion</i>	"	Radăuți	57
"	86. <i>Apostol</i>	"	?	57
"	87. <i>Molitvornic</i>	"	Iași	57
[1746]	88. <i>Acatist</i>	"	Râmnice	57
1746	89. <i>Ceaslov</i>	"	Radauți	58
"	90. <i>Craslov</i>	"	Râmnice	58
"	91. <i>Bucoavnă</i>	lat. și slav.	Cluj	58
"	92. <i>Liturghii</i>	românește	București	59
"	93. <i>Triod</i>	"	"	59
"	94. Constantin, Ieromonahul, <i>Culegere mică drept credinciosă</i>	grecește	Moscopole	61
"	95. Nectarie, patriarhul Ierusalimului, <i>Cartea arbitrul adevărului și al dreptății</i> Eustratie Argentis. <i>Manual în contra infailibilității Papei</i> (amândouă tiparite într'un volum) . . .	arabește	Iași	61
(1747)	96. <i>Acatist</i>	românește	(Râmnice)	66
1747	97. <i>Penticostar</i>	"	București	67
"	98. <i>Triod</i>	"	Blaj	68
"	99. Maria Thereza, <i>Poruncă pentru interzicerea circulației banilor austriaci în fările otomane supuse</i> . .	"	"	68
1748	100. <i>Ceaslov</i>	"	București	68
"	101. <i>Psaltire</i>	"	(Iași)	69
1749	102. <i>Apostol</i>	"	Râmnice	69
(1749)	103. <i>Rânduiala osfesțaniei mici</i> . .	"	Iași	69
1750	104. <i>Ordonanță pentru desființarea cărăușilor fără plată</i>	"	(Blaj)	70
1751	105. <i>Ceaslov</i>	"	Blaj	70
"	106. <i>Mineiu</i>	"	"	71
1752	107. <i>Octoih</i>	grecește	București	71
"	108. <i>Slujba Sf. Timotei</i>	românește	(Iași)	71
"	109. <i>Iacov, Pastorală</i>	"	"	72
1753	110. <i>Ceaslov</i>	"	Blaj	72
"	111. <i>Evanghelie</i>	"	București	72
1754	112. <i>Liturghii</i>	"	"	72
1755	113. <i>Alsfavita sufletească</i>	"	Iași	73
"	114. <i>Invățătură creștinească</i> , ed. I . .	"	Blaj	73
"	114 a. <i>Invățătură creștinească</i> , ed. II . .	"	"	160
1756	115. <i>Antologhion</i>	"	?	73
(1758)	116. Ioan Theodor Calimachi, <i>Carte de mazil</i>	"	(Iași)	73
1759	117. Petru Pavel, Aaron, <i>Bucoavnă</i>	"	Blaj	74
"	118. <i>Catavasier</i> , ed. IV	"	Râmnice	75
"	119. <i>Liturghier</i>	"	București	75
1760	120. <i>Antologhion</i>	"	Iași	76
"	121. T. A. Cavallioti, <i>Introducere în gramatică</i>	grecește	Moscopole	76
1761	122. <i>Catavasier</i>	românește	București	77

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1761	123. <i>Evanghelie</i>	românește	București	77
"	124. <i>Proclamația generalului Buccow</i> .	nemt., ung., rom.	Blaj	77
1762	125. <i>Catavasier</i>	românește	"	77
"	126. <i>Catavasier</i>	"	(Buzau)	79
"	127. <i>Octoih</i>	"	(Blaj ?)	79
"	128. <i>Penticostar</i>	"	Blaj	79
1764	129. Petru Pavel, Aaron, <i>Instituțiile doctrinei creștine</i>	"	"	79
(1764)	130. <i>Penticostar</i>	"	"	80
(1765-70)	131. <i>Carte de rugăciuni</i>	"	(Ardeal)	80
1765	132. <i>Evhologhion</i>	"	Blaj	80
1766	133. <i>Antologhion</i>	"	Caldărușani	80
"	134. <i>Antologhion</i>	"	București	80
"	135. <i>Antologhion</i>	"	Blaj	82
"	136. <i>Apostol</i>	"	"	82
"	137. <i>Evanghelie</i>	"	"	82
"	138. <i>Octoih</i>	"	"	82
"	139. <i>Decret pentru miliția românească limitanee</i>	"	Viena	82
"	140. Maria Tereza, <i>Ordonanță in contra ciumii</i>	"	Blaj	82
1767	141. <i>Strastnic</i>	"	(București)	83
1768	142. <i>Cântece câmpenești cu glasuri românești</i>	rom. și ung.	(Cluj)	83
"	143. <i>Penticostar</i>	românește	Blaj	86
"	144. <i>Viețile Sfintilor Pahomie, Dorotei și Teodor Studitul</i>	latinește	"	87
1769	145. <i>Catavasier</i>	românește	Râmnic	87
"	146. <i>Penticostar</i>	"	Blaj	88
(1769)	147. <i>Trămbită românească</i>	"	(Râmnic)	88
1770	148. <i>Bucvar</i>	slav.-rusește	Viena	88
1769	149. <i>Slujba Sf. Varnava și Sofronie din Atena și a Sf. Hristofor din Mela</i>	grecește	București	88
(1770-80)	150. <i>Cuvânt pentru iubirea de argint și asupriu</i>	românește	(Râmnic)	89
1771	151. <i>Triod</i>	"	Blaj	89
1773	152. <i>Psaltire</i>	"	"	90
1774	153. <i>Evhologhion</i>	"	Iași	91
"	154. <i>Ponturile pacii</i>	rus. și rom.	(București)	91
1775	155. (Mihai Roșu), <i>Invățături creștinești</i>	românește	Viena	91
1776	156. <i>Antologhion</i>	"	Râmnic	92
"	157. <i>Antologhion</i>	"	București	92
"	158. <i>Apostol</i>	"	Blaj	92
"	159. <i>Catavasier</i>	"	"	92
"	160. <i>Liturghier</i>	"	"	92
"	161. Grigorie, <i>Sfaturi in post</i>	"	(București)	92
1777	162. <i>Catavasier</i>	"	Blaj	92
(1777)	163. Maria Tereza, <i>Porunca pentru depunerea jurământului</i>	"	"	93
1778	164. <i>Numirea ofiților de vamă</i>	"	Lwow	93
"	165. <i>Cazanie</i>	"	București	93

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1778	166. <i>Osmoglasnic</i>	românește	Baia	93
1780	167. <i>Ceasoslov</i>	"	București	93
"	168. <i>Penticostar</i>	"	Blaj	93
"	169. <i>Triod</i>	"	"	94
"	170. Grigore Maior, <i>Instrucțiile la moartea Mariei Thereza</i>	"	Blaj	94
(1780-88)	171. <i>Rugăciuni pentru împărat și ostasi</i>	"	(Blaj)	94
"	172. <i>Rugăciuni în vreme de război</i>	"	"	94
(1781)	173. <i>Carte de blestem contra celor cari fac lux</i>	"	(Iași)	94
"	174. Filaret, <i>Encirlică protopopilor</i>	"	(Râmnice)	95
1782	175. <i>Antologhion</i>	"	București	96
"	176. <i>Octoih</i>	"	Râmnice	96
"	177. <i>Patens de toleranță</i>	"	Blaj	96, 160
(1783)	178. <i>Ceasoslov</i>	"	(București)	96
1783	179. <i>Octoih</i>	"	Blaj	96
"	180. <i>Psaltire</i>	"	Râmnice	96, 160
1784	181. <i>Apostol</i>	"	"	96
"	182. <i>Cuvântare despre taina preoției</i>	"	Viena	97, 160
"	183. <i>Triod</i>	"	Râmnice	97
(1784)	184. <i>Înștiințare pentru reglementarea regimului iobagilor</i>	"	Blaj	97
1784	185. <i>Pentru slobozenia negustoriei</i>	"	"	97
"	186. <i>Poruncă răsculaților români</i>	"	Sibiu	98
"	187. <i>A doua poruncă răsculaților români</i>	"	"	98
"	188. <i>A treia poruncă răsculaților români</i>	"	"	98
"	189. <i>A patra poruncă răsculaților români</i>	"	"	98
"	190. <i>Rânduiala cea nouă a vămilor</i>	"	Viena	98
(1785)	191. Ioan, Gura-de-aur, <i>Cuvânt la Dumînica pogorîrei Sf. Duh</i>	"	"	98
1785	192. <i>Învățatură pentru recensămînt</i>	"	Sibiu	99
(1786)	193. <i>Învățatură despre strămutare</i>	"	"	99
1785	194. <i>Rânduialu pentru reglementarea iobăgiei</i>	"	"	99
"	195. <i>Ponturi pentru pedeapsa dezertorilor</i>	"	"	99
1786	196. <i>Antologhion</i>	"	Râmnice	99
"	197. <i>Penticostar</i>	"	Blaj	100
"	198. Iosif II, <i>Rânduiala căsătoriilor</i>	"	Sibiu	100
"	199. Iosif II, <i>Rânduiala divorțurilor</i>	"	"	100
"	200. Leon, <i>Pastorală</i>	"	[Iași]	101
"	201. <i>Pentru finarea sărbătorilor</i>	"	Blaj	101
"	202. <i>Povînire</i>	"	Sibiu	101
"	203. <i>Pravilă</i>	nemt. și rom.	Lemberg	101
1787	204. <i>Intrebări și răspunsuri</i>	românește	Iași	101
"	205. <i>Liturgie</i>	"	București	101
"	206. <i>Psaltire</i>	"	Râmnice	102
"	207. <i>Circulară pentru strângerea birurilor</i>	"	Sibiu	102
(1787)	208. <i>Decretum cu diferite rânduiale</i>	"	(Sibiu)	102

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1787 (1787)	209. <i>Invățătură împotriva călzezii oilor</i> 210. Ioan Bob, <i>Inștiințare despre sărbătorile anului</i>	românește	Sibiu	102
1787	211. Iosif II, <i>Instrucțiii</i>	"	Blaj	102
1788	212. <i>Octoih</i>	"	Sibiu	102
"	213. Budelko, Doctorul, <i>Cuprinderea meșteșugurilor</i>	"	Râmnic	103
"	214. Iosif II, <i>Pravila cerșetorilor</i> . . .	"	Sibiu	103
"	215. <i>Inștiințare poruncitoare</i>	"	"	103
"	216. <i>Invățătură pentru ciulanții</i>	"	"	103
(1788)	217. <i>Inștiințare</i>	"	(Sibiu)	104
1788	218. <i>Măsuri contra incendiilor</i>	"	Sibiu	104
"	219. <i>Vestire pentru importul lulelelor</i> . . .	"	"	104
"	220. <i>Vestire pentru urmărirea a doi soldați hoți</i>	"	"	104
1789	221. <i>Aritmetică</i>	rom. și nemt.	"	104
"	222. Dimitrie Cantemir, <i>Descrierea Moldovei</i> , trad. de Vasilie Levșin	rusește	Moscova	105
"	223. <i>Evhologhion</i>	românește	Blaj	106
"	224. <i>Rânduiala paraclisurilor împărătești</i>	"	(Iași)	106
"	225. Mihail Strilbițchi, <i>De-ală casii vorbe rusești și moldovenești</i>	rus. și rom.	Iași	107
"	226. <i>Ceaslov</i>	rusește	"	107
"	227. <i>Circulară</i>	românește	Sibiu	107
"	228. <i>Inștiințare</i>	"	"	107
"	229. <i>Rânduiala pădurilor Ardealului</i>	"	"	107
"	230. <i>Rânduiala conscripției chirilor</i>	"	"	107
"	231. <i>Regulamentul decorațiilor</i>	"	?	108
"	232. <i>Vestire</i>	"	Sibiu	108
1790	233. <i>Octoih</i>	"	Iași	108
"	234. <i>Instrucțiii privind cărăușia</i>	"	Cluj	108
(1790-92)	235. <i>Protocol al nou născuților</i>	"	(Sibiu)	108
1791	236. <i>Circulară</i>	nemt. și rom.	Lemberg	108
1792	237. <i>Bucvar</i>	românește	Dubasari	108
"	238. <i>Iertare dezertorilor</i>	"	Cluj	109
"	239. <i>Rânduieli românești vechi privind oieritul</i>	"	"	109
1793	240. Molnar Ioan, <i>Paraenesis ad auditores chirurgiae</i>	latinește	"	109
(1793)	241. <i>Psaltire</i>	românește	Râmnic	109
1793	242. <i>Indatoririle slujilor către slăpâni</i>	"	Cluj	109
"	243. <i>Protocol al răposașilor</i>	"	Viena	110
(1794)	244. <i>Ceaslov</i>	"	(Sibiu)	110
1794	245. <i>Molitvenie</i>	"	Iași	110
(1794)	246. Iacov, <i>Instrucțiuni preoților</i>	"	(Iași)	110
1795	247. <i>Poezii noi</i>	"	?	111
"	248. Molnar I., <i>Economia stupilor</i>	"	Viena	111
"	249. Francisc II, <i>Ordin de pedepsire</i>	"	Sibiu	111
"	250. <i>Măsuri contra tâlhărilor</i>	"	Cluj	111
1796	251. <i>Liturghie</i>	"	București	111

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1804	294. Iosif II, <i>Inștiințare despre reglementarea sărbătorilor la Uniți și Neuniți</i>	românește	(Blaj)	120
"	295. Mitrovschi, <i>Inștiințare cătanelor îmbătrânite</i>	"	Sibiu	121
"	296. Veniamin, <i>Pastorală in post . . .</i>	"	(Iași)	121
(1805-6)	297. <i>Mestesugul zidirii și al stingerii focului</i>	"	(Blaj)	121
1805	298. <i>Onomasticon... principis Iosif . . .</i>	"	Buda	122, 161
"	299. Polizois Kontos, <i>Inn lui Const. Alexandru Ypsilanti Voevod . . .</i>	grecoște	Viena	122
(1805)	300. Meletie, <i>Inștiințare despre cărți tipărite în Ardeal</i>	românește	(Iași)	122
1805	301. <i>Măsuri pentru ferirea de boale contagioase</i>	"	?	123
"	302. <i>Pentru ultuirea vărsatului</i>	"	(Sibiu)	123
"	303. <i>Ponturi pentru iertarea dezertorilor</i>	"	"	124
"	304. <i>Rugăciune în vreme de foamete și de război</i>	"	"	124
1806	305. Aaron Vasilie, <i>Versuri veselitoare la zioa numelui... lui Ioann Bobb . . .</i>	"	Sibiu	124
"	306. Aaron Vasilie, <i>Versuri veselitoare la zioa numelui... lui Ioann Bobb . . .</i>	"	"	124
"	307. <i>Istoria bibliotecă</i>	"	Buda	125
(1806-12)	308. <i>Pentru biruința asupra soprotivnicilor</i>	"	?	125
1806	308 a. Caragea, Ioan Nicolae Const., <i>Gramatica limbii franceze</i>	grecește	Viena	125, 161
"	309. Baronul Ioachim Bedeus v. Schaarberg, <i>Luminate Invățături . . .</i>	românește	Cluj	125
"	310. Carol, General al Oastelor impărătești, <i>Iertare dezertorilor . . .</i>	"	Sibiu	125
"	311. Francisc al II-lea, Impar. Austriei <i>Proclamație</i>	"	"	125
"	312. Iacov, Mitr. Moldovei, <i>Pastorală . . .</i>	"	Iași	125
"	313. <i>Inștiințare</i>	"	(Blaj)	126
1807	314. <i>Paraclisul Născătoriei de Dumnezeu . . .</i>	"	Brașov	126
"	315. <i>Liturghii</i>	"	Sibiu	126
"	316. <i>Mineiu pe luna Martie</i>	"	Buda	126
"	317. <i>Vieața și pildele lui Esop</i>	"	Sibiu	126
"	318. <i>Invățături</i>	"	(Sibiu)	127
"	319. <i>Patenș monetar</i>	"	?	127
1808	320. <i>Bucovină</i>	"	Buda	127
"	321. <i>Catavasier</i>	"	Sibiu	127
"	322. Anton de Marki, <i>Estract din Gramatica germano-română</i>	nemțește	Cernauți	128
"	323. Vasilie Popp, <i>Elegia... Carolo Michaeli Moger</i>	latinește	Cluj	128
"	324. Vasilie Popp, <i>Elegia ... Georgio Banffi</i>	"	"	128
"	325. <i>Psaltire</i>	românește	Blaj	129

Anul	C A R T E A	Limba	Locul	Pag.
1808	326. Francisc I. Impăratul Austriei, <i>Orânduială despre batalioanele de granită</i>	nemt. și rom.	(Sibiu)	129
"	327. <i>Poruncă către toți proestoșii mă-năstirilor</i>	românește franțuzește	Iași Paris	129 129
1809	328. Ion Demian. <i>Tableau géographique</i>	rom. și lat.	Buda	129
"	329. Győrfy Andreas. <i>Ad Sabbathum Tököly</i>	românește	"	130
"	330. <i>Insemnarea puselor înainte învățături</i>	românește	Cluj	130
"	331. Vasilie Popp. <i>Elegia ... Emerico Wass</i>	latinește	Cernauți	130
"	332. Vasile Țintilă. <i>Calendariu</i>	românește	"	130
1810	333. <i>Insemnarea puselor înainte învățături</i>	"	Buda	130
"	334. Vasilie Popp. <i>Elegia ad inclytos status</i>	latinește	Cluj	131
"	335. Circulară pentru impozitul pe moșteniri	nemt. și rom.	Lemberg	131
"	336. Circulară	"	"	131
"	337. Circulară	"	"	131
"	338. Circulară monetară	românește	?	131
"	339. Francisc I. Patent pentru impozitul pe moșteniri	nemt. și rom.	(Lemberg)	132
"	340. Nectarie. Episc. Râmnicului. <i>Carte de diaconie</i>	românește	Râmnic	132
1811	341. Barac Ion. <i>Gratulație prea-o-sfîntului domn Vasile Moga. episcopul neunit</i>	"	Brașov	132, 162
"	342. <i>Bucoavnă</i>	"	"	132
"	343. <i>Ceasoslov</i>	"	"	132
"	344. <i>Ceaslov</i>	"	Buda	132
"	345. <i>Octoih</i>	"	Iași	133
"	346. Rozsa Georg.. Const. <i>Oratio de praestantia praxeos medicar rationalis</i>	latinește	Viena	133, 162
"	347. <i>Voroavă de întâciuirea Sf. Apostoli</i>	românește	Neamț	133
"	348. <i>Circulară monetară</i>	"	?	133
"	349. <i>Circulară monetară</i>	"	"	133
"	350. <i>Circulară monetară</i>	"	"	133
"	351. <i>Circulară monetară</i>	"	"	133
"	352. <i>Circulară monetară</i>	"	"	133
"	353. <i>Circulară monetară</i>	"	"	133
"	354. <i>Circulară monetară</i>	"	"	133
"	355. <i>Circulară</i>	nemt. și rom.	Lemberg	133
"	356. <i>Protocolum al botizașilor</i>	românește	Sibiu	134
"	357. <i>Protocolum al căsătorișilor</i>	"	"	134
"	358. <i>Protocolum al morților</i>	"	"	134
"	359. Vasile Țintila. <i>Calendar</i>	"	Cernauți	134
1812	360. <i>Apostol</i>	"	Blaj	134
"	361. <i>Calendar pe anul 1812</i>	"	Buda	135

Anul	C A R T E A	Limba	Locul	Pag.
1812	362. <i>Psaltire</i>	românește	(Sibiu)	135
"	363. <i>Circulară monetară</i>	"	?	135
"	364. <i>Circulară monetară</i>	"	"	135
"	365. <i>Circulară monetară</i>	"	"	135
"	366. <i>Regulament silvic</i>	"	"	135
"	367. Vasile Tintila, <i>Calendar</i>	"	Cernăuți	135
1813	368. Vasile Tintilă, <i>Nu Haas-Kalender</i>	nemțește	"	136
"	369. Const. Diaconovici-Loga, <i>Carac-</i> <i>tere caligrafice</i>	românește	(Buda ?)	136
"	370. Vasilie Popp, <i>Elegia de laudibus</i> <i>Medicinae</i>	latinește	Viena	136
"	371. <i>Circulară în privința oicrilor</i> . .	românește	?	137
"	372. Francisc I, Impăr. Austriei, <i>Rân-</i> <i>duială spre alcătuirea unui înainte</i> <i>primitoriu funduș</i>	"	"	137
"	373. Francisc I, Impar. Austriei, <i>Cir-</i> <i>culară monetară</i>	"	"	137
"	374. Francisc I, Impar. Austriei, <i>Rân-</i> <i>duială nouă în privința loteriei</i> . .	"	"	137, 162
"	375. Peter, Graf v. Goes, <i>Apel adresat</i> <i>Bucovinenilor</i>	nemț. și rom.	Lemberg	137
"	376. <i>Gramote, ucazuri și broșuri</i> . . .	românește	(Chișinău)	138
"	377. <i>Indemnuri pentru vindecarea bo-</i> <i>lelor</i>	"	Sibiu	138
"	378. <i>Sfaturi contra ciumei</i>	"	?	138
"	379. Daniil Vlahovici, Episc. Bucovi- nei, <i>Pastoralnică scrisoare</i>	"	Cernăuți	138
1814	380. <i>Bucoavnă</i>	"	Buda	138
"	381. <i>Bucoavnă</i>	rom. și rus.	Chișinău	138
"	382. <i>Ceasoslov</i>	românește	Râmnic	139
"	383. Vasilie Popp, <i>Elegia Francisco</i> <i>primo</i>	latinește	Viena	139
"	384. Samuil Klein (Micu), <i>Prospect</i> <i>pentru dicționar</i>	"	Buda	139
"	385. Alexandru I, Impar. Rusiei, <i>Ma-</i> <i>nifest de încheierea păcii cu Franța</i>	românește	Chișinău	141
"	386. Alexandru I, Impăr. Rusiei, <i>Ucaz</i> <i>la sfârșitul razboiului franco-rus</i>	"	"	141
"	387. <i>Apel pentru ridicarea unui monu-</i> <i>ment Tarului Alexandru I</i>	"	"	141
"	388. Francisc I, Impar. Austriei, <i>Pentru</i> <i>ferirea pricinilor între morari</i>	nemț. și rom.	Lemberg	142
"	389. <i>Ponturi pentru iertarea dezerto-</i> <i>rilor</i>	românește	(Sibiu)	142
"	390. <i>Rânduială pentru altoarea contra</i> <i>vărsatului</i>	"	?	142
"	391. Vasile Tintilă, <i>Calendar</i>	"	Cernăuți	142
"	392. Vasile Tintila, <i>Calendar veșnic</i>	"	"	142
"	393. <i>Ucaz de rugăciuni pentru izbăvi-</i> <i>rea Bisericii și a Rusiei de nă-</i> <i>vălirea Gallilor</i>	"	Chișinău	143

Anul	C A R T E A	Limba	Locul	Pag.
1815	394. <i>Bucoavnă</i>	rus. și rom.	Chișinău	143
"	395. <i>Ceaslov</i>	românește	(Râmnic)	143
"	396. <i>Molebnic</i>	"	Chișinău	144
"	397. Const. Vardalah, <i>Arta retoricei</i>	grecește	Viena	144
"	398. Alexandru I, Impăr. Rusiei, <i>Manifest de începerea războiului</i>	românește	Chișinău	145
"	399. Alexandru I, Impăr. Rusiei, <i>Manifest la logodna marii cneghine Ecaterina Pavlovna</i>	"	S. Petersburg	145
"	400. <i>Descrierea planetei «Pilă tătarască»</i>	"	?	145
"	401. Ivan Marcovici Garting, Ocăr-mitorul Basarabiei, <i>Scrisoare adresată Mitropolitului Gavril Bănulescu</i>	"	Chișinău	145
"	402. Gavril Bănulescu-Bodoni, Mitr. Basarabiei, <i>Sfaturi pentru trimiterea copiilor la seminar</i>	"	"	145
"	403. <i>Invățături despre cultura cartofilor</i>	"	?	145
"	404. Ivan Marcovici Garting, Ocăr. Basarabiei, <i>Scrisori pentru repaosul duminical</i>	"	Chișinău	145
"	405. Samuil Pataki, Dr., <i>Despre ciumă</i>	"	[Cluj]	145
"	406. <i>Ucaz pentru adăogirea titlului de „Tarul Polsei”</i>	"	(Chișinău)	145
1816	407. <i>Calendar</i>	"	(Sibiu)	146
"	408. <i>Catihisis mic</i>	"	Buda	146
"	409. <i>Invățătură pentru ultuirea vărsătului</i>	"	Chișinău	146
"	410. <i>Pravila căsătoriei</i>	"	Cernăuți	146
"	411. <i>Prohodul Mântuitorului Hristos</i>	"	Buzău	147
"	412. <i>Psaltire</i>	"	Brașov	147
"	413. <i>Psaltire</i>	"	Mănăst. Neamț	147
"	414. <i>Actul Sfintei Alianțe</i>	"	Chișinău	147
"	415. Alexandru I, Impăr. Rusiei, <i>Ordin de numirea unui imputernicit în Basarabia</i>	"	"	148
"	416. Bahmetev, Imputernicitul Basarabiei, <i>Înștiințare</i>	rus. și rom.	"	148
"	417. <i>Circulară pentru ajutorarea invăților de războiu</i>	românește	?	148
"	418. <i>Formă de ectenii</i> (pentru Cneghina Ecaterina Pavlovna)	"	(Chișinău)	148
"	419. Gavril Banulescu-Bodoni, Mitrop. Basarabiei, <i>Pastorală pentru depunerea jurământului</i>	rus. și rom.	"	148
"	420. Gavril Bănulescu-Bodoni, Mitrop. Basarabiei, <i>Apel pentru depunerea jurământului</i>	"	Chișinău	148
"	421. <i>Indreptare despre folosința ghindei</i>	românește	?	149
"	422. <i>Polihronismos</i>	"	(Chișinău)	149
1817	423. <i>Calendar</i>	"	Buda	149

Anul	C A R T E A	Limba	Locul	Pag.
1817	424. <i>Carte de rugăciuni</i>	românește	Buda	149
"	425. <i>Adăogire către Tablile Inaltelor Prăznuiri</i>	"	(Chișinău)	149
1818	426. <i>Indreptare pentru trecerea vitelor</i>	"	[Cluj]	150
"	427. <i>Pravilele pentru rânduiala scoaterii sării</i>	rus. și rom.	(Chișinău)	150
1819	428. Alexandru I, Impăr. Rusiei, <i>Manifest despre nasterea Mariei, fiicea Cneazului Nicolai Pavlovici</i>	românește	S. Petersburg	150
"	429. <i>Formă la ecenii</i>	"	Chișinău	150
"	430. <i>Instrucție pentru magistratualiști</i>	"	?	150
1820	431. <i>Rânduiala cântării celor 42 psalmi deosebi</i>	"	București	150
"	432. Gheorghe Kleobul, <i>Manual despre metoda alilodidactică</i>	grecește	Iași	150
"	433. Balmetev, Guver. Basarabiei, <i>Dispoziții pentru alegerea deputaților</i>	rus. și rom.	(Chișinău)	151
"	434. <i>Formă la ecenii</i>	românește	Chișinău	151
1821	435. Adunare a stambelor Sf. Evangheliei	"	Man. Neamțului	151
"	436. <i>Apel pentru ajutorarea pribegilor creștini</i>	ruș. și rom.	(Chișinău)	151
1822	437. <i>Formă la ecenii</i>	românește	Chișinău	151
"	438. Hâncu Iacob și Teodor Bobeica, <i>Table lancasteriene moldovenești</i>	"	(Chișinău)	152
"	439. <i>Proscocimidiia Sfintei Liturghii</i>	"	Chișinău	152
1823	440. <i>Octoih</i>	"	Cernauți	152
"	441. Alexandru I, Impăr. Rusiei, <i>Manifest pentru logodnă</i>	"	Chișinău	152
"	442. Alexandru I, Impăr. Rusiei, <i>Manifest și actul Sfintei Alianțe</i>	"	"	152
"	443. Dimitrie, Mîtr. Basarabiei, <i>Pastorală pentru înființarea școalelor lancasteriene</i>	rus. și rom.	"	152
"	444. <i>Instrucții pentru metricile și vedomostile de ispovedanie</i>	românește	"	152
"	445. <i>Înștiințare despre aşazăarea soroacelor de apelație</i>	rus. și rom.	"	152
"	446. <i>Patent împotriva schimosirii trupului</i>	românește	[Cluj]	152
1824	447. <i>Hrisovul lui Alex. Mavrocordat</i>	rus. și rom.	(Chișinău)	153
"	448. <i>Indreptare despre modul ținerii de contumacie</i>	rom. și ung.	?	153
"	449. <i>Pravile pentru dezrădăcinarea faptelor rele</i>	românește	(Chișinău)	153
1825	450. <i>Ceaslov</i>	"	București	153
"	451. <i>Schematismus... cleri dioecesis Magno-Varadinensis graeci ritus catholicorum</i>	rom. și lat.	Oradea-Mare	153, 162
"	452. <i>Adăogire la tabla împărăteștilor zile</i>	românește	Chișinău	153
"	453—455. <i>Formă la ecenii</i>	"	"	153, 154
"	456. <i>Înștiințare despre schimbări fiscale</i>	rus. și rom.	(Chișinău)	154

Anul	C A R T E A	Limba	Locul	Pag.
?	457. Nicolae I, Impăr. Rusiei, <i>Manifest de iertarea și ușurarea pedepselor și a dărilor</i>	rus. și rom.	(Chișinău)	154
1826	458. <i>Bucovnă</i>	românește	(București)	154
"	459. Paladi T., <i>Aberedar lancasterian</i>	"	București	154
"	460. <i>Strastnic</i>	"	Buda	154
"	461. <i>Afiș pentru reprezentăție de scămalorie</i>	"	Iași	154
"	462. <i>Inștiințare pentru organizarea ocolășilor</i>	rus. și rom.	(Chișinău)	155
"	463. Nicolae I, Impăr. Rusiei, <i>Desmințire de sponuri</i>	românește	Petersburg	155
"	464. Nicolae I, Impăr. Rusiei, <i>Inștiințare despre succesiunea tronului</i>	"	Moscova	155
"	465. <i>Polihronismos</i>	"	Chișinău	155
1827	466. Molnar Iosephi, <i>Betrachtungen über die vereinigte allgemeine Versorgungsanstalt</i>	nemțește	Viena	155
"	467. <i>Formă la ecenii și adăogire la tabla împărăteștilor praznire</i> . . .	românește	Chișinău	155
"	468. <i>Molitvă la îngrăzirea de foamete</i> . . .	rus. și rom.	(Chișinău)	156
"	469. Nicolae I, Impăr. Rusiei, <i>Manifest la nașterea fiului Constantin</i> . . .	românește	Petersburg	156
1828	470. <i>Ceasoslov</i>	"	București	156
"	471. <i>Arătare pentru rânduirea recensământului</i>	rom. și rus.	(Chișinău)	156
"	472. <i>Instrucție contra ciumei la vite</i> . . .	rus. și rom.	"	156
"	473. <i>Inștiințare pentru guberniile declarate sub stare militară</i>	"	"	156
"	474. <i>Inștiințare</i>	românește	"	156
"	475. Nicolae I, Imp. Rusiei, <i>Inștiințare despre moartea mamei sale</i> . . .	"	Petersburg	156
"	476. <i>Ucaz pentru curmarea fugăritului</i> . . .	rus. și rom.	(Chișinău)	157
"	477. Mihail Voronțov, Imputern. Basarabiei, <i>Inștiințare despre ciumă</i> . . .	"	"	157
?	478. Mih. Voronțov, <i>Inștiințare pentru ușurarea și plata dărilor</i>	"	"	157
1829	479. <i>Psaltire</i>	românește	București	157
"	480. <i>Inștiințare pentru ciumă</i>	"	(Chișinău)	157
"	481. <i>Inștiințare despre trecerea armatei rusești peste Balcani</i>	"	"	157
"	482. <i>Pravili pentru dizrădecinarea crăciimăriei</i>	rus. și rom.	"	157
"	483. <i>Ucaz pentru înființarea iarmarocului de Sf. Dumitru</i>	"	"	157
1830	484. <i>Ceaslov</i>	românește	(Sibiu)	158
"	485. Moise Noac, <i>Heroicon acrostichio-echonicum Alexandro ab Hohenlohe</i>	latinește	Oradea-Mare	158
"	486. <i>Schematismus... cleri dioecesis Magno-Varadinensis graeci ritus catholicorum</i>	rom. și lat.	"	158, 162

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1830	487. <i>Inștiințare despre curățirea Basarabiei</i>	românește	Chișinău	158
"	488. <i>Istoria sfînțirii M-rii Neamțului și Istoria Sfintei Icoane a Maicii Domnului</i>	rom. și sărb.	(Măn. Neamțul)	158
"	489. <i>Sf. Sinod, Ucaz pentru vîrstă tinereilor cununați</i>	rus. și rom	(Chișinău)	159
II. INDREPTĂRI				
1510	2. <i>Octoih</i> , tipărit de Macarie	slavonește	(Târgoviște)	165
1512	3. <i>Evangheliar</i> , tipărit de Macarie	"	"	167
1547	7—8. <i>Apostol</i> , tipărit de D. Liubavič	"	Târgoviște	167
1558	9. <i>Triod-Penticostar</i> , tip. de Coresi	"	"	167
1561	10. <i>Evangheliar</i> , tipărit de Coresi	românește	Brașov	169
1563	12. <i>Apostol</i> , tipărit de Coresi	"	(Brașov)	169
1564	13. <i>Tâlcul evangeliilor și Molitvenicul</i> , tipările de Coresi	"	"	170
1569	15. <i>Sbornicul</i> , part. a 2-a, tip. de Coresi	slavonește	"	171
1570	16. <i>Psaltire</i> , tip. de Coresi	românește	"	171
1574	17. <i>Octoih</i> , tip. de Coresi	slavonește	"	171
1578	21. <i>Triod</i> , tipărit de diaconul Coresi	"	"	172
"	22. <i>Octoih mic</i>	"	"	172
1579	23. <i>Evangheliar</i> , de Coresi și Mănăilă	"	"	172
1580	25. <i>Evangheliar</i> , (tip. de Lorinț?)	slav. și rom.	(Brașov)	172
"	27. <i>Octoih mic</i> , (tip. de Lorinț?)	românește	(Alba-Iulia)	173
"	28. <i>Sbornic</i> , tip. de diaconul Coresi	slavonește	Sas-Sebeș	173
?	29. <i>Evanghelie cu învățătură</i> , de Coresi	românește	Brașov	174
1582	30. <i>Palia</i> , tip. de Șerban și Marien	"	Oraștic	174
1635	35. <i>Molitvenic</i>	slavonește	Cămpulung	181
1688	37. <i>Psaltire</i> , tip. de Ieromonah Ștefan din Ohrida	"	(Govora)	188
1640	38. <i>Catehism calvinesc</i>	românește	(Alba-Iulia)	188
"	39. <i>Pravila</i>	"	Govora	189
1642	42. <i>Evanghelie învățătoare</i>	"	"	189
"	43. <i>Invațături</i>	"	Cămpulung	189
1643	44. <i>Antologhion</i>	slavonește	"	189
"	45. <i>Carte de învățătură</i>	românește	Iași	190
1644	46. <i>Evanghelie învățătoare</i>	"	Man. Dealului	190
1645	48. <i>Varlaam, Răspunsul împotriva Catehismului calvinesc</i>	"	(Man. Dealului?)	190
1647	52. <i>Thomas a Kempis, Imitarea lui Christos</i> , trad. din latinește de Udriște Năsturel	slavonește	Man. Dealului	194
1649	55—56. <i>Triod-Penticostar</i>	"	Târgoviște	200
1652	61. <i>Indreptarea legii</i>	românește	"	201
"	62. <i>Târnosanie</i>	"	"	201
1656	64. <i>Catehismul calvinesc</i>	"	(Alba-Iulia)	201
1673	65—66. <i>Dosoftei, Psalmirea în versuri și Acatistul Maicii Domnului</i>	"	Uniev	202
1677	67. <i>Pilutio, Catechismul creștinesc</i>	"	Roma	202

Anul	C A R T E A	Limba	Locul	Pag.
1678	68. <i>Cheia înțelesului</i>	românește	București	202
1679	69. Dosofteiu, <i>Dumnezeiasca Liturghie</i>	"	Iași	202
1681	72. Dosofteiu, <i>Molitvenic de 'năles . . .</i>	"	"	203
1682	73. Dosofteiu, <i>Viețile Sfinților</i>	"	"	204
1683	77. Dosofteiu, <i>Liturghie și Rugăciuni</i>	"	"	204
"	79. Dosofteiu, <i>Parimiile</i>	"	"	204
"	80. <i>Sicriul de aur</i>	"	Sas-Sebeș	205
"	81. Simeon, Arhiepisc. Tesalonicului <i>In contra eresilor</i>	grecește	Iași	206
1685	82. <i>Cărare pe scură</i>	românește	Belgrad	206
"	83. <i>Slujba Sfinților martiri Sergiu și Bachu</i>	grecește	Iași	206
1687	84. <i>Creaslovești</i>	românește	Belgrad	206
1688	86. <i>Biblia</i>	"	București	206
1689	88. <i>Poveste la 40 de mucenici</i>	"	Alba-Iulia	207
1690	89. Maxim Peloponezianul, <i>Manual în contra schismei Papistușilor</i>	grecește	București	207
"	90. Meletie Sirigul, <i>Întăriminarea la principiile catolice și la chestiunile lui Ciril Lucaris</i>	grecește	"	207
1696	101. <i>Ciaslovești</i>	românește	Sibiu	207
"	102. <i>Orânduiala slujbei S-lor Constantin și Elena</i>	slav. și rom.	Snagov	208
1697	104. <i>Tâlcuirea Liturghiei</i>	românește	Iași	208
"	106. <i>Antologhion tip. de Antim Ivireanu</i>	grecește	Snagov	209
1698	111. <i>Mineiul, tip. de Episcopul Mitrofan</i>	românește	Buzău	209
1699	113. <i>Bucoavnă</i>	"	Belgrad (Ardeal)	209
"	114. <i>Carte sau lumină</i>	"	Snagov	210
"	116. <i>Molitvenic</i>	"	Buzău	210
"	117. <i>Mărturisirea credinței ortodoxe</i>	grecește	Snagov	211
1700	118. <i>Invățături creștinești</i>	românește	"	213
1701	125. <i>Psallire</i>	"	Buzău	213
"	128. Ștefan Brâncoveanu, <i>Cuvânt pa-negiric la martirul Ștefan</i>	grecește	București	213
"	129. Ioan Comnen, <i>Proshinitorul Sfântului Munte</i>	"	Snagov	213
"	130. <i>Liturghier</i>	grec. și arăb.	"	215
(1702)	131. <i>Invățătură de șapte taine</i>	românește	(Buzau)	215
1702	132. <i>Liturghie</i>	"	Buzău	216
"	133. Paul Baranyi, <i>Pânea pruncilor</i>	grecește	(Alba-Iulia)	216
"	134. <i>Slujba cuvioasei Matrona Hiopolita</i>	grecește	(București)	217
"	135. Ștefan Brâncoveanu, <i>Cuvânt pa-negiric la martirul Ștefan, ed. II</i>	"	București	217
"	136. Hrisant Patriarhul Ierusalimului, <i>Despre preoție</i>	"	(București)	217
"	137. <i>Ceaslov</i>	grec. și arab.	București	218
1703	138. Canisius, <i>Catechism</i> , tradus de G. Buitul	românește	Cluj	218
"	139. <i>Noul Testament</i>	"	București	322
"	142. Ștefan Brâncoveanu, <i>Cuvânt pa-negiric la Adormirea Născătoarei</i>	grecește	(București)	218

Anul	C A R T E A	Limba	Locul	Pag.
1703	143. <i>Ceaslov</i>	slav. și rom.	(București)	218
1704	144. <i>Apostol</i>	românește	Buzău	219
"	145. Radu Brâncoveanu, <i>Cuvântare la patima cea mărturitoare</i> . . .	grecește	București	219
1705	147. <i>Antologhion</i>	românește	Râmnic	219
"	148. <i>Slujba Sf. Visarion, episc. Larissei</i>	grecoște	București	219
1706	150. <i>Slujba Născătoarei de Dumnezeu</i>	slav. și rom.	Râmnic	219
"	150 ₁ . <i>Molitvenic</i>	românește	"	220
"	151. <i>Octoih</i>	"	"	220
"	152. Gheorghe Maiota, <i>Cuvânt la Patima Domnului</i>	grecește	"	221
"	153. Radu Brâncoveanu, <i>Cuvânt panegiric la Sf. Nicolae</i>	arăbește	Alep	222
1710	154. <i>Psaltire</i>	grecește	Târgoviște	222
"	159. <i>Slujba Sfintei Ecaterina și Prochiinitorul Muntelui Sinai</i>	"	"	223
1712	160. <i>Panopia dogmatică</i>	românește	"	223
1713	162. <i>Octoih</i>	grecește	"	223
1715	166. <i>Maxime filosofice</i>	românește	"	223
"	170. <i>Ceaslov</i> , trad. de Antim Ivireanu	grecește	București	224
"	172. Antim Ivireanu, <i>Sfătuiri creștine-politice</i>	"	Târgoviște	224
"	173. Chirisan, <i>Despre oficii, clerici...</i>	grecește	"	224
"	175. Dositeiu, <i>Istoria Patriarhilor Ierusalimului</i>	"	București	224
1716	176. Al. Mavrocordat, <i>Istoria sfântă</i>	"	Râmnic	224
1723	183. <i>Acolitia sfinților Neofit și Maxim</i>	"	"	224
1724	185. Damaschin, Episcop. Râmniciului, <i>Invățătură pentru șapte taine</i>	românește	Râmnic	224
1725	186. <i>Psaltire</i>	"	"	225
1724	188. N. Mavrocordat, <i>Despre datorii</i>	grec. și lat.	Londra	225
1726	189. <i>Antologhion</i>	slav. și rom.	Iași	225
"	190. <i>Catechismus</i>	românește	Sâmbata-Mare	225
"	193. <i>Întăia invățătură pentru tineri</i> ed. I	slav. și rom.	Râmnic	233
1728	196. <i>Liturgie</i>	românește	București	233
"	198. Hrisant, Patriarhul Ierusalimului, <i>Manual despre superioritatea Ierusalimului și a Sfânt. Mormânt</i>	grecește	Ierusalim	234
1731	201. <i>Ceaslov</i>	slav. și rom.	București (?)	235
"	202. <i>Octoih</i> , ed. II	românește	București	235
1732	206. <i>Invățătură preoților pe scurt de șapte taine</i>	"	Iași	235
1733	207. <i>Calendarul lui Petcu Șoanul</i>	"	Brașov	237
1734-5	209. D. Cantemir, <i>Istoria Imperiului Otoman</i> , trad. de N. Tindal	englezeste	Londra	237
1735	211. <i>Psaltire</i>	slav. și rom.	București	238
1736	213. <i>Octoih</i>	românește	"	238
1741	218. Antim, <i>Invățătură bisericescă, ed. II</i>	"	"	238
"	220. <i>Liturgie</i> , ed. II	"	"	238
"	221. <i>Molitvenic</i>	"	"	239

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1743	228. <i>Acatistul Născătoarei de Dumnezeu</i>	românește	Buzău	239
"	230. <i>Apostol</i>	"	"	239
"	234. <i>Psaltire</i>	"	Iași	240
1744	235. <i>Bucoavnă</i> , ed. II	"	Cluj	240
"	236. <i>Catavasier</i>	"	Rădăuți	240
1745	240. <i>Ceaslov</i>	"	Râmnice	241
"	243. <i>Liturghia Sf. Ioan Gură-de-aur</i> .	"	Rădăuți	242
1746	247. <i>Invățatură pentru șapte taine</i> . . .	"	Râmnice	242
"	250. <i>Psaltire</i>	"	"	242
1747	252. <i>Catavasier</i>	rom., grec., slav.	"	242
1747	261. <i>Triod</i>	românește	București	243
1748	264. <i>Psaltire</i>	"	"	243
1749	270. <i>Preoția</i>	"	Râmnice	243
"	271. <i>Prescurtare de rugăciuni din Psal-</i> <i>tire</i>	grecește	București	243
1750	273. <i>Catavasier</i> , ed. II	rom., grec., slav.	Râmnice	244
"	276. <i>Floarea adevărului</i>	românește	Blaj	244
"	277. <i>Octoih</i>	"	Râmnice	244
1752	281. <i>Antologhion</i>	"	"	245
1753	287. <i>Catehis mare</i>	"	Blaj	245
"	290. <i>Strastnic</i>	"	"	245
1754	291. <i>Molitvenic</i>	"	Iași	247
1755	293. <i>Antologhion</i>	"	"	247
1756	296. <i>Apostol</i>	"	"	247
"	299. <i>Invățatură creștinăescă</i> , ed. III-a .	"	Blaj	247
"	301. <i>Psaltire</i>	"	București	248
1758	310. Ambrosius Marlianus, <i>Teatru po-</i> <i>litic</i> , trad. de N. Mavrocordat	grecește	Lipsca	248
1759	313. <i>Liturghie</i>	românește	Iași	248
1760	321. Nil, Arhiepiscopul Solunului, <i>Car-</i> <i>te sau Lumină</i>	"	Râmnice	249
"	322. <i>Octoih</i>	"	Blaj	249
1761	325. P. P. Aaron, <i>Epistola consolatoria</i>	"	"	249
1763	331. <i>Acatistiariu</i>	"	"	249
"	332. <i>Ceaslov</i>	"	Iași	249
"	333. Joannis Damasceni, <i>Opera philo-</i> <i>sophica et theologica</i>	latinește	Blaj	250
1764	337. <i>Molitvenic</i>	românește	București	250
"	339. <i>Psaltire</i>	"	Blaj	250
1766	345. <i>Antologhion</i>	"	Râmnice	251
"	346. <i>Orologhion</i>	"	Blaj	251
1767	348. <i>Apostol</i>	"	"	251
"	350. <i>Liturghii</i>	"	Râmnice	251
"	352. <i>Psaltire</i>	"	Buzău	251
1769	364. <i>Catavasier</i> , ed. II	"	Blaj	251
1768	366. <i>Liturghie</i>	"	Buzău	252
"	367. <i>Triod</i>	"	București	252
1770	371. <i>Octoih</i>	"	Blaj	252
"	372. Petru Rumianțov, <i>Proclamație</i> .	"	Iași	254
"	373. T. Kavalliotis, Πρωτοπειρία	grecește	Veneția	254
1771	376. <i>Invățatură arhierească</i>	românește	Iași	254

Anul	C A R T E A	Limba	Locul	Pag.
1771	377. Petru Rumianțov, <i>Proclamație</i>	românește	Iași	255
1773	380. <i>Invățătura Ecaterinei a II-a</i>	"	" (București)	255
1774	386. <i>Hatișerif</i>	"	Râmnic	255
1776	395. <i>Mineul pe Octomvrie</i>	"	Viena	256
1777	400. <i>Aritmetică</i>	rom. și nemt.	Blaj	256
"	401. <i>Bucoavnă</i>	românește	(Viena)	256
"	405. <i>Catechism</i>	sârb., rom., nemt.	București	257
"	407. <i>Ceasoslov</i>	românește	Iași	257
"	408. <i>Ceaslov</i>	"	Râmnic	257
1779	423. <i>Psaltire</i>	"	Buda	259
1780	428. <i>Katekizmul cel mare pentru învățătura tuturor</i>	"	"	259
"	429. <i>Catekism pentru învățătura tinerelor</i>	"	București	261
"	432. <i>Liturghii</i>	"	Blaj	262
1781	444. <i>Catavasier</i>	"	București	262
"	445. <i>Cazanii</i>	"	Râmnic	262
"	448. <i>Minologhion</i>	"	Blaj	262
"	449. <i>Odă la moartea Mariei Teresiei</i>	"	Sibiu	262
1782	451. Samuil Klein (Micu), <i>Dissertatio de jejunis</i>	latinește	Viena	263
"	453. <i>Molitvenic</i>	românește	Râmnic	263
"	456. <i>Triod</i>	"	Blaj	263
1783	457. <i>Abecedar</i>	rom. și nemt.	românește	263
"	462. Sincai Gh., <i>Catechizmul cel mare</i>	"	"	263
1784	466. <i>Apostol</i>	"	București	263
"	467. Bob Ion, <i>Cuvânt... la zioa instalației</i>	"	Blaj	263
"	472. Samuil Klein (Micu), <i>Propovedanie... la îngropăciunea oamenilor morți</i>	"	"	263
"	475. <i>Molitvenic</i>	"	"	264
1785	483. <i>Alfavită cea sufletească</i>	"	Iași	264
"	484. <i>Calendar</i>	"	"	264
"	490. <i>Hrisovul lui Alex. I. Mavrocordat</i> . Domnul Moldovei	"	"	264
"	493. Ioan Molnar, <i>Economia stupilor</i>	"	Viena	264
"	495. Iosif II, Imparatul Austriei, <i>Proclamație pentru desființarea iobăgiei</i>	"	Sibiu	264
"	496. Ghi. Sincai, <i>Indreptare către Aritmetică</i>	"	Blaj	264
1786	499. Iosif II, Imparatul Austriei, <i>Proclamație pentru cadastru</i>	"	Sibiu	265
"	501. <i>Ceaslov</i>	"	Blaj	265
"	507. <i>Psaltire</i>	"	"	265
1787	512. <i>Poslanie</i>	"	Viena	265
"	513. <i>Rânduiala judecătorescă</i>	nemt. și rom.	"	266
"	515. <i>Slujba Sf. Stelian</i>	românește	Râmnic	266
"	516. Văcărescu Lenache, <i>Gramatică românească</i>	"	"	266

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1787	518. Ioan Gianni, <i>Respingerea tratatului lui Ocellus despre natura Universului</i>	grec. și franceză	Viena	267
1788	520. <i>Ducere de mâna către cinste</i>	rom. și nemț.	"	267
"	522. <i>Pravila de obște</i>	românește	"	267
1789	524. Mihail Strilbițchi, <i>Dialoguri ruso-românești</i>	"	Iași	267
1793	559. <i>Catavasier</i> , ed. IV	"	Blaj	267
"	561. <i>Ceaslov</i>	"	Viena	268
"	568. <i>Psaltire</i>	"	"	268
1794	571. <i>Calendar</i>	"	Sibiu	268
"	574. Balthasar Gracian, <i>Critul și Andronius</i>	"	Iași	268
1795	586. Dim. Cantemir, <i>Înămplările Cantacuzinilor și Brâncovenilor</i>	grecește	(Lipsca)	268
"	591. <i>Viiata și pildele lui Esop</i>	românește	Sibiu	270
"	594. Amfilohie Hotiniu, <i>De obște Gheografie</i>	"	Iași	271
"	596. Amfilohie Hotiniu, <i>Elemente aritmetice</i>	"	"	272
1796	598. Gh. Șincai, <i>Alfavit sau Bucoavnă</i>	latin., nemț., ung. și rom.	Blaj	272
"	606. <i>Bucoavnă</i>	rom. și nemț.	Buda	272
1797	607. <i>Bucoavnă</i> , ed. II-a	românește	Sibiu	272
"	613. Ucuta Const., <i>Noua Pedagogie</i>	aromânește	Viena	272
1798	616. Ioan Molnar, <i>Retorica</i>	românește	Buda	272
1799	618. Giulio Cesare Croce, <i>Bertoldo și Bertoldino</i>	"	Sibiu	272
1800	626. Millot, <i>Istorie universală</i> , trad. de I. Molnar	"	Buda	273
"	630. Gheorghe R. Golescu, <i>Atlas de tabele geografice</i>	"	Viena	273
1802	643. Acatistul și Paracrisul sf. Crucii	"	Sibiu	273
"	651. Dositheu Obradovici, <i>Sfaturile a înțelejériei cei sănătoase</i> , trad. de D. Tichindeal	"	Buda	273
1804-5	668. <i>Mineiu mare</i>	"	"	273
1804	669. M. Neustädter, <i>Ultuirea vărsatului de vacă</i>	"	Sibiu	273
1805	682. Ghi. Obradovici, <i>Aritmetică</i>	"	Buda	274
"	683. <i>Octoihul cel mic</i>	"	Brașov	274
"	688. Teofilact, <i>Tâlcuire la cele patru evanghelii</i>	"	Iași	274
1806	692. <i>Carticică care cuprinde multe lucruri spre folos</i> , trad. de Gavril Vînățchi	"	(București)	274
"	693. <i>Ceaslov</i>	"	Brașov	274
1806-7	695. Samuil Klein (Micu), <i>Ist. Românilor</i>	"	Buda	274
1806	696. Samuil Klein (Micu), <i>Prospect pentru Dictionarul latin-român-german-unguresc</i>	latin., rom. nemț. și ung.	"	276

Anul	C A R T E A	Limba	Locul	Pag.
1806	699. <i>Evanghelie</i>	românește	Sibiu	276
"	702. Gh. řincai, <i>Povăřuire cătră economia de câmp</i>	"	Buda	278
"	703. <i>Psaltire</i>	"	București	278
"	704. <i>Psaltire</i>	"	Sibiu	278
"	707. Mihail Cantacuzino, <i>Istoria Țării-Românești</i> , editată cu cheltuiala fraților Tunusli	grecește	Viena	280
1807	710. <i>Acatist</i>	românește	Buda	280
"	715. <i>Catihisis mic</i>	"	Brașov	280
"	716. <i>Ceaslov</i>	"	Sibiu	281
"	723. <i>Pannyhidă și litiuă mică</i>	"	Iași	281
"	724. <i>Polustav</i>	"	Buda	281
"	725. <i>Propemticon honoribus Samuelis Vulkân</i>	"	Oradea-Mare	281
"	730. Vasilie Aaron, <i>Versuri veselitoare</i>	"	Sibiu	281
1808	745. <i>Octoih mic</i>	"		283
"	747. <i>Polustav</i>	"	Blaj	283
"	748. Ioan Molnar, <i>Povăřuire cătră sporierea stupilor</i> , ed. II-a	"	Sibiu	284
"	750. <i>Rânduțală cumă să cuvine a cîntă cei doisprezéce psalmi deosebi</i>	"	Man. Neamțul	284
"	753. Gh. Const. Roja, <i>Untersuchungen über die Romanier... welche jenseits der Donau wohnen</i>	nem. și grec.	Pesta	284
1809	762. <i>Invățătură cătră dascalii normalicești</i>	românește	Sibiu	284
"	763. <i>Istoria Alexandrului celui mare</i>	"	?	285
"	771. Gh. Const. Roja, <i>Măestria ghiovăsirii românești cu litere latinești</i>	rom. și grec.	Buda	285
1810	778. Carol Filibert de Lastririe, <i>Invățătură despre bumbac</i>	românește	"	288
"	780. Anton de Marki, <i>Aufzug aus der... Sprachlehre in deutscher wallachischer Sprache</i> , ed. II-a	nemăște	Cernauți	288
"	786. Panait Nitoglu, <i>Gramatica rusogreacă</i>	grecește	Moscova	288
1811	793. <i>Ducere de mână cătră frumoasa scrisoare românească</i>	românește	Buda	289
"	794. <i>Molitvenic</i>	"	Brașov	289
"	798. <i>Psaltire</i>	"	Sibiu	289
1812	803. <i>Cartea legilor</i>	"	Cernăuți	290
"	811. [Prof. A. L. Mikan], <i>Pentru facearea zahărului</i>	"	Buda	293
"	813. Thomas a Kempis, <i>De urmarea lui Hristos</i>	"	Blaj	291
"	819. C. Vardalah, <i>Fizica experimentală</i>	grecește	Viena	295
1813	822. Mihail G. Boiagi, <i>Gramatica macrodo-română</i>	românește	Man. Neamț	296
"	839. <i>Viețile Sfinților din luna Aprilie</i>	"	"	296
1814	843. <i>Acatist și Paraclis</i>	"	"	296

Anul	C A R T E A	Limba	Locul	Pag.
1814	847. <i>Calendar... pre 100 de ani . . .</i>	românește	Budapestă	296
1814-5	851. <i>Gheografia sau Scrierea pământului, tom. I și II</i>	"	Buda	296
1814	855. <i>Răspunsul la cărtirea... asupra... lui Petru Maior</i>	"	"	299
"	856. <i>Polyeleul</i>	"	"	299
"	859. D. Tichindeal, <i>Fabule</i>	"	"	299
"	864. M. Partzulla, <i>Gramatica franceză</i>	grecește	Viena	299
1814-9	867. Evgenie Vulgaris, <i>Adoleschia filo-theos adecă Indeletnicire iubitoare de Dumnezeu, trad. de Mitropolitul Veniamin, tom. I—V</i>	românește	Iași Măn. Neamțului	299 299
1815	868. <i>Alegere din toată Psalmirea</i>	"	"	300
"	872. <i>Cel mic și cel mare îngeresc chip (Orânduiale pentru shisma monahicească)</i>	"	Blaj	300
"	875. <i>Evhologhion, ed. III</i>	"	Sibiu	300
"	876. Moise Fulea, <i>Bucoavnă de normă</i>	"	Chișinău	300
"	879. <i>Liturghie</i>	"	(Brașov)	300
"	882. <i>Paradisul Sf. Haralambie</i>	"	Buda	300
"	885. I. D. F. Rumpf, <i>Alexandru I, Impăratul a toată Rossia</i>	"	"	301
"	891. Ioan Tincovici, <i>Intelepte învățături</i>	"	"	301
"	892. Ioan Tincovici, <i>Cântări dumnezești</i>	"	"	301
1816	897. <i>Apologhia</i>	"	Măn. Neamțului	301
"	908. <i>Intrebătoare răspunsuri... pentru depărarea de bucatele cele oprite făgăduinții călugărești</i>	"	"	301
"	911. J. H. Kampe, <i>Descoperirea Americi</i>	"	Buda	301
"	913. <i>Molevnic</i>	"	Chișinău	301
"	919. <i>Regulele scolastice</i>	"	Buda	301
"	924. <i>Viiata și pările lui Esop</i>	"	Sibiu	302
"	926. <i>Chiriacdromion, tom. I și II</i>	grecește	Iași	302
1816-7	927. <i>Codicele civil al Principatului Moldovei (Calimah), vol. I—IV</i>	"	"	302
1816	928. D. Philippide, <i>Istoria României</i>	"	Lipsca	302
"	929. D. Philippide, <i>Geografia României</i>	"	"	302
1817	931. Frațilă Bene, <i>Scurtă învățătură pentru vârstul cel mânătitor</i>	românește	Buda	302
"	933. <i>Calendar</i>	"	"	302
"	934. <i>Caligrafia românească</i>	"	"	303
"	939. <i>Diariu sau Zioariu</i>	"	"	303
"	943. L. Vasilie Popp, <i>De funeribus plebejis Daco-Romanorum...</i>	latinește	Viena	303
"	945. <i>Psaltire</i>	românește	Iași (Iași)	303 304
1818	949. <i>Umilincioasă rugăciune</i>	"	"	304
"	969. <i>Articuluși oștești</i>	"	?	304
"	983. <i>Legiuirea lui Caragea</i>	"	București	304

Anul	C A R T E A	Limba	Locul	Pag.
1818	1001 Neofit, <i>Răsturnarea religiei Evreilor</i> , trad. din românește de Ioan Gheorghiu	grecește	Iași	304
1819	1032. Blanchard, Pierre, <i>Plutarh nou</i> , trad., cu adaose de Nicola Nicolau ed. I-a (1817); ed. II-a (1819)	românește	Buda	305
"	1047. <i>Psaltire</i>	"	Râmnice	305
"	1060. Gavriil Bănulescu, Mitrop. Basarabiei, <i>Pastorală contra beției</i>	rus. și rom.	Chișinău	305
1820	1076. Leon, Arhim., <i>Cuvânt de pomenire</i>	românește	Iași	305
"	1083. <i>Psaltire</i>	"	București	305
"	1100. <i>Table pedagogice</i>	grecește	(Iași)	305
1821	1119. Diaconovici-Loga. Const., <i>Chiemare la tipărireā cărților românești și versuri</i>	românește	Buda	305
"	1120. <i>Evanghelie</i>	"	M-rea Neamțului	306
"	1126. Popp Vasilie, <i>Despre apele minerale</i>	"	Sibiu	306
"	1131. <i>Esopia</i>	grecește	București	306
1822	1148. <i>Invățătura părintească</i> , trad. de Meletie, Episcopul Hușului	românește	Iași	310
"	1151. <i>Bucoavnă</i>	"	Brașov	310
"	1162. <i>Povățuire către Aritmetică</i>	"	Buda	310
1823	1177. <i>Ceaslov</i>	"	"	310
"	1190. <i>Socoteala Societății biblice pe anul 1822</i>	"	Chișinău	311
1824	1203. Berovici Petre, <i>Bucvar</i>	bulgărește	Brașov	311
"	1209. <i>Istoria lui Alexandru (Macedon)</i> și a corăbierilor rusești	românește	?	315
"	1210. Kengyelácz Pavel, Arhimandrit sirb, <i>Istoria universală</i> , trad. de I. Theodorovici, partea I	"	Buda	315
1825	1213. <i>Paraclisul Sf. Haralambie</i>	"	Brașov	316
"	1244. Pleșoianu Gr. și Gh. Librier, <i>Abrețedar greco-român</i>	grec. și rom.	București	316
"	1259. Veniamin Costachi, Mitropolitul Moldovei, <i>Table alilodidactice</i>	românește	Iași	316
"	1261–1262. Pavlovici Const., <i>Scrisori de renunțare la tronul Rusiei</i>	"	Varșovia	316
1826	1279. <i>Povățuitorul tinerimei</i>	"	Buda	316
1827	1308. Hosszu Dimitrie, <i>Versuri episcopalui Nicolae Kováts</i>	"	Oradea-Mare	316
"	1318. Margela Ștefan, <i>Gramatica rusească și românească</i> , 3 volume	rus. și rom.	Sanctipeterburg	316
"	1319. Noák Moise, <i>Versuri episcopalui Francisc Laicsák</i>	românește	Oradea-Mare	317
"	1320. Noák Moise, <i>Versuri episcopalui Samuil Vulcan</i>	"	"	317
1828	1367. Hosszu Dimitrie <i>Versuri episcopalui Iosif Vurus</i>	latinește	"	317
"	1381. Новий Завіт (Noul Testament)	bulgărește	București	317

Anul	C A R T E A	Limba	L o c u l	Pag.
1828	1382. Bredov G. G., <i>Istoria universală pe scurt</i>	grecește	București	317
"	1404. <i>Relații despre războiul ruso-turc</i>	rus. și rom.	Chișinău	317
1829	1412. Moysi Bota, <i>Dedicătie la instala-rea lui Nestor Ioanovics</i>	românește	Arad	318
"	1415. <i>Cântare Episcopului Maxim Manuilovici</i>	"	Buda	318
"	1423. Nicolae Iancu, <i>Manual de pa-triotism</i>	"	Iași	318
"	1425. Piscupescu Șt V., <i>Oglinda sănă-tării</i>	"	București	318
"	1443. Eliad I. (Rădulescu), <i>Odă la cam-pania rusească</i>	rom. și franț.	<București> (Chișinău)	318
"	1448. <i>Vedomostie pentru biserică cutare</i>	românește	M-rea Neamțului	318
1830	1488. <i>Mineul lunei Ianuarie</i>	"		319
"	1496. Tannoli Silvius, <i>Poëmatiō de se-cunda legione valachica</i>	latinește	Oradea-Mare	321

PAGINE, GRAVURI ȘI ORNAMENTE REPRODUSE ÎN FACSIMILE

Numărul		Pagina
1.	Cap de pagină din <i>Molitvenic</i> slavonesc, sec. XVI	1
2.	Inițială majusculă, ornată, din <i>Molitvenic</i> slavonesc, sec. XVI	1
3.	Cap de pagină din <i>Octoih mic</i> , Brașov 1557	3
4.	Epilogul din <i>Octoih mic</i> , Brașov 1557	5
5.	Coresi, <i>Intrebare creștinească</i> , Brașov 1559	8
6.	Rugăciunea domnească din <i>Intrebare creștinească</i> a lui Coresi, Brașov 1559	9
7.	Pagină din <i>Cartea de cântări</i> , calvine (Cluj 1570)	11
8.	Inceputul din <i>Pravila sfinților părinți</i> (Brașov 1570–80), de Coresi	13
9.	Inițiale ornate din <i>Psaltire</i> slavonă (Brașov 1577–1580)	15
10.	Pagină cu frontispiciu din <i>Psaltire</i> slavonă (Brașov 1577–1580)	16
11.	Filigrană din <i>Psaltire</i> slavonă (Brașov 1577–1580)	16
12.	Litere inițiale împodobite din <i>Ceaslov</i> , (Govora 1640)	22
13.	Pagini din <i>Ceaslovul</i> tip. la Govora 1640	23
14.	Icoana Sf. Ioan Damaschin din <i>Octoih</i> , București 1709 (recte: 1732)	36
15–16.	Ornamente la sfârșit de pagina din <i>Octoih</i> , București 1709 (recte: 1732)	37
17.	Pagina cu titlul din <i>Prenticostar</i> arab, Alep 1711	39
18.	Ornament la sfârșit de pagina din <i>Calavasier</i> , Târgoviște 1714	41
19.	Sfârșit de pagina din <i>Evhologhion</i> , București 1722	45
20.	Maica Domnului cu Christos în brațe, din aceeași carte	45
21.	Heruvim tot din aceeași carte	46
22.	Stema Indoită, a Munteniei și a Moldovei din <i>Liturghie</i> , București 1746	59
23.	Rugaciunica vameșului și a fariseului din <i>Triod</i> , București 1746	60
24.	Paginile cu titlu din <i>Arbitrul adevărului și al dreptății</i> , de Nectarie, Iași 1746	62
25.	Stema Moldovei din aceeași carte	64
26.	Titlul din <i>Invățătură creștinească</i> , Blaj 1755	74
27.	Titlul din <i>Introducere în gramatică</i> , de T. A. Cavallioti, Moscopole 1760	70
28.	Titlul din <i>Calavasier</i> , Blaj 1762	78
29.	Titlul, <i>Cințe cămpenești cu glasuri românești</i> , Cluj 1768	83
30.	O pagina românească din aceeași carte	84
31.	O pagină ungureasca tot din aceeași carte	85
32.	Xilogravură reprezentând Sf. Treime din <i>Octoih</i> , Blaj 1783	97
33.	Cap de pagina din <i>Octoih mic</i> (tip. de Lorinț, Alba-Iulia?)	165
34.	Inceputul prefeței din <i>Imitarea lui Christos</i> , Măn. Dealului, 1647	196
35.	Inceputul textului (pag. 1) din aceeași carte	198
36.	Epilogul din aceeași carte	199
37.	Stema lui Udriște Nasturel, tot din aceeași carte	200
38.	Prima pagina, cu nota învățătului suedez J. A. Sparwenfeldt, din <i>Dumnezeiasca liturghie</i> , a Mitrop. Dosoftei, Iași 1679	203
39.	Altă însemnare a învățătului suedezi J. A. Sparwenfeldt scrisă pe aceeași carte a Mitrop. Dosoftei	204
40.	Ultima pagină din <i>Scrioul de aur</i> , Sas-Sebeș 1683	205

<u>Nume&ru1</u>	<u>Pagin&a</u>
41. Stema familiei Cantacuzino din <i>Antologhion</i> , Râmnic 1705	213
42. Titlul din <i>Catechismus</i> , Sâmbăta-Mare 1726.	225
43. Titlul din <i>Floarea adevărului</i> , Blaj 1750	244
44. Sf. Ioan Damaschin, gravură pe verso titlului, din <i>Octoih</i> , Blaj 1770 . . .	253
45. Pagină din Πρωτοτεμία lui Th. Cavallioti, Veneția 1770	254
46. Titlul din <i>Prospect pentru Dicționarul latin-român-unguresc</i> , de S. Klein (Micu), Buda 1806	275
47. Titlul din <i>Prospect pentru Dicționarul român-latin-german-unguresc</i> , de aceeași autor, Buda 1806	275
48–49. Pagini din aceeași carte și tot de același autor	277
50–51. Pagini din <i>Prospect pentru Dicționarul latin-român-german-unguresc</i> , Buda 1806, de S. Klein (Micu)	279
52. Titlul din <i>Versuri veselitoare</i> , de Vasilie Aaron, Sibiu 1807	282
53. Cap de pagină din <i>Octoihul mic</i> , Sibiu 1808	284
54. Sfârșit de pagină, din aceeași carte	284
55. <i>Creaslov</i> , Buda 1823, cruce înflorată	311

INDICE ALFABETIC

Titlurile cărților sunt tipărite cu litere cursive.

Cifra arată pagina (numărul bibliografic este trecut în lista cărților descrise).

Aaron, Petru, Pavel, *Bucoavnă*, Blaj 1759: 74. — *Institutiones doctrinae christianaæ*, Blaj 1764: 79. — *Epistola consolatoria*, Blaj 1761: 249. — 70, 73, 77, 160, 245, 247, 250.
Aaron, Vasilie, *Versuri veselitoare la zioa lui Ioan Bobb*, Sibiu 1806, ediția cirilică 124; ediția cu litere latine: 124. — Ediția Sibiu 1807: 281.
Abecedar, Blaj 1783, rom.-german: 263.
Academia Petersburgheză: 312.
Acatistiaru, Blaj 1763: 249.
Acatist, Râmnic [1746]: 57, 67. — (Râmnic, 1747): 67. — (Sibiu 1803): 118. — Buda 1807: 280. — Vezi și Ivireanul Antim.
Acatistul Maicii Domnului, v. și Dosofteiu.
Acatistul Născătoarei de Dumnezeu, Buzău 1743: 239. — (Buzău) 1745: 57.
Acatistul și Paraclisul Sf. Cruci, Sibiu 1802: 273.
Acatist și Paraclis, Măn. Neamțul 1814: 296.
Acolutia sfintilor Neofit și Maxim, Buc. 1723, grec.: 224. — V. și Slujba, —'Ακολουθία. —'Ακολουθία τοῦ διοικητοῦ Στυλιανοῦ (Slujba Sf. Stelian), (București) 1726: 50. — τοῦ ἀγίου Τιμοθέου (Slujba Sf. Timotei), (Iași) 1752: 71-72. — τῶν διών πατέρων ἡμῶν Βαρνάβα καὶ Σωφρόνιος καὶ ἵερος Χριστοφόρου (Slujba părinților noștri Varnava și Sofronie și Hristosor), (București) 1769: 88. — V. și Slujba..., Acolutia.
Actul Sintei Alianțe, Chișinău 1816: 147.
Addogire cătră Tablile Inaltelor Prăznuiiri, (Chișinău 1817): 149. — la tabla împăratilor zile, Chișinău 1825: 153.
Adorno Vallarga, Mărioara: 169.
Adunare a stambelor Sf. Evanghelii, Măn. Neamțului 1821: 151.

Afiș pentru reprezentare de scamatorie, Iași 1826: 154.
Agapie, mănăstire: 26.
Agareni: 195, 197.
Ahmed I, II, sultani: 237.
Alba-Iulia, tipografie: 172. V. și Bălgard.
Alecu?, prenumerant: 295.
Alep, tipografia româno-arabă: 32, 34, 38.
Alegere din toată Psaltirea, Măn. Neamț 1815: 299.
Alexandru, Nicolaeivici, cneaz: 155.
Alexandru I, Impăratul Rusiei, *Manifest de încheierea păcii cu Franța*, Chișinău 1814: 141. — *Ucaz la sfârșitul războliului franco-rus*, Chișinău 1814: 141. — *Manifest de începerea războliului*, Chișinău 1815: 145. — *Manifest la logodna Ecaterinei Pavlovna*, S. Petersburg 1815: 145. — *Ordin de numirea unui imputernicit în Basarabia*, Chișinău 1816: 148. — *Manifest despre nașterea Mariei Nicolae Pavlovici*, S. Petersburg 1819: 150. — *Manifest pentru logodnă*, Chișinău 1823: 152. — *Manifestul și Actul Sf. Alianțe* (1815). Chișinău (1823): 152. — 125, 144, 148, 149.
Alexandru-cel-Bun, Domnul Moldovei: 159.
Alexandru-cel-Mare: 158.
Alexandru II, Domnul Tării-Românești (1568-1577): 169.
Alexics, György, Dr.: 10.
Alexiovici, Constantin, prenumerant: 297.
Alfavită sufletească, Iași 1755: 73, 264.
Алфавитъ азъоръынъ: 73.
Ambrasiu, ieromonah, epigramist: 77.
Amfilohie, Hotiniul, *De Obște Gheografie*, Iași 1795: 271. — *Elemente aritmetice*, Iași 1795: 272. — 113.

- Anna, Pavlovna: 144.
 Anastase, sufragiul: 26.
 Anastasiadi, Toma, epigramist: 77.
 Antim, v. Ivireanul.
 Antim, Patriarhul Ierusalimului: 310.
 Antiohia: 34.
Antologhion, slav, Lwów 1643: 190. — slav, Câmpulung 1643: 189-190. — grecesc, Snagov 1697: 209. — Râmnice 1705: 219-220. — Râmnice 1717: 43. — slavo-român, Iași 1726: 225. — Râmnice 1745: 245. — Rădăuți 1745: 57. — Râmnice 1752: 245. — Iași 1755: 247. — locul? 1756: 73. — Iași 1760: 76. — Blaj 1766: 82. — București 1766: 80-82. — Căldărușani 1766: 80. — Râmnice 1766: 251. — București 1776: 92. — Râmnice 1776: 92. — București 1782: 96. — Râmnice 1786: 99.
 Antonie, Episcopul Romanului: 103. — Mitropolitul Moldovei: 216, 235, 236.
 Apahida, biblioteca bisericii: 93.
Apel pentru ajutorarea orașului Ems, Sibiu 1803: 119. — pentru ridicarea unui monument Tarului Alexandru I, Chișinău 1814: 141. — pentru ajutorarea pribegilor creștini, (Chișinău) 1821: 151.
 Apoldul-de-jos: 37.
Apologhia, Măn. Neamț 1816: 301. — București 1819: 301.
 Apolon: 271.
Apostol slav, Târgoviște 1547: 167. — Buzău 1704: 219. — locul? 1725: 50. — locul? 1731: 52. — Iași 1736: 54. — Buzău 1743: 239. — locul? 1745: 57. — Râmnice 1749: 69. — Iași 1756: 247. — Blaj 1766: 82. — Blaj 1767: 251. — Blaj 1776: 92. — București 1784: 263. — Râmnice 1784: 96, 123. — Blaj 1801: 116. — Blaj 1812: 134.
 Apșa-de-mijloc, biblioteca bisericii: 82.
 Aradu-vechi: 298.
Arătare pentru rânduirea recensămîntului, (Chișinău, circa 1828): 156.
 Ardenco, Artemiu: 6, 12.
 d'Argens (Mr. le Marquis): 267.
 Argentis, v. Eustratie.
 Arghiri, Constantin, prenumerant: 297.— Naum, prenumerant: 297.
 Arhivele Statului din București: 42. — V. și Biblioteca.
 Arbore, Virgil: 144.
 Aris, zeul: 271.
 Aristenii, Alexi: 293.
- Aritmetică*, Viena 1777, rom.-germ.: 256. — Sibiu 1789: 104.
 Arsenie, ieromonah: 242.
Articuluși oștești (1818): 304.
 Asan, Ioan, doctor: 296.
 Ascaniu-Crișan, D. C.: 256.
 Atanasie al IV-lea, Dabbas, Patriarhul Antiohiei: 32, 33. — Mitropolit al Alepului: 33 (notă). — 34, 38.
 Atanasie din Paros: 301.
 Athanasie, Mitropolitul Ardealului: 209, 246.
 Athanasievici, Costandin, tipograf râmnicean: 73, 245. — Gheorghe, tipograf: 87. — Mihai, tipograf: 57. — Ștefan, tipograf: 257.
 Athos, Sf. Munte: 214, 215. — Vezi și Xenofon, Xeropotam.
 Avraam, Arhidiacon: 208.
 Avraam, Patriarhul Ierusalimului: 94, 95.
- Babb, Ioann, v. Pob Ion.
 Bacov, Ivanu, gravor: 81, 238.
 Bahmetev, Imputernicul Basarabiei, *Inștiințare*, Chișinău 1816: 148. — *Dispoziții pentru alegerea deputaților*, (Chișinău) 1820: 151.
 Băjan, D. (Tache, bibliofil din Rucăr (Muscel)): 55, 190.
 Bajazid I, II, sultani: 237.
 Balan, Teodor: 130, 136, 142, 143.
 Balaceanu, prenumerant: 295.
 Bălașa, biblioteca bisericii Domnița, din București: 34.
 Balaur, D.: 82, 108, 278.
 Balcani, munții: 157.
 Baldovin, Flaviu, Dem., inginer, biblioteca: 73, 112, 251, 263, 278.
 Bălgrad (Alba-Iulia), tipografia: 20.
 Bălcău, Grigorie, aga: 295. — Ivașco, mare voivod: 187.
 Balsamon, Theodor: 293.
 Bănescu, N.: 302.
 Bănulescu-Bodoni, Gavril, Mitropolitul Basarabiei, *Sfaturi pentru trimiterea copiilor la Seminar*, Chișinău 1815: 145. — *Pastorală pentru depunerea jurământului*, (Chișinău) 1816: 148. — *Pastorală contra beției*, Chișinău 1819: 305. — 144.
 Barac, Ion, *Gratulație episcopului Vasile Moga*, Brașov 1811: 132. — 147, 162.
 Baranyi, Paul, *Pânea pruncilor*, Alba Iulia 1702: 216.

- Barati, Ioann, prenumerant: 297.
 Barbul, Bucureșteanul, tipograf: 68, 241, 243.
 Barbul, Eugen: 15, 61.
 Bărbulescu, I.: 201.
 Bărcăcilă, Alex.: 251.
 Barițiu, Gh.: 201, 304.
 Bărsana (Maramureș), biblioteca bisericii: 54, 93, 120, 129, 251.
 Bârseanu, A.: 6, 7, 12.
 Barsov, Anton: 105.
 Bart, Ioan, tipograf: 117, 126, 127, 134, 161, 276, 278, 281, 283, 284. — Petru, tipograf: 100, 101, 102, 103, 104, 112, 264, 265, 270.
 Bassarabia: 151.
 Báthory, familia: 174.
 Bandi, Dimitrie, prenumerant: 297.
 Becichirechi, Mihai: 209.
 Bedeus von Schaarberg, Ioachim, *Luminate învățături*, (Cluj 1806): 125.
 Begner, Johanes (Haniș): 4, 7, 8.
 Beldiceanu, N. N., biblioteca: 280.
 Bender, școli lancasteriene: 152.
 Bene, Frățilă, *Scurtă învățătură pentru vîrstă cel măntuitor*, Buda 1817: 302.
 Benedict al XIV-lea, Papa: 69, 207.
 Berbești (Maramureș), biblioteca bisericii: 58, 82.
 Berchet, Șt. Gr.: 56, 73, 117, 132, 151, 218, 266, 267, 302.
 Bergler, Stephanus: 48, 49.
 Berivoii Mici (Făgăraș), biblioteca bisericii: 172, 190.
 Berovici, Petre, *Bucvar*, Brașov 1824: 311.
 Bezi, Mihail, tipograf arab: 67.
 Bianu, Ion: 1, 2, 7, 12, 61, 91, 107, 110, 112, 122, 139, 167, 169, 170, 172, 174, 188, 190, 200, 225, 235, 254, 274, 276, 278, 289, 303.
 Bibescu, Dimitrie, arhon: 296.
 Biblia, București 1688: 206. — *sacra*, Buc. 1688: 249. — lui N. Milescu (1667): 207.
 Biblioteca Arhivelor Statului din București: 311.
 Biblioteca „Astra” din Sibiu: 73, 96, 110, 119, 132, 141, 160, 305, 322.
 Biblioteca Bisericii neunite din Cluj: 80.
 Biblioteca Centrală din Blaj: 26, 217.
 Biblioteca Fundației Culturale Mihail Kogălniceanu (București): 135, 283.
 Biblioteca Gimnaziului evanghelic din Sighișoara: 74, 86, 233.
 Biblioteca Institutului de Istorie națională din București: 143.
 Biblioteca Institutului de Istorie universala „N. Iorga” din București: 138, 169, 201, 264, 270, 305.
 Biblioteca Institutului de Istoria vechiului drept românesc din Iași: 56, 117, 132, 151, 218, 266.
 Biblioteca Ion I. C. Brătianu, din București: 181, 188, 201, 204, 211, 223.
 Biblioteca Mănăstirii Neamțului: 19, 24.
 Biblioteca Mării Negru Vodă din Cămpulung-Muscel: 143, 321.
 Biblioteca Mitropoliei din Blaj: 165, 167, 171.
 Biblioteca Mitropoliei din Sibiu: 238.
 Biblioteca Municipală din Blaj: 233.
 Biblioteca Muzeului Național maghiar din Budapesta: 2, 73, 79, 129, 130, 169, 205, 206, 288, 291.
 Biblioteca Muzeului Academiei Teologice din Chiev: 24, 51.
 Biblioteca Muzeului istorico-arheologic bisericesc din Chișinău: 128, 155, 319.
 Biblioteca Muzeului ardelean din Cluj: 57, 70, 77, 82, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 107, 108, 109, 111, 112, 114, 116, 122, 125, 128, 129, 130, 139, 153, 265.
 Biblioteca Muzeului eclesiastic din Lwów: 40, 194, 200.
 Biblioteca Muzeului județean din Rădăuți: 152.
 Biblioteca Națională din Budapesta: 103, 158.
 Biblioteca Națională din Filipopol: 167.
 Biblioteca Națională din Sofia: 167.
 Biblioteca Palatului Regal din București: 94.
 Biblioteca Seminarului Andreian din Sibiu: 268.
 Biblioteca Seminarului de Bizantinologie, din București: 172.
 Biblioteca Seminarului de Istoria literaturii române vechi din București: 147.
 Biblioteca Universității din Bologna: 69, 207.
 Biblioteca Universității din Brně: 304.
 Biblioteca Universității din Budapesta: 179, 288.
 Biblioteca Universității din Cernăuți: 171.
 Biblioteca Universității din Cluj-Sibiu: 15, 21, 23, 47, 52, 54, 61, 87, 90, 96, 97, 108, 113, 115, 120, 137, 138, 146, 161, 171, 189, 202, 209, 210, 219, 224, 235,

- 238, 239, 241, 242, 247, 248, 250, 251, 262, 263, 264, 274, 296, 303.
- Biblioteca Universității „Cuza Vodă“ din Iași: 55, 70, 79, 242, 247, 250, 253, 266, 283, 299.
- Biblioteca Universității din Viena: 303.
- Biblioteca V. A. Urechia din Galați: 52, 57, 58, 242, 251, 264, 265, 267, 268, 289, 301.
- Biblioteci, particulare, v.: Băjan D., Balodvin Flaviu, D., Beldiceanu N. N., Bugariu Aurel, Calofer, Dinu C., Finkelstein Gustav, Gaster M., Harcov, Ionescu N., Marțian Iuliu, Moldovanu, I. M., Moscova, Munteanu-Râmnici, D., Navroski George, Palermo, Petersburg, Procopovici Eusebie, Pr., Sibiu, Teodorescu Iuliu, Ungvar, Upsala, Văjăianu Georgeta, Volinsc.
- Bichigean, V.: 321.
- Bîrlea, Ion, Pr.: 93.
- Bisching (Bișing): 287.
- Biserica-Albă (Maramureș), biblioteca bisericii: 96.
- Bistrița, M-rea (Oltenia): 159, 166.
- Bistrițeanu, Arsenie, arhimandrit: 296.
- Blaj, tipografie: 26, 70, 71, 77, 94, 97.
- Blanchard, Pierre, *Plutarh nou*, Buda 1819: 305.
- Bob, Ion, Vlădica Făgărașului, *Inștiințare despre sărbătorile anului*, Blaj (1787): 102. — *Cuvânt la Dumineca Florilor*, (Blaj) 1798: 113. — *Cuvânt la zioa instalației*, Blaj 1784: 263. — autor de prefață: 291—292. — 101, 116, 124, 265, 268, 281.
- Bobeica, Teodor, v. Hâncu, Iacov.
- Bobulescu, Const., Pr.: 59, 91, 101, 132, 250, 253, 316.
- Bocicoiel, (Maramureș): 58, 110.
- Bocșa-Montană, biblioteca bisericii: 154.
- Bogdan, Damian P.: 2, 24, 51, 52, 58, 79, 174, 188, 201, 209.
- Bogdan-Duică, Gh.: 54, 237.
- Bogdan, Ion: 172, 195, 196, 197.
- Bogdan, Lupu, hatman: 209.
- Bogdania (Moldova): 63, 64; țările Bogdane: 65.
- Boghici, Constantin: 126, 132, 147, 274, 281. — Ioan: 126, 132, 281.
- Boiagi, Mihail, G., *Gramatica macedo-română*, Viena 1813, grec.: 296.
- Boldur (Banat, biblioteca bisericii: 273.
- Bolintineanu, D.: 296.
- Bologa, Valeriu L. Dr.: 109, 302.
- Boroș, I.: 261.
- Borșa, (Maramureș), biblioteca bisericii: 92, 106, 112.
- Boscu, Vartolomeu, scamator: 154.
- Bota, Moysi, *Dedicație la instalarea lui Nistor Ioanovics*, Arad 1829: 318.
- Botiș, Teodor, Dr.: 136.
- Botiza (Maramureș), biblioteca bisericii: 82, 96.
- Brăila: 91.
- Brăiloiu, Corniță: 296.
- Breisgan, regiune în Austria: 116.
- Brâncoveanu, Const., Domnul Tării Românești: 26, 27, 28, 29, 32, 34, 37, 213, 219, 221, 222.
- Brâncoveanu, Preda: 221.
- Brâncoveanu, Radu, *Cuvântare la patimă cea mantuitoare*, Buc. 1704, grec.: 219. — *Cuvânt panegiric la Sf. Nicolae*, Râmnic 1706: 221.
- Brâncoveanu, Ștefan, *Cuvânt panegiric la Marele Constantin*, București 1702, grec.: 28. — *Cuvânt panegiric la Adormirea Nașcătoarei*, București 1703, grec.: 218. — *Cuvânt panegiric la martirul Ștefan*, Buc. 1701, grec.: 213. — *idem*, ed. II, Buc. 1702: 217.
- Brâncoveni, Mănăstire: 26.
- Brașov, fabrică de hârtie: 11, 17, 173. — se adună cărți și manuscripte: 315. — ținutul: 111.
- Bran, Gh. Dr.: 24, 25, 26, 37, 43, 54, 55, 56, 57, 58, 68, 69, 71, 75, 77, 82, 88, 92, 93, 94, 96, 101, 106, 110, 112, 116, 120, 129, 242, 249, 251, 257, 262, 278.
- Bredov, G. G., *Istorie uniriversală pe scurt*, București 1828: 317.
- Briquet, C. M.: 1.
- de Brukenthal, B(aron), guvernator: 98.
- Buciu, Vasile, prenumerant: 298.
- Bucoavă, Iași 1651, grec.: 25. — Alba-Iulia 1699: 58, 209. — Cluj 1744: 240, 256. — latino slavă, Cluj 1746: 58. — Iași 1755: 108. — Blaj 1777: 256. — Buda 1796: 272. — Sibiu 1797: 272. — Sibiu 1803: 119, 161. — Buda 1808: 127. — Brașov 1811: 132. — Buda 1814: 138. — Chișinău 1814: 138. — Chișinău 1815: 143. — Brașov 1822: 310. — (București 1826): 154. V. și Abecedar, Bucvar.
- Bucow, v. *Proclamația*.
- Bucur, dialoghează: 161.
- București, fuga lui N. Mavrocordat 149. — școli: 144. — decrete: 109. — prenumeranți: 295, 299. V. și Costandanle.

Bucvar, Iași 1755, mențiune: 73. — Viena 1770: 88. — Dubăsari 1792: 108. — Movilău 1800: 115.

Budelko, Dr., *Cuprinderea meșteșugurilor*, Sibiu 1788: 103.

Buffier, P. Claudio: 271.

Buga, Vasile: 305.

Bugariu, Aurel, biblioteca: 267.

Buhovschiț, Anastasie, prenumerant: 298. — Constantin, prenumerant: 297.

Buitul, G.: 218.

Bulat, T. G.: 132.

Burchi, Ion, copist: 248.

Buris, Constantin, vătaf: 296.

Buslaev, F.: 197, 200.

Caian, Dimitrie, profesor: 294.

Cairo: 67.

Calendar (Sibiu 1684): 26. — Brașov 1737: 54. — Iași 1785: 264. — Sibiu 1794: 268. — *pe anul 1812*, Buda 1812: 135. — *pre 100 ani*, Budapesta 1814: 296. — Sibiu 1816: 146. — Buda 1817: 149, 302. — Vezi și *Schematismus*.

Caligrafia românească, Buda (1817): 303.

Calimachi, Gavriil, Mitropolitul Moldovei: 91, 94, 95, 249, 255. — Grigorie, Domnul Moldovei: 249. — Ioan, Theodor, Domnul Moldovei, *Carte de măzil*, (Iași) 1758: 73. — V. și *Codicele*.

Călin, diakul, tipograf: 7, 8.

Călinești (Maramureș), biblioteca bisericii: 81, 251.

Calofer (Bulgaria), biblioteca: 167.

Calvin: 23.

Camariano, Ariadna: 301, 310. — Nestor: 266, 318.

Cămpeanu, Ilie, protopop: 17.

Câmpulung (Muscel), tipografia: 183, 185, 187, 189.

Candrea, I.-A.: 14, 17.

Canisius, *Catechism*, Cluj 1703: 213.

Cantacuzino, Casandra, soția lui D. Cantemir: 269. — Constantin, postelnicul: 26. — Constantin, stolnicul, *Harta Munteniei*, Padova 1700, grec.-lat.: 27-28; traducător: 57, 58, 68; 207. — Mihai, spătar, 219; *Istoria Țării-Românești*, grec., Viena 1806: 280. — Șerban, Domnul Țării-Românești: 269. — Stanca, soția postelnicului: 26. — Stefan, Domnul Țării-Românești: 41, 42.

Cântare Episcopului Maxim Manuilo-vici, Buda 1829: 318.

Cântece cîmpenești cu glasuri românești, (Cluj) 1768: 80, 83, 115.

Cântecul celui ce boleaste de dragoste, (Buda 1800): 115.

Cantemir, Dim., *The History of the Ottoman Empire*, Londra 1734: 35, 237—238. — *Descrierea Moldovei*, rusește, Moscova 1789: 105. — Τῶν ἐν τῇ Βλαχίᾳ Καντακουζηνῶν καὶ Βραγκοβάνων, (Lipsca) 1795: 268—270. — Constantin, Domnul Moldovei: 269.

Caragea ?, prenumerant: 295. — Constantin: 144. — Gheorghe: 144. — Ioan Nicolae, Const., Domnul Țării-Românești, Γραμματεὺς Γαλλικῆς διδασκαλίας, Viena 1806: 125, 161; 160, 263. — Vezi și *Legiuirea*.

Cârare pe scurt, Bălgard 1685: 206.

Cărăvan-Sebeșului (Caransebeș): 178.

Carazin, Nazarie, Colonel: 88.

Carlovitz: 49. — Episcopia: 112, 280.

Carol, General, *Iertare dezertorilor*, Sibiu 1806: 125. — VI, Imparatul Austriei: 70, 73.

Cartagena, Sf. Sobor: 100.

Cartea legilor, Cernăuți 1812: 289. — V. și *Pravîldă*.

Carte de blestem contra celor cari fac lux, (Iași 1781): 94.

Carte de cântări, rom. (Cluj 1570), zis și „fragmentul Todorescu”: 10-11.

Carte de rugăciuni, (Ardeal, 1765—1770): 80. — Buda 1817: 149.

Carte său lumină, Snagov 1699: 207, 210. — V. și Maxim Peloponezianul.

Cărticică cu multe lucruri spre folos, (București) 1806: 274.

Cartojan, N.: 25, 29, 37, 42, 69, 82, 90, 127, 194, 233, 245, 247, 271, 272.

Capidan, Th.: 184, 254, 272, 288, 296.

Catavasier, (Târgoviște) 1713: 40-41. — Târgoviște 1714: 41-42. — (Râmnic 1715): 43. — Buzău 1743: 55. — Rădăuți 1744: 240. — Râmnic 1747: 242. — Râmnic 1750: 244. — Râmnic 1759: 75. — București 1761: 77. — Blaj 1762: 77. — (Buzău) 1762: 79. — Blaj 1769: 251. — Râmnic 1769: 87. — Blaj 1776: 92. — Blaj 1777: 92. — București 1781: 262. — Blaj 1793: 267. — Blaj 1797: 112. — Sibiu 1808: 127.

Catehism românesc, Sibiu 1544: 6. — calvinesc, Alba-Iulia 1640: 188. — slav, Iași 1642: 23-24. — calvinesc, Alba-Iulia 1656: 201. — sărbo-rom.-germ.,

- (Viena 1777): 256. — *mic*, Sibiu 1797: 112. — Iași 1808, mențiune: 101. — Vezi și *Catechis, Catilisis, Catechismus, Catekizm, Katekizm, Canisius.*
- Catechismus*, Sâmbăta-Mare 1726: 225. *Catehis mare*, Blaj 1753: 245. *Catekism pentru învățatuta tinerilor*, Buda 1780: 259. *Catiforo*, Antonio: 266. *Catilisis mic*, Brașov 1807: 280. — Buda 1816: 146. Cavallioti, Th., Εἰσαγωγὴ γραμματικῆς (Introducere în gramatică), Moscopole 1760: 76-77. — V. și Kavallioti. *Cazacul*, v. Hariton. *Cazan*, I. C.: 264, 274. *Cazanie*, București 1778: 93. — Râmnice 1781: 262. — V. și *Evanghelie învățătoare, Chiriacdromion*. Ceapa, Dimitrie, prenumerant: 297. — Gheorghie, prenumerant: 297. *Ceaslov*, slav, Govora 1638: 19-30. — (Govora 1640): 21. — Blaj 1678: 25. — greco arab, București 1702: 218. — slavo-rom., (București) 1703: 218. — București 1713: 28. — slavo-rom., Târgoviște 1714: 42. — Târgoviște 1715: 223. — Râmnice 1724: 47. — București (?) 1731: 235. — Buzău 1743: 55. — Râmnice 1745: 241. — Răduuți 1746: 58. — Râmnice 1746: 58. — Iași 1777: 257. — Blaj 1786: 265. — Iași 1789, rusește: 107. — Viena 1793: 268. — (Sibiu 1794): 110. — ?, 1802: 117. — Brașov 1806: 274. — Sibiu 1807: 281. — (Râmnice 1815): 143. — Buda 1823: 310. — București 1825: 153. — (Sibiu 1830): 158. — V. și *Ceasoslov, Ceasloveju*. *Ceasoslov*, București 1748: 68. — Blaj 1751: 70. — Blaj 1753: 72. — Iași 1763: 249. — București 1777: 257. — București 1780: 93. — București 1783): 96. — Brașov 1811: 132. — Râmnice 1814: 139. — București 1828: 156. — Vezi și *Ceaslov, Ceasloveju*. *Ceasloveju*, Balgrad 1687: 206. — Sibiu 1696: 207. — V. și *Ceaslov, Ceasoslov*. *Cel mic și cel mare îngeresc chip*, Măn. Neamțul 1815: 200. Cernavodeanul, Ilie, tipograf: 47. Charon, Cyrille, v. Karalevsky, C. P. *Cheiă înțeleșului*, București 1678: 26, 81, 202, 219, 220, 238. Cheptenar, Anastasie, prenumerant: 298. Chesarie, Episcopul Rânnicului: 255, 256, 257, 259, 278. *Cheșfalud*, Iștvan, pan Rașn (— Sârb): 209. Chiriac, ieromonah, tipograf: 26. — Popa, gravor: 208. *Chiriacdromion*, Iași 1816, grec.: 302. — Vezi și *Cazanie, Evanghelie învățătoare*. Chiriacos, medelnicerul: 295. Chiril, Arhiepiscopul Primei justiniiane: 77. — Filosoful: 6. Chrysant, Patriarhul Ierusalimului: 27. — *Despre oficii, clerici.., Târgoviște* 1715, grec.: 224. — V. și Irisant. Chișinău, școli lancasteriene: 152. Ciaprazi, Ioanichie, prenumerant: 298. Ciobanu, Ștefan: 138, 143, 152, 202, 205. Ciochina Ioann, prenumerant: 298. Ciotori, N.: 49. Cipariu, Timotei: 189. *Circulară pentru strângerea birurilor*, Sibiu 1787: 102. — Sibiu 1789: 107. — Lemberg 1791: 108. — *Circulare (trei) diverse*, Lemberg 1810: 131. — *mone-tare*!, 1810: 131. — *idem*, 1811: 133. — Lemberg 1811: 133. — *monetare (trei publicații)*: 1812: 135. — *în privința oierilor*, 1813: 137. — *pentru ajutora rea invalidilor de războiu*, 1816: 148. — V. și Francisc I, *Instrucție, Rânduiala, Pentru.., Vestire*. Ciril al V-lea, Zaim, Patriarhul Antiohiei, 33. Cișmea (București), tipografia: 154, 156, 157. — V. și Mavrogheni. Ciubotaru, Daniil: 101. Giuhandu, Gh., Dr., preot: 243. Ciulai, Gheorghe (Csulai György): 189. Clain, Samuil, v. Klein (Micu), Samuil. Clark, J., sculptor-gravor: 48. Clement, Episcopul Rânnicului, *Invățături în postul mare*, Râmnice (1737 1749): 54. — 56, 241. Climent, ieromonah, tipograf: 99, 102, 255, 266. Clineanu, stolnic, tipograf: 154. — Ruducanu, al 2-lea postelnic: 295. Clisura: 113. Cocorescu, Ioan: 295. Codicile civil.. *Calimah*, Iași 1816-1817, grec.: 302. Colțirea (Maramureș), biblioteca bisericii: 134. Comaneanu, paharnic: 295.

- Comnen, Ioan, doctor: 27, 213, 214, 215.
 Constanție Cetate (= Bucureștii): 255.
 Constantin, ieromonah, Συνταγμάτιον ὁρθόδοξον (*Culegere mică drept credincioasă*), Moscopole 1746: 61. — Gheorghe, tipograf: 89. — Nicolae, prenumerant: 298. — (Rares), Domnul Moldovei: 167.
 Constantin, Impăratul Bizanțului și sfântul: 31, 60, 117, 208, 209. — Pavlovici, cneazul: 144, 153.
 Constantinescu-Iași, P.: 55, 71, 82, 92, 133, 144, 147, 237, 251.
 Constantinopol, planul orașului de D. Cantemir: 237. — exilul lui D. Cantemir: 269. — prenumeranți: 295.
 Conti, P. Alessandro: 272.
 Copăceni (Turda), biblioteca bisericii: 92, 281.
 Coray, Adunare de fabule esopice: 309.
 Coresi, Diaconul, *Octoih mic slav*, Brașov 1557: 3-6. — *Intrebare creștinească*, (Brașov 1559): 6-7. — *Liturghier*, Brașov 1568-1570: 11-12. — *Pravila sfinților oteții* (Brașov, 1570 1580): 12. — *Triod - Pentecostar* slav, Târgoviște 1558: 166, 167-169. — *Apostol*, (Brașov 1563): 166, 169, 170. — *Evangheliar*, Brașov 1561: 169. — *Talcul evanghelilor și Molitvenicul românesc*, (Brașov 1564): 170-171. — *Sbornicul*, partea II-a, slavonește, (Brașov) 1569: 171. — *Psaltire*, Brașov 1570: 171. — *Triodul* (Brașov) 1578: 171, 172. — *Octoih slav*, (Brașov) 1574: 171. — *Evangheiar* slav, 1579: 172. — *Sbornic slav*, Sas-Sebeș 1580: 173-174. — *Evanghelie cu învățătură*, Brașov 1580 81: 174. — 14, 15, 17. — Șerban: 11, 17, 174, 178.
 Coridaleu, Anastasie, al 2 lea logofăt: 295.
 Cornelie, I.: 276.
 Cornești (Maramureș), biblioteca bisericii: 69, 92.
 Costache?, beizadea: 295.
 Costachi, serdarul: 295.
 Costachi, v. Veniamin.
 Costandin, tipograf din Blaj: 245. — diac, tipograf râmnicean: 99. — Episcopul Buzăului: 295. — Popa, tipograf: 96, 99, 102, 103.
 Costantie, ieromonah, gravor: 153.
 Costescu, Ștefan, stolnicul: 295.
 Cozia, mănăstire: 242.
 Cozma, Vlahul, ieromonah, tipograf: 69.
 Crăciun, Ioachim: 72.
 Craiova, școli: 144. — prenumeranți: 295, 299.
 Craioveanul, Ioan, popa, tipograf: 278.
 Crețu, Gr., biblioteca: 274.
 Crețulescu, Alecu: 295. — banul: 295. — Eustratie: 295. — Toma, mare logo făt: 295.
 Crișan, Alexandru: 310.
 Croce, Cesare Giulio, *Bertoldo și Bertoldino*, Sibiu 1799: 272.
 Cron, zeul: 271.
 Cuciucainargi, tratatul de pace: 280.
 Cuhea (Maramureș), biblioteca bisericii: 25, 117, 251.
 Cuișor, Constantin, prenumerant: 299. — Mihail, prenumerant: 299.
Culegere a multor rugăciuni, Buda 1799: 114.
 Cutiu, Romanitis, vornic: 295.
Cuvântare despre taina preoției, Viena 1784: 97, 160.
Cuvânt pentru iubirea de argint și asuprime, (Râmnic 1770-80): 89.
 Dăianu, Ilie, Dr., Pr.: 70, 71, 171. — Notarul, Gheorghie, protopop: 209.
 Damaschin, Episcopul Râmniciului, *Invițături pentru șapte taine*, Râmnic 1724: 224. — Autor de prefată: 29-31. — 47, 57, 225. — Ioan, *Theologhia*: 151. — Vezi și Ioan Damaschinul.
 Dan, D.: 57, 72.
 Daniel, Gh., prenumerant: 298.
 Daniil, Mitropolitul Tării-Românești: 35, 43, 51, 52, 72, 206, 234. — *Pastorală despre postul mare*, (București 1720-31): 44.
 Darvari, D. N., Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, Viena 1798: 113. — Ioan N.: 113. — N., *Eclogarul*: 311.
 David, Alexandru: 25, 128, 278. — Francisc, *Cartea de cântece*, ungur.: 10.
 Decamilis, Ioan, Iosif, Episcopul Sebastului și al Muncaciului: 225.
Decret pentru militia limitanee, Viena 1766: 82.
Decretumu cu diferite rânduiale, (Sibiu, 1787): 102.
 Demian, Ion, *Tableau géographique*, Paris 1809: 129.
 Densușianu, Aron: 299. — Ovid: 276, 316.
 Derra, prenumeranți, Anastasie: 298. — Constantin: 298. — Naum: 297. — Thoma: 298.

- Descrierea plantei „Pită tătărască”,* 1815: 145.

Desești (Maramureș), biblioteca bisericii: 57, 72.

Diaconovici-Loga, Const., *Caractere calligrafice*, (Buda?) 1813: 136. — *Chiemare la tipărirea cărților românești*: Buda 1821: 305; 130.

Diamandi, Dimitrie, prenumerant: 297.

Diariu sau Zioariu, Buda 1817: 303.

Diță, zeită: 271.

Dimitriadi, Emanoil, prenumerant: 297.

Dimitrie, Nicolae (Râmniceanu), tipograf: 305. — Râm(niceanul), tipograf: 68, 99. — Mitropolitul Rostovului: 151. — Mitropolitul Basarabiei, *Pastorală pentru școalele lancasteriene* (Chișinău 1823): 152; 153. — Președintele Siriei, an. 1851: 38.

Dimitrievici, Naum, prenumerant: 293. — Teodor, tipograf: 200.

Dimitriu-Papa, Ioanu, prenumerant: 298.

Dinu, Const., biblioteca: 150, 280,

Dionisie, ieromonah, tipograf: 43. — Mitropolitul Tării-Românești: 150.

Dobra, Petru: 201.

Dobre, popa, tipograf: 189.

Dobrușa, biblioteca mănăstirii: 147.

Dociu, Amvrosie, prenumerant: 297.

Dommer, Gysbertus, editor: 48, 49.

Dometian, egumen, autor de prefată: 319-321.

Dona, Ioann, prenumerant: 298.

Dora, Demeter, Ghe., prenumerant: 298.

Dorotei, Sfantul: 87.

Dositeiu, Patriarhul Ierusalimului, *Manual în contra răta-irii calvine*: 207. — *Istoria Patriarhilor Ierusalimului* Buc. 1715, grec.: 224; 221.

Dositheoi, Mitropolitul Tării-Românești (1806): 278.

Dosofteiu, Mitrop. Moldovei, *Psaltirea în versuri și Acatistul Maiciei Domnului*, Uniev 1673: 502. — *Dumnezeiasca Liturghie*, Iași 1679: 202. — *Molitvenic de șîndles*, Iași 1681: 203-204. — *Viețile Sfinților*, Iași 1682-86: 204; *Vita Sanctorum*: 249. — *Liturghie și Rugăciuni*, Iași 1683: 204. — *Parimiile*, Iași 1683: 204-205. — 190.

Dosotheu, Mitropolitul Tării-Românești: 111.

Drăganu, N., Dr.: 7, 11, 12, 20, 25, 171, 173.

Drăghiceanu, Virgil: 202.

Duca, Sotiriu, tipograf: 72. — Vezi și Sotirovici, Duca.

Ducere de mâna (Aritmetică), Viena 1777: 264.

Ducere de mâna cătră cinstă, Viena 1788: 267.

Ducere de mâna cătră frumoasa scrișoare românească, Buda 1811: 289.

Duma, Ianeș: 216.

Dumitrasco, din familia Mitrop. Dosofteiu: 204.

Dumitrescu, Al. T.: 88, 89, 93, 94, 97, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 107, 108, 111, 112, 113, 116, 117, 119, 120, 121, 123, 124, 125, 126, 127, 129, 131, 132, 133, 137, 138, 142, 145, 148, 254, 255, 264.

Dumitru, logofăt, copist: 26. — Râmnicul ceanul, tipograf: 247.

Dunker, Arno: 296.

Dvoicenco, Eufrosina: 200.

Ecaterina II-a, *Invățătură*, Iași 1773: 255. — Pavlovna, logodna ei: 145; 144, 148, 149.

Efrem, Mitropolitul Ardealului: 7.

Egipt: 67.

Ekhart, Petru, tipograf: 130, 134, 135, 136, 146, 289.

Eliad, I. (Rădulescu), *Odă la campania rusească*, (București) 1829: 318.

Elian, Alexandru: 61, 72, 89, 113, 144, 215, 221, 222, 235, 310.

Elina, Doamna lui Matei-Basarab: 24, 190, 194. — Doamna, nuama lui Iliașco Rares: 167. — Impărăteasa și Sfânta: 117, 208, 209.

Elisabeta, Țarina Rusiei: 144.

Ems, vezi Apel.

Enăceanu, Ghenadie: 31.

Enea, Traian: 172.

Erbiceanu, Const.: 28, 95, 216, 217, 218, 219, 223, 224, 238, 243.

„Eritrea“ Sivila: 204, 205.

Ermis: zeul: 271.

Esop: 271.

Esopia, Sibiu 1802: 117. — București 1821, grec.: 306 310. — V. și Vița și pările lui Esop.

Esterhazy, censor: 109.

Eustathievici, Dimitrie: 104.

Eustratie, Argentis, *Manual în contra infailibilității Papei*, Iași 1746, arăbește: 61, 66-67.

Evangeliar slav (Târgoviste) 1519: 166.

- 167, 169, 173. — românesc, 1561: 6. — slav, Brașov 1562: 7. — slav, Brașov 1565: 7-8. — slavo-rom. 1580: 17.
- Evanghelie* slavă, Brașov 1570: 1. — locul ? 1645: 24. — armenească, Suceava 1649: 24. — tip. de Antim Ivireanul, Râmnic 1705: 31. — arabă, Alep. 1706: 32. — arabă, Alep 1708: 33-34. — Iași 1741: 55. — București 1743: 56. — București 1753: 72. — București 1761: 77. — Blaj 1766: 82. — Kalocza 1769: 80. — Sibiu 1806: 276. — M-rea Neamț 1821: 306.
- Evanghelie învățătoare*, Govora 1642: 20, 189. — Măn. Doalului 1644: 190. — V. și Cazanie, *Chiriacodromion*.
- Evghenie, epigramist: 89.
- Evhologhion* (Târgoviște 1708-1712): 34. — Târgoviște 1713: 41. — București 1722: 44-47. — Iași 1741: 55. — Iași 1744: 56. — Blaj 1766: 80. — Iași 1774: 91. — Blaj 1789: 106. — Blaj 1815: 300. — V. și Molitvenic.
- Evloghie, tipograf: 73, 91, 250.
- Φαθρίκιος, Ἰωάννης, δ "Αλεξπτος: 48.
- Făgărăș, ținut: 111.
- Fardi, Sterio, prenumerant: 298.
- Fațea, Gh.: 266.
- Fecioru, D.: 82, 99.
- von Felbiger, I., pedagog: 264.
- Feodorovna, Alexandra: 149.
- Filip, Moldoveanul, tipograf: 2.
- Filarot, Episcopul Râmnicului, *Enciclică protopopilor*, (Râmnic 1781): 95. — 99, 102, 103, 160, 266.
- Filiimon, A. : 47, 52, 61, 71, 72, 79, 80, 82, 87, 88, 90, 96, 100, 108, 126, 134, 167, 169, 207, 219, 220, 233, 239, 240, 242, 244, 245, 247, 249, 250, 251, 252, 262, 263, 265, 268, 283.
- Filotheiu, ieromonah, tipograf: 41, 42.
- Filipan, Vasilie, profesor: 294.
- Filipescu, Alexandru: 295.
- Filippos, slugerul: 295.
- Filipopolitis, Iancu: 295.
- Finkelstein, Gustav, biblioteca: 50, 51, 153, 157, 304, 315, 316.
- Floarea adcvărului*, Blaj 1750: 244.
- Formă la ectenii*, (Chișinău 1816): 148. — Chișinău 1819: 150. — Chișinău 1820: 151. — Chișinău 1822: 151. — Chișinău 1825, trei publicații: 153 154. — Chișinău 1827: 155.
- Fotino, Ioan, clucerul: 295.
- Francfurt („Franco Fortu”): 206.
- Francisc I, Impăratul Austriei, *Orânduirea batalioanelor de graniță*, (Sibiu) 1808: 129. — *Patent pentru impozitul pe moștreni*, (Lemberg) 1810: 132. — *Circulară monetară*, 1813: 137. — *Rânduiala în privința loteriei*, 1813: 137, 162. — *Rânduiala spre alcătuirea unui funduș*, 1813: 137. — *Pentru ferirea pricinelor între morari*, Lemberg 1814: 142. — i se închină versuri: 139. — 147, 148, 304.
- Francisc II, titlul de împărat al Austriei, etc. 119, — *Ordin de pedepsire*, Sibiu 1794: 111. — *Carte de toc-meala tăsturilor*, (Sibiu) 1803: 119. — *Rânduiala despre neutralitate*, (Sibiu 1803): 119. — *Proclamație*, Sibiu 1806: 125. — 115, 117, 126, 127, 267, 270, 276, 278.
- Frânc, neamul lui Esop: 271.
- Frant I, Impăratul Austriei: 289, 291.
- Frățiman, Iustin, St.: 122.
- Frențiu, Traian Valeriu, Episcop unit: 1.
- Fritsch, Thomas: 48, 49.
- Fulca, Moise, *Bucoavna de normă*, Sibiu 1815: 300.
- Furnică, D. Z.: 95.
- Furtună, D.: 106.
- Gaizleri, Ioan Nepomuc, von, baron: 291.
- Galeatovschi, Ioanichie, Клочъ Рăзѣмѣніа, Lwów 1665: 202.
- Galiția: 93.
- Gănescu, Ioan, paharnic: 296.
- Gaster, M., biblioteca: 266.
- Gavalas, Nicolae, doctor: 296.
- Gedeon, Ladislau, censor: 158.
- Gerold, Karl, tipograf: 155.
- Ghenadie, Mitropolitul Bălgăradului (Alba-Iulia): 22.
- Ghenovici, Hagi: 315.
- Gheografia sau Scrierea pământului*, Buda 1814-15: 296.
- Gheon, Naum, prenumerant: 298. — Stamă, prenumerant: 298.
- Gheorghiadis, Niculae, Smirneul: 308, 310.
- Gheorghe II, Regele Angliei (1683-1760): 49. — diacon și tipograf arab: 63, 67. — protopop din Daia: 206. — ierodiicon, tipograf: 248, 299. — Mitropolitul Moldovei: 159. — Râmniceanu, ti

- pograf: 109. — de Sec: 189. — Ștefan, Domnul Moldovei: 159.
- Gheorghiu-Bue, Antonie, hagi: 76. — Const.: 318. — Ioan, traducător: 304. — N.-A.: 73, 256.
- Ghepețchi, Theofil, biblioteca: 25.
- Gherga, Ioann, prenumerant: 298. — Ștefan: 263.
- Ghermano de Niș (Nyssis): 207.
- Gherman, Petru: 93.
- Gherontie, traducător: 301.
- Ghesti, Frénti (Geszti Ferencz): 178.
- Ghibu, Onisifor, Dr.: 74, 86, 210, 272, 300.
- Ghica, Alexandru Scarlat, Domnul Tării - Românești (1768): 252. — Costandin, ban: 295. — Grigore, vornic: 295. — Grigorie, Domnul Tării-Românești (1735): 26, 238 și (1748): 243. — Grigorie Alexandru, Domnul Tării-Românești (1769): 87, 88, 89 și Domnul Moldovei (1774): 91. — Grigorie Dimitrie, Domnul Tării - Românești (1825): 153. — (Matei) Grigorie, Domnul Moldovei (1741) 55 și (1732): 235. — Matei, Domnul Moldovei (1755): 73. — Matei [Grigorie], Domnul Tării Românești (1752): 245. — Scarlat Grigorie, Domnul Tării Românești (1759): 75 și (1766): 80, 81.
- Gianeti, Ioan, *Respingerea tratatului lui Ocellus despre natura Universului*, Viena 1787, greco-francez: 267.
- Girtan, Ioann, preot în Sâmbăceag: 160.
- Giuglea, Gh., biblioteca: 171.
- Giurescu, Const., C.: 28, 143.
- Glebcovici, Ioan, tipograf: 187.
- Gligorie, gravor: 69.
- Glimboca (Banat), biblioteca bisericii: 273.
- Glinzoniu, Manuil: 272.
- Glogovanu, N., clucer: 296.
- Glykis, Nicolae, tipograf din Venezia: 47, 220, 239, 250.
- von Goes, Peter, *Apel Bucovinenilor*, Lemberg 1813: 137.
- Goiani, în Lăpușna: 71.
- Golescul, ?, arhon: 295. — Gh. R., *Atlas de tabele geografice*, Viena 1800: 273.
- Gornia, biblioteca bisericii: 97.
- Gorodecky, Iosif, ieromonah tipograf: 208, 209.
- Govora, Manăstirea și tipografia: 20. — chinovic: 188.
- Grabovschii, Athanasie, prenumerant: 297. — Constantin, prenumerant: 297.
- Gracian, Balthasar, *Critil și Andronius*. Iași 1794: 268.
- Grădișteanu, Costachi: 295. — Scarlat: 295. — Șerban: 295.
- Graduale* ung., Oradea Mare, 1566: 10.
- Gramote, ucazuri și broșuri*, (Chișinău) 1813: 138.
- Grecu, V.: 165.
- Grid, Nicolae, paroh: 300.
- Grigoras, Mitrofan, epigramist: 222, 223.
- Grigore-cel-Mare: 6. — din Nazianț, Sfântul: 267, 322.
- Grigorie (al IV-lea), Mitropolitul Tării Românești: 80, 153, 156, 157. — Episcopul Râmniciului: 75, 245. — Mitropolitul Tării-Românești (1761 1780): 77, 88, 89, 93, 250, 251, 255. *Sfaturi în post*, (București) 1776: 92. — Râmniceanul, ieromonah, tipograf: 96, 99, 102, 109, 252, 262, 263.
- Grigorovici, George: 1^o0.
- Gromovnic, tip. 1639: 21.
- Gross, Julius: 310.
- Grușetu (Costești-Vâlcea): 126.
- Grustas, Naum, epigramist: 77.
- Gunaropoulos, Atanasie: 295.
- Gyles, Fletcher, tipograf în Londra: 50.
- Györ, comitat: 103.
- Győrfy, Andreas, *Ad Sabbathum Tököly*, Buda 1809: 129.
- Hâncu, Iacob și Teodor Bobeica, *Table lancasteriene moldovenenești*, (Chișinău 1822): 152.
- Haneș, P. V.: 193.
- Hango, Gavril: 124, 244, 249.
- Haralambie, Dimitrie, clucer: 296. — Temistocle: 296.
- Hârbovaț, biblioteca mănăstirii: 147.
- Harcov, biblioteca Muzeului de artă ukrainiană: 7, 8.
- Hariton, Cazacul: 55.
- Harmenopol, Constantiu: 293.
- Haromsic, ținut: 111.
- Hasdeu, B. P.: 174, 204, 267.
- Hatişerif, (București 1774: 91, 255).
- Haunun, Anania, tipograf arab: 32.
- de Haykul, Anton, tipograf: 139, 162.
- Heltai, Gaspar, autor și tipograf: 10, 171, 179.
- Heraclie: 309.
- Herce, Ștefan: 178.
- Herfurt, Fridrih, tipograf: 132, 147, 310. — Ioan, Fridrich, tipograf: 274.

- Hermes, zeul (= Ermis): 271.
 Hesiod: 113.
 Hiador, Sztripszky, Dr.: 10.
 Hieronym, Sfântul: 87.
 Hilandar, Mănăstirea: 165.
 Hiliodromeus, Niculae, dascăl: 71, 72.
 Himu, M.: 248.
 Hios: 65, 67; școli: 144.
 Iliullier, S. C., tipograf: 129.
 Hodoș, Nerva: 19, 57, 70, 87, 110, 112, 167, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 188, 200, 225, 235, 237, 242, 254, 278, 289, 303, 318.
 IIohenlohe, Alexandru, i se închină versuri: 158.
 IIohmaister (Hochmeister), Martin, tipograf: 98, 103, 109, 125, 272. — „Bolta cea de cărți din Blaj“: 121, 126.
 Holborn, sat în Anglia: 50.
 Iloratius: 158.
Horologion, Râmnic 7253 (1745): 249.
 Hórvat, Alexandru: 160. — Anton, secretar: 98. — Nechita, cclisiarh la e piscopie: 266.
 Illosszu, D., *Versuri episcopului N. Kováts*, Oradea-Mare 1827: 316. — *Versuri episcopului S. Vulcan*, Oradea-Mare 1828, lat: 317.
 Hrisant. Patriarhul Ierusalimului, Περὶ τεωσόντος λόγος (*Despre preoție*), (București 1702): 217, 234. — *Manual despre superioritatea Ierusalimului și a Sf. Mormânt*, Ierusalim 1728, grec.: 234. — V. și Chrysant.
 Ilrisostom, Ioan, Omilie despre a doua venire și alta împotriva Judecilor și Elinilor: 301.
Hrisovul lui Stefan Cantacuzino, pentru scutirea preoților de dădii, București 1714: 42.
 Hristodulo, Chiriac: 296.
 IIristofor, Sfântul: 88, 89. stareț al M-rii din Mela: 88, 89.
 Hurcz, M-re: 57, 208, 245.
 Hunicdoara (Ilenedoara), varmigi “: 178.
 Ilypishiotes, Mihail: 61.
 Ilaines, Gheorghie: 284.
 Iacimirskyij, A. I.: 25.
 Iacob, Episcopul Iluiilor: 106. — Mitropolitul Moldovei, *Pastorală* (Iași) 1752: 72. — *Instrucțiuni preoților* (Iași 1794): 110. — *Pastorală*, Iași 1806: 125; 72, 73.
 Iacovici [Sandul], logofătul, tipograf 37. — Stoica, popa, tipograf: 35, 37, 50, 51, 52, 59, 60, 72, 238.
 Iancovici, Nicole, prenumerant: 298.
 Ianovici, Theodor, ierei, tipograf: 55.
 Iapa, biblioteca bisericii: 116.
 Iarcu, Dim.: 154.
 Iași, școli: 144.
 Ibrahim, sultan: 237.
 Ieremia, tipograf: 236.
Iertare dezertorilor, Cluj 1792: 109. — Cluj 1796: 111. — Cluj 1797: 112. — Sibiu 1800: 116. — Sibiu 1801: 116.
 Ierusalim: 215.
 Ignatie, Episcopul Râmnicului: 20. — Mitropolitul Tării-Românești: 295.
 Iken, K.: 150.
 Ilarie, starețul M-rii Neamțului: 151.
 Iliaș (Rares), Domnul Moldovei: 167.
 Iliașcu, boier grămătic: 71, 72.
Imitatio Christi, Deal 1647: 109, 191. — Vezi și Kempis Thomas.
Inceputurile istoriei de obște, Sibiu 1798: 112.
Indatoririle slugilor către stăpâni, Cluj 1739: 109.
Indemnuri pentru vindecarea boalelor, Sibiu 1813: 138.
Indreptarea legii, Târgoviște 1652: 201. — V. și Pravîld.
Indreptare despre folosința ghindei, 1816: 149. — pentru trecerea vitelor, (Cluj) 1818: 150. — despre modul ținerii de contumacie, 1824: 153.
 Inochentie, tipograf: 319.
Insemnarea puselor înainte învățături, Buda 1809: 130. — idem, Buda 1810: 130.
Înștiințare, (Sibiu 1788): 104. — Sibiu 1789: 107. — (*Offitalis*), Cluj 1799: 114. — („Aruncare“), Cluj 1800: 116. — (Blaj 1806): 126. — (Chișinău) 1828: 156. — pentru reglementarea regimului iobagilor, Blaj (1784): 97. — poruncitoare, Sibiu 1788: 103. — despre aşzarea soroacelor de apelație, Chișinău 1823: 152. — despre schimbări fiscale, (Chișinău) 1825: 154. — pentru organizarea ocolașilor, (Chișinău 1826): 155. — pentru guberniile declerate sub stare militară, (Chișinău 1828): 156. — pentru ciumă (Chișinău 1829): 157. — despre trecerea armatei rusești peste Balcani, (Chișinău 1829): 157. — despre curățirea Basarabiei, Chișinău 1830: 158. — V. și Cir

- culară, Instrucție, Pentru..., Rânduiala, Vestire.*
- Instrucție pentru pedepsirea furătorilor de sare* (1804): 120. — *pentru magistratualiști*, 1819: 150, — *contra ciu-mei la vite*, (Chișinău) 1828: 156.
- Instrucții privind cîrdușia*, Cluj 1790: 108. — *pentru scrierea metricilor și vedomostilor de ispovedanie*, Chișinău 1823: 152.
- Intrebări și răspunsuri* (Catechism), Iași 1787: 101.
- Intrebătoare răspunsuri...*, Măn. Neamț 1816: 301.
- Invățătura preoților pre scurt*, Buzău 1702: 29. — *de șapte taine*, (Buzău 1702): 215. — *India invățătură pentru tineri*, slavo-rom. Râmnice 1726: 233. — *preoților pe scurt de șapte taine*, Iași 1732: 235. — *pentru șapte taine*, Râmnice 1746: 242. — *creștinească*, Blaj 1755: 73, 160. — *creștinească*, Blaj 1756: 247. — *arhierească*, Iași 1771: 254. — *pentru recensământ*, Sibiu 1785: 99. — *pentru strămutare*, Sibiu (1785): 99. — *împotriva călcezii oilor*, Sibiu 1787: 102. — *pentru civitanții*, Sibiu 1788: 103. — *celor ce dau porții*, Sibiu 1802: 118. — *despre să mănarca inului*, Lwów 1804: 120. — *cătră dascdlii normalicești*, Sibiu 1809: 284. — *pentru ultuirea vărsatului*, Chișinău 1816: 146. — *părintească* Iași 1822: 310.
- Invățături*, Câmpulung 1642: 189. — *creștinicești*, Snagov 1700: 213. — Sibiu 1807: 127. — *despre cultura cartofilor* 1815: 145.
- Ioan, Damaschinul: 6, 35. — Ioannis Damasceni, *Opera philosophica et theologică*, Blaj 1763: 322. — Sfântul de la Ierusalim: 216. — Râmniceanul, tipograf: 249. — din Vinț: 205. — Hristostom, *Margaritum*, București 1691: 249. — *Cuvânt la Duminica pogorîrei Sf. Duh*, (1785: 98-99). — V. și Hristostom.
- Ioannichie, gravor: 253, 254.
- Ioanovics, Nestor, Episcop, i se închină versuri: 318. — Vikentic, Mitropolitul Belgradului (Serbia): 52, 53.
- Ionescu, Ion: 256, 264. — Nae, biblio eca: 91, 105, 127, 271, 305.
- Iordan, Alex.: 311, 315. — Ilagi: 315.
- Iorga, N.: 9, 10, 15, 17, 28, 37, 41, 50, 52, 57, 59, 68, 71, 73, 74, 79, 80, 82, 83, 113, 125, 138, 169, 171, 172, 173, 201, 202, 204, 207, 233, 248, 251, 263, 268, 273, 276, 278, 283, 316, 317.
- Iosef, Sfântul: 102.
- Iosif, Episcopul Argeșului: 319. — Patriarhul Rusiei: 107.
- Iosif II, Impăratul Austriei, *Proclamație pentru desființarea iobăgiei*, Sibiu 1785: 264. — *pentru cadastru*, Sibiu 1786: 265. — *Rânduiala divorțurilor*, Sibiu 1786: 100. — *căsătoriilor*, Sibiu 1786: 100. — *Instrucții*, Sibiu 1787: 102. — *Pravila cerșetorilor*, Sibiu 1788: 103. — *Reglementarea sărbătorilor la Uniți și Neuniți*, (Blaj) 1704: 120; 92, 94, 96, 99, 101, 102, 262, 266.
- Ip, (jud. Sălaj), biblioteca bisericăi: 202.
- Ipsilant, Alexandru, Ioan, Domnul Tării-Românești: 93, 255. — Const. Alexandru, Domnul Tării - Românești: 122, 278.
- Isabela, Regina Ungariei: 4.
- Isopescu, Claudio: 272.
- Istoria biblicească*, Buda 1806: 125. — *Alexandru celui mare*, 1809: 285. — *lui Alexandru Machedon și a corăbierilor rusești*, (1824): 315. — *Sfințirii Mării Neamțului și Istoria Sf. Icoană Maicii Domnului* (Mărea Neamțului 1830): 158.
- Ișvanovici, Mihai, tipograf: 209.
- Italia, fabrici de hârtie sec. XIV XVI: 1.
- Ivanovici, Micu, tipograf: 200.
- Ivici, Alexe: 229.
- Ivireanu, Antim, Mitropolitul Tării-Românești, *Acatist*, București 1703: 28. — *Sfătuiri creștine-politice*, București 1715, grec: 224. — *Invățătură bisericăscă*, București 1741: 238; 32, 37, 40, 41, 42, 218, 219, 222, 223. — Vezi și *Evanghelie*.
- Ivirilor, Mănăstire în Athos: 224.
- Jacquier, P. Francesco: 271.
- Jeud (Maramureș), codicale dela: 6, 12. — biblioteca bisericăi: 54, 110, 24).
- Jigmon, „voivodul Ardealului“: 174, 178
- Kaftanian, Egișe (Elisée): 24.
- Kais, Gheorghe, Haunun: 32.
- Kampe, J. H., *Descoperirea Americii*, Buda 1816: 301.

- Karadja, Const.: 170.
- Karalevskij, C. P. (Cyrille, Charon): 19, 34, 40, 215, 218, 222.
- Karataev, I.: 1, 2, 24, 172, 188.
- Katekizmul cel mare pentru învățatura tuturor*, Buda 1780: 259.
- Katona, St.: 79.
- Kavalliotis, T.. Πρωτοπεπτια, Veneția 1770: 254. — V. și Cavalliotis.
- de Kempis, Thomas, *Imitarea lui Christos*, Mănăstirea Deal 1647: 194-200. — Blaj 1812: 291.
- Kengyelácz, Pavel, *Istoria universală*, Buda 1824: 315.
- Kintyets Kimpenyesty*, 1768, mențiune: 80, 83, 115.
- Kirileanu-Teodorescu, Gh., biblioteca: 110, 146, 243, 264.
- Klapka, Iosif, tipograf: 318.
- Klein (Micu), Samuil, *Dissertatio de ieiunii*, Viena 1782: 263. — *Propovedanie la îngrădiciunea oamenilor morți*, Blaj 1784: 263. — *Theologhia dogmatică*, Blaj 1801: 224. — *Istoria Românilor*, Buda 1806-7: 274. — *Prospect pentru dicționare*, Buda 1806: 276. — *Prospect pentru dicționar*, Buda 1814: 139. — 125, 140.
- Kleobul, Gh., Ἐκθεσις περὶ τῆς ἀλληλοδιάκυτικῆς μεθόδου, Iași 1820: 105, 305.
- Knapton, Paul, tipograf: 237.
- Kolosi, Basilius: 140. — Vasile 276.
- Kollonich, Leopold. cardinalul Ungariei: 216.
- Kopitar: 296.
- Körbler, Georg (Duro), Dr.: 49.
- Korneeva-Petfulan, M.: 7, 8.
- Kontos, Polizois, Ὅμνος εἰς τὸν... Ἰωάννην Κωνσταντίνον' Ἀλέξανδρον Ὄψηλάντην, Viena 1805: 122.
- Kontū, Hainerihü: 93.
- Kourt-al-Dahab, localitate din Siria: 67.
- Kováts, N., Episcop, i se închină versuri: 316.
- Kurczbeck, Iosif, tipograf: 88, 92, 161. (— Edlen) 256, 265.
- Lacea, Const.: 55, 113, 120, 146, 202, 224, 237, 267.
- Lăcusteanu, Ștefan: 295.
- Laicsák, Francisc, Episcop i se închină versuri: 317.
- von Lasti, Graf Feldmareșal: 104.
- de Lastririe, Carol Filibert, *Invenitul de lastrerie*, Buda 1810: 288.
- Laurentie, tipograf (an. 1746): 57. — ie romonah la Hurez: 245.
- Laurentius, monah: 87.
- Lazar, Const., prenumerant: 298. — Niculae, tipograf: 89.
- Legiuirea lui Caragea*, București (?): 1818: 304.
- Legrand, Emile: 28, 72, 77, 89, 219.
- Leon, *Pastorală*, (Iași) 1786: 101. — Arhimandrit, *Cuvânt de pomenire*, Iași 1820: 305.
- Leonid, Arhimandrit: 24, 51.
- Leontie, dascăl, ieromonah: 56. — membru din fam. Mitrop. Dosofteiu: 204.
- Leopold II, Impăratul Austriei: 109.
- Lesicon*, Buda 1825: 276.
- Levin, Vasile: 105.
- Librier, Gh., v. Pleșoianu, Gr.
- Lipănescu, Niculae: 295.
- Lipsca: 49.
- Literat, Valer: 100.
- Liturgie*, slavă (Târgoviște), 1508: 11. — Veneția 1554: 1. — și *Diaconar*, Brașov 1570: 11, 12. — slavă, Brașov 1588: 11. — greco-arabă, Snagov 1701: 215. — Buzău 1702: 29, 35, 216. — București 1728: 233. — București 1729: 51. — București 1741: 238. — a Sf. Ioan Hrisostom, Răduți 1745: 242. — București 1746: 59. — București 1747: 278; *Sacrae Liturgiae* 249. — București 1754: 72. — București 1759: 75. — Iași 1759: 248. — Râmnic 1767: 251. — Buzău 1768: 252. — Blaj: 1776: 92. — București 1780: 261. — București 1789: 101. — București 1796: 111. — Sibiu 1807: 126. — Chișinău: 1815: 300.
- Litzica, C.: 270, 280.
- Liubavici, Dimitrie, tipograf: 1, 167.
- Livaniscul Devolei: 61.
- Lodomeria: 93.
- Logotheta, Simeon: 293.
- Londra, British Museum: 27, 28, 38.
- Lorinț (Lavrentie), ieromonah, tipograf, *Octoih slavonesc*, Brașov 1567: 9-10. — *Evanghelie* (Brașov 1570): 13-15. — *Octoih mic*, 1578: 172, 173. — *Evangheliar slavo-rom.*, Brașov 1580: 172-173. — *Octoih mic* (Lorinț ?, Alba-Iulia 1580): 173. — 1, 170, 171.
- Lozna, biblioteca bisericii: 80.
- Lucaris, Ciril: 207.

- Lugos, Biblioteca diecezană: 51; 178.
 Lunca, biblioteca bisericii: 79.
 Lupaș, Ion: 26, 264, 272, 273.
 Lupșa, biblioteca bisericii: 79
 Luther, Martin: 23
- M**acarie, tipograf (1508-1512): 3, 11, 14, 165, 166, 167.
 Macinca, Constantin, prenumerant: 298.
 Maer, Gabriel, Grigorie, Episcopul Făgărașului: 262.
 Magiar, Simeon, președintele școalelor: 161.
 Mahomet I, II, III, IV, sultani: 237.
 Maieri, biserică unită în Alba-Iulia: 50.
 Maior, Grigore, Episcop, *Instrucții la moartea Mariei Thereza*: 94. — Petru, *Răspuns la cărtire*, Buda 1814: 299. — 140, 149, 276, 278; prenumerant: 297.
 Maiota, Gh., *Cuvânt la Patima Domnului*, Râmnic 1706: 221.
 Maiu, Gheorghe, prenumerant: 298.
 Mala-Ocna: 190.
 Malaghecia, Nicolae, prenumerant: 298.
 Mănilă, tipograf sec. XVI: 172.
 Mănăstirea Sf. Ioan (Mare) din București: 42. — Trei Ierarhi din Iași: 23. — Tuturor Sfinților: 43.
 Mandik, Aloy(se), censor: 318.
 Mandrimu, Marcu, prenumerant: 298.
 Mănechi-Pamânteni, biblioteca bisericii: 100.
 Mangra, Vasile: 190.
 Mano, Ioann, Dimo, prenumerant: 298.
 Mănoiu, comandor, bibliotecarul Palatului Regal din București: 79.
 Manu, Mihail, vornic: 295. — Ștefan: 295.
 Manuilovici, Maxim, Episcop, i se închid versuri: 318.
 Maria, din familia Mitrop. Dosofteiu: 204. — Pavlovna: 144. — Thereza, Împărăteasa Austriei, *Instrucții în timpul ciumii și altor boale*, Cluj 1744: 56. — *Poruncă pentru interzicerea circulației banilor...*, Blaj 1747: 68; moartea ei: 94. — *Ordonanță în contra ciumii*. — Blaj 1766: 82. — *Poruncă pentru depunerea jurământului*, Blaj (1777): 93. — *Ordă la moartea ei*, Sibiu 1781: 262; 70, 73, 86, 86, 89, 90, 100, 245, 251, 252.
 Marian, Liviu: 134, 136, 142. — Victor: 264.
 Marcovici Garting, Ivan, *Scrisoare Mitr.*
- Gavriil Bănulescu, Chișinău 1815: 145. — *Scrisoare pentru repaosul duminal*, Chișinău 1815: 145.
 Marien, tipograf sec. XVI: 174, 178.
Mărgăritare, București 1746: 94.
 Margela, Ștefan, *Gramatică rusească și moldovenească*, Petersburg: 1827: 316.
 Marinoglus, Hristodul: 296.
 de Marki, Anton, *Umfang aus der deutschen und wallachischen Sprachlehre*, Cernăuți 1808: 128. — *Idem*, Cernăuți 1810: 288.
 Marlianus, Ambrosius, *Theatrum politicum*, Romae 1631: 248. — *Idem*, trad. în grec. de Nic. Mavrocordat, Lipsca 1758: 248. — *Idem*, trad. rom. de Gr. Pleșoianu, Buzău 1838: 248. — Copie ms. de Ion Burchi: 248. — Studiu de M. Hîmu: 248. — Ediția Dantzig 1655, în Biblioteca lui Nic. Mavrocordat. — Vezi și Mavrocordat, Nicolae.
 Marthalis, Nichifor, epigramist: 222.
 Marțian, Iuliu, biblioteca: 169, 173, 174.
Mărturisirea credinței ortodoxe, Snagov 1699: 211.
 Mărul (Banat), biblioteca bisericii: 273.
 Masaad, Nașu din Damasc, tipograf la Iași: 61, 65, 67.
Măsuri contra incendiilor, Sibiu 1788: 104. — *contra tălharilor*, Cluj 1795: 111. — *pentru ferirea de boale*, 1805: 123.
 Mateescu, Florian, Dr., biblioteca: 79.
 Matci Basarab, Domnul Țării-Românești: 19, 20, 24, 182, 187, 192, 194, 199.
 Mavrocordat, Alexandru, *Istoria Sfântă*, Buc. grec. 1716: 224; 49. — Alexandru, Ioan, Domnul Moldovei (1785), *Hrisor* Iași, 1785: 264. — (Chișinău 1824): 153. — Ioan Alexandru, Domnul Moldovei: 63, 65, 101, 240, 241. — Constanțin, Domnul Țării Românești: 35, 59, 60, 68, 69, 241. — Nicolae, Domnul Țării-Românești și al Moldovei, Περὶ καθηκόντων εἰδῶλος, *Liber de officiis*, Londra și Amsterdam 1724: 48 50. — *Idem*, Londra 1724: 225. — *Idem*, Londra 1726: 50 51. — 43, 44, 52, 63, 65, 72, 269. — V. și Marlianus Ambrosius.
 Mavrogheni, Nicolae, Petru, Domnul Țării Românești: 99, 102, 266, 267. — Mavrocordat, Ioan, Nicolae, Domn cu nume pseudoepigraf: 96, 97 — Tipografia dela Cișmea: 304.
 Maxim, Peloponezianul, Ἐγχειρίδιον κατὰ τὸ σχίσματος τῶν Λαζαριτῶν, Buc. 1690: 207,

210. — V. și *Carte sau lumină*. — *Sfântul*: 74.
- Maxime filosofice*, Târgoviște 1713, grec.: 223.
- Mazepa, Ioan, hatmanul Ukrainei: 33, 34.
- Mazilu, D. R.: 17, 171, 172, 173.
- Mela, munte: 89.
- dei Medicis, Paul: 304.
- Mefodie, Episcopul Buzăului: 239.
- Melchisedec, egumenul mănăstirii Câmpulung: 189, 190. — Episcopul Roma nului: 159.
- Meletie, Episcopul Hușilor: 310. — Episcopul Romanului: *Inștiințare despre cărți tipărite în Ardeal*, (Iași 1805): 122; 123. — Macedoneanul, tipograf: 20, 22, 182, 185. — Sirigul, *Intâmpinarea la principiile catolice și la cehiunile lui Ciril Lucaris*, București 1690, grec.: 207.
- Meșteșugul zidirii și al stingerii focului*, (Blaj 1805-6): 121.
- Metafrast, *Rugăciunea lui, cu stihuri la Greci*: 234.
- Metaxopoulos, Partenie, Sumeliotul: 89.
- Methodie, Episcopul Buzăului: 55, 56, 57.
- Meyer, G.: 254.
- Micești (Muscel): 190.
- Michăileanu, Șt.: 207.
- Micu, Emil: 116, 257, 260, 299, 301; (Milián = Em. Micu): 237. — (Clain) Samuil, v. Klein.
- Mihail, Dimitrie, călugăr și tipograf arab: 63. — Egumenul Mării Hurez: 208. — prenumerant: 295. — Pavlovici, cneazul Rusiei: 144, 149, 152, 155. — tipograf din Sibiu: 110.
- Mihailovici, Alexie, Impăratul Rusiei: 107. — Paul: 138, 141, 143, 145, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 159, 300, 305, 316, 317, 318.
- Mihalescu, paharnic: 295.
- Mikan, A. L., *Pentru facerea zahărului*, Buda 1812: 291.
- Miklosich, Fr.: 254.
- Milescu, Nicolae, Spătar, *Enchiridion*, Paris 1669, lat.: 25. — 159, 202, 207.
- Millot, *Istorie universală*, Buda 1800: 273.
- Minea, Ilie: 24, 55.
- Mineiu, Buzău 1698: 209. — Blaj 1751. mare, Buda 1804-5: 273. — pe *Otomvrie*, Râmnic 1776: 255. — pe *Martie*, Buda 1807: 126. — pe *Ianuarie*, M-rea Neamț 1830: 319.
- Miniat, Ilie: 151.
- Minologhion și Octoih*, Suceava (?): 1726: 51. — (*Maenologium*) Râmnic 1737: 249. — Blaj 1781: 262.
- Mircea Ciobanul, Domnul Țării-Românești: 167, 168.
- Misira, din familia mitrop. Dosofteiu. Mișcolț: 298.
- Mitterpáher, Ludovic, abate: 288.
- Mitrofan, Episcopul Buzăului: 209, 210, 211.
- Mitrovschi, *Inștiințare cătanelor îmbătrânite*, Sibiu 1804: 121.
- Moga, Ioan, Dr.: 88. — Vasilie, Episcop, i se închină versuri: 132, 162.
- Moghilă, Petre, Mitropolitul Chievului: 183, 185.
- Mohilău, D. Cantemir principe de—: 270.
- Moise, călugăr, tipograf: 1.
- Moisei, M-rea: 92.
- Moisescu, Gh., Preot, biblioteca: 79.
- Moisil, Juliu: 321.
- Moldovanu, Ion, M.: 170, 207; (Moldova-nut): 234; 263.
- Molebnic, Chișinău 1815: 144. — Chișinău 1816: 301.
- Molitvă la îngrăzirea de foamete*, (Chișinău 1827): 156.
- Molitvele în Dumineca Pogorirei Sf. Duh*, București 1680, slavo-rom.: 25. — *Vercerniei și Utreniei* (Buzău 1703-704): 29.
- Molitvenic slav* (Țara-Românească, Sec. XVI?): 1-2. — slav, Câmpulung 1635: 181-188. — Alba-Iulia 1684: 26. — Buzău 1699: 58, 210. — Buzău 1701: 58. — rom.-slav. Buzău 1702: 29. — Râmnic 1706: 220. — Târgoviște 1712: 34. — București 1741: 239. — Iași 1745: 57. — Iași 1754: 247. — București 1764: 250. — Râmnic 1782: 263. — Blaj 1784: 264. — București 1794: 278. — Iași 1794: 110. — Brașov 1811: 289. — V. și *Evhologhion*.
- Molivd, Ioan: 206.
- Molnar, Ioan, *Economia stupilor*, Viena 1785: 264. — *Paraenesis ad auditores chirurgiae*, Cluj 1793: 109. — *Economia stupilor*, Viena 1795: 111. — *Retorica*, Buda 1798: 272. — *Povăzuire cătră sporirea stupilor*, Sibiu 1808: 284. — traducător: 273. — Joseph, *Betrachtungen über die vereinigte allgemeine Versorgungsanstalt*, Viena 1827: 155.
- Monaldini, Venanzio, vânzător de cărți: 271.

- Montan, Gheorghe, prenumerant: 297.
 Moruzi, Alexandru, Domnul Tării-Românești: 111, 278. — Constantin, Domnul Moldovei: 94, 95.
 Moscova, Biblioteca V. I. Lenin: 38. — 171, 188, 189, 200, 202.
 Moshu, Ștefan-H.: 296.
 Mosico, Dim., Const., prenumerant: 298.
 Muciul, frații, prenumeranți: 298. — Mihail: 298.
 Müller, G. T.: 105.
 Munteanu-Râmnici, D., biblioteca: 80.
 Muracade, Emil: 33, 34, 40, 67.
 Murad I, II, III, sultani: 237.
 Mureșan, Sabin, Dr.: 96, 97, 119, 132, 133, 137, 153, 158, 160. — Victor: 318.
 Mustafa I, II, sultani: 237.
 Mușlea, Ion: 128, 129, 130, 139, 217, 303.
- N**aghiu, Iosif, E.: 24.
 Nagy-Szeben, fabrică de hârtie: 174.
 Nănești (Maramureș), biblioteca bisericii: 37.
 Năsturel P. V., General: 200. — Udrîște 181; (Uriil): 189, 192; (Orest): 194, 195, 196, 198, 199.
 Naum, Sf., patronul tipografiei din Monopole: 61, 76, 77.
 Navrotsky, George, A., biblioteca: 200.
 Nechifor, Mitropolitul Moldovei: 240.
 Nectarie, Episcopul Râmnicului, *Carte de diaconie*, Râmnic 1810: 132. — Patriarhul Ierusalimului, *Cartea arbitrului alevădrului*, Iași 1746, arăbește: 61-66, 67. — Pelagoneanul: 183, 185.
 Negri, C.: 296.
 Nemes de Hidvég, Ioan, Comite: 136.
 Nemesis Theresiana (1786, Procedură penală): 266.
 Nemethi, P. Iacob: 218.
 Nenovici, Vasilie, I.: 315.
 Neofit, *Răsturnarea religiei Evreilor*. (Iași) 1818, grec.: 304 — Criteanul, Mitropolitul Tării-Românești: 55, 56, 57, 59, 60, 68, 239, 241, 243. — Ieromonah din Hios: 224. — Mavromates, Mitropolitul Naupactului și Artei: 224.
 Neoplanta: 298.
 Nepom Ioannes, C., censor: 109.
 Nesteuțul, Ioan Pustnicul, Patriarhul Constantinopolului: 12.
 Neustädter, M., *Ultuirea rărsatului de vacă*, Sibiu 1804: 273.
- Nichifor, arhiepiscopul Priconesului: 72. — Emanuel, prenumerant: 298. — Mitropolitul Moldovei: 55, 63.
 Nicoară, Moise: 303.
 Nicodim, ieromonah, tipograf: 26.
 Nicola, Iancu, *Manual de patriotism*, Iași 1829: 318.
 Nicolae I, Impăratul Rusiei, *Manifest de iertarea și ușurarea pedepselor și dărilor* (Chișinău 1825-26): 154. — *Desmințire de svonuri*, Petersburg 1826: 155. — *Inștiințare despre succesiunea tronului*, Moscova 1826: 155. — *Manifest la nașterea fiului Constantin*, Petersburg, 1827: 156. — *Inștiințare despre moartea mamei sale*, Petersburg 1828: 156; 157. — Pavlovici, cneaz: 144, 149, 153.
 Nicolau, prenumeranți, Athanasie: 298. — Constantin: 298. — Nicola: 305.
 Nicole, P.: 25.
 Niculescu, Hristodul, 295. — Iancu: 205.
 Nicovici, Sandul, tipograf: 250.
 Niculescu, Alecu: 296.
 Nil, *Carte sau lumină*, Râmnic 1760: 249.
 Nințulescu, Alexandru: 29.
 Niș: 207.
 Nitoglu, Panait, *Gramatica russo-greacă*. Moscova 1810: 288.
 Noák, Moise, *Versuri episcopului Fr. Laicsák*, Oradea-Mare 1827: 317. — *Versuri episcopului Samuil Vulcan*. Oradea-Mare 1827: 317. — *Heroicon acrostichio Domino Alexandro*, Oradea Mare 1830: 158.
Noul Testament, București 1703: 322.
 de Novacovici, nobil tipograf: 110.
 Novakovič, Stojan: 51, 54.
 Novicov, N., tipograf: 105.
 Novi-Sad, comună în Serbia anului 1839: 40.
Hocuță Zărtă (Noul Testament), București 1828: 317.
Numirea ofiților de vamă, Lwów 1778: 93.
 Nyssa (Capadacie): 207.
- O**bradovici, Dosithei, *Sfaturile înțelegerii sănătoase*, Buda 1802: 273. — Arilemetică, Buda 1805: 274.
 Obreja, Mănăstire (Jud. Alba): 101.
 Ocellus Pseudo, v. Gianeti, Ioan.
Octoih slav, Cetinje 1494: 166. — slav, (Târgoviște) 1510: 165. — mic, slav,

- Brașov 1557: 3-6. — ? 1574-5: 173. — Blaj 1678: 25. — Râmnice 1706: 31, 220, 238. — Târgoviște 1712: 223. — Târgoviște 1713: 40. — Iași 1726: 51. — București 1730: 52. — București 1731: 235. — București 1732 (greșit în titlu: 1709): 35. — București 1736: 238. — Râmnice 1750: 244, 249. — București 1752: 71. — Blaj 1760: 249. — (Blaj ?) 1762: 79. — Blaj 1766: 82. — Blaj 1770: 252. — Râmnice 1782: 96. — Blaj 1783: 96. — Râmnice 1788: 103. — Iași 1790: 108. — *mic*, Brașov 1805: 274. — *Idem*, Sibiu 1808: 283. — Iași 1811: 133. — Cernăuți 1823: 152. — V. și *Minologhion, Paraclitichi*.
- Odă..*, v. Maria Theresa.
- Ode.. domino Ioanni Bob*, Cluj 1803: 119, 161.
- Odesa, școli: 144; 151; prenumeranți 295.
- Ohrida, prima Justiniană: 76 (Ogrida); 298.
- Ohrincea, în Orhei: 71.
- Olsávskij Mihail, Manuil, Episcopul Rusiei, Muncaciului etc.: 58.
- Oltenesti (Fălcu), Muzeul Pr. V. Ursăcescu: 15.
- Onomasticon.. principis Iosephi Pesthini*, Buda 1805: 122, 161.
- Oprea, logofătul, tipograf: 3, 4. — dialoghează: 161. — protopop din Armiani: 206.
- Oprescu, Gh.: 280.
- Oradea-Mare, Biblioteca Episcopiei ortodoxe: 37, 42.
- Ordndiala slujbei S-lor Constantin și Elena*, Snagov 1696: 208. — *paraclisu rilor împărătești*, (Iași) 1789: 106. — *Orândială*, Sibiu 1803: 119.
- Orchan, sultan: 237.
- Ordonanță pentru desființarea cărădușilor fără plată*, (Blaj) 1750: 70. — *despre cătănie*, Sibiu 1800: 116.
- Orologhion*, Blaj 1766: 251.
- Osmoglasnic*, Baia 1778: 93.
- Ostrovul-Mare (Hațeg), biblioteca bisericii: 251.
- Othoman I și II, sultani: 237.
- Ovidius, poet roman: 136, 139.
- P**ăclișanu, Z: 3.
- Padova (Παταβίφ, Patavij): 27.
- Pahomie, Sfântul: 87.
- Paisie, Arhiepiscop al Tarigradului, Râmului nou și Patriarh a toată lumea: 217, 234.
- Paladas, stolnicul: 295.
- Paladi, Teodor, *Abecedar lancasterian*, București 1826: 154.
- Palama, Grigorie: 122-123.
- Palra*, Orăștie 1582: 174-179.
- Palermo, Biblioteca Seminarului grecoalbanez: 19, 20.
- Paleologul, Ioan, Impăratul Bizanțului: 159.
- Pálfi, Karol: 160.
- Palmer, Samuel, tipograf din Londra: 48, 49.
- Pamfile, Tudor: 243.
- Panaitescu, P. P.: 25, 53, 159, 165, 166, 167, 197, 200.
- Pančova: 298.
- Pandovici, Dimitrie, tipograf: 68.
- Panoplia dogmatică*, Târgoviște 1712: 223.
- Pannyhidd și l'tița mică*, Iași 1807: 281.
- Pantazoglu¹, prenumerant: 295.
- Pantea, Simeon: 283.
- Pantocrator, sau M-rea Neamțului: 319.
- Papacostea, Victor: 77, 254.
- Papadopol-Calimach, Al.: 28, 150. — Vrertos A.: 50, 150.
- Papahagi, Pericle: 61, 296.
- Papavici, Petru, tipograf: 86, 89, 90, 251, 252.
- Pap, Theodor, profesor: 294.
- Papiu, Ioan: 169.
- Păpușa (Vâlcea): 41.
- Paraclisul Născătoarei de Dumnezeu*, Brașov 1807: 126. — (*Parac'isul Precistei*), Govora 1639, slavo-rom.: 20-21. — *Sf. Haralambie*, (Brașov) 1815: 300. — (Brașov) 1825: 316. — V. și *Acatist*.
- Paraclitichi* (Octoîn), Iași 1742: 55.
- Paraschiva, Sf., biblioteca m-rii (Bulgaria): 167.
- Parthenie, Episcopul Râmniciului: 87, 251. — V. și Metaxopoulos.
- Partzulla, Mihail, *Gramatică franceză*, Viena 1814, grec.: 299.
- Pașca, Șt.: 20, 22.
- Pascu, G.: 204, 207, 234, 276.
- Pataki, Samuil, Dr., *Despre ciudă*, Cluj 1815: 145.
- Patens monetar*, Cluj 1802: 118. — Sibiu 1802: 118. — Sibiu 1803: 119. — locul? 1807: 127. — *de toleranță*, Blaj 1782: 96, 160.
- Patent împotriva schimosirii trupului*, (Cluj) 1823: 152.

- Pătrașcu, Ioan, Domnul Țării Românești: 168.
- Pătru, preotul: 6.
- Paul, epigramist: 89.
- Pavlovici, Const., *Scrisori de renunțare la tronul Rusiei*, Varșovia 1825: 316. — Nicolae, Impăratul Rusiei: 319. — V. și Nicolae I.
- Penitostar* (Țara-Românească) 1644: 24. — Târgoviște 1649: 24. — arab, Alep 1711: 38-40. — Râmnic 1742: 55. — Râmnic 1743: 249. — București 1747: 68. — Blaj 1762: 79. — locul? 1764: 80. — Blaj 1768: 86. — Blaj 1769: 88. — Blaj 1780: 93. — Blaj 1786: 100.
- Pentru biruința asupra sopotivnicilor*, (1806-1812): 125. — *s'obozenia negu-storiei*, Blaj 1784: 97. — *ținerea sărbătorilor*, Blaj 1786: 101. — *ultuirea vărsatului*, (Sibiu) 1805: 123. — V. și *Inștiințare*.
- Peri, Mănăstirea Sf. Mihail: 2.
- Pernot, Hubert: 72, 77, 89.
- Πίρησος διάκινη ὁτροκώμη (Intâia invățătură a copiilor), Râmnic 1727: 51. — Râmnic 1734: 52. — V. și *Invățătură*.
- Peștișel, Moisi: 178.
- Petersburg, v. Petrograd.
- Petit, Louis, Mgr.: 72, 77, 89, 219.
- Petrache, pitarul: 295.
- Petre, Popa, același cu Petcu Șoanul: 237. — tipograf de calendare: 54. — (Rareș), Domnul Moldovei: 167.
- Petridul-de-sus, sat în Maramureș: 52.
- Petrograd, Biblioteca publică: 2; 173, (Petersburg), Academia lui D. Cantemir: 270.
- Petrov, A.: 2, 3.
- Petroviciu, Dimitrie, tipograf: 93. — Moise, Mitropolitul Belgradului: 233. — Stoian, prenumerant: 298.
- Petru cel-Mare, Impăratul Rusiei, protectorul lui D. Cantemir: 270. — (Popovici), tipograf și gravor râmnicean: 251, 262, 265. — V. și Popovici Petru.
- Philippide, D., *Istoria României*, Lipsca 1816, grec.: 302. — *Geografia României*, Lipsca 1816, grec.: 302.
- Picot, Emile: 202, 219.
- Piler, Ioan, tipograf: 120.
- Pilutio, *Catechismul creștinesc*, Roma 1677: 202.
- Piscupescu, Șt. V., *Oglinda săndatăii*, București 1829: 318.
- Pitagora: 257.
- Platenchi, Dimitrie, prubar: 299.
- Pleșoianu, Grigore, traduce *Teatru politic*: 248. — și Gh. Librier, *Abecedar greco-român*, București 1825: 316.
- Pocrovskij, Th. I.: 23.
- Podunavia: 19.
- Poezii nouă, de I. K., 1795: 111.
- Poieni, biblioteca bisericii: 101.
- Polihronios*, (Chișinău 1816): 149. — Chișinău 1826: 155.
- Polizu, Anastasie, Gh., hagi: 153.
- Poltian, Grigorie: 296.
- Polustav*, Buda 1807: 281. — Blaj 1808: 283.
- Polyeleul*, Buda 1814: 299.
- Pomponne de, Arnauld: 25.
- Ponturile păcii*, (București 1774): 91. — pentru iertarea dezertorilor, (Sibiu) 1805: 124. — *Idem*, (Sibiu) 1814: 142. — pentru pedeapsa dezertorilor, Sibiu 1785: 99.
- Popa, Atanasie: 79, 92, 93, 117, 134, 281. — Ilie, I.: 272. — Ioann, econom, prenumerant: 297.
- Popescu, George, B.: 58. — Nicolae, M. Diacon, 61, 87, 97, 103, 154, 273.
- Popovici, Costandin, Mihail, tipograf râmnicean: 160, 255. — Dimitrie Mihail, tipograf: 102, 143. — Eustatie, tipograf: 93. — Ioan, vicar: 128. — Iosif, Dr.: 179. — Petru, tipograf râmnicean: 251, 262, 265.
- Popp, Const. Hagi, i se închină versuri: 117. — Costa Dimitrie: 97. — Vasilie, *Elegia Carolo Michaeli Moger*, Cluj 1808: 128. — *Elegia.. Georgio Banfi*, Cluj 1808: 128. — *Elegia Emerico Wass*, Cluj 1809: 130. — *Elegia ad in clytos status*, Cluj 1810: 131. — *Elegia de laudibus Medicinae*, Viena 1813: 136. — *Elegia Francisco 4-o*, Viena 1814: 139. — *De funeribus plebejis Da-co-Romanorum*, Viena 1817: 303. — *Despre apele minerale*, Sibiu 1821: 306. — 42, 60, 284.
- Poruncă răsculaților români*, Sibiu 1784, patru porunci: 98. — *Câtră proestoșii mândăstirilor*, Iași 1808: 129.
- Posamas, Ioan, epigramist: 77.
- Poslanie, Viena 1787: 265.
- Potemkin, Alexandrovici Tavriceski, Grgore, print: 107.
- Povăzire*, Sibiu 1786: 101. — sau *ducere de mândă*, Buda 1801: 116. — *câtră Arithmetică*, Buda 1822: 310.

- Povățitorul tinerimeei*, Buda 1826: 316.
Poveste de jale (Snagov 1696-1699): 26.
 — la 40 de mucenici, Alba-Iulia 1689: 207.
Povovtchi, Ioann, prenumerant: 298.
Pozsony: 218.
Pravila, Govora 1640: 20, 21, 181, 189. — (*Corpus Juris vulgo = Indreptarea legii*), Târgoviște 1652: 249. — Lemberg 1786: 101. — de obște, Viena 1788: 267. — căsătoriei, Cernăuți 1816: 146. — pentru scoaterea sării, (Chișinău 1818): 150. — pentru dezrăddăcinarea faptelor rele, (Chișinău 1824): 153. — pentru dizrăddăcinarea crăciunăriei, (Chișinău) 1829: 157.
Precup, Gavril: 209, 240, 256.
Predescu, Lucian: 172.
Preoția, Râmnic 1749: 243.
Prescurtare de rugăciuni din Psaltire, Buc. 1749, grec.: 243.
Prisaca (Jud. Alba), tipografie: 20.
Prixner, gravor: 296.
Proclamația generalului Buccow, Blaj 1761: 77.
Procopovici, Alexe: 174. — Eusebie, Pr., biblioteca: 130, 134, 136, 142, 143. — Teofan: 233.
Prodicos: 309.
Prohodul Mântuitorului Hristos, Buzău 1816: 147.
Propemticon honoribus Samuelis Vulcan, Oradea-Mare (1807): 281.
Proschinitarul Ierusalimului și a toată Palestina, București 1701, grec.-turc: 28. — Muntelui Sinai, grec., Târgoviște 1710: 222.
Proscocimia Sf. Liturghii, (Sibiu sau Blaj) 1803: 120. — Chișinău 1822: 152.
Protocolum al nou născuților, (Sibiu 1790-92): 108. — al răposașilor, Viena 1793: 110. — al boțeașilor Sibiu 1811: 134. — al căsătorișilor, Sibiu 1811: 134. — al morților, Sibiu 1811: 134.
Psaltire, Brașov 1570: 6, 17. — slavă, (Brașov) 1574: 15. — slavă, (Brașov) 1576: 15. — slavă, (Brașov 1577-80): 15. — (Brașov 1588): 17. — Govora 1637: 21. — slavo-rom. (Țara-Rom., 1637-1650): 19. — (Govora 1638): 188. — Alba-Iulia 1649: 24. — Buzău 1701: 213. — slavo-rom., Buzău 1703: 29. — arăbă, Alep 1706: 35, 222. — locul? 1709: 37. — Târgoviște 1710: 37-38. — Râmnic 1725: 225. — slavo-rom., București 1735: 238. — Iași 1743: 240. — Râmnic 1746: 242. — București 1748: 243. — (Iași) 1748: 69. — București 1756: 248. — Blaj 1764: 250. — Buzău 1767: 251. — Blaj 1773. — Râmnic 1779: 257, 278. — Blaj 1780: 262. — Râmnic 1783: 96, 160. — Blaj 1786: 265. — Râmnic 1787: 102. — Râmnic (1793): 109. — Viena 1793: 268. — Buda 1802: 117. — București 1806: 278. — Sibiu 1806: 278. — Blaj 1808: 129. — Sibiu 1811: 289. — Sibiu 1812: 135. — Brașov 1816: 147. — M-rea Neamț 1816: 147. — Iași 1817: 303. — Râmnic 1819: 305. — București 1820: 305. — București 1829: 157.
Pselloz, Mihail (Pselli): 293.
Ptolomeu, Filadelful: 206.
Pulia, Mihail, prenumerant: 297.
Puliovici, Athanasie, prenumerant: 298.
Punctumuri îndreptătoare, (Cluj) 1797: 112. — V. și *Ponturile*.
Purcăreț, comună: 71.
Pușcariu, Ilarion: 121. — Sextil: 169, 170, 174, 278.
Pușchilă, D.: 204.
Putna, M-re: 57.
Putnic, Moise, Mitropolit: 92.

Racoviță, Costandin, Mihail, Domnul Moldovei (1771): 254. — Dimitrie, logofăt: 295. — Mihail, Domnul Moldovei: 71-72; Domnul Țării-Românești: 55, 57, 239. — Ștefan Mihai, Domnul Țării-Românești: 250.
Radovici, Gheorghe, tipograf: 38, 40, 41, 42.
Radul, feciorul Stoicăi, tipograf: 190. — tipograf râmnicean: 110. — col-Mare, Domnul Țării-Românești: 169. — Paisie, Domnul Țării-Românești (1535-1545): 1.
Rahtivan, Ioan: 295.
Raicovici, prenumeranți, Const.: 298. — Joan Marco: 298.
Rákóczi, Georgius: 20.
Ralea, Isaac: 295.
Rali, Grigorie, căminar: 295. — Ion, stolnic, traducător: 268.
Râmniceanul, Dimitrie, tipograf: 77. — Petru, v. Popovici Petru.
Rânduiala osfesțaniei mici, Iași 1749: 69. — cea nouă a vămilor, Viena 1784: 98. — pentru reglementarea iobdgiei, Sibiu 1785: 99. — judecătorească, Viena 1787, rom.-germ.: 266. — conscripției

- chiriiilor*, Sibiu 1789: 107. — *pădurilor Ardealului*, Sibiu 1789: 107. — *românești vechi privind oieritul*, Cluj 1792: 109. — *cum să cuvine a cânta cei 12 psalmi*, Măn. Neamțul 1808: 284. — *pentru altoarea contra vârsatului, 1814: 142. — cântării celor 12 psalmi deosebi*, București 1820: 150.
- Rastis, Gheorghe, căminar: 296.
- Raymond: 129.
- Regulamentul decorațiilor*, 1789: 108. — *silvic* 1812: 135.
- Regulele scolastice*, Buda 1816: 301.
- Relații despre războiul rusou-turc*, Chișinău 1828: 317.
- Remeți (Maramureș), biblioteca bisericii: 57, 73.
- Rîbnița (= Râmnic), episcopia, școală de slavonie: 56.
- Ritoridi, Petrache: 295.
- Roja, Gh. Const., *Untersuchungen über die Romanier*, Pesta 1808, grec.-germ.: 284. — *Măiestria ghiovăsirii românești cu litere latinești*, Buda 1809: 285. — (Rózsa, Georg. Const.), *Oratio de praestantia praxeos medicae rationalis*, Viena 1811: 133, 162. — Nicolae, prenumerant: 297.
- Roma: 63, 67, 228.
- Rona-de-jos (Maramureș), biblioteca bisericii: 82.
- Roques, Mario: 169, 174, 179.
- Rosetti, Alexandru: 7, 12. — Radu, General: 91. — Rosnovanu, N., aga: 305.
- Roșu, Ioan: 15, 47, 59, 79, 82, 100, 108, 116, 126, 134, 138, 146, 147, 189, 209, 235, 238, 239, 243, 244, 247, 248, 250, 252, 261-264, 273, 274, 278, 284, 296, 298, 300, 302, 303. — Mihai, *Invățături creștinești*, Viena 1775: 91.
- Roth, M.: 129.
- Rozavlea (Maramureș), biblioteca bisericii: 55, 242, 249.
- Rózsa, George, Const., v. Roja, Gh. Const.
- Rugăciuni pentru dobitoacele bolnave. Râmnic 1744: 56. — pentru împărat și ostasi*, (Blaj 1780-88: 94. — *în vreme de războiu*, (Blaj 1780-88): 94. — *în vreme de foamete și de războiu*, (Sibiu) 1805: 124.
- Rumianțov, Petru, *Proclamație*, Iași 1770: 254. — *Idem*, Iași 1771: 255; 91.
- Rumpf, I. D. F., *Alexandru I, Împăratul a toată Rossia*, Buda 1815: 300.
- Russo, D.: 50, 95, 188, 267, 268, 305.
- Rusu, Sextil: 306.
- Sabalas, N., epigramist: 77.
- Sacerdoțeanu, Aurel: 41, 126, 251.
- Safärik: 173.
- Salaville, S.: 190.
- Săliște (Maramureș), biblioteca bisericii: 56, 262.
- Sămăcăceag, sat: 160.
- Samonati, anticar din Roma: 38.
- Sandul, tipograf și gravor: 97. — sin Irimi, tipograf: 242; 248. — Vezi și Nicovici.
- Săpânța: 68.
- Sarmați (Poloni): 195, 197.
- Sas-Sebeș, tipografie: 206.
- Sathas, Const.: 235, 268.
- Sava, Episcopul Ungariei: 6. — Aurel: 155. — ieromonah, tipograf: 43; autor de prefată: 44-47; epigramist: 77. — Sf. Mănăstire (Iași), tipografie arăbă: 67.
- Schematismus și Calendar pe anul 1825*, Oradea-Mare 1825: 153, 162. — *pe anul 1830*, Oradea-Mare 1830: 158, 162.
- von Schmidt, bibliograful operelor lui Cantemir: 105.
- Schniebes, Joh., Georg.: 49.
- Schnirer, Ioan, tipograf: 144.
- Scholarie, Ghenadie, Patriarhul Constanținopolului: 243.
- Scorpan, Gr.: 190.
- Scriban, Neofit: 207.
- Scufos, N.: 318.
- Scumpia (Bălți), biblioteca bisericii: 92.
- Scutarii, Atanasie, prenumerant: 298.
- Selim I, II, sultani: 237.
- Seminarul Sf. Ioseph din Cluj: 129.
- Serafim, Mitropolitul Pisidei: 28.
- Sevastos, Gheorghie, econom, prenume rant: 298.
- Severin, Méhel, județ: 206.
- Sfaturi contra ciumei*, 1813: 138.
- Sibiulanul, Petru, tipograf: 74.
- Sibiu, biblioteca Mitropoliei 42. — Expoziția din 1905: 41. — fabrica de hârtie (1573): 17. — școli: 94.
- Scrioul de aur*, Sas-Sebeș 1683: 205.
- Sideri, Angheli, prenumerant: 298.
- Sighișoara, Arhiva săsească: 28.
- (Sigismund) Ioan (Ianăș), regele Ungariei: 4; — Junior: 4.
- Silasi, Gregoriu: 209.

- Silvestru, egumenul Govorei: 188. — Patriarhul Antiohiei: 61, 63, 65, 67.
- Sima, Ivan, din Mala Ocna: 190. — Stănilă, tipograf: 190.
- Simedrea, Tit, Mitropolitul Bucovinei: 317.
- Simeon, Arhiepiscopul Tesalonicului, *In contra eresiilor*, Iași 1683: 206; 255.
- Simionescu-Simicel, Dimitrie: 107.
- Simonescu, Dan: 33, 34, 40, 50, 67, 92, 135, 172, 188, 243, 274, 283.
- Sinai, Sf. Munte: 215.
- Sion, G.: 270.
- Siria: 67.
- Siroouni, H. Dj.: 24.
- Slatina (Maramureș), biblioteca bisericii: 88, 96.
- Slatinian, Gheorghe: 295.
- Slătioara (Maramureș), biblioteca bisericii: 56, 77.
- Sliozca, Mihail: 202.
- Sluțba Sfinților Serghiu și Bachu*, Iași 1685: 206. — *Cuvioasei Matrona Hio-polita*, grec. (București 1702): 217. — *Sf. Visarion, Episcopul Larissei*, București 1705, grec: 219. — *Născătoarei de Dumnezeu*, slavo-rom., Râmnice 1706: 219. — *Sf. Ecaterina*, grec., Târgoviște 1710: 222. — *Sf. Stelian*, Râmnice 1787: 266. — *Sf. Priceștanii*: 234. — Vezi și *Acolutia, Ακολουθία*.
- Slujbele tuturor sfinților*, București 1720: 43-44.
- Snagov: 166.
- Sobieski, regele Poloniei: 204.
- Socoteala Societății biblice, pe anul 1822, Chișinău 1823: 311.
- Sofronie, Sfântul: 88, 89.
- Soliman I, II, sultani: 237.
- Solomon, Const.: 207.
- Sotiriovici, Duca, tipograf: 69, 240, 254. — Vezi și Duca Sotiriu.
- Sparwenfeld, J. A.: 202.
- Spiros, serdarul: 295.
- Spulber, C. A.: 12.
- Sreznevskij, V. I.: 23.
- Stabat mater, imn: 118.
- Staicovici, Radu, tipograf: 200.
- Stanciul Buc(ureșteanul), tipograf: 93, 278.
- Stanciulovici, Proca, tipograf: 200.
- Stanovici, Grigorie, tipograf: 73, 91, 249.
- Stihuri cărtăra Hagi Const. Popp, (Sibiu) 1802: 117.
- Stockholm (Holmiae): 25.
- Stoica, Gavril, profesor: 294.
- Stoicovici, Ion, tipograf: 55, 56, 57, 239. — Iordache, tipograf: 80, 82, 250.
- Stoianovič L.: 167.
- Strâmtura (Maramureș), biblioteca bisericii: 96, 257, 262.
- Strastnic, Blaj 1753: 245. — (București) 1767: 83. — Blaj 1800: 115. — Buda 1826: 154.
- Strilbițchi (Strelbițchi), Mihail, Protoierei, *De-ale casii vorbe rusești și moldovenesci*, Iași 1789: 107. — *Dialoguri rusu-române*, Iași 1789: 267. — 101, 106, 108, 115, 300.
- Sturdza, D. A., biblioteca: 274.
- Sulică, N.: 12.
- Sumela, M-rea Maicii Domnului: 89.
- Suțu, Alexandru Nicolae, Domnul Tării Românești: 150. — Mihail, Const. Domnul Tării Românești: 109.
- Svencickiy, Ilarion, Dr.: 200.
- Szegedi, Gergely, *Cartea de cântece*, ung. 1569: 10.
- Székely, David, cancelar: 98.
- Sztripszky, Hiador: 58, 243.
- Şarlota, Prințesa Virtembergului: 152.
- Şcheii Brașovului, biserică Sf. Nicolae: 172, 173.
- Şerban-Cornilă, Gh.: 26.
- Şieu, (Maramureș), biblioteca bisericii: 110, 112, 249, 257.
- Şincai, Gh., *Catechizmul cel mare*, Blaj 1783: 263. — *Indreptare cărtăra Aritmetică*, Blaj 1785: 264. — *Alfavit sau Bucovină*, Blaj 1796: 272. — *Povățuire cărtăra economia de câmp*, Buda 1806: 278. — stihitor: 161; 190.
- Şmeatu, Karlă: 93.
- Şoanul Petcu, (Petre) *Calendar*, Brașov 1733: 54, 237. — Vezi și Petre Popa.
- de Sobeln, Franțisc: 310.
- Ştefan din Ohrida, ieromonah tipograf: 20, 188. — numit „Sprinten la mers”; tipograf: 183, 185. — Episcopul Buzăului: 20. — Episcopul Rânnicului: 26. — Mitropolitul Tării-Românești: 201, 238. — (Rares), Domnul Moldovei: 167.
- Şirbei, Barbu, vornic: 295.
- Şuboni, Constantin, preot: 92.
- Şuliovschii, Gheorghie, prenumerant: 298.
- Şuțu, vezi Suțu.

- T**able pedagogice, (Iași 1820), grec.: 305.
 Tagliavini, C.: 69, 73, 244, 247.
Tâlcuirea Liturghiei, Iași 1697: 208.
 Tannoli, Silvius, Comes, *Poëmation de secunda legione valachia*, Oradea-Mare 1830: 321.
 Târgoviște (Ergoviste) 38; mitropolia 41; tipografia: 166, 172, 190, 192.
Tarif vamal, Sibiu 1802: 118.
Târnosanie, Târgoviște 1652: 201.
 Tartler, Thomas: 54, 237.
 Telechi, Carol, Grof: 101.
 Teodor, Studitul, Sfântul: 87.
 Teodorescu, Barbu: 100. — Gh. Dem.: 209.
 Teodoric, Conrald, luteran: 24.
 Teodori, Alecsandru: 276.
 Teofil, Mitropolitul Tării-Românești: 20, 199. — V. și Theofil.
 Teofilact, *Tâlcuire la cele patru evanghelii*, Iași 1805: 274.
 Teotie, cercetator armean: 24.
 Teregova Banat), biblioteca bisericii: 273.
 Terpos, Ma(r)cu, epigramist: 77.
 Tertina, Michael, stihitor: 124.
 Teteleșianu, Constantin, clucer: 296. — Nicolache: 296.
Tetraevangel slav (Moldova) 1546: 2-3.
 Theoctist, Mitropolitul Moldovei: 159.
 Theodorovici, Ioan: 276; prenumerant: 297; traducător: 315, 316.
 Theodorovna, Anna, cneghină: 144. — Maria, Impărateasa Rusiei: 144.
 Theodosie, Mitropolitul Tării-Românești: 28, 29, 30, 213, 214, 216, 219. — monah, gravor: 319.
 Theofil, Mitropolitul Tării - Românești: 189. — Vezi și Teofil.
 Thiereza, Maria, v. Maria Thereza.
 Thoma, protopop de Argeș: 92.
 Thomasius, cardinal: 322.
 Thunmann, Joh.: 254.
 Tichy, Ioan, tipograf: 158, 162.
 Timuș, Gherasim-Piteșeanul: 169.
 Tincovici, Ioan, *Inșelete învățături*, Buda 1815: 301. — *Cântări dumnezești*, Buda 1815: 301.
 Tindal, N.: 237.
 Tismana, M-rea: 56. — episcopie: 110.
 Todorescu, Juliu, Dr., bibliofil român din Budapesta: 10, 11, 20, 21.
 „Todorescu fragment”, vezi *Carte de cântări*.
 Tököly, Sabba, i se închină versuri: 129.
 Tomescu, Const. N.: 147.
 Tordaș, Mihai, Episcop: 178. — Pavel, Episcop: 12.
Trâmbișa românească, (Râmnic 1769): 88.
 Transsylvania: 49.
 Trapezuntiul, Gheorghe: 50.
 Tratnik, autor de prefată: 288.
 Trautschl, Joseph: 273.
Trepetică de semne omenești, tip. 1639: 21.
 Triod slav, Brașov 1578: 15. — și Pentecostar, slav, Târgoviște 1649: 194, 200
 201. — ? 1664: 25. — Râmnic 1735: 54. — București 1742: 55. — București 1746: 59. — din 1747 n'a existat: 60, 243. ← Blaj 1747: 68. — București 1768: 252. — Blaj 1771: 89. — Blaj 1780: 94. — Râmnic 1782: 263. — Râmnic 1784: 97. — Blaj 1804: 120.
 Tripoli: 67.
 Trubetcoi, Principe, socrul lui D. Cantemir: 270.
 Tudor, diacul, tipograf: 6.
 Tunusli, frații: 280.
 Turcu, Const.: 73.
 Turdeanu, Emil: 51, 54, 233.
 Turdurache, Damaschin, diacon, tipograf: 91.
 Turnu-Roșu: 118.
 Turtas, Nicolaidis, Gh., epigramist: 77. — Nicolau, Naum, epigramist: 77.

Tane, N., biblioteca: 274.
 Tangiafil, Mihail, prenumerant: 298.
 Tica, Ioann Emanuil, prenumerant: 297.
 Tichindeal, D., traducător: 273 — *Fabule*, Buda 1814: 299.
 Tfian, Ștefan, prenumerant: 293.
 Tingritos, prenumerant: 295.
 Tintila, Vasile, *Calendariu*, Cernauți 1809: 130. — Cernauți 1811: 134. — Cernauți 1812: 135. *Neu Haus-Kalender*, Cernauți 1813: 136. — Cerna uți 1814: 142. — *veşnic*, Cernauți 1814: 142-143.
 Tonev, V.: 167.

Ucaz pentru izbăvirea Bisericii și a Rusiei, de navalirea Gallilor, Chișinău 1814: 143. — adăgirea titlului de „*Tarul Polsei*”, Chișinău 1815: 145. — curmarea fugăritului, (Chișinău) 1828: 157. *înființarea iarmarocului*

- de Sf. Dumitru, (Chișinău) 1829: 157.
— vârsta tinerilor cununăți (Chișinău) 1830: 159.
- Ucraina: 34.
- Ucuta, Const., *Noua pedagogie*, Viena 1797: 272.
- von Ugarte, Frant, graf: 291.
- Umilincioasă rugăciune*, (Iași) 1818: 304.
- Ungvar, Biblioteca episcopală: 2.
- Urechia, V. A.: 91, 154, 254, 255. — Vezi și Biblioteca.
- Ursăcescu, V., preot: 15, 272.
- Ursul, Ierei, gravor: 235, 278.
- Ursu, Ion: 28.
- V**ăcărescu. Barbu: 295. — Ienache, *Gra matică românească*, Râmnic 1787: 266. Niculae 295. — Teodor: 295.
- Vad (Maramureș), biblioteca bisericii: 71. 92.
- Vaida, Dimitrie, profesor: 294.
- Văjâianu, Georgeta, biblioteca: 68.
- Vâlcu, Teodor, tipograf: 299.
- Valea-Porcului: 25.
- Văleni (Maramureș), biblioteca bisericii: 26, 68, 112. — Vălenii-de-Munte, biblioteca mănăstirii: 15, 171, 172.
- Vardalah, Const., Φωτειὴ περὶ ματιῶν. Viena 1812: 295. — Πριτορικὴ τέχνη, Viena 1815: 144.
- Varlaam, Episcopul Rădăuților: 210. — Mitropolitul Moldovei: 188, 189; *Carte de învățătură*, Iași 1643: 190. — Răs punsul împotriva Catechismului calvinesc, (M-rea Dealului?) 1645: 190-194; 195, 202, 242.
- Varnava, Sfântul: 88, 89.
- Vărzăreștii Vechi, biblioteca bisericii: 108.
- Văsieni, sat în jud. Lăpușna: 55.
- Văsiu, protopop din Alba Iulia: 206.
- Vasilie, tipograf din Blaj: 245. — K., tipograf: 70.
- Vasilievici, Nita: 115.
- Vaț: 298.
- Vedomostie pentru biserică*, (Chișinău) 1829: 318.
- Venezia, (Veneția): 1.
- Vendotis, Gheorghe, tipograf: 113, 161.
- Veniamin, Costachi, Mitropolitul Moldovei, *Ponturi cum să cade a petrece preotii*, (Iași 1796-1803): 112. — *Pastorală în post*, (Iași) 1804: 121. — Ta ble alilodidactice, Iași 1825: 316: traducator: 299; 151, 319, 320.
- Verbițki, Alexandrovici Timotei, tipograf: 188.
- Veress, Andrei, Dr.: 57, 70, 77, 79, 82, 86, 97-104, 107-109, 111-112, 114-120, 123-125, 127, 129-131, 133, 135, 137-138, 142, 145, 148-150, 152-153, 155, 209, 211, 218, 264-265, 273-274, 276, 283, 288, 291, 303.
- Vestire pentru urmărirea a doi soldați hoți*, Sibiu 1788: 104. — *Vestire*, Sibiu 1789: 108.
- Vicoreanu, Ioan: 264.
- Viena: 49, 94, 99, 108.
- Viețile sfinților Pahomie, Dorotei și Teodor Studitul*, Blaj 1768: 87. — din luna Aprilie, Mări. Neamțului 1813: 296.
- Vîrăfa și pildele lui Esop*, Sibiu 1795: 270-271. — Sibiu 1807: 126 — Sibiu 1816: 302.
- Vinețchi, Gavril, traducător: 274.
- Vîrtosu, Emil: 26, 34. — Ion: 34.
- Visarion Tesalianul, dela M-rea Cotroceni: 295.
- Vîseul-de-Jos (Maramureș), biblioteca bisericii: 56, 68. — de-Mijloc, biblioteca bisericii: 24.
- Vitali, prenumeranți, Gheorghie: 298. — Stefan: 297.
- Vizantiul, Panaiot, primicher al Marei Biserici, stihitor: 224.
- Vlad, al IV-lea (1510), Domnul Țării Românești: 166.
- Vladul, Popa, tipograf: 73.
- Vlahovici, Daniil, *Pastoralnică scrisoare*, Cernăuți 1813: 138.
- Vlaicul, gravor: 70, 245, 247, 249.
- Vlăstares, Arsenie Mathei: 293.
- von Voina, Frant, graf: 291.
- Voinescu, Răducanu: 295 — Stefan: 295.
- Volinsc, biblioteca: 7.
- Voltaire: 301.
- Voroavă de talcuirea Sf. Apostoli*, Neamț 1811: 133.
- Voronțov, Mihail, *Despre ciună*, (Chișinău 1828): 157. — *Ușurarea și plata dărilor*, (Chișinău 1823-28): 157.
- Vretos, epigramist: 77.
- Vucovici, Bojidar, tipograf: 1.
- Vuia, Iuliu: 92.
- Vulcan, Samuel, Episcop al Oradiei-Mari: 140; i se închina versuri: 281, 317.
- Vulgaris, Evghenie, *Adoleschia filotheos*

adecă Indeletnicire iubitoare de Dumnezeu, Iași 1815-19: 299.
Vulpe, prenumeranți, Athanasie: 298. — Maxim: 298.
Vurus, Iosif, Episcop, i se închină versuri: 317.
Vusmanovici, Ioann, prenumerant: 298.

Wass, Daniil, Conte: 278. — Emeric, i se închină versuri: 130.
Wolf, Andrei: 94, 95.
Wilhelm (Velgelm), Friedrich, Regele Prusiei: 148.

Xenofon, biblioteca mănăstirii: 89. — scriitorul: 309.
Xeropotam, biblioteca mănăstirii: 72.

Zahaicani (Orhei), biblioteca bisericii: 92.
Zavira, Gh. Ioan: 268, 269.
Zertzuli, Chiriac, epigramist: 113. — Theofil, epigramist: 113.
Zeus: 271.
Zico, Anastasie, prenumerant: 297.
Zisi, Sterio, prenumerant: 298.
Zsigă, Nic., Fundație: 179.
Zwiebel, anticar: 102.

ERRATA

Pag. :	Rândul :	In loc de:	Sa se citească:
	2 13 de jos	rânduri pe pagina. rare ori	rânduri pe pagina. rareori
	10 1 .. .	<i>halások a hasai Románsagra</i>	<i>halások a hasai románsagra</i>
	14 17	evangeliștilor	evangeliștilor
	22 2	<i>din al secolul</i>	<i>din secolul al</i>
	23 3	Modovei	Moldovei
	24 3	pregătește prof. I. Minea	pregătea prof. I. Minea
	29 18 de sus	dura	după
	34 4 de jos	între ani	între anii
	35 1 de sus	<i>Octoih.</i> București 1700	<i>Octoih.</i> București 1700 (recte 1732). — Ediția III-a. <i>Octoih.</i> București 1700 (recte 1732).
36 37	legendele facs. 14 —16	<i>Octoih.</i> București. 1709	N. Drăganu, <i>Cea mai veche carte ră-</i> <i>coczyană</i> , în <i>Anuarul Inst. de Isto-</i> <i>rie Națională</i> . I (1921—1922), p. 173 —175.
79	la bibliografia nr. 125. adaogă:		
	81 19 de sus	are nu	are un
	81 21 de sus	<i>Cheiă înțeleșului</i> . Buc. 1675	<i>Cheiă înțeleșului</i> . Buc. 1678
	84 1 .. .	coalele sunt	coalele sunt
	99 la nr. 195	Sibiu 1578	Sibiu 1785
	109 la nr. 239	Cluj 1782	Cluj 1792
	111 la nr. 249	Sibiu 1794	Sibiu 1795
	112 2 de sus	Foea	Foea
	120 la nr. 329 ..	<i>Ad Sabbath</i>	<i>Ad Sabbath Tököly</i>
	133 4 de sus	<i>rationalis</i>	<i>rationalis</i>
	153 10—11 de jos	<i>ritus catholirum</i>	<i>ritus Catholirorum</i>
	154 la nr. 458	<i>Buroavnă</i> (București 1926)	<i>Bucoavnă</i> . (București 1826)
	158 5 de jos	<i>Iranne</i>	<i>Icoane</i>
	162 la nr. 346	<i>medicae nationalis</i>	<i>medicae rationalis</i>
	185 la colon-titlu	<i>OLITVENIC</i> , 1635	<i>MOLITVENIC</i> . 1635
	199 1 de jos	Totul este	Totul este
	200 6 de sus	și micul Ivanovici	și Micul Ivanovici
	202 la nr. 68	București 1679	București 1678.
	220 1 de sus	151. <i>Molitvenic</i>	150. <i>Molitvenic</i>
	234 7 de jos	Hisant	Hrisant
	260 11	Kredeukuj	Kredeuluj
	263 20	darcăște	daruiăște
	265 10 de sus	Благословеній	Благословеній
	268 la nr. 561	Viena 1973	Viena 1793
	272 18 de sus	Descrisa In	Descrisa în
	272 la nr. 598	Blaj 1976	Blaj 1796
	272 20 de jos	veehe	veche
	273 10 de sus	650	630
	273 17	<i>cei sănătoase</i>	<i>cei sănătoase</i>
	276 11 de jos	<i>Literatură romîndă</i>	<i>Literatura romîndă</i>
	278 14	dele Râmnic	dela Râmnic
	278 11 de sus	S. Pușariu	S. Pușariu
	279 nr. 51 — 52 ale clișeelor, sa se înlocuiască cu:		50 — 51
	280 9 de sus	Ultimale 71, pag.	Ultimale 71 pag..
	287 2	Lexicomului	Lexiconului
	288 9 de jos	Արյուց	Արյուց
	300 6 de jos	<i>Impăralul</i>	Imparatul
	302 13	913	931
	317 la nr. 1381	dupa «...1828». adaoga:	— Bulgarește.
	318 nr. 1423 ar fi trebuit	fnainte de 1425.	
	318 19 de jos	<i>Stefan Vasile Episcopul</i>	<i>Stefan Vasile Episcopul</i>

CUPRINSUL TOMULUI IV

	Pagina
Prefața d-lui General Radu Rosetti	VII—VIII
Lămuriri	IX—XIII
Descrierea cărților:	
Partea întâia: Adăogiri	1—162
Partea a doua: Indreptări	163—322
Listă cărților descrise:	
Adăogiri	323—336
Indreptări	336—345
Listă gravurilor reproduse în facsimile	347—348
Indice alfabetic	349—372
Errata	373
Cuprinsul tomului IV	375